

GEROLD LÁSZLÓ

JUGOSZLÁVIAI MAGYAR
IRODALMI LEXIKON
(1918–2000)

FORUM KÖNYVKIADÓ, ÚJVIDÉK

A kötet megjelenését a Magyar Köztársaság Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
és a Nyílt Társadalomért Alap, jugoszlávia támogatta

ELŐSZÓ

A magyar irodalomban és könyvkiadásban nemcsak jelentős múltja, hagyománya, hanem ismét divatja van a lexikonírásnak, melynek háttérében, mint mindennek, ami időnként elterjed(het), mélyebb, indokoltabb magyarázatát kell/lehet látni, találni. Az egyik, ha nem is talán a legjelentősebb, de mindenképpen a legidő-szerűbb magyarázat, hogy az utóbbi két, de inkább egy évtizedben, semmiképpen sem függetlenül a rohamos műszaki fejlődéstől, megnőtt az adatok becsmérlése, az irántuk mutatózó igény, a ténytudás szerepe. Nem véletlen, hogy az utóbbi évtizedben rendszeresült a *Ki kicsoda?* típusú életrajzi lexikonok kiadása. De említetném azt az evidenciát is, hogy a meglévő irodalmi lexikonoknak, mint például az Akadémiai Kiadó (1963, 1965) Benedek Marcell főszerkesztésében megjelentetett háromkötetes *Magyar irodalmi lexikonjának* szemlélete elavult, tartalma kiegészítésre, pótlásra szorult, illetve hogy a legújabb lexikonok (l. az *Új magyar irodalmi lexikon*, 1994, főszerkesztő Péter László, vagy a *Kortárs magyar írók kislexikona*, 1989, főszerkesztő Fazekas István) is rövid néhány év után pótlásra, sőt pontosításra szorulnak; használhatósági idejük fölöttébb megrövidült. Hasonlóképpen az a mozzanat sem mellőzhető, hogy századunkban a magyar irodalom – nem függetlenül a politika teremtette körülményektől – vitathatatlan egységes jellege, mivolta ellenére regionalizálódott; az egy és oszthatatlan irodalomban kialakult és örvendően kifejlődött a Magyarország határain túl, kisebbségben élő magyarok irodalma (a magyar irodalmak!), amelyek természetes igénye a területileg összetartozó, az életkörülményekből következően specifikus jegyekkel rendelkező szellemi közösséget alkotó írók és irodalmárok munkásságának irodalomtörténeti, következőképpen pedig lexikonszerű feldolgozása és bemutatása. Amint ezt Bori Imre 1968-tól immár öt kiadást megért jugoszláviai magyar irodalomtörténete, a hetvenes évek elején készült, két kiadásban is megjelent Kántor Lajos–Láng Gusztáv-féle *Romániai magyar irodalomtörténet 1945–1970 c. áttekintés*, a Bence Lajos 1994-ben kiadott (1996-ban bővített) *Írott szóval a megmaradásért c.*, a szlovéniai magyarság 70 éve alcímet viselő összefoglaló, illetve az 1981-től megjelenő, eddig három kötetet számláló *Romániai magyar irodalmi lexikon* (főszerkesztő Balogh Edgár, majd Dávid Gyula) vagy az 1997-ben kiadott, Fonód Zoltán főszerkesztette *A cseh/szlovákiai magyar irodalom lexikona 1918–1995* tanúsít(hat)ja, de említhetném akár az Erdélyi Erzsébet–Nobel Iván jegyezte legújabb vállalkozást (*A határon túli magyar irodalom kislexikona*, 2000), ill. a *Kortárs magyar írók 1945–1997* F. Almási Éva szerkesztette bibliográfiát és fotótárát, bizonyosságul arra, miért van immár szükség jugoszláviai magyar irodalmi lexikonra (is), mégha a jugoszláviai jelző mostanra és egyre inkább meglehetősen vitathatóvá is vált.

Annak ellenére, hogy a jugoszláviai magyar irodalom íróinak munkásságát, ill. intézményes formáit kötetbe gyűjtő hagyományos lexikon eddig nem készült, bizonyos előzményeket illik számon tartani: a *Reggeli Újság mindentudó lexikona és idegen szavak szótárát* (1939), Majtényi Mihály, Herceg János emlékeket idéző kötetét (*A magunk nyomában*, 1961; *Szikra és hamu*, 1963, ill. *Két világ*, 1972; *Előjáték*, 1975), Kalapis Zoltán életrajzi kalauzait, Csáky Sörös Piroska könyv- és kiadói bibliográfiáit (*A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970*, 1973; *Vajdasági magyar könyvek 1918–1941*, 1988; *A Forum Könyvkiadó bibliográfiája 1957–1983*, 1984; *A Forum Könyvkiadó bibliográfiája 1984–1999*, 2000), Pató Imre könyveit (*A Híd repertórium 1934–1941*, 1976; *A Hétről-Hétre repertórium*, 1984), Hornyik Miklós munkáját (*A Mi Irodalmunk 1930–1933*, 1986), a Hungarológiai Intézet indította bibliográfiai füzetek sorozatát (*A jugoszláviai magyar folyóiratok és*

lapok magyar 1968. [1969., 1970.] évi irodalomtörténeti repertórium), amely 1971-től *A jugoszláviai magyar irodalom* [...] évi bibliográfiájaként állandósult, Kiss Gusztáv–Farkas Attila folyóirat-bibliográfiáját (*Üzenet 1971–1997*, 1998), a mellékletként publikált Új Symposion-repertóriumokat, a Szirmai-művek bibliográfiáját, Kolozsi Tibor kétkötetes szabadkai sajtótörténetét, a válogatott kötetekhez készült bibliográfiákat stb. Ugyanakkor tény, hogy az adatpublikálás terén még sok a pótolnivaló. Csak kéziratos, nehezen használható Kalangya-repertóriumunk van, sajnos, nincs teljes Híd-repertórium, de nincs Magyar Szó-Kilátó-, 7 Nap-, Ifjúság-, vagy akár Reggeli Újság-, Bácsmezei Napló-, Új Hírek-, Torontál-repertórium sem, ami a lexikonírást éppen úgy megnehezíti, mint a kutatói érdeklődést vagy az általános tájékozódást.

Kétségtelen, megannyi részmunka ellenére is mind a diákság, mind pedig az irodalmunk iránt érdeklődést mutató olvasók, akárcsak a naponta adatokkal dolgozó hazai és külföldi szerkesztőségek régóta érzik egy jugoszláviai magyar irodalmi lexikon szükségét – jóllehet Bori Imre nemcsak több kiadást megért, de kiadásról kiadásra gondosan bővített jugoszláviai magyar irodalomtörténete az adatok bősége folytán részben lexikonként is használható –, ezért merem remélni, mindannyiunk igénye irodalmunk immár nyolc évtizedes életének lexikonszerű áttekintése, adatainak megismerése, felidézhetősége. Annál is inkább, mert ez a kiadvány, a rokon típusú lexikonokhoz hasonlóan, egyrészt a szerzői adatok mellett az irodalmi élet vonatkozásában tartalmazni igyekszik mindazt, amit kiváló fejlődéstörténeti monográfiájában az irodalomtörténész Horváth János az irodalmi tudat kialakulásának, létezésének tartozékaként, az irodalmi életet meghatározó, befolyásoló szakmai és nyilvánosságbeli tényezőként említ. Ennek értelmében a lexikon önálló szócikkekben tárgyalja az irodalmi folyóiratokat, mellékleteket, az irodalmi jellegű, vonatkozású írásokat is publikáló lapokat, a kiadókat, a könyv- és füzetsorozatokat, az antológiákat, az összefoglaló bibliográfiákat, az irodalmi társaságokat, a pályázatokot, a díjakat, az állandó rendezvényeket. Másrészt pedig tartalmazza az irodalommal érintkező szakterületek (nyelvészet, folklór, művelődéstörténet, társadalomtudományok, régészet, történelem, publicisztika stb.) művelőinek életét és munkásságát bemutató szócikkeket, ill. felvette azokat a képzőművészeket és rendezőket, akiknek közvetlen kapcsolatuk volt/van a jugoszláviai magyar irodalommal (vagy íróportrékat rajzoltak és adtak ki könyv formájában, vagy jugoszláviai magyar író drámáját rendezték hivatásos színházban, tévében).

Sajnos, az egyéni lehetőségek, de az időkorlátok miatt is, ez a kiadvány nem tekinthető olyan mértékben irodalmi lexikonnak, ahogy a címe jelzi, s mint kiindulóelvként magamnak meghatároztam. Eredeti elképzelésem szerint az irodalmi jelleg szerzői szócikkeket az különböztette volna meg a többitől, hogy az élet- és pályarajzi adatok meg a művek és az ezt követő ún. szekunder bibliográfia között az írók munkásságát bemutató, áttekintő részben – esszészerűen – értékelő „fejezet” kapott volna helyet, míg a nem szép- és elméletírók szócikkeiben ilyen rész nem szerepelt volna, egyszerűen azért, mert kellő hozzáértés híján nem vállalkozhatom a nem irodalmárportrék megrajzolására, akkor sem, ha a „kapcsolt területek” szerzői közül kizárólag azok szerepelnek a lexikonban, kiknek munkássága valamilyen formában érintkezik az irodalommal. Ami azonban a megjelenési időpontot érthetően betartani parancsoló szigor miatt ezúttal hiányzik a kötetből, az egy esetleges és nagyon remélt, nemcsak javított, bővített, hanem elsősorban a most kimaradt portrékkal kiegészített második kiadás része lehet. Addig azonban ez van, pontosabban, ami van, az előbb nevezhető adattárnak, mint hagyományos értelemben vett lexikonnak, jóllehet manapság lexikonként jegyzik a pusztán adatokat tartalmazó kiadványokat is. Ennek a munkának a szokásosnál terjedelmesebb vonatkozó irodalmi jegyzékével – amit a számos új adat mellett a „lexikon” legjelentősebb hozadékaként ajánlhatok használóinak figyelmébe – részben az eddigi lexikonhiányt kell(ene) pótolnia, részben pedig az érdeklődést kell(ene) segítenie.

A lexikonokkal kapcsolatos hagyományos kérdések közül a *miért* után következzen mondandóm a *kit*, a *mit* és a *hogyan* vonatkozásában.

A szerzői szócikk alapkritériuma (legalább) egy megjelent könyv. Nem valószínű, hogy a legjobb szempont a „belépőjegy” megváltásához, ha tudjuk, hogy az egy-egy könyves szerzők felkutatása

információk hiányában nemcsak a két háború közötti időszakban, hanem a mostani örvendetesen szerteágazó, de szinte követhetetlen kiadói tevékenység folytán nehéz, már-már lehetetlen, különösen, ha (érthetően) a magyarországi publikálást sem szeretnénk mellőzni. Jobb alapelv híján ennél állapodtam meg, bár tudom, hogy a választott szempont több oldalról is könnyen vitatható. S nem is azért, mert ezzel a valamiképpen könyvhöz jutott (fél)dilettánsok is íróvá üttetnek (a lexikon elsősorban begyűjt s csak másodsorban minősít!), inkább mert a szükség, a körülmények kényszerítik ki a kivételezést, az elv időnként történő, elkerülhetetlen feladását. Mentségre szolgáljon, hogy ez csak akkor követ-kezik be, ha a szerző – csak író, irodalmár – munkássága erre feljogosít: vagy nem volt alkalma munkáit kötetbe gyűjteni, mint a két háború közötti írók esetében többekkel történt, vagy ha perspektivikusnak ítélt kezdőről van szó, akinek a közeljövőben várhatóan kötete lesz/lehetne, s ezért előlegként megilleti egy szócikk a lexikonban, ami – tudjuk – nem éppen gyakorta készül. Ugyanakkor, azt hiszem joggal, érvényesítem a fenti elvet, amikor az egykor ígéretes tehetségként jelentkezőket, akik időközben hátat fordítottak az irodalomnak, csak a munkáikat tartalmazó gyűjteményes kiadásokban, csak a külön szócikkben szereplő antológia szerzői között jegyzem. Akárcsak az ún. népi önéletrajz-írókat, akik akkor kapnak külön szócikket, ha önálló kötetük van, ha gyűjteményes kötetben szerepelnek, akkor csak az antológiát bemutató címszóban fordulnak elő. Sajátos problémát jelentett az önéletrajzaikat megjelentető képzőművészek esete. Lehet, hogy túl szigorúan, de úgy döntöttem, hogy a sokszor nem is önállóan, nem is írói ambíciókkal s módon végső formába öntött emlékezéseket nem tekintem alkalmas belépőnek abba a lexikonba, amelyet elsősorban mégis jugoszláviai magyar irodalmi lexikonnak kell tekinteni.

Külön gondot jelent a fordítók kérdése. Róluk a legtöbb lexikon megfelel, talán kényelmi okokból, talán mert a célként kitűzött teljesség elve velük kapcsolatban legkevésbé érvényesíthető. Esetünkben kétféle fordítóra kell(ett volna) gondolni, azokra, akik a jugoszláviai magyar irodalmat más nyelveken szóltatják meg, s azokra, akik azon elvek alapján, mint az írók beletartoznak a jugoszláviai magyar irodalomba, s valamilyen idegen nyelvről irodalmi műveket fordítanak és jelentetnek meg. Személyek vonatkozásában a fordítók esetében voltam a legigaz- ságtalanabb, amikor teljes mértékben mellőztem a magyarról fordítókat, akiket felkutatni, adataikat a zsinórmértékül használt séma szerint szinte lehetetlen (nem néhányukat, hanem mindet, mert itt is a teljesség elve a meghatározó!), ill. amikor úgy döntöttem, hogy csak a Bazsalikom Műfordítói Díjban részesült, magyarra fordítók életét, munkásságát tárgyalom külön szócikkben. (Egy későbbi kiadásnak ezeket a – szükségzerű, tudatos – mulasztásokat esetleg pótolnia kellene.)

A fordítóknál is mostohább a szerkesztők sorsa a lexikonban. Csak az őket alkalmazó intézménnyel vagy irodalmi melléklettel kapcsolatban említődnek, ha nincs saját kötetük, önálló szócikket nem kapnak.

A nem személyi szócikk kritériuma, hogy jugoszláviai magyar irodalmi jelleg vagy irodalommal kapcsolatos tárgyról van-e szó, ill. ha igen, milyen mértékben tekinthető általános vonatkozásúnak. Igyekeztem felvenni minden magyarul megjelent antológiát, amelyben jugoszláviai magyar írók szerepelnek, s felvettem az irodalmi, ill. az irodalommal is kapcsolatos évkönyveket és naptárakat, az irodalmi kiadókat és azokat a kiadókat, amelyek megjelentetnek jugoszláviai magyar irodalmi műveket is (a két háború közötti kiadókkal többnyire adós maradtam!). Hasonló elv alapján döntöttem az intézmények, a rendezvények, a díjak esetében. Az utó- biak közül a tisztán irodalmi jellegűek mellett igyekeztem nem megfelelkezni az irodalomhoz is kötődőkről, amelyeket írók is kaphatnak/kaptak, amit külön is jelzek. Díjaink önálló címszavakban és a díjazottakról szólóakban egyaránt olvashatóak, de az ún. „belső” szerkesztőségi díjakat a szerzői szócikkek nem tüntetik fel. Külön kérdésként merült fel a magyarországi díjak, ill. a nem irodalmi díjak említése. Mindkét esetben úgy jártam el, hogy igyekeztem kiszűrni a legjel- tősebbeket, az irodalmiak közül a legrangosabbakat, a nem irodalmiak közül pedig a legmagasabb állami elismeréseket. Nem volt kétséges, hogy a folyóiratok, mel- lékletek, rovatok, társaságok közül a kizárólag irodalmiak

kapjanak helyet a lexikonban. Az újságok közül elsősorban az ún. nagy lapokat tárgyalom külön szó- cikkben, megemlítve irodalmi mellékleteiket, rovataikat is. Szinte megoldhatatlan feladat a kis vagy vidéki újságok feldolgozása. Nemcsak azért, mert féltő, hogy néhány létezéséről tudomásunk sincs, s óhatatlanul kimaradnak, hanem mert az irodalomhoz való kötődésük is igencsak esetleges, rendszertelen. Hogy néhány ilyen lap mégis helyet kap a lexikonban, az inkább a példa kedvéért történik. A vidéki újságok esetében egy esetleges második kiadásban két megoldás kínálkozik, vagy mindet külön tárgyalni, vagy vidéki lapok összefoglaló szócikkben sorolni fel őket. Hasonló megoldást kellene választani a többszerzős hely- és egyháztörténeti kiadványok esetében is. (Az egy- s kétszerzős művekkel nincs gond, megtalálhatók szerzőjük/szerzőik címszavában.) Általában talán szerencsés megoldás lenne összefoglaló címszavakat használni. Így az, akit az antológiák, díjak, kiadók, nyomdák, pályázatok, sorozatok, irodalmi rendezvények stb. érdekelnek, egy-egy közös címszóból tájékozódhatna, mielőtt a részletek iránt érdeklődne.

Mindezek a gondok, kérdések számomra a lexikonírás kezdetétől s a munka egész menete során ismertek voltak, nyomasztottak, de hogy nem mind s nem a kívánt formában oldódott meg, azt ebben az előszóban is szükséges volt közölni, semmiképpen sem mentegetőzéseként, inkább csak a feladat bonyolultságának, csapdáinak jelzése, ismerete érdekében.

Következzék a *hogyan!*

Alapelv a már említett (semmiképpen sem korlátlanágként értendő) teljesség igénye mellett a pontosság és az áttekinthetőség. A pontosság minden igyekezet ellenére is esetleges. Éppen úgy függ az egyéni felkészültségtől, figyelemtől mint a felhasznált, kapott (visszajuttatott kérdőívek) és a fellelt (bibliográfiák) források hitelességétől; az esetleges hibákért, pontatlanságokért velük közösen vállalom a felelősséget.

A személyes jellegű szócikk első fele gondolatjellel (–) elválasztott élet-, pálya- rajzi (munkahelyi) és irodalommal kapcsolatos részekre tagolódik. Ettől a műveket, műfordításokat felsoroló második ízületet, majd a műveket és a vonatkozó irodalmat tartalmazó harmadik részt sorköz választja el.

Minden címszót **vastag** (kövér) betű „ugrat ki”, a szerzők vezeték- vagy családi nevét csupa NAGY, ún. VERZÁL (ÁCS) betű, utónevét pedig kisbetű (Károly) jelöli. A név után található *dőlt betűs* formában az eredeti családi név (*Kovács*), majd normál szedéssel az esetleges írói álnevek következnek. Ezt követi zárójelben a születés/elhalálozás helye és dátuma (ha valami nem ismert vagy bizonytalan, törtvonal közötti kérdőjel áll helyette vagy utána), majd a zárójel után kettőspont figyelmeztet a munkásság jellegére (költő, prózaíró, műfordító, kritikus, bibliográfus stb.), felsorolva minden lényegesnek ítélt formát, a sort az ún. civil foglalkozás (orvos, ügyvéd, pedagógus stb.) zárja. Ezután következnek – a lexikonírásra jellemző, óhatatlan sablon szerint – az életrajzi adatok közül az iskolázásra vonatkozóak: hol járt elemi/általános iskolába, hol, milyen középiskolába, s mikor végzett, hol milyen egyetemre, s mikor végzett, majd ponttal elválasztva, mintegy új „mondatban”, rendelkezik-e magiszteri vagy doktori fokozattal, ezt mikor s hol szerezte. Ha irodalmi jellegű munkával, akkor mindkét tudományos fokozat esetében – *dőlt betűs* szedéssel – a pontos címet is feltüntettem, ha nem irodalmárról van szó, akkor csak a doktori munka címét idézem. Ezt a részt az esetleges akadémiai tagság adatai zárják. – Következnek a munkahelyi adatok, ha odahagyott munkahelyről (vagy nyugdíjas státusról, ill. külföldre távozásról) van szó, akkor az időpontot jelölő évszám után kettőspont áll (1990: nyugdíjas, 1995: Németországban él), amit a munkahely vagy a munkakör megnevezése követ (1950–1964: a Magyar Szó munkatársa); ha pedig pillanatnyilag betöltött munkahelyről van szó, akkor az évszám után a -tól értékű kötőjelet (1999–) használom. – A „fejezet” harmadik, záró részében, még az élet- rajzhoz tartozva, de előlegezve, bevezetve egy esetleges portrét is, a kifejezetten irodalmi tevékenységeket említem, a szerkesztést, a fontosabb antológiákban való szereplést (a kevésbé ismert, a még nem befutott vagy a kevés adatú írók esetében) és/vagy időrendben a díjakat, kitüntetéseként lehetőleg teljes hivatalos megnevezés szerint s évvel pontosítva: 1983: Híd Irodalmi Díj.

Egy személyi szócikk következő „fejezete” az irodalmi jellegű műveket és (ha vannak) a műfordításokat tartalmazza. Az előbbit *dőlt betűs (kurzív) M.* az utóbbit ugyanilyen *Műford.* jelzés teszi a betűmezőben felismerhetővé. Ez a rész időrendben sorolja fel az önálló kötetek címét, műfaját (legtöbbször rövidítve), a megjelenés helyét (ha ez azonos a már közvetlenül előbb feltüntetettel, akkor az ugyanott jelen- tésű uo. rövidítéssel történik rá utalás) és évét, ha több kiadás is van, ezeket külön jegyzi a lexikon (ha nincs feltüntetett kiadási év vagy hely, akkor a hagyományos é. n./h. n. rövidítést használom, ha viszont a hiányzó adatra következtetni lehet, akkor erre törtvonalak közt történik utalás), hasonlóképpen jegyzem, ha létezik elő-, utószó, bevezető- (bev.), jegyzetíró, sajtó alá rendező (s. a. r.), válogató (vál.) stb. Egy mű adatait egymondatnyi egységnek tekintem, ezért vessző/pontosvessző tagolja, ill. zárja le ezeket. A művek jegyzéke lehetőség szerint minden kötetet tartalmaz, és feltünteti a fontosabb szerkesztéseket is. Nem tartalmazza viszont a képesköny- veket, a leporellókat, a tankönyveket és az írók nem irodalmi szakkönyveit, valamint az idegen nyelvű kiadásokat, kivéve, ha a művet a szerző írta más nyelven, ill. ha kétnyelvű kötetről van szó, ilyenkor a szócikk a fordítót is (ha nem a szerző) megnevezi. A művek között szerepelnek a hivatásos színházakban bemutatásra került drámák (cím, színház, év), ill. a rendezés adatai (szerző, mű, cím, színház, év) is. A Rádiószínház előadásait nem vettem föl a lexikonba (pótlendő!).

Új „fejezet” a dőlt betűs *Ir.* rövidítéssel kezdődő irodalom jegyzéke. Ez, emlí- tettem, azért szándékosan bővebb a lexikonokban szokásosnál, hogy az érdeklődők számára megkönnyítse a tájékozódást, ugyanakkor pótolja a hiányzó bibliográfiákat, ill. összegezi a meglévők adatait. Szeretném hangsúlyozni, hogy a bő válogatást nem a listakészítés vágya, hanem – ismervén a kutatásokkal járó súlyos gondokat – az eligazítás, a segítség igénye teszi indokolttá. Fenntartva és megőrizve a szelektálás szuverenitását, ügyeltem arra, hogy ne csak a magam véleményével azonos vagy rokon írásokat vegyem fel, hanem azokat is – természetesen, ha irodalmi mércéket alkalmaznak –, melyekkel esetleg mélységesen nem értek egyet. Ettől függetlenül nyilván nem kerülhetem el a vádat, hogy a megnevezett méltatók, a kritikusok között vannak saját szerzőim, elsősorban azok, akik véleményében hiszek, szakmai ítéletében megbízok, mégha közülük nem is vélekedik mindenki hozzám hasonlóan egy-egy műről vagy opusról.

Ebben a részben időrendi sorrendben sorolom fel a fontosnak ítélt monog- ráfiákat, tanulmányokat, kritikákat, bibliográfiákat, olykor interjúkat, cikkeket is. Összefoglaló művek esetében az utolsót vagy a kérdéssel kapcsolatosan legteljesebbnek ítélt változatot tüntetem fel. Bori Imre jugoszláviai magyar irodalom- története közül az 1998-as, legutolsó változat mellett döntöttem – minden esetben feltüntettem, ha a kötetben az illető szerző külön címmel megjelölt fejezetet kapott –, azokban az esetekben viszont, amikor a két háború között élt íróról több tudható meg az 1968-as, első összefoglalóból, akkor erre a kiadásra utalok. Ha a figyelmet érdemlő vonatkozó dolgozat utóbbi könyvben is olvasható, s így hozzáférhetőbb, akkor erre hívom fel a figyelmet, lehetőleg úgy, hogy a szerző családnevének nagy (VERZÁL), utónevének pedig normál típusú betűvel való említése után, ettől vesszővel elválasztva közlöm a munka címét, majd – ha lehet – az első közlés évét, ami kivált akkor lehet fontos, ha ez a publikálás évekkkel megelőzte a kötet megjelenését, majd egyenlőségjel (=) közbeiktatásával és a szerző nevének kezőbetűi után, következnek a kötet adatai (cím, a kiadás helye – ha ez azonos az előtte levővel, akkor erre az uo. rövidítés utal – és éve). A bibliográfia köteteken kívül folyóiratokban és lapokban fellelhető írásokra is hivatkozik: a szerző neve és a dolgozat címe után a folyóirat/lap neve következik legtöbbször rövidítve (amit a rövidítések jegyzéke segít megfejteni), majd írásjel közbeiktatása nélkül a kiadás éve, ill., ha folyóíratra történik hivatkozás, akkor törtvonal után az évfolyamon belüli sorszám (vagy ha a számozás folyamatos, akkor ez) következik, oldalszám nélkül, ha viszont lapra történik hivatkozás, akkor a teljes dátum (év, hó – rövidítve –, nap) következik, évfolyam és oldalszám nélkül. Abban az esetben, ha nem sikerült megállapítani a folyóirat évfolyambeli számát, akkor vagy kivételesen lap- számot tüntetek fel, vagy (mint gyakran a Nyugat esetében) a kötet számát (I/II.). Mint a műveket felvonultató részben

a kiadás helyének ismétlése esetében utaló rövidítést használok (uo.), a folyóiratok és lapok esetében az áttekinthetőség érdekében mindig kiírom (rövidítve) a forrás címét. Mind a primér, mind pedig a szekunder irodalomjegyzékben az egyes tételeket pontosvessző választja el, s ha a név vagy a cím ismétlődik, akkor ezek helyett tildet (~) használok.

A nem szerzői szócikkek ugyancsak vastag (kövér) betűvel szedve (**Ady Tár- saság; Agapé; Ákácok alatt I–II.; Alföld; Alkotók Gyűlése; Aracs-díj** stb.) szerepelnek a lexikonban. A cím/név után zárójelben a megjelenés, ill. az alapítás (és a megszűnés) éve található, hogy ma is egzisztáló formáról van szó (díj, folyóirat, melléklet, újság, sorozat), azt az évszám utáni kötőjel mutatja (1971–). Az alap- információ a zárójelbe tett évszám után olvasható a szócikk „műfaja” (antológia, melléklet, folyóirat, napilap, könyvsorozat, irodalmi rendezvény stb.), kivétel, ha ezt már maga a név (Sinkó-díj, Agapé Kiadó stb.) is tartalmazza. Majd gondolatjelnyi szünet után következik a szócikk közelebbi meghatározása és legfontosabb adatainak felsorolása. Ha irodalomjegyzék is készült az adott címszóhoz, ez a személyi szócikkek esetében alkalmazott elvek alapján készült.

A lexikon szerves részének kell tekinteni a rövidítések jegyzékét.

Végezetül arról, ami ebben az előszóban semmiképpen sem maradhat említés nélkül: a jugoszláviai jelző értelme, jogossága, illetve az egyszemélyes szerzőség kérdése.

Az elsőt a felölelt, a kiadás címébe is tartozó időszak (1918–2000) kezdete egészen a kilencvenes évekig kétségtelenné teszi. Tény azonban, hogy Jugoszlávia már majd egy évtizede nem létezik abban a formában, azon földrajzi határok között, mint a két háború között, főleg pedig mint 1945 után szinte fél évszázadig létezett, de a sokévi állami összetartozás folytán méltánytalanság lenne nem venni tudomást a maroknyi szlovéniai és horvátországi magyar íróról, akik akkoron éppen úgy jugoszláviai magyar írókként figuráltak, mint a vajdaságiak. Felmerülhet(ne) esetleg a délvidéki jelző használata, ami azonban itt sohasem volt igazán honos, elsősorban ezért nem tartom szerencsés változatnak, s a szlovéniai meg a horvátországi írókra nem is vonatkoztatható.

A határok megváltoztatása mellett a politikai s gazdasági helyzet előidézte kíván- dorklás is felvetheti, hogy a több éve már nem Jugoszláviában élő, innen elköltözött írók még jugoszláviai magyar íróknak tekinthetők-e, következésképpen jogosult-e felvételük a lexikonba. Függetlenül, hogy ezt a kérdést közülük önmagában és önmagával ki hogyan rendezte el, amire részint talán utalhat az a tény, hogy közülük ki küldte vissza a hozzá eljuttatott kérdőívet s ki nem (bár ez múlhat hanyagságon vagy máson is), de mellőzve a személyes, s végső soron mégiscsak magánjellegű érveket, vonatkozásokat, kivétel nélkül mindannyian helyet kapnak, helyet kell hogy kapjanak a lexikonban, annál az egyszerű s megkerülhetetlen oknál fogva, hogy pályájukat jugoszláviai magyar íróként kezdték, sokuknak írósgága itt bontakozott ki. Hogy épp a távozás, a kapcsolatok megszakadása miatt az utóbbi évek élet- és pályarajzának alakulásáról olykor nem sikerült semmit sem vagy csak keveset megtudni, az a lexikon írójának munkáját nehezítette meg, nem kívánt részletességet kényszerített rám, amit azzal próbáltam menteni, hogy az adott szócikk irodalmi tekintetben (művek, bibliográfia) semmiben sem különbözzön a többitől.

Szólni kell arról is, hogy volt író, aki kérte, ne szerepeljen a lexikonban. Kéré- süknek, sajnálom, nem tehetek eleget. Lexikonba történő felvételhez ugyanis nincs szükség szerzői jóváhagyásra. Legfeljebb az olvasóval együtt sajnálattal nyug- tázhatom, hogy az információk megtagadása miatt az adott szócikk adatszegényebb a többinél. Ilyesmi máskor is előfordul, elsősorban a két háború közötti szerzők esetében van rá példa, hogy kellő információk hiányában fogalmazódott meg egyik- másik szócikk. Ezek élet- és pályarajzi része természetesen nem a felállított s jelzett sablon szerint készült, kevésbé adatszerűen, inkább elmesélt formában íródott.

A jelzett másik fontos kérdés az egyszemélyes szerzőség kérdése. Ez nem jelent számomra problémát, mert bár tudom, hogy szemben a kétszáz évvel ezelőtti, vagy a múlt századi felfogással és gyakorlattal, ma a kollektív lexikonok korát éljük, az egységes szemlélet érdekében és az áttekinthetőség céljából, amit ez a nem túl terjedelmes anyag lehetővé tesz, választottam a soha

be nem fejezhető lexikonírásnak ezt a ma szokatlanabb változatát. (A választás helyességét, hitem szerint, az esetleges második, bővített kiadás portréi egyértelműen alá fogják támasztani.) Anyagot gyűjteni csapatra van szükség, de lexikont írni mégis inkább egy emberre háruló feladat, mert így valósítható meg igazán a szemlélet és a stílus szükséges egysége.

És különben is a látszat csal: ennek a szerzői lexikonnak nagyon sok munkatársa volt. Mindazok, több százan, akik a kitöltött kérdőíveket visszajuttatták, amit mindannyiuknak hálásan köszönök, önzetlen segítségükben a munkám iránt megnyilvánuló bizalmuk jelét látom. Külön köszönettel tartozom mindenkinek, aki más módon is hozzájárult ahhoz, hogy a jugoszláviai magyar irodalmi lexikon elkészülhessen, legfőképp pedig önzetlen és szorgalmas adatszolgáltóimnak, akiket név szerint illene felsorolni, de nehogy valakit megsértsek azzal, hogy kihagyom, ettől eltekintek.

A kéziratot 2000 decemberében zártam.

G. L.

RÖVIDÍTÉSEK

Alf	Alföld	ford.	fordítás, fordította
AMirod	A Mi Irodalmunk	gyermekr.	gyermekregény
ant.	antológia	gyermekv.	gyermekvers(ek)
ápr.	április		
aug.	augusztus	Hel	Helikon
		7N	7 Nap
BMN	Bácsmezei Napló	H-H	Hétről-Hétre
BmÚ	Bácsmezei Újság	HITK	Hungarológiai
BMÚ	Bécsi Magyar Újság		Intézet Tudományos
bev.	bevezető, bevezette		Közleményei
bibl.	bibliográfia	HK	Hungarológiai
Bo	Bácsország		Közlemények
Bp., bp.-i	Budapest, budapesti	HMDK	Horvátországi
BTK	Bölcsészettudományi Kar		Magyarok Demokratikus Közössége
c.	cím, című	h. n.	hely nélkül
CsK	Családi Kör		
		Ifj	Ifjúság
dec.	december	IfjSz	Ifjúság Szava
Délb	Délbácska	ifjúsági r.	ifjúsági regény
DélSzml	Délvidéki Szemle	int.	interjú
Dolg	Dolgozók	Ir	irodalom
dr.	dráma	Isz	Ifjúsági Szövetség
		IÚ	Irodalmi Újság
ÉésI	Élet és Irodalom	jan.	január
egybegyűjt.	egybegyűjtötte	JATE	József Attila
É-HMSz	Évkönyv, Horvátországi Magyarok Szövetsége	jegyz.	Tudományegyetem jegyzetek
	Életünk	Jkor	Jelenkor
Él	elbeszélés	JMMT	Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság
elb.	Eötvös Loránd	JMNépszh	Járási Magyar Népszínház
ELTE	Tudományegyetem		Jugoszláviai Magyar Újság
é. n.	év nélkül	JMÚ	
ErdHel	Erdélyi Helikon		június
Eszt	Esztendő	jún.	július
Etnogr	Etnographia	júl.	
évf.	évfolyam		
		Kal	Kalangya
febr.	február	kb.	körülbelül
Fo	Forrás	KI	Képes Ifjúság

kismonogr.	kismonográfia	Napt	Naptár
kisr.	kisregény	NH	Nagybecskereki
Kk.	Könyvkiadó		Hírlap
klny.	különnyomat	n. n.	ismeretlen
Ko	Korunk	No	Népoktatás
Kr	Kritika	nov.	november
Ktárs	Kortárs	Nszab	Népszabadság
Kv	Könyvvilág	Nú	Népújság
		NyItudK	Nyelv és
I.	lap, lásd		Irodalomtudományi
Láth	Láthatár		Közlemények
Látóh	Látóhatár	Nyug	Nyugat
Lé	Létünk		
Lit	Literatúra	OésN	Oktatás és Nevelés
		okt.	október
M.	Művek	OSzK	Országos Széchényi
máj.	május		Könyvtár
MCsill	Magyar Csillag	Ö. M.	Összes/Összegyűjtött
megj.	megjegyzés		művek/művei
mell.	melléklet	összegyűjt.	összegyűjtötte
meser.	meseregény		
MG	Misao-Gondolat	pl.	például
MFigy	Magyar Figyelő	prózav.	prózavers(ek)
MH	Magyar Hírlap	Ptúz	Pásztortűz
MKÚ	Magyar Képes Újság	publ.	publicisztika
MM	Magyar Műhely		
MMin	Magyar Minerva	R.	rendezései
MN	Magyar Napló	r.	regény
MNar	Magyar Narancs	RÚ	Reggeli Újság
MNemz	Magyar Nemzet		
MNy	Magyar Nyelv	s. a. r.	sajtó alá rendezte
MNyésIT	Magyar Nyelv és Irodalomtudomány	So	Sorsunk
		stb.	s a többi
MNyr	Magyar Nyelvőr	StudLit	Studia Litteraria
monodr.	monodráma	Sy	Symposion
monogr.	monográfia		
MSzó	Magyar Szó	sz.	számú, század
MSzó–Dt	Magyar Szó–Dunatáj	SzabNépszh	Szabadkai
MSzó–Tk	Magyar Szó–Topolya és Környéke		Népszínház
		szept.	szeptember
MSzó–Tv	Magyar Szó–Tiszavidék	szerk.	szerkesztő,
			szerkesztette
Mt	Muratáj	SzHN	Szabad Hét Nap
MTA	Magyar Tudományos Akadémia	színp. alk.	színpadra alkalmazta
		Sziv	Szivárvány
Műford.	műfordítás, műfordítók	sz. n.	szám nélkül
MV	Mozgó Világ	tan.	tanulmány(ok)
		Tan	Tanulmányok
Nagyv	Nagyvilág	társtud.	társadalomtudomány
Napj	Napjaink	TK	Topolya és Környéke
Napk	Napkelet	Ttáj	Tiszatáj

TÚ	Temerini Újság	uő	ugyanő
Tv	Tiszavidék	Üz	Üzenet
ua.	ugyanaz		
ÚHN	Új Hét Nap	v.	vers(ek)
ÚÍ	Új Írás	vál.	válogatta, válogatott
ÚjhÉvk	Újhold Évkönyv	versford.	versfordítás
ÚjFo	Új Forrás	VÍ	Vajdasági Írás
ÚKp	Új Könyvpiac	Vig	Vigilia
ÚjLátóh	Új Látóhatár	Vil	Világosság
ÚjSymp	Új Symposion	vj.	vígjáték
ÚjvSzh	Újvidéki Színház	Vság	Valóság
ún.	úgynevezett	VÚ	Vasárnapi Újság
uo.	ugyanott		

Megjegyzés:

A helységneveket (kivéve Budapestet) nem rövidítettem, de mindig a ma ismert változatot használok, attól függetlenül, mi szerepel a kiadványokon, vagy volt hivatalos, ill. divatban (csak Szabadka s nem Subotica vagy Szubotica, csak Becskerek s nem Nagy- becskerek, Petrovgrad vagy Zrenjanin stb.). – A kevésbé közkeletű helységnevek elterjedtebb változata: Antalfalva = Kovačica, Száracsatelek = Sutjeska, Szenthubert = Banatsko Veliko Selo, Törzsudvarnok = Udvarnok, Banatski Dvor, Zichyfalva = Plandište.

ÁCS Károly; *Kovács* (Szabadka, 1928. szept. 8.): költő, műfordító, szerkesztő. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1947) szülővárosában végzi, jogot Belgrádban tanul. – Egyetemi tanulmányai alatt a Radio Jugoszlavija lektora és fordítója. 1950–1964: a Magyar Szó munkatársa, a külpolitikai rovat szerkesztője, 1965–1975: a Híd főes felelős szerkesztője, 1976–1990: a Forum Könyvkiadó szerkesztője. 1990: nyugdíjas. 1995: Németországban él. – 1960, 1983: Híd Irodalmi Díj, 1974: Bazsalikom Műfordító Díj, 1986: Életmű Díj, 1990: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Kéz a kilincsen, v., Újvidék, 1953; Csönd helyett vers, v., uo., 1959; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája, szerk., ford. (többekkel), uo., I. 1965, II. 1967; Menetrend dicsérete, v., uo., 1968; Ének füstje, füst éneke, v. és versfordítások 1945–1975, uo., 1976; El nem taposható csillagok. Forradalmi költészetünk 1937–1977, vál., utószó, uo., 1977, 1979; Ár ellen. Mártír hidasok 1941–1945, ant., szerk., uo., 1981; A közbülső világba, v., uo., 1983; Kiasótt kard. Jugoszlávia népeinek költészetéből, vál. versford. (1945–1984), uo., 1985; ~ összes versei, v., uo., 1988; Ráklépcsben. Ötven év születésnapj versei, uo., 1995; Az anyag panasza, v., Szabadka, 1999.

Műford. Dobrica Ćosić, Gyökerek, r., Újvidék, 1956; Vjekoslav Kaleb, Áldott por, r., uo., 1958; Antonije Isaković, Nagy gyerekek, elb., uo., 1959; Miodrag Bulatović, Égre szállt a vörös kakas, r., uo., 1963; Felhőjáték. Jugoszláv költők gyermekversei (többekkel), uo., 1963; Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), uo., 1963; Oton Župančić, Cicibán, gyermekv., Muraszombat, 1965; Miroslav Krleža, Versek – Emlékiratok (Csuka Zoltánnal), Újvidék, 1965; Danilo Kiš, Kert, hamu, r., uo., 1967; Oskar Davičo, Versek (többekkel), uo., 1969; Oto Bihalji-Merin, Huszadik századi művészportrék, tan., Bp.–Újvidék, 1969; Bora Ćosić, Családom szerepe a világforradalomban, r., Újvidék, 1970; Danilo Kiš, Korai bánat gyerekek és érzékenyek számára, elb., uo., 1971; Miloš Crnjanski, London regénye, r., Bp.–Újvidék, 1975; Tin Ujević, Szelek játékszere, v. (többekkel), Újvidék, 1981; Jovan Jovanović Zmaj, Hol megálltam . . . , v. (többekkel), uo., 1983; Paszkal Gilevszki, Dal az élete, v. (többekkel), uo., 1985; Slavko

Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987; Vasko Popa, A kis doboz, v., uo., 1987; Gojko Janjušević, Messzi föld, v., uo., 1988; Miloš Crnjanski, Ithaka, v., uo., 1993.

Ir. BORI Imre, A születés pátosza, Híd 1953/4; GÁL László, Kéz a kilincsen, Dolg 1953. ápr. 15.; VUKOVICS Géza, Kéz a kilincsen, MSzó 1953. ápr. 19.; BORI Imre, A szavak bővületében, 1956 = B. I., Az ember keresése, Újvidék, 1960; Uő, Egy gondolkodásforma önarcképe, Híd 1960/6; TOMÁN László, Találkozás a tavasszal és egy verskötetel, Híd 1960/7–8; CSUKA Zoltán, A versbe írt csönd költője, ÉésI 1961. ápr. 7.; UTASI Csaba, Máglya, 1963 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; GEROLD László, Csönd helyett kritika, ÚjSymp 1966/13; VÉGEL László, A jugoszláviai magyar költészet, Híd 1966/9, 10; TANDORI Dezső, A menetrend dicsérete, Fo 1970/1–2; HERCEG János, Eszköz és magatartás, 1969 = H. J., Évek és könyvek, Újvidék, 1971; BÁNYAI János, Irónia és grammatika, 1976 = B. J., Könyv és kritika II., uo., 1977; BORI Imre, ~ manierizmusa, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, uo., 1977; UTASI Csaba, Por, újra a por. A porok városa c. vers elemzése, 1999; A merőleges szerkesztés diadala. A forradalmár rondelje c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; VÉGEL László, ~, Ének füstje, füst éneke, Híd 1977/5; TANDORI Dezső, „Az idő megállításának képletei”, Ttáj 1977/7; POMOGÁTS Béla, Vers és csönd, ÚÍ 1979/8; DÉR Zoltán, Pályakép, tükrökkel = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; SZELI István, ~, Ének füstje, füst éneke, 1977 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; BERTHA Zoltán, Ének füstje, füst éneke, Alf 1979/12; VAJDA Gábor, Etikai értékcsúcsaink a költészetben, Űz 1980/5; Uő, Példamutató hősök, MSzó 1982. máj. 15.; Uő, ~, Újvidék, 1984; TÚRI Gábor, A műfordítás mohikánja, Híd 1985/11; JUHÁSZ Géza, A jugoszláv költészet szubjektív tükre, Űz 1985/12; BORI Imre, ~ műfordításkötetéről, Híd 1986/9; LALIC, Ivan V., ~ műfordításkötetéről, uo.; VAJDA Gábor, Ács költészete és az egzisztencializmus: elemzésproblémák, Űz 1986/1–2; Uő, Vallomás egy költészetről: ~ évfordulóján, 1988; Befejezett opus?, 1989 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; SZEKÉR Endre, ~ verses csöndjei, Fo 1988/5; TOLNAI Ottó, ~ első verse, Híd 1988/11; MÁK Ferenc, Miért nem több az ember?, 1988 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; CSEH Márta, ~ búcsúszavairól, ~ Ráklépcsben, Híd 1995/10–11; SZELI

István, A lélek hamleti állapota, ~, Ráklépésben, 1995 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; FEKETE J. József, „Kellek, vagyok” = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BÁNYAI János, ~ról = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; TOLDI Éva, Pillantás vissza és előre = T. É., „Összetartozó neszek”, uo., 1997; BÁNYAI János, ~ költészete, MSzó 1998. szept. 26.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, „Morák és morálok”, MSzó 2000. szept. 9.

ADORJÁN András; *Huber* (?): költő, novellista, tisztviselő. – Számos verset és néhány novellát közöl *A Mi Irodalmunkban*, illetve a *Kalangyában*. Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), az *Ákácok alatt* (1933) c. antológiákban. – Zentán magántisztviselő.

Ir. UTASI Csaba, *Irodalmunk és a Kalangya*, Újvidék, 1984.

Ady Társaság (1923–25). – Becskereken alakult azzal a céllal, hogy „megismertesse a lánglelkű Adyt a közönséggel”, s hogy „tömörítse a vajdasági írókat és alkotóművészeket (...) és munkára serkentse őket”. Felolvasóületein Adyra, Csokonaira emlékeztek, bemutakoztak az aktivista írók (Arató Endre, Csuka Zoltán, Földes Sándor, Ember Zoltán, Aranyműves János Lajos), előadás hangzott el a világeremtés mondáiról (Stern Lázár), a holtak és az élők közötti kapcsolatról (Farkas Geiza), a jövőendő kulturális és művészeti problémáiról (Senteleky Kornél). Bemutakozott az ~ Műkedvelő Színháza is. Elnöke Farkas Geiza.

Ir. KÁICH Katalin, *A becskerei ~*, HK 1978/36–37; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, Újvidék, 1998.

Agapé (1977–1989): folyóirat. – Szabadkán, majd Újvidéken megjelenő vallási folyóirat. Alapítója, főszerkesztője és kiadója Harmath Károly. Az ~ elődje a Testvéri Szolgálat Krisztusban (1968–1974). Az ~ ezt a nevet alcímként 1978-ig megtartja. 1981-ig évente négyszer, 1982–84: kéthavonta, 1985–89: havonta jelenik meg. 1989: az ~ fuzionál a Hitélettel.

Agapé Kiadó (1977–). – Újvidéki (és 1991-től szegedi) székhelyű katolikus ferences lap-, könyvkiadó és nyomda, amely bibliai, teológiai és más, köztük (gyermek-, ifjúsági és felnőtt-

) irodalmi jellegű vallási kiadványokat ad ki, köztük vajdasági szerzők (Bogdán József, Dukai Éva, B. Foky István, Kocsis Antal, Lukáts Márta, Nagy Tamás, Sárvári V./ajda/ Zsuzsa, Silling István, Szabó Palócz Attila, Takács Ilona stb.) műveit is. Az ~ jelenteti meg a Hitélet c. katolikus folyóiratot. A zágrábi Kršćanska sadašnjost, Teológiai Dokumentációs és Kutatóközpont magyar részlegeként 1982-ben jegyzi be. 1991: magánvállalat. Alapítója és igazgatója Harmath Károly.

Ir. CSÁKY S. Piroška–CSAPÓ Julianna, *Magyar nyelvű egyházi kiadványok Jugoszláviában 1945–1994*, Lé 1995/1–2.

ÁGOSTON Mihály (Horgos, 1928. júl. 23.): nyelvész, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1949) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–orosz szakát (1951) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1964) szerez tanári oklevelet. 1989, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*A magyar halmaznevek: kategóriájuk, helyük a mellénevek osztályában a szófaji rendszerben, belső rendszerük*). – 1952–57: tanár Horgoson, 1957–1960: Szabadkán, 1960–1995: az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén lektor, (1962:) gyakorlatvezető, asszisztens, főszakmunkatárs, szaktanácsos, (1988:) egyetemi rendes tanár. 1995: nyugdíjas.

M. Az *-n* toldalékú mellénevek alaki és szófaji megoszlása, tan., Újvidék, 1971; *Mai magyar írás*, tan., uo., 1979; *Észrevételek, gondolatok helyesírásunk rendszeréről*, tan., Híd 1979/12 (klny. is); *A földrajzi nevek írásmódja*, tan., uo., 1984; *Helyesírásunk hitelért*, tan., uo., 1986; *Rendszerbomlás? Nyelvhasználatunk zavarai*, tan., uo., 1990; *A magyar halmaznevek: kategóriájuk, helyük a mellénevek osztályában a szófaji rendszerben, belső rendszerük*, tan., uo., 1993.

Ir. MOLNÁR CSIKÓS László, *Jugoszláviai magyar helyesírási kézikönyv*, Úz 1980/6; SZELI István, *Szakkönyv mindennapi használatra*, Híd 1984/11; PAPP György, *Hasznos sorozat színvonalas indulása*, uo.; *Uő, Bizalommal, jóhiszeműen, kritikai hozzáállással*, Híd 1986/7–8; FARKAS Zsuzsa, *A nyelvi népművelés szolgálatában: beszélgetés a Szarvas Gábor-díjas dr. ~lyal*, 1989 = F. Zs., *Nyelvörökkel, nyelvörögen*, Újvidék, 1994; VAJDA József, ~: *Rendszerbomlás*, OeN 1990/84; PAPP György, *Közéletünkhöz anyanyelvi köznyelvet*, MSzó 1991. jún. 7.; *Uő, Rendszerű rendszerbontás*, Lé 1993/2–3; RÁCZ Endre,

Új nyelvtani kategória: a halmaznevek, Híd 1993/4; FARKAS Zsuzsa, Az írástudónak segítenie: kötelesség. Születésnapj beszélgetés a 70 éves ~lyal. MSzó 1998. júl. 25.

Ákácok alatt I–II. (1933): antológia. – Szenteleky Kornél összeállításában és előszavával a Jugoszláviai Magyar Könyvtárban megjelent „Délszlávországi magyar írók novelláinak” első gyűjteménye. A 26 szerző írásait tartalmazó kétkötetes kiadvány (Szirmai Károlynak önálló kötete jelent meg, s ezért maradt ki a válogatásból) a vajdasági novellaírás keresztmetszetét, s a „hogyan élünk, érzünk a bácskai ákácok alatt” közösségi-kisebbségi sors képét volt hivatva felmutatni. (Szenteleky: „valami egységet, valami közös lelket kellene ebben a könyvben teremteni”). Az ~ szerzői: Adorján András, Aranyady György, Arányi Jenő, Bencz Boldizsár, Borsodi Lajos, Börcsök Erzsébet, Csuka Zoltán, Czako Tibor, Cziráky Imre, Darvas Gábor, Dudás Kálmán, Farkas Geiza, P. Gergely Boriska, Herceg János, Kende Ferenc, Kisbéry János, Kristály István, Magister (Kiss Vilmos), Lucia (Török Béláné), Markovich János, Munk Artúr, Nánassy Károly, Polácsi János, Radó Imre, Szenteleky Kornél, Sziráky Dénes Sándor.

Ir. HAVAS Emil, Vicinális irodalom, Kal 1933/7; SZENTELEKY Kornél, Válasz Havas Emilnek, 1933 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug 1933. II.; KÁLLAY Miklós, ~, Délszlávországi magyar írók novellái, Kal 1933/8; TKI /?/, ~, Ko 1933/10; Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, uo., 1988; UTASI Csaba, ~, 1993 = U. Cs., Vér és sebek, uo., 1994; BORI Imre, Szenteleky Kornél, uo., 1994.

Alföld (1935–1941): hetilap. – A Szabadkán megjelent képes kiadvány célja többek között „a Jugoszláviában élő magyar kisebbség kultúráját (...) éber figyelemmel” kísérni, irodalmi oldalán (Magyar Írások) azonban többnyire „kezdő versfaragók” munkáit közölte. Első szerkesztője Hegedűs Béla (1911–1970) több lap (Reggeli Újság, Jugoszláviai Magyar Újság, Magyar Szó) szabadkai tudósítója.

Ir. LÉVAY Endre, ~ címen új hetilap indult meg a Vajdaságban, Híd 1935/3; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Alkotók Gyűlése (1976–1990). – A Forum Könyvkiadó kezdeményezésére vajdasági, többnyire magyar írók által létrehozott, az írók jogait védő s érvényesítő önjagaztási szerv. Évente vagy alkalmasszerűen tartott értekezletein az írók véleményt nyilvánítottak a kiadói politikáról, a terjesztésről, közreműködtek a kiadói terv alakításában, kezdeményezték irodalmi pályázatok kiírását, informálódtak a kéziratok sorsáról. Az ~nek elnöke Ács Károly, Bogdánfi Sándor, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Jung Károly, Maurits Ferenc volt. Az ~ a Forum Kk.-val és a Forum terjesztőosztályával közösen 1986-ban és 1987-ben nívódíjjal tüntette ki a kedvező kritikai visszhang, társadalmi elismerés tekintetében, műfaji újdonságot jelentő és az olvasók között legnépszerűbb könyveket; 1986: Bori Imre: *A magyar irodalom modern irányai*, Szeli István: *Nyelvhasználatunk etikája*, Ács Károly: *Kiásott kard*, Juhász Erzsébet: *Műkedvelők*, Gion Nándor: *Az angyali vigasság* és Németh István: *Hegyomlás*; 1987: Szeli István: *Az erózió ellen*, Bognár Antal: *Álmok a halálban*, Tolnai Ottó: *Gyökérrágó*, Herceg János: *Összegyűjtött novellák I–III.*, Bori Imre: *Kosztolányi Dezső*, Thomka Beáta: *A pillanat formái* és Borbély János Kiš-fordítása (*A holtak enciklopédiája*). Az ~ 1990 után részben a Forum átszervezése, részben pedig az önjagaztás felszámolása folytán az ~ megszűnt.

Ir. B./ordás/ Gy./özö/, Megalakult az ~, Híd 1976/1; VÉGEL László, Tények és tervek, MSzó 1976. jan. 18.; DUDÁS Károly, Irodalmunk sorskérdései. Irodalom – könyvkiadás – könyvterjesztés, 7N 1984. okt. 6.; T./oldi/ É./va/, Az ~ének tavaszi plenáris üléséről, Híd 1989/4.

Almanach/ok/: A világháború után a konstituálódó jugoszláviai magyar irodalom első éveinek fontos publikálási formája, a megmutatkozás lehetősége, amely éppen úgy alkalmat kínál az elszakadt területek potenciális íróinak számbavételére, a névsorolvasásra, mint a közönséggel való kapcsolatteremtés kialakítására, az írók megismertetésére. Első almanachunk a Szabadkán 1924-ben kiadott *Vajdasági magyar írók almanachja I.*, melyet Dettre János és Radó Imre szerkesztett. ~t általában a lapok (Bácsmezei Napló, Reggeli Újság), ill. az általuk létrehozott irodalmi mellékletek (A Mi Irodalmunk) jelentetnek

meg karácsonyi ajándékként. A szabadkai Bácsmezei Napló 1924-ben, 1928-ban és 1929-ben, az újvidéki Reggeli Újság A Mi Irodalmunk c. melléklete 1931-ben ad ki ~t.

Ir. BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Almanach (1924): antológia. – „Jubiláris almanach a Bácsmezei Napló 25 éves fennállása alkalmából.” Szerzői a lapot írásaikkal köszöntő pesti írók (Rákosi Jenő, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Gellért Oszkár, Heltai Jenő, Móra Ferenc, Karinthy Frigyes, Szép Ernő, Móricz Zsigmond stb.) mellett az alakuló vajdasági irodalom újságírói-írói: Ambrus Balázs, Borsodi Lajos, Bródy Mihály, Fenyves Ferenc, P. Gergely Boriska, Havas Emil, László Ferenc, Lucia (Török Béláné), Magyar Domokos, Milkó Izidor, Munk Artúr, Radó Imre, Szántó Miklós, Szenteleky Kornél, Sz. Szigethy Vilmos és Tamás István.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1945, uo., 1988, BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

Almanach (1929): antológia. – A Bácsmezei Napló karácsonyi melléklete, amely „éppúgy, mint előzői, valahogy az argumentumokkal és a tényekkel akar harcbaindulni a közönnyel szembe”. Az ~ szerzői: Ambrus Balázs, Arányi Jenő, Baedeker (Milkó Izidor), Berényi János, Blazsek Ferenc, Borsodi Lajos, Boschán Sándor, Bródy Mihály, Czako Tibor, Csányi Endre, Debreczeni József, Eos (?), Fenyves Ferenc, F. Galambos Margit, Gál Ottó, P. Gergely Boriska, Govorkovich János, Gräber János, Halász Sándor, Harsányi József, Karlóczay (?), Kristály István, Lampel Béla, Lucia (Török Béláné), Magister (Kiss Vilmos), Magyar Domokos, Markovics Mihály, Munk Artúr, Öreg riporter (?), Ifj. Papik Miksa, Quasimodo (Braun István), Radó Imre, Sinkó István, Somfai János, Szántó Miklós, Szász Márton, Szegedy Emil, Szenteleky Kornél, Tamás István, Vidor Imre, Vig Lajos, Vuk (?) és Weidinger Ernő.

Ir. BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Álmok szirtjén (1969): antológia. – Az Újvidéki Rádió fennállásának 20. évfordulójára kiadott hangjátékgyűjtemény. Magyar szerzők: Bányai János, Deák Ferenc, Fehér Ferenc, Gál László,

Herceg János, Kopeczky László, Lévay Endre, Major Nándor, Majtényi Mihály, Németh István, Saffer Pál, Sulhóf József.

Ir. SZÜCS Imre, Két hangjáték-gyűjtemény, Híd 1970/6.

Ambrózia (1994): folyóirat. – Alcíme szerint „nemzetközi kulturális, művészeti, politikai és közéleti magazin”, megjelenik havonta, kiadja a Symposion Egyesület. Főes felelős szerkesztő: Szabó Palócz Attila. Az első szám alcíme: Symposion – posztkulturális folyóirat. Két szám (január, február) jelent meg.

AMBRUS Balázs; *Hermann Károly* (Mátészalka, 1887. okt. 16.–Szabadka, 1941. dec. 17.): költő, kritikus, orvos. – A középiskolát Nagykárolyban végzi. 1910-ben Budapesten orvosi diplomát szerez, majd a bécsi, berlini és párizsi klinikákon képezi magát tovább, Szabadkán 1914-ben telepszik le, 1918-ban városi tisztiorvos. A világháborúban a szerb fronton szolgál. – Szerepel a Dettre–Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a Bácsmezei Napló *Almanachjában* (1924), a *Kéve* (1928) c. első vajdasági magyar versantológiában, a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, a Bácsmezei Napló *Almanachjában* (1929).

M. Koszorú, v., Budapest, 1918.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; DÉR Zoltán, A filológiai fíntor, Kosztolányi Dezső költészetének hatása ~ költészetére, 7N 1971. okt. 22.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, ~, MSzó 1998. okt. 10.

ANDRÉE Dezső (Újvidék, 1895. jan. 18.–Újvidék, 1944. dec. 29.): hírlapíró. – A gimnáziumot szülővárosában végzi, Budapesten joghallgató, tanulmányait nem fejezi be, mert 1914-ben önkéntesként bevonul. Volt az orosz, a román és az olasz fronton. 1925-től újságíró. 1926-ban párizsi újságírói tanfolyamon vesz részt, itt ismerkedik meg az idegenlégiós Szabó Istvánnal, kinek naplójegyzeteit ~ sajtó alá rendezi és kiadja. 1928: néhány hónapig a Délbácska felelős szerkesztője, amely 1929-től hatósági utasításra Reggeli Újságra változtatja a nevét. ~ 1934-től a lap impresszumában főszerkesztőként szerepel. Nevét 1941-ben Árvára módosítja. Bár bűnössége bizonyítékokkal nem volt igazolható,

sőt ismert, hogy 1942-ben megmenti utcája lakóit az atrocitásoktól, a hadbírótság 1944. dec. 29-én halálra ítéli, és kivégzik.

M. Egy legionista naplója, r., Újvidék, 1932; Hat esztendő a francia idegenlégióban 1923–1929, napló, uo., 1932.

Ir. CSUKA Zoltán, ~, Egy légionista naplója, AMIrod 1931/15; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, CsK 1999. szept. 23.

ANDRIĆ Edit (Zimony, 1960. máj. 21.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát Újvidéken, a gimnázium fordító szakát (1979) Karlócán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1984) diplomál. 1989, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1997, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*A szerb esetrendszer és a magyar viszonyragrendszer ekvivalenciájának problémái*). – 1983–84: magyartanár az újvidéki és a karlócai gimnáziumban, ill. a kamenicai általános iskolában, 1984–85: fordítógyakornok a tartományi képviselőház fordítószolgálatában, 1985–88: fordító az újvidéki képviselő-testület szakszolgálatában, 1988– az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén kutatóasszisztens, (1992:) tanársegéd, (1998:) docens. 2000– vendégtanár a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén.

Anonymus (1977–1981): írói csoport, folyóirat. – Topolyán az Ifjúsági Otthon körül tömörülő fiatal, zömmel kezdő írók csoportja, amelynek tagjai (Barta György, Fenyvesi Ottó, /Harkai/ Vass Éva, Majoros Sándor, Rácz Rózsa, Raffai Zoltán, Toldi Éva, Tóth László, Varga Szilveszter stb.) az 1978-tól Solymosy Lajos szerkesztésében megjelent azonos nevű lapban tették közzé munkáikat. A csoport programjába a négynyelvű (magyar, szerb, szlovák, ruszin) lap kiadása mellett vitaestek szervezése, röplapok megjelentetése, faliújságok készítése és vidéki tagozatok (Moravica, Pacsér, Bajsa, Gunaras) létrehozása tartozott. Nem minden elképzelést sikerült megvalósítani, az ~ csoport legjelentősebb vállalkozásának a kezdetben évi négy, majd kettő, végül pedig évi egy szám lap kiadása tekinthető, melyekkel elindítója több jelentős, később kibontakozó életműnek (Fenyvesi Ottó, /Harkai/ Vass Éva, Majoros Sándor, Toldi Éva).

Ir. SZABÓ Elvira, Az ~csoport munkájáról, MSzó–TK 1979. febr. 4.; ÁCS Károly, Lírai ügyelet, MSzó 1979. jún. 2.; RÁ CZ Rózsa, ~, KI 1980. ápr. 30.

Apostol János Irodalmi-nyelvművelő csoport (1972–1989/?/). – Vörösmarti kezdeményezésre, nevében az első diplomás baranyai tanító emlékét idéző, 1973-tól hivatalosan is megalakult, kezdő, zömmel önképzőkori tollforgatókat tömörítő, mintegy 30 tagot számláló társaság, amelynek klubszerű tevékenységébe a néprajzi gyűjtőmunka éppen úgy beletartozott, mint irodalmi estek rendezése, versek előadása. Az ~ vezetői Csörgits József (1972–1980; 1987–1989/?/), Pasza Árpád (1980–85), ifj. Gerstmajer Mihály (1986).

Ir. CSÖRGITS József, Tizenöt éves az ~, É–HMSz 1987/8–9.

APRÓ István (Zenta, 1960. ápr. 10.): prózaíró, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát Adán végzi, középiskolai érettségit (1979) Újvidéken tesz, itt szerez biológiatanári oklevelet (1986). – 1987–1991: a Magyar Szó munkatársa, (1987–1990:) zentai–adai, (1990–91:) baranyai tudósító. 1991: Magyarországon él. – 1987: második díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Három folyó*), 1988: Sinkó-díj.

M. Küldetés, kistr., Újvidék, 1988; Három folyó, r., uo., 1989; Regénybrikett, r., uo., 1993.

Ir. UTASI Csaba, Kirándulás a történelemben, 1989 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; FEKETE J. József, Ígélet, MSzó 1989. jan. 7.; LOVAS Ildikó, ~ kisregényeiről, ÚjSymp 1989/277–278; VAJDA Gábor, Az elérhetetlen sziget, 7N 1989. márc. 17.; MÁK Ferenc, Az élethez régen is kevés volt az álmodás = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; VAJDA Gábor, Kilátástalan buzgalom, 7N 1990. ápr. 6.; NÉMETH István, ~, Regénybrikett, Híd 1993/12; FEKETE J. József, „Szófolym, amely egykoron maga létszen a regény”, 1994 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BENCE Erika, Egy korszak regénybeli kritikája, 1994 = B. E., Szemközt a művel, uo., 1999; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Aracs-díj (1998–): közművelődési díj. – A Művelt Faluért elnevezésű, a szórványban élő, főleg a bánsági magyarság kulturális és gazdasági gyarapodását szolgáló (1997-ben bejegyzett) Aracs Társadalmi Szervezet zsűrije által odaítélendő évi két főes néhány mellékdíj, mellyel a jugoszláviai magyarság megmaradását, itt maradását, kulturális és gazdasági életét, tevékenységét segítők munkáját kívánják serkenteni, ill. jutalmazni. – 2000: Kisebbségért Díj.

ARANYADY György; *Magyar Árpád* (Zombor, 1913. jan. 5.–Zombor, 1935. jan. 29.): novellista. – Életét fiatalon, joghallgatóként, gyógyíthatatlan betegség, fehérvérűség oltotta ki. – Néhány versét, novelláját és egy színpadi jelenetét közli A Mi Irodalmunk, publikál a zombori Új Hírekben, két novellája jelenik meg a Kalangyában. Szenteleky szerepelteti az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

Ir. HERCEG János, ~, 1935 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963.

ARÁNYI Jenő (Nemesmilitics, 1883. /?/-?/, 1944. /?/): prózaíró, publicista, szerkesztő. – A becskerek-i piaristáknál tanul, 1926-ig vasúti tisztviselő Szabadkán, majd újságíró, a Napló s több lap (Revü, Szöveges Színházi Hét, Vándorút) munkatársa, szerkesztője. 1920-ban Vasárnap címmel irodalmi hetilapot akar alapítani, de nem kap rá engedélyt. 1937-ben megalapítja a csupán két számot megért Jugoszláviai Magyar Írás c. irodalmi és kritikai folyóiratot. 1929–1941: Balázs bácsi néven a Napló Habostorta c. gyermekrovatának szerkesztője. Szerepel a Bács megyei Napló *Almanachjában* (1929), az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában. *A vándorcirkusz lova* c. regényét a Vándorút (1922–23), *Párkák fonala* c. regényét a Hétről-Hétre (1934/1–21) közli.

M. Ilyeneket álmodunk, nov., Szabadka, 1923; A szentendrei bíró, r., uo., 1934.

Ir. KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug. 1933. II.; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, uo., 1979.

ARATÓ Endre, *Krammer* (?/1899./?/ – /?/1944./?/): költő, tanulmányíró. – Az aktivista Út, majd a Vajdasági Írás, a Kalangya munkatársa. Önálló kötete nincs. – A háborús zsidóüldözések idején tűnt el.

Ir. BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968.

Ár ellen (1981): antológia. – Alcíme: mártír hidasok 1941–1945, szerkesztő Ács Károly, előszó Petkovics Kálmán. Az ~ szerzői Atlasz János, Cseh Károly, György Mátyás, Ispánovics

Imre, Kiss Ernő, Kovács György, Lengyel István, Löbl Iván, Mayer Ottmár, Ősz Szabó János, Pap Pál, Pecze Franci, Scher Kató, Schwalb Miklós, Simokovich Rókus, Singer Adolf, Somoskövi Antal, Stern Emil, Sugár Miklós, Szabó Géza, Szabó Mihály, Varga Gyula, Wohl Lola.

Ir. BORI Imre, Forradalmi publicisztikánk történetének egy korszaka, 7N 1982. máj. 7.; VAJDA Gábor, Példamutató hősök, MSzó 1982. máj. 15.; LÉVAY Endre, Történelmi értékű sorok gyűjteménye, Űz 1982/6.

ASZLÁNYI Dezső (Szeged, 1869. ápr. 7.–Budapest, 1947. júl. 24.): költő, tanulmányíró. – Az elemi iskolát Óbecsén, a gimnázium alsó osztályait Szegeden végzi. Gyakornok egy gőzmalomban, a főkönyvelőségig viszi. Budapest, Zám, Szeged, Komárom, Kassa hivatalnoki pályájának állomásai. 29 évesen Orsovára költözik, itt 10 évig a Petróleumgyár irodafőnöke. 1909-ban Temesváron, 1912-ben Rákosligetén, 1913-ban ismét Temesváron, majd Becskerekén él. Itt 1916-ig kereskedelmi levelező, a háború után „lógós”, 1921–24: ismét kereskedelmi levelező, majd megint „lógós” és író. 1934-ben kiutasítják Jugoszláviából. Szerepel a Bács megyei Napló két almanachjában (1924, 1928).

M. Nőkről, szerelemről, Bp.–Temesvár, 1904; Ölelkező gondolatok, v., tan., Bp., 1906; Életünk és nemünk, tan., uo., 1909; Világszerelem I–III., tan., Temesvár, 1910; Becskerek, 1925; Új evolúciók, tan., Bp.–Temesvár, 1910; A messiátság, tan., uo., 1914; Az eszme, tan., Becskerek, 1918; Megismerés, tan., gnómák, uo., 1919; Az aszszony, v., elmélkedések, uo., 1922; A test: történelmi materializmus, kr., uo., 1923; Megszólal a történelem, tan., uo., 1923; Szerelem, tan., uo., 1924; Isten népe, v., tan., uo., 1924; Kollektív – Messiátság. A Világállam, tan., uo., 1925; Krisztus – Antikrisztus, tan., uo., 1928; A béke innen indul, tan., Bp., 1936.

Ir. KOMLÓS Aladár, Tehetségtelen zsenik, BMÚ 1922. júl. 22.; KARINTHY Frigyes, Új evolúciók, Nyug 1910. II.; FISCHER Árpád, ~, VÍ 1928/13; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; LŐRINC Péter, ~ és az irracionális dialektika, HITK 1970/3; HERCEG János, Aszlányiék, 7N 1987. márc. 6.

Atlaszok Irodalmi Műhely (1995). – A közös téma (Szabadka) hozta össze a városhoz kötődő Lovas Ildikót, Szathmári Istvánt és Tolnai Ottót az ~ nevű csoport létrehozására, de mindössze egyetlen fellépésükről tudni (1995. febr. 24-én a Városi Könyvtárban), az itt felolvasott szövegek jelentek meg az Üzenet 1995/4–6. számában.

B

Bábel-díj (1995–). – A Bábel esszépályázat évente kiosztásra kerülő díja, amelyet a kuratórium (Csányi Erzsébet, Csorba Béla, Losoncz Alpár) ítél oda. Díjazottak: 1995: /Szerb/Horváth György; 1996: Bence Erika, /Szerb/Horváth György, Piszár Ágnes, Utasi Csilla; 1997: Mészáros Zoltán, Sáfrány Attila, Szűts Zoltán; 1998: Mészáros Zoltán, Szűts Zoltán, Szakmány György; 1999: Bakos Petra, Mészáros Zoltán, Nagy Farkas Dudás Erika, Sáfrány Attila.

Bábel esszépályázat (1995–). – A muzslyai Sziveri János Művészeti Színpad szervezésében, a Nyílt Társadalomért Alap (Soros Alapítvány) támogatásával évente meghirdetésre kerülő pályázat (nevét Sziveri János *Bábel* c. versétől kapta), amely a fiatal vajdasági magyar írástudókat serkenti modern, kritikai világszemléletű esszék írására. A pályaműveket a ~ kuratóriuma bírálja el, s a legjobb munkákat díjazza, illetve megjelenteti.

Bábel Könyvek (1995–). – Kiadványsorozat. – A Bábel esszépályázat díjazott és megjelentetésre javasolt dolgozatait tartalmazó kiadvány, amelyet a Nyílt Társadalomért Alap (Soros Alapítvány) támogatásával a muzslyai Sziveri János Művészeti Színpad ad ki Bábel esszépályázat címmel.

Ir. FEKETE J. József, A kisebbségben levés állapotáról, MSzó 1995. dec. 16.; BENCE Erika, Három esszé a muzslai műhelyből, MSzó 1998. máj. 16.; Uő, Négy szerző öt esszéje, MSzó 1999. jan. 16.; Uő, A metafizika megdicsőítése, MSzó 2000. febr. 19.

Bácskai Golgota (1998): antológia. – F./ridrik/Cirkl Zsuzsa és Fuderer László válogatásában és előszavával Tóthfalun megjelentetett, „A vallásüldözés áldozatai” alcímet viselő kiadvány, amely papok, tiszteletesek meghurcolásáról, tragikus sorsáról közöl interjúkat, ill. idézi a rájuk vonatkozó egykori, vádló újságcikkeket.

Bácskai Hírlap (1897–1921): napilap. – Szabadkán 1897. okt. 3-án társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi lapként indult, 1902. ápr. 6-ától politikai napilappá alakult újság, melyet 1919. febr. végén megszüntettek, de 1919. aug. 2-án Magyar Újságként újraindult, majd 1920. ápr. 1-jétől ismét ~ címmel jelent meg, mígnem 1921. febr. 11-én végleg betiltották. Felelős szerkesztők: 1897: Csillag Károly, 1901: Braun Henrik, 1909: Havas Emil, ismét Braun Henrik, 1917: Havas Emil. – A ~ a legjobban szerkesztett vidéki lapok közé tartozott, munkatársai voltak a szabadkai származású Kosztolányi Dezső, Csáth Géza mellett a laphoz hozott Somlyó Zoltán (1911) és Gyóni Géza (1913–14), de itt kezdte hírlapírói pályáját Fenyves Ferenc, az 1908-tól újrainduló Bács megyei Napló felelős szerkesztője. A ~ a bácskai magyar irodalom előtörténetének egyik legjelentősebb orgánuma, szálláscsinálója volt.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1848–1919, Szabadka, 1973; Uő, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Bács megyei Napló (1903–1941): napilap. – Szabadkán indult 1903. jún. 16-án, 1907. febr. 10-én megszüntették, 1908. júl. 7-én újraindult, 1919. jan. 17-én ismét megszüntették, majd 1920. aug. 24-én újraindult, de 1930. márc. 26-ától Napló címmel jelent meg, 1941-ben egy száma ismét a ~ címet viselte, majd végleg megszüntették. Felelős szerkesztői többek között: 1903: Dugovich Imre, Csillag Károly, 1908: Fenyves Ferenc, 1929: Bródy Mihály, 1935: Szegedi Emil és Havas Károly. – A ~ a „polgári demokratikus értelmiség napilapja” (Koloszi Tibor). Tárcákat közölt Karinthy Frigyesről, Kosztolányi Dezsőtől, Benedek Marcelltól, Kodolányi Jánostól, Herczeg Ferencről, Móricz Zsigmondtól, Babits Mihálytól. A vasárnapi számok irodalmi mellékletének munkatársai a

20-as, 30-as évek vajdasági írói (Milkó Izidor, Szenteleky Kornél, Tamás István, Borsodi Lajos, Kristály István, Debreczeni József, P. Gergely Boriska, Berényi János, Blazsek Ferenc, Stadler Aurél, Kvazimodo Braun István, Munk Artúr, Novoszel Andor, Csuka János, Bodrits István, Majtényi Mihály, Sulhóf József, Lévy Andre, Kolozsi Tibor stb.). Csuka Zoltán irányításával több emigráns újságíró kapcsolódott be a ~ munkájába. Időnként folytatásos regényeket közölt, 1929-ben történelmi regénypályázatot hirdetett, díjazottja Arányi Jenő (*Emlékezzünk régiékről = A szentendrei bíró*). 1924-ben a lap fennállásának negyedszázados jubileumára almanachot jelentetett meg, a ~ 1928-ban és 1929-ben ismét irodalmi almanachot adott ki. 1929. júl. 1-jétől Habostorta címmel gyermekmellékletet indított, szerkesztője Balázs bácsi néven Arányi Jenő.

Ir: FENYVES Ferenc, Mégegyszer elmondom. . ., Szabadka, 1938; SZIRMAI Károly, Mégegyszer a ~ról, ÚjLátóh 1967/2; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1848–1919, Szabadka, 1973; Uő, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

Bácsország (1995–): folyóirat. – Vajdasági honismereti szemleként Szabadkán szerkesztett népszerű tudományos folyóirat, amely történelemmel, kultúr-, város-művészettörténettel, néprajzzal, embertannal, biológiával, földrajzzal, régésszel kíván foglalkozni tudományosan, de „mindenki számára élvezhető” formában: „legyen sokoldalú és széles skálájú honismereti szemléje a vajdasági magyarságnak, emlékeztetve őket a gazdag múltjukra és történelmükre”. Nevében a Csillag Károly szerkesztésében 1904–1906 között kiadott első képeslapunk emlékét őrzi, hagyományát folytatja. Előbb (1995 májusától 1997 végéig) a Szabad Hét Nap havi mellékleteként, 1998-tól önálló kiadványként, színes magazinszerű formában évente négyszer jelenik meg, alapítója a szabadkai Népkör Magyar Művelődési Központ. Főés felelős szerkesztő Szekeres László (1995–1998), Ricz Péter (1998–). A ~ kiadásában 1996-tól jelennek meg a Bácsország Könyvek.

Bácsország Könyvek (1996–): könyvsorozat. – A Bácsország nevű honismereti szemle

kiadásában megjelenő, elsősorban Szabadka és környéke múltjával foglalkozó kiadványok. A ~ kötetei: 1. *Szabadka igazságtörténetéből 1428–1918*, tan.; 2. *Gymnasium 1747–1997*, tan.; 3. SZEKERES László–RICZ Péter, *Szabadka története a régmúltban* (régészeti olvasókönyv); 4. *Szabadka és vidéke 1848/49-ben* (levéltári dokumentumok); 5. *A kaponyai ütközet 1849. márc. 5.*, tan.

BADA István, Aba Dani (Szabadka, 1933. dec. 11.): szerkesztő, irodalmi táborok szervezője. – Az általános iskolát Moravicán, a közép fokú zeneiskola klarinét és szaxofon szakát (1954) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–szerbhorvát szakát (1961) Újvidéken végzi. – 1961–1974: a Jó Pajtás, 1974–79: a Képes Ifjúság munkatársa, 1979–1981: a Forum Könyvkiadó marketingvezetője, 1981–86: a Forum Könyvterjesztő igazgatója, 1986–1990: a Magyar Szó munkatársa. 1990: nyugdíjas. 1998: Magyarországon él. – Az újvidéki Minikönyv Múzeum létrehozója, a Fehér Ferenc Könyvbarátok Körének alapítója, szervezője. – 1997: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj (Bada Johannával).

M. A jugoszláviai magyar írók posztere, Újvidék, 1995; A klasszikus magyar írók posztere, uo., 1995; Az olvasás öröme, ant., (Bada Johannával), uo., 1997; Petőfi Sándor, Költemények. A magyar szabadságharc 150. és a költő születésének 175. évfordulója tiszteletére (Bada Johannával), uo., 1998.

BADA Johanna (Kúla, 1940. dec. 21.): szerkesztő, irodalmi táborok szervezője. – Az általános iskolát szülőhelyén, az óvónőképzőt (1960) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék hallgatója. – 1960–1990: az Újvidéki Rádió munkatársa, a Gyermekrádió főszerkesztője. 1990: nyugdíjas. 1998: Magyarországon él. – A Fehér Ferenc Könyvbarátok Köre Majtényi Mihály Irodalmi Tábor és Szenteleky Kornél Irodalmi Tábor alapítója, vezetője. – 1997: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj (Bada Istvánnal).

BADA Tibor; Bada Dada, Badart, Dekor Tibor (Újvidék, 1963. aug. 11.): költő, képzőművész. – Az általános iskolát és a grafikai szakközépiskolát (1982) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és

Irodalom Tanszékének hallgatója. – Időnként alkalmi munkából él, illetve szabadfoglalkozású. 1984–88: az Új Symposion munkatársa, 1990–91: a Képes Ifjúság képregény-rovatának szerkesztője. 1991: Magyarországra költözik, 1992– a budapesti Varga Animációs Stúdió munkatársa.

M. Új Most, v., grafikák, utószó Fekete J. József, Újvidék, 1988; Most oh A Dada, v., uo., 1989; Darwin dramatika, v., Bp., 1990; Égező, v., festmények (dr. Máriás Zoltánnal), uo., 1995.

Ir. SZOMBATHY Bálint, Mint egy fiatal őszinteség, MSzó 1988. júl. 2.; KERESKES László, „~, a viszontagság veterán csillaga”, ÚjSymp 1988/270; MIHÁJLOVITS Klára, A pingvin, KI 1989. okt. 4.; MÁRIÁS Béla, Pincér a jég alatt, KI 1989. okt. 4.; FEKETE J. József, Dac-decade, 1991 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; HERCEG János, Bada–Dada, MSzó 1992. júl. 11.; JÓDAL Kálmán, Bada Dada, a szubkulturális médiaszár és alkotásai, Híd 1995/4–5; CSEJDI András, Beavis és Butthead a Vajdaságból, MNar 1996. febr. 29.; BEKE Zsófia, Bada Tibor Totál Fatál Tavasz c. kiállítása, Híd 2000/6–7.

BAEDEKER → MILKÓ Izidor

BAGI Ferenc (Debellács, 1938. jan. 14.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát Versecen, a tanítóképzőt Szabadkán (1959) végzi, tanári oklevelet (1964) az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. 1977, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Réti Ödön élete és munkássága*), 1992, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*A jugoszláviai magyar népi mondókák hangtani vizsgálata a magyar mint környezeti nyelv elsajátíttatása szempontjából*). – 1959–1960: tanító a törzsudvarnoki általános iskolában, 1964–1978: tanár Becsén, általános iskolában, ill. (1966:) gimnáziumban. 1978– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken lektor, (1994:) docens (1999:) egyetemi rendkívüli tanár. 1999– vendégtanár a zombori Tanítóképző Karon, 2000– a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén. Gimnáziumi tanárként egyik kezdeményezője és évekig szervezője a Becsén 1967-től megrendezésre kerülő Középközlések Művészeti Vetélkedőjének.

M. Magyar nyelv I., II., egyetemi jegyzet, Újvidék, 1983, 1990; A magyar nyelv mint környezeti nyelv tanításának főbb kérdései, tan., uo., 1988.

Ir. SZENDE Aladár, ~, A magyar nyelv mint környezeti nyelv tanításának főbb kérdései, Nyelvünk és Kultúránk 1990/80.

BALÁZS Attila; Féderes Manó (Újvidék, 1955. nov. 5.): prózaíró, műfordító, publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1974) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1982–83: az Új Symposion olvasószerkesztője, a szerkesztőség leváltása után munkanélküli, 1987–1991: az Újvidéki Rádió, majd Televízió művelődési rovatának szerkesztője, 1991: Magyarországon él. 1992–94: a Pesti Hírlap külpolitikai munkatársa, 1994 őszétől szerkesztő a Magyar Rádió irodalmi szerkesztőségében. Egyik alapítója a Veszprémben megjelenő EX Symposionnak. – 1980: Sinkó-díj, 1985: első díj a Forum Kk. regény pályázatán (*Szemelvények a Féderes Manó emlékirataiból*); több hangjátékát díjazták.

M. Cuniculus, r., Újvidék, 1979; Világ, én ma felébredtem, elb., uo., 1982; Szerelem, szerelem, kisor., uo., 1985; Szemelvények a Féderes Manó emlékirataiból, r., uo., 1986, Bp., 1999; Ki tette a macskát a postaládába?, nov., hangjátékok, Bp., 1989; Én már nem utazom Argentínába, elb., uo., 1995; Király album, történetek könyve, r., uo., 1998; Ki tanyája ez a világ, r., uo., 2000.

Műford. Danilo Kiš, Lant és sebhelyek. Novellák a hagyatékból 1980–1986, Bp., 1994; Charles Bukowski, Egy vén kujon jegyzetei, r., Bp., 1995.

Ir. FARAGÓ Kornélia, A kísérleti nyúl anatómiája, ÚjSymp 1979/165; BÁNYAI János, A nyulak angyalok, Híd 1980/6; HERCEG János, Bíráló helyett köszöntés, uo.; VARGA Zoltán, „Szövegek” – regény helyett, uo.; THOMKA Beáta, Nyúl-stratégia = T. B., Narráció és reflexió, Újvidék, 1980; BÁNYAI János, Szerkesztői kommentár, Híd 1981/1; SZAJBÉLY Mihály, Nuszi, Oszi, Uci néni; valamint hány km Bp.-től Újvidék, MV 1981/5; RADICS Viktória, A nyúlnál fontosabb dolgokról, ÚjSymp 1983/215; UTASI Csaba, Tojás alakú történetek, MSzó 1983. júl. 23.; VARGA Zoltán, Még egy kötet ~, Híd 1983/3; ZALÁN Tibor, Világ, én ma fölébredtem, Él 1983/9; PISZÁR Ágnes, A testiség mint metafora, Híd 1985/12; ZALÁN Tibor, Meddig fogjuk szeretni Penderczky Évát?, ÉésI 1986. jan. 17.; CSUHAI István, Mennyi az idő – van-e még?, Jkor, 1987/9; VAJDA Gábor, Az elvitatás eltökéltsége, Úz 1987/4; MÁK Ferenc, A történelem billenő figurái, 1987 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; SÁNDOR Mária, ~, Ki tette a macskát a postaládába?, Alf 1990/6; PISZÁR Ágnes, Destrukción és hagyomány, Jkor 1990/3; FEKETE J. József, ~ három könyvről, 1980, 1985, 1990 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; VIRÁG Zoltán, Stratégiai állapotok ~ Cuniculus c. regényében, Fo 1992/2; PISZÁR Ágnes, Mese Oszinak = P. Á., Kisesszék, Újvidék, 1994; KÁROLYI Csaba, ~, Én már nem utazom Argentínába, Jkor 1995/10; PISZÁR Ágnes, Ne sírj utánam, Argentína!, Híd

1996/1; BENCE Erika, Nosztalgia és háború, 1996 = B. E., Szemközt a művel, Újvidék, 1999; FEKETE J. József, Prózák nosztalgijára, MSzÓ 1996. márc. 30.; KAPECZ Zsuzsa, Én már nem utazom Argentínába, MN 1996/10; TARJÁN Tamás, ~, Én már nem utazom Argentínába, Ktárs 1996/11; SZENTESI Zsolt, A tragikum és a groteszk határán, Alf 1996/11; FARKAS Zsuzsa, Én már, bizony, nem utazom Argentínába, int., MSzÓ 1997. nov. 1.; REMÉNYI József Tamás, A Telep = R. J. T., Sinistrától Ibusárig, Bp., 1998; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; FOGARASSY Miklós, Adj, király, katonát, Jkor 1999/1; REMÉNYI József Tamás, ~, Király-album, Ktárs 1999/4; -sissova?/, Hörsög úr, a főakesz, Mancs 1999. aug. 12.; KÁROLYI Csaba, De ki az a Féderes Manó? ÉésI 1999. aug. 20.; SZENTESI Zsolt, A viszonylagosság poétikája, Alf 1999/10; DANYI Zoltán, Magyar cocktail, Híd 2000/6–7; BALÁZS ESZTER Anna, A „cuniculusi” emlékezet, Alf 2000/11.

BÁLINT Béla (Tiszaszentmiklós, 1952. júl. 26.): költő, orvos. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1971) Zentán végzi, majd az Újvidéki Egyetem Orvosi Karán (1978) diplomál, 1983: szakorvosi képesítést szerez Belgrádban, 1984: Újvidéken magisztrál, 1991: primárius, 1996: Belgrádban megvédi doktori munkáját (*Csontvelősejtek kriokonzerválása csontvelőátültetésre*). – 1978–1980: Zentán orvos és előadó az Egészségügyi Középiskolában, 1980– a belgrádi Transzfuziológiai Intézetben, majd a Katonai Akadémián orvos, szakorvos, 1989– az Orvosi Kar tanára is. – A zentai Tézene (1969) alapító tagja, az újvidéki Ifjúsági Tribün (1975–76) szerkesztője.

M. Nyomtalan, v., Újvidék, 1976; Kékperje, v., uo., 1985.

Ir. VAJDA Gábor, Közönyös impresszionizmus, MSzÓ 1977. máj. 28.; DÉR Zoltán, A versteremtő izgalom hiánya, 7N 1978. máj. 19.; KONTRA Ferenc, Kitérni a mozgásképtelenségből, ÚjSymp 1985/240–241; VAJDA Gábor, A mai ember válsága, MSzÓ 1986. okt. 11.; PODOLSKZI József, A mutatóványköltészet-modell irodalmunkban, ÚjSymp 1987/257–258.

BALLA Ferenc (Bezdán, 1930. jan. 12.): helytörténész, szakíró, orvos. – Az általános iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot (1949) Szabadkán végzi, a Belgrádi Egyetem Orvosi Karán (1956) diplomál, 1966: fizioterápiás és rehabilitációs szakorvosi képesítést szerez, 1978: primárius. – 1958–59: Küllődön, 1959–1969; 1975–78; 1983–1995: Bezdánban orvos, majd kórházigazgató-főorvos, 1970–74: Zomborban kórházigazgató-főorvos, 1978–1982: vajdasági egészségügyi és szociálpolitikai titkár. 1995: nyugdíjas.

M. Az egészségügy szolgálatában, a Bácska és Bánát egészségügye 900–1918-ig, tan., (dr. Hegedűs Antallal), Újvidék, 1990; Orvosok több hazában, adalékok Vajdaság egészségügyének történetéhez, tan., uo., 1993; Bezdán története a kezdetektől 1914-ig, tan., Bezdán, 1993; A bezdáni Szentháromság fogadalmi kápolna, tan., uo., 1994; Bácskai magyar népviseletek, tan. (többekkel), Újvidék, 1994.

Ir. FÁBRI Miklós, Egészségi múltunk tisztelete, Híd 1991/2; GUBÁS Jenő, Egészségünk múltja ezer év tükrében, Lé 1991/1–2; Uő, A tudomány dicsérete, Űz 1994/3–4; SILLING István, A bezdáni műemlékkápolna, MSzÓ 1994. okt. 22.

BALOGH István (Zenta, 1946. okt. 31.): költő, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1965) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai (1969), majd középiskolai tanári (1974) oklevelet szerez, 1989, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Gion Nándor elbeszélő stílusa*). – 1968–1974: általános iskolai tanár, 1974–76: üzemi fordító Zentán, 1976–1989: főiskolai tanár Szabadkán, közben 1981–82: ugyanitt a Gyermekszínház igazgatója, 1984–89: tanügyi tanácsos, 1989–1992: szakmunkatárs, tolmács, fordító Jugoszlávia budapesti követségén, 1992–93: kényszerszabadságolt, 1993: Magyarországon él, Budapesten középiskolai, 1994– Egyházasdegelegen általános iskolai tanár.

M. Egyedül a napon, v., Zenta, 1973; Szintarév, elbeszélő költemény, Szabadka, 1980; Az első, dokumentumriport, uo., 1984; Mayer Ottmár, életrajz, Újvidék, 1987; Gion Nándor elbeszélő stílusa, tan., Szabadka, 1992; A Tisza tündérlánya, mesék, Bp., 1992.

Ir. HORNYIK Miklós, A líra meghódítása, Ifj 1966. máj. 12.; ZÁKÁNY Antal, Megrendítő tárgyilagosság, Űz 1973/8; BÁLINT Béla, Tézene, Híd 1975/7–8; PETKOVICS Kálmán, Kortörténeti értekezés Mayer Ottmár életéről, 7N 1988. febr. 26.; REHÁK László, A szabadkai körlét 1941-es katonai parancsnoka, Lé 1988/2; MÁK Ferenc, A forradalmár portréja, MSzÓ 1988. aug. 13.; HORVÁTH Máttyás, Időszerű parabolák, Űz 1993/11–12.

BAMBACH Róbert (Szabadka, 1948. szept. 16.–Újvidék, 1982. aug. 6.): rendező, színházi szakíró. – Az általános iskolát és az építészeti középiskolát (1967) szülővárosában végzi, a szabadkai Építészeti Főiskola hallgatója, a Belgrádi Egyetem Drámai Művészetek

Akadémiáján szerez rendezői diplomát (1975), posztgraduális tanulmányokat folytat az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén. – 1975–1982: az Újvidéki Rádió rendezője.

R. Barácius Zoltán, Szombaton és vasárnap, SzabNépsz, 1977; Kopeczky László, Színész és halál, ÚjvSz, 1980.

Bánáti Híradó (1970–1991): melléklet. – A Magyar Szó keretében 1970. máj. 9-én indult 1991. febr. 9-éig négy-hat oldalon megjelent melléklet, melynek előzménye a heti egy oldalon megjelent Zrenjanin és Környéke (1960–66) c. rovat volt. A ~, annak ellenére, hogy nem volt irodalmi rovata, és szépirodalmat sem közölt, rendszeresen tájékoztatott a régió kulturális, irodalmi eseményeiről, s Bánát múltja címmel (1970–73, 1987–1991) volt művelődéstörténeti rovata. A ~ szerkesztői Siflis Lajos (1970–71), Törköly István (1971–76), Szűcs Imre (1976–78) és Horváth András (1978–1991).

BÁNYAI János, Szebek Miklós, Tóth Emil (Szabadka, 1939. nov. 20.): kritikus, irodalomtudós, prózaíró, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát Feketicsen, a gimnáziumot (1958) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) diplomál. 1974, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Füst Milán költészetének strukturája*). – 1964–84, 1991– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1974:) docens, (1982:) egyetemi rendkívüli, (1990:) egyetemi rendes tanár, (1992–) tanszékvezető. 1996–2000: vendégtanár a zombori Tanítóképző Karon, 2000– a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén. 1998– a szegedi JATE vendégtanára. 1983–87: a Forum Kk. igazgató-főszerkesztője, 1987–1991: a kiadóház vezérigazgatója. – 1962–66: az Index c. szerb nyelvű egyetemista lap, 1967–69: az Új Symposium, 1976–1984: a Híd főszerkesztője, 1992-től felelős szerkesztője a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék kiadványainak (Hungarológiai Közlemények, Tanulmányok, Bibliográfiai Füzetek). – 1972: Kritikusok Díja; 1975: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj; 1995, 1998 (Kontra Ferencsel): Híd Irodalmi Díj, 2000: Komlós Aladár-díj. 1998: a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

M. Álarc felett a nyári nap, nov., Újvidék, 1961; Bonyolult örömök, tan., uo., 1964; Kontrapunkt. Symposium-antológia,

vál. és szerk. (Bosnyák Istvánnal), uo., 1964; Súrlódás, r., uo., 1969; A szó fegyelme, tan., uo., 1972; Könyv és kritika, tan., kr., uo., 1973; Könyv és kritika II., tan., kr., uo., 1977; B. Szabó György, képzőművészeti monográfia, uo., 1978; Kiš, Danilo, Kételyek kora, tan., vál., utószó ~, Pozsony–Újvidék, 1994; Talán így. Könyv és kritika III., tan., kr., Újvidék, 1995; Kisebbségi magyaróra, tan., kr., uo., 1996; Hagyománytörés, tan., uo., 1998; Mit viszünk magunkkal?, tan., kr., uo., 2000.

Ir. BORI Imre, Felsőbbrendűség gyerekcipőben, Híd 1962/1; VÉGEL László, A kritika mint alkotás és módszer, MSZó 1965. febr. 14.; BOSNYÁK István, Bonyolult örömök, 1965 = B. I. Szóakció II., Újvidék, 1982; SÜKÖSD Mihály, Irodalmi tanulmánykötetokről, Vság 1966/6; PODOLSKZI József, Jegyzetek két pályázati regényről, ÚjSymp 1969/46; HERCEG János, Eszmék fényében, 1970 = H. J., Évek és könyvek, Újvidék, 1971; HERNÁDI Miklós, Jegyzetek a Vajdaság új regényirodalmáról, Vság 1970/12; BORI Imre, Súrlódás, 1970 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; GEROLD László, Belső nyomás és politikum, ÚjSymp 1970/58; TOMÁN László, Olvasónapló regényirodalmunk aranykoráról, Híd 1970/5; POMOGÁTS Béla, Öt vajdasági regény, Ttáj 1971/9; BORI Imre; BOSNYÁK István; DANYI Magdolna; GEROLD László; PODOLSKZI József; UTASI Csaba; VÉGEL László, ~, A szó fegyelme, ÚjSymp 1973/94; DÉR Zoltán, Töredékigazságok, 1973 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BATA Imre, A szó fegyelme, Ttáj 1973/4; PODOLSKZI József, A nyitott esztétikai világkép. Adalékok ~ kritikaszemléletéhez és módszereihez, ÚjSymp 1974/108; BORI Imre, Megalapozott munka Füst Milán költészetéről, MSzó 1974. jún. 8.; Uő, Ítélet, tudás és etika, A Szenteleky-díjas ~ról, MSzó 1975. nov. 22.; VAJDA Gábor, Hagyomány és modernség között, MSzó 1978. márc. 25.; SZIRÁK Péter, Megőrzés, méltóság, derű, Nszab 1995. aug. 8.; GEROLD László, ~ Talán így, Híd 1995/10–11; VAJDA Gábor, A kétely stratégiája, 1996 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; FEKETE J. József, A kritika méltóságáról, MSzó 1995. okt. 21.; FRIED István, ~, Talán így. Kisebbségi magyaróra, Ktárs 1996/11; FEKETE J. József, „Csak regény van és vers. Kell ezt mondani?“, Híd 1996/12; SZELI István, Kiragadott pillanat = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; VICKÓ Árpád, Peremvidéken, de nem kényszerpályán, int., MSzó 1998. máj. 30.; HÓZSA Éva, „Majd összerakom az egészet“, MSzó 1998. aug. 1.; GEROLD László, ~, Hagyománytörés, Híd 1998/9; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; TAMÁS Attila, ~, Hagyománytörés, Alf 1999/1; KERESZTURI Tibor, A történő hagyomány, Nszab 1999. ápr. 3.; A Híd ~ száma, 1999/11; CSÁKY S. Piroska, ~ műveinek vál. bibliográfiája, uo.; BORI Imre, A szövegíztelő ünnepén, MSzó 1999. nov. 20.

BARÁCIUS Zoltán; Szűszner Zoltán, Kern Kálmán, mark (Beckerek, 1931. jún. 17.): színházi cikkíró, színész. – Az általános iskolát

és a gimnáziumot (1949) szülővárosában végzi, beiratkozik a korčulai tengerészeti tiszti főiskolára. – 1953–55: a becskerekai Toša Jovanović, 1955–1960: a topolyai Járasi Magyar Népszínház, 1960–1986: a Szabadkai Népszínház színésze. 1986: nyugdíjas. – 1992: harmadik díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Finom kis társaság, SzabNépsz, 1963; *Bántanak, Kísérleti Színpad*, Szabadka, 1970; *Szombaton és vasárnap*, SzabNépsz, 1977; *Mestermutatványok*. Virág Mihály színháza, tan., Szabadka, 1992; *Megkéssett rekviem*. A megszüntetett vajdasági magyar színházak története, tan., uo., 1996.

Ir. GEROLD László, ~, *Bántanak*, 1970; *Szombaton és vasárnap*, 1977 = G. L., *Drámakalauz*, Újvidék, 1998; JUHÁSZ Géza, *Egy társulatot nagykorúsított*, MSzó 1992. aug. 22.; GEROLD László, *Kettős tükör*, avagy a krónikás a mester árnyékában, *Híd* 1992/10; *Uő*, ~ *Megkéssett rekviem*, *Híd* 1997/7–8; FARAGÓ Árpád, *Egy korszak figyelmeztető üzenete*, *Üz* 1997/5–6; KÁICH Katalin, *Szubjektív színháztörténet*, MSzó 1997. jan. 18.

BARANYAI Júlia; *Schneider* (Monyorós, 1906. márc. 30.–Vörösmart, 1982. febr. 12.): művelődéstörténész, pedagógus. – Az elemi iskolát Vörösmarton, a középiskolát Pécsen végzi, német–latin szakos tanári diplomát (1931) Belgrádban szerez. – 1931–1945: Čačakon, Petrinján tanít, 1949-től nyugdíjba vonulásáig a vörösmarti algimnázium tanára. – Több évtizedes helytörténeti és néprajzi gyűjtéséből Vörösmarton tájmúzeumot hoznak létre (1979), amely 1986-tól ~ nevét viseli, s így nyeri el értelmét „a tanárnő”, ahogy mindenki nevezte, s kinek írói nevét szülőföldje iránti szeretete őrzi, Baranya iránti vonzódása. De emléket őrzi a ~ *Irodalmi Napok* (1989) elnevezésű kezdeményezés, amely azonban a horvátországi háború miatt nem válhatott hagyományossá.

M. Gyertyafény. Laskó. *Egy régi falu krónikájából*, tan., Wart, 1961; *Vízbe vesző nyomokon*. *Fejezetek a Drávaszög történetéből*, esszék, Újvidék–Eszék, 1976, 1977.

Ir. FEHÉR Ferenc, *Jugoszláviai magyar írók*, 7N 1973. febr. 2.; BOSNYÁK István, *Egy pedagóguséletmű harmadik alkotása*, 1976 = B. I., *Mű és magatartás*, Újvidék, 1987; JUHÁSZ Géza, *Egy tájegység fénykora és hanyatlása*, 1977 = J. G., *Múltunk és jelenünk az irodalomban*, Újvidék, 1983; UTASI Csaba, *Egy vállalkozás dicsérete*, 1977 = U. Cs., *Vonulni ha illőn*, Újvidék, 1982; KARTAG Nándor, *Portrékból összeálló művelődéstörténet*, *Híd* 1977/2; HERCEG János, *Vízbe vesző nyomokon*, *Híd* 1977/5; BOSNYÁK István, ua., uo.; VAJDA Gábor, ua., uo.;

TÜSKÉS Tibor, ~, *Vízbe vesző nyomokon*, Fo 1980/9; *In memoriam* ~, É–HMSz 1982/4; LÁBADI Károly, ~, (1906–1982), *Üz* 1982/3; FEHÉR Ferenc, *A Drávaszög krónikása*, MSzó 1987. máj. 9.; HORVÁTH Veronika, „Aki elveszti múltját, az arcát veszíti el”. *Emlékezés* ~ra, É–MHSz 1987/8–9 KALAPIS Zoltán, ~, *Életrajzi kalauz*, *Üz* 1991/3; JUHÁSZ Géza, *Teljes azonosulás a szülőfölddel: kilencven éve született Schneider Júlia*, *Üz* 1996/4–6.

Baranyai Júlia Irodalmi Napok (1989). – A drávaszögi magyar írók Vörösmarton tartott találkozója, melyen az ottani irodalom jellegéről (milyen irodalmat akarunk?), s ezzel összefüggésben egy irodalmi folyóirat indításának gondolatáról tanácskoztak. A háborús körülmények miatt a ~ folytatás nélkül maradt.

Ir. KONTRA Ferenc, *Adalékok egy drávaszögi irodalmi folyóirat koncepciójához*, MKÚ 1989. nov. 23.; DUDÁS Károly, *Adalékok egy irodalmi értekezéshez*, MKÚ 1989. nov. 30.; FEKETE J. József, uo.; APRÓ István, (M)ilyen irodalmat akarunk? *Gondolatok egy drávaszögi tanácskozás kapcsán*, MSzó 1989. dec. 30.

BARÁTH Ferenc (Kanizsa, 1946. aug. 8.): plakáttervező, grafikusművész. – Az általános iskolát szülőhelyén, az iparművészeti középiskola (1967) grafikai formatervező szakát Újvidéken végzi, a belgrádi Képzőművészeti Akadémia hallgatója. – 1969–1970: a Képes Ifjúság, 1970–1991: a Forum Marketprint részlegének könyvtervezője és műszaki szerkesztője, (1991:) művészeti vezetője. 1992: Magyarországon él. – 1979–1992: tervezésében készültek az Újvidéki Színház bemutatóinak művészplakátjai, mintegy tucatnyi jugoszláviai magyar ősbemutatóhoz is.

Ir. Bela DURANCI, ~, *Lé* 1986/3–4; GEROLD László, *Kezek*, *Lé* 1986/3–4; NÁNAY István, *A metafora mestere*, *Híd* 1990/9; TOLNAI Ottó, *A meztelen bohóc*, Újvidék, 1992.

Barkóca (1996–): gyermeklap. – Az Eszéken megjelenő Horvátországi Magyarság c. folyóirat negyedévenkénti melléklapja, szerkesztő Lábadiné Kedves Klára.

Barométer (1997): antológia. – Szerkesztője és előszóírója a budapesti művelődésszociológus és kisebbségkutató, Székely András Bertalan szerint a ~ rendeltetése, hogy jugoszláviai magyar írók, költők és újságírók szövegeinek segítségével érzékeltesse az ország széthullása utáni magyar közérzet alakulását, a szülőföldhöz

való kötődés, az ittés a megmaradás módozatait. A ~ Apró István, Ács Károly, Balla Lajos-Laci, Bence Lajos, B. Foky István, Biacsi Antal, Bogdán József, Böndör Pál, Burány Béla, Cs. Simon István, Csorba Béla, Csörgits József, Deák Ferenc, Domonkos István, Dormán László, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Fenyvesi Ottó, Halász Albert, Herceg János, Hódi Sándor, Hornyik Miklós, Juhász Erzsébet, Jung Károly, Keszég Károly, Koncz István, Kontra Ferenc, Ladik Katalin, Lábadi Károly, Matuska Márton, Mák Ferenc, Mirnics Károly, Mucsi Géza, Németh István, Pap József, Podolszki József, Sz. Kanyó Leona, Sziveri János, Szúnyogh Sándor, Szűgyi Zoltán, Tari István, Tolnai Ottó, Vajda Gábor, Varga József, Varga Szilveszter, Varga Zoltán, Végel László és Vicei Károly verseit, novelláit, riportjait, tanulmányait tartalmazza.

Ir. GUBÁS Jenő, Kisebbségi közérzetünk barométere, SZHN 1998. aug. 5.; BÖNDÖR Pál, Kissé szomorkás az EX-YU közérzetem máma, MSzó 1998. nov. 21.; FEKETE J. József, Mérföld-e a közérzet súlya?, Üz 1998/11; SZAKOLCZAY Lajos, Kikötő – jegyzetek éjfél után, Ktárs 1999/1.

BATA János (Szabadka, 1963. máj. 14.): költő, műfordító, pedagógus. – Az általános iskolát Horgoson, a gimnáziumot (1981) szülőhelyén végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Német Tanszékén (1986) diplomál. – 1986– némettanár a horgosi általános iskolában. – Szerepel a *Te-leírt világ* (1987) c. antológiában. – 1991: Bazsalikom Műfordító Díj.

M. Korom, v., műford., Újvidék, 1990; És vannak még szavak, v., próza, Kanizsa, 1994.

Ir. FEKETE J. József, Elmaszatolt portré, 1990 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; VAJDA Gábor, Reznált tiltakozás, Üz 1991/7–8; SZABÓ Katalin, A költő nüanszai, Hid 1991/7–8; VAJDA Gábor, Baljós előérzet, SZHN 1995. júl. 27.

BÁTI (Konc) Zsuzsa (Padé, 1938. dec. 31.): költő, műfordító, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1957) Becskereken végzi. – 1957–58 az Ifjúság, 1958–1962: a Magyar Szó munkatársa, 1963-ban a Muravidékre költözik, 1963–1991: a Népújság újságírója, (1986–1991:) felelős szerkesztője, 1986–1991: a magyar rádióműsor felelős szerkesztője. 1991: nyugdíjas. – Szerepel

az *Összhang* (1979, 1981, 1989), valamint az *Igét őrizve* (1998) c. szlovéniai magyar versantológiákban.

M. Útravaló, v., Újvidék, 1979; Kettőnk évszakai, v., Muraszombat, 1979.

Ir. VAJDA Gábor, Az idill keresése, MSzó 1979. dec. 22.; TOLDI Éva, „Az élet ideje”, Üz 1980/1–2; VIRÁG Ágnes, Kévék súlyát mérik. Üz 1981/12; VARGA József, Öt szlovéniai magyar költő egy-egy versének grammatikai és egyéb szempontú vizsgálata, Napt 1988; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Bazsalikom Műfordító Díj (1972–). – A Debreczeni József és Szenteleky Kornél szerkesztésében és fordításában megjelent *Bazsalikom* (1928) c. délszláv versantológia hagyományát őrző-folytató, a magyar és a délszláv irodalmak kapcsolatát szorgalmazó műfordítói tevékenység elismerésére és serkentésére alapított díj, melyet a magyarra, illetve magyarról a délszláv nyelvekre való fordításért (vagy általában műfordítói munkásságért) ítélnék oda jugoszláviai vagy határon túli magyar s nem magyar fordítóknak, a fordítással foglalkozó szakembereknek, ill. a fordítás ügyét felkaroló folyóiratoknak. A ~at a Szenteleky Kornél Irodalmi Díjjal együtt ítélik oda és adják át minden évben Szivácon a Szenteleky-napokon. A ~ díjazottai: 1972: Sava Babić, 1973: Judita Šalgo, 1974: Ács Károly, 1975: Fehér Ferenc, 1976: Mladen Leskovac, 1977: Bodrits István, 1978: Borbély János, 1979: Paszkal Gilevszki, 1980: Rukovet (Szabadka), 1981: Vukovics Géza, 1982: Polja (Újvidék), 1983: Varga József, 1984: Brasnyó István, 1985: Aleksandar Tišma, 1986: Szilágyi Károly, 1987: Jung Károly, 1988: Vickó Árpád, 1989: Lazar Merković, 1990: Radoslav Mirosavljev, 1991: Bata János, 1992: Vujicsics Sztoján, 1993: Bojtár B. Endre, 1994: Túri Gábor, 1995: Radics Viktória, 1996: Seja Babić, 1997: Papp György, 1998: Pap József, 1999: Csuka Zoltán Műfordító Műhely, 2000: Orbis (Kanizsa).

Ir. BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Becse bibliográfiája (1989–). – A Városi Múzeum és Képtár kiadásában megjelent I.

kötet Óbecsén 1805 és 1944 között nyomtatott könyvek és lapok bibliográfiáját tartalmazza, szerzője Pál Sándor.

Ir. NÉMETH Ferenc, Levéltári bűvárkodás. Ami a bibliográfiából kimaradt: néhány adalék ~hoz, MSzó 1990. dec. 1.

Becsei Helikon (1928; 1993): írótalálkozó. – A becsei Népkör fennállásának 60. évfordulójára rendezett irodalmi találkozó, melyre a kultúregyesületeken kívül a vajdasági magyar írókat is meghívták, hogy azok „egymást megismerjék, panaszait, terveiket és problémáikat közösen megbeszéljék” (Délbácska). A találkozón felmerült a fölöttébb szükséges vajdasági magyar íróárság megalakításának gondolata. – Ugyancsak ~ néven került sor 1993. okt. 29-én Becsén az 1928-as hagyományra hivatkozó írótalálkozóra, amelyet a Magyar Írószövetség jugoszláviai (vajdasági) szekciójának létrehozása céljából szerveztek meg, de a szándéknyilatkozat aláírása ellenére a szekció létrehozása nem történt meg.

Ir. SZENTELEKY Kornél, Új életformák felé, 1928 = Sz. K. Új életformák felé, Újvidék, 1999; FARKAS Geiza, Az írói találkozó elnöki megnyitó szava, 1928 = Ugart kell törni, Újvidék, 1983; LUCIA /TÖRÖK Béláné/, Elkésett gondolatok a ~ról, VÍ 1928/14; Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; n. n., Irodalmi találkozó Délb 1928. okt. 19.; MAJTÉNYI Mihály, Érzelmes utazás a ~ra. A magunk nyomában, Újvidék, 1961; HORNYIK Miklós, A Délbácska története 1920–1929, uo., 1985; DÉR Zoltán, A Bácsmezei Napló és a ~. Ismeretlen Szenteleky-levelek, Űz 1986/9–11. – Írótalálkozó a ~ évfordulóján, Híd 1993/10; TOROK Csaba, ~, CsK 1993. nov. 4.; LAJBER György, Íróink szemléje, MSzó, 1993. nov. 7.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

BEDER István (Martonos, 1932. nov. 12.): prózaíró, publicista. – Az általános iskolát Felsőhegyen, a gimnáziumot (1951) Zentán végzi, a belgrádi politikai főiskolán (1964) diplomál. – 1952–1988: az Újvidéki Rádió hírmagyarázója, zentai tudósítója, 1988: nyugdíjas. – 1986: első díj (*Nagybőjt Abbáziában*), 1990: első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Szomjúság földje*).

M. Tűzkorong, tud.-fantasztikus r., Újvidék, 1966; Kecsketemplom, r. uo., 1983; Nagybőjt Abbáziában, r., uo., 1987; Város a Baranka partján, r., uo., 1989; Szomjúság földje, r., uo., 1992; Töviskoszorú, r., Zenta, 1998.

Ir. UTASI Csaba, Naturalista tabló egy vajdasági kisvárosról, 1984 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; VAJDA Gábor, Problémahalmaz, 7N 1984. jún. 1.; VARGA Zoltán, Regény nem felnőtteknek, ÚjSymp 1987/263–264; FEHÉR Katalin, Önéletrajz vagy történelem, Híd 1987/12; JUHÁSZ Géza, Az első nagy világégés előestéjén, Űz 1988/3; MÁK Ferenc, Önismeretünk hosszú bőjtje, 1988 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; JUHÁSZ Géza, Egy vidék népének sorsa, MSzó 1989. dec. 9.; BÁNYAI János, VAJDA Gábor, MÁK Ferenc, Regénypályázati véleményezés, Híd 1991/5; BENCE Erika, Elmulasztott lehetőség, Híd 1992/3; HERCEG János, Hideg párhuzamok – romantikával, MSzó 1992. máj. 23.; FEKETE J. József, ~, Nagybőjt Abbáziában, 1987; ~, Szomjúság földje, 1992 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; JUHÁSZ Géza, „Csak egyfajta virág virítson?”, MSzó 1998. jún. 20.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

BENCE Erika (Bezdán, 1967. okt. 4.): kritikus, irodalomtörténész, prózaíró. – Az általános iskolát szülőhelyén, a középiskolát Zomborban és Szabadkán (1986) végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1991) diplomál. 1998, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*A XIX. századi magyar irodalom értelmezései és értékelései a XX. századi magyar irodalomtörténet-írásban*). – 1992–93: tanár a zombori műszaki középiskolában, 1993–94: a kupuszinai általános iskolában, 1994– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd. – *Valahogy így/éltünk/ c. önéletrajzi prózáját a Híd (1994–95) közli. – 1994: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.*

M. Könyvkereskedés, tan., esszék, kr., Szabadka, 1997; Szemközt a művel, tan., esszék, kr., uo., 1999.

Ir. BORBÉLY János, Egyszer volt – egy könyvesbolt, MSzó 1997. okt. 11.

BENCE Lajos; Lászlóffy (Göntérháza, 1956. júl. 1.): költő, tanulmányíró, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a fémipari szaktechnikumot (1975) Lendván végzi, magyartanári oklevelet (1981) az ELTE-n szerez. 1994, Budapest: bölcsészdoktori fokozat irodalomtudományból (*Írott szóval a megmaradásért*). – 1981–1990: középiskolai tanár Lendván, 1990–91: a Szlovén Televízió szerkesztője, 1991–97: a Maribori Egyetem Magyar Tanszékén tanársegéd, docens. 1997: a Népújság igazgatója, főszerkesztője, a Magyar Nemzetiségi Tájékoztatási Intézet igazgatója. 1990–92: szerkeszti a Hidak c. nemzetiségi tv-műsört a Szlovén Televízióban.

M. Szíves szívtelen, v., Muraszombat, 1981; Vljaj Lajos 1904–1966, tan., Lendva, 1983; A muravidéki magyar irodalom 1945–1987, tan., Muraszombat, 1988; Létlelet, v., Lendva, 1989; Napraforgó-papagáj, gyermekv., uo., 1991; Írott szóval a megmaradásért. A szlovéniai magyarság 70 éve 1919–1989, tan., uo., 1994, Győr–Lendva, 1996, Ráolvasások, v., Lendva, 2000.

Ir. VARGA József, A szívés szívtelen margójára, Nü 1981. aug. 13.; KONTRA Ferenc, Számúzve a láthatárra, MSzó 1982. márc. 13.; SZÚNYOGH Sándor, ~, Létlelet, Nü 1989. okt. 20.; MOLNÁR Zoltán, A „talált tárgyak” nyelvéről, Nü 1990. febr. 9.; PÉNTEK Imre, A tiszta szó bővületében, Árgus 1990/4; LÁNG Gusztáv, Öndefiníciók, Él 1990/9; VAJDA Gábor, Hangpróbálgatás, 7N 1991. jan. 4.; TOLDI Éva, Könyvjelző, Híd 1992/10; BURÁNY Nándor, Adósságtörlesztés, Űz 1995/11–12; GYÖRFFY László, A szlovéniai magyarságról, MSzó 1995. dec. 5.

BENCE UTROSA Gabriella (Muraszombat, 1959. dec. 24.): prózaíró, könyvtáros, fordító. – Az általános iskolát Lendván, a gimnáziumot (1978) Mariborban végzi, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola magyar nyelv és irodalom szakán (1988) diplomál. – 1989–1993: könyvtáros Muraszombaton, 1993– tolmács, fordító a lendvai járásbírószágon.

M. Visszahozott szép karácsony, mesék, elb., Győr–Lendva, 1994; Ki lakik a sötétben, mesék, Lendva 1996; Mégis harangoztak, elb., uo., 1999.

BENCZ Boldizsár (Bácsföldvár, 1910. jan. 6.–Mohács, 1949. aug. 29.): költő, színműíró. – Hányatott életéről kevés megbízható adatunk van. Gimnáziumba Zentán, Nagybecskereken és Szabadkán jár. – Előfizetőket gyűjt a Reggeli Újságnak, s verseket, novellákat közöl a lap A Mi Irodalmunk c. mellékletében. A Kalangya társszerkesztője. 1933–35 között Afrikában él, innen küldi riportjait a Hídnak, a Naplónak és a Reggeli Újságnak. 1936-ban hivatalnoki állást kap a földvári községházán. 1940–41: a kéthetente megjelenő Magyar Élet szerkesztője. 1943-ban Nádálján adóügyi tisztviselő, 1944-ben bérelszámoló a pélmónostori cukorgyárban, majd az év végén Magyarországra költözik, s Pécssett helyezkedik el. – Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931) és az *Ákácok* alatt (1933) c. novellaantológiában.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; UTASI Csaba, Válaszúton. A Túrve legyűrettünk c. vers elemzése, 1975 = U. Cs.,

Csak emberek, uo., 2000; Uő, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; GEROLD László, Drámakalauz, uo., 1998; WEISSENBECK József, A Magyar Élet indulása és hatyúdala, Híd 2000/5.

BENCZ Mihály (Bácsföldvár, 1913. szept. 27.–Bácsföldvár, 1970. máj. 14.): költő, prózaíró, műfordító. – Autodidakta, pályája lassan bontakozott ki. Volt hordár, napszámos, több mesterséggel próbálkozott (szobafestő, órás-ékszerész). 1937–1943: a Reggeli Újságnál előbb hirdetésgyűjtő, majd újságíró. 1943-ban mozgósítják, 1945-ben kerül haza az amerikai hadifogságból, szülőfalujában hivatalnok, 1950–53: az Új Falu lektora, korrektora, 1953–1967: lektor az Újvidéki Rádióban. 1967: rokkantsági nyugdíj.

M. Mielőtt meghalok, v., Újvidék, 1937; Hárfazúgás, v., uo., 1965; Magasok vándora, önéletrajzi r., uo., 1965.

Műford. Anton Staničić, A kis kalóz, r., Újvidék, 1960; Mira Alečković, Kiderülnek a titkok, elb., uo., 1962; Branislav Nušić, Hajdukok, ifjúsági r., uo., 1964; Grigor Vitez, Az agyagmadár és más mondák meg regék, uo., 1966; Branko V. Radičević, A tanult macska, ifjúsági r., uo., 1968.

Ir. (cs. z.) /CSUKA Zoltán/, Mielőtt meghalok, Láth 1936/9–10; JUHÁSZ Géza, Leszámolás egy korszakkal, Híd 1960/6; FEHÉR Ferenc, Az érzékenység regénye, MSzó 1966. febr. 13.; BRASNYÓ István, ~ új könyvéről, ÚjSymp 1966/13; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1971. dec. 17.; PETKOVICS Kálmán, ~ posztja, MSzó 1979. okt. 7.; LOBODA Gábor, A magasok vándora. ~ Emlékezete, MSzó 1980. máj. 20.

BENEDEK Mária (Óbecse, 1953. dec. 24.): prózaíró, egészségügyi nővér. – Az általános iskolát szülővárosában, az egészségügyi szakközépiskolát (1972) Zentán végzi. 1972–73: a zentai kórház sebészeti osztályán, 1974– a becsei egészségháznál dolgozik (1974–1986: a gyermekgondozóban, 1986– a daganatos betegek tanácsadójában).

M. A képernyőn havazik, próza, utószó Bognár Antal, Újvidék, 1979.

Ir. BOGNÁR Antal, ~ világa, ÚjSymp 1978/162; VAJDA Gábor, Benyomásos látletelek, MSzó 1979. júl. 28.; DÉR Zoltán, Dicsértessék a forrás, 7N 1979. nov. 23.; KRNÁCS Erika, A munka érzékenysége, Űz 1980/4; TŰSKÉS Tibor, ~, A képernyőn havazik, Fo 1980/9.

BERÉNYI János, *Pankovich* (Kucora, 1902. máj. 16.–?/, 1944./?/): költő, újságíró, író. – A gimnáziumot Szabadkán kezdi, Kalocsán

folytatja, Baján fejezi be, négy féleven át Pesten orvostanhallgató. – 1925-től a Bácsmegyei Napló munkatársa, később a Kalangyáé is, a 30-as években egy kis bajai szerkesztőségben dolgozik, majd visszakerül Szabadkára, bevonul, s 1944-ben nyoma veszik. – Művei nincsenek kötetbe gyűjtve. Szerepel a Bácsmegyei Napló *Almanachjában* (1929), *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) című novellaantológiában.

Ir: LATÁK István, „Csak néha gyúltam föl”. Jegyzetek ~ életéről és munkásságáról, Híd 1961/3; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; UTASI Csaba, A szent hitelenség éneke. A Mai zoltár c. vers elemzése, 1975 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; Uő, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; Uő, Kiléptet az ősz a nyárból, Híd 1994/12.

BERETKA Ferenc (Péterréve, 1955. máj. 21.): prózaíró, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Óbecsén (1974) végzi, tanári oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1979) szerez. – 1978–1985: középiskolai tanár, 1985–1994: általános iskolai igazgató Óbecsén, 1994: ua. szülőfalujában. – 1974: első, 1976: harmadik, 1982: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Abban az utcában, elb., Újvidék, 1980.

Ir: BOGNÁR Antal, A létezés kötőanyaga, ÚjSymp 1979/173; VAJDA Gábor, Vallomások és szenvelgések, MSzó 1980. júl. 26.; VARGA István, Sikertelen hangkeresés, Úz 1980/10; DÉR Zoltán, Érzelmek előiskolája, 7N 1980. dec. 5.; VAJDA Gábor, Vallomások és szenvelgések, MSzó 1980. júl. 26.; Uő, A csoda humora, KI 1980. nov. 12.; Uő, A kritikus nem nyírógép, avagy az életes egyensúly érdekében, KI, 1980. dec. 17.; VARGA Zoltán, Idő előtt?, Híd 1981/2; PODOLSKZI József, Görcsös igyekezet, KI 1981. szept. 16.

BESZÉDES István (Zenta, 1961. szept. 12.): költő, szerkesztő. – Az általános iskolát Felsőhegyen, a gimnáziumot (1980) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1985–89: művelődésszervező Zentán, 1989–1991: az Új Symposium főszerkesztője, 1991–95: Hódmezővásárhelyen a Vásárhely és Vidéke c. napilap szerkesztője, 1997– az újvidéki Képes Ifjúság munkatársa, 1998– az

Üzenet szerkesztője. – 1989: Sinkó-díj (Bozsik Péterrel). – Szerepel a *Te-leírt világ* (1987) c. versantológiában.

M. Kívánja-e a pirosat?, v., Újvidék, 1988; Égvízi séta, déli tükör, v., Zenta, 1997.

Ir: MÁK Ferenc, Szólamok a gépzongorán, MSzó 1989. febr. 11.; UTASI Csaba, Torzódik, nyüzszög, kreatúrái soka, 1989 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; LADÁNYI István, Sinkó-díj 1988, ÚjSymp 1989/281–282; PÁLL Zita, Magot hagy, ír, Az Irodalom Visszavág 1998/1; FEKETE J. József, Talán lehet, Úz 1998/3; HEGYI Zoltán Imre, A botrány magánkodexe, MN 1998/9.

BESZÉDES Valéria (Szabadka, 1951. febr. 10.): néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát és a tanítóképzőt (1970) szülővárosában végzi, az ELTE-n (1975) magyar–néprajz szakos oklevelet szerez. 1989, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere. – 1976–1981: középiskolai tanár Szabadkán, 1981– néprajzkutató a szabadkai Műemlékvédő Intézetben. 1998– a Kiss Lajos Néprajzi Társaság vezetője.

M. Jávorfácska. Felsőszajáni népmese, összegyűjtötte ~, Szabadka, 1978; A ház. A lakóház szókinése, tan., uo., 1991; Emberek és otthonok, tan., uo., 1994; Örökség, kis magyar bácskai néprajz, tan., uo., 1995; Örökség II. tan., uo., 1998.

Ir: LÉVAY Endre, Mesegyűjteményünk továbbfejlesztése, Úz 1979/3; HERCEG János, Egységes népi mítosz, uo.; VAJDA Zsuzsa, Kálmány Lajos nyomában, Híd 1979/6; PENAVIN Olga, Szorgalom, elkötelezettség, Úz 1995/4–6; SILLING István, Rólunk és otthonainkról, uo.; HARKAI Imre, Kitáguló népművészeti életterek, Híd 1995/12; BÁNYAI János, A szótár: Noé bárkája = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; PENAVIN Olga, Örökségünk, MSzó 1996. aug. 17.; BORI Imre, Új néprajzi összefoglaló, Híd 1996/11; SILLING István, Kis magyar bácskai néprajz, Úz 1996/11–12.

A betűk búvkörében (1995–): rádióműsor. – A Szabadkai Rádió hetente egyszer, a reggeli műsorokban jelentkező könyvismertető rovata.

B. FOKY István → FOKY István, B.

BIACSI Antal (Szenhubert, 1941. márc. 3.): szociológus, szerkesztő. – Az általános iskolát Magyaracsernyén, a gimnáziumot (1960) Becskereken és Szabadkán végzi, Belgrádban szociológiát hallgat. – 1966–69: szociológus a szabadkai népjóléti központban, 1970–73: a 7 Nap munkatársa, 1973–75: moziigazgató, 1975–78: a Szabadkai Népszínház igazgatója,

1978–1982: községi tisztségviselő, 1980–1993: a 7 Nap főszerkesztő-helyettese, (1984–1990:) főszerkesztője, 1994–96: a Szabad Hét Nap igazgatója, 1996–97: a Vajdasági Magyar Szövetség irodavezetője, 1997– köztársasági képviselő, 1999– a Szabadkai Rádió igazgatója, 2000– a szabadkai körzeti televízió ügyvezető igazgatója. – 1971–78: az Üzenet c. szabadkai irodalmi, művészeti, kritikai és társadalomtudományi folyóirat főés felelős szerkesztője. – 1969: első díj a Híd szociográfiai pályázatán (*Ez a halál nem magánügy*).

M. Kis magyar demográfia, tan., Szabadka, 1994.

Ir. GÁBRITY MOLNÁR Irén, Fogyunk, fogyatkozunk, Üz 1996/4–6; LAKI László, Lesújtó adatok, uo.

BIACSI Dávid (Szabadka, 1975. szept. 8.): prózaíró, szerzetes. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1994) szülővárosában végzi, a Veszprémi Egyetemen (1999) diplomát informatikából, ill. a veszprémi Hittudományi Főiskolán (1999) teológiából, az ELTE Természettudományi Kara Matematika és Bölcsészettudományi Kara Iranisztika Tanszékének hallgatója. – 1996–97: demonstrátor a Veszprémi Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén, 1998–99: óraadó a bp.-i Szent Ignác Szakkollégiumban, 1999. szept.-től jezsuita szerzetes a Jézus Társasága (jezsuita rend) Magyar Rendtartománya kötelékében.

M. Adventi út, prózai írások, Szabadka, 1996.

Ir. VAJDA Gábor, Alapos előkészületek, SzHN 1997. ápr. 10.

Bibliográfiai Füzetek (1975–). – Az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete (9–23. füzet), majd az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke (24. füzettől) kiadásában megjelenő, a jugoszláviai magyar folyóiratokban és lapokban közölt irodalomés nyelvtudományi, ill. művelődéstörténeti jellegű szövegek éves bibliográfiája, amely jellege és számozása szerint is folytatása a Hungarológiai Intézet Bibliográfiai Füzetei (1970–75) c. kiadványsorozatnak. A ~ felelős szerkesztője az intézmény mindenkori vezetője. A ~ kiadása 1990–1993 között anyagi támogatás hiányában szünetelt, újraindulásától (a 22. füzettől) társkiadója a Forum Könyvkiadó.

A ~ben jelent meg: 9. PASTYIK László, A jugoszláviai magyar irodalom 1975. évi bibliográfiája; 10. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1976. évi bibliográfiája; 11. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1977. évi bibliográfiája; 12. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1978. évi bibliográfiája; 13. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1979. évi bibliográfiája; 14. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1980. évi bibliográfiája; 15. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1981. évi bibliográfiája; 16. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1982. évi bibliográfiája; 17. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1983. évi bibliográfiája; 18. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1984. évi bibliográfiája; 19. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1985. évi bibliográfiája; 20. POHÁRKOVICS Elvira, A jugoszláviai magyar irodalom 1986. évi bibliográfiája; 21. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1987. évi bibliográfiája; 22. CSAPÓ Julianna, A jugoszláviai magyar irodalom 1988. évi bibliográfiája; 23. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1989. évi bibliográfiája; 24. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1990. évi bibliográfiája; 25. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1991. évi bibliográfiája; 26. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1992. évi bibliográfiája; 27. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1993. évi bibliográfiája; 28. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1994. évi bibliográfiája; 29. Uő, A jugoszláviai magyar irodalom 1995. évi bibliográfiája.

Ir. MÁK Ferenc, Szellemi tájképünk, MKÚ 1987. okt. 15.

BICSKEI István (Oromhegyes, 1950. febr. 21.): esszéíró, színész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a mezőgazdasági középiskolát Kanizsán végzi (1969), színészi diplomát (1976) a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben szerez. – 1976–79, 1985–86: a Szabadkai Népszínház, 1979–1985: az Újvidéki Színház, 1986–1992: az Újvidéki Rádió, 1992– a párizsi JEL Színház színésze.

M. Wili-kém jelentései, esszék, Szeged, 1997.

Ir. JÓDAL Rózsa, Jelek a Jelről, MSzó, 1998. febr. 7.

BICSKEI Zoltán (Kanizsa, 1958. máj. 21.): esszéíró, illusztrátor, filmrendező. – Az

általános iskolát szülőhelyén, a képzőművészeti szakközépiskolát (1976) Budapesten végzi. – 1976: az Újvidéki Televízió illusztrátora, 1976–79: az újvidéki Jazz Napok szervezője, 1979– a kanizsai dzsesszfesztivál művészeti igazgatója és (1998:) az Info Tv kábelcsatorna főszerkesztője. – 2000-ben készült el ~ *Nagyapáti Kukac Péter mennybemenetele* c. játékfilmje.

M. b. z. rajzos füzetek . . . Kanizsára . . . , esszé, Újvidék, 1990.

Ir. VAJDA Gábor, A névtelenség jelentése, 7N 1990. okt. 21.; MÁK Ferenc, Hűségese kötődések, MSzó 1990. dec. 22.

BLAZSEK Ferenc (Hódság, 1900. júl. 30.– Budapest, 1945. jan. ?): író. – Kalocsán a jezsuita gimnáziumban érettségizik, tanulmányait a pesti Műegyetemen folytatja. – 1930–1941: Újvidéken a Reggeli Újság munkatársa. 1934–37: szerkeszti a Kalangyát. – Budapest ostroma alatt tűnt el. – Szerepel a *Vagyunk* (1928), a Bácsmezei Napló *Almanachjában* (1929) és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. *A diófa árnyékában* (1942) c. antológiában.

M. Panoptikum, r., Újvidék, 1933.

Ir. SZIRMAI Károly, ~ről és a Panoptikumról, 1934 = Sz. K. Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart– Sydney, 1978; (-gner) /BOGNER József/, Panoptikum, Hid 1934/2; FARKAS Geiza, Panoptikum, MMin 1934/6; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1998. júl. 8.

BODOR Anikó (Zenta, 1941. jún. 15.): népzene kutató, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1960) szülővárosában végzi. Zágrábban és Újvidéken jogi, Stockholmban művészettörténeti tanulmányokat folytat, Uppsalában (1972) zenetudományi diplomát szerez, majd a belgrádi Zeneakadémia etnomuzikológiai szakán (1981) népzene kutatóként diplomál. 1984, Belgrád: zenefolklórból magisztrál. – 1965: általános iskolai zenetanár Bezdánban, 1970: Eskilstunában 1971: Stockholmban, 1972– 73: az Újvidéki Rádió és Televízió munkatársa, 1975–1995: a zentai alsófokú zeneiskola tanára, 1995– a Zentai Városi Múzeum népzene kutató munkatársa. – A vajdasági magyar népzenei archívum létrehozásán dolgozik.

M. Hallottatok-e hírét? Pásztor dalok, rabénekek, balladák, Újvidék, 1977; Tiszából a Dunába folyik a víz . . . Egy

népdalvetélkedő dalaiból, Zenta, 1978; Gombos és Doroszló népzeneje. Kiss Lajos gyűjtése, s. a. r., Újvidék, 1982; Az aldunai székeleyek népdalai. Kiss Lajos gyűjtése, s. a. r., uo., 1984; A drávaszögi magyarok dalai. Kiss Lajos gyűjtése, s. a. r., uo., 1989; A szlavóniai szigetmagyarság népdalai I. (Kiss Lajossal), uo., 1990; Vajdasági magyar népdalok. Lírai dalok, uo., 1997; Vajdasági magyar népdalok II. Balladák, betyárs pásztordalok, uo., 1999.

Ir. BORI Imre, Két könyv-pillanat. ~ Népdalkiadványairól, MSzó 1997. okt. 25.; SZABÓ Gabriella, Vajdasági magyar népdalok – másodszor, MSzó 1998. márc. 7.

BODRITS István (Szabadka, 1910. márc. 10.–Újvidék, 1978. szept. 29.): műfordító, szerkesztő. – A gimnázium (1928) elvégzése után a Zágrábi Egyetem Orvostudományi Karára iratkozik, de a gazdasági válság éveiben négy lehallgatott félév után abbahagyja tanulmányait. – 1931–39: a szabadkai Napló munkatársa, 1939-ben a szabadkai filmszínház vezetője, részt vesz a háborúban, 1945– 1951: a Föld Népe c. lap szerkesztője, közben megbízzák a nemzetiségi tankönyvkiadási terv irányításával, 1951–58: a Testvériség–Egység Könyvkiadó magyar szerkesztőségének vezetője. 1958– 1976: a Magyar Szó szerkesztője. 1976: nyugdíjas. – 1977: Bazsalikom Műfordító Díj, 1977: a Szlovén Írószövetség műfordítói díja.

Műford. Ciril Kosmač, Szép tavaszi nap, r., Újvidék, 1961; Ela Peroci, Százszorszép, ifjúsági elb., uo., 1963; Beno Zupančič, Szellemidézés, r., uo., 1967; Andrej Hieng, Káro király, r., Újvidék–Bp., 1969; Rudi Šeligo, Rövid kirándulás, kiser., Újvidék, 1969; Anton Ingolič, A gimnazista lány, r., uo., 1969; Petar Božić, Az élet peremén, r., uo., 1970; Beno Zupančič, Vészharang, r., uo., 1970; Téli éj. Mai szlovén elbeszélők (többekkel), Bp., 1970; France Bevč, Tito, életrajz, Újvidék, 1973, 1975, 1978.

Ir. PETKOVICS Kálmán, A jó tanító, MSzó 1979. nov. 4.; KALAPIS Zoltán, Két újságírói élettörténet, Hid 1984/4; FEHÉR Ferenc, Jegyzet ~ emlékére, MSzó 1988. szept. 24.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1990/3.

BODROGVÁRI Ferenc (Bezdán, 1935. jún. 22.–Szabadka, 1980. máj. 31.): filozófus, pedagógus. – Az általános iskolát, a tanítóképzőt (1953) Szabadkán végzi, egyetemi diplomát a Belgrádi Egyetem Bölcsészettudományi Karán (1961) szerez. 1973, Budapest: bölcsészdoktori fokozat filozófiából (*A humanista értékek lehetőségei a modern társadalomban*), 1975, Belgrád: a filozófiai tudományok doktora (*A negatív átértékelés*). – 1953– 56: tanító a

telecskai, 1957–1961: a bezdáni iskolában, 1961–1973: a szabadkai tanítóképzőben filozófiát, logikát, pedagógiát és pszichológiát tanít, 1973-ban uo. főiskolai tanár a Pedagógiai Főiskolává átalakult tanítóképzőben, 1974–75: tanársegéd a szabadkai Közgazdasági Karon, 1975–76: az újvidéki Marxista Kutatási Központ munkatársa, 1976–1980: docens az újvidéki BTK Filozófia-szociológia Tanszékén. – 1971–77: az Oktatás és Nevelés felelős szerkesztője. – Halála után ~ emlékére Szabadka évi művelődési díját róla nevezték el.

M. Pedagógia és elidegenedés, tan., Szabadka, 1980; Érték és utópia, tan., Újvidék, 1983.

Ir. BÁLINT István, A filozófus, aki mozgalmat csinált, Híd 1978/9; BIACSI Antal, ~, 1935–1980, Úz 1980/6; DÉSI Ábel, Boldogtalan pedagógia, uo., 1981/3; Uő, Bevezető ~ élettrajzához és bibliográfiájához; ~ műveinek bibliográfiája, Lé 1980/4–5; Uő, Érték és utópia, 7N 1984. febr. 24.; SZÁM Attila, Ösztönző kihívás, Úz 1984/7; DÉSI Ábel, ~ emlékezete, Úz 1990/5; MUNKÁCSY Gyula, HERMANN István, Opponensi vélemények A humanista értékek lehetőségei a modern társadalomban c. doktori értekezésről, uo.; FARKAS Zsuzsa, A humanizmus bajnoka, MSzó 1994. jún. 21.

Bodrogyári Ferenc-díj (1980–): A Bodrogyári Ferenc filozófusról elnevezett díjat szabadkai intézményeknek és egyéneknek (köztük íróknak, irodalomároknak) ítéli oda az előző évben a művelődés terén elért jelentős eredményekért. ~ban részesült többek között: 1983: Életjel, 1985: Üzenet, 1991: Dévavári Zoltán, 1993: Szentgyörgyi István, 1997: Tolnai Ottó.

BOGDÁN József (Zenta, 1956. jan. 12.): költő, lelkész. – Az általános iskolát Kanizsán és Becskereken végzi, a szabadkai egyházi klasszikus gimnáziumban (1976) érettségizik, a teológiát Diakováron (1983) fejezi be, ugyanabban az évben pappá szentelik. – 1983–86: segédlelkész Becskereken, 1986–88: plébános Oporán, Tordán, 1988– Verbicán. – 2000: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Ablakok, v., Verbica, 1989; Billegések, v., Tóthfalu, 1992; Szívzörejek, v., Újvidék, 1994; Szeder indája, gyermekv., uo., 1998; Verbica – Egyházaskér, falunomográfia (többekkel), Verbica, 1999; Isten ékszerai, v., Újvidék, 2000.

Ir. TOLDI Éva, Ígéretes indulások, 1989; Közéleti és magánemberi élmények, 1993 = T. É., „Összertartozó

neszek”, Újvidék, 1997; MÁK Ferenc, A mosolytalan világ versei, 7N 1990. okt. 12.; TAKÁCS Ilona, Verssé érlelt indulat. MSzó 1994. dec. 10.; PÁLMAI Kálmán, A szív zörejei, Új Ember 1995; FEKETE J. József, Komor fegyelem, Úz 1995/10; TOLDI Éva, Három verskötetéről, Híd 1998/4–5; JÓDAL Rózsa, Egy keserves (gyermek)kor (gyermek)versei, Híd 1998/6.

BOGDÁNFI Sándor; Fenyő Árpád (Budafok, 1912. nov. 26.–Újvidék, 1987. jan. 26.): író, humorista, szerkesztő, műfordító. – Iskoláit Versecen végzi, Belgrádban és Zágrádban jogot hallgat. – 1941-től Magyarországon él, a jugoszláv antifasiszta bizottság tagja, részt vesz a jugoszláv katonai delegáció munkájában, 1945–47: a budapesti Jugoszláv Klub titkára, 1947: visszatér Jugoszláviába, 1947–1949: a Magyar Szó újságírója, 1949–1957: az Újvidéki Rádió külpolitikai szerkesztője, 1957–1962: a Buksi főszerkesztője, ill. 1958–1964, 1972–1980: a Dolgozók főes felelős szerkesztője, 1965–1972 a Magyar Szó (1971: Kilátó) szerkesztője. 1981: nyugdíjas. – 1971: Neven-díj.

M. Új fény, dr., Újvidék, 1950; Vass Péter (=Új fény), SzabNépsz, 1951; Se füle, se farka, humoreszkek, uo., 1959; A nagy kaland, ifjúsági r., uo., 1961; A világ dióhéjban, aforizmak, uo., 1968; Egy merénylő vallomása, r., uo., 1969; Ember a Holdban, humoreszkek, nov., karcolatok, uo., 1969; Sirodalmunk könyve, paródiák, uo., 1970; Óriások, ifjúsági r., uo., 1971; Hallgatni nem arany, aforizmak, miniatűrök, uo., 1971; Angyalok játszanak, r., uo., 1974; Bűnösök, SzabNépsz, 1974; Magyar sirodalom, irodalmi paródiák, uo., 1976; Minden – és még valami, aforizmak, humoreszkek, uo., 1980; Szeretném, ha nevetnének, bökversek, humoreszkek, paródiák, nov., karcolatok, uo., 1982; Éjszakák, elb., uo., 1987.

Műford. Radoje Domanović, Kinlódia, szatirikus elb., Újvidék, 1961.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, Vass Péter. ~ színműve a szabadkai magyar színházban, Híd 1951/12; HERCEG János, Fáradt jegyzetek egy vidám könyv margójára, MSzó 1959. máj 24.; BORI Imre, Az úttörő könyv, Híd 1959/7–8; MAJOR Nándor, Érintkezni minden dolgokkal, Híd 1968/2; BORI Imre, Egy merénylő vallomása, 1970 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; DÉR Zoltán, Kritikus csörgősapkában, 1971 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; GUELMINO Sándor, Foszlányos kötet, MSzó 1972. jan. 15.; JUNG Károly, Kamaszok a történelem sodrában, uo., 1972. márc. 4.; JUHÁSZ Géza, Optimista szatíra, uo., 1974. szept. 14.; BOGNÁR Antal, Angyalok játszanak operettet, ÚjSymp 1974/116; GEROLD László, ~, Bűnösök, 1974 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; VARGA Zoltán, Három új regényünkről = V. Z., Periszkóp,

Újvidék, 1975; MONOSZLÓY Dezső, Tiszavári tabló, ÚjLátóh 1975/2; KURUCZ Gyula, Édesbús szublimáció, ÉésI 1975. ápr. 19.; UTASI Csaba, Siralmas sirodalom, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illón, Újvidék, 1983; VAJDA Gábor, Travesztiák vagy paródiák, MSzó 1977. jún. 18.; JUHÁSZ Géza, Mások modorában saját mondanivaló, 7N 1977. jún. 22.; Uő, Szépítetlen szépirodalom, 1980 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; Uő, Bátorság és még valami, Úz 1981/3; FEKETE J. József, Társadalmi önbírálat, 1981 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; CSORBA Béla, Foszlányfi Sándor Daltonvárosban, ÚjSymp 1982/211; JUHÁSZ Géza, Harc a gúny fegyverével, Úz 1982/12; HORNÝIK Miklós, Mindennapi paráznaságaink, MSzó 1986. aug. 30.; JUHÁSZ Géza, „Az írásban láttam életem célját”. Tíz éve hunyt el ~, MSzó 1997. jan. 25.; Uő, A színművet „nemcsak a művészet síkján mérik” = J. G., Párhuzamok és kapcsolatok, Szabadka, 1998; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

BOGNÁR Antal (Nagyfény, 1951. ápr. 24.): prózaíró, szerkesztő. – Az általános iskolát és az elektrotechnikai szakközépiszkolát (1969) Szabadkán végzi, hallgatója az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének. – 1971–74: a Képes Ifjúság irodalmi rovatvezetője, 1975–1980: az Új Symposion szerkesztője, 1980–85: lektor és olvasószerkesztő a Magyar Szóban, 1985–1991: a Forum Kk. szerkesztője, 1991: Magyarországra költözik, 1993–98: az Új Magyarország, 1998–2000: a Magyar Nemzet olvasószerkesztője. – 1971: Sinkó-díj, 1980: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1982: első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Esélyek könyve*), 1986: Híd Irodalmi Díj.

M. Textília, nov., Újvidék, 1976; *Esélyek könyve*, r., uo., 1983; *Eligazodni*, holografikus nov., uo., 1984; *Álmok a halálban*, r., uo., 1986; *Mondavilágunk*, 1–4 (Mátyás király országlása, Újvidék, 1990; *Szent Péter atyafisága*, uo., 1992; *Rózsa Sándor menedéke*, uo., 1993; *Tündér Ilona kertje*, uo., 1994), szerk. (Jung Károlylyal); *Boldog és szomorú történetünk*, r., Bp., 1994; *Túlélők*, nov., uo, 1999.

Műford. Svetislav Basara, Feljegyzések a biciklistákról, Bp., 2000.

Ir. BORI Imre, *Az olvasó jegyzetei*, 1972 = B. I., *Fejezetek irodalmunk természetrajzából*, Újvidék, 1973; DANYI Magdolna, *A leírás ~ metanovelláiban*, ÚjSymp 1972/83; JUHÁSZ Erzsébet, ~, *könyvének olvasásához*, ÚjSymp 1976/130–131; GEROLD László, *Végtelen, fekete cérnaszál*, MG, 1976. jún. 16.; BÁNYAI János, *Mutatvány, mondatokkal*, 1976 = B. J., *Könyv és kritika II.*, Újvidék, 1977; UTASI Csaba, *Nyelvi bravúr, háttal a világnak*, 1976 = U. Cs., *Vonulni ha illón*, uo., 1982; THOMKA Beáta, *Prózai mikrokozmoszok*, 1976 = T. B., *Narráció és reflexió*, uo., 1980; BORI Imre, *Jelentés ~ Esélyek könyve c. regénye kéziratáról*, Híd 1983/5; FEKETE J. József,

Hermetikus világban, 1984 = F. J. J., *Próbafüzet*, Újvidék, 1993; FEHÉR Katalin, *Megfogni a megfoghatatlant*, Híd 1984/10; VARGA Zoltán, *Esztétikai prekonceptió*, uo.; DÉR Zoltán, *Esélyek vagy regények*, 7N 1984. jún. 22.; VAJDA Gábor, *Egy könyv kettős tükörben*, Úz 1984/9; Sz./ ŰCS/ K./atalin/, *Esélyek könyve*, Kr 1985/12; KÁLMÁN C. György, *Eligazodni*, Ktárs 1986/5; VARGA Zoltán, *Játék a történelemmel*, Híd 1986/7–8; ZALÁN Tibor, *Négyen a Vajdaságból*, Kv, 1986/9; VAJDA Gábor, *Monológszerű elbeszélések*, 7N 1988. ápr. 1.; VARGA István, *Egy ellentmondásos családregegy*, Úz 1995/9; BENCE Erika, *Regényt kellene írni*, 1996 = B. E., *Szemközt a művel*, Szabadka, 1999; SINKOVITS Péter, *Nyelvünk oltáránál*, int., MSzó 1996. dec. 7.; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, Újvidék, 1998; BENCE Erika, *Irónia és demonológia*, Híd 1999/11; ONAGY Zoltán, *Tankred titkos lidércei*, ÚKp 1999/12; TÓTH H. Zsolt, *Akáclevél vacogása*, MN 1999/12; FEKETE J. József, *A hős hitelesítése. ~ prózájáról*, ÚjFo 2000/8.

Bokréta (1940): almanach. – A jugoszláviai magyar műkedvelők 1919–1940 közötti tevékenységéről készült, Szabadkán megjelent kiadvány, szerkesztette és kiadta Farkas Frigyesné Lichtkneckert Margit. A jugoszláviai és az egyetem magyar színházi élet fontos dokumentuma a két világháború közötti időszakból, amikor a jugoszláv hatóságok nem engedélyezték a hivatásos szintű magyar színjátszást. A ~ több mint 120 bácskai, bánáti, baranyai, szerémségi, szlavóniai, muraközi város, falu, tanyacsoport magyar műkedvelői életéről ad számot, közli – ha nem is a teljesség igényével – az egyesületek történetét, műsorát, ismerteti a jelesebb műkedvelők és rendezők munkásságát, közöl számos fényképet, köztük több előadásjelenetet.

„Boldog gyermekkort idézek” (2000): antológia. – *Az Írók gyermekkorokról* (1993) c. antológia folytatása, melyben Bogdán József, Bordás Győző, Bori Imre, Burány Nándor, Géber László, Gerold László, Kontra Ferenc, Lovas Ildikó, Mirnics Zsuzsa, Cs. Simon István, Tari István, Végel László vall gyermekkoráról; az interjúkat Bori Mária, Mihályi Katalin és Szántó Márta készítette.

Ir. BENCE Erika, *A megidézett gyermekkor szemszögéből*, MSzó 2000. júl. 22.

BORBÉLY János (Újvidék, 1933. júl. 3.): műfordító, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát szülővárosában, a gimnáziumot (1951)

Szabadkán végzi, magyar–szerbhorvát szakos általános iskolai tanári képesítést (1953) az újvidéki Tanárképző Főiskolán szerez. – 1953–57: általános iskolai tanár Újvidéken, 1957–1967: az Újvidéki Rádió bemondója, 1967–1977: újságírója, az Iskolarádió szerkesztője, 1977–1991: a rádió irodalmi műsorainak szerkesztője. 1991: nyugdíjas. – 1978: Bazsalikom Műfordító Díj; 1987: a szerbiai íróegyesületek közös műfordítói díja az év legjobb fordításáért (Mirko Kovač: *Európai költésrohadás*, Újvidék, 1987).

Műford. Ranko Marinković, Kezek, elb., Újvidék, 1961; Antonije Isaković, Páfrány és tűz, elb., uo., 1963; Mirko Božić, A kurlánok, r., uo., 1964; Ivan Goran Kovačić, A harag napjai, elb., uo., 1965; Ivo Čipiko, Pókhálóban, r., uo., 1967; Antun Šoljan, G-húr nyomában, kistr., uo., 1969; Danilo Kiš, Fővenyóra, r., uo., 1973; Milivoj Matošec, Kumroveci gyermekévek, ifjúsági r., uo., 1976; Danilo Kiš, Borisz Davidovics síremléke, elb., uo., 1978; Bp., 1981; Hrvoje Hitrec, Füstlakók, ifjúsági r., Újvidék, 1979; Aleksandar Tišma, Az ezerkettedik éjszaka, elb., uo., 1984; Az aranyhegyek birodalma, vál. műford. a mai jugoszláv prózából, uo., 1985; Danilo Kiš, A holtak enciklopédiája, elb., uo., 1986, Bp., 1990; Mirko Kovač, Európai költésrohadás, esszék, Újvidék, 1987; Mesedoboz 1–6, Újvidék–Bp., 1991; Danilo Kiš, Kételyek kora, esszék, tan. (többekkel), Pozsony–Újvidék, 1994; Dragan Velikić, Az északi fál, Újvidék, 2000.

Ir. BÁLINT István, ~, IfjSz 1951. nov. 25.; GEROLD László, Fordításainkról I., ÚjSymp 1965/1; FEHÉR Ferenc, Műfordításunk aranyhegyei, MSzó 1985. okt. 12.; JUHÁSZ Géza, Odafigyelés mások munkájára, Úz 1986/1–2; Uő, Állhatatosság és kongenialitás, MSzó 1996. jan. 18.; KONTRA Ferenc, „Tolmácsolni – a magam nyelvén”, int., uo.

BORBÉLY Mihály (Beodra, 1882. aug. 24.–Egyházaskér, 1953. márc. 21.): mesemondó. – Kálmány Lajos 1913-ban fedezte fel és írta le a bánáti juhászember meséit, majd kiadta.

M. Pingált szobák, s. a. r., az utószót, jegyzeteket Katona Imre, ~ életrajzát Bori Imre írta, a kiegészítő gyűjtést Beszédes Valéria végezte, Újvidék, 1976.

BORDÁS Győző (Verbász, 1948. márc. 5.): prózaíró, kritikus, szerkesztő. – Az általános iskolát szülővárosában, a gimnáziumot (1967) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1973) szerez tanári oklevelet. 1986, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*A háború utáni Híd prózája*). – 1971–76: a Magyar Szó

művelődési rovatának munkatársa, 1976–1986: a Híd szerkesztője, 1987–1995: a Forum Kk. igazgató-főszerkesztője, 1995– főszerkesztője, 1995–2000: a Forum Lap-, Könyvkiadó és Nyomdaipari Közvállalat vezérigazgatója. – 1996: Pro Cultura Hungarica Díj.

M. A két Pechán, képzőművészeti kismonográfia (Bela Durancival), Újvidék, 1982; Beszélgetés Hangya Andrással, képzőművészeti kismonográfia, uo., 1984; Fűzfásip, r., uo., 1992; Csukódó zsilipek, r., uo., 1995; Üvegház, irodalmi publ., uo., 1997.

Ir. GAJDOS Tibor, A verbászi műterem, Úz 1982/10–11; HERCEG János, A Fűzfásip daláról, CsK 1993. febr. 4.; P. KECZELI Klára, A mindenkori vajdasági polgárság regénye, MSzó 1993. febr. 28.; FEKETE J. József, Egyéni sorsok – közösségi lét, 1993 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BENCE Erika, Kisvárosi tabló; 1993, Víz és por, 1996 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; BÁNYAI János, ~ Csukódó zsilipek, Híd 1995/10–11; TOLDI Éva, A kisebbségi sors regénye, 1993; Pichler József és a királyi kóló, 1995 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; SZELI István, Kulturális horizontunk tágítása = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998; BALOGH László, A virágpásztor, A Hét 1998. aug. 6.; HEGEDŰS-KOVÁCSEVICS Katalin, Valóságként a német háttérről, MSzó 2000. jan. 8.

BORI Imre (Bácsföldvár, 1929. dec. 28.), akadémikus, irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Becskerekén, Becsén, Zentán (1949) végzi, Újvidéken a Tanárképző Főiskolán (1951), illetve a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1962) szerez tanári képesítést. 1964, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Radnóti Miklós költészete*). – 1952–56: általános iskolai tanár Csókán, 1956–1960: a szabadkai tanítóképzőben tanít, 1960–1995: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, docens (1964), egyetemi rendkívüli tanár (1969), egyetemi rendes tanár (1971). 1995: nyugdíjas. – 1979–1981: A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója. 1970–1981: a Tanulmányok, 1979–1981 a Hungarológiai Közlemények, 1984– a Híd főszerkesztője. 1984: levelező, 1990: rendes tagja a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémiának, 1990: a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. 1992: a Szerb Tudományos

és Művészeti Akadémia rendes tagja. 1997: a Magyar Irodalomtörténeti Társaság örökös tiszteletbeli elnöke. – 1965, 1969 (Domonkos Istvánnal), 1971: Híd Irodalmi Díj, 1973: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, 1979: a Magyar Népköztársaság Munka Érdemrendjének arany fokozata; 1995: Pro Cultura Hungarica; 1998: Életmű Díj.

M. A gyermek és a könyv, esszé (Sima Cucićtyal), Újvidék, 1957; A vajdasági ég alatt. A jugoszláviai magyar költészet antológiája, uo., 1960; Az ember keresése, tan., kr., uo., 1960; Irodalmunk kiskönyve, ant., uo., 1964 (1969, 1973); Esmék és látomások, tan., uo., 1965; Radnóti Miklós költészete, értekezés, uo., 1965; Két költő (Juhász Ferenc, Nagy László), tan., uo., 1967; Kassák Lajos irodalma és festészete (Körner Évával), monogr., Bp., 1967, 1988; A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, monogr., Újvidék, 1968; A magyar irodalmi avantgarde I., A szecessziótól a dadáig, tan., uo., 1969; A magyar irodalmi avantgarde II., A szürrealizmus ideje, tan., uo., 1970; Magyar–délsláv irodalmi kapcsolatok, tan., uo., 1970; A magyar irodalmi avantgarde III., Az avantgarde apostolai, tan., uo., 1971; Irodalmak – kölcsönhatások, kapcsolattörténeti tan., uo., 1971; Föld és mag. Válogatás Móra István, Novoszel Andor, Kristály István, Cziráky Imre írásaiból, ant., uo., 1971; Idő, idő, tavaszidő: a jugoszláviai magyarság népköltészetéből, ant., uo., 1971, 1975; Irodalmi hagyományaink: kilenc évszázad írásaiból, ant., uo., 1971, 1973; Fejezetek irodalmunk természetrajzából, tan., uo., 1973; Márciusi zsoltár: a jugoszláviai magyar avantgarde költészet, ant., uo., 1973; Irodalmunk évszázadai. A jugoszláviai magyar irodalom rövid története, monogr., uo., 1975, 1982; Különös ajándék. Jugoszláviai magyar elbeszélők, ant. (Juhász Gézával, Szeli Istvánnal), uo., 1975; Fridolin és testvérei, tan., uo., 1976; Miroslav Krleža, monogr., uo., 1976; Gyökér és szárny. Jugoszláviai magyar költők, ant. (Szeli Istvánnal és Tomán Lászlóval), uo., 1976; Szövegértelmezések: írások versekről, prózáról, tan., uo., 1977; Nádsíp: XX. századi magyar novellák, ant., uo., 1977, 1979, 1981, 1989; Krúdy Gyula, monogr., uo., 1978; Fehér Ferenc, monogr., uo., 1978; Varázslók és mákvirágok, tan., uo., 1979; Balázs G. Árpád, képzőművészeti kismonogr., uo., 1979; Csillagok minden színben. Jugoszláviai magyar írók, ant., uo., 1979, 1982; Sinkó Ervin, monogr., uo., 1981; Móricz Zsigmond prózája, tan., uo., 1983; Ugart kell törnünk. Válogatás a Vajdasági Írásból, ant., uo., 1983; Bori Imre huszonöt tanulmánya, tan., uo., 1984; A magyar irodalom modern irányai I., tan., uo., 1985; Kosztolányi Dezső, monogr., uo., 1986; Tanulmányok a magyar–délsláv irodalmi kapcsolatokról, tan., uo., 1987; A magyar irodalom modern irányai II., tan., uo., 1989; Ivo Andrić, monogr., uo., 1992; A jugoszláviai magyar irodalom rövid története, monogr., utószó Bányai János, uo., 1993; Prózátörténeti tanulmányok, tan., Újvidék–Bp., 1993; Szenteleky Kornél, monogr., Újvidék, 1994; Szociográfiák nyomában, tan., uo., 1997; Írók, események, jelenségek, tan., feljegyzések, uo.,

1997; Hétről hétre, feljegyzések, uo., 1998; A jugoszláviai magyar irodalom története, monogr., utószó Gerold László, uo., 1998; Krónikák írókról, könyvekről, tan., feljegyzések, uo., 1999; Identitáskeresésben, művelődéstörténeti tan. – művelődéspolitikai cikkek, uo., 2000.

Ir: SZELI István, ~, Az ember keresése, 1961 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; HANÁK Tibor, Egy vajdasági kritikus, ÚjLátóh 1964/5; UTASI Csaba, A megtalált ember: jegyzetek egy tanulmánykötetről, ÚjSymp 1965/11; SÜKÖSD Mihály, Irodalmi tanulmánykötetéről, Vság 1966/6; ILIA Mihály, ~, Radnóti Miklós, Ttáj 1966/7; RÓNAY György, Radnóti Miklós költészete, = R. Gy., Kutatás közben, Bp., 1974; BARÓTI Dezső, ~, Radnóti, 1967 = B. D., Írók, érzelmek, stílusok, Bp., 1971; MÁRTON László, Egy elfogulatlan esztéta, MM 1967/19; BÉLÁDI Miklós, Esmék és látomások, ItK 1968/1; NÉMETH Lajos, ~ és Körner Éva könyvéről, Kr 1968/7; HORNYIK Miklós, Hiteles Kassák-portré, MSzó 1968. febr. 25.; TÓTH Emil /Bányai János/, A harmadik költő, ÚjSymp 1968/34; SÜKÖSD Mihály, Kassák irodalma és festészete, Vság 1968/4; MIKLÓS Pál, ~ és Körner Éva könyvéről, ItK 1969/1; HERCEG János, Ellentmondás és elismerés hangulatában, 1969; ~ új könyve, 1970 = H. J., Évek és könyvek, Újvidék, 1971; GÁL László, Egy új könyvről, MSzó 1969. febr. 16.; KOVÁCS Győző, A jugoszláviai magyar irodalom története, Fo 1969/4; TOMÁN László, Irodalmunk fejlődése MSzó 1969. máj. 11.; VÉGEL László, Avantgarde és Vajdaság, ÚjSymp 1970/62; KOVÁCS SÁNDOR Iván, A jugoszláviai magyar irodalom története, It 1970/3; MIKLÓS Pál, ~, A szecessziótól a dadáig, ItK 1971/5; PÓR Péter, Kérdések és kételyek, Vság 1971/3; BÁNYAI János, A magyar irodalom átértékelése, 1972; Az avantgarde két apostola, 1972 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; SZABOLCSI Miklós, Kérdőjelek, Kr 1972/9; VOIGT Vilmos, Idő, idő, tavaszidő, Etnogr 1972/2–3; SZELI István, Az összehasonlító irodalom egy változatáról, Űz 1972/8–9; BÁNYAI János, Irodalmunk szolgálatában, 1973; Irodalmunk életrajza, 1975; Tanulmányok a magyar regényről, 1976 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VAJDA Gábor, Fontos felmérések. Az avantgarde kutatásától – a hagyomány feltárásáig, MSzó 1973. nov. 10.; DÉNES Tibor, A lényegyet kereső kritikus, ÚjLátóh 1974/1; GREZSA Ferenc, Modern prózánk forrásvidéke, ÚÍ 1976/11; HERCEG János, ~, Fridolin és testvérei, Híd 1977/5; VAJDA Gábor, Esszé és rutin, MSzó 1977. jún. 11.; LÖKÖS István, ~ Krleža-könyve = Magyar és délsláv irodalmi tanulmányok, Bp., 1984; NÉMETH G. Béla, Magyar nyelvű Krleža-monográfia, 1978 = N. G. B., Küllő és kerék, Bp., 1981; PÉTER László, Érzékenység és megfigyelőképesség, Űz 1978/3; BÁNYAI János, Egységes irodalomszemlélet, Híd 1978/5; Uő, Irodalomtörténeti realizmus: ~, Miroslav Krleža, Híd 1978/11; POMOGÁTS Béla, ~, Fehér Ferenc, ItK 1979/3; BÉCSY Ágnes, ~, Krúdy Gyula, Kr 1979/11; FÜLÖP László, Bori Imre Krúdy-tanulmányai, Alf 1979/5; LŐRINCZY Huba, ~, Krúdy Gyula, Életünk 1979/7; HERCEG János, Európai távlat, Űz 1980/9; VAJDA Gábor, Két új Forum-könyv, MSzó

1981. aug. 15.; RÓNAY László, Egy varázsló olvasni tanít, ÚÍ 1982/3; SZÉLES Klára, ~, Varázslók és mákvirágok, Ktárs 1982/7; JUHÁSZ Géza, A szintézis felé: írások Bori Imréről = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; HERCEG János, Lenyűgöző tudás, hatalmas erudíció, Úz 1984/9; FÜLÖP László, ~, Móricz Zsigmond prózája, Alf 1985/8; SZELI István, Madáchtól Czöbel Minkáig, MSzó 1985. jún. 29.; KULCSÁR SZABÓ Ernő, Egy módszerváltás dokumentumai, Ktárs 1986/10; GEROLD László, A szártól a gyökér felé, 1986; Naturalizmusértelmezés, 1990; Új Jókai-kép = G. L., Meglelt örökség, Újvidék, 1994; JUHÁSZ Géza, Új vonások a Kosztolányi-arcképen, Úz 1986/11; NÉMETH G. Béla, A magyar irodalom modern irányai I., Kr 1987/4; RÓNAY László, ~, Kosztolányi Dezső, Kr 1987/1; BOSNYÁK István, A feltárás és az átértelmezés úttörő szenvedélye, OésN 1988/74; VAJDA Gábor, Az egymásra utaltság folyamatossága, Úz 1989/6; IMRE László, Fejlődéstörténeti kérdések a századvég magyar irodalmában, StudLit 1991; SZELI István, A műközpontú szemlélet kérdésköre ~ munkáiban = Sz. I., Hosszú útnak pora . . ., Újvidék, 1991; FEKETE J. József, A balkáni krónikás, MSzó 1992. okt. 10.; VAJDA Gábor, Mindent és semmit, 1993; Az idő követése, 1994; Az elidegenedés műszemlélye, 1994 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; CSÁKY S. Piroska, Bori Imre-bibliográfia, Újvidék, 1994; BÁNYAI János, A felfedezés öröme, 1994; Akkor és most, 1994 = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; JUNG Károly, Egy hiedelem cáfolatának kezdetei. ~ kezdeményezései a jugoszláviai magyar néprajzkutatás terén, Etnogr 1995/1; GEROLD László, Interjú ~vel, HK 1995/3–4; POZSVAI Györgyi, ~, Prózátörténeti tanulmányok, It 1995/4; FEKETE J. József, Napló a gondolat szabadságáról, MSzó 1997. júl. 19.; VIRÁG Zoltán, ~, Szenteleky Kornél, ItK 1997/5–6. FEKETE J. József, „A valóság ismeretere van szükségünk”, MSzó 1997. nov. 8.; GEROLD László, Főszerepben az irodalom, Ttáj, 1999/10; A Híd ~ száma, 1999/12; BÁNYAI János, A különbözős méltósága, MSzó 1999. dec. 18.; SERER Lenke, Teljes élet, int., MSzó uo.; SZÉLES Klára, ~ a századforduló magyar irodalmáról. Hálás utókor?, Miskolc, 2000.

BORSODI Ferenc, Borsódi (Beckerek, 1911. júl. 29.–Jabuka, 1941. okt. ?/): költő, fordító, jogász. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1929) szülővárosában végzi, 1929–1933 között Zágrábban, Bécsben, Párizsban tanul, jogi diplomát Zágrábban szerez. – Beckereken folytat ügyvédi gyakorlatot. – Verseivel, elbeszéléseivel, tárcáival munkatársa a 20-as, 30-as évek vajdasági lapjainak (Híradó, Bács megyei Napló/Napló, Ifjúság, Tükör, Hétről-Hétre) és folyóiratainak (Kalangya, Híd). Német és francia költőket fordít. Kötete nincs, sajtó alá rendezi a Jugoszláviai Magyar Népkönyvtár két kötetét (*Arany János*, 1939; *Három üstökös: Petőfi, Jókai, Arany*, 1939). Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931).

BORSODI (1909-ig Klein) Lajos, Borsódi (Beckerek, 1883. máj. 8.–Jabuka, 1941. okt. ?): költő, próza- és drámaíró, szerkesztő. – Szülővárosában érettségizik, jogot Budapesten és Kolozsváron tanul, jogi doktorátust szerez, az első világháború előtt ügyvéd Budapesten, majd Beckereken. A 30-as években egy ideig Temesváron él. – Munkatársa a helyi és a vajdasági lapoknak, folyóiratoknak (Nagybeckereki Hírlap, Torontál, Renaissance, Fáklya, Napló, Vajdasági Írás, Hétről-Hétre, Képes Vasárnap, Kalangya). Szerepel a 20-as és 30-as évek mindegyik irodalmi almanachjában, ill. az *Ákácok alatt* (1933)c. Novellaantológiában. Előadásokat tart a helyi Szabad Líceumban (Az ember tragédiája, 1908; Irodalmi irányzatok, 1911; Eötvös lírája, 1913).

M. Mesék – merengések, v., Beckerek, 1904; *Cigányélet*, v., uo., é. n.; *Diákálom*, v., uo., é. n.; *Fenség, szinmű*, Beckerek, 1920; *Kirakat, prózaversek*, uo., 1921; *Házibál, jelenetek*, nov., uo., 1923; *Az irodalom újabb irányai*, tan., uo., é. n.; *Ady*, tan., uo., é. n.; *Séta az irodalom körül*, tan., é. n.; *Irodalmi kérdések*, tan., uo., é. n.; *Csabayék*, r., (Kalangya 1937/1, 2).

Ir. FÜLEP Lajos, *Mesék – merengések*, Hazánk 1904. dec. 29.; n. n., *Mesék, merengések*; VÚ 1905/10; DETTRE János, ~, *Házi bál*, 1923 = D. J., *Új partok felé*, Szabadka, 1979; BRÁJJER Lajos, *Magyar operettbemutató Beckereken*, Kal 1932/8; MAJTÉNYI Mihály, *A magunk nyomában*, Újvidék, 1961; NÉMETH Ferenc, *Mélyen átélt hangulatok világában*, MSzó 1993. máj. 8.; GEROLD László, *Dramakalauz*, Újvidék, 1998; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, uo., 1998; JUHÁSZ Géza, *Párhuzamok és kapcsolatok*, Szabadka, 1998.

BORÚS Rózsa (Topolya, 1930. júl. 19.): néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1949) Szabadkán végzi, Újvidéken a Tanárképző Főiskolán (1952) magyar–szerb szakos tanári oklevelet szerez, majd az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken (1966) diplomál. 1977, Debrecen: bölcsészdoktori fokozat néprajzból. – 1952–54: általános iskolai tanár Padén, 1954–58: Topolyán, 1958–1977: szakiskolai tanár Topolyán, 1977–1982: a Nemzeti Bank topolyai munkatársa. 1982: nyugdíjas.

M. Topolya népszokásai, tan., Újvidék, 1981; *Bácskai magyar népviseletek*, tan. (többekkel), uo., 1994; *Bácskai lakodalmak*, tan., Szabadka, 1998; *Topolya népszokásai*, Topolya, uo., 1998.

Ir. BESZÉDES Valéria, Topolya szokásainak monográfiája, Üz 1981/12; VAJDA Zsuzsa, Egy község szokásmonográfiája, Híd 1982/2; PENAVIN Olga, Bácskai lakodalom, MSzó 1998. okt. 10.; Uő, Lakodalmi szokások – kéziratos vőfélykönyvek, MSzó 1999. aug. 7.

BOSCHÁN Sándor (Ada, 1891. febr. 13.–Csúrog, 1942. jan. 7.): költő, novellista. – Szabadkán jár gimnáziumba, Budapesten jogot (1914) végez. – 1919– bíró Szabadkán, baloldalisága miatt felfüggesztik állásából (1921), majd 1934-ig ügyvédi irodát nyit Zentán, utána Bajmokon, Zsablyán, Adán, Újvidéken él, élete utolsó éveit Csúrogon tölti. Az 42-es razzia áldozata. – Szerepel a *Vagyunk* (1928) és a Bácsmegyei Napló 29. évi *Almanachjában*.

M. A cigányasszony, verses elb., Szabadka, 1919; Phaeton három napja, nov., uo., 1925; Az árnyak, elb., Zenta, 1929; Örök álmok, nov., uo., 1933.

Ir. POLÁCSI János, ~, Árnyak, VÍ 1929/11–12; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; SZELI István, Utak egymás felé, uo., 1969; Uő, Hosszú útnak pora . . . , uo., 1991; UTASI Csaba, ~, 1985 = U. Cs., Vér és sebek, uo., 1994; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Üz 1991/11–12.

BOSNYÁK István (Darázs, 1940. okt. 8.): kritikus, irodalomtörténész, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén és Vörösmarton, a tanítóképzőt (1960) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1964) diplomál. 1974, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Etika és forradalom Sinkó Ervin életművében*). – 1965–67: általános iskolai tanár Laskón, 1967– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1975:) docens, (1982:) egyetemi rendkívüli, (1987:) egyetemi rendes tanár. – 1963– 64: a Symposion szerkesztője, 1965/1–3: az Új Symposion főszerkesztője, 1969– 1974: az újvidéki Hungarológiai Intézet tudományos titkára, 1981–83: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója. 1990–2000: alapítója és első (2000: tiszteletbeli) elnöke a Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaságnak. – 1994: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Kontrapunkt, Symposion-antológia 61–63, vál. és szerk. (Bányai Jánossal), Újvidék, 1964; Laskói esték, napló és esszék, uo., 1968; Theatrum mundi a la Jozsif Visszarionovics Sztálin, politikai tan., uo., 1970; Vázlatok

egy portréhoz. Sinkó-variációk '63–'73, tan., uo., 1975; Ember a forradalomban, ember a soron kívül. Vázlatok egy portréhoz II., tan., uo., 1977; Ellenversek, ethoszok, v., uo., 1977; Nehéz honfoglalás, Szabadkai Népszínház, 1978; Szóakció I., tan., Újvidék, 1980; Szóakció II., cikkek, esszék, tan., uo., 1982; Mű és magatartás, esszék, kommentárok, uo., 1987; Sinkó Ervin, Krleža, tan., s. a. r., jegyzetek, bibl., utószó ~, uo., 1987; Uő, Egy regény regénye, naplójegyzetek, s. a. r. ~, Bp.,–Újvidék, 1988; B. Szabó György, Élmény szerep, hivatás, s. a. r., jegyzetek, előszó ~, Újvidék, 1988; Uő, Tér és idő, s. a. r., jegyzetek, előszó ~, uo., 1988; Uő, A Tér és idő árnyékában, s. a. r., jegyzetek, előszó ~, uo., 1989; Sinkó Ervin, Áron szerelme I–II., kistr., s. a. r., jegyzetek, előszó ~, uo., 1989; B. Szabó György, Éjszakák és hajnalok, s. a. r., jegyzetek, bibl., előszó ~, uo., 1990; Jugoszláviai magyar népköltészeti kalauz, tan., bibl., uo., 1991; „Lehetetlen” kapcsolatok „lehetetlen” időkben, komparatistkai tan., uo., 1992; Kis éji Ady-breviárium Anno Domini 1989, v., uo., 1993; Pörök, táborok, emberek I., politikai tan., uo., 1994; Sinkóék. S. E. és Rothbart Irma életútja, hang-, színés tévéjátékban elbeszélve, uo., 1995; Beeskereki Szabó György, tan., uo., 1996; Pörök, táborok, emberek II., politikai tan., uo., 1997; Kis balkáni krónika 1962– 1997 I–II., publ. uo. 1998.

Ir. PODOLSZKI József, Önmagunkról egy műfaj ürügyén, ÚjSymp 1968/37–38; VAJDA Gábor, Etikai avantgarde. Híd 1968/12; HERCEG János, A családottság vallomásai, 7N 1969. jan. 10.; VÉGEL László, Az írószágtól menekülő író és az ő igazsága, MSzó 1969. febr. 2.; HORNYIK Miklós, Egy vajdasági moralista, 1969 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; SZELI István, Az életmű etikai tartalma. ~ doktori értekezésről, 1974 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; BÁNYAI János, Az élet mint műalkotás, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., uo., 1977; BÁLINT István, Egy vázlat, amelyből nem lesz portré, Üz 1975/11; VÉGEL László, Ember a történelem sorsfordulóiban. ~ Sinkó-képéről, Híd 1976/1; VAJDA Gábor, Etikusról etikusan, 1976; Előtörténetünk akarás-változatai, 1980 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; FENYVESI Ottó, ~ szövegei Sinkóról, ÚjSymp 1976/140; TORDAI Zádor, ~, Vázlatok egy portréhoz, Ttáj 1976/3; UTASI Csaba, A semmi peremén, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; HERCEG János, A számonkérés szenvedélye, Üz 1977/11; LÉVAY Endre, Vázlatok egy portréhoz, Üz 1978/3; GEROLD László, Nehéz honfoglalás. ~ Dokumentumdrámája Szabadkán, 1978 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; TORDAI Zádor, ~ Sinkó Ervin II. Ember a forradalomban, ember a soron kívül, Fo 1979/1; BÁNYAI János, Irodalmunk archeológiája, Híd 1980/12; LÉVAY Endre, Egy könyv kettős tükrében, Üz 1981/1–2; POMOGÁTS Béla, Könyvek a vajdasági magyar irodalomról, ItK 1981/3; JUHÁSZ Géza, ~ adalékai irodalmunk „szellemrajzához”, 1982; Személyes nemzedéki adalékok irodalmunk történetéhez, 1982 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; LOSONCZ Alpár, Symposionista önreflexió, 1982 = L. A., Hiányvontkozások, uo., 1988; FEKETE J. József,

Időszerűen az irodalomról, Híd 1982/10; MÁK Ferenc, Az alkotás ethosza, MSzó 1982. nov. 20.; SZAJBÉLY Mihály, A Symposion-mozgalom szabálytalan története, MV 1983/2; FÜZI László, A Symposion-nemzedék dokumentumai, Fo 1983/1; HÓZSA Éva, Már és még, Üz 1988/1–2; HARKAI VASS Éva, Balkániában, 1991 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; PISZÁR Ágnes, A Szentleky-hagyomány szellemében. ~ munkásságáról, Üz 1994/12; FEKETE J. József, Örök disszidens = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; Uő, Évszázadunk ronda bugyrai, MSzó 1997. aug. 9.; Uő, Pokoljáró kirándulások, Üz 1994/12; BÁLINT István, Egy jelentős kordokumentum, MSzó 1998. aug. 8.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; Uő, A filológus asztala, Híd 2000/10; BÁLINT István, Barangolás Gulágiában, uo.

BOZSIK Péter (Csantavér, 1963. szept. 5.): költő, szerkesztő, műfordító. – Az általános iskolát szülőhelyén, a malomipari szakközépiskolát Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékére iratkozik. – Szabadfoglalkozású író. – 1991: az Új Symposion, 1992: az EX Symposion főszerkesztője. 1992: Magyarországon él. – 1989: Sinkó-díj. – Szerepel a *Te-leírt világ* (1987) c. antológiában.

M. Visszakézből, v., Újvidék, 1989; Vérpuding, v., h. n. (Békéscsaba/?), 2000.

Ir. TOLDI Éva, Fiatal költők antológiája, 1987 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; UTASI Csaba, Alakuló, kusza költői üzenetek, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, uo., LADÁNYI István, Sinkó-díj 1988, ÚjSymp 1989/281–282; 1994; JÓSVAI Lídia, Mert félni jó, MSzó 1989. ápr. 8.; FEKETE J. József, Önemésztő pálinkázgatások, 1989 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; VAJDA Gábor, A kör közepén, 7N 1990. márc. 2.; HÁSZ FEHÉR Katalin, Esszék versekről. ~, Mire, Híd 1990/5; GÉCZI János, ~, Rémület és lemondás, Alf 1990/6; BÁNYAI János, Esszék versekről. ~, Függőség-történet, Híd 1991/7–8 CSORBA Béla, Hullám hátára vett az éter, MSzó 1991. dec. 5.

BÖNDÖR Pál (Újvidék, 1947. szept. 28.): költő, műfordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1967) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék hallgatója. – 1970–1980: tisztviselő, 1980– az Újvidéki Rádió dramaturgja. – 1973: Sinkó-díj, 1993, 1999: Híd Irodalmi Díj.

M. Tipopoézis, képv., Híd 1969/5; 1969, v. (Fülöp Gáborral, Kis/s/ Jovák Ferencsel, Tolnai Ottóval), Újvidék, 1970; Eső lesz, v., uo., 1970; Karszt, v., uo., 1974; Vérkép, v., uo., 1978; Versek – Pesme, vál. v., kétnyelvű kiadás, vál. és utószó Utasi Csaba, ford., Vickó Árpád, Belgrad, 1978;

Vígeposz, v., Újvidék, 1982; Jégverés, v., uo., 1985; A krupie kiosztja önmagát, v., uo., 1986; Ebihalak, ifjúsági r., uo., 1987; A gázló, v., uo., 1989; Örökhatbé, gyermekv., uo., 1992; Tegnap egyszerűbb volt, v., uo., 1993; Eleai tanítvány, vál. és új v., uo., 1997; A változásom könyve, v., uo., 1999.

Műford. Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), Újvidék 1987.

Ir. BORI Imre, Tipopoézis, MSzó 1969. júl. 20.; VAJDA Gábor, Tárgyilagos versek, MSzó, 1970. aug. 22.; PODOLSZKI József, Az üres előtt, ÚjSymp 1970/65; TOLNAI Ottó, A rövid vers, uo.; GEROLD László, Könyvkritika – szükséges – vargabetűkkel, uo.; HERCEG János, Fiatalok könyvei, 7N 1971. jan. 22.; BÁNYAI János, Vers lesz . . . Híd 1971/2; DANYI Magdolna, A karsztról, ÚjSymp 1974/116, BÁNYAI János, Új utakon, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VÉGEL László, Predesztináció és ethosz, 7N 1975. ápr. 4.; UTASI Csaba, ~ költészete, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; Uő, Kihűlt szómadár a karszt fölött. A Karszt c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; Uő, Súlytalan diszektől közhelyek súlyáig – adalék ~ költészetének kérdéseihöz, ÚjSymp 1978/158; ÁCS Károly, Lírai ügyelet, MSzó 1979. febr. 3.; BÁNYAI János, Lepke lesz belőle, Híd 1979/3; LENGYEL Balázs, Határainkon túl, 1979 = L. B., Verseskönyvről verseskönyvre, Bp., 1982; BALOGH Ernő, Karszt, vérkép, Alf 1980/7; ZALÁN Tibor, A szövegírás változatai, Könyvvilág 1984/6; TOLDI Éva, Verseskönyvek korrespondenciája, 1985; Egy szerelmes vers. ~ Némafilm, 1991; A kétely versei, 1993 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; P. NAGY István, „Szóbuborékok kép nélküli négyzetben” Híd 1987/4; NÉMETH Lehel, A megnevezés nehézségei, Híd 1987/7–8; P. NAGY István, „Lírai napló”, uo.; VAJDA Gábor, A helyezkedés költői fölülbírálása, 1987; Tartós bénultság, 1995 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; FEKETE J. József, Regény – képekben, 1987 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; NÉMETH Lehel, „Eposzt írok, méghozzá vígat – hogy nem jutott előbb az eszembe”, ÚjSymp 1989/283–284; GEROLD László, ~, Nem értem, Híd 1991/1; BÁNYAI János, Naplók, emlékiratok, versek, MSzó 1992. júl. 26.; BORI Imre, ~, Akrobatika, 1993 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997; Uő, ~, Vers, 1993 = B. I., Hétről hétre, uo., 1998; JUHÁSZ Erzsébet. A „teremtés előtti csend” anyanyelve, Híd 1993/7–8; HARKAI VASS Éva, Evergreen kutyaszorítóban 1993 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; GEROLD László, ~, Tegnap egyszerűbb volt, Vig 1994/1; DANYI Magdolna, ~, Tegnap egyszerűbb volt, Ktárs 1994/1; BÁNYAI János, Tegnap és ma. ~ költészete, 1994 = B. J., Talán így, Újvidék, 1995; KÁLAI Sándor, ~, Eleai tanítvány, Alf 1998/4; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, ~, A változásom könyve, Ktárs 1999/10; HARKAI VASS Éva, A teknőc útja, Híd 1999/12; ASZTALOS Éva, Ars protetika, Alf 1999/12; FERENCZ Győző, Ex libris, ÉsI 2000/37.

BÖRCSÖK Erzsébet (Csene, 1904. nov. 9.–Újvidék, 1971. máj. 9.): prózaíró, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőhelyén és Zombolyán, a gimnáziumot (1923) Temesváron végzi, az újvidéki Tanárképző Főiskolán (1957) magyartanári oklevelet szerez. – Néhány évig Bánátban tisztviselősködik, 1942–1963: magyartanár Versecen. 1963: nyugdíjas, 1964-től Újvidéken élt. – Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill az *Ákácok alatt* (1933), *A diófa árnyékában* (1942) és a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) novellaantológiában

M. A végtelen fal, r., Szabadka, 1933; Vándor a Nisavánál, elb., Beeskerek, 1936; Eszter, r., Újvidék, 1939; Emberek a Karas mellett, elb., uo., 1963; Eszter I–II., r., uo., 1968; Sári, r., uo., 1971.

Ir. KÁZMÉR Ernő, ~ regénye, Napló 1933. ápr. 29.; LÁNYI Árpád, ~, A végtelen fal, Ko 1933; KISBÉRY János, ~, A végtelen fal, Kal 1933/5; SZIRMAI Károly, ~ a vajdasági regény problémája és A végtelen fal, 1933 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; LÁNYI Árpád /LŐRINC Péter/, Torontáli problémák Vajdaság magyar irodalmában, Ko 1933/9; KISBÉRY János, ~, Vándor a Nisavánál, Kal 1937/2; Uő, ~, Eszter, Kal 1939/10; HERCEG János, Emberek a Karas mellett 1963 = H. J., Hazulról, Újvidék, 1965; GEROLD László, Középszerűség írói hamisítások nélkül, Híd 1963/9; MAJTÉNYI Mihály, Megújult irodalmi belépőjegy, MSzó 1968. szept. 22.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; SZELI István, ~, Utak egymás felé, uo., 1969; L./ÉVAY/ E./ndre/, ~, 7N 1971. máj. 14.; FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, ~, 7N 1971. dec. 24.; GAJDOS Tibor, Egyetlen nagy lélegzet, Űz 1972/4; GEROLD László, Bulváreszközök – erkölcsi tanúsággal, ÚjSymp 1972/82; JUNG Károly, Egy posztumusz regény, MSzó 1972. febr. 26.; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; Uő, ~ regényei, 1987 = U. Cs., Vér és sebek, uo., 1994; THOMKA Beáta, Prózatörténeti vázlatok, uo., 1992; GEROLD László, Drámakalauz, uo., 1998.

BRAJER Lajos (Beeskerek, 1865. márc. 23.–Beeskerek, 1943. nov. 30.): tanulmányíró, szerkesztő, műfordító. – A középiskolát szülővárosában végzi, jogi diplomát (1885) Budapesten szerez, Lessingről írt bölcsészdoktori értekezését (1888) Kolozsvárt védi. – Előbb a Grossbeeskereker Wochenblatt, 1892-től a Torontál szerkesztője. 1908-ban Fiumébe költözik, s megindítja a Fiumei Estilapot. – Tagja a szegedi Dugonics Társaságnak és a temesvári Arany János Társaságnak.

M. Lessing mint az ún. polgári dráma megújítója, tan., Beeskerek, 1888; Vörösmarty, sein Leben und seine Werke,

tan., uo., 1889; A vidéken, nov., előszó Lauka Gusztáv, uo., 1899; Moderne ungarische Dichter, uo., 1914; Ungarische Lyrik, versfordítások, Bp., 1936.

Ir. DÁNIEL György László, ~, Kal 1944/1; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz. Űz 1990/3; NÉMETH Ferenc, Egy régi beeskereki lapszerkesztő. ~ munkásságáról, Híd 1999/2–3.

BRASNYÓ István (Moholgunaras, 1943. aug. 15.): költő, prózaíró, műfordító. – Az általános iskolát szülőhelyén és Topolyán, a gimnáziumot (1961) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék hallgatója. – Szabadfoglalkozású író. – 1972, 1974: Neven-díj, 1976, 1988: Híd Irodalmi Díj, 1978: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1978: Bazsalikom Műfordító Díj, 1983: első díj (*Majomév*), 1988: első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Árvaház*).

M. Vadvizek, v., Újvidék, 1966; Kinn a szélben, elb., uo., 1968; Árnyék és fű, v., uo., 1969; Üres királyok, v., uo., 1970; Csapda, nov., uo., 1971; Könnyűatlétika, v., uo., 1971; Égi laboda, gyermekv., uo., 1971; Lampion a fán, nov., uo., 1972; A levegő titkai – Gazdanépek, v., nov., uo., 1972; Égetni vizik?, v., uo., 1973; Szociográfia, v., uo., 1973; Kései csillag, gyermekv., uo., 1973; Kialudt tűz, v., uo., 1974; Holdfény, gyermekv., uo., 1974; Tükrös Madonna, nov., uo., 1976; Álom, gyermekv., uo., 1978; Másként s másként, v., uo., 1978; Família, r. uo., 1979; A szivárvány jöttmentjei, ifjúsági r., uo., 1980; Földvár, v., uo., 1980; Hósáv, r., uo., 1981; Bereniké haja, v., uo., 1982; Az imágó, nov., uo., 1982; Szeretném, ha meghallgatnál, gyermekv., uo., 1983; Majomév, r., uo., 1984; Óda a regényhez, v., uo., 1985; Hogyan kell szivárványt festeni, ifjúsági r., uo., 1985; Macula, r. uo., 1988; Gyöngyéletünk története, nov., uo., 1989; Bestiárium, v., uo., 1990; Szokott-e ősz lenni Paraguayban, r., uo., 1992; Az írmag, r. uo., 1992; Kész regény, r., uo., 1996.

Műford. Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), Újvidék, 1963; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I., II. (többekkel), uo., 1965, 1967; Székely Tibor, a pápuák szigetén, útleírás, uo., 1978; Rade Obrenović, Ez kész cirkusz, gyermektörténetek, uo., 1979; Pero Zubac, Elvtársunk, Tito, v., uo., 1979; Grozdana Olujić, Gyöngyházrózsa és más mesék, uo., 1981; Necati Zekerya, Három utca gyerekei, mesék, uo., 1982; Sunčana Šrinjarić, Elődök utcája, r., uo., 1983; Mirjana Stefanović, Mit érdemel az a bűnös . . . , gyerekr., uo., 1984; A messzeség virraszt. A mai ruszin költészet antológiája, uo., 1984; Paszkal Gilevszki, A dal éneke, v. (többekkel), Momirovszki, Szilfák kora, elb., uo., 1985; Miodrag Pavić, Kazár szótár, r., uo., 1987; Gyura Papharhaji, Ordas évek, v., uo., 1988; Mirko Kovač, Égbeli jegyepár, elb. uo., 1990; Dositej Obradović, Szívemnek drága föld, vál. a szerző műveiből, uo., 1990; Stojan Berber, Büszt, v. uo., 1996.

Ir. VÉGEL László, Vadvizek és csillagok, MSzó 1965. nov. 14.; TOLNAI Ottó, Mit ér az ember, ha költő?, MSzó 1966. júl. 7.; UTASI Csaba, Márványhideg tájakon, 1966 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; GEROLD László, Vadvizek, ÚjSymp 1966/18; HORNYIK Miklós, Objektív költészet felé, 1966; Kialudt líra, 1973 = Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; BÁNYAI János, ~ új versei, Híd 1969/11–12; MAJOR Nándor, Mitikus mélységek felé, MSzó 1969. szept. 14.; HERCEG János, Szavak lázadása, 1970 = H. J., Évek és könyvek, Újvidék, 1971; DANYI Magdolna, Ember és táj ~ költészetében, ÚjSymp 1970/60; BOGNÁR Antal, A megjelenítésről. ~ Vers c. miniatűrjének elemzése, Tan 1971/3; JUHÁSZ Erzsébet, ~, Lampion a fán, ÚjSymp 1972/92; BÁNYAI János, Érzelmes objektivitás, 1972; Lampion a fán, 1972 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; JUNG Károly, Ajándék a legkisebb olvasónak, MSzó, 1972. febr. 5.; BORI Imre, Az olvasó jegyzetei, 1972 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; BOGNÁR Antal, Csapda, MSzó 1972. ápr. 15.; BÁNYAI János, Szépen sorjázó képek, 1973; Ugyanott, 1974 = B. J., Könyv és kritika II., uo., 1977; ZÁKANY Antal, Hiteles tanúságtétel, Űz 1973/3; VARGA Zoltán, ~, Lampion a fán, 1973 = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; DANYI Magdolna, ~ költői szociográfiájáról, ÚjSymp 1974/116; JUNG Károly, A gyermekkor idézése, MSzó 1974. jan. 26.; Uő, Ismert vidék, MSzó 1975. febr. 22.; APÁTI Miklós, Égetni vizik? – Szociográfia, ÚÍ 1974/3; BORI Imre, Történelmi regény ~ módra, 1976 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; Uő, ~ „történelmi verse” – prózavers, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, uo., 1977; UTASI Csaba, Háttal a napnak. A Házam c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; BORI Imre, ~ új könyve, Híd 1977/5; MÁTYÁS Ferenc, Tükrös Madonna, Kr 1978/5; VAJDA Gábor, ~, Tükrös Madonna, uo.; BÁNYAI János, Új regény – „új világ”, Híd 1979/7–8; VIRÁG Ágnes, „Amiről álmodom és ami történik velem”, Űz 1979/3; DÉR Zoltán, Álom és nosztalgia = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BÁNYAI János, Másként vagy ugyanúgy, Híd 1979/4; DANYI Magdolna, Az irodalmiság semmitmondása, ÚjSymp 1979/168; VAJDA Gábor, Mitoszromboló mitoszteremtés. A Família elemzése, 1980 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; JUHÁSZ Erzsébet, Egy „történelmi álom” regénye, 1980 = J. E., Állomás keresésben, Pécs, 1993; BERKES Erzsébet, ~, Família, ÚÍ 1980/9; SZILASSY Zoltán, ~, Família, Ktárs 1980/10; VARGA Zoltán, Regény állóképekből, Híd 1980/11; MÁRKUS Béla, ~, Família, 1980 = M. B., A betokosodott kudarc, Bp., 1996; FEKETE J. József, A kisváros mítosza, 1981; Körbejárj, egyre kitaposott úton, 1982; Élet és fikció, 1984; Grafomán monológ, 1988 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; VAJDA Gábor, Viaskodás a szorongással, Híd 1981/2; Uő, Nullazuhatag, MSzó jan. 9.; Uő, Monológfajták, uo., 1982. júl. 10.; Uő, Az élménytelenség élménye, uo., 1982. júl. 17.; DÉR Zoltán, ~ rejtelmei. Az imágó, Űz 1983/1–2; UTASI Csaba, ~, Majomév, Híd 1984/6; LADÁNYI István, Leszámolás a regénnyel, Híd 1985/10; BOTLIK József, ~, Majomév, Kr 1985/12; HARKAI VASS Éva, Idők hordaléka, 1988 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék,

1998; FEKETE J. József, ~, Árvaház, 1989; Gyöngyéletünk története, 1989; Szokott-e ősz lenni Paraguayban?, 1992 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; VAJDA Gábor, Leértékelés, 1990 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; SZABÓ Katalin, Múlt és jelen között, Híd 1990/12; BORI Imre, Kommentárok 1–4, ~ szövegei, 1993; 1994 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998; Uő, ~ „fiók-műfajáról”, 1993 = B. I., Írók, események, jelenségek, uo., 1997; BENCE Erika, Megint ősz van, 1993; Kisvárosi regényvilág = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1993, 1997; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, Hús év regény, ÚjFo 1999/9, 10; VIRÁG Zoltán, A termékenység szövegtengere. A regényíró ~, Újvidék–Szeged, 2000.

BRAUN István → *Kvazimodo Braun István*

BRENNER János (Kikinda, 1932. júl. 17.): publicista, filmkritikus. – Az általános iskolát szülővárosában, a gimnáziumot (1951) Becskereken végzi. – 1951–57: újságíró a Magyar Szóban, 1957–1984: a 7 Napban (1974–78:) főszerkesztő. 1985: nyugdíjas.

M. A kinematográfia úttörője, tan., Szabadka, 1982.

BRINDZA Károly (Topolya, 1919. ápr. 13.– Szabadka, 1999. ápr. 1.): publicista, prózaíró. – Az elemi iskola elvégzése után munkás, kosárfonó, ács. A 30-as évek közepén csatlakozik a munkásmozgalomhoz, a világháború kezdetén bevonul, fogságba esik, nem sokkal szabadulása után politikai fogolyként a szabadkai, majd a szegedi börtönbe zárják, innen 1944-ben sikerül megszöknie. 1945 után jelentős politikai tisztségeket tölt be, 1946–47: a Magyar Szó szabadkai szerkesztője, 1947–1951: a Dolgozók főszerkesztője, majd a 7 Nap munkatársa, 1966: nyugdíjas. – Elbeszélései 1945–1951 között jelennek meg a Hídban, szerepel a *Téglák, barázdák* (1946) novellaantológiában.

M. Mondd el helyettem, elvtárs . . ., krónika, Újvidék, 1971; Forradalmi munkásmozgalom a topolyai járásban I. 1895–1918, Szabadka, 1977; II., 1919–1929, Topolya, 1979; III., 1930–36, uo., 1982; IV., 1937–1941, uo., 1985; A népfelzabardító bizottságok megalakítása és munkája 1944–45, uo., 1983; Dr. Hadzsy János önkéntes tűzoltó-egyesület 1885–1985, uo., 1986; Békétlen rónaság, krónika, Moravica, 1986; Dr. Hadzsy János, az orvos és az ember, életrajz, Topolya, 1990.

Ir. URBÁN János, Harcukról tudni kell, Űz 1971/4; PENOVÁTZ Antal, Dokumentumok munkásmozgalmunk első negyedszázadából, Űz 1977/11; MÉSZÁROS Sándor, Hozzájárulás történelemírásunk fejlődéséhez, Űz 1978/11; KEMÉNY G. Gábor, Forradalmi munkásmozgalom a topolyai járásban, Századok 1980/5; MÉSZÁROS Sándor,

Tudományos igényesség, Üz 1980/7–8, Uő, Felkészülés a sorsdöntő eseményekre, Üz 1986/11–12; BALOGH István, Tükörfényesen előttünk, Üz 1988/1–2; PETKOVICS Kálmán, Tények regénye, 7N 1987. ápr. 17.; HERCEG János, Történelem, MSzó 1987. máj. 9.; JUHÁSZ Géza, A legelesettebbeket felemelni, a legelesettebbeknek írni. A hetvenéves ~ munkásságáról, Üz 1989/12.

BRÓDY Mihály (Sátoraljaújhely, 1883. jan. 18.–Topolya /?/, 1941/?/): publicista, szerkesztő. – Iskoláit szülővárosában végzi. 1905-ben Bp.-en tanári diplomát szerez, még egyetemi hallgató korában publikálni kezd verseket, az újságírást a Budapesti Naplónál kezdi, színikritikus. Amikor az újság gazdát cserél, ~ többekkel megalapítja a Nap c. első magyar bulvárlapot. Tanár Versecen, Szegeden, tárcákat ír a Szegedi Híradóba, a Szeged és Vidéke színikritikusa és vezércikkírója, munkatársa a Munka c. lapnak. A Tanácsköztársaság bukása után Jugoszláviába emigrál, a Bácskai Hírlap, a Népszava, az újvidéki Vajdaság után a Bácsmezei Naplóhoz kerül, majd a Jugoszláviai Magyar Újság szerkesztője, itt kezdeményezte a vajdasági helységekre vonatkozó cikkpályázatot, melynek eredménye a *Városok . . . falvak* (1933) c. kétkötetes összeállítás. AJMÚ után a szabadkai zsidó hitközség titkári állását vállalja el, 1941 augusztusában Topolyára deportálták, egy rendőri értesítés szerint innen szabadon bocsátották, de sorsának további alakulásáról nem tudni. – Szerepel a Dettre–Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a *Vagyunk* (1928) c. almanachban és a Bácsmezei Napló *Almanachjában* (1929).

M. Hullámok, v., Bp., 1904; Vajda János, tan., uo., 1904; Városok . . . falvak I–II., publ., szerk., Szabadka, 1933.

Ir. -or /Cholnoky Viktor?/, Versek, A Hét 1904/11; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919– 1945, Újvidék, 1979.

B. Szabó György Emléknepok (1990–): irodalmi rendezvény. – B. Szabó Györgyre emlékezve a becskerekai Petőfi Művelődési Egyesület, az újvidéki székhelyű Jugoszláviai Magyar Nyelvművelők Egyesülete és a Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság szorgalmazására rendszeresített becskerekai rendezvény. A ~ keretében Újvidéken megkoszorúzzák B. Szabó György sírját, szülővárosában pedig, ahol 1996-ban leleplezték az író-tanár emléktábláját, kiállításokat szerveznek, tanácskozásokat tartanak, s közzéteszik az általános és középiskolások számára hirdett irodalmi pályázat eredményét.

Buksi (1957–1962): hetilap. – Újvidéken kiadott szórakoztató jellegű, színes nyomású, zömmel képregényeket tartalmazó, de tudománnyal, sporttal, filmmel is foglalkozó, érdekességeket, rejtvényeket közlő magazin, („sztripp–újság”), főszerkesztő Bogdánfi Sándor.

Ir. SZELI István, Egy lap halálára, 1963 = Sz. I., Történelem, Újvidék, 1981; BOGNÁR Antal, A ~: emlékezés a régi időkre, MSzó 1978. márc. 18.; KOVÁCS József, Adalékok a ~ történetéhez, MSzó 1978. ápr. 22.

BURÁNY Béla (Zenta, 1931. febr. 12.): néprajzkutató, szociográfus, költő, orvos. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1949) szülővárosában végzi, a zágrábi Orvosi Karon (1956) diplomál, 1961: epidemiológusi szakvizsgát tesz. 1975, Újvidék: az orvostudomány doktora (*A méhrák járványtani tényezői Vajdaságban, különös tekintettel a nemzeti megoszlásra*). 1964–1976: egyetemi tanársegéd, 1976–1981: docens, 1981–1987: egyetemi rendkívüli tanár, 1987–1996: egyetemi rendes tanár. – 1957–58: cselédkönyves, majd általános orvos Zentán, 1958–1961: szakosítás, 1961–67: Zentán az Egészségügyi Központ, 1967– 1989: az újvidéki Közegészségügyi Intézet Járványtani Osztályának vezető szakorvosa, 1989–1996: a kamenicai Onkológiai Intézet Járványtani Osztályának főorvosa. 1996: nyugdíjas.

M. Zentavidéki népballadák, Zenta, 1962; Száraz kútgém, üres válú – juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén, uo., 1966; Két szivárvány koszorúzza az eget. 142 népdal Zentán és vidékén (Fábri Jenővel) uo., 1969; Rukkolnak a szép zentai legények. 99 katonadal Zentán és vidékén (Fábri Jenővel, Tripolsky Gézával, Bodor Gézával), uo., 1972; Hej, széna, széna! 120 vajdasági magyar gyermekjátékdal, uo., 1973; Hallottatok-e hírét. Pásztor dalok, rabénekek, balladák, Újvidék, 1977; Tiszából a Dunába folyik a víz. Egy népdalvetélkedő dalai, Zenta, 1978; Szomjas a vakló – 66 vajdasági magyar erotikus népmese, Újvidék, 1984; Bp., 1988; Nádsípot fújtam. Vajdasági magyar népi mondókák és játékok apró gyermekeknek, Újvidék, 1987; Piros a tromf – 77 vajdasági magyar erotikus népmese, Bp., 1988; A legkisebb királylány kívánsága – 88 vajdasági magyar erotikus és obszcén népmese, uo., 1988; Tiszavidéki vadvirágos himzés – vajdasági himzésminták, Temerin, 1991; Emberek, sorsok, balladák. Így éltünk Dél-Pannóniában, krónika, Újvidék, 1991; Emberek, sorsok, katonák. Így éltünk Dél-Pannóniában, krónika, uo., 1994; A menyecske meg a fekete rigó. Vajdasági magyar erotikus és obszcén magyar népmesék, Szeged, 1994; Szakad a part!, kórélet-tani tan., Újvidék, 1998; Így éltünk a Délvidéken, krónika, Bp., 1999; Ünnepek, szokások, babonák I., néprajzi gyűjtés, Újvidék, 2000.

Ir. BORI Imre, Két szivárvány koszorúzza az eget, MSzó 1970. máj. 9.; TÓTH Ferenc, Két zentai kiadvány, HITK 1971/7; SÁROSI Bálint, Jugoszláviai magyar népdalkiadványok, HITK 1972/11–12; MATIJEVICS Lajos, ~, Hej, széna, széna!, HITK 1974/19–20; JUNG Károly, Egy úttörő kiadványról, Úz 1974/7–8; VARGYAS Lajos, Hallották-e hírét?, HK 1977/32; PÉTER László, ua., uo.; LÉVAY Endre, Dalkincsünk könyve, Úz 1977/12; JUNG Károly, Szókimondó történetek, MSzó 1984. júl. 7.; BOSNYÁK István, Úttörő folklorisztikai kiadvány, Híd 1985/1; PENAVIN Olga, A népköltészet ismeretlen tájainak felderítése, Úz 1985/11; CSEH Márta, Az Egységem felderítőm és a többiek, ÚjSymp 1987/262–3; ÚJVÁRI Zoltán, Összevetés, ÚjSymp 1988/274–275; BALÁZS Géza, Piros a tromf, Kr 1989/3; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; VAJDA Gábor, Így éltünk a Délvidéken, Ktárs 2000/8.

BURÁNY Nándor (Zenta, 1932. dec. 6.): prózaíró, publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1951) szülővárosában végzi, az újvidéki Tanárképző Főiskolán (1955) szerez magyar–szerb szakos tanári oklevelet, majd a Jogi Karon (1963) diplomál. – 1955–56: tanár a zentai gimnáziumban, 1956–57: újságíró az Újvidéki Rádióban, 1957–1960: az Ifjúságban, 1960–1992: a Magyar Szó munkatársa, szerkesztője. 1992: nyugdíjas. – 1980: Neven-díj, 1984: második díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Cserbenhagyott*); 1991: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Homok az aszfalton, v., Újvidék, 1962; Magunk próbaköve, napló, uo., 1964; Összeroppanás, r., uo., 1968; Csöd, r., uo., 1970; Különszoba, r., uo., 1972; Hadjárat, ifjúsági r., uo., 1975; Sós Péter boldogsága, r. (Magyar Szó 1976); Kamanci Balázs, r., uo., 1977; Keselyülegelő, ifjúsági r., uo., 1979; Guzsaly, ifjúsági r., uo., 1980; Megtorlás, ifjúsági r., uo., 1984; Cserbenhagyott, r., uo., 1985; Gyümölcsöskert házzal eladó, nov., uo., 1987; Margit-híd, r., uo., 1991.

Ir. BÁNYAI János, Kocsis Mihály összeroppanása, MSzó 1968. aug. 25.; VAJDA Gábor, A dokumentum és a regény határán, KI 1968. szept. 30.; PODOLSZKI József, Egy regénnyé avatott könyvről, amelynek érdeme, hogy mégse regény, KI 1968. nov. 6.; SZALMA József, Kinek higgyek?, KI 1968. dec. 11.; BOLGÁR László, Négy jugoszláviai magyar kisebbségi író, IÚ, 1968/20; VARGA Imre, ~ és Varga Zoltán új könyveiről, Alf 1968/12; BENKŐ Ákos, Egy vélemény ~ regényéről, MSzó 1969. nov. 16.; OLAJOS Mihály, Kocsis Mihálynak, Tiszacsók, uo., 1969. dec. 21., 28., 1970. jan. 4., BORI Imre, A tizenkettedik regény, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VARGA Zoltán, Nagykorú regény, 1971 = V. Z., Periszkóp, uo., 1975; B. MÉSZÁROS Vilma, Egy év regénye, It 1971/3; BÁLINT István, Dilemmáink regénye, Úz 1972/12; BÁNYAI János, Regény és aktualitás,

1972 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; JUHÁSZ Erzsébet, ~, Különszoba, ÚjSymp 1973/93; SZLOBODA János, Három regény. Összeroppanás, Csöd, Különszoba, Híd 1975/7–8; VAJDA Gábor, Epikai bátorság, ÚjSymp 1976/200–201; UTASI Csaba, Történelmi lecke fiúknak, 1976, Regényszerű történelmi gyóntatás, 1978 = U. Cs., Vonulni ha illón, Újvidék, 1982; VÉGEL László, Izgalmas mai téma. Kerekasztal-beszélgetés ~ folytatásos regényéről. MSzó 1976. nov. 27.; VAJDA Gábor, Valószínűsítések, MSzó 1977. dec. 17.; JUHÁSZ Géza, A választás dilemmájáról egy történelmi korszak keretében, Úz 1978/5; BÜKY Béla, Színdarabszerű történelmi regény, Úz 1979/1–2; VARGA István, Egy regény kettős tükörben, Úz 1979/11; CZÉRE Béla, Keselyülegelő, MNzet 1980. okt. 28.; VARGA Zoltán, Kiskorúsított történelem, Híd 1981/4; JUHÁSZ Géza, Azonosulás történelmi hősséssel és dilemmákkal, 1982 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; VAJDA Gábor, Az ember és a történelmi végzet, ÚjSymp 1985/239–240; LADÁNYI István, A kamonciak újabb kalandjai, Híd 1985/9; VARGA István, Történelem és regényhős, Úz 1986/7–8; FEKETE J. József, Mindennapi stresszeink, 1987 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; /HÁSZ/ FEHÉR Katalin, A szerkezet mint érték, Híd 1987/11; VARGA Zoltán, Újra összeroppanva, Híd 1991/6; VAJDA Gábor, Alkotói újjászületés, 7N 1991. júl. 19.; JUHÁSZ Géza, Regény mint kordokumentum, CsK 1991. okt. 31.; MÁK Ferenc, Az önpusztítás küszöbén, Ttáj 1992/3; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; GEROLD László, Mintha. ~, Összeroppanás, HK 2000/2.

BURKUS Valéria (Antalfalva, 1917. máj. 2.): író, költő, műfordító. – Az elemi iskolába Kovačicán és Debellácson jár, a becskerekai kereskedelmi középiskola elvégzése után tisztviselő. 1951-ban Szabadkára költözik. – 1956–1980: a 7 Nap munkatársa, a Jó Pajtás c. gyermekrovat szerkesztője. 1980: nyugdíjas.

M. Elkésett nyár, v., Szabadka, 1963; Mesélek a zöld disznóról, mesék, Újvidék, 1967; Ibolya. Életrajz Ferenczi Ibolyáról, Szabadka, 1970; Irány a tenger, ifjúsági r., Újvidék, 1973; Dr. Milan Bikar, életrajz, Csantavér, 1972; Magamon átszűrve, r., Újvidék, 1981; Én, a dolgozó háziasszony, receptek, tanácsok háziasszonyoknak, Szabadka, 1996, 1998; Fekete kanári, ifjúsági r., uo., 1997; Muksi mesék, uo., 1997; Mesék szárnyán, uo., 1997.

Műford. Zlata Vidaček-Mikić, Homokvár, ifjúsági r., Újvidék, 1968.

Ir. FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, ~, 7N 1973. jan. 19.; URBÁN János, Az igaz ember emléke, Úz 1973/8; ALMÁSI Tibor, Gazdag, sokszínű élményanyag, Úz 1974/3; VARGA Vera, Vigyázat, gyerekek!, ÉsI 1974. máj. 24.; MÉSZÁROS Sándor, Emberi sorsok regénye, Úz 1982/3; FEKETE J. József, A megélt történelem diszkrét regénye, 1982 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; VAJDA Gábor, Elfogulatlan önéletrajzi fejezetek, MSzó 1982. márc. 6.

Cnesa (1993–): könyvkiadó. – Alapításától kezdve kiadói joggal is rendelkező, de ilyen jellegű tevékenységet kezdetben nem folytató kanizsai munkásegyetemből (névváltoztatás után) alakult oktatási és művelődési intézmény. A ~ a kiadója az Új Kanizsai Újság (1994–) c. hetilapnak és több szépirodalmi műnek (Deák Ferenc, Sz. Kanyó Leona stb.). A 90-es évek végétől a ~ szünetelteti a könyvkiadást, végleg azonban nem szüntette meg. Igazgató Hulmann László, Sátai Róbert.

Ir. f. i. /FODOR István/, Könyvkiadásunk a periférián, MSzó 1995. nov. 23.

CZAKÓ Tibor; Létmányi István (Szabadka, 1906. jún. 6.–?): költő, író, műfordító, gyógyszerész. – Tanulmányait Zágrábban és Pécsen végzi. – Munkatársa több két háború közötti lapnak, mellékletnek, folyóiratnak (Jugoszláviai Magyar Újság, Vajdasági Írás, Kalangya, Hétről-Hétre, Magyar Élet, Örtüz stb.). A Szenteleky Kornél Irodalmi Társaság titkára, a Kosztolányi Társaság főtítkára. – *A nyugati magyar irodalmi lexikon és bibliográfia* (szerk. Borbándi Gyula, 1992) szerint ~ 1964 óta Németországban, Kaiserslauternben él(t?), az Új Látóhatárban publikált. Nagy Csaba: *A magyar emigráns irodalom lexikona* (2000) szerint ~ 1946-ban elhagyta Magyarországot, s 1981-től Németországban él(?). – Szerepel a *Vagyunkban* (1928), a Bács megyei Napló *Almanachjában* (1929) és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1961), ill. az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. Imádkozik a fattyú, v., Újvidék, 1929; Fekete kenyéren, v., uo., 1939; Péterke mostohája, népszínmű, Szabadka, é. n.

Ir. SZIRÁKY DÉNES Sándor, Szubjektív értékmérleg ~ verskötetéről, VÍ 1929/13; ARATÓ Endre, Fekete kenyéren. ~ verseskönyve, Kal 1939/11–12; CSUKA

Zoltán, ~, Fekete kenyéren, Látó 1942/2; WEÖRES Sándor, Két jugoszláviai verseskönyv, Kal 1940/2–3; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

CZIMMER Anna, G.(resz) (Arad, 1906. nov. 12.–Újvidék, 1967. máj. 13.): fordító, tanulmányíró, orvos. – Egyetemi tanulmányait Szegeden végzi, majd uo. tanársegéd Szent-Györgyi Albert mellett. – 1943-ban az újvidéki kórházba helyezik, 1945-ben kiutasítják az országból, 1948-ban azonban visszahívják, de az 50-es évek elején súlyosan megbetegedett, gerincvelő-sorvadással ágyban fekvő beteg lett, akkor kezd intenzívebben irodalommal foglalkozni. Fordít németből, franciából, románból, ismertetőket ír a Magyar Szó Kilátó c. mellékletébe. Posztumusz tanulmánya (Adalékok Kupuszina néprajzához, Híd 1988/4, 9, 10) akár falumonográfiaként is olvasható. Betegsége sem gátolja, hogy állandó kapcsolatot tartson fenn a vajdasági irodalom több képviselőjével, széles körű levelezést folytat. ~ „lakása olykor az irodalmi szalon jellegét vette magára” (Kalapis Zoltán).

Ir. HERCEG János, Cz. A., Híd 1985/7–8; KALAPIS Zoltán, ~, Életrajzi kalauz, MSzó 1996. nov. 9.

CZIRÁKY Imre, Fetter (Kishegyes, 1899. jan. 6.–1973. júl. 10.) novellista, színműíró, pedagógus. – Kalocsán végzi a tanítóképzőt (1916). Az olasz frontra kerül, hadifogságba esik, 1919-ben szabadul. 1919–1924: tanító Péterrévén, 1924–1942: Óbecsén az Alsóvárosban kántor, a tanítóságról azért mond le, hogy ne helyezték Szerbiába, 1942–44 Zomborban népművelési titkár, 1944–49: Kalocsán főkántor és tanító, 1949-ben magánúton elvégzi a főiskola magyar-történelem szakát, 1949–1959: a kalocsai tanítóképzőben, majd a gimnáziumban tanár. 1959: nyugdíjas. – A két háború közötti lapok, folyóiratok (*A Mi Irodalmunk, Kalangya, Hétről-*

Hétre) munkatársa. Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), valamint az *Ákácok alatt* (1933), *A diófa árnyékában* (1942), a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) c. novellaantológiákban.

M. Mihál bácsi levelei I., humoreszkek, Újvidék, 1932; előszó Dupák András, Óbecse, 1997; Mihál bácsi levelei II., humoreszkek, uo., 1934; uo., 1997; . . . mosoly . . . könny . . ., nov., Szabadka, 1933; Mifelénk, elb., uo., 1938; előszó Bori Imre, Óbecse, 1997; Bácskai kalászkok, elb., Szabadka, 1940; előszó Dupák András, Óbecse, 1998; Föld és mag, elb. (Móra Istvánnal, Kristály Istvánnal, Novoszel Andorral), utószó Bori Imre, Újvidék, 1971.

Ir. SZIRMAI Károly, ~ novellái, 1933; ~ novellái: Mifelénk, 1938 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; KRISTÁLY István, ~, ; . . . mosoly . . . könny . . ., MMin 1933/9; HERCEG János, Mifelénk, 1938 = H.

J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; DRASKÓCZY Ede, ~, Kal 1938/3–4; FARKAS Geiza, Mifelénk, MMin 1938/4; KASS László; Muskátli, Kal 1940/1; -c. -r. /LŐRINC Péter/ Két új vojvodinai könyv, ~, Bácskai kalászkok, Világkép 1941/1; CSUKA Zoltán, ~, Bácskai kalászkok, Látó 1941/2; DUDÁS Kálmán, ~, Bácskai kalászkok, Kal 1941/3; Szenteleky Kornél irodalmi levelei, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; BÁNYAI János, Hagyományaink, 1971 = B. J., Könyv és kritika, uo., 1973; CSORDÁS Mihály, „Becsén éltem életem fénykorát . . .”, Látogatóban ~-nél, 7N 1971. febr. 19.; HERCEG János, Egy vajdasági író nosztalgija, 7N 1971. febr. 26.; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1998. júl. 4.; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

CSÁKY S.(ÖRÖS) Piroska (Óbecse, 1938. dec. 27.): könyvés sajtótörténész, bibliográfus, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1957) szülővárosában végzi, az újvidéki Tanárképző Főiskolán (1959) magyar–francia szakos, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1962) tanári oklevelet szerez. 1974, Budapest: bölcsészdoktori fokozat irodalomból (*A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970*), 1985, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Magyar nyelvű könyvkiadás Vajdaságban 1918–1941*). – 1960– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken könyvtáros, (1975:) szakmunkatárs, (1979:) szaktanácsos, (1986:) docens, (1992:) egyetemi rendkívüli tanár, (1998:) egyetemi rendes tanár; közben 1975–77: a BTK könyvtárának megbízott igazgatója. – 1999: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, tan., bibl., Újvidék, 1973; A Forum Könyvkiadó bibliográfiája 1957–1983, előszó Fehér Kálmán, bev. tan., Bori Imre, uo., 1984, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, tan., bibl., uo., 1988; Bori Imre-bibliográfia, uo., 1992; Aranyszóló pinyóke, népmesegyűjtemény, Szeged, 1994; Magyar nyelvű egyházi kiadványok Jugoszláviában, bibl. (Csapó Juliannával), Létünk 1995/1–2; Könyv, könyvtár, olvasó, tan., Újvidék, 1997; A Forum Könyvkiadó bibliográfiája 1984–1999, uo., 2000.

Ir. VIRÁG Gábor, Kimeríthetetlen adattár, Üz 1974/10; KOLOZSI Tibor, Két könyv a könyvről, 7N 1974. nov. 8.; TÜSKÉS Tibor, A jugoszláviai magyar könyv, Könyvtáros 1974/12; PASTYIK László, Távlatot nyitó összegezés, MSzó 1975. jan. 15.; D. SZEMZŐ Piroska, A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, Magyar Könyvszemle 1975/2; JANKOVITS József, A jugoszláviai magyar könyv negyedszázada, Ktárs 1975/7; CSUKA Zoltán, Jugoszláviai körkép, Jkor 1975/9; DÉR Zoltán, A teljesség igényével, 1975 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; POHÁRKOVICS Elvira, A bibliográfia tükrében, Híd 1985/4; HÓDI Éva, Egy szebb köntösre váró kiadványról, Üz 1985/7–8; MÁK Ferenc, Gondviselő könyvészet, 1988 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; GYÖRE Géza,

Könyvtörténet, Híd 1988/9; FEHÉR Ferenc, Könyvünk és sorsunk, MSzó 1988. júl. 16.; JUHÁSZ Géza, Könyv és irodalom kapcsolatáról, Dolg 1988. nov. 24.; KUNKIN Zsuzsanna, Hasznos kultúrtörténeti tanulmánygyűjtemény, MSzó 1997. nov. 22.; KERTÉSZ Gyula, ~ művelődéstörténeti tanulmánykötetéről, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 1997/11; CSAPÓ Julianna, Újabb tizenöt év, MSzó 2000. júl. 29.; BALLA Julianna, Könyvtártudomány és művelődéstörténet, Könyvtári Levelezőlap 2000/6–7.

Családi Kör (1990–): hetilap. – A Dolgozók örökébe lépő (alapító és kiadó Forum – Dolgozók Kft.), Újvidéken megjelenő, független hetilapként jegyzett családi magazin, első szám 1990. dec. 20-án jelent meg, főszerkesztő Purger Tibor (1990–91), igazgató, fős felelős szerkesztő Habram Mária (1991–). A ~ kiadója (1993–95) a tankönyvkiadást pótló (a Nyílt Társadalomért Alap támogatásával megjelenő) Ismeretterjesztő Füzeteknek.

Ir. STANYÓ TÓTH Gizella, Indul a ~, beszélgetés Purger Tiborral, az új hetilap új főszerkesztőjével, MSzó 1990. dec. 14.

CSÁNYI (1915-ig Bergl) Endre (Zenta, 1897. júl. 18.–? 1944. ?): tanulmányíró, pedagógus. – Zentán kezd iskolába járni, hetedikes, amikor Pestre költöznek, innen a háború kitörésekor visszatér szülővárosába, itt érettségizik (1915). A fronton fejlődés éri, a háború utolsó évét rokkant tisztként egy vöröskeresztes kórház parancsnokaként húzza ki. Bécsben, Lipcsében, Párizsban folytat filológiai és zenetudományi tanulmányokat, melyeket csak megszakításokkal fejez be. – Zentán tanít. – 1923-tól publikál. Irodalmi lapot (A Mi Világunk) alapít Majtényi Mihállyal. Szerepel a *Vagyunk* (1928) és a Bácsmegeyi Napló 1929. évi *Almanachjában*.

M. Baudelaire élete és költészete, tan., Szabadka, 1928.

Ir. SZENTELEKY Kornél, Baudelaire a Vajdaságban, 1928 = Sz. K., Új életformák felé, Újvidék, 1999; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, uo., 1961; BORI Imre, ~ Baudelaire-könyve, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973.

CSÁNYI Erzsébet (Ada, 1956. febr. 12.): irodalomtörténész, kritikus, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1975) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1980) diplomál. 1984, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Írói világkép a polihisztorikus regényben*), 1995, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A regény öntudata – metanarratív próza a jelenkori magyar és szerb irodalomban*). – 1980: az Újvidéki Televízió lektora, 1980–82: középiskolai tanár Adán, 1982–1992: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének tudományos munkatársa, 1992– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1996:) docens. – 1999: Herceg János Irodalmi Díj.

M. Szövegvilágok: a fikció fölénye, tan., Újvidék, 1992; A regény öntudata, tan., uo., 1996; Világirodalmi kontúr, tan., Újvidék–Pécs, 2000.

Ir. DÉSI Ábel, A regény világa, 7N 1993. márc. 19.; FEKETE J. József, A próza önreflexiójáról, Híd 1993/11; BENCE Erika, A modern regény metanarratív felületei, 1994 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; SZABÓ Gábor, (El)rendezett világ, Ttáj 1994/6; KONTRA Ferenc, A metanarráció poétikája, int., MSzó 1997. febr. 16.; FEKETE J. József, A fikciós világ új térségei, MSzó 1997. márc. 29.; BENCE Erika, ~, A regény öntudata, 1997 = B. E., Szemközt a művel, Szabadka, 1999.

CSAPÓ Julianna (Bezdán, 1966. jan. 23.): bibliográfus, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a középiskolát (1984) Pélmonostoron végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1989) diplomál. 1998, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Az Igazság c. folyóirat a magyar irodalom és kultúra történetében*). – 1990–92 bibliográfus a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében, 1992– tanársegéd a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken.

M. Új Symposion 1984–1992, bibl. (Jablonszky Ildikóval), ÚjSymp 1992/323–324; A jugoszláviai magyar irodalom 1988. évi bibliográfiája, Újvidék, 1993; A jugoszláviai magyar irodalom 1989. évi bibliográfiája, uo., 1993; Önmagunk nyomában, a JMMT évkönyve 1990–1993, bibl., Újvidék, 1993; A jugoszláviai magyar irodalom 1990. évi bibliográfiája, uo., 1994; A jugoszláviai magyar irodalom 1991. évi bibliográfiája, uo., 1995; Magyar nyelvű egyházi kiadványok Jugoszláviában, bibl. (Csáky S.

Piroskával), Lé 1995/1–2; A jugoszláviai magyar irodalom 1992. évi bibliográfiája, Újvidék, 1996; A jugoszláviai magyar irodalom 1993. évi bibliográfiája, uo., 1997; A jugoszláviai magyar irodalom 1994. évi bibliográfiája, uo., 1998; Adatok Juhász Erzsébet bibliográfiájához, Tan 1998/31; Sinkó Ervin-bibliográfia, 1985-től napjainkig, uo.; A jugoszláviai magyar irodalom 1995. évi bibliográfiája, Újvidék, 1999.

Ir. CSÁKY S. Piroska, ~, A jugoszláviai magyar irodalom 1991. évi bibliográfiája, Híd 1995/10–11.

Csáth Géza Művészetbaráti Kör (1968–). – A szabadkai Életjel irodalmi élőújság, majd pódium keretében alakult, a fiatal versés prózamondókat tömöríti, akik az Életjel estjein, saját rendezésű (mini)műsorokban lépnek fel, ill. önálló esteken mutatkoznak be. Vezetőjük Horváth Emma. A ~ tagjai számos hazai és külföldi szemlén szerepeltek sikerrel, többen díjazottak. A ~ tagjai közül többen (Bajza Viktória, Banka Lívia, Czifra Erika, Gyenes Zita, Keszég László, László Sándor, Póka Éva, Rövid Eleonóra, Szemerédy Virág, Sziráczi Katalin, Tallós Zsuzsa, Vicei Natália stb.) a színészetet választották hivatásként.

Ir. Életjel 2., 1967–1972, Szabadka, é. n.; Életjel 3., 1972–1978, uo., 1978; Életjel 4., 1978–1983, uo., 1983; Életjel 5., 1983–1988, uo., 1988; Életjel 6., 1988–1994, uo., 1995; HORVÁTH Emma, Olajlámpással. A ~ról, Űz 1987/1–3.

CSEH Márta, Szabó (Óbecse, 1951. júl. 3.): nyelvész, szótáríró, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1970) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1976) diplomál. 1983, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1993, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Az e-t ő-vel váltó szabad alternánsok viselkedése a vajdasági magyar nyelvben és lexikográfiánk ebből adódó feladatai*). – 1976–1992: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének lexikográfus asszisztense, munkatársa, 1992– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken asszisztens, (1994:) docens, (1999:) egyetemi rendkívüli tanár.

M. Az Új Symposion repertórium 1965–1975 I–II. (Polyák Mártával, Silling Istvánnal), ÚjSymp 1976/134–135, 1976/136; A Magyar–szerbhorvát szótár mintafüzete (több szerzővel), Újvidék, 1988.

CSÉPE Imre (Kishegyes, 1914. szept. 23.–Szeged, 1972. máj. 18.): költő, prózaíró. – Négy elemít végzett. – Volt kéményseprő,

kanász, kisbéres, söprűkötő, kubikos, cukorgyári munkás. 1947-től Szabadkán iskolai gondnok. 1950 után könyvügynök, erdőőr, 1953-tól a palicsi állategészségügyi hivatal alkalmazottja. 1956-tól a Magyar Szó tárcaírója. – Emlékét szülőhelyén a róla elnevezett, évente megtartásra kerülő rendezvény, a Csépe Imre Emléknapok (1972–) őrzi. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. első háború utáni antológiában.

M. Üzen a föld, v., Újvidék, 1949; Májusi mezőkön, v., uo., 1952; Tarisznias emberek, elb., uo., 1957; Fehér csönd, elb., uo., 1959; Termő porban, v., uo., 1961; Alkonyatban, elb., uo., 1962; Fordul a szél, r., Újvidék, 1965; Határdomb, vallomások, Szabadka, 1973; Mezei dolgok, prózai írások, Újvidék, 1973; Idők lombhullása, vál. írások, vál., utószó Fehér Ferenc, uo., 1982; Szorul a nap, v., Szabadka, 1986.

lr. HERCEG János, Üzen a föld, 1949 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok, Belgrád, 1999; BORI Imre, ~, Májusi mezőkön, Híd 1950/1; LÉVAY Endre, Ének a hegyesi mezőkről, Híd 1952/11; JUHÁSZ Géza, ~ novellái, Híd 1957/8; B. SZABÓ György, Tarisznias emberek, 1957 = B. Sz. Gy., Tér és idő, Újvidék, 1988; SZELI István, ~, Tarisznias emberek, 1957, Fehér csönd, 1960 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; FEHÉR Ferenc, Tarka csönd, Híd 1960/5; UTASI Csaba, Alkonyatban, 1962 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, Újlátóh 1963/3; BRASNYÓ István, Fordul a szél, ÚjSymp 1965/9–10; FEHÉR Ferenc, Emlékezés ~re, Úz 1972/10; LÉVAY Endre, Semfűhordó, Úz 1973/8; CSORDÁS Mihály, Rehabilitált értékeink, uo.; Uő, Kiteljesedő folklorizmus, 1973 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; VIRÁG Gábor, ~ személynevei, Úz 1973/11; BORI Imre, ~ irodalomtörténeti helyéről, 1975 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; JUHÁSZ Géza, Kisparaszti léts magatartásforma ~ kispróza alkotásaiban, 1976 = J. G. Múltunk és jelenünk az irodalomban, uo., 1983; ~ emlékezete. VAJDA Gábor, ~, a táj írója, Úz 1977/12; HORVÁTH Mátyás, Madártemetés. ~ novellájának elemzése, Úz 1979/11; CZINE Mihály, Ismerkedés ~vel Úz 1980/11; SÁTAI Pál, ~, Tarisznias emberek c. novelláskötetének nyelvi anyaga, Úz 1983/12; A ~emléknapokon elhangzott értekezések és írások, s. a. r., Csordás Mihály, Újvidék, 1985; CZINE Mihály, ~ világa, Ktárs 1986/5; Csordás Mihály, Találkozások, MSzó 1986. febr. 15.; MÁK Ferenc, Szegénység, tied az utolsó szó, 1989 = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; BENCE Erika, Vallomás a szülőföldről, 1997 = B. E., Szemkőzt a művel, uo., 1999.

Csépe Imre-díj (1979–1986). – A Forum könyvterjesztő osztálya által a „jugoszláviai magyar könyv népszerűsítésének és terjesztésének jutalmazására” létrehozott díj, mellyel a könyvterjesztés terén évenként

a legsikeresebb írókat, pedagógusokat, könyvtárosokat, könyvterjesztőket, ill. iskolákat, könyvtárakat, művelődési egyesületeket, munkaközösségeket, szervezeteket jutalmazták, s amelyet Kishegyesen a Csépe Imre Emléknapon adtak át.

lr. A jugoszláviai magyar könyv népszerűsítői jelentkezhettek. A ~ szabályzata. MSzó 1979. szept. 9.

Csépe Imre Emléknap (1972–): irodalmi rendezvény. – Csépe Imre halálának évétől szeptember végén esztendőként Kishegyesen megrendezésre kerülő művelődési rendezvény. Középpontjában „irodalomés művelődéstörténeti, nyelvészeti, valamint néprajzi témákról tartott előadások” állnak, melyek „nagy hányada Csépe Imre verseivel és prózájával”, ill. „a jugoszláviai magyar irodalom és kultúra egy-egy kiemelkedő egyéniségének a munkásságával” (Csordás Mihály) foglalkoznak. Újabbban a ~on inkább általános, másokkal s nem Csépével kapcsolatos előadások hangzanak el, de a szokásos emléktábla-koszorúzás, kiállítás, emlékérmek kiosztása, a diákok Aranyeső (1982–) elnevezésű fogalmazás és versmondó versenye továbbra is a rendezvény műsorán szerepel. A ~ munkáját a rendezvény tanácsa szervezi, elnökök Baranyi János, Urbán János, Fehér Ferenc, Bori Imre, Bányai János, Markovics Radmila, Fejes Szilveszter, Csordás Mihály, Gobby Fehér Gyula. 1982–1998: a ~ keretében Csépeplakettel jutalmaztak egyéneket (írókat, tanárokat, tanítókat, közéleti embereket) és közösségeket (könyvtár, iskola, kiadó, helyi közösség, művelődési egyesület).

lr. BIACSI Antal, Kishegyes nagy vállalkozása, 7N 1972. aug. 4.; CSORDÁS Mihály, A ~ egy évtizede, Kishegyes, 1982; Uő, Kényszerű összegezés: a ~ két évtizede, Úz 1992/1–4.

Csillagok csillaga (1946): antológia – Szavalókórusok („a dolgozó tömegek legerőteljesebb és legkifejezőbb előadási formája”) számára készült versválogatás, melyben a világés a délszláv irodalom költői mellett magyar (Petőfi Sándor, Ady Endre, Juhász Gyula, Fodor József, Földeák János, Palotai Boris) és jugoszláviai magyar költők (Gál László, Galamb János, Laták István és Pajzs Pál) versei is megtalálhatók.

Csillagok minden színben (1979, 1982): antológia. – Jugoszláviai magyar írók versei, elbeszélései és regényrészletei, melyeket az általános iskolai tanterv előír. Vál., utószó, jegyz. Bori Imre, megjelent a Tankönyvkiadó Intézet Házi olvasmányok c. sorozatában. A ~ szerzői Ács Károly, Brasnyó István, Debreczeni József, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Gion Nándor, Herceg János, Laták István, Majtényi Mihály, Major Nándor, Németh István, Pap József, Sinkó Ervin, Szirmai Károly, Thurzó Lajos és Tolnai Ottó.

CSORBA Béla (Temerin, 1950. júl. 26.): költő, néprajzkutató, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén végzi, középiskolába Kaposváron és Újvidéken jár, itt (1969) érettségizik, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1975) szerez tanári oklevelet. – 1974–75: tanít a kanizsai mezőgazdasági középiskolában, 1976–1982: tanár a temerini egységes középiskolában, 1982– nyelvi lektor Újvidéken a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken. – 1981: Sinkó-díj.

M. Stratégia, v., Újvidék, 1980; Tücsökmadarak a hóban, gyermekv., uo., 1984; Temerini néphagyományok, tan., uo., 1988; Rögeszmélet, v., uo., 1989; A kultúrtantati visszavág. A Symposion-mozgalom krónikája 1954–1993 (Vékás Jánossal), uo., 1994; Bácskai magyar népviseletek, tan. (többekkel), uo., 1994; Eltévedt mezsgyekarók: adalékok a délvidéki magyarság történetéhez 1918–1993, (Botlik Józseffel, Dudás Károllyal), Bp., 1994; Ceruza vagy cenzúra, publ., uo., 1995; Még azt mondják, Temerinben . . . , néprajzi tan., Kanizsa, 1997; Affelett sokszor harcolást tettek . . . Források a Délvidék történetéhez I., Bp., 1997; Árnyéka eltűnő nevemnek . . . Források a Délvidék történetéhez II. (Pál Tiborral), uo., 1998; S nem törődtek vele, a malom mit öröl . . . Források a Délvidék történetéhez III., uo., 1999; Kacifánt és Bakafánt, gyermekv., uo., 1999.

Ir. BOSNYÁK István, A versvermelés stratégiája, avagy szabadgyakorlatok cs. b. dermedt szintagma-magmáira, ÚjSymp 1980/186; VÉGEL László, Az öneszmélés versei, Újvidék, LOSONCZ Alpár, A kimondás ára, 1980 = L. A., Hiányvonatkozások, uo., 1988; THOMKA Beáta, Stratégia. A szembenézés vállalása. ~ költői világa, MSzó 1981. márc. 28.; PODOLSZKI József, Bűvészkedő cinizmus, 7N 1981. aug. 14.; VAJDA Gábor, Sértődöttség, Híd 1981/10; VAJDA Gábor, Versek felnőtt gyerekeknek – gyermek felnőtteknek, Híd 1984/9; MÁK Ferenc, A rend stratégiája, Űz 1984/7–8; PODOLSZKI József, A mutatványköltészet-modell irodalmunkban, ÚjSymp 1987/256; BESZÉDES Valéria, Egy dél-bácskai község népi kultúrája, Űz 1988/9; SÁRVÁRI V. Zsuzsa, Temerin szellemi és tárgyi

monográfiája, Híd 1988/10; LÁBADI Károly, Temerin népi öröksége, MSzó 1989. nov. 12.; UTASI Csaba, Küzdelem a hitért, 1989 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; VAJDA Gábor, A csapdák elkerülése, 1990 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; THOMKA Beáta, Töménység, szigorúság, fegyelem = T. B., Áttetsző könyvtár, Pécs, 1993; DÉSI Ábel, Történelmünk és sorsunk, SzHN 1994. okt. 13.; TOMÁN László, Múltunk és jelenünk egy könyv oldalain, MSzó 1994. nov. 5.; SZAJBÉLY Mihály, ~, A kultúrtantati visszavág, Alf 1995/8; VAJDA Gábor, A gerincesség példája, 1996 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; PENAVIN Olga, Temerin hagyományvilága, MSzó 1997. júl. 12.; SILLING István, A temerinek származása és néphagyományai, Űz 1997/11–12; PENAVIN Olga, Források a Délvidék történetéhez, MSzó 1998. márc. 21.; Uő, Szép és tartalmas, MSzó 1999. febr. 6.; FEKETE J. József, „Verseket komolyan ne végy”, MSzó 2000. jan. 29.

CSORDÁS Mihály (Kishegyes, 1950. jún. 19.): kritikus, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1969) Topolyán végzi, az ELTE-n (1974) magyartanári oklevelet szerez. 1977, Budapest: bölcsészdoktori fokozat irodalomból (*A jugoszláviai magyar kritika története 1945–1970*). – 1974–1990: a 7 Nap szerkesztője, 1991–93: fős felelős szerkesztője, majd 1993-ban igazgatója, de a lap megszűnése után (aug. 6.) nem lép be a helyette alakított Új Hét Napba, 1994–2000: a kéthetente megjelenő 7 Nap igazgatója, fős felelős szerkesztője. – 1983–1991: az Üzenet szerkesztője, (1985–89:) fős felelős szerkesztője. – A Csépe Imre Emléknep tanácsának elnökeként éveken át szervezi a rendezvény műsorát.

M. A Csépe-napok egy évtizede, szerk., Kishegyes, 1982; Követni az időt, tan., esszék, kr., Szabadka, 1984; Csépe Imre emlékezete, szerk., bev., Újvidék, 1985.

Ir. VAJDA Gábor, A hagyományápolás hagyománya, MSzó 1982. dec. 4.; GEROLD László, Kusza gondolatok, kócos mondatok, Híd 1984/4; LÉVAY Endre, Őszinte sorokkal indít olvasót, Űz 1984/10.

A csönd városa (1982): antológia. – A Kanizsai Íróklub 30. évfordulója alkalmából megjelentetett, a várossal s az íróklubbal kapcsolatos irodalmi szemelvények, emlékezők, írások, az ott elhangzó felszólalások gyűjteménye. Utószó Koncz István. A ~ tartalmazza többek között Bányai János, Bogdánfi Sándor, Csuka Zoltán, Dobos János, Domonkos István, Fehér Ferenc, Gerold László, Gobby Fehér Gyula, Herceg János, Juhász Géza, Koncz István, Kosztolányi Árpád, Laták István, Lőrinc Péter, Major Nándor, Majtényi Mihály,

Pap József, Pató Imre, Purger Tibor, Saffer Pál, Sáfrány Imre, Sebők Zoltán, Szeli István, Sziveri János, Szöllösy Vágó László, Szügyi Zoltán, Tolnai Ottó, Urbán János, Végel László verseit, esszéit, cikkeit.

Ir: FEHÉR Ferenc, Irodalmunk tájai, ösvényei, MSzó 1982. jan. 30.; VAJDA Gábor, A művelődés idillje, MSzó 1982. okt. 30.; PAPP György, Képek és hangulatok a fekete kőrís csendes városáról, Hid 1982/11; LÉVAY Endre, Harminc év után, Üz 1982/12.

CSÖRGITS József (Vörösmart, 1948. júl. 28.): költő, publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1967) Zomborban végzi, az eszéki Tanárképző Főiskola hallgatója. 1991: Magyarországon él.

M. Öngyilkos halak, v., Eszék, 1983; Napló a fejfáig, v., uo., 1989; Mintha tenyérral csapnék a fénybe, v., Újvidék, 1991; Sikoly, v., Eszék, 1996.

Ir: CSORDÁS Mihály, Meglelt út, Üz 1984/4; HERCEG János, Üzenet Baranyából, Dolg 1984. aug. 2.; KONTRA Ferenc, Üzenet a Drávaszögből, Üz 1990/1; FEKETE J. József, „... mintha tenyérral csapnék a fénybe”, MSzó 1990. márc. 17.; MÁK Ferenc, Szívvel gondolkodó, 7N 1990. dec. 7.; BENCE Erika, A dióízű elmúlás versei, MSzó 1991. jún. 22.; FEKETE J. József, Kiáltás a megmaradásért, CsK 1991. jún. 27.; VAJDA Gábor, A kultúra erős vára, 7N 1991. nov. 8.; CSAPÓ Julianna, Pogány énekek szőlődombján, Hid 1992/1–2; SZABÓ PALÓCZ Attila, „Kitárulkozott a föld a Leányvár oldalán”, Új-Vidéki Műhely, 1993/1; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

CSUKA János, Aranyműves János Lajos, Kolozsy János (Szeged, 1902. aug. 22.–Budapest, 1962. jan. 1.): publicista, író. – Amikor egyéves, a család Slavonski Brodiba költözik, 12 éves korában árva marad, Újvidékre kerül, itt aranyművesnek tanul. Kassák hatására kezd Aranyműves János Lajos néven aktivista verseket írni az Út c. újvidéki folyóiratba. Szabadkára költözése után, 1921 és 1931 között a Havas Károly szerkesztette Hírlap munkatársa, 1925-ben Az Ucca címmel riportlapot ad ki, 1931-ben a Hírlap betiltását követően a Napló munkatársa. Szabadkai újságíróskodása idején Kolozsy János néven jelenteti meg novelláit, irodalmi tárgyú cikkeit. 1941–42-ben a Délvidéki Magyarság c. keresztény politikai napilap szerkesztője, a lap jobbra tolódásakor kilép a szerkesztőségéből és Szegedre, 1943-ban Pestre költözik. Az ostrom alatt súlyosan megsebesül, 1945-től a Miniszterelnökség Nemzetiségi és Sajtóosztályán

dolgozik, 1949-ben elbocsátják, éjjeliőr, raktári dolgozó, adminisztrátor, az írástól eltiltják, megtanul bolgárul, de fordításait nem jelentetheti meg a saját nevén. – Szépirodalmi munkáit az Út, A Mi Irodalmunk, a Kalangya, a Hétről-Hétre közli. Szerepel a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) c. novellaantológiában.

M. Utak, v. (Csuka Zoltánnal), Újvidék, 1922; Kisebbségi sorsban I., tan., kritikák, II., nov., elb., Szabadka, é. n. (1941?); A délvidéki magyarság története, 1918–1941, tan., Bp., 1995; Kisebbségi sorsban. A délvidéki magyarság húsz éve (1920–1940), publ., utószó Csorba Béla, uo., 1996.

Ir: ARATÓ Endre, ~ról, VÍ 1929/4; CSUKA Zoltán, ~, Kisebbségi sorsban, Láth 1941/7; KISBÉRY János, ~, Kisebbségi sorsban, Kal 1942/1–2; SÁNDOR István, Kisebbségi sorsban, DélvSzml 1943/2; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, uo., 1979. KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1992. aug. 15.; TOMÁN László, A vajdasági magyarok majdnem titkos története, Üz 1995/10.

CSUKA Judit, Z.(ágorec) (Muraszombat, 1967. márc. 24.): költő, pedagógus. – Az általános iskolát Göntérházán, a középiskolát (1986) Lendván végzi, tanári oklevelet (1991) az ELTE magyar–könyvtár szakán szerez. – 1991–94: Lendván a Népújság újságírója, 1995–96: általános iskolai tanár, 1996– a Kétnyelvű Középiskola tanára. – Szerepel az *Igét őrizve* (1998) antológiában.

M. Viharverten, v., Lendva, 1997.

Ir: MESZELICS KIRÁLY Jutka, Újabb verseskötettel gazdagodott a muravidéki irodalom, Nü 1997. dec. 4.; BOKOR József, Aki versben véli megtalálni önmagát, Mt 1998; BORI Imre, Magyar költők Szlovéniából, MSzó 1998. dec. 12.

CSUKA Zoltán (Zichyfalva, 1901. szept. 2.–Budapest, 1984. márc. 26.): költő, szerkesztő, műfordító. – Gyermekkorában a család Óbecsén, Baján, Szabadkán (1906–1911), Topánfalván, Mohácson él, majd Pécsre (1915) költöznek, ~ itt érettségizik (1920), utána villamosvezetőként dolgozik, 1921-ben Jugoszláviába emigrál, lapokat szerkeszt, újságíró, 1933-ban kiutasítják s visszatér Pestre, itt Láthatár (1933–34) címmel kisebbségi szemlét ad ki. 1945-ben az Új Dunántúl felelős szerkesztője, 1946-ban a Vallásos Közoktatási Minisztérium sajtóosztályának vezetője, a Magyar–Jugoszláv Társaság ügyvezető titkára, s lapjának (Déli

Csillag) szerkesztője. 1950-ben koholt vádak alapján 15 évre elítélik, de öt év múlva szabadul, rehabilitálják. Írásból, fordításból él. Rövid pécsi tartózkodását leszámítva érdeklődési lakos, itt alapítja meg 1976-ban a Józsomszédság Könyvtárát. – 1965: József Attila-díj, 1969: a Jugoszláv PEN Club díja, 1977: nemzetközi műfordítói életmű díj; 1969: Aranykorszorúval ékesített jugoszláv zászlórend, 1976: a Szocialista Magyarorszáért Érdemrend.

M. Versek, Pécs, 1920; Mese az Orgonakirályfiról és egyéb mesék, uo., 1920; Utak, v. (Aranyműves János Lajossal = Csuka János), Újvidék, 1922; Megyünk, v., uo., 1923; Fundamentom, v., uo., 1924; Esztendők ütőerén, v., uo., 1927; Kéve, ant., szerk., uo., 1928; Mindent legyűró fiatalság, v., uo., 1931; Tűzharang, v., uo., 1933; Életív, v., bev. Juhász Géza, Debrecen, 1936; Sötét idők árnyékában, v., Bp., 1939; Buzgó kiáltás, v., bev. Benedek Marcell, uo., 1957; Piros pünkösöd Pécesett, elbeszélő költemény, bev. Hajdú Gyula, uo., 1959; A jugoszláv népek irodalmának története, tan., uo., 1963; Előretolt állásban, vál. v., bev. Juhász Géza, Újvidék–Bp., 1966; A szentendrei rebellis, életrajzi r. Jakov Ignjatovićról, Bp., 1969; Ellentmondás a halálnak, v., uo., 1971; „Mert vén Szabadka áldalak . . .”, önéletrajz, Szabadka, 1971; Márciusi zsoldár. A jugoszláviai magyar avantgarde költészete (többekkel), vál., utószó, Bori Imre, Újvidék, 1973; Az idő mérlegén, v., bev. Czine Mihály, Bp., 1977; Bizonyosság, v., uo., 1983.

Műford. Todor Manojlović, A centrifugális táncos, Újvidék, 1931; Miloš Crnjanski, Örökös vándorlás, r., Bp. 1941, Újvidék, 1959; Délszláv népballadák, Bp., 1946; Ivan Goran Kovačić, Tömegsír, poéma, uo., 1946; Ivo Andrić, Híd a Drinán, r., uo., 1947; Petar Petrović Njegoš, Hegyek koszorúja, drámai költemény, uo., 1948; Jakov Ignjatović, Respektus Vásza, r., uo., 1948; Bora Stanković, Gúzsbakötött élet, r., uo., 1948 (=Szilaj vér, Újvidék, 1966); A sarkány meg a királyfi, népmesék, Bp., 1955; Ivo Andrić, Vihar a völgy fölött, r., uo., 1956; August Cesarec, Katakombában, elb., uo., 1956; Branko Ćopić, Ismerős a völgszorosból, elb., uo., 1957; Ivo Andrić, Elátkozott udvar, kistr., uo., 1959; Marin Držić, Dundo Maroje, dr., uo., 1959; Miroslav Krleža, Éjtszakának virrasztója. Petrica Kerempuh balladája, uo., 1959; A legkisebb császárfi, népmesék, uo., 1960; Simo Matavulj, Fráter Barnabás, r., Újvidék, 1960; Ivan Potrč, Gaztett, r., Bp., 1960; Az aranyhajú királylány, népmesék, uo., 1961; Voranc Prežihov, Földindulás, r., 1961; Branko Ćopić, Áttörés, r. 1962; Vladan Desnica, A tavasz és a halál játéka, r., Újvidék, 1962; Ivo Andrić, Nyuszka, r., Bp., 1963; Miroslav Krleža, Horvát hadisten, elb., uo., 1963; Slobodan Novak, Erős vár, elb., Újvidék, 1964; Stevan Sremac, Papháború, dr., Bp., 1964; Miroslav Krleža, A fekete sas árnyékában, r., uo., 1965; Miroslav Krleža, Versek – Emlékiratok (Ács Károllyal), Bp.–Újvidék, 1965; Miroslav Krleža, Zászlók, r., uo., 1965; Grozdana Olujić, A szerelemre szavazok,

kistr., Bp., 1965; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I., II. (többekkel), Újvidék, 1965, 1967; Hamza Humo, Részeg nyár, r., uo., 1968; Ranko Marinković, Küklopsz, r., uo., 1968; Sebzett madár, dr. (Vujicsics Sztojánnal), uo., 1968; Meša Selimović, A dervis és a halál, r., Bp.–Újvidék, 1968; Oskar Davičo, Versek (többekkel), Újvidék, 1969; Miroslav Krleža, Kálvária, dr., Bp., 1970; Grozdana Olujić, Vadhajítás, r., uo., 1970; Derviš Sušić, Én, Danilo, r., uo., 1970; Miroslav Krleža, Út a paradicsomban, irodalmi forgatókönyv, uo., 1971; France Prešeren, Szonettkorszorú, Bp.–Muraszombat, 1971; Matej Bor, Átkelt a vándor az atomkoron, v., Bp., 1972; Jakov Ignjatović, Örök vőlegény, r., Bp.–Újvidék, 1972; Meša Selimović, Az erőd és foglya, r., Bp., 1972; Miloš Crnjanski, Čarnojević naplója, kistr., uo., 1973; Jakov Ignjatović, Szerb rapszódia, visszaemlékezések, uo., 1973; Ivo Andrić, A löportorony, elb., Bp.–Újvidék, 1974; Lángoló vér, partizándalok, Bp.–Muraszombat, 1974; Ivo Andrić, Beszélgetés Goyával, esszé, Bp., 1975; France Prešeren versei (Lator Lászlóval, Tandori Dezsővel), uo., 1975; Adriai tengerek műzsája, v., uo., 1976; Miroslav Krleža, Az ész határán, r., uo., 1976; Jovan Pavlovszki, Sárfészek, r., Újvidék, 1976; Meša Selimović, Ketten a szigeten, r., Bp., 1976; Ivo Andrić, Haragban a világgal, elb., Újvidék, 1979; Miloš Crnjanski, Egy csepp spanyol vér, r., Bp., 1979; Miroslav Krleža, Ezeregy halál, elb. (Dudás Kálmánnal), uo., 1979; Miroslav Krleža, Drámák (Dudás Kálmánnal, Spiró Györggyel), uo., 1980; Tin Ujević, Szelek játékszere, v. (többekkel), Újvidék, 1981; Petar Petrović Njegoš, A mikrokozmosz fénye, bölcséleti költemény, Bp., 1982; Jovan Jovanović Zmaj, Hol megálltam . . . , v. (többekkel) Újvidék, 1983; Paszkal Gilevszki, A dal élete, v. (többekkel), uo., 1985; Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. SZENTELEKY Kornél, A Mindent legyűró fiatalság köntöse, 1931; Tűzharang, 1933 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; SZIRMAI Károly, ~ költészete, 1931; ~ Tűzharangja, 1933; Előretolt állásban, 1967 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; ILLYÉS Gyula, Mindent legyűző fiatalság, Nyug 1932/2; MOLTER Károly, Mindent legyűző fiatalság, Ptüz 1932/13–14; MÉLIUSZ N. József, ~, Tűzharang, Ko 1933/6; FINTA Gerő, Tűzharang, Ptüz 1933/8; BENEDEK Marcell, Életív, Láth 1936/4; TAMÁS Lajos, A jugoszláviai magyar költészet, MMin, 1936/4; SZEMLÉR Ferenc, ~, Életív, ErdHel 1936/5; HERCEG János, A délvidéki magyar irodalom kisebbségi éve, 1941 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; ANGYAL Andre, A szentendrei rebellis, Jkor 1969/10; HERCEG János, Más megvilágításban, 7N 1969. okt. 3.; PÉTER László, Délkelet-Európa poétája, Űz 1972/2; Uő, Szabadkai emlékek, Űz 1972/6–7; CSORDÁS Mihály, Egymás irodalmának megismerése, 1973 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; BORDÁS Győző, Népek közelítése irodalommal. ~ száz fordítása, MSzó 1974. nov. 3., CZINE Mihály, ~ I., II., Jkor 1975/9, 10; LÉVAY

Endre, A költő és korszakai, Űz 1975/10; UTASI Csaba, Az erő demonstrálása. A Számadás, 1914–1924 c. vers elemzése, 1975; Téli közzjáték. Sorok egy télbehullt bácskai kisvároshoz c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; BORI Imre, ~ verseskönyve, 7N 1978. febr. 24.; JUHÁSZ Géza, Ötven éve legalább ötvenedszer . . ., 1979 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919– 1945, Szabadka, 1979; HERCEG János, A barátság szolgálatában, Űz 1981/9; KEMÉNY G. Gábor, A nemzetiségi kérdés és a kisebbségvédelem eszméje ~ publicisztikájában, Ttáj 1981/10; Uő, Déli Csillag alatt. ~ az irodalomszervező, Lé 1982/3–4; HARMAT Béla, ~, bibl., Szentendre, 1982; HERCEG János, Az idő mérlegén. ~ 1901–1984, Űz 1984/5–6; MALUŠEV, Cvetko, ~, a jószomszédság hídépítője, Űz 1984/8; JUHÁSZ Géza, „Folyó helyett híd”? emlékezés ~ra, Űz 1997/11–12; UTASI Csaba, ~ költői aktivizmusának meghatározó jegyei, Híd 1999/2–3.

Csuka Zoltán Műfordító Műhely (1997–). – Űrményházán a helyi Petőfi Sándor Művelődési Egyesület által alapított, a Tartományi Kisebbségi és Jogszabályügyi Titkárság, valamint a plandištei képviselő-testület támogatásával évente megrendezésre kerülő, fiatal műfordítókat foglalkoztató és összegyűjtő rendezvény, melynek a soknemzetiségű Vajdaságban fölöttébb fontos szerepe van/lehet. A ~ben a magyarra, ill. magyarról való műfordítással próbálkozó résztvevők mentorok irányításával gyakorlati munkában vesznek részt, szakelőadásokat hallgatnak, a legjobb műfordításokat díjazzák, s a Híd közli. A ~ munkáját a rendezvény tanácsa irányítja, elnök Borbély János (1997– 1999), Papp György (1999–). – 1999: Bazsalikom Műfordító Díj.

DANYI Magdolna (Palics, 1950. nov. 10.): költő, kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát Palicson, a gimnáziumot (1969) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1980) diplomál. 1986, Bielefeld: az irodalomtudomány magisztere (*Paul Celan – metaforikus – főnévi szóösszetételeiről*), 1990, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Költői kifejezésformák jelentéstani értelmezése Pilinszky János költészetében*). – 1974–1980: az Új Symposion fős felelős szerkesztője. 1981–83: ösztöndíjas Bielefelden, 1983–85: a Híd szerkesztője, 1985– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1990:) docens. – 1972: Sinkó-díj, 1996: Híd Irodalmi Díj (Németh Istvánnal).

M. Sötétiszta, v., Újvidék, 1975; Czóbel Minka, tan., uo., 1980; Rigólesén, v., uo., 1988; Paul Celan – metaforikus – főnévi szóösszetételeinek értelmezése, tan., uo., 1988; Palicsi versek, utószó Nadas Péter, uo., 1995.

Műford. Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), Újvidék, 1987.

Ir. BÁNYAI János, Csodák, kéreg alatt, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; BOGNÁR Antal, Versek olvasása, ÚjSymp 1975/127–128; UTASI Csaba, Okos fegyelem, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; Uő, Az értelem kerek nagy fájánál. Egy vakmerő felszolgálólány mondata a bölcseknek c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; TOLNAI Ottó, Mind pontosabbnak lenni, MG 1976. márc. 9.; JUHÁSZ Erzsébet, A kert visszénye. ~ költészetének tájairól, 1988 = J. E., Állomáskeresésben, Pécs, 1993; PISZÁR Ágnes, Enyhület és felröppenés, Híd 1988/12; BORI Imre, ~, Egy igazi művészhez, 1989 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997; UTASI Csaba, Az okos értelem kerek nagy fája, 1989 = U. Cs., Vér és sebek, uo., 1994; VAJDA Gábor, Kiszolgáltatót érzékenység, 1989 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; UTASI Csilla, A huzatos ház, 1989 = U. Cs., A fekete hold, Újvidék, 1994; FOGARASSY Miklós, Mag – hó fölött, hó alatt, MN 1990/21; SZABÓ Zoltán, ~, Paul Celan – metaforikus – főnévi szóösszetételeinek

értelmezéséhez, NyItudK 1991; BÜKY László, ~, Paul Celan – metaforikus – főnévi szóösszetételeinek értelmezéséhez, MNyr 1992/1; PÓR Péter, ~, Rigólesén, Jkor 1992/2; THOMKA Beáta, Töménység, szigorúság, fegyelem, Áttetsző könyvtár, Pécs, 1993; BORI Imre, ~ verseiről, MSzó 1996. febr. 17.; PISZÁR Ágnes, A változás bennünk van, MSzó 1996. márc. 16.; FEKETE J. József, Suttogva s kiabálva, Úz 1996/4–6; GEROLD László, Palicson a kilencvenes években, Híd 1997/1; UTASI Csaba, A történelem körhintáján, uo., FARKAS Zsuzsa, Elmesélem nektek, mit látok a Földön . . . , int., MSzó 1997. máj. 24.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

DARVAS Gábor (Törökbecse, 1889. nov. 14.–Haifa, 1972. ?): prózaíró, gépészmérnök. – A gimnáziumot Beeskereken végzi, gépészmérnöki oklevelet (1912) Budapesten szerez. Életének irodalmi szempontból meghatározó eseménye a háború. Egy tifuszkórház betegeként esik fogságba, majd fogolyként éli át a szerb hadsereg albániai visszavonulásának viszontagságait s kerül a Szardínia melletti lakatlan szigetre, Isola d’Asinarára, ahol kolera pusztít. Innen tér vissza Óbecsére, itt mechanikusként dolgozik. 1935-ben kivándorol Izraelbe, Haifában – ahogy egyik levelében írja – „egy fémfeldolgozó szerszámgyár szervezője és tulajdonosa” 1958-ig, amikor nyugdíjba vonul. – Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931) és az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. Mindent meg gondoltam és mindent megfontoltam . . . , r., Újvidék, 1930.

Ir. KRISTÁLY István, ~, „Mindent meg gondoltam...” AMrod 1931/3; SZENTELEKY Kornél, ~ regénye, 1931 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; FARKAS Geiza, ~, Mindent meg gondoltam és mindent megfontoltam, Századunk 1931; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Híd 1999/12.

DÁVID András (Orlovat, 1935. jan. 31.–Újvidék, 1996. aug. 2.): irodalomtörténész,

műfordító, pedagógus. – Az elemi iskolát szerb nyelven szülőhelyén, a gimnáziumot (1954) magyarul Becskereken, a Tanárképző Főiskola magyar– szerb szakát (1956) Újvidéken végzi. Középiszkolai magyartanári oklevelet (1961) távhallgatóként Újvidéken szerez. 1964, Budapest: bölcsészdoktori fokozat irodalomból (*Magyar személyek a jugoszláv népek hőségénekeiben*), 1972, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Magyar személyek a délszláv epikus néphagyományban*). – 1956–59: magyaros szerbtanár Becskereken, 1959–1972: Újvidéken a Tartományi Pedagógiai Intézet szakmunkatársa, (1964:) tanügyi tanácsosa, 1973–1982 az újvidéki Tankönyvkiadó Intézet igazgatója, 1983– 1991: a tudományos, oktatási, művelődési és művészeti nemzetközi kapcsolatok tartományi intézetének igazgatóhelyettese, 1991–1993: a Tartományi Művelődési és Oktatási Közösség igazgatója. 1995: nyugdíjas. Óraadó tanárként dolgozik, 1966–1974: a becskerekéi és a szabadkai főiskolán, 1968–1974: az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén, 1974–1992: a Délszláv Nyelvi Intézetében, 1982–84: az eszéki Pedagógiai Karon, 1994–96: a Belgrádi Egyetem Filológiai Karának Magyar Tanszékén.

M. Petőfi él! ant., szerk., Újvidék, 1973; *Délszláv epikus énekek – magyar történeti hősök*, tan., Újvidék–Bp., 1978; *Szívemben nyugvó tengerek*, Fehér Ferenc vál. versei (magyar, szerb, szlovák, román, ruszin nyelven is), szerk., utószó, Újvidék, 1978, 1979, 1981; *Nyelv és varázs*, tan., Bp., 1980; *Magasan repül a daru*, a magyar népköltészet antológiája, szerk, utószó, Újvidék, 1980, 1989; *Liliomról pergő harmat*, népies műballadák antológiája, szerk., utószó, uo., 1987; *Belgrád*, 1994; *Egyazon égtájon*, fejezetek a magyar–délszláv és délszláv–magyar kapcsolattörténet köréből, tan., Újvidék, 1993; *Nyelvünk, édes anyanyelvünk I.*, tan., uo., 1995.

Műford. Vladimir Nazor, *Gyermekek könyve*, v., Szabadka, 1961.

Ir. FRIED István, ~, *A kölcsönösség hidjai*, Ktárs 1979/2; VAJDA Gábor, *Kapcsolattörténeti eligazító*, MSzó 1979. márc. 17.; JUHÁSZ Géza, *Kölcsönös és folyamatos magyar–délszláv kulturális és irodalmi kapcsolatok dokumentumai*, Űz 1979/7–8; PENAVIN Olga, *Magyar népballadák – szerbhorvát nyelven*, Űz 1981/4; SZELI István, *In memoriam ~*, Híd 1996/8–9; JUHÁSZ Géza, ~, a tudós pedagógus, MSzó 1996. aug. 10.

DEÁK András (Szigetvár, 1889. máj. 9.– Belgrád, 1980. máj. 9.): prózaíró, orvos.

– Egyetemi tanulmányait Bécsben és Budapesten végzi, praxisát 1915-ben Kaposváron kezdi. Részt vesz az első világháborúban, a harctérről 1919-ben tér vissza, a Tanácsköztársaság bukása után a hírhedt Prónay-különítmény bosszúja elől Bécsbe menekül, 1920-ban Jugoszláviába emigrál, az eszéki kórház orvosa. 1921-től katonaoorvos, Požegán, Brodban Nišben, Prištinában, Péterváradon, Újvidéken teljesít szolgálatot. Az újvidéki razzia alatt letartóztatják, de sikerül elmenekülnie, Pécssett húzódik meg, Debrecenbe internálják, majd németországi haláltáborba induló vonatra kerül, de a bevonuló szovjet csapatok kimentik. 1944 végén visszatér Jugoszláviába, belép a Jugoszláv Népfelszabadító Hadseregbe, a III. hadtest katonakórházának fertőző osztályát vezeti. A háború befejezése után Pancsovára, majd Belgrádba kerül, itt a Katonai Orvostudományi Akadémia osztályvezetője, tanára. 1956: vezérőrnagyként megy nyugdíjba.

M. Sárga karszalag, r., Újvidék, 1954; *Éhes aszszonyok*, r. uo., 1961.

Ir. DEÁK András, *Válasz egy könyvbírálatra*, Híd 1954/9; GUBÁS Jenő, *A szavakkal gyógyító orvos: tíz éve halott ~ (1889–1980) munkásságáról*, Űz 1990/11.

DEÁK Ferenc (Magyarittabé, 1938. jan. 1.): dráma-, prózaíró, költő. – Az általános iskolát szülőhelyén és Becskereken végzi, két évig a szabadkai tanítóképző diákja, majd átiratkozik az újvidéki iparművészeti középiskolába, s itt (1960) diplomál. – 1960–61: a Képes Sport műszaki szerkesztője, 1961–69: az Ifjúság munkatársa, 1969–1982: az Újvidéki Rádió dramaturgja, 1982–86: Jugoszlávia guineai nagykövete, 1986–1999: az Újvidéki Televízió főszerkesztőhelyettese, tanácsosa. 1999: nyugdíjas. – 1969: Sterija-díj (*Áfonyák*), 1970: Neven-díj.

M. Éjféli halász, v. (kétnyelvű), Újvidék, 1959; *Rekviem*, elb., uo., 1961; *A Nap gyökerei*, elb., 1965; *Áfonyák*, dr., uo., 1968; *Áfonyák*, SzabNépsz, 1969; *Bagoly és csizma*, nov., Újvidék, 1969; *Métely*, r., uo., 1969; *Zsivány*, ifjúsági r., uo., 1970; 1984; *Honfoglalás*, v., uo., 1971; *Légszomj*, SzabNépsz, 1971; *Tor*, Rádiószínház, Újvidék, 1972; *Tor*, színművek, hangjátékok, bev., Gerold László, Újvidék, 1972; *Aszály*, r., uo., 1973; *Csillagos időközön vörös ékezet*, ÚjvSzh, 1977; *Nirvána*, ÚjvSzh, 1981; *Kudarc*, v., Újvidék, 1982; *Árnyjáték*, filmforgató-könyvek, tévéjátékok, utószó, jegyz. Bordás Győző, Ládi István, uo., 1986;

Szerelmes episztolák, v., bev. Papp György, Kanizsa, 1994; Határtalanul, SzabNépsz, 1997; Fojtás, Kaposvári Csiky Gergely Színház, 1998.

Ir. BORI Imre, A közömbösség tragédiája, Híd 1962/2; MÁRTON László, Álom és ébrenlét között, ÚjLátóh 1968/1; HERCEG János, Allegória és költői játék, 7N 1969. febr. 7.; DÉR Zoltán, A döbbenet költészete, uo., 1969. febr. 28.; GEROLD László, A genezis legalján, ÚjSymp 1969/47; BÁNYAI János, ~ regénye, 1970 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; BORI Imre, Métély, 1970 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973; VARGA Zoltán, Menekülés a városból, Híd 1971/2; DÉR Zoltán, Szökni mindhalálíg?, 1971 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BORI Imre, A Légszomj s jelképei, MSzó 1971. febr. 27.; DANYI Magdolna, Honfoglalás, MSzó 1972. márc. 18.; KOLOZSI Tibor, A kétkedés versei, Üz 1972/5; BENKŐ Ákos, Arcképvizlat ~ről, Jkor 1972/6; LÁDI István, A Teher újvidéki bemutatója, MSzó 1972. júl. 23.; BÁNYAI János, ~ drámái = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; VARGA Zoltán, Két drámakötet, ~, Tor, 1973 = V. Z., Periszkóp, uo., 1975; Uő, Két történelmi regényünkről, Híd 1974/9; UTASI Csaba, Túltengő indulatok, 1974 = U. Cs., Vonulni ha illón, Újvidék, 1982; BENKŐ Ákos, Tor, Jkor 1974/3; PINTÉR Lajos, ~, Drámák, Alf 1975/3; BORI Imre, Az író és szülőföldje, Híd 1976/7–8; F. KOMÁROMI Gabriella, A hetvenes évek ifjúsági regényei, Bp., 1981; CSÁNYI Erzsébet, Olcsó koktéll, ÚjSymp 1982/209; LADÁNYI István, Jelenünk forgatókönyvei, Híd 1986/9; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; SZABÓ PALÓCZ Attila, Júdások között – végveszélyben?!, int., MSzó 1996. dec. 21.; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

DEBRECZENI József, *Brunner* (Budapest, 1905. okt. 13.–Belgrád, 1978. ápr. 26.): költő, prózaíró, publicista, műfordító. – Egyetemi tanulmányait megszakítva beáll hírlapírónak, 1925–1933: a szabadkai Napló munkatársa, 1933–38: a budapesti Ünnep szerkesztője. 1944-ben Auschwitzba deportálják. A háború után, 1945-től Belgrádban él, a Magyar Szó és az Újvidéki Rádió munkatársa, az utóbbiban állandó tárcarovata van Feltételes megálló címmel. – Szerepel a *Vagyunk* (1928) és a Bács megyei Napló *Almanachjában* (1929), ill. a *Kéve* (1928) c. versantológiában. – 1975: Híd Irodalmi Díj.

M. Történet, v., előszó Szenteleky Kornél, Zombor, 1925; Miss Univerzum, satirikus r., Szabadka, 1929; Világszép kisasszony (= Miss Univerzum), r., Bp., 1933; Az első félidő, ifjúsági r., Bp., 1939, Újvidék, 1953; Tündöklő tájon, v., Újvidék, 1949; Hideg krematórium, naplóregény, uo., 1950; utószó Szeli István, 1975; Vacsoracsillag, v., uo.,

1952; Belgrádi éjféli, vál. v., uo., 1958; Csodabolt, rajzok, szatírák, uo., 1959; Emberhús, elb., uo., 1959; Szamár a hegyen, tárcák, uo., 1962; Dal legyen a jel, vál. v., uo. 1966.

Műford. Bazsalikom. Modern szerb költők ant. (Szenteleky Kornállal), Szabadka, 1928; Jovan Dučić, Álmodó városa, r., 1932; Tin Ujević, Szelek játékszere, v. (többekkel), Újvidék, 1981.

Ir. Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; HERCEG János, Hideg krematórium, 1950; Harminc év után, 1954 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; TOMÁN László, ~ verseiről, Híd 1950/4; LŐRINC Péter, Fiatalok „Híd”-ja, Híd 1950/6; SZIRMAI Károly, ~, Hideg krematórium, 1951 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; BORI Imre, A Janus-arcú csillag költője, Híd 1952/11; KLEIN, Hugo ~ Forgószél c. drámája, Híd 1953/4; BALINT István, ~ Az első félidő c. könyvéről, Híd 1954/1; BORI Imre, Kísérletjárás, 7N 1958. nov. 9.; FEHÉR Ferenc, Néhány gondolat ~ új könyvének olvasásakor, Híd 1959/5; Uő, Vihar egy pohár narancsszörpben, Híd 1960/1; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; FEHÉR Ferenc, ~ válogatott versei, MSzó 1966. okt. 2.; (T. L.) /TOMÁN László/, Félreérthetetlen jelek, Híd 1966/11–12; BÉNYEI József, Jugoszláviai magyar verseskötetekről, Alf 1967/9; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; HERCEG János, A feledés ellen, 7N 1971. aug. 6.; FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, 7N 1972. ápr. 21.; VAJDA Gábor, Ereszkedő a pokolba, ÚjSymp 1975/126; SZELI István, ~ről. Az esztétikai és politikai cselekvés dokumentumai, 1975; Vallomás a műről, 1976 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; BOSNYÁK István, Időtálló intelem jelennek és jövőnek, MG 1975. nov. 25.; KOLOZSI Tibor, A mementó könyve, Üz 1975/12; GEROLD László, Emlék és irodalom, 7N 1976. jan. 9.; BÁNYAI János, Szerkesztői kommentár. Alkonyi kéken – piros, Híd 1976/4; UTASI Csaba, Hinták versengése. A Hintázók c. vers elemzése 1976; A vén cselszövőtől a vad nektár lehüléseig. A Mérleg c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; BORI Imre, ~, 1905–1978, Híd 1978/5; HERCEG János, ~, 1905–1978, Üz 1978/5; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1993. ápr. 24.; JUHÁSZ Géza, „Egészen igénytelen kis darab”. ~ színművei = J. G., Párhuzamok és kapcsolatok, Szabadka, 1998; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Délbácska (1920–1929): napilap. – Újvidéken kiadott politikai lap, első száma 1920. dec. 12-én látott napvilágot. Felelős szerkesztő: 1920–1923: Szlezák Rezső, 1923–1929: Tomán Sándor. A ~ munkatársai: Andrée Dezső, Arányi Jenő, Borsodi Lajos, Cziráky Imre, Csuka Zoltán, Debreczeni József, Fekete Lajos, Kelemen

János, Kováts Antal, Laták István. A lapban 1925 szeptemberétől külön címmel jelölt rovatokban (Művészet, Irodalom, Mozi, Színház) kaptak helyet a művelődési élet különböző területei. A ~ több folytatásos regényt adott közre, megjelentette a magyar és a világirodalom ismert szerzőit, több cikkben foglalkozott a Becsei Helikonnal, olvashatunk néhány könyvismertetőt a húszas évek második felében megjelent új vajdasági kötetekről, fordításban közölte szerb és horvát írók műveit. A diktatúra bevezetése után a ~ névváltoztatásra kényszerült, 1929. dec. 1-jétől Reggeli Újsággént jelent meg.

Ir. HORNYIK Miklós, A ~ története 1920–1929, Újvidék, 1985.

Délvidék (1919–1920): napilap. – A szabadkai Bácskai Napló címváltozata a jelzett időszakban.

Délvidéki elbeszélők (é. n.): antológia. – A budapesti Magyar Népművelők Társaságának Magyar Klasszikusok című sorozatában Csuka Zoltán összeállításában és bevezető tanulmányával megjelent füzetszerű, olcsó kiadvány, melyben Berényi János, Börcsök Erzsébet, Csuka János, Csuka Zoltán, Cziráky Imre, Herceg János, Illés Sándor, Kende Ferenc, Laták István, Majtényi Mihály, Szenteleky Kornél, Sz. Szigethy Vilmos, Szirmai Károly és Timár Ferenc egy-egy novellája kapott helyet.

DÉR Zoltán; *Dévavári* (Szabadka, 1928. okt. 22.): költő, kritikus, szerkesztő. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1947) szülővárosában végzi, majd Belgrádban jogot tanul, az újvidéki Tanárképző Főiskola magyarszakos hallgatója. – 1949–1951: fogoly a Goli otokon, 1952 után könyvelő egy szabadkai vállalatban, majd a Városi Múzeum történeti osztályát vezeti, 1959–1991: a 7 Nap lektora, munkatársa. 1991: nyugdíjas. – A szabadkai Életjel c. irodalmi élőlítség (1958) szerkesztője, szervezője, 1993–97: az Üzenet fős felelős szerkesztője, az Életjel Könyvek (1973–) és az Életjel Miniatűrök (1968–1995) szerkesztője.

M. Az öröm felé, v., Szabadka, 1954, 1955; Emlékek aknamezőjén, v., Újvidék, 1962; Az árny zarándoka. Csáth Géza emléke, tan., Szabadka, 1969; Az első műhely. Kosztolányi Dezső önképzőkori éveit, tan., uo., 1970;

Fecskelány, dokumentumregény, Újvidék, 1970, 1985; A tudós tanár. Toncs Gusztáv, tan., Szabadka, 1972; Örvénysodró, ifjúsági r., Újvidék, 1975, 1987; Három tudós tanár. Iványi István, Toncs Gusztáv, Loósz István, tan., uo., 1975; Csáth Géza-bibliográfia, uo., 1977; Szembesülések, kr., tan., Szabadka, 1979; Ikercsillagok. Kosztolányi Dezső és Csáth Géza, tan., Újvidék, 1980; Szülőföld és költője. Írások Kosztolányiról, tan., Szabadka, 1985; Perben a pusztulással, kr., tan., Újvidék, 1989; Tutajon, színés hangjátékok, Szabadka, 1990; Régi házak, régi történetek, művelődési jegyzetek, uo., 2000.

Műford. Kosta Stepanović, Párbaj, Újvidék, 1962; Felhőjáték. Jugoszláv költők gyermekversei (többekkel), uo., 1963; Dobri Dimitrijević, Harcosok a hold előtt, v., Szabadka, 1965; Branislav Lazarević, A lerombolt idő, v., uo., 1965; Napjaink éneke II. A modern jugoszláv költészet antológiája (többekkel), Újvidék, 1967.

Ir. KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; KISS Ferenc, Előmunkálat egy pályaképhez, 7N 1969. nov. 14.; HERCEG János, A szülőföld fényeiben, uo., 1969. dec. 5.; SZIRMAI Károly, Az árny zarándoka, 1970 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; ZSIGMOND Endre, Csáth ébresztése, ÚjLátóh 1970/1; CSUKA Zoltán, Az árny zarándoka, Jkor 1970/7–8; MAJTÉNYI Mihály, Kosztolányi költői indulása, MSzö 1970. okt. 24.; DUDÁS Kálmán, Az induló Kosztolányi vonásai, 7N 1970. dec. 4.; SZIRMAI Károly, ~, „Életjel” Csáth Géza emléke, ItK 1970/11; PÉTER László, A szellemi örökség megmentése, Űz, 1971/1; Uő, Regényes irodalomtörténet, uo., 1971/3; SZAKOLCZAY Lajos, Az árny zarándoka. ~ könyve Csáth Gézáról, 1971 = Sz. L., Ötágú síp, Bp., 1989; FEKETE Lajos, Figyelmet érdemlő hagyománymentés, 7N 1973. márc. 2.; BODROGVÁRI Ferenc, Szerényen, de súllyal, Űz 1973/4–5; CSORDÁS Mihály, Az egyéniség keresése, 1973 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; VARGA Zoltán, ~ drámájáról, 1973 = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; UTASI Csaba, A jószág diadala – némi perlekedéssel, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illőn, uo., 1982; KÁICH Katalin, Művelődéstörténeti forrásmű, Űz 1976/4; VÉKONY László, Gondolatok egy könyv kapcsán. ~ Három tudós tanár, Lé 1977/5; VARGA István–SANDRIK Etelka, Regény az olvasó nézőpontjából. ~ Örvénysodrójának felmérése általános iskolai olvasók között, Híd 1978/1; PATÓ Imre, Gyarapodó bibliográfiánk jeles kötete, Űz 1978/3; HERCEG János, Felfedező szenvedély, Űz 1978/6–8; VAJDA Gábor, Tisztességes párbajok, MSzö 1980. máj. 3.; RÓNAY László, Térkép és önarckép, Űz 1980/6; Uő, A szabadkai csillagvizsgálóban, Űz 1980/12; RÉZ Pál, Esztétikai fogékonyság, uo.; POMOGÁTS Béla, Könyvek a vajdasági magyar irodalomról, ItK 1981/3; TOLDI Éva, Regény és dokumentum, Híd 1985/10; HERCEG János, Permanens szolgálat, Űz 1986/9; MÁK Ferenc, A filológus és a filológus tisztelete, uo.; RÓNAY László, A szabadkai műhely új mesterdarabjai, uo.; SEKÉR Endre, ~ könyveiről, Napj 1987/1; HERCEG János, A kapuból:

~ zörgetése, *Üz* 1988/7; MÁK Ferenc, A hűség sejtelmes csodái = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; RÓNAY László, A kritikus erkölce, *Üz* 1990/5; JUHÁSZ Géza, Mű és ember együttlátása, *MSzó* 1990. okt. 27.; VAJDA Gábor, Az igazi küzdelem elutasítása, *7N* 1992. jan. 10.; FARKAS Zsuzsa, Oldhatatlan szenvedéllyel, int., *MSzó* 1996. dec. 14.; FEKETE J. József, Felbecsülhetetlen szolgálat, ~ 70 éves, *MSzó* 1998. okt. 17.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, *Újvidék*, 1998; VUKOVICS Géza, Visszatekintés a gazdag múltra, *Híd* 2000/10.

DERÚS István → Dóró Sándor

DÉSI Ábel, *Sárkány Szilveszter* (Telecska, 1929. jún. 24.): költő, prózaíró, kritikus, publicista. – Az általános iskolát Szabadkán, a kereskedelmi középiskolát (1949) Belgrádban végzi. – 1946: a Magyar Szó, 1947: a Kultúrszövetség munkatársa, 1947: Pesten nyomdászatot tanul, 1948: kazánfűtő a szabadkai konzervgyárban, 1949–1952: fogoly a Goli otokon, 1961–1984: a 7 Nap munkatársa, 1984: nyugdíjas.

M. A remény elve, v., *Újvidék*, 1961; Fáj az idő, v., uo., 1966; Kortársaim, v., Szabadka, 1969; Félelem és fájdalom, ksr., *Újvidék*, 1984.

Műford. Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), *Újvidék*, 1964.

Ir. TOLNAI Ottó, ~, A remény elve, *Symp* 1962. jan. 11.; HORNYIK Miklós, Szavakra hulló világ, 1966 = H. M., Szabálytalan napló, *Újvidék*, 1981; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, *Újlátóh* 1963/3; TASNÁDI Attila, Két fiatal vajdasági költő, *Ktárs* 1968/8; FEHÉR Ferenc, Kortársak – közös rámban, *MSzó* 1969. márc. 9.; BOGDÁNFI Sándor, Én és a kortársaim, *MSzó* 1969. jún. 1.; FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, *7N* 1972. júl. 28.; FEKETE J. József, Néhány remek ötlet, 1984 = F. J. J., *Próba*fűzet, *Újvidék*, 1993; /HÁSZ/ FEHÉR Katalin, Változatok egy témára, *Híd* 1984/9; LÉVAY Endre, Önvallomás, meditációk, *Üz* 1984/9; VARGA Zoltán, Témák csontvázai, *Üz* 1984/12; ~, Egy regényciklus története, *Híd* 1992/10; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, *Újvidék*, 1998.

DETTRE János (Budapest, 1886. máj. 15.–Topolya, 1944. máj. első hete): publicista, szerkesztő. – Szegeden a piaristáknál érettségizik (1904), Kolozsvárt szerez jogi diplomát (1909). – 1911: ügyvédi irodát nyit Szegeden, felveszik a szabadkőműves-páholyba, 1913: tiszti alügyész, 1918. nov. 20-ától kormánybiztos, 1919. márc. 27-étől a „polgári direktórium” tagja. 1920. febr. 1-jén Szabadkára emigrál, itt a Bács megyei Napló munkatársa. 1925-ben kiutasítják, Szegeden él, ügyvéd, a Délmagyarország vezető publicistája.

1944. ápr. 9-én a topolyai gyűjtőtáborba deportálják, itt megmérgezi magát. – Szerepel a *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924).

M. Vajdasági magyar írók Almanachja I. szerk. (Radó Imrével), Szabadka, 1924; Új partok felé, cikkek, kr., összegyűjtötte, utószó Dér Zoltán, Szabadka, 1979.

Ir. PÉTER László, ~ tragédiája, *7N* 1969. júl. 25.; Uő, ~ portréjához, *7N* 1972. júl. 7.; VAJDA Gábor, Az elérhetetlen partok, 1980, 1981 = V. G., Források és partok, Szabadka, 1983; BORI Imre, Irodalmunk első ügyvédjéről, *7N* 1980. okt. 31.; RUSZOLY József, Az emigráns kezdeményező, *Üz* 1980/11; DÉR Zoltán, A literátus forradalmár, *7N* 1986. jún. 27.; UTASI Csaba, ~, 1983 = U. Cs., Vér és sebek, *Újvidék*, 1994; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, *MSzó* 1996. máj. 11.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, *Újvidék*, 1998.

DÉVAVÁRI Zoltán → DÉR Zoltán

A Diák (1919): Kézzel írott sokszorosított diákújság, amely nyilván az első efféle próbálkozások közé tartozik vidékünkön. Mindössze egy száma maradt fenn, amely Dér Zoltán magángyűjteményében található.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, *Újvidék*, 1979.

A diófa árnyékában (1942): antológia. – A budapesti Magyar Könyvbarátok kiadásában, Herceg János szerkesztésében és előszavával megjelent gyűjtemény, melyben Blazsek Ferenc, Börcsök Erzsébet, Cziráky Imre, Herceg János, Illés Sándor, Kende Ferenc, Kisbéry János, Kramarits Erna, Kristály István, Laták István, Majtényi Mihály, Szenteleky Kornél és Szirmai Károly egy–három novellája olvasható.

Ir. HANKISS János, ~, *Kal* 1943/1; CSUKA Zoltán, ~, *So* 1943/1; VAJTAI István, Herceg János, ~, *DélvSzml* 1943/2.

DIÓSI Illés → DOMONKOS István

DOBOS János (Kanizsa, 1935. ápr. 24.–Kanizsa, 1998. okt. 27.): történész, levéltáros, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1953) Zentán végzi, történészdiplomát (1958) Belgrádban szerez, Zágrábban (1980) levéltártudományból magisztrál. – 1957–58: általános iskolai, 1958–1960: gimnáziumi tanár, 1961–62: gimnáziumigazgató, 1962–64: tanár, 1964–1972, 1979–1985: levéltáros, 1972–79: levéltárigazgató Zentán, 1986–89: levéltáros,

1989–1991: levéltári tanácsos Szabadkán. 1992: nyugdíjas. – 1970–76, 1977–1979: a Zentai Füzetek, 1971–72: a Zentai Monográfia Füzetek, 1972–1980: a zentai Levéltári Tájékoztató, 1980–88: Kanizsa Monográfiája főszerkesztője.

M. Okmányok az 1897. évi zentai földmunkás-megmozdulások történetéhez, Zenta, 1967; Zenta az árutermelés és a polgárosodás kialakulásának időszakában, uo., 1967; Kommunista szervezkedés Zentán 1918–1929, uo., 1969; Zentai kommunisták 1919–1944, uo., 1969; Zenta pecsétje és címere, 1506–1920, Zenta–Újvidék, 1997; A zentai gimnázium száz éve 1876–1976, Zenta, 1998.

Dolgozók (1947–1990): hetilap. – Újvidéken kiadott szakszervezeti újság. Első száma 1947. nov. 13-án, utolsó száma 1990. dec. 13-án jelent meg. 1962–1990: Visszhang címmel 2–3 oldalas kritikai-művészeti mellékletet közöl. A ~ főszerkesztői Brindza Károly (1947–1950), Kizúr András (1950–55), Kovács András (1955–58), Bogdánfi Sándor (1958–1964, 1972–1980), Lukó András (1964–68), Szabó Gábor (1968–1972), Polyvás József (1980–1990) és Kántor Oszkár (1990). A ~ utódlapja az 1990. dec. 20-án indult Családi Kör c. független hetilap.

Ir. A 40 éves ~, Dolg 1987. nov. 12.

Dombosi történetek (1998): antológia. – A Symposionhoz tartozó fiatal prózaírók, Aaron Blum (Virág Gábor), Szerbhorváth György és Mirnics Gyula novelláit tartalmazó kiadvány.

Ir. FEKETE J. József, „Elkülönbözött” próza, MSzó 1998. aug. 15.; ATom (TOMKISS Tamás), A reggeli kávé eredeti célja, Az Irodalom Visszavág 1998/1.

DOMONKOS István, Diósi Illés (Ókér, 1940. aug. 7.): költő, prózaíró, műfordító, publicista. – Az általános iskolát Verbászon, a tanítóképzőt (1960) Szabadkán végzi. Beiratkozik az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékre – Tanulmányait félbehagyva az Újvidéki Rádió dzsesszzenekarának tagja. 1973–78: a Képes Ifjúság munkatársa. 1979: Svédországban él. – 1968: 3. díj a Forum Kk. regénypályázatán (*A kitömött madár*), 1969: Híd Irodalmi Díj (Bori Imrével); 1973: Kritikusok Díja.

M. Rátka, v., Újvidék, 1963; Valóban mi lesz velünk, v. (Tolnai Ottóval), utószó, Végel László, uo., 1969; A kitömött madár, r., uo., 1969; utószó, Utasi Csaba, uo., 1989; Via Itália, ifjúsági r., uo., 1970, 1984; Prevodi trajanja, v.

(szerb nyelven), uo., 1970; Áthúzott versek, uo., 1971; Redőny, riport, publ., uo., 1974; Tessék engem megdicsérni, gyermekv., uo., 1976; Én lenni, SzabNépszh, 1977; Őnarckép novellával, Újvidék, 1986; Kormányeltörésben, vál. v., Bp., 1998.

Műford. Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I. (többekkel), Újvidék, 1965; Tin Ujević, Szelek játékszere, v. (többekkel), uo., 1981; Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. SZELI István, Nem költői megjegyzések egy költeményre (Rátka), 1962 = Sz. I., Történo történelem, Újvidék, 1981; BOSNYÁK István, A Rátkától az Áthúzott versekig, 1963, 1968, 1969, 1971, 1972, 1973 = B. I., Szóakció II., uo., 1982; UTASI Csaba, Aki dudás akar lenni . . ., 1964; Kormányeltörésben 1971; A dadogó kiáltás, 1973 = U. Cs., Tíz év után, uo., 1974; VAJDA Gábor, A bűnügyi regény költészete, ÚjSymp 1969/46; BÁNYAI János, A regény látszatát keltő szöveg, 1969; Élet és írás, 1974 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; DANYI Magdolna, Utazás, ÚjSymp 1970/58; HERNÁDI Miklós, Jegyzetek Vajdaság új regényirodalmáról, Vság 1970/12; DIVÓS László, A kitömött madár, Él 1971/2; GEROLD László, Messze és közel, ÚjSymp 1970/58; BORI Imre, A kitömött madár, 1970 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; DÉR Zoltán, A veszendőség sodrában, 1970; A csavargó megdicsőülése, 1971; Az író virtusa, 1975 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; GEROLD László, Verseltörésben. „A totális vers”, ÚjSymp 1971/73; DANYI Magdolna, Az agrammatikus nyelvi modell, ÚjSymp 1971/78; BÁNYAI János, Áthúzott versek, 1972 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; VARGA Zoltán, Vajdasági könyvekről visszapillantó tükörben, 1971 = V. Z., Periszkóp, uo., 1975; VAJDA Gábor, Jeles regény – gyermekeknek és felnőtteknek, MSzó 1972. okt. 21.; DANYI Magdolna, A nullponton formálódó konkrét költői nyelv, ÚjSymp 1972/89; BORI Imre, ~, Áthúzott versek, ÚjSymp 1973/94; DANYI Magdolna, ~, Áthúzott versek, uo.; VÉGEL László, ~, Áthúzott versek, uo.; Uő, A metafizikától a bele nem egyezés eposzáig, 1973 = V. L., A vers kihívása, Újvidék, 1975; JUHÁSZ Erzsébet, A riport valósága, ÚjSymp 1975/117–118; BOSNYÁK István, Szélgjegyzetek egy költő-újságíró költészetéről, 1975 = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; FRANYÓ Zsuzsanna, Érthető célzások, Űz 1975/5–6; VARGA LAJOS Márton, ~, Via Italia, Fo 1975/5–6; PINTÉR Lajos, Esszé-balladák, ÉésI 1975. okt. 11.; UTASI Csaba, Stülledő bárkán. A Kontrapunkt c. vers elemzése, 1976; Visszafogott indulatok. A költőkről c. vers elemzése, 1976; Kanadából nem indul hajó. A Kanada c. vers elemzése, 1992; Infinitivusok dicsérete. Néhány utólagos megjegyzés. A Kormányeltörésben c. vers elemzése, 1999 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; BORI Imre, Az ember küzdelme az étellel. ~ Kupléről, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, uo., 1977; DANYI Magdolna, A személyiség védelmében. A Kuplé megközelítése, ÚjSymp 1976/130–131; SZAKOLCZAY Lajos, ~, Redőny, Ttáj 1976/3; UTASI Csaba, Szerep

és egyéniség, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; TOLNAI Ottó, Én lenni, Híd 1977/3; /HARKAI/VASS Éva, Ritka csúcsok, ÚjSymp 1977/118–119; SZELI István, ~, Tessék engem megdicsérni, 1977 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; SERES József, Két ifjúsági regény a Vajdaságból, Fo 1979/4; KENYERES KOVÁCS Márta, Nem megenésített vers, hanem zenés költemény. ~, Kuplé, Symposion lemezek, 1., ÚjSymp 1979/174; POGÁNY Imre, Szövegzene, ua., uo.; SINKOVITS Péter, Az igazi kuplé, MSzó 1979. dec. 1.; KOPECZKY Csaba, Elbillent mérleg. ~ Kuplé, 7N 1979. dec. 14.; /HARKAI/VASS Éva, ~ gyermekverseinek szemiotikai vizsgálata, Tan 1980/12–13; HORNYIK Miklós, Mit mondanak a derék indiánok?, MSzó 1980. jan. 19.; VAJDA Gábor, Életre edzés, MSzó 1981. dec. 5.; FEKETE J. József, Restaurált önarckép, 1986 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; MÁK Ferenc, Merülő önarckép, 1986 = M. F., A magam iskolája, uo., 1990; HERCEG János, Európai utas, Híd 1986/12; PISZÁR Ágnes, Redukció és büntudat, uo.; VARGA Zoltán, Novelláskötet melléktermékekről, uo.; MÁK Ferenc, Csoportkép a hiányzókról, Űz 1987/6; TAKÁCS József, A hallgatás és a szökés, Él 1987/8; TOLDI Éva, Tisza, Híd 1987/11; BOTLIK József, ~, Önarckép novellával, Fo 1988/1; VAJDA Gábor, A mozgatóerők megismerhetetlensége 7N 1988. máj. 13.; Uő, Szökések zsákutcái, 7N 1989. dec. 8.; KÁROLYI Csaba, Meztelen történetek, Jkor 1989/1; TURI Márta, ~, Kisbalta, nagybalta, Tan 1990/23; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; EX Symposion ~ száma, 1994/10–12; UTASI Csilla, A Symposion-líra értelmezéséhez. Tolnai Ottó és ~ pályakezdéséről, Alf 1994/1; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; GEROLD László, Drámakalauz, uo., 1998; RADICS Viktória, Egyszer van igazán, ÚKp 1999/1–2; PÁLYI András, Újvidéki elégia, Nszab 1999. ápr. 10.; TÖZSÉR Árpád, Vers a kihelyezett centrumban, ÉésI 1999. júl. 9.; HARKAI VASS Éva, A művészregény vonzaskörében, HK 2000/2; UTASI Csaba, A konstruktív álmoktól a meghasonlásig. Vázlat a hatvanéves ~ költészetéről, Híd 2000/8; BÁNYAI János, Létezésfordítások, uo.; BENCE Erika, Előkép és utótörténet, uo.; GERLICZKI András, Az olvasás jelenében. Nemzetiségi magyar irodalmak az ezredvégen, szerk. Görömbei András, Debrecen, 2000.

DÓRÓ Sándor, Derús István (Ludaspuszta, 1937. dec. 2.–Kamenica, 1974. jan. 6.): költő. – A gimnáziumot Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – Újságírással próbálkozik, 1965-től megromlott egészséggel egy péterrévei gyárban dolgozik, majd postatisztviselő. Tüdőbajban halt meg.

M. Koratavaszi felhők, v., Újvidék, 1969; A virágok rozsdásodása, v., uo., 1979.

Ir. FEHÉR Ferenc, Fiatalok költészetéről, Híd 1957/3–4; JUHÁSZ Géza, Költészetünk új hajtásai, Híd 1960/2;

JUNG Károly, Aki elpergett a végtelenbe. ~ 1937–1974, MSzó 1974. jan. 12.; MOLNÁR CS./IKÓS/ Attila, Csillagszámokkal mérve, Űz 1974/2; UTASI Csaba, A főlénytől a semmi felé. A virágok rozsdásodása c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; VAJDA Gábor, A szembenézés kényszere, MSzó 1979. szept. 15.; BÁNYAI János, A vers utolsó napja, Híd 1979/10; SZÜCS Imre, Számadás és önkeresés, Űz 1980/1–2; BRASNYÓ István, Letörlik az ezüstös maszkot, MSzó 1991. okt. 29.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó, 1997. dec. 12.

DRASKÓCZY Ede (Makó, 1891. nov. 21.–Budapest, 1945. jan. 13.): tanulmányíró, ügyvéd. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot szülőhelyén, a jogakadémiát Kecskeméten végzi, egyévi bécsi tanulmányút után Kolozsváron (1913) doktorál. – 1916-tól joggyakornok az óbecsei járásbírószágon, majd az újvidéki törvényszéken, állami hivatalnokként bírói vagy ügyészi munkakörben szeretett volna álláshoz jutni, de a határmódosítás után erre nem volt esélye. Becsén telepszik le, ahol hamarosan az egyik legismertebb ügyvédként folytat praxist. 1944 őszén Magyarországra költözik, Budapest ostroma alatt vesztette életét.

Ir. Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Híd 1999/12.

Drávaszög Alapítvány (1996). – Célja, hogy segítse a 91-es horvátországi háború idején szétszóródott/szétszóratott baranyai, szlavóniai magyarság anyanyelvének és kultúrájának megőrzését és szellemi megújulását. Ennek érdekében kulturális, társadalmi, ill. gazdasági programokat szervez és támogat, s együttműködik a hasonló célokért küzdő szervezetekkel, közöttük a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közösségével. Szorgalmazza a magyarországi és a határon túli magyarság kapcsolatának erősítését, elsősorban a tudományos kutatás, az alkotás, a művelődési élet, a hitélet terén.

Drávaszögi Műhely (1982–1988): irodalmi rovat. – A Horvátországi Magyarok Szövetsége *Évkönyvének* (1979–1988) a térség költői, prózaírói (Csörgits József, Kontra Ferenc, Lábadi Károly, Loboda Gábor, Pataky András stb.) alkotásait közlő rovata.

Dudás Gyula Múzeumés Levéltárbarátok Köre (1961–). – Zentai székhelyű művelődési társaság, amelyet a helyi művelődés múltja és jelene iránt érdeklődő 37 polgár (tanár, orvos, mérnök, újságíró stb.) alapított Dudás Gyula (Zenta, 1861–1911), az ismert történész születésének 100. és halálának 50. évfordulóján, azzal a céllal, hogy elsősorban helyi művelődési, egészségügyi, történelmi, városfejlesztési, társadalmi, élettani, sport, egyházi, gazdasági vonatkozású művek publikálását segítsék elő. A ~ gondozója a Thurzó Lajos Közművelődési Központ és a Zentai Történelmi Levéltár kiadványainak. A ~ kiadásában 1998 szeptemberéig megjelent a Zentai Füzetek 30 és a Zentai Monográfia Füzetek 44 száma, továbbá Kanizsa monográfiája. Időnként egyéb, sorozaton kívüli, szépirodalmi kiadványokat is megjelentetnek (1970: NOTHOF Károly: *Csodálatos pápaszem*, bábjáték, 1970; *Térzene*, v.; 1971, 1999; BALOGH István, *Egyedül a napon*, v., 1973; 1996: *Falu a hármashatáron*, szociográfia, 1996; PEJIN Attila, *A zentai csata olvasókönyve*, 1997; CS. SIMON István, *Virulsz-e még szülőföldem?*, 1997) A kiadványok főszerkesztője Szloboda János.

DUDÁS Kálmán (Kishegyes, 1912. aug. 27.–Budapest, 1983. júl. 16.): költő, műfordító, gyógyszerész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Verbászon végzi, Zágrábban szerez gyógyszerészeti diplomát. – Pályáját gyógyszerészként Topolyán kezdi, a háború után uo. gimnáziumi tanár. 1948 őszén Magyarországra költözik. – 1971: a Szerb PEN Club díja, 1978: a Horvát Írószövetség műfordítói díja. – Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. az *Ákácok alatt* (1933) és a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Déli szél, v., Szabadka, 1939; Vád helyett, v., Bp., 1941; Egy marék föld, v., Zombor, 1944; Szederillat, vál. v., Bp., 1961; Sugaras evezőkkel, v., uo., 1971; Percek pillakörén, v., uo., 1975; Kettős szelármányék, v., uo., 1981.

Műford. Miroslav Krleža, Glembay-család, r., Bp., 1956; Dobrica Ćosić, Gyökerek, r., uo., 1958; Oskar Davičo, Beton és jánosbogarok, r., uo., 1958; Radomir Konstantinović, Tiszták és piszkosok, r., Újvidék, 1964; Miroslav Krleža, A Glembayak, r., uo., 1964; Uő, A Glembayak, dr., uo., 1964; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája, I., II. (többekkel), uo., 1965, 1967; Petar Šegedin,

Magánosak, r., uo., 1965; Branko Ćopić, A nyolcadik offenzíva, r., Bp., 1966; Mihajlo Lalić, Siralomhegy, r., uo., 1967; Oskar Davičo, Versek (többekkel), Újvidék, 1969; Mladen Oljača, Bújócska, r., Bp., 1970; Erih Koš, Hálók, r., uo., 1971; Ivan V. Lalić, A szerelem művei, v., uo., 1971; Mihajlo Lalić, Gonosz tavasz, r. uo., 1975; Tin Ujević, Szelek játékszere, v. (többekkel), Újvidék, 1981; Jovan Jovanović Zmaj, Hol megálltam . . . , v. (többekkel), Újvidék, 1983; Slavko Mihaljić, Atlantis, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. RICHTER Nándor, ~ Déli szél c. verseskötetének olvasása közben, Kal 1940/1; JUHÁSZ Géza, ~, Vád helyett, Láth 1941/7; WEÖRES Sándor, Két jugoszláviai verseskötény, Kal 1942/2–3; HERCEG János, ~, Vád helyett, 1942 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; TAKÁCS Gyula, Vád helyett, MCSill 1942/4; Szenteleky Kornél irodalmi levelei, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; CSORBA Győző, Egy marék föld, So 1944/9; SIMON István, Szederillat, Ktárs 1961/11; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; DÉR Zoltán, A földobott kő példája szerint, 7N 1971. szept. 24.; Uő, A szülőföld vonzásában, 1971 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; SOLYMOS Ida, Sugaras evezőkkel, Ktárs 1972/1; SIKI Géza, ~, Percek pillakörén, Vig 1976/1; SZŰCS Imre, A bölcsőhely indái, Úz 1976/4; BATA Imre, Percek pillakörén, Úí 1976/11; HERCEG János, Eleven kötés. A hetvenéves ~ köszöntése, Úz 1982/4; VAJDA Gábor, Derús töprengések, MSzó 1982. máj. 22.; DÉR Zoltán, A betakarítás évada, 7N 1983. jan. 14.; FEHÉR Ferenc, ~ 1912–1983, MSzó 1983. júl. 23.; HERCEG János, Búcsú ~tól, Úz 1983/9; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1993. júl. 31.

DUDÁS Károly (Csantavér, 1947. jan. 19.): prózaíró, publicista, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1966) Szabadkán végzi. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken általános iskolai tanári (1973) oklevelet szerez. – 1970–1983: a Képes Ifjúság, 1983–1993: a 7 Nap munkatársa, 1993–1994: az Új Hét Nap, 1994– a Szabad Hét Nap főszerkesztője, a Pannon Press Kiadó igazgatója. – 1976: második, 1978: harmadik díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1982: Szirmai Károly Irodalmi Díj.

M. Szakadó, riportok, Újvidék, 1977; Jártatás, nov., uo., 1980; Ketrebál, r., uo., 1983; Gyalogtörök, ifjúsági r., uo., 1987; Eltévedt mezsgyekarók. Adalékok a délvidéki magyarság történetéhez 1918–1993 (Botlik Józseffel, Csorba Bélával), Bp., 1994; Királytemetés, nov., cikkek, Szabadka, 1996.

Ir. BOSNYÁK István, A Szakadó, 1977 = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; UTASI Csaba, A riporttól a

szociográfiai tanulmány felé, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illőn, *uo.*, 1982; VAJDA Gábor, Válogatott bizonyítékok, *MSzó* 1977. júl. 23.; SZŰCS Imre, Zsellérek ivadékai, *Üz* 1977/7–8; REFFLE Gyöngyi, Elfelejtett tájak elfelejtett lakói *ÚjSymp* 1977/145; PODOLSZKI József, Földközlemben, *7N* 1981. márc. 27.; RADICS Viktória, Elbeszélői formák jártatása, *ÚjSymp* 1981/193; BÁNYAI János, Valóság(igény) és novella, *Híd* 1981/4; VARGA Zoltán, Út a beérés felé, *uo.*; VAJDA Gábor, Történelmi és társadalmi tervek, 1981 = V. G., Források és partok, *Újvidék*, 1983; LÉVAY Endre, Vadalmaizű vallomások, *Üz* 1981/12; ANNUS József, Gion után az első, *Ttáj* 1982/3; UTASI Csaba, Valóság, irodalom, valóságirodalom, 1984 = U. Cs., Vér és sebek, *Újvidék*, 1994; PODOLSZKI József, Gondolati mélység s társadalomrajz, *Üz* 1984/3; VAJDA Gábor, Kísértő múlt, *Üz* 1984/8; DÉR Zoltán, A veszendőség fénytörésében, *7N* 1984. júl. 13.; SZAJBÉLY Mihály, ~, *Ketrecbál, Él* 1985/2; VAJDA Gábor, Volt – nincs, *7N* 1988. jan. 1.; VARGA István, Érzelmes búcsú, *Üz* 1988/1–2; MÁK Ferenc, Látomások s töprengések, 1988 = M. F., A magam iskolája, *Újvidék*, 1990; TOLDI Éva, Amerikai párhuzamok, 1992 = T. É., „Összetartozó neszek”, *uo.*, 1997; VAJDA Gábor, Mások nevében is, *Üz* 1996/10; BORI Imre, Szociográfiák nyomában, *Újvidék*, 1997; Uő, A jugoszláviai magyar irodalom története, *uo.*, 1998.

DUKAI Éva (Zenta, 1946. szept. 6.): pszichológus, pedagógus. – Az általános iskolát és az egészségügyi középiskolát (1964) szülővárosában végzi, Belgrádban a Bölcsészettudományi Kar Pszichológiai Tanszékén (1970) diplomál. – 1970– a zentai egészségvédelmi központ rendelőjének és

tanácsadójának munkatársa, az egészségügyi és kereskedelmi középiskola óraadó pszichológusánára.

M. Ami éltet és összetart, tan., Kanizsa, 1995; *A család a társadalom kristálya, tan.*, Újvidék, 1995; *A férfi sorsa a nő, tan.*, Tóthfalu, 1999.

Dunatáj (1970–1993): melléklet, hetilap. – *A Magyar Szó Zombor és Környéke* (1960–1970) c. rovatból önállósult, de továbbra is a lapban megjelent kiadvány, amely Nyugat-Bácska, ill. Baranya lakosságát informálta elsősorban a régióban történetekről (ennek érdekében egy időben hét község – Zombor, Hódság, Apatin, Pélmonostor, Eszék, Vukovár és Vinkovci, ill. a Horvátországi Magyarok Szövetsége – támogatását élvezte), de gyakorta közölt művelődéstörténeti, sőt irodalmi jellegű írásokat, tárcákat, mindenekelőtt a *Visszanéző* rovatba író Herceg Jánostól és Baranyai Júliától. Szerkesztők Polyvás József, Tóth László, Zámbo Illés, Kővári Árpád. – 1999-ben Zombor község hetilapja alcímmel a képviselő-testület újraindítja a ~t, kiadója a Dunatáj Lapkiadó-intézmény. Az új, de zárójelben a folytonosságot őrző összesített évfolyamszámozású ~ megbízott főés felelős szerkesztője Virág István.

Ir. HERCEG János, A századik ~, MSzó–Dt 1972. dec. 29.; *KÖVÁRI Árpád, Jubilál a ~. Húsz éve jelent meg először, ma kerül az olvasóhoz az ezredik szám, MSzó* 1990. jan. 17.; *HERCEG János, ~, MSzó* 1990. jan. 28.

Echo (1981). – Irodalmi, művészeti tájékoztató alcímmel Moravicán megjelent kiadvány, mely publikálási lehetőséget biztosított a már ismert (Vankó Gergely), de főleg a pályakezdő novellistáknak, költőknek. Az ~ban jelentkezik Majoros Sándor és Varga Szilveszter is. A Vajdasági Szocialista Ifjúsági Szövetség helyi választmányának kiadásában megjelent ~ főös felelős szerkesztője Kucor Ferenc, szerkesztője Varga Szilveszter.

Ir. TOROK Csaba, „Apró fellegvár”, MSzó 1981. jún. 25.; NAGY Klára, ~, TK 1981. júl. 10.

Egyesületi Közlöny (1936–1941): melléklet. – A Reggeli Újság 1936 utolsó számától vasárnaponként megjelent Műkedvelés – Népművelés – Könyvtárellet alcímet viselő melléklet.

Együtt (1957–): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió „hangos irodalmi folyóirata”. Az ~ havonta ugyanabban az időpontban, egyórányi terjedelemben jelentkezik, elsősorban jugoszláviai magyar szerzők szépirodalmi alkotásait, gyakran az írók felolvasásában sugározza. Alapító szerkesztő Herceg János (1957–1977), szerkesztők Gion Nándor (1977–1984), Borbély János (1984–1991), Vickó Árpád (1991–99).

Ir. SZILÁGYI Károly, A fiataloktól kell várni a kibontakozás eredményeit, int., Herceg Jánossal, MSzó 1973. dec. 8.; P. NÁRAY Éva, ~, MSzó 1987. dec. 5., Uő, MSzó 1989. jan. 12.

Életjel (1958–): élőújság. – Az ~ első „száma” 1958. okt. 28-án jelent meg Szabadkán. Főszerkesztője Dér Zoltán. A havonta megjelenő irodalmi élőújság célja, hogy közvetítsen „a leírt irodalmi mű és az olvasó között”, tájékoztasson az „időszerű irodalmi eseményekről, a színházi életről, a filmről, képzőművészetről, a zenei életről”. Az ~ keretében irodalmi műveket

mutatnak be, vitákat szerveznek, évfordulókra emlékeznek, bemutatják a Híd-díjas írókat, színésziportrékat, irodalmi, színházi, zenei összeállításokat szerkesztenek, irodalmi vetélkedőket tartanak. Emlékműsor készült Csáth Gézaról (1959, 1969, 1977), Kosztolányi Dezsőről (1960, 1965, 1975), Szenteleky Kornélról (1961, 1973), Schwalb Miklósról (1971), Laták Istvánról (1971), Sulhóf Józsefről (1971), Csépe Imréről (1973, 1982), Szirmai Károlyról (1973), Kvazimodo Braun Istvánról (1974), Majtényi Mihályról (1975), Gál Lászlóról (1976, 1986), Sinkó Ervinről (1977), Munk Artúrról (1985), Kenyeres Kovács Mártáról (1985). 1971 áprilisáig állandó rovataival (Vezércikk helyett, Az idő futószalagján, Kilátó, Ritmus és gondolat, Arcképcsarnok, Vándortáska, Görbe tükör, Székfoglaló, Beszélő színpalak, Hullámozó hangjegyek, Ecset és paletta, Tájékoztató stb.) az ~ folyóirat, majd (nem függetlenül az Üzenet c. folyóirat megjelenésétől) inkább különféle irodalmi, színházi, zenei összeállítások, estek, színházi előadások szerepelnek az ~ műsorán, folyóirat helyett magazin jellegűt öltött. 1968-ban megjelenik az Életjel Miniaturák, 1973-ban az Életjel Könyvek c. sorozat s ezzel az ~ kiadóként is funkcionál. 1968-ban megalakul az ~ keretében a Kísérleti Színpad, amely 1971-ben Irodalmi Színpadként, 1977-ben pedig Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpadként tartja előadásait. 1968-ban megalakul a Csáth Géza Művészetbaráti Kör, melynek tagjai versés prózamondó rendezvényeken lépnek fel, ill. önálló esteket tartanak. Az ~ tízéves jubileumára (1968) jelenik meg az első *Évkönyv*, melyet öt-hat évenként (1972, 1978, 1983, 1988, 1994) újabbak követnek. Ezek összegezik és dokumentálják az elmúlt időszakban folytatott tevékenységet, amely a legutóbbi, 1999. évi summázás szerint összesen 1131 egész estet betöltő, ún. „nagyűjsort”, irodalmi élőújság-estet, 614 ún. „miniműsort” és 266 színházi előadást jelent, az *Évkönyv* tartalmazza az ~

kiadásában megjelent könyvek jegyzékét, ill. a róluk írt ismertetőket és kritikákat, valamint az ~ keretében tartott színházi előadásokról készült bírálatokat, továbbá a vajdasági magyar művelődés halottjairól készült életrajzokat és méltatásokat.

Jr. Életjel 1. (1958–1967), Szabadka, é. n. (1967/?/); Életjel 2. (1967–1972), uo., é. n. (1972/?/); Életjel 3. (1972–1978), uo., 1978; Életjel 4. (1978–1983), uo., 1983; Életjel 5. (1983–1988), uo., 1988; Életjel 6. (1988–1994), uo., 1995; SZŰCS Imre, Hiteles dokumentum, *Üz* 1973/3; KOLOZSI Tibor, Négy jubileum (a húszéves ~ről), *Üz* 1978/10; VAJDA Gábor, A kultúra hősei, *Üz* 1984/8; DUDÁS Károly, Értéktörésművek, *Üz* 1988/10; HORVÁTH Emma, Verba volant, scripta manent, uo.; Uő, Esszencia. Harmincöt éves az ~, *Üz* 1993/11–12; KONTRA Ferenc, ~, uo.; VAJDA Gábor, Egészséges önbecsülés, uo.; PÉTER László, Egy tevékenység visszhangja, ~, *Üz* 1996/10; KISS Gusztáv–FARKAS Attila, Üzenet 1971–1997 bibl., Szabadka, 1998.

Életjel (1967/?/–): évkönyv. – A szabadkai Életjel c. irodalmi élőlítség működését bemutató kiadványsorozat. Az ~ állandó rovatai a költői bevezető (Gál László, Fehér Ferenc, Ács Károly, Kopeczky László, Tolnai Ottó), az elmúlt időszak összefoglalója, az ~, (a 2. számtól) a Kísérleti Színpad (majd ennek örökösei), a kiadványok sajtóvisszhangja, a Búcsú (a 2. számtól Halottaink), az ~ estéi, a Csáth Géza Művészetbaráti Kör műsora és statisztikai összefoglalót tartalmazó Utószó mellett olykor portrékat, a pódiumon elhangzott előadások szövegeit, a műsorok készítőinek vallomásait is megtalálhatjuk az évkönyvben. Az 5. kötetben az élőlítséghez csatlakozó szerb rendezvényekről is olvashatunk összefoglalót.

A sorozat kötetei: ~ 1. (1958–1967), s. a. r. Dévavári Zoltán–Lévay Endre, Szabadka é. n. (1967/?/); ~ 2. (1967–1972), s. a. r. Dévavári Zoltán–Lévay Endre, uo., é. n. (1972/?/); ~ 3. (1972–1978), s. a. r. Dévavári Zoltán–Lévay Endre, uo., 1978; ~ 4. (1978–1983), s. a. r. Dévavári Zoltán–Horváth Emma–Lévay Endre, uo., 1983; ~ 5. (1983–1988), s. a. r. Dévavári Zoltán–Horváth Emma, uo., 1988; ~ 6. (1988–1994), s. a. r. Dévavári Zoltán–Horváth Emma, uo., 1995.

Jr. ZSIGMOND Endre, Szabadkai életjelek, ÚjLátóh 1981/1.

Életjel Kiadó (1968–). – Az Életjel c. szabadkai élőlítség két sorozatát (Életjel Miniatűrök, 1968–1995; Életjel Könyvek, 1973–), illetve az *Évkönyv* 1–6. c. kiadványokat megjelentető kiadó, köteteit szerkesztőként zömmel Dévavári Zoltán jegyzi.

Életjel Könyvek (1973–): könyvsorozat. – A szabadkai Életjel c. irodalmi élőlítség elsősorban szabadkai vonatkozású néprajzi, sajtó-, irodalom-, helyes településtörténeti munkákat, dokumentumill. kritikaköteteket, valamint a helyi írók szépirodalmi alkotásait megjelentető kiadványsorozat. Az ~ kötetei: 1. CSÉPE Imre, *Határdomb* (vallomások); 2. KOLOZSI Tibor, *Szabadkai sajtó 1848–1919*, (tan.); 3. PÁLINKÁS József, *Szabadka népoktatása 1687–1918*, (tan.); 4. LATÁK István, *Vaskoszorú* (lírai emlékezések); 5. CSÁTH Géza, *Írások az élet jó és rossz dolgairól* (kr., cikkek, karcolatok); 6. SZEKERES László, *Szabadkai helynevek* (helytörténeti kézikönyv); 7. GAJDOS Tibor, *Emlékvár* (r.); 8. VIRÁG Ágnes, *Skarlát virág* (v.); 9. PETKOVICS Kálmán, *A kérdőjeles ember* (dokumentumriport); 10. LACZKÓ Antal, *Vasasrapszódia* (v.); 11. LŐRINC Péter, *Bácskai polgári politikai elmélet 1880–1920* (tan.); 12. GYÖRE Kornél, *Szabadka településképe* (városmorfológiai tan.); 13. *Nappalok horgonya* (ant.); 14. GARAY Béla, *Festett világ* (színészek és szerepek, színháztörténeti portrék); 15. *Jávorfácska* (fél száz szajáni népmese, összegyűjtötte Beszédes Valéria); 16. CSÁTH Géza, HAVAS Emil, MUNK Artúr, *Repülő Vuicsidol* (r.); 17. URBÁN János, *Sziromfészek* (gyermeknov.); 18. MUHI János, *Mesélő múlt* (helytörténeti írások); 19. DÉR Zoltán, *Szembesülések* (kr., tan.); 20. DETTRE János, *Új partok felé* (vál. cikkek, s. a. r., utószó Dér Zoltán); 21. *A jövőben is élni* (dél-szláv szerelmes v., Kenyeres Kovács Márta); 22. *Susreti* (Találkozások, jugoszláviai magyar költészeti antológia); 23. BODROGVÁRI Ferenc, *Pedagógia és elidegenedés* (tan.); 24. URBÁN F. Gábor, *Füstvirág* (v.); 25. LÉVAY Endre, *Az utak ismeretlenjei* (elb.); 26. URBÁN János, *Látomás a fennsíkon* (v.); 27. SOMLYÓ Zoltán, *Szabadkai karnevál* (publ.); 28. LÁNYI Sarolta, *Próbatétel* (v., nov., napló); 29. Milenko

PANIC, KISS István, *Forrongó földvilág* (Csantavér munkásmozgalma 1895–1945); 30. KENYERES KOVÁCS Márta, *Felszállott a sármány* (balladás v.); 31. CSORDÁS Mihály, *Követni az időt* (tan., esszék, kr.); 32. PATÓ Imre, *A Hétről-Hétre repertórium*; 33. KOPECZKY László, *Spenót a falon* (v.); 34. DÉR Zoltán, *Szülőföld és költője* (írások Kosztolányiról); 35. PETKOVICS Kálmán, *A 7 Nap útja* (tan.); 36. CSÉPE Imre, *Szorul a nap* (v.); 37. Deže KOSTOLANJI, *Izabrane pesme* (vál. v., ford. Lazar Merковиć); 38. *Emlékkönyv Csáth Géza születésének századik évfordulójára* (szerk. Dér Zoltán); 39. *A Kosztolányi család levelezéséből* (s. a. r., utószó Dér Zoltán); 40. URBÁN F. Gábor, *Szempon* (v.); 41. Geza ČAT, *Unepoznatoj kući* (nov., ford. Lazar Merковиć és Tomislav Vojnić); 42. LÉVAY Endre, *Régi utcák porában* (jegyzetek, karcolatok); 43. RÓNAY István, *Késő álmok* (v., s. a. r., bev. Silling István); 44. MÁK Ferenc, *Fényességek titkai* (kr., esszék); 45. DÉR Zoltán, *Tutajon* (színes hangjátékok); 46. Cvetko MALUŠEV, *Leltár* (önéletrajz); 47. URBÁN János, *Rianás* (v.); 48. Milovan MIKOVIĆ, *Az árulás vizsgálata* (v.); 49. DUDÁS Ödön, *Szabadka város története* (tan., s. a. r., Magyar László); 50. BESZÉDES Valéria, *A ház. A lakóház szókinccse* (tan., szótár); 51. BARÁCIUS Zoltán, *Mestermutatványok*. Virág Mihály színháza (színháztörténeti portré); 52. GAJDOS Tibor, *Végjáték vodkával* (r.); 53. DUDÁS Antal, *Szülőfalum századjai* (adalékok Kupuszina alapításához és telepítéséhez); 54. GUBÁS Jenő, *Értelmiségi vártán* (publ.); 55. BESZÉDES Valéria, *Emberek és otthonok* (néprajzi tan.); 56. TÓTH Lajos, *Magyar nyelvű oktatás a Vajdaságban 1944-től napjainkig* (tan.); 57. BIACSI Antal, *Kis délvidéki demográfia* (tan.); 58. GAJDOS Tibor, *Szabadka képzőművészete* (tan.); 59. SZATHMÁRI István, *Ünnepnapok* (nov.); 60. BESZÉDES Valéria, *Örökség* (kis magyar bácskai néprajz); 61. FEKETE J. József, *Próbafüzet II.* (kr.); 62. DUDÁS Károly, *Királytemetés* (nov., kispóza); 63. BIACSI Dávid, *Adventi út* (prózai írások); 64. PATAKI László, *Elmúlt bizony a régi szép idő...* (vázlatok egy életrajzhoz); 65. BARÁCIUS Zoltán, *Megkésett rekviem* (színháztörténeti tan.); 66. VAJDA Gábor, *Lefojtottság* (kr.); 67. *Lányi Ernő szabadkai évei* (levéltári dokumentumok,

bev., Magyar László); 68. GULYÁS József, *Vers – 1980*; 69. KOPECZKY László, *Kádár Kata* (parasztoratórium); 70. BENCE Erika, *Könyvkereskedés* (tan., esszék, kr.); 71. VAJDA Gábor, *A muszájHerkules* (tan. Szenteleky Kornélról és műveiről); 72. *Milkó Izidor és könyvtára* (levéltári dokumentumok, bev. Magyar László); 73. STURC Béla, *A szabadkai-horgosi homokpuszta természetes flórája és megőrzésének kérdései* (tan.); 74. JUHÁSZ Géza, *Párhuzamok és kapcsolatok* (színháztörténeti tan.); 75. BESZÉDES Valéria, *Örökség II.* (kis magyar bácskai néprajz); 76. KISS Gusztáv, FARKAS Attila, *Üzenet 1971–1997* (bibl.); 77. MAGYAR László, *Iratvállató* (egy levéltáros írásaiból); 78. BENCE Erika, *Szemközt a művel* (tan., esszék, kr.); 79. MUNK Artúr, *Napló 1915–1916*; 80. ÁCS Károly, *Az anyag panaszai* (v.); 81. CS. SIMON István, *Ahol a part szakad* (v.); 82. MOLCER Mátyás, *Tört fivólára* (v.); 83. JUHÁSZ Géza, *A fordulat utáni forgatagban* (emlékezések); 84. DÉVAVÁRI Zoltán, *Régi házak, régi történetek* (művelődési jegyzetek).

Életjel Miniaturák (1968–1995): könyvsorozat. – A szabadkai Életjel c. irodalmi élőlítség könyvsorozata, melyben az irodalmi, a művészi élet és múlt apró, példát mutató jeleiként önéletrajzokat, életrajzokat, irodalomtörténeti tanulmányokat, írók levelezéseit jelentetik meg, s ritkábban tartalmaz szépirodalmi műveket. A ~ kötetei: 1. LÉVAY Endre, *Új lélekindulás* (tan.); 2. SÁFRÁNY Imre, *Zsombékok* (vallomás Vinkler Imre művészetéről); 3. DÉSI Ábel, *Kortársaim* (versciklus); 4. KOLOZSI Tibor, *Őrtűz fényében* (szabadkai folyóiratok és könyvek); 5. BALÁZS G. Árpád, *Bolyongó paletta* (önéletrajz); 6. DÉR Zoltán, *Az árny zarándoka* (Csáth Géza emléke); 7. LÉVAY Endre, *Félálom után* (monodr); 8. BURKUS Valéria, *Ibolya* (Ferenczi Ibi rivaldafényben); 9. GAJDOS Tibor, *Csillagos homlokú* (Hangya András életútja); 10. GARAY Béla, *A kulisszák világában* (önéletrajz); 11. BARANYI Károly, *Ikarosz szárnyán* (önéletrajz); 12. DÉR Zoltán, *Az első műhely* (Kosztolányi Dezső önképzőköri évei); 13. PETKOVICS Kálmán, *A tizenhét nyárfa* (dokumentumriport), 14. SOMOGYI Pál, *Máglya* (egy életrajz vajdasági fejezetei); 15. BARANYINÉ MARKOV Zlata,

Vergődés (Farkas Béla napjai); 16. SCHWALB Miklós, *A szén* (v.); 17. FEKETE Lajos, *A bujdosó visszanéz* (önéletrajzi jegyzetek); 18. CSUKA Zoltán, „Mert vén Szabadka, áldlak . . .” (emlékezés két életkorszakra); 19. FEHÉR Ferenc, *Szabadkai diákéveim* (önéletrajz); 20. LÁNG Árpád, *Idő és művészet* (aktivista írások); 21. KOSZTOLÁNYI Dezső, *Negyvennégy levél*; 22. DÉR Zoltán, *A tudós tanár* (Toncs Gusztáv élete és munkássága); 23. KOLOZSI Tibor, *Erzsébetlaktól a Maglajig* (Kizur István forradalmi életútja); 24. PETKOVICS Kálmán, *Áprilistól novemberig* (dokumentumriport); 25. URBÁN János, *Haláltépett élet* (Bakos Kálmán, a forradalmár); 26. LÉVAY Endre, *Egy nemzedék elindul* (a szabadkai fiatalok harcos évei, 1931–1940); 27. IVÁNYI István, *Visszaemlékezéseim életem folyására* (önéletrajz); 28. GAJDOS Tibor, *A sziklaember* (Matko Vuković életútja); 29. KÁZMÉR Ernő, *Levelek Szirmai Károlyhoz*; 30. PATÓ Imre, *Az osztályharcos* (Simokovich Rókus élete és naplója); 31. KENYERES KOVÁCS Márta, *Régi nóta, híres nóta . . .* (Arnold György, Gaál Ferenc és Lányi Ernő munkássága); 32. SOMOGYI Pál, *Kiderült az ég* (emigrációs évek a Szovjetunióban); 33. ANDRUSKÓ Károly, *Csépe Imre emberkái* (fametszetek); 34. SZÉKELY Tibor, *A világiáró vadász* (Vojnich Oszkár élete és munkássága); 35. BALOGH István, *Szintarév – Sintarev* (elbeszélő költemény – fametszetekkel); 36. ALMÁSI Gábor, *Szobortalan égaljról jöttem* (önéletrajz); 37. TONCS Gusztáv– LOÓSZ István, *Útravaló* (pályaműértékelések a szabadkai főgimnáziumban 1885 és 1918 között); 38. BRENNER János, *A kinematográf úttörője* (Lifka Sándor élete s munkássága); 39. BALOGH István, *Az első* (dokumentumriport Lazar Nešić életéről); 40. MAGYAR László, *Három kincsestár* (adalekok a szabadkai levéltár, könyvtár és múzeum történetéhez); 41. VOJNITS Oszkár, *Az afrikai út 1884–1885* (útirajz); 42. *Levelek Kosztolányihoz* (s. a. r., Déz Zoltán); 43. GAJDOS Tibor, *Kétfátyolos világ* (Oláh Sándor élete és munkássága); 44. PETRIK Pál, *Múltam ösvényein* (önéletrajz); 45. KATONA Imre, *Az idő mérlegén* (Ortutay Gyula életműve); 46. BALOGH István, *Gion Nándor elbeszélő*

stilusa (tan.); 47. MAGYAR László, *Aczél Henrik Szabadkán* (levéltári dokumentumok); 48. NÉMETH Ferenc, *Bittermann Károly és a szabadkai nyomdászat kezdetei* (tan.); 49. BRASSAI Zoltán, *Az ösztönélet Csáth Géza novelláiban* (tan.); 50. Dr. STURC Béla, *A szabadkai–horgosi homokpuszta természetes flórájának ökonombotánikai értékei* (tan.).

Ir. HERCEG János, Egy vállalkozás dicsérete és bírálata, 7N 1970. júl. 17.; SZAKOLCZAY Lajos, Egyetemes érték és helyi érdekű hagyomány, 1975 = Sz. L., Ótágú síp, Bp., 1989.

Életmű Díj (1981–). – A Vajdasági Íróegyesület alapította díj, amelyet a jugoszláviai magyar írók közül 1981: Herceg János, 1987: Szeli István, 1990: Ács Károly, 1994: Pap József, 1998: Bori Imre kapott.

Életműsorozat(ok): a Forum Könyvkiadó a lezárt legjelentősebb írói életművek teljes bemutatására törekvő vállalkozása. Eddig megjelent a GÁL LÁSZLÓ MŰVEI (1983: *Sziklaévek*, hátrahagyott versek 1969–1975; 1986: *A nagy utazás*, riportok, versek, hangjátékok); SINKÓ ERVIN MŰVEI (1985: *Egy regény regénye*; 1987: *Krleža*, esszék, tan., kommentárok; 1989: *Áron szerelme I–II.*, kistr.); B. SZABÓ GYÖRGY MŰVEI (1988: *Élet, szerep, hivatás; Tér és idő*; 1989: *A tér és idő árnyékában*, 1990: *Éjszakák, hajnalok*); SZIRMAI KÁROLY MŰVEI (1990: *Vesztglő vonatok I.*, összegyűjt. elb., nov., v. 1910–1944). A könyvkiadás intézményes állami támogatásának nagymértékű csökkentése miatt leállt az ~ további kötetek megjelentetése, csak a Hagyományok sorozatban kezdett SZENTELEKY KORNÉL összegyűjtött írásait tartalmazó kötetek – Bori Imre utószavaival kísért – kiadása (1988: *Egy fáradt szív szerelmei*, egybegyűjt. írások 1914–1920; 1993: *Nyári délelőtt*, egybegyűjt. nov., r., 1923–1933; 1995: *Szerelem Rómában*, egybegyűjt. v., lírai prózák, versford. 1922–1933; 1999: *Új életformák felé*, egybegyűjt. tan., kr., cikkek 1922–1930; 2000: *Új lehetőségek – új kötelességek*, egybegyűjt. tan., kr., cikkek 1931–1933, drámák) folytatódott.

Elmélet, vita, gyakorlat (1968–): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádióban hetente háromszor jelentkező adás, szerkesztő Guelmino Sándor, Tolnai Ottó, Sebők Zoltán, Vickó Árpád.

El nem taposható csillagok (1977): antológia. – Válogatás a forradalmi költészet 1937–1977 közötti évtizedekből, válogatta és az utószót Ács Károly írta. Az antológia szerzői Atlasz János, Böndör Pál, Brasnyó István, Csépe Imre, Deák Ferenc, Debreczeni József, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Gulyás József, Koncz István, Laták István, Lőrinc Péter, Pap József, Podolszki József, Sinkó Ervin, Sinkovits Péter, Thurzó Lajos, Tolnai Ottó, Torok Csaba, Urbán János, Zákány Antal.

Ir. BORI Imre, Forradalmi verseink gyűjteménye, MG 1978. febr. 22.; SZÚCS Imre, A teremtő új világ felé, Űz 1978/5; VAJDA Gábor, Etikai értéksúcsaink a költészetben, 1980 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983.

Élőszó (1993): antológia. – Az Ifjúsági rádió 113 egykori munkatársát bemutató kiadvány, előszó Papp Imre. A kötet válogatást tartalmaz újságírói pályáját az Újvidéki Rádió ifjúsági műsoraiban kezdők munkáiból, s közli az egykori munkatársak önéletrajzát, akik közül többen, mint Balogh István, Bordás Győző, Csikos Zsuzsa, Dujmovics György, Fenyvesi Ottó, Friedrich Anna, Gáspár Mihály, Gobby Fehér Gyula, Göncz Lajos, Grajlah Emma, Guelmino Sándor, Jakobsz István, Kartag Nándor, Kek Balázs, Klemm József, Nagy Mélykúti Edit, Németh János, Németh Zoltán, Papp György, Rencsár Tivadar, Tóth Lívia, a vajdasági magyar szellemi élet (publicisztika, irodalom, oktatás) ismert egyéniségeivé fejlődtek.

Ir. BORDÁS Győző, ~, MSzó 1993. máj. 29.; TOMÁN László, Rádió Árkádia, Napló 1993. jún. 30.

Énekelt Versek Zentai Fesztiválja (1995–). – A zentai Thurzó Lajos Közművelődési Központ kezdeményezésére és szervezésében évente megrendezésre kerülő verseny, melynek célja lírai és zenei anyanyelvünk erősítése és fejlesztése, ill. a fiatalok figyelmének felkeltése a kortárs vajdasági magyar költészet iránt. Benevezési feltétel legalább három megzenésített vers, melyek között egy(–két) a szervezők által előre megadott költemény megzenésítése, ezek 1995: FEHÉR Ferenc, *Zentai hajnal*; 1996: TÓTH Ferenc: *Napsugárhívogató*, 1997: KONCZ István: *Vereség*, 1998: egy PETŐFI-vers, 1999: TARI István: *Kiadó a keresztút* (a háború miatt ebben az évben nem tartották meg

a rendezvényt), 2000: BÖNDÖR Pál: *Széthullás*, WEÖRES Sándor: *Ének a határtalanról*. Az ~ján a legismertebb együttesek (köztük – rendszeresen – a bp.-i Kaláka, a zentai Zyntharew) és énekesek (köztük a magyarországi Gryllus Vilmos, Sebő Ferenc, Sebestyén Márta stb.) lépnek fel.

Ir. n. n., ~, Híd 1995/4–5; KÓKAI Péter, A hangulatok fesztiválja, MSzó 1996. máj. 16.

Énkép (1998–): előszó-folyóirat. – A szabadkai alkotók bemutatkozását lehetővé tevő, kéthetenként megjelenő hangos folyóirat. Kezdeményezője és vezetője B. Foky István.

Az Én Olvasmányaim (1964–66): könyvsorozat. – A diákok érdeklődésére számító sorozatban a Forum Könyvkiadó a magyar irodalom klasszikusai (Arany, Fazekas, Móra, Molnár, Móricz, Petőfi) mellett a diákság között egyre népszerűbb ifjúsági író, Fekete István munkáit adta ki, ill. BORI Imre *Irodalmunk kiskönyve* (1964) c. vajdasági antológiát publikálta.

Érik a mese (1981): antológia. – Jugoszláviai magyar gyermekmesék, előszó Bányai János. A válogatásban Barácius Zoltán, Beretka Ferenc, Brasnyó István, Burkus Valéria, Csernik Attila, Dér Zoltán, Dudás Károly, Holti Mária, Ladik Katalin, Mirnics Zsuzsa, Németh István, Podolszki József, Szűcs Imre, Tolnai Ottó, Urbán János, valamint tanárok, tanítók és diákok meséi kaptak helyet.

Ir. VAJDA Gábor, Hétköznapi csodák, MSzó 1982. márc. 20.; VAJDA Zsuzsa, Egy mesegyűjteményről . . . Híd 1982/4; HORVÁTH Máttyás, Hol volt, hol nem . . . Űz 1982/6.

ERŐS Lajos (Székelykeve, 1931. máj. 15.): egyháztörténész, költő, lelkész. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a középiskolát Pancsován és Becskereken (1950), a Teológiai Főiskolát Diakováron (1956) végzi. – 1956–59: káplán Becskereken, 1959–1965: plébános Sztárcsován, 1965–1996: Kisoroszon, 1996– Ürményházán.

M. Adalékok a Zrenjanini–Nagybecskereki Egyházmegye történetéhez, tan., szerk., Kisoros, 1993; Képek a kisoroszi római katolikus plébánia életéből, krónika, uo., 1995; Képek az ürményházai római katolikus plébánia életéből, krónika, Ürményháza, 1997; Kései virágzás, v., uo., 1999.

Ir. KALAPIS Zoltán, Bánáti egyházi és helytörténeti adattár, MSzó 1993. jún. 5.; BORI Imre, Széljegyzetek ~ könyvéhez, 1993 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998.

Értekezések, monográfiák (1982–1991): könyvsorozat. – A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének néprajzi, délszláv–magyar kapcsolat-, művelődés-, színház-, sajtóés irodalomtörténeti, valamint nyelvészeti tárgyú szerzői munkákat, ill. szövegválogatást tartalmazó könyvsorozata, amely a háborús viszonyok között támogatás nélkül maradt s megszűnt. Felelős szerkesztő az intézmény mindenkori vezetője, sorozatszerkesztő Szelei István. Az ~ kötetei: 1. *Jugoszláviai magyar nyelvjárások*; 2. *Délszláv–magyar irodalmi kapcsolatok I.*; 3. *Jugoszláviai magyar folklór*; 4. *Jugoszláviai magyar népköltészet I.*; 5. VESELINOVIĆ ŠULC Magdolna, *A szerb népköltészet a XIX. századi magyar irodalom tükrében*; 6. KÁICH Katalin, *Az újvidéki magyar nyelvű színháztörténete s repertóriumuma 1836–1918*; 7. PENAVIN Olga, *Néprajzi tanulmányok*; 8. *Délszláv–magyar irodalmi kapcsolatok II.*; 9. *Jugoszláviai magyar művelődéstörténet*; 10. *A magyar irodalmi avantgárdról*; 11. HORNYIK Miklós, *A Délbácska története 1920–1929*; 12. MOLNÁR CSIKÓS László, *A mai vajdasági magyar nyelv mondattani kérdései I.*; 13. *Jugoszláviai magyar népköltészet II.*; 14. LÁNCZ Irén, *Az ortológia korának általános nyelvészeti nézetei*; 15. KÁICH Katalin, *A zentai magyar nyelvű színháztörténete és repertóriumuma 1833–1918*; 16. HORNYIK Miklós *A Mi Irodalmunk 1930–33*; 17. HORVÁTH Mátyás, *Anyanyelvi nevelés a korai ifjúkorban*; 18. KOVÁCS Endre, *Bölcsőtől a koporsóig. Az emberélet fordulóinak népszokásai Doroszlón*; 19. MOLNÁR CSIKÓS László, *A melléknévi igeneves szerkezet transzformjai a magyarban*; 20. BAGI Ferenc, *A magyar mint környezeti nyelv tanításának főbb kérdései*; 21. *Jugoszláviai magyar népköltészet III.*; 22. MOLNÁR CSIKÓS László, *Munkahelyi és munkáskétnyelvűség*; 23. ROKAY Péter, *Salamon és Póla*; 24. BOSNYÁK István, *Jugoszláviai magyar népköltészet IV.*

Eszmélet (1968): antológia. – A Híd 1968/11 számában Végel László válogatásában és előszavával készült összeállítás „mai jugoszláviai magyar költők” verseiből. Az ~ költői Ács Károly, Böndör Pál, Brasnyó István, Dési Ábel,

Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Gulyás József, Koncz István, Pap József, Podolszki József, Raffai Ferenc, Tolnai Ottó és Torok Csaba.

Eszmélet (1969–1974): A Képes Ifjúság irodalmi rovata.

Esszé, tanulmány (1977–1990): könyvsorozat. – A Forum Kk. irodalom-, társadalomtudományi, színházi, filozófiai, pszichológiai tárgyú tanulmányköteteket tartalmazó sorozata. Az ~ kötetei: *Az Ady-vers időszerűsége*; BORI Imre, *Szövegértelmezések*; REHÁK László, *Politikai rendszerünk időszerű kérdései*; BOSNYÁK István, *Szóakció I., II.*; HÓDI Sándor, *Pszichológia és ideológia*; UTASI Csaba, *Vonulni ha illőn*; BORI Imre, *Móricz Zsigmond prózája*; HÓDI Sándor, *Magatartásformák és társadalmi viszonyok*; VARGA Zoltán, *Búcsú az utópiától*; GEROLD László, *Színházesszék*; HÓDI Sándor, *Illúziók nélkül*; THOMKA Beáta, *A pillanat formái*; BOSNYÁK István, *Mű és magatartás*; LOSONCZ Alpár, *Hiányvonalakozások*; SEBŐK Zoltán, *Művészet és mítosz*; VÉGEL László, *Ábrahám kése*; MÁK Ferenc, *A magam iskolája*; VARGA Zoltán, *Későn okosan?*

Esztétikai gondolkodásunk történetéből (1971): antológia. – Bori Imre válogatásában, tanulmányával és jegyzeteivel a Híd 1971/1 számában megjelent szövegválogatás, amely a jugoszláviai magyar esztétikai gondolkodás kezdeteit, alakulását hivatott dokumentálni. Az ~ tartalmazza Loósz István, Láng Árpád /Lőrinc Péter/, Szenteleky Kornél, Farkas Geiza, Csányi Endre, Sinkó Ervin és Kázmér Ernő esztétikai tárgyú munkáit, ill. ezek részleteit.

Ir. VÉGEL László, ~, Dolg 1971. ápr. 16.

Éva naplója (1969): antológia. – Az Újvidéki Rádió fennállásának 20. évfordulója alkalmából megjelent kiadvány, melyben Burkus Valéria, Fehér Ferenc, Foky István, Geller Tibor, Jódal Rózsa, Kopeczky László, Ruškuc Svetislav, Saffer Pál, Sárosi Károly és Sulhóf József egy-egy gyermekhangjátéka kapott helyet.

Ir. SZÜCS Imre, *Két hangjátékgyűjtemény*, Híd 1970/6.

Évkönyv (1979–1988). – A Horvátországi Magyarok Szövetségének Eszéken kiadott évi kiadványa. Szerkesztő Troszt Sándor. Az ~

tanulmányokat, dokumentumokat közöl Baranya és Szlavónia múltjáról-jelenéről, gazdaság-, iskola-, művelődéstörténetéről, kulturális, zenei, képzőművészeti életéről, néprajzáról. A térség költői, prózairói (Csörgits József, Kontra Ferenc, Lábadi Károly, Loboda Gábor, Pataky András) legújabb alkotásaikkal a Drávaszögi Műhely (*Évkönyv 4*, 1982–88) c. rovatban mutatkoznak be folyamatosan. Az ~ a háborús események miatt tíz szám után megszűnt. Részben az ~ folytatásának tekinthető az 1993-ban indult *Drávaszögi Rovátkák*, 1994-től *Rovátkák* c. helytörténeti, néprajzi, demográfiai évkönyv.

Ir. LÉVAY Endre, Harminc év a művelődési élet fejlesztésében, *Üz* 1980/1; BOSNYÁK István, Jegyzet egy fontos könyvről, MKÚ 1980. jan. 15.; TÜSKÉS Tibor, A Horvátországi Magyarok Szövetsége első évkönyve, *Fo* 1980/7; LÁBADI Károly, Mindenés gyűjtemény, *Üz* 1984/9; BOSNYÁK István, Egy fontos kiadvány kisjubileuma, *Hid* 1985/1; LÁBADI Károly, Hétköznapi krónikája, *7N* 1988. nov. 4.; APRÓ István, Baranya egy kötetben MSzó 1990. jan. 13.

1969: antológia. – A Symposion Füzetek 2. darabjaként kiadott gyűjtemény, mely Böndör Pál, Fülöp Gábor, Kis/s/ Jovák Ferenc és Tolnai Ottó verseit tartalmazza (anélkül, hogy fel lenne tüntetve, melyik versnek ki a szerzője).

Ezüst koszorú (1936–1938/?/): művelődési díj. – Az óbecsei Magyar Népkör alapította irodalmi, művelődési elismerés, mellyel 1936-ban Szirmai Károlyt, 1938-ban Cziráky Imrét tüntették ki. (Nem tudni, hány ízben ítelték oda.)

Ir. n. n. Szirmai Károly kapta meg a becsei Magyar Népkör első ezüst koszorúját, *Láth* 1936/3.

Ezüst tulipán (1932–1933/?/): művelődési díj. – A Magyar Közművelődési Egyesület által alapított díj, amellyel a vajdasági magyar kultúra legkiválóbb egyéniségeit kívánták jutalmazni. 1932: Szenteleky Kornél, 1933: dr. Várady Imre kapott ~t. (Nem tudni, hány ízben ítelték oda.)

Ir. BORSODI Lajos, Az első ezüst tulipán. Szenteleky Kornél ünneplése, *Kal* 1932/3; Uő, Ezüst tulipán. *Kal* 1933/12; DEÁK Leó, Ezüst tulipán, uo.

EX (1990): antológia. – Az 1983-ban leváltott Új Symposion szerkesztőségének tagjai hozták létre a közös megjelenés újbóli lehetőségét keresve. Összeállítói Fenyvesi Ottó és Losoncz Alpár. A kötetben a szerkesztőségi tagok mellett a csoportosuláshoz szorosan nem tartozó

más vajdasági magyar írók is helyet kaptak, akárcsak magyarországi (Balassa Péter, Eörsi István, Fogarassy Miklós, Zalán Tibor) és délszláv (Jovica Acin, Aleš Debeljak, Vladimir Garjanski stb.) szerzők, annak reményében és bizonyításaként, hogy a közép-kelet-európai megújulás és átalakulás egy jó értelemben vett mozgékony és dinamikus korszak kezdetét jelenti a vajdasági magyar szellemi életben (is). Az ~ Bozsik Péter, Böndör Pál, Csányi Erzsébet, Csorba Béla, Danyi Magdolna, Fenyvesi Ottó, Harkai Vass Éva, Kalapáti Ferenc, Koncz István, Losoncz Alpár, Mák Ferenc, P. Nagy István, Piszár Ágnes, Radics Melinda, Radics Viktória, Sebők Zoltán, Sziveri János, Szügyi Zoltán, Thomka Beáta, Tolnai Ottó és Végel László írásait tartalmazza. Az ~nek, feltehetőleg a háborús események következtében, nincs folytatása, nevét s emlékét azonban őrzi az 1992-től Veszprémben megjelenő EX Symposion, melyet a Vajdaságból áttelepült „symposionisták” hoztak létre.

Ir. FEKETE J. József, Folyóirat-évkönyv, MSzó 1991. jan. 5.; SZAKOLCZAY Lajos, Irodalom, művészet, erkölcs, *Ktárs* 1991/5.

EX Symposion (1992–): folyóirat. – Veszprémben megjelenő (irodalom, művészet, filozófia, reflexió alcímű) kiadvány, melyet a háború elől elmenekült fiatal, főleg az Új Symposion és az EX c. évkönyv (neve e két cím összevonásából született, mely egyszerre utalhat a gyökerekre és a kívülkerülésre) egykori munkatársai hozták létre, kiadója az ~ Alapítvány, főszerkesztő Bozsik Péter (1–2. szám, utána felelős szerkesztő), Tolnai Ottó (3–4. számtól). Az évente két, összevont számozású tematikus füzet szövegei vagy konkrét szerzői életművekhez (3–4: Danilo Kiš, 10–12: Domonkos István, 19–20: Koncz István, 28–29: Sziveri János, különszám: Nietzsche), vagy választott témához (1–2: erotika, 5–7: talajvesztés, 8–9: de bello civili, 13–14: sólyom, 15–16: fű – fa, 17–18: ólomkatonák, 21–22: nő-vér, 23–24: hirtelen séta, 25: emlék/szesz, 26–27: a gonosz banalitása, 30–31: !?szabad?!) kötődnek.

Ir. BATA János, A mi ~unk? Levélféle Ladányi Istvánnak, MSzó 1993. jún. 12., BALÁZS Attila, Új folyóiratról – kurtán, *Napló* 1993. szept. 15.; SZAJBÉLY Mihály, EX: a kilencvenes évek normadológiája: Symposion, *Alf* 1994/2.

Fáklya (1922): Becskereken kiadott „irodalom, művészet, kritika, sport” jelölésű heti, majd az utolsó (9.) szám szerint havi folyóirat. Szerkesztő Somfai János, a 3. számtól Hesslein (Harsányi) József. Programja: „A betű, az írás fáklyájával sorakozunk mi is a többi fáklyavivő mellé, s igyekszünk gyarapítani a világosságot, amelynek fényében meglátja és megérti egymást az igaz ember.” A ~ helyi szerzők mellett közli Bíró Lajos, Jászi Oszkár, Harsányi Zsolt, Csuka Zoltán írásait is.

Ir. NÉMETH Ferenc, Adalékok Somfai bánáti éveibe, Üz 1986/1–2; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

FARAGÓ Árpád (Hercegszőlős, 1931. dec. 1.): színházi közíró, színész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a középiskolát (1948) Kiskunhalason, Mohácson és Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári oklevelet (1969) szerez. – 1953–55: színész a zombori színház magyar együttesében, 1955–59: a Szabadkai Népszínházban, 1959–1985: az Újvidéki Rádióban, 1985–1995: az Újvidéki Színház igazgatója, 1995: nyugdíjas.

M. Egy színész naplójából, Tóthfalu, 1993.

Ir. KONTRA Ferenc, A színpad magányossága, MSzó 1993. jún. 5.; GEROLD László, Magánés közélet, Híd 1993/9.

FARAGÓ Attila (Újvidék, 1969. okt. 11.): dráma- és hangjátékíró. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1987) szülőhelyén végzi. A 90-es évek elejétől Magyarországon él, vállalkozó. – A rövid életű Másik c. magánlap szerkesztője.

M. A Lappangó, ÚjvSzh, 1993.

Ir. GEROLD László, 1993 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998.

FARAGÓ Kornélia (Temerin, 1956. jún. 5.): kritikus, tanulmányíró, pedagógus. – Az általános

iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1975) Újvidéken végzi, tanári oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1980) szerez. 1986, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*A kanonikus novellaszerkezet átalakulásának jelenségei*), 2000, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A regény mint térélmény*). – 1980–1991: a zágrábi Jugoszláv Lexikográfiai Intézet magyar kiadásának szerkesztője, 1992– A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének kutató-asszisztense, a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken (1993:) tanársegéd, (2000:) docens. 2000– vendégtanár a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén. – 1992–97: a Létünk szerkesztését végzi.

FARKAS Geiza (Budapest, 1874. jan. 5.– Budapest, 1942. szept. 24.): próza- és tanulmányíró, földbirtokos. – Anyai ágon Kiss Ernő tábornok, aradi vértanú unokája. Budapesten gimnáziumot és jogot végez. Majd hivatalnokoskodik és gazdálkodik. Részt vesz a világháborúban. – Pályája két szakaszra osztható. Az elsőben, a XIX. sz. végétől a húszas évekig Pesten a Huszadik Század c. jelentős társadalmi folyóirat körében szociológiai, gazdasági kérdések foglalkoztatják, ezekről írja tanulmányait (a 20-as évek végén a harmincas években a Századunkban, a Társadalomtudományban publikál), a Társadalomtudományi Társaság vezető tagja. A Károlyi-kormány alatt egyetemi katedrát kap, Torontál főispánjává nevezik ki. A „fehér terror” elől Bécsbe menekül, majd visszatér eleméri birtokára, a harmincas évek közepén elhagyja Jugoszláviát. Bécsben, utána Pesten él, Budatétényen telepedik le, ahol egykor jelentős (900 holdnyi eleméri-torontáli) birtokának maradványai maradtak. Nagy magányban, mindenkitől elfelejtve hal

meg. – ~t élete és pályája második részében, a 20-as, 30-as években kötődik szorosabban Vajdasághoz. Érdeklődése ekkor a társadalmi tudományoktól inkább a lélektan és az esztétika felé fordul. Könyvet ír a lélektani esztétikáról s regényírással kísérletezik. – 1933–35: ~ jugoszláviai szerkesztője a pozsonyi Magyar Minerva c. folyóiratnak. Szerepel a *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a *Vagyunk* (1928) c. almanachban és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. Hulló szirmok, v., Bp., 1888; A fényűzés, tan., uo., 1897; A nemzetgazdálkodás, tan., uo., 1903; Veszélyben a haza, szm., Becskerek, 1908; A kisgazda, tan., Bp., 1912; Az úri rend, tan., uo., 1912, Az embercsoportok lélektana, tan., uo., 1916; Démonok között, tan., uo., 1923; A társadalmi lélektan köréből, tan., Becskerek, 1925; Mi tetszik és miért? Egy lélektani esztétika kísérlete, tan., uo., 1927, 1971 (Híd 1971/1); Kamaszdrámák, tan., Szabadka, 1929; Az önvádoló, r., 1932 (A Mi Irodalmunk); A fejnélküli ember, r., Szabadka, 1933; Életsugarak, r., Pozsony, 1933.

Ir. SZENTELEKY Kornél, Das Hemd des glücklichen Menschen, 1932 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; DRASKÓCZY Ede, ~ regénye: A fejnélküli ember, Kal 1933/5; KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug 1933. II.; LÁNYI Árpád, Torontáli problémák a Vajdaság magyar irodalmában, Ko 1933/9; HERCEG János, ~, 1942 = H. J. Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; Szenteleky Kornél irodalmi levelezése 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; Uő, ~ tetszés-esztétikája, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973; LŐRINC Péter, Bánát magyar nyelvű polgári társadalomtudománya a századforduló idején 1880–1918, uo., 1973; CSETVEI Mária, Elfelejtett író elfelejtett regényéről, Űz 1974/9; BORI Imre–VÁRADY Tibor, ~ áldatlan pere, Híd 1991/1; VAJDA Gábor, A demokrácia etikája: százhusz éve született ~, Űz 1994/3–4; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

FARKAS Zsuzsa (Újvidék, 1943. jún. 8.): publicista, szerkesztő. – Az általános iskolát és a tanítóképzőt (1962) Szabadkán végzi, általános iskolai (1964), majd középiskolai tanári oklevelet (1966) az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. – 1966–68: tiszteletdíjas tanár Temerinben s a újvidéki gimnáziumban, 1968–1992: a Magyar Szó nyelvi lektora, újságírója,

1993–: a szabadkai szerkesztőség munkatársa, 1970–2000: a lap hetente megjelenő Napsugár c. gyermekrovatának szerkesztője. 2000: nyugdíjas. – A rovat négyévi anyagából jelent meg ~ összeállításában és előszavával a *Hullók a gesztenye* (1993) c. kötet, amely a Napsugár diákmunkatársainak dolgozatait, ill. ismert írók, költők munkáit tartalmazza.

M. Nyelvörökkel nyelvőrségen, int., Újvidék, 1994.

Ir. TAKÁCS Ilona, Pásztázó, MSzó 1995. jún. 10.

FEHÉR Ferenc (Nagyfény, 1928. aug. 3.–Újvidék, 1989. júl. 31.): költő, író, műfordító. – Az elemi és a polgári iskolát Topolyán végzi, 1944-ben a verbászi, 1945 elején a szabadkai gimnáziumba iratkozik, itt érettségizik (1949), majd az újvidéki Tanárképző Főiskola magyar szakos hallgatója. – 1949–1952: az Ifjúság Szava/Ifjúság irodalmi rovatának szerkesztője, 1952–53: a Testvériség–Egység Kk., 1953–1959 az Újvidéki Rádió munkatársa, 1960–1988: a Magyar Szó munkatársa, szerkesztője. 1988: nyugdíjas. – 1966: Híd Irodalmi Díj, 1975: Bazsalikom Műfordító Díj, 1985: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj. – 1989: A Magyar Népköztársaság Csillagrendje.

M. Jobbágyok unokái, verses önéletrajz, Újvidék, 1953; Álom a dülöutak szélén, v., uo., 1956; A kis tanító, verses képeskönyv, uo., 1957; Övig a földre ásva, v., uo., 1959; Színek és szavak, v. (kétnyelvű), uo., 1960; Az én nyuszim, gyermekv., uo., 1961; Bízó szerelemmel, v., uo., 1962; Esővárók, v., uo., 1964; Delelő, vál. v., uo., 1966; Szeptemberi útravaló, gyermekv., uo., 1968; Hazavezérlő csillagok, naplójegyzetek, uo., 1970; A kőkecske titka, ifjúsági r., uo., 1972; Szabadkai diákveim, emlékezés, Szabadka, 1972; Egy kiskirály kunyhójából, v., Újvidék, 1972; Vasfű, v., uo., 1973; Madarak folyója. 30 év verseiből, Újvidék–Bp., 1978; A madár árnyéka, vál. versford., Újvidék, 1978; Szívemben nyugvó tengerek, vál. v., írások, utószó Dávid András, uo., 1978, 1979, 1981; Egyazon ég alatt, esszék és jegyzetek, uo., 1984; Vándorfelhők, v., uo., 1985; A vállalt világ, esszék és jegyzetek, uo., 1988; Akác és márvány, vál. v., Bp.–Újvidék, 1989; Újév az erdőn, mese, Újvidék, 1990; Erdőtlen erdő, vál. v. és kommentárok, uo., 1995.

Műford. Vladimir Nazor, Jozse, az óriás, v., Újvidék, 1956; Tone Seliškar, A Kék Sirály, r., uo., 1959, 1966; Florika Štefan, Tetten ért bánat, v., uo., 1961; Branko Ćopić, A sasok korán fölrepülnek, r., uo., 1961, 1968; Danko Oblak, Lidérces ablakok, ifjúsági r., uo., 1962; Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), uo., 1963; Stevan Raičković,

Végtelen udvarok, ifjúsági nov., uo., 1963; France Bevk, Gyermekkorom hegyvilága, ifjúsági nov., uo., 1964; Aco Sopov, Örök várakozó, v., uo., 1964; Dragan Lukić, Itt laknak a versek, v., uo., 1965; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költők antológiája I, II. (többekkel), uo., 1965, 1967; Aleksandar Popović, Charlie Kandúr története, ifjúsági nov., uo., 1965; Branko V. Radičević, A csodatevő szem, ifjúsági nov., uo., 1965; Desanka Maksimović, Kis rajzoló nagy képkiállítás, v., uo., 1966; Miroslav Antić, Egy szöke hajtincs, v., uo., 1967; Brana Crnčević, Meztlábás meg az ég, gyermekv., mesék, uo., 1967; Oskar Davičo, Versek (többekkel), uo., 1969; Milivoj Matošec, A Hársfa utca réme, ifjúsági r., uo., 1969; Ivo Kušan, Koko Párizsban, r., uo., 1973; Dušan Radović, Ūlj ide, beszélgessünk, v., uo., 1981; Tin Ujević, Szelek játékszere, v. (többekkel), uo., 1981; Jovan Jovanović Zmaj, Hol megálltam..., v. (többekkel), uo., 1983; Paszkal Gilevszki, A dal élete, v. (többekkel), uo., 1985; Slavko Mihaljić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. BORI Imre, ~ 1956 = B. I., Az ember keresése, Újvidék, 1960; SZELEI István, ~, Álom a dűlőutak szélén, 1957; ~, Delelő, 1967 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; TOMÁN László, Két új könyvünk, Híd 1957/3–4; SAFFER Pál, Érzelmes gondolatok a költőről, uo.; BÁLINT István, Álom a dűlőutak szélén, uo.; TOMÁN László, Földben, sárban, napfényben, Híd 1959/7–8; UTASI Csaba, ~, Bízó szerelemmel, 1962 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; ILIA Mihály, Esővárók, Ttáj 1965/6; KOVÁCS Kálmán, ~ költészete, Híd 1966/10; GÁL László, Delelő, MSzó 1967. jan. 22.; TOLNAI Ottó, Az egyszerűség problémái, ÚjSymp 1967/22–23; VÁCI Mihály, „Aki nem hisz, meghal”, Alf 1967/6; SOMOGYI Sándor, ~, Delelő, Kr 1967/7; HERCEG János, Egy állhatatos költő, 7N 1969. máj. 23.; Uő, ~ hazavezérlő csillagai, MSzó 1971. jan. 23.; DÉR Zoltán, Célhoz ért üzenetek, 1971 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; GÖRÖMBEI András, Hazavezérlő csillagok, Alf 1971/8; VÉGEL László, Egydimenziós világ, ÚjSymp 1971/70; JUNG Károly, Az összegezés felé, MSzó, 1972. nov. 25.; KOLOZSI Tibor, Egy költő „kamaszkora”, Ūz 1972/11; JUNG Károly, Regény – tanulságokkal, MSzó 1973. jan. 6.; Uő, Lírai vallomás a gyermekkorról, Ūz 1973/1; JUHÁSZ Géza, „Ha nem lesik, felét sem mondom”, MSzó 1973. szept. 22.; JUNG Károly, Hét év után, Ūz, 1973/11; JUHÁSZ Erzsébet, ~, A kőkecske titka, ÚjSymp 1973/93; VARGA Zoltán, Séta prózánk körül, 1973 = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; KRISTÓ NAGY István, ~ költői útja, Ktárs 1973/12; DANYI Magdolna, Valóság és költészet. Jegyzet ~ költészetéről, ÚjSymp 1974/108; SZEKÉR Endre, Vasfű, Jkor 1974/5; LŐKÖS István, ~, Vasfű, Alf 1974/7; UTASI Csaba, Dísztelen ragyogás. A tanyasarkon c. vers elemzése, 1975; Nád bojtján ökörszem. A Madarak folyója c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; BÁNYAI János, ~ verseiről, Híd 1976/1; GÁL László, Egy új könyvről, Híd 1976/7–8; JUHÁSZ Géza, Lesz-e hang némaságunkra felelni? Ūz 1978/6–8; Uő, Azt az egy szót

keresve, 1978 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; BORI Imre, ~, uo., 1978; DUDÁS Kálmán, Nemcsak árnyéka a madárnak, Ūz 1978/9; CSÁNYI Erzsébet, Vázlat egy költészetszemléletről, ÚjSymp 1978/158; SIMON Zoltán, Madarak folyója, Alf 1979/12; ~ író, költő, műford., bibl., összeállította Német Gábor, Salainé Kővágó Rózsa, Kalocsa, 1981; BOSNYÁK István, A lírikus és műfordító szakmai országjárása, Híd 1985/6; HERCEG János, Vándorfelhők, MSzó 1986. febr. 8.; SZEKÉR Endre, ~ ege alatt, Fo 1986/7; TÚRI Gábor, Versek „a magyar kisiskolásoknak”, Híd 1987/1; LOVAS Ildikó, Lírai országjárás, ÚjSymp 1988/274–275; GEROLD László, Belső tájak fényképei, Híd 1988/11; VAJDA Gábor, A költő rémei, 1988 = V. G., Lefőjtődés, Szabadka, 1996; HÓDI Éva, A táj üzenete, Lé 1989/2; BORI Imre, „Virág, miért lettél?”, Híd 1989/7–8; TOLNAI Ottó, Búcsú ~tól, uo.; SZELEI István, „Múlass velem soká, szelid emlékezet”, MSzó 1989. aug. 5.; DÉR Zoltán, A készülődés éve, Ūz 1989/10; HERCEG János, Hűség és ragaszkodás, uo.; HÓZSA Éva, Tantermek szárnycsapása. ~versek a középiskolai irodalomtanításban, uo.; MÁK Ferenc, „Onnan már csak egy lépés az árok” = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; TŪSKÉS Tibor, „Szól majd a költő, ha lesz kinek”, Ttáj 1990/9; GYÖRE Géza, ~ bibliográfia, Újvidék, 1991; KONTRA Ferenc, Egy vers változatai. ~, Pannon nirvána, Híd 1992/7–8; BORI Imre, Üzenet a téli Bácskából, 1993 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; JUHÁSZ Géza, „Bácskában irt csendes verseim”. Őt éve halt meg ~, Ūz 1994/11; HARKAI VASS Éva, A vállalt világ költője, Híd 1994/12; JUHÁSZ Erzsébet, Emlékezés ~re, uo.; TOLDI Éva, A pálya kezdetén, 1994 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; SZELEI István, Költői ihlettség – verses díszművesség, 1995 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, uo., 1997; BORI Imre, ~, Erdőtlen erdő, Híd 1995/10–11.

Fehér Ferenc Irodalmi Tábor (1990–). – A Fehér Ferenc Könyvbarátok Köre szervezésében évente megrendezésre kerülő irodalmi tábor, melyre az olvasási és olvasónapló-írási verseny legjobbjai nyernek részvételi jogot. A ~ két „részlege” a Majtényi Mihályról elnevezett tábor, melyben az általános iskola 5. és 6., és a Szenteleky Kornélról elnevezett tábor, melyben a 7. és 8. osztályos tanulók vesznek részt. A ~ok eddigi színhelyei: Ada (1996), Csantavér (1997), Kanizsa (1994, 1995), Kishegyes (1997), Magyarcsernye (1992, 1995), Muzslla (1992, 1994, 1995, 1996, 2000), Péterréve (1994), Szenttamás (1997), Temerin (1992, 1993, 1996, 1997), Újvidék (1994, 1995).

Ir. SZABÓ Judit, Egy mozgalom mozgatói, CsK 1995. júl. 20.

Fehér Ferenc IRO–M Szakosztály (1989–). – A doroszlói Móricz Zsigmond Magyar Kultúregyesület keretében, Pusztai Lajos és Dautbegovics Zoltán kezdeményezésére (támogatói Fehér Ferenc és Herceg János) létrehozott, a helyi fiatalok kibontakozását segítő szekció, amely évente egy-két alkalommal megszervezi tagjainak bemutatkozó fellépését. 1998-tól a ~ szervezi meg a Herceg János Irodalmi Díj átadását. Elnökök Pusztai Lajos, Dautbegovics Zoltán, György Mária.

Fehér Ferenc Könyvbarátok Köre (1990–): irodalmi rendezvény. – Bada Johanna és István alapította a Jugoszláv Gyűjtők Egyesületei Szövetségének szakosztályaként, célja megszerettetni az olvasást, megismertetni a klasszikus magyar és a jugoszláviai magyar írók munkásságát, életét, s ezzel a vajdasági gyerekek nemzeti öntudatának elmélyítése, amire a legjobb mód az olvasás igényének felkeltése, a könyv megszerettetése. Ennek érdekében olvasási és naplóírási versenyeket szerveznek, s ezek legjobbjai nyári táborokban (Fehér Ferenc Irodalmi Tábor) vehetnek részt, ahol neves írók, irodalomtörténészek, kritikusok, tanárok tartanak előadásokat. A ~nek tevékenysége közé tartozik Az isten háta mögé is elmegyünk elnevezésű akció, szavalóversenyek szervezése, a topolyai Fehér Ferenc Napok keretében történő irodalmi vetélkedő. A ~ kiadásában jelent meg az *Olvasás öröme* (1996), Petőfi Sándor, *Költemények* vál., Bada István és Bada Johanna (1998), valamint a klasszikus magyar írók, ill. a jugoszláviai magyar írók arcképét ábrázoló poszter. A ~ tevékenységét irányító tanács elnöke Jung Károly (1990–94), Csáky S. Piroska (1994–).

Ir. SZABÓ Judit, Egy mozgalom mozgatói. Öt éve alakult meg a ~. CsK 1995. júl. 20.

Fehér Ferenc Napok (1994–): irodalmi rendezvény. – A Topolyához és környékéhez szoros szálakkal kötődő Fehér Ferenc halálának 5. évfordulója alkalmából az 1990-ben Újvidéken létrejött Fehér Ferenc Emlékbizottság (elnök Dávid András) kezdeményezte emléknaptól fejlődött topolyai rendezvény. Szervezője a helyi Népkönyvtár, életrehívója Penovátz Antal igazgató. A ~ keretében irodalmi emlékülésen

foglalkoznak az elhunyt topolyai költők, írók (Fehér Ferenc, Tóth Ferenc, Juhász Erzsébet) munkásságával, kiállításokatszerveznek, irodalmi matinét tartanak. Állandó kísérőrendezvénye a ~nak a Fehér Ferenc Könyvbarátok Körének szervezésében zajló községi szintű általános iskolai irodalmi vetélkedő, ill. a középiskolások irodalmi pályázata, szervezői Bada Johanna és Bada István.

FEHÉR Kálmán (Csóka, 1940. máj. 14.): költő, műfordító. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1959) Zentán, a jogot (1963) Belgrádban végzi. 1963–64: a Híd szerkesztője, 1965/2– 1967/: az Új Symposion főszerkesztője, 1974–75: a Létünk szerkesztője, 2000– főszerkesztője. – 1969–1975: a Szocialista Szövetség Tartományi Választmánya Nemzetiségi Bizottságának titkára, 1975–1982: a Forum Könyvkiadó igazgató-főszerkesztője (közben az újvidéki Jogi Kar lektora), 1982–86: a Forum vezérigazgatója, 1986–1991: Jugoszlávia bangladesi nagykövete, 1991–1997: a Forum vezérigazgató-helyettese, 1997 – uo. a nyomda igazgatója.

M. Akvárium, v., Újvidék, 1964; Száz panasz, v., uo., 1966; Összjáték, ifjúsági r., uo., 1970; 1984; Fürjvadászat, v., uo., 1971; Pannónia, folk cantata, szövegkönyv (kétnyelvű), Franyó Zsuzsanna összeállítása, hanglemez (az ÚjvSzh előadása = Látomásnak ajtót nyitni), Újvidék, 1984 Látomásnak ajtót nyitni, folk cantata, ÚjvSzh, 1984; Szemkút, v., uo., 1999; PetőfiÉRT/elem/és/ék, v., uo., utószó Bori Imre, különnyomat a Híd 1999. 7–8. számából.

Műford. Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), Újvidék, 1963; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I. (többekkel), uo., 1965; Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. BORI Imre, Egy költői individualizmus üdvözlése, Híd 1964/11; HORNYIK Miklós, Költőietlen költőiség, 1966 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; UTASI Csaba, Mert élni kell . . . , 1967; Szertefoszlott illúziók, 1972 = U. Cs., Tíz év után, uo., 1974; BOSNYÁK István, Idegenség és panaszos aktivizmus, 1967, 1973 = B. I., Szóakció II., uo., 1982.; BÁNYAI János, Vers és dokumentum, 1971 = B. J., Könyv és kritika, uo., 1973; JUNG Károly, Külön világban?, Űz 1972/11; BORI Imre, A Petőfi-értelmezések c. versciklusról, MSzó 1972. szept. 9.; VÉGEL László, Indulat és elkötelezettség 1973 = V. L., A vers kihívása, Újvidék, 1975; BORI Imre; UTASI Csaba; VÉGEL László, ~, Fürjvadászat, ÚjSymp 1973/94; DANYI Magdolna, Költői tanulságok, ÚjSymp 1974/114; BORI Imre, ~ gyászverseiről, 1976 = B. I., Szövegértelmezések,

Újvidék, 1977; UTASI Csaba, A panaszok forrásánál. A Kilencvenkilencedik panasz elemzése, 1976; Messze hangzó nem. A Padé, 1968 augusztusa c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; BORI Imre, Vers a történelemlről, Híd 1981/12; GEROLD László, ~, Látomásnak ajtót nyitni, 1985 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998; FEKETE J. József, Szemkút, MSzÓ 1999. okt. 30.; BORI Imre, Feljegyzések. A hatvanéves ~ költészetéről, MSzÓ 2000. máj. 13.

FEKETE J. József (Ómoravica, 1957. márc. 1.): kritikus, tanulmányíró. – Az általános iskolát Telecskán, a gimnáziumot (1976) Zomborban végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1981) diplomál. – 1981–83: általános iskolai tanár Telecskán, 1983– a Zombori Rádió felelős szerkesztője. – 1985: Sinkó-díj, 1996: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, 2000: Herceg János Irodalmi Díj.

M. Olvasat, esszék Szentkuthyról, Újvidék, 1986; *Olvasat II.*, esszék Szentkuthyról, Zombor, 1993; *Próba*füzet, kr., Újvidék, 1993; *Próba*füzet II., kr., Szabadka, 1995; *Széljegyzetek* Szentkuthyhoz, tan., Újvidék, 1998.

Ir. KONTRA Ferenc, „Élni nem kell – írni kell”, ÚjSymp 1986/241–242; GEROLD László, Szentkuthy árnyékában, Híd 1986/10; POMOGÁTS Béla, Kommentárok Szentkuthyhoz, ÉésI 1986. okt. 24.; KONTRA Ferenc, Orpheusz nyomában, Úz 1993/7–8; BORI Imre, Egy igazi Szentkuthy-olvasó, Híd 1994/9; BENCE Erika, Olvasói jelentések, Úz 1994/9; BOHÁR András, ~, *Olvasat II.*, ÉésI 1995. febr. 24.; BENCE Erika, Újabb olvasói jelentések, MSzÓ 1996. júl. 6.; LOVAS Ildikó, Az ember szeressen élni. Beszélgetés a Szenteleky-díjas ~-fel, MSzÓ 1996. okt. 19.

FEKETE Lajos (Újnémet, 1900. aug. 3.–Budapest, 1973. júl. 10.): költő. – Korán árvaságra jut, Budapesten érettségizik, jogra iratkozik. – 1919-ben a Tanácsköztársaság tisztjeként esik román fogságba, szabadulása után Jugoszláviába emigrál, Szenttamáson segédjegyző, 1924-től Újvidéken tisztviselő, s a Délbácska irodalmi rovatának szerkesztője. 1929-ben kiutasítják Jugoszláviából. 1930–1947: Budapesten az Államtudományi Intézet előadója, 1948– 1961: az MTA Államés Jogtudományi Intézetének munkatársa, 1961: nyugdíjas. – 1934: Baumgarten-jutalomban részesül. – Szerepel a *Kéve* (1928) c. versantológiában, *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), valamint a *Márciusi zsoltár* (1973) c. jugoszláviai magyar avantgárd költészetet bemutató válogatásban.

M. Béklyózott erők feltámadása, v., Újvidék, 1926; *Bilincses gyermekkor*, v., uo., 1927; Szent Grimasz, v., Szabadka, 1929; *Tengerzúgás*, v., Bp., 1931; *Vassal és fohással*, v., Pécs, 1934; *Delelő nap*, vál. v., Bp., 1940; *Szárnyaló idő*, v., uo., 1963, *A bujdosó visszanez, önéletrajz*, Szabadka, 1971; *Hűséggel a fiú és barát*, vál. v. (Szirmai Endrével), London, 1975; *A lét íze, hátrahagyott v., utószó* Tuskés Tibor, Bp., 1993; *Négy határ között*, vál. v., uo., 2000.

Ir. (-a -ő) /DSIDA Jenő/, ~, Ptüz 1929/21; TAMÁS Lajos, ~, Szent Grimasz, MMin 1930/2; SZENTELEKY Kornél, ~ legújabb könyve, 1931 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; SZIRMAI Károly, ~ három verseskönyve, AMilrod 1932. márc. 13.; ILLYÉS Gyula, *Tengerzúgás*, Nyug 1932/3; SZIRMAI Károly, ~ állomásai, 1934 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; CSUKA Zoltán, Baumgarten-jutalmat kapott ~, Kal 1934/2; KÁLLAY Miklós, *Vassal és fohással*. ~ új verseskötete, Kal 1935/1; REMENYIK Sándor, *Vassal és fohással*. ~ versei, ErdHel 1935/5; FORGÁCS Antal, *Vassal és fohással*, Nyug 1935. I.; TAMÁS Lajos, *A jugoszláviai magyar költészet*, MMin 1935/4; WEÖRES Sándor, *Delelő nap*, Nyug 1940. 441. old.; DUDÁS Kálmán, ~ vál. költeményei, Kal 1942/4; ILIA Mihály, *Szárnyaló idő*, Ttáj 1963/4; LŐRINC Péter, ~, *Szárnyaló idő*, MM 1963/5; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945*; Újvidék, 1968; DÉR Zoltán, DUDÁS Kálmán és ~ szerzői estje Szabadkán, MSzÓ 1968. jún. 1.; PÉTER László, *A bujdosó visszanez*, 7N 1972. ápr. 21.; KISS Ferenc, *Hűséggel őrzött kapcsolat*, Úz 1972/5; HERCEG János, *Hitet és bizakodást adó költő*, Úz, 1973/3; UTASI Csaba, *A költőtárs válasza. A Bácska c. vers elemzése*, 1975 = U. Cs., *Csak emberek*, Újvidék, 2000; *Üő*, *Irodalmunk és a Kalangya*, uo., 1984; KALAPIS Zoltán, ~. *Életrajzi kalauz*, MSzÓ 1993. júl. 3.; HERCEG János, *Kisebbségi irodalmunk szolgálatában*, Úz 1993/7–8; BORI Imre, *Kisebbségi eseménytörténet*. ~ írásaiból, Híd 1993/12; FODOR András, ~ emlékezete, Hítel 1994/3.

Fél évszázad magyar költői 1944–1994 (1998): antológia. – A kolozsvári Polis Könyvkiadó a Remekírók Diákkönyvtárában, Végh Balázs válogatásában megjelentetett kiadványa, melyben Ács Károly, Brasnyó István, Böndör Pál, Danyi Magdolna, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Gulyás József, Jung Károly, Koncz István, Ladik Katalin, Pap József, Sziveri János, Szügyi Zoltán és Tolnai Ottó versei is helyet kaptak.

FENYVES (1903-ig Friedmann) Ferenc (Nagyszentmiklós, 1885. szept. 15.–Szabadka, 1935. okt. 15.): szerkesztő, publicista. – Az általános iskolát Makón végzi, Szabadkán (1903) érettségizik, Pesten jogot hallgat. – Fiatalon bekerül a Budapesti Napló szerkesztőségébe, a

Borszem Jankó munkatársa, tudósítja a szabadkai lapokat. 1908-tól elvállalja a Bácsmegyei Napló felelős szerkesztői tisztségét, s ettől kezdve Szabadka sajtóéletének egyik vezéralakja, kivált a világháború utáni másfél évtizedben, amikor a jugoszláviai magyar irodalom szerveződik, visz fontos szerepet. ~ szerkesztésében és előszavával jelenik meg a Napló *Vagyunk* (1928) c. irodalmi almanachja, amely azt volt hivatva bizonyítani, hogy a „vajdasági írók szívében, lelkében, gondolkodásában miként keltenek visszhangot a vajdasági és általános emberi problémák, miként tudják ezt kifejezni, vagyis, hogy mennyire irodalom a vajdasági irodalom”. ~ szerzője néhány irodalmi tanulmánynak és szépirodalmi szövegnek. – Szerepel a Dettre-Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924) és a Bácsmegyei Napló *Almanachjában* (1929).

M. Mégegyszer elmodom . . . , publ., előszó Szegedi Emil, Szabadka 1938.

Ir. BRÓDY Mihály, ~, Kal 1935/6; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1848–1919, Szabadka, 1973; Uő, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; DÉR Zoltán, ~ újságíró, szerkesztő, Úz 1984/7–8; CSETVEI Mária, Kettős évforduló, emlékezés ~re, uo., 1985/12.

FENYVESI Ottó (Gunaras, 1954. okt. 28.): költő, műfordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1963) Topolyán végzi, majd az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékére iratkozik. – 1974–78, 1980–1991: az Újvidéki Rádió rockzenei műsorainak szerkesztője (lemezlovas), 1977–78: rendezőasszisztens az Újvidéki Televízióban, 1980–81: uo. újságíró, 1987–1991: az Újvidéki Rádió irodalmi műsorainak szerkesztője. 1992: Magyarországon él. 1992–93: a veszprémi Új Hírek tervezőszerkesztője, 1993–95: a tapolcai újság és városi tévé, 1995– a Veszprémi 7 Nap főszerkesztője. – 1977: Sinkó-díj.

M. Ezüstpátkányok áttetsző selyemzónán, v., Újvidék, 1978; Kollapszus, v., uo., 1988; A káosz angyala, v., Bp., 1993; Buzz off!, v., Veszprém, 1994; Amerikai improvizációk, v., uo., 1999.

Ir. CSÁNYI Erzsébet, Romantikus szépségvágy groteszk díszletek között, ÚjSymp 1978/163; VAJDA Gábor, Önleszámolások, MSzó 1978. dec. 2.; VÉGEL László, Szövegletár és közérzetnyitás. ~ Poetica licentia c. verséről, ÚjSymp 1981/200; UTASI Csaba, Túl a naivitáson, 1988

= U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; MÁK Ferenc, Neonfények koldusai, 1988 = M. F., A magam iskolája, uo., 1990; ZALÁN Tibor, Töredékek a nagy buli után. Vázlat a ~-jelenségről, Alf 1990/9; Uő, ~ könyvbemutatója elé, Él 1994/7; BALOGH Ödön, „Istenem, megcsalt a messzeség”, Napló (Veszprém) 1994. ápr. 23.; NÉMETH István Péter, A káosz angyala, Vig 1994/4; FEKETE J. József, „Már a jövő sem a régi”, 1994 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BAKONYI István, A káosz angyala, Árgus 1994/2; TÜSKÉS Tibor, A káosz angyala, Somogy 1994/3; HERCEG János, Futamok, Híd 1994/5–6; TOLDI Éva, Epikus töltéssel, 1994 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; SNEÉ Péter, Káosz és átmenetiség, Sziv 1994/2; BOZSIK Péter, Montázs mint esztétikum, avagy mi fán terem a Fenyvesi-öntet?, Műhely 1995/5; HARKAI VASS Éva, Keserű létmetaforák, 1994 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; VIRÁG Zoltán. (Sub)cultura interrupta. ~ költészetéről, Ttáj 1996/2; (Sub)cultura interrupta, kritikák, tanulmányok ~ költészetéről, Veszprém, 1997; RÁDAI Léna, Egy p@nk Gun@r@sról, Az Irodalom Visszavág 2000/6.

FISCHER Árpád, B.(ánáti) (Nagybecskerek, 1896. máj. 21.–Budapest, 1950.?): költő, színpadi szerző, fogorvos. – Iskoláit Kolozsváron, Budapesten végzi, Pécssett (1924) fogorvosi diplomát szerez. 1927-től Budapesten él. – A világháborút követően szülővárosában a Mi csoportba s a Renaissance c. folyóirathoz tartozó fiatalokkal együtt aktív résztvevője a megújuló irodalmi és művészeti életnek. A 20-as évek divatja szerint ~ a whitmani szabadvers első követője a vajdasági magyar költészetben.

M. Máriadalok, v., Becskerek, 1920; Vulkándalok, v., uo., 1920; A befejezetlen szobor, színmű, uo., 1920; Ervin herceg halála, színmű, uo., 1922; Lélek és írás. Grafológia, uo., 1939; Magyar– zsidó vonatkozások, tan., uo., 1940.

Ir. ASZLÁNYI Dezső, ~, Szabad Szó (Becsckerek), 1920. szept. 3.; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; LŐRINC Péter, Vándorlások, uo., 1965; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. máj. 25.

FOKY István, B.(ezdáni) (Bezdán, 1934. szept. 26.): költő, prózaíró, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1953), majd átképző után a tanítóképzőt (1955) Szabadkán végzi. – 1955–1959: tanító Gomboson, 1959–1962: Telecskán, 1962–1996: az Újvidéki Rádió gyermekés ifjúsági műsorainak munkatársa, (1967:) szerkesztője. 1996: nyugdíjas.

M. Pétervárad, történelmi r., Szabadka, 1976; Vidri, r., Kanizsa, 1991; Bezdáni versek, uo., 1995, Mint rohanó folyam, történelmi r., Újvidék, 1996; Szabadkanapvirág,

gyermekv., Szabadka, 1996; Mária Theresiopolis, v., uo., 1996; Öklöző Jézuska, gyermekv., uo., 1997; A zentai csata, történelmi r., uo., 1997; Magyarkák, ifjúsági r., Újvidék, 1997.

Ir. VARGA István, Vajdaság Mohácsa, Űz 1976/10; BODROGVÁRI Ferenc, Pétervárad, OésN 1977/18; VIRÁG Ágnes, Négy arcél a forgatagban, Űz 1977/11; BARANOVSKY Edit, „Történelmi lecke – mindörökre!”, SzHN 1995. jún. 22.; FEKETE J. József, Versek a pannon pokolból, 1995 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; SZLOBODA János, Idejekorán jött – intés!, Űz 1995/9; FEKETE J. József, Történelemről, erkölcsről, szerepről és megvalósításról, Űz 1996/11–12.; VAJDA Gábor, Regényesített történelem, SzHN 1996. júl. 18.

Forrás (1975–1993): A 7 Nap irodalmi rovata.

Forum Kiskönyvtár (1979–1990): könyvsorozat. – Művelődéstörténeti (néprajzi, régészeti, nyelvészeti, iskolás egészségügy-történeti, ill. lélektani-szociológiai) tanulmányokat tartalmazó kiadványok. Szerkesztő Tomán László. A könyvkiadás anyagi támogatásának nagymértékű csökkentése után a ~ elhalt. A ~ kötetei: MATIJEVICS Lajos, *Az utca nyelve*; PÉNOVÁTZ Antal, *Vajdasági magyar néprajzi kalauz*; SZEKERES László, *Amit az idő eltemetett*; MATIJEVICS Lajos, *Vizeknek szarváról*; PÁLINKÁS József, *Walter magisztertől a tudományegyetemig*; JUNG Károly, *Táltosok, ördögök, garabonciások*; HÓDI Sándor, *Táj és lélek*; Dr. BALLA Ferenc, dr. HEGEDŰS Antal, *Az egészség szolgálatában*.

Forum Könyvkiadó (1957–). – Újvidéken a Forum LapKönyvkiadó és Nyomdaipari Vállalat keretében működik. Feladata a jugoszláviai magyar könyvkiadás sokoldalú, intézményes fenntartása, a könyvterjesztés, a könyvbehozatal és -kivitel megszervezése. A jugoszláviai magyarság kulturális életének egyik központi intézménye, az irodalom „alakulástörténetére kiható, karakterét alapvetően befolyásoló, az írói pályákat megszabó fóruma, amely igényeket elégített ki és igényeket teremtett – íróknál, olvasóknál egyaránt” (Bori Imre). A ~ megalakulása előtt, 1945-től a jugoszláviai magyar nyelvű könyvkiadás a Vajdasági Magyar Kultúrszövetség és néhány kiadó (Híd, Testvériség–Egység, Minerva, Progres) hatáskörébe tartozott. A tervszerű, nagyobb méretű (a kezdeti 10–12 címszótól eljutott az

50–60 címszóig) magyar nyelvű, elsősorban szépirodalmi műveket, értekező prózát, publicisztikát, néprajzot megjelentető kiadás 1959-től veszi kezdetét. Az igazi fellendülés a 70-es évek közepétől számítható 10–15 év alatt történik, a 90-es évektől a támogatás csökkentése folytán a ~ működése (is) válságba kerül, a könyvek nagy része a Magyar Köztársaság Művelődési és Közoktatási Minisztériumának és a Nyílt Társadalomért Alap (Soros Alapítvány) támogatása nélkül nem jelenhetett volna meg. A ~ több jelentős könyvsorozat elindítója és fenntartója. 1963: Symposium Könyvek, 1973: Kövek, 1976: Hagyományaink; Gemma Könyvek, 1977: Esszék, tanulmányok, 1978: Kismonográfiák, Képzőművészeti monográfiák, 1979: Forum Kiskönyvtár, 1981: Jugoszláviai Magyar Regénytár, 1983: életmű kiadás(ok), 1984: Ifjúsági Regénytár, Nyelvművelő Füzetek. 1968-tól az időnként meghirdetett regénypályázatok díjazott és legjobb munkáit sorozatszerűen adja ki a ~ (1968: 12 regény, 1976–77: Jugoszláviai Magyar Regények, 1982–1992: Regénypályázat). A ~ 1957-től a Híd c. (irodalmi, művészeti), 1971-től a Létünk c. (társadalmi folyóirat) kiadója, illetve a Híd Irodalmi Díj (1959) gazdája. A ~ tevékenységébe tartozik a délszláv szerzők műveinek magyar nyelvű kiadása. Ennek keretében jelent meg többek között Miroslav Krleža (8 kötetben), Ivo Andrić (4), Danilo Kiš, Vasko Popa, Tin Ujević, Meša Selimović életművének válogatása vagy egy-egy munkája. A 60-as években a ~ jelenteti meg szerb(horvát) nyelven a magyar irodalom jeleseit. A kétnyelvű Ady-, József Attila-, Radnóti-, Weöres-kötet mellett Illyés Gyula (*Ebéd a kastélyban*, *Puszták népe*), Déry Tibor (*Niki*), Móricz Zsigmond (*Rokonok*), Karinthy Frigyes (*Tanár úr kérem*), Kodolányi János, Veres Péter, Szabó Magda, Kolozsvári Grandpierre Emil munkáit adják ki. A ~ főszerkesztői (igazgatói): Steinitz Tibor (1957–1962), Németh P. István (1962–67), Juhász Géza (1967–1975), Fehér Kálmán (1975–1983), Bányai János (1983–87), Bordás Győző (1987–1995), Toldi Éva (1995–).

Ir. UTASI Csaba, Könyvkiadásunkról, ÚjSymp 1968/41; JUHÁSZ Géza, Alkotói integritás – szerkesztői kompetencia, ÚjSymp 1968/43; CSÁKY S. Piroska, A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, Újvidék, 1973;

Uő, ~ bibliográfiája 1957–1983, előszó Bori Imre, uo., 1984; BORI Imre, Írók, irodalom, könyvkiadás, 1984 = B. I., Identitáskeresőben, uo., 2000; VUKOVICS Géza, Huszonhat év tükre, MSzó 1985. jan. 27.; TOMÁN László, A Forum 1500 kiadványa, Híd 1985/2; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; CSÁKY S. Piroska, A ~ bibliográfiája 1984–1999, uo., 2000.

Forum Lapkiadó és Nyomdaipari Vállalat (1957–). – Magyar nyelvű lapok, folyóiratok és könyvek kiadására létrehozott újvidéki székhelyű munkaszervezet. A ~ kiadója a Magyar Szónak (1957–), a Dolgozóknak (1957–1990), az Ifjúságnak (1957–1967), ill. a Képes Ifjúságnak (1967–), a Jó Pajtásnak (1958–1994), a Buksinak (1957–1962), a Mézeskalácsnak (1958–1994), a Hídnak (1957–), a Létünknek (1971–), az Új Symposionnak (1965–67, 1980–1992). A ~ keretében működik a Forum Könyvkiadó (1957–). A ~ igazgatói Rehák László (1956–59), Farkas Nándor (1959–1962, 1967–1974), Minda Tibor (1962–67), Petkovics Kálmán (1974–76), Bálint Imre (1976–1982), Fehér Kálmán (1982–86), Bányai János (1986–1990), Bozóki Antal (1990–91), Maróti Miklós (1991–94), Gobby Fehér Gyula (1994–95), Bordás Győző (1995–2000), 2000– Szombathy Zoltán mb. – 1996: Kisebbségekért Díj.

Föld és mag (1971): antológia. – A jugoszláviai magyar irodalom két háború közötti időszakának ún. népies írói (Móra István, Novoszel Andor, Kristály István, Cziráky Imre) válogatott írásait tartalmazó, a Forum Könyvkiadó Hagyományaink c. sorozatában megjelent gyűjtemény. A kötet anyagát válogatta és az utószót Bori Imre írta.

Ir. BÁNYAI János, Hagyományaink, 1971 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; PINTÉR Lajos, Irodalmunk, művelődésünk története, Ttáj 1972/12.

FÖLDI László (Csantavér, 1956. jún. 2.): prózaíró, színész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a mezőgazdasági szakközépiskolát (1975) Topolyán végzi, színészi diplomát (1979) Pesten szerez. – 1979–1982: színész a Szabadkai Népszínházban, 1982–83: az Újvidéki Színházban, 1983–86: az Újvidéki Rádióban, 1986–1992: a nyíregyházai Móricz Zsigmond Színházban, 1992–94: a miskolci Nemzeti

Színházban, 1994–95: a szolnoki Szigligeti Színházban, 1995– ismét Miskolcon.

M. Az orgonák völgyében, nov., Nyíregyháza, 1990; Vadregény, vadászélmények Csantavértől Afrikáig, Bp., 1997.

Ir. /HÁSZ/ FEHÉR Katalin, Az eljátszott álomország, Híd 1985/5; GEROLD László, Ember a természetben, Híd, 1990/9; Uő, „... vadászni addig kell, amíg élsz”, Híd 1997/11.

FRANCZ Mihály (Szárcsatelek, 1939. máj. 5.): költő. – Az általános iskolát Kanizsán végzi, gimnáziumba Újvidékre jár, majd átiratkozik a szabadkai tanítóképzőbe. – Újságíró az Újvidéki Rádióban, a Magyar Szóban, a 7 Napban, szerkesztőségi titkár a szabadkai Rukovet c. szerb folyóiratnál. Több évig az újvidéki Forum Könyvkiadó könyvügynöke, a 80-as évek végén könyvterjesztő és -kiadó magánvállalatot alapít Kanizsán.

M. Harmat csillagfényben, v., Szabadka, 1958.

Ir. FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1973. febr. 16.

FRANYÓ Zsuzsanna (Szabadka, 1953. jan. 31.): dramaturg, színikritikus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1971) szülővárosában végzi, tanári oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1975) szerez. 1983, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*A jugoszláviai magyar drámáról*), 1995, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A jugoszláviai magyar drámai irodalom története 1948-tól napjainkig*). – 1975–76: gimnáziumi tanár Szabadkán, 1976–79: dramaturg a Szabadkai Népszínházban, 1979–1995: az Újvidéki Színházban, 1995– az Újvidéki Rádió munkatársa, szerkesztője.

M. Domonkos István, Én lenni, színp. alk., SzabNépszh, 1977; Deák Ferenc, Zsvány, színp. alk., Gyermekszínház, Szabadka, 1979; Fehér Kálmán, Látomásnak ajtót nyitni, színp. alk., ÚjvSzH, 1984; Csáth Géza, A varázsló, színp. alk., SzabNépszh, 1985; Az Újvidéki Színház húsz éve, összeállította ~, Újvidék, 1994.

FÜLÖP Gábor (Újvidék, 1950. márc. 19.): költő, műfordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1968) szülővárosában végzi, magyartanári oklevelet (1973) az ELTE-n szerez. – Az egyetemi diploma megszerzése után szabadművészi státusa van, 1976–1991:

az Újvidéki Rádió szerkesztő-dramaturgja. 1991: Magyarországon él. 1993–94: Pécssett a polgármesteri hivatal művelődési tanácsosa, 1994: szellemi szabadfoglalkozású. – Több hangjátékát sugározta az újvidéki, a belgrádi és a pesti rádió.

M. „1969”, v., (Böndör Pállal, Kis/s/ Jovák Ferencsel, Tolnai Ottóval), Újvidék, 1970; A négydimenziós ablak, v., uo., 1970; Az erdő én vagyok, v., uo., 1973; Leó tűnődéseiből, gyermekv., uo., 1980; Banális susztermatt, v., uo., 1982; Csoportterápia, v., uo., 1985; Szél-altató, műford., uo., 1988; Kipányvázott versek, uo., 1989.

Ir. PAP József, Elsőkönyves jugoszláviai magyar író, Ktárs 1971/11; FEHÉR FERENC, ~, 7N 1972. márc. 3.; BÁNYAI János, A „második kötet”, 1973 = B. J., Könyv és kritika

II., Újvidék, 1977; DANYI Magdolna, A vers környékén, ÚjSymp 1973/103; CSORDÁS Mihály, A vörös kaktuszok országában, 1973 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; SZŰCS Imre, A magány és a szorongás versei, Úz 1974/1; ÁCS Károly, Lírai ügyelet, MSzó 1979. máj. 19.; FEKETE J. József, Tűnődés Leóról, Híd 1981/5; KALAPÁTI Ferenc, Cogito ergo sum, avagy a kettősségek gyermekköltészete, uo.; RADICS Viktória, Leó villámai, MKÚ 1981 máj. 1.; KOPECZKY Csaba, Űde szövegek, Úz 1981/6; ZALÁN Tibor, Banális susztermatt, Él 1983/8; LACZKÓ András, ~, Banális susztermatt, Somogy 1984/11–12; VAJDA Gábor, Reflexiók, 1985; A szorongás humora, 1989 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; LADÁNYI István, Elviselni a poént, Híd 1986/1; FEKETE J. József, „Meddig bírja még a vers?”, 1989 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995.

GÁBOR Zoltán (Lendva, 1922.?): esszéíró, képzőművész. – Iparművészeti tanulmányokat Zágrábban és Budapesten folytat, festőművészi diplomát a zágrábi Képzőművészeti Akadémián (1949) szerez. Huzamosabb ideig tartózkodik Párizsban és Bécsben.

M. Postagalamb, esszék, Muraszombat, 1982; Ápisz hona, tan., Lendva, 1990; Elmondom, karcolatok, Zágráb, 1995.

Ir. PAPP József, Az Öcsinek címzett levelek hozzánk is szólnak, MSzó 1983. aug. 27.; SZÚNYOGH Sándor, Egy újabb könyv az írástörténetről, Nű 1990. szept. 14.; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996.

GÁBRITY MOLNÁR Irén (Lukácsfalva, 1954. dec. 31.): szociológus, pedagógus. – Az általános iskolát Muzslán, a gimnáziumot (1973) Becskereken végzi, a szabadkai Közgazdasági Karon (1977) diplomál, a belgrádi Politikai Tudományok Karán (1981) szerez magiszteri, majd doktori (1986) fokozatot (*A szakszervezet szerepe a munkások integrálódásában*) – 1978–79: tanársegéd a szabadkai Közgazdasági Karon, 1979–1987: főiskolai tanár a tanítóképzőben, a Közgazdasági Kar (1987:) docense, (1992:) egyetemi rendkívüli tanára, (1997:) egyetemi rendes tanára. – 1995: a Magyarságkutató Tudományos Társaság elnöke.

M. A társadalmi-politikai szervezetek és a küldöttrendszer, Újvidék, 1981.

Ir. REHÁK László, Könyv politikai rendszerünk társadalmasulásának időszerű kérdéseiről, Űz 1982/9.

GAJDOS Tibor *Gottesmann* (Szabadka, 1917. okt. 20.–Szabadka, 1997. febr. 22.): prózaíró, publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén végzi, nyomdai szedőnek tanul, szakmunkásiskolát (1935) végez. – 1935–36: betűszedő a szabadkai Minervában, 1937–1944 között a munkásmozgalomban való részvétele miatt politikai elítélt Mitrovicán (1937–38),

majd a katonaidejének letöltése után politikai fogoly (1942–44) Pesten és Szegeden. 1945–47: Szabadkán társadalmi tisztségeket tölt be, 1947–48: Újvidéken a Zmaj Nyomda igazgatóhelyettese, 1949–1950: az alakuló Szabadkai Rádió igazgatója, 1950–57: telepes Izraelben, 1957–1960: szedő a Minervában, 1960–1972: a Pannonia Nyomda műszaki igazgatója. 1973: nyugdíjas. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Tűz a hegyek között, r., Újvidék, 1948; Még visszajövök, r., Szabadka, 1963; A csillagos homlokú. Hangya András életútja, uo., 1970; Hét szűk esztendő, r., Újvidék, 1972; A sziklaember. Matko Vuković életútja, Szabadka, 1975; Emlékvár, r., uo., 1975; Képzőművészeti élet Szabadkán, tan., uo., 1977; Kékfátyolos világ. Oláh Sándor élete és munkássága, monogr., uo., 1980; Végjáték vodkával, r., uo., 1992; Szabadka képzőművészete, monogr., uo., 1995.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, Tűz a hegyek között, Híd 1949/2; LATÁK István, Disputa, Híd 1949/5; Uő, Még visszajövök, MSzó 1964. febr. 16.; GÁL László, Egy író visszajött, 7N 1964. febr. 21.; HERCEG János, Egy vállalkozás dicsérete és bírálata, 7N 1970. júl. 17.; JUNG Károly, Krónika az ígérlet földjéről, Űz 1972/12; FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, ~, 7N 1973. jan. 26.; BRINDZA Károly, Egy forradalmár életrajza, Űz 1975/12; VARGA István, Az emlékezés mint regényforma, Űz 1976/1–3; SZOMBATHY Bálint, Úttörő előmunkálat, MSzó 1977. ápr. 16.; HERCEG János, Régi festők városa, MSzó 1977. szept. 24.; VÉKONY László, Egy korszak művészete, Űz 1977/9; DURANCI, Bela, Oláh Sándortól Hangya Andrásig, Híd 1978/1; HERCEG János, Oláh Sándor monográfiája, Dolg 1987. márc. 12.; MÁK Ferenc, Az arcképfestő magánya, Űz 1987/4, VARGA István, Egy kisiklás története, Űz 1993/1–2; DÉR Zoltán, In memoriam ~, Űz 1997/3–4.

GÁL László (Alsókabol, 1902. dec. 29.–Újvidék, 1975. júl. 13.): költő, író, publicista, műfordító. – Fiatalon Hercegfalvára, majd Budapestre kerül, itt jár iskolába. – Részt vesz az 1919-es forradalomban, melynek leverése után Bécsbe, 1920-tól Olaszországba emigrál. Rómából tudósítja a pesti lapokat. A 30-as

évek elejétől Szabadkán él. A Híd, a Kalangya munkatársa, *Grimasz* (1935–1941) címmel satirikus vicclapot ad ki, melyet a háború után a Magyar Szó (1963-ban) mellékleteként felújít. A világháború alatt nem publikálhat, bujdosik. – 1944-ben alapítószerkesztője a Magyar Szónak, melynél élete végéig dolgozik. – 1962: Híd Irodalmi Díj.

M. Novellíra, v. és próza, Bp., 1922; ~ verseskönyve, Szabadka, 1939; Jönnek a telepések. Rozi néni írni tanul, színpadi jelenetek, Újvidék, 1946; Ua., SzabNépsz, 1946; 57 vers, Újvidék, 1949; Nevető könyv, humoros írások, uo., 1951; Noé bárkája, elb., uo., 1959; Dal a szegény halászlól, v., uo., 1959; Ispiláng, v., uo., 1961; Tarlóvirág, vál. v., uo., 1962; Lepkevilág, v., uo., 1965; Szó a szélben, v., uo., 1968; Tenyerünkön a hold, v., uo., 1970; Rozsdás esték, összegyűjtött v., utószó Bori Imre, uo., 1972; Sziklaévek, hátrahagyott v. 1969–1975, ~ Művei, s. a. r. Pap József, uo., 1983; A nagy utazás, ~ Művei, riportok, v., hangjáték, uo., 1986.

Műford. Branko Ćopić, Napsugaras köztársaság, v., Újvidék, 1949; Branko V. Radičević, A vidám varázsló cukrászdája, v. uo., 1962; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I. (többekkel), uo., 1965; Jovan Jovanović Zmaj, Hol megálltam . . . , v. (többekkel), uo., 1983.

Ir. LATÁK István, Egy verseskönyvről és vele kapcsolatban egyről-másról. ~ Versek, Híd 1938/12; HERCEG János, ~ versei, 1939; Levél ~nak, 1952; Noé bárkája, 1959 = H. J. Összegyűjtött esszék, tanulmányok, Belgrád, 1999; a. e. /Arató Endre/, ~ verseskönyve, Kal 1939/11–12; LŐRINC Péter, ~ verseskönyve alkalmából, Híd 1949/3; SULHÓF József, ~, Nevető könyv, Híd 1951/8; BORI Imre, Dalok három hangra. ~ Dal a szegény halászlól, 1959 = B. I., Az ember keresése, Újvidék, 1960; FEHÉR Ferenc, Pirosszívű versek, fekete tintával, Híd 1959/5; (Enen) /ENCZI Endre/, ~, Noé bárkája, IU 1960/24; TOLNAI Ottó, ~, Ispiláng, Symp 1962. jan. 1.; UTASI Csaba, Tarlóvirág, 1963; Tíz év után, 1973 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; VÉGEL László, Számadás és szembenézés MSzó 1965. jún. 6.; BÉNYEI József, Jugoszláviai magyar verskötetekről, Alf 1967/9; FEHÉR Ferenc, Szó a szélben, MSzó 1968. szept. 8.; PODOLSZKI József, Szép, kedves versek, MSzó 1968. szept. 15.; VÉGEL László, Szó: Hamu vagy parázs, ÚjSymp 1968/42; BORI Imre, Egy versről. Dal a földemről c. vers elemzése, MSzó 1970. dec. 19.; BÁNYAI János, „Nem hinni szörnyű hit”, 1971 = B. J., Könyv és kritika II, Újvidék, 1977; Uő, Fényes napok, 1972 = B. J., Könyv és kritika, uo., 1973; BORI Imre, ~ köszöntése, Híd 1972/12; MAJTÉNYI Mihály, A poéta benne a legerősebb, MSzó 1972. dec. 23.; JUNG Károly, A fekete könyvről, uo.; TOLNAI Ottó, Mondani – valamit, uo.; LÉVAY Endre, Versek a világról, Úz 1973/6–7; VÉGEL László, A szocializált vallomások költészete, 1973 = V. L., A vers

kihívása, Újvidék, 1975; SZAKOLCZAY Lajos, Rozsdás esték, 1973 = Sz. L., Ötágú síp, Bp., 1989; UTASI Csaba, Nemek és nincsenek. A Szubotica c. vers elemzése, 1975; A kétkedés fekete csöndje. A nem hinni c. vers elemzése, 1976; Isten, ember, forradalom. A teremts c. vers elemzése, 1976; Távozóban. A Csak emberek c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; SZELI István, Egy félbehagyott mondatról, 1975; Találkozásainkról, 1975 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; BORI Imre, A kételkedőt idézzük . . . , 1975 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, uo., 1999; SZILÁGYI Ákos, Rozsdás esték, Kr 1975/2; FEHÉR Ferenc, Egy életmű kontinuitása, Úz 1975/8; TOLNAI Ottó, Vidám végrendelet, avagy bevezető sorok ~ „kapcsos könyvéhez”, ÚjSymp 1975/121; DANYI Magdolna, Őszikék, uo.; JUHÁSZ Géza, „Nem bántam meg és nem szégyellem”, 1976 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; BORI Imre, ~ első verseskönyve, Híd 1976/7–8; VÉGEL László, Egy megíratlan önéletrajz nyomában, uo.; BORI Imre, Költői válságok és diadalog, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, Újvidék, 1977; Uő, ~ misztériumjátéka, Híd 1976/10; THOMKA Beáta, Ady-remeszenciák ~ költészetében, HK 1978/36–37; VAJDA Gábor, Feloldásformák ~ költészetében = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; TOLDI Éva, A humor szintjei a Magyarzó Pistike meséiben, Híd 1984/12; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; Uő, ~ öregkori költészetéről, Híd 1985/11; TOLDI Éva, A belsővé vált kaland, 1987 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; VUKOVICS Géza, Riport és vers találkozása, Híd, 1987/1; MÁK Ferenc, Visszhangtalanul, Úz 1987/7–8; BORI Imre, A költő ~ a Grimaszban, 7N 1988. máj. 6.; 13.; DOMOKOS Mátyás, „Vasérből öntök vasparipát”, Híd 1991/4; BORDÁS Győző, Szerkesztői napló. ~ hagyatéki verseiről, Úz 1991/11–12; SZIMIN BOSÁN Magda, Gálék, életés korrajz, Újvidék, 1994; BORI Imre, ~ költői öröksége, MSzó 1995. júl. 15.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Gál László publicisztikai díj (1978– 1981).

– Gál László, a Magyar Szó egyik alapító szerkesztőjének emlékére és a jugoszláviai magyar újságírás támogatására létrehozott, kétévenként odaítélendő díj, amellyel a megadott témára írt legjobb publicisztikai pályamunkát (riport, interjú, napló, dokumentumregény stb.) jutalmazza a lap zsűrije. Kijelölt témák: 1979: A Petőfi brigád megalakulása, történelmi szerepe, jelentősége, a brigád harcosainak élettörténete, 1981: a mindennapi élet. A pályázók munkafeltételeinek segítésére a lap alapítványt hozott létre, amely a benyújtott munkaterv alapján ítélte meg a támogatást.

Ir. BOGDÁNFI Sándor, Raport egy riportpályázatról, MSzó 1982. máj. 22.

GALAMB János, *Glaug* (Beckerek, 1919. aug. 24.–Szabadka, 1997. márc. 20.): költő. – Szegénysorsú gyerek lévén csak elemi iskolába jár, a gimnázium első két osztályát esti tagozaton az 50-es évek elején végzi Újvidéken. – Konviktusi szolga, alkalmi munkás a téglá-, a sörgyárban, kőműveseknél, magánvállalkozóknál. 1943–46: napszámos a helyi vasúti műhelyben, 1946–1951: a Magyar Szó, 1951–1960: a 7 Nap, 1960–1982: az Újvidéki Rádió munkatársa, itt filmkritikus is. 1982: nyugdíjas. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Őszi nap ragyog, v., Újvidék, 1962.

Ir. UTASI Csaba, Az idill rabságában, 1962 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, ~, 7N 1972. dec. 15.; DÉR Zoltán, ~, Űz 1997/3–4.

GALAMBOS (1898-ig Grünbaum) Margit, F./ARAGÓ/ (? , 1892.–?): költő. – Több melléklet, lap (A Mi Irodalmunk, Hétről-Hétre, Kalangya) munkatársa, szerepel a *Kéve* (1928) c. első versantológiában, valamint a Bácsmezei Napló kiadásában megjelent *Vagyunk* (1928), a Bácsmezei Napló *Almanachjában* (1929) és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931). Kötete nincs.

GALLUSZ László (Péterrève, 1947. aug. 19.): publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1966) Újvidéken végzi, majd beiratkozik az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékére. – 1966– az Újvidéki Rádió bemondója, (1975:) a Faluműsor munkatársa, (1981:) szerkesztője.

M. Földéhség. Szociográfiai portrék, Újvidék, 1996; Az élet poklában. Bácskaiak vallomása az oroszországi hadifogságról, uo., 1997.

Ir. BORI Imre, Szociográfiaiak nyomában, Újvidék, 1997.

GARAY Béla (Szabadka, 1897. febr. 14.–Szabadka, 1987. febr. 7.): színházi történetíró, színész, rendező. – Iskoláit szülővárosában végzi. – Tizenhét éves, amikor sikeres színészvizsgát tesz, s helyi társulatban segédszínészi státust nyer. 1917–1924: vidéki társulatok tagja. 1924-ben visszatér Szabadkára, hivatalnoki munkát

vállal, s a Népkörben rendez, játszik, színházi tárgyú írásokat jelentet meg. 1946–1954: a Szabadkai Népszínház rendezője, színésze. 1954: nyugdíjas.

M. A színjátszók kézikönyve, tan., Újvidék, 1950; A színjátszás művészete, tan., uo., 1950; A színpadi beszéd, tan., uo., 1952; Az ekhósszekértől a forgószínpadig. A szabadkai magyar színjátszás története, tan., előszó Majtényi Mihály, uo., 1953; A kulisszák világában, önéletrajz, Szabadka, 1970; Színészarcképek, publ., Újvidék, 1971; Festett világ, publ., uo., 1977.

R. Sulhóf József, Kidőlt a májusfa, SzabNépsz, 1953, JMNépsz, 1954; Kvazimodo Braun István, A Magdicsügy, SzabNépsz, 1953, JMNépsz, 1954; Kvazimodo Braun István, Fizető vendég, JMNépsz, 1956; V. Lippay Etelka, Boldogság részletre, SzabNépsz, 1960; Lippay Etelka, Fő a nyugalom, uo., 1961; Kvazimodo Braun István, Tóparti ház, uo., 1963.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, Gördül már a függöny, Űz 1972/4; GEROLD László, Hevenyészett múltidézés, ÚjSymp 1972/84; HERCEG János, Mécsvirágok, Űz 1978/9; LÉVAY Endre, Egy érdemes életút, Lé 1978/1; BARÁCIUS Zoltán, Az ekhósszekér letért az útról, Űz 1987/4; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1991/2; DÉR Zoltán, ~ színész, rendező, színházi történetíró, Űz 1996/10.

A gazdátlan világ (1968): antológia. – A Híd 1968/12 számának mellékleteként, Bori Imre válogatásában és előszavával megjelent jugoszláviai magyar költők 1918–1945 közötti verseinek gyűjteménye. A ~ szerzői Ambrus Balázs, Bencz Boldizsár, Berényi János, Csuka Zoltán, Debreczeni József, Dudás Kálmán, Fekete Lajos, Gál László, György Mátyás, Haraszi Sándor, Laták István, Lovász Pál, Mikes Flóris, Sinkó Ervin, Somogyi Pál, Szenteleky Kornél, Szirmai Károly és Tamás István.

Ir. BÁNYAI János, Irodalom múlt nélkül?, MSzó 1969. márc. 2.

GÉBER László (Kovin, 1959. jún. 1.): költő, műfordító. – Az általános iskolát Székelykevéen, a gimnáziumot (1978) Pancsován végzi, Belgrádban a Politikai Tudományok Karának Nemzetközi Szakán (1986) diplomál. – 1987–1992: az Újvidéki Televízió külpolitikai újságírója, 1992– az Újvidéki Rádió irodalmi szerkesztője. – Verseivel szerepel a *Te-leírt világ* (1987) c. antológiában.

M. Szöveg szalonna, v., Újvidék, 1994.

Ir. TOLDI Éva, *Fiatal költők antológiája*, 1987 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; UTASI Csaba, *Alakuló, kusza üzenetek*, 1988 = U. Cs., *Vér és sebek*, uo., 1994; BORI Imre, *Versek*, 1993 = B. I., *Hétről hétre*, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, „Hol van az én maradásaim helye?”, 1994 = F. J. J., *Próbafüzet II.*, Szabadka, 1995; BORBÉLY János, *A melankólia költője*, *Üz* 1994/10; HARKAI VASS Éva, *A hosszúvers vonzásában*, 1994 = H. V. É., *Ezredvégi megálló*, Újvidék, 1998.

Gemma Könyvek (1976–): könyvsorozat. – A Forum Kk. kiadásában megjelenő fiatal írók, költők első köteteit tartalmazó sorozat. A ~ előzményének tekinthetők azok a formára, külalakra egységes kiadások, melyek 1959-től (ekkor Gulyás József, Dóró Sándor, Huszár Zoltán, Tóth Ferenc versei jelentek meg) álltak időnként össze, de hosszú távon futó folyamatos sorozatnak csak a rügy jelentésű ~ tekinthető. A ~ kötetei: 1. SZOMBATHY Bálint, *Szerelmesek és más idegenek*, v.; 2. VESZTEG Ferenc, *Réják*, v.; 3. SINKOVITS Péter, *Drótsövény*, v.; 4. VANKÓ Gergely, *Örvénygyökér*, v.; 5. KOVÁCS Nándor, *Fölöttünk az ég*, v.; 6. SZIVERI János, *Szabad gyakorlatok*, v.; 7. BÁLINT Béla, *Nyomtalan*, v.; 8. SZÜGYI Zoltán, *Hangosan és csendesen*, v.; 9. FENYVESI Ottó, *Ezüstpatkányok áttetsző selyemzónákon*, v.; 10. HÓDI Sándor, *Létélmény és valóság*, tan.; 11. /HARKAI/ VASS Éva, *Nyárkisülések*, v.; 12. BENEDEK Mária, *A képernyőn havazik*, naplójegyzetek; 13. BERETKA Ferenc, *Abban az utcában*, nov.; 14. THOMKA Beáta, *Narráció és reflexió*, tan., kr.; 15. SEBŐK Zoltán, *Médiumok és művészetek*, kr., esszék; 16. KALAPÁTI Ferenc, *Óriásfelirat*, v.; 17. P. NAGY István, *Alkalmatlan évszak*, v.; 18. FEKETE J. József, *Olvasat*, esszék; 19. *Te-leírt világ*, v.; 20. APRÓ István, *Küldetés*, kistr.; 21. BESZÉDES István, *Kívánja-e a pirosat?*, v.; 22. VARGA Szilveszter, *Angyalcomb*, v.; 23. BOZSIK Péter, *Visszakézből*, v.; 24. MAJOROS Sándor, *A visszhangkísérlet*, nov.; 25. KALAPIS Rókus, *Kis keleti nők*, nov., kistr.; 26. BATA János, *Korom*, v., műford.; 27. *A varázsszobor*, elb.; 28. PAPP p Tibor, *Könnyv*, v.; 29. SZABÓ PALÓCZ Attila, *Résnyire nyitva*, v.; 30. JÓDAL Kálmán, *Bakanacs és fal*, kistróza, hangjáték; 31. GÉBER László, *Szöveg szalonna*, v.; 32. LOVAS Ildikó, *Kalamáris*, nov.; 33. SZÜTS Zoltán, *Versszelídítés*, v.; 34. MIRNICS L. Zsuzsanna,

Varázssbot fonákja, v.; 35. VEREBES Ernő, *Griff*, v.

Ir. V.ÉGEL/ L./ászló/, *Új költők, új versek*, MSzó 1977. jan. 14.; ÁCS Károly, *Lírai ügyelet*, MSzó 1979. febr. 17.

GERGELY Boriska, *Pásztor* (Óbecse, 1887. dec. 3.–Budapest, 1943. febr. 6.): prózaíró, költő, háziasszony. – Fiatalon Törökkanizsára kerül, itt végzi iskoláit, s innen küldi írásait a vajdasági lapokba (Napló, Képes Vajdaság, Vajdasági Írás, A Mi Irodalmunk, Hétről-Hétre, Kalangya, Híd). Szerepel a Dettre–Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924) és a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, ill. a *Kéve* (1928) c. versés az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában. A Szenteleky Társaság alapító tagja. 1937-ben a jugoszláviai magyar írók törökkanizsai Helikonjának szervezője, házigazdája.

M. Mesék, Kanizsa, 1926; *A tékozló lány*, r., Bp., 1929; *Asszonycél*, r., Zombor, 1933; *Nagyokról kicsinyeknek*, mesék, Szabadka, 1933.

Ir. SZENTELEKY Kornél, ~, *Mesék*, 1926 = Sz. K., *Új életformák felé*, Újvidék, 1999; SZIRMAI Károly, ~ meséskönyve, 1934 = Sz. K., *Szavak estéje*, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; FARKAS Geiza, *Nagyokról kicsinyeknek*, MMin 1934/2; MAJTÉNYI Mihály, *A magunk nyomában*, Újvidék, 1961; UTASI Csaba, *Irodalmunk és a Kalangya*, uo., 1984; PATÓ Imre, *Ecsetvonás ~ portréján*, *Üz* 1986/1–2; GUBÁS Ágota, ~ világa, *Híd* 1992/10; GERGELY Gabriella naplója, *Híd* 1992/10, 1993/1–2.

GEROLD László (Újvidék, 1940. szept. 24.): irodalom-, színháztörténész, kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1959) szülőhelyén végzi, itt szerez az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) tanári oklevelet. 1983, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Dráma és színjátás Szabadkán a XIX. században*). – 1964–1971: a Magyar Szó munkatársa, színikritikusa, 1971– tanársegéd, (1983:) docens, (1988:) egyetemi rendkívüli tanár, (1995:) egyetemi rendes tanár a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken. – 1983–1991: tanszékvezető. 1995–2000: vendégtanár a zombori Tanítóképző Karon, 2000– a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén. – 1986– a Híd kritikarovatának szerkesztője, 1991–94:

a Tanulmányok, 1995– a Hungarológiai Közlemények főszerkesztője. – 1969: második díj a Híd szociográfiai pályázatán (*Hatvan magyartanár*), 1980: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, 1990: Híd Irodalmi Díj.

M. Rólunk is vallanak, értelmiségszociográfia, Újvidék, 1970; Színház és kritika. A Szabadkai Népszínház előadásairól, uo., 1970; Színházi életünk I. Naplók, emlékezések, levelek, s. a. r., uo., 1976; Színház a nézőtétről. Az Újvidéki Színház tíz éve, tan., kr., uo., 1983; Színházesszék, uo., 1985; Száz év színház. Dráma és színjátszás Szabadkán a XIX. században 1816– 1918, monogr., uo., 1990; Meglelt örökség. A XIX. századi magyar irodalomról, színházról, hagyományról és moderniségről, tan., esszék, kr., uo., 1994; Legendák és konfliktusok. A XX. századi magyar irodalomról, tan., esszék, uo., 1997; Drámakalauz. Tanulmányok, esszék és színikritikák jugoszláviai magyar drámákról és előadásaikról, uo., 1998.

Ir. HERCEG János, A tanár felel, 7N 1969. júl. 11.; TÓKE István, Hatvan magyartanár. Jegyzetek egy szociológiai felmérés ürügyén, Híd 1969/11–12.; VAJDA Gábor, Harminchat magyartanár, ÚjSymp 1970/58; BÁLINT István, Szociográfia vagy régi viták felelevenítése?, MSzó 1971. júl. 31.; KOLOZSI Tibor, Diákok, magyartanárok – és szociográfia, Űz 1971/3; DANYI Magdolna, Jegyzet ~ művelődés-szociográfiai tanulmánykötetéről, Lé 1971/1; BAGI Ferenc, A Rólunk is vallanak c. könyvről, Űz 1972/3; UTASI Csaba, A kezdeményezés dicsérete. ~, Színház és kritika, MSzó 1972. jan. 29.; HERCEG János, Gálans levél a múltba, MSzó 1977. jan. 29.; M.(OLNÁR) G.(ÁL) P.(ÉTER), Színháztörténeti híd, Nszab 1977. febr. 13.; CSÁNYI Erzsébet, Színháztörténetünk mozaikkockái, KI 1977. márc. 9.; BIACSI Antal, Színháztörténeti utazás, Híd 1977/4; TÓTH László, Gondolatok egy könyv ürügyén, Új Szó 1977. szept. 16.; DÉR Zoltán, Beszélő kövek, 1976 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; GUELMINO Sándor, Szivacstalaj, homokfutó . . ., MSzó 1981. nov. 7.; BORI Imre, SZELI István, SZÉKELY György, Bizottsági jelentés ~, Dráma és színjátszás Szabadkán a XIX. században c. doktori értekezéséről, HK 1983/55; JUHÁSZ Géza, Eredmények és tennivalók színháztörténetünk kutatásában, Űz 1984/1–2; MÉSZÁROS Tamás, Kritikus a szomszédból, Nagyv. 1985/4; KÁICH Katalin, Színházi kultúránk felnőtté válása, ÚjSymp 1985/239–240; SZAJBÉLY Mihály, Színház a nézőtétről, Él 1986/1; GUELMINO Sándor, A színházi változások nyomdokain, MSzó 1986. máj. 3.; JUHÁSZ Géza, Színháztörténetünk nagy és fontos fejezete, MSzó 1990. dec. 15.; TARJÁN Tamás, Ex libris, ÉésI 1991. júl. 12.; NÁDRA Valéria, Dráma és színjátszás Szabadkán, Színház 1991/12; SZELI István, Adalék műveltségképünk anatómiájához, 1994 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; KERÉNYI Ferenc, ~, Meglelt örökség, ItK 1995/5–6; BÁNYAI János, Az „önkéntelen értékrend” = Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; FEKETE J. József, A fókuszban: Kosztolányi, MSzó 1997.

május 10.; BORI Imre, Szociográfák nyomában, Újvidék, 1997; Uő, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998; MÁRKUS Béla, Könyvek a Vajdaságból, ŰKp 1999/1–2; JUHÁSZ Géza, A drámatörténész és kritikus térségünk magyar színműveiről, MSzó 1999. júl. 3.; BÁNYAI János, KOLTAI Tamás, NÁNAY István, NÉMETH István, SZELI István és UTASI Csaba írása ~ról, Híd 2000/9.

GION Nándor (Szenttamás, 1941. febr. 1.): prózaíró, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, az ipari szakiskolát (1959) Szabadkán végzi. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) szerez tanári oklevelet. – 1963–1983, 1985–1994: az Újvidéki Rádió munkatársa, szerkesztője, főszerkesztője, 1983–85: az Újvidéki Színház igazgatója. – 1994: Magyarországon él, szabadfoglalkozású író. – 1979–1982: a Vajdaság Íróegyesület elnöke. – 1968: első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Testvérem, Joáb*), 1969: első díj a Forum Kk. ifjúsági regénypályázatán (*Engem nem így hívnak*), 1973: Híd Irodalmi Díj, 1987: Déry Tibor-díj, 1988: József Attila-díj, 1989: Márai Sándor-díj.

M. Kétéltűek a barlangban, r., Újvidék, 1968; Testvérem, Joáb, r., uo., 1969; utószó Bányai János, 1982; Engem nem úgy hívnak, ifjúsági r., uo., 1970; Ezen az oldalon, elb., uo., 1971; Postarablók, ifjúsági r., uo., 1972, 1984; Virágos katona, r., uo., 1973; Olyan, mintha nyár volna, nov., uo., 1974; Latroknak is játszott (Virágos katona; Rózsaméz), r., uo., 1976; utószó Kántor Lajos, Bukarest, 1980; A kárókatona még nem jöttek vissza, ifjúsági r., uo., 1977; előszó Szele István, 1980, 1988, 1994, Bp., 1999; Ezen az oldalon, ÚjvSzH, 1978; Sortűz egy fekete bivalyért, ifjúsági r., Újvidék, 1982; Bp., 1999; Az angyali vigasság, elb., Újvidék, 1985; Börtönről álmodom mostanában, r., uo., 1990; Izsakhár, elb., Bp., é. n.; Mint a felszabadítók, elb., uo., 1996; Ez a nap a miénk, r., uo., 1997; Jéghegyen, szalmakalapban, vál. elb., uo., 1998; Latroknak is játszott (Virágos katona, Rózsaméz, Ez a nap a miénk), regénytrilógia, uo., 1999.

Ir. GEROLD László, Kétéltűek a barlangban, MSzó 1968. aug. 4.; HERCEG János, Hazai tükörben, 1969 = H. J., Évek és könyvek, Újvidék, 1971; UTASI Csaba, A teljesség felé, ÚjSymp 1969/45; n. n., Bonyodalmak egy díjnyertes regény körül, MSzó 1969. jún. 28.; A Kiadói Tanács közleménye ~, Testvérem, Joáb c. regényéről, ÚjSymp 1969/51–52; BORI Imre, Kommentár egy regényhez, uo.; FEHÉR Kálmán, Szocialista telepátia, avagy cenzori kirendeltség, uo.; UTASI Csaba, Felszólalás, uo.; GEROLD László, Véleményem a Közleményről, uo.; Uő, Szövegművek egy regény körül, MSzó 1969. júl. 10.; BORI Imre, Testvérem, Joáb, 1970 = B. I., Fejezetek

irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VARGA Zoltán, Testvérünk, Joáb, 1970; Vajdasági könyvekről visszapillantó tükörben, 1971; Séta prózánk körül, 1973 = V. Z., Periszkóp, uo., 1975; BÁNYAI János, A realista regény felé, 1970; Írói szigorúság nélkül, 1974 = B. J., Könyv és kritika II., uo., 1977; GEROLD László, Szenvtelenség és légkör, ÚjSymp 1970/58; HERNÁDI Miklós, Jegyzetek Vajdaság új regényirodalmáról, Vság 1970/12; DÉR Zoltán, A humánus szétmállása, 1970; Költészet darócban, 1971; Költészet romokból, 1972; Tudósítások a semmi közeléről, 1975; Tudatos építkezés, 1979 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BÁNYAI János, Az eltűnt regény nyomában, 1972 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; KOLOZSI Tibor, Regény értékes elemekkel, Űz 1972/6–7; JUNG Károly, A nagy rumli éjszakája, MSzó 1972. júl. 1.; ZÁKÁNY Antal, Nemes igazságszolgáltatás, Űz 1972/10; BORI Imre, ~, Ezen az oldalon, ÚjSymp 1973/94; GEROLD László, ua., uo.; MÁRKUS Béla, Jelkép és valóság. ~ regényei, 1974; ~, Olyan, mintha nyár volna, 1975 = M. B., A betokosodott kudarc, Bp., 1996; JUHÁSZ Erzsébet, Szökevény valóság. ~ prózájáról, ÚjSymp 1974/108; UTASI Csaba, Olvasmányos mese, 1974; Két regény tanulságai, 1977; A kárókatona nem jönnek vissza, 1978 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; VARGA LAJOS Márton, Ezen az oldalon, Ttáj 1974/8; CSUKA Zoltán, ~, Virágos katona, Ktárs 1974/12; FÉJA Géza, ~, 1975 = F. G., Törzsek és hajtások, Bp., 1978; KOPECZKY Csaba, Állóvizek, Űz 1975/9; BÁNYAI János, Az Izsakhárról. Novellaelemzés, Híd 1976/1; VAJDA Gábor, Latrok között is ember, MSzó 1977. febr. 12.; HERCEG János, A Gallaiak és a többiek, 7N 1977. máj. 13.; VARGA LAJOS Márton, ~, Latroknak is játszott, Ktárs 1977/8; JUHÁSZ Géza, Gyermekéről – nemcsak gyermekeknek, Űz 1977/10; CSÁKY Judit, A kárókatona még nem jöttek vissza, Kr 1979/1; FERDINÁNDY György, ~, Latroknak is játszott, ÚjLátóh 1979/1; GRENDEL Lajos, Latroknak is játszott, ISz 1979/2; GEROLD László, ~, Ezen az oldalon, 1979 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; HORNYIK Miklós, Mit mondanak a derék indiánok?, MSzó 1980. jan. 19.; HOFFMANN/RADICS/Viktória, Egyén és (ál)közösség. ~ A hatodik ujj c. novellájának értékorientációs elemzése, ÚjSymp 1980/183–184; SZÁVAI János, Latroknak is játszott, 1980 = Sz. J., Zsendül-e a fügefafa ága?, Bp., 1984; KÁNTOR Lajos, ~ metaforái, Utunk 1980. jún. 6.; ODORICS Ferenc, Módszer és szemlélet szintézise, Fo 1982/11; VARGA Zoltán, A naivitás diadala, Híd 1983/1; VAJDA Gábor, Finom vaskosságok, MSzó 1983. jan. 27.; DÉR Zoltán, Ének az istállóban, 7N 1983. máj. 13.; PINTÉR Lajos, ~, Latroknak is játszott, Ttáj 1983/6; SZAJBÉLY Mihály, Sortűz egy fekete bivalyért, Él 1984/10; BORDÁS Győző, Késdobálók, Híd 1985/6; FEKETE J. József, Hová siet az élet?, 1986 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; HERCEG János, Gion új könyve alkalmából, Híd 1986/3; VARGA Zoltán, Vigasztaló szomorúság, Űz 1986/3; ZALÁN Tibor, Négyen a Vajdaságból, Kv 1986/9; GREZSA Ferenc, Regényen innen és túl, 1987 = G. F., Vonzások és vallomások, Szeged, 1999; R. SZABADOS Tamás, ~, Az

angyali vigasság, Kr 1988/2; BORDÁS Győző, Sodró történetek, Híd 1988/2; REUTER Lajos, ~, Az angyali vigasság, Jkor 1988/7–8; GEROLD László, Példabeszéd regényben elbeszélve, Híd 1991/1; DOMOKOS Mátyás, VARGA Lajos Márton, Egy igazi regény, Jkor 1991/5; SZILÁGYI Márton, Otthonunk a börtön?, 1991 = Sz. M., Kritikai berek, Bp., 1995; PANNONHEGYI Katalin, Börtönről álmodom mostanában, Kr 1991/9; TAKÁCS Ferenc, Vér, vers és arany, Ktárs 1992/2; MAJOROS Sándor, Lőfegyverek és gyógyteák . . ., MN 1994/10; UTASI Csaba, A főlény boldogsága, Híd 1995/4–5; TOLDI Éva, Kis délvidéki szappanopera, 1995 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; VILCSEK Béla, Regény helyett regény, 1995 = V. B., A mesterség dicsegete, Bp., 1998; UTASI Csaba, A főlény boldogsága, Híd 1995/4–5; VAJDA Gábor, Önigazolás, Új Holnap 1996/1; KÁROLYI Csaba, Mint a rétes, ÉésI 1996. júl. 19.; BÉNYEI Tamás, ~, Mint a felszabadítók, Kr 1996/11; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; SZILÁGYI Zsófia, Felgyújtják a világot?, Alf 1997/1; FÜZI László, Az elbeszélés gyönyörűsége, Ttáj 1997/4; TOLDI Éva, Török Ádám napja, Alf 1998/3; MÁRKUS Béla, Édesszájú mesék, 1998 = Nemzetiségi magyar irodalmak az ezredvégen, szerk. Görömbei András, Debrecen, 2000; FÜZI László, „Nincs időm észrevenni a történet eltűnését”, Fo 1998/11; OLASZ Sándor, A történetmondás öröme, uo.; VARGA Zoltán, Valóságkereső, uo.; TOLDI Éva, Az író utcája, uo.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; N. PÁL József, Miénk ez a történelem, Ktárs 1999/5; POMOGÁTS Béla, A bárányok hallgatása. ~, Testvérem, Joáb c. regényéről – egykor és most, HK 2000/2; BENCE Erika, Prózaforma, aktualitás, kánon, uo.

GOBBY FEHÉR Gyula (Feketics, 1943. ápr. 11.): próza-, drámaíró, publicista. – Az általános iskolát Kishegyesen és Verbászon, a gimnáziumot (1961) Újvidéken végzi, ahol a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári (1964), majd középiskolai tanári (1966) oklevelet szerez. – 1961–62: újságíró az Újvidéki Rádió ifjúsági műsorában, 1963–67: az Ifjúság főszerkesztő-helyettese, 1967–68: általános iskolai tanár Moholon, 1968–1974: szerkesztő a Belgrádi Televízió magyar szerkesztőségében, 1974–1986: az Újvidéki Televízióban szerkesztő, főszerkesztő-helyettes, (1983:) műsorigazgató, 1986–1990: miniszterhelyettes a Tartományi Oktatási és Kulturális Minisztériumban, 1990–94: az Újvidéki Televízió szerkesztője, 1994–95: A Forum Kiadóház vezérigazgatója, 1995– a Szerbiai Televízió magyar nyelvű szerkesztőségének kommentátora. – 1970: harmadik díj a Forum Kk. színműpályázatán (*A budaiak szabadsága*), 1980: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1982: második díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Testek és álmok*).

M. Elrontott csodák, nov., Újvidék, 1965; Kenyér, kistr., uo., 1966; A verseny végén, r., uo., 1969; Statisztikusok, Rádiószínház, Újvidék, 1970; A szabadság pillanata (=A budaiak szabadsága), SzabNépszh, 1974; Szent bolond, r., Újvidék, 1976; Vallatás, SzabNépszh, 1976; A budaiak szabadsága, Gyulai Várszínház, 1978; Másokat hívó hang, elb., Újvidék, 1979; Bűnös-e a Szél?, ÚjvSzính, 1979; Az ellenállás fényei, dr., Újvidék, 1981; A zöldhajú lány, SzabNépszh, 1981; Testek és álmok, r., Újvidék, 1984; Armánd gróf halála és más történetek, elb., uo., 1985; Duna menti Hollywood, ÚjvSzính, 1986; A hajó, uo., 1989; Vallomás, dr., utószó Gerold László, Újvidék, 1989; Tekergők, nov., uo., 1996; A sötét árnyéka. Újvidéki dekameron II., elb., uo., 1999.

Ir. GION Nándor, Túlméretezett tisztelet, ÚjSymp 1967/26–27; GEROLD László, Kafkai arányok lényegesen leegyszerűsítve, uo.; BORI Imre, A verseny végén, 1970; A budaiak szabadsága, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VARGA Zoltán, A közhelyek értéke, 1970 = V. Z., Periszkóp, uo., 1975; GEROLD László, Színműpályázat '70; Statisztikusok, 1970; A budaiak szabadsága, 1974, 1978, 1980; Vallatás, 1976; Bűnös-e a Szél?, 1979; Duna menti Hollywood, 1986; A hajó, 1989 = G. L., Drámakalauz, uo., 1998; BORI Imre, ~ novelláiról, 1973 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, uo., 1999; BENKŐ Ákos, Vázlat ~ról, Alf 1974/8; GUBÁS Ágota, A választás drámája, Űz 1975/1; FRANYÓ Zsuzsanna, Teljes értékű előadás, Űz 1976/8; UTASI Csaba, Frankovics Mihály ébresztése, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; BORI Imre, Egy regényhez vezető utakról, MSzó 1977. febr. 26.; Uő, A források értelmezéséről, MSzó 1977. márc. 5.; Uő, A tótágast álló világ, MSzó 1977. márc. 12.; BORDÁS Győző, Oratórium és portré. ~ Vallatásának színpadi és tévéfilm-változatáról, Híd 1977/12; KIRÁLY Ernő, Hogyan jutottam el a Glóbusz filmzenéjéhez, uo.; SOLTIS Lajos, Vallomás a szerepről, uo.; RAS, Éva, Vallomás a szerepről, uo.; BAMBACH Róbert, Ki a bűnös?, Űz 1979/7–8; VAJDA Gábor, Réselelt, 1980 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983, FARAGÓ Kornélia, Hívó hangok, ÚjSymp 1980/179; HERCEG János, Közeli játéktér, Űz 1980/3; DORMÁN László, A zöld hajú lány, MSzó 1981. nov. 5.; CSORDÁS Mihály, Három ősbemutató, Űz 1982/1–2; HORNYIK Miklós, ~, Testek és álmok, Híd 1984/6; FEKETE J. József, A bőség csapdája, 1985; Örvényben, 1986 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; VARGA Zoltán, Történet nélkül, Űz 1985/4; VARGA István, A valóság és a lehetőségek között, Űz 1986/12; LOVAS Ildikó, A nagy építés?, ÚjSymp 1989/281–282; P. MÜLLER Péter, Színlelés, Híd 1989/7–8; VAJDA Gábor, Az özőnvíz előterében, 7N 1990. ápr. 13.; BENCE Erika, Kis világok, irodalmi terek, 1996 = B. E., Szemkőzt a művel, Szabadka, 1999; BORI Imre, A jugoszlávai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, ~, Tekergők; A sötét árnyéka, Ktárs 1999/6; Uő, „Hol a Bodri? Hol vannak a lepedők? Hol van a nagytata régi hegedűje?“, MSzó 1999. júl. 24.; MÁRKUS Béla, Túlcordult szavak, ÚKp, 2000/4; BENCE Erika, Mindenki megvan a maga története, Híd 2000/3–4.

Gondolat (-Misao-Myslenka-Gindul-Dumka) (1975–1993): hetilap. – Már 1973-ban felmerült Kultúra címmel egy ötnyelvű (Vajdaság öt hivatalos nyelvén) megjelenő kulturális szemle kiadásának gondolata, de erre vonatkozó tartományi megállapodás csak 1974 októberében született meg. Ennek eredménye a ~ c. szerb, magyar, szlovák, román, ruszin lap, amely kezdetben kéthetente, majd hetente jelent meg. A ~ főszerkesztője volt többek között Varga József (1975–1982). A ~ feladata elsősorban a művelődési, oktatási dolgozók informálása és ideológiai tájékoztatása és irányítása volt. Utolsó szám 1993. jún. 23.

Ir. SZÜCS Imre, Ötnyelvű művelődési folyóirat, MSzó 1973. jún. 14.; BORDÁS Győző, Ötnyelvű művelődési lap Vajdaságban. Önigazgatási megegyezés aláírása a Tartományi Szakszervezeti Tanácsban, MSzó 1974. okt. 31.; V./UKOVICS/ G./éza/, Ötnyelvű újság, MSzó 1975. jan. 23.; L./ÁDI István/, Tízéves a ~, MSzó 1985. jan. 19.

GÖNCZ Lajos (Zenta, 1944. nov. 4.): pszichológus, pedagógus. – Az általános iskolát és gimnáziumot (1963) szülőhelyén végzi, Zágrábban (1968) diplomál. 1976, Belgrád: a pszichológiai tudományok magisztere, 1980, Belgrád: a pszichológiai tudományok doktora (*A korai kétnyelvűség és értelmi fejlődés*). – 1968–69: tanár a topolyai gimnáziumban, 1969–1971: az újvidéki óvónőképzőben, 1971–73: gyakorló pszichológus az újvidéki Pályaválasztási Tanácsadóban. 1973– az Újvidéki Egyetem BTK Pszichológia Tanszékén tanársegéd, (1981:) docens, (1987:) egyetemi rendkívüli tanár, (1992:) egyetemi rendes tanár, több ízben tanszékvezető, 1993–95: vendégtanár a szegedi JATE-n.

M. A kétnyelvűség pszichológiája, tan., Újvidék, 1985; Magyar nyelv Jugoszláviában (Vajdaságban) tan., Bp., 1999.

Ir. HORVÁTH Máttyás, A kétnyelvűség alternatívái, Űz 1986/12.

GÖNCZ László (Muraszombat, 1960. ápr. 13.): költő, tanulmányíró. – Az általános iskolát és a közgazdasági szakközépiskolát (1984) Lendván végzi, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola történelem–művelődésszervező szakán (1989) diplomál, Pécsen a JPTE történelem szakán

1996-ig kiegészítő stúdiókat folytat. 2000, Pécs: PhD-fokozatot nyer történelemből (*A muravidéki magyarság története 1918–1941*). – 1980–86: segédész szakmunkás Lendván az INA Nafta cégnél, 1986–89: művelődésszervező a Magyar Nemzetiségi Oktatási-Művelődési Érdekközösségben, 1989–1993: a Muravidéki Magyar Nemzetiségi Közösség politikai titkára, 1994– a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója. – A Muratáj, a Lendvai Füzetek néhány számának szerkesztője.

M. Fejezetek Lendva történetéből 1920-ig, tan., Lendva, 1993; Lendva – Lendava, tan. (Halász Alberttel), uo., 1996; Életfóslányok, v., Győr, 1997; Az Őrség peremén, tan. (Nagy Zoltánnal), Lendva, 1998.

Grimasz (1935–1941; 1945; 1963): élclap, melléklet. – Gál László szatirikus lapja, melynek ~ első száma („Vicc és keresztretjtvény újság” alcímmel) 1935. márc. 1-jén, utolsó száma pedig 1941. febr. 23-án (?) jelent meg. A ~ szerkesztősége és kiadóhivatala kezdetben Újvidéken (társszerkesztő: Magyar Zoltán), 1935 júniusában Újvidéken és Szabadkán, majd 1935. július végétől Szabadkán volt, 1939–1940-ben Zomborban is volt szerkesztősége. Annak ellenére, hogy a ~ szatirikus, ún. vicclap, jelentek meg benne komoly írások is, többek között Gál László versei, de említhetnénk Vezércikk helyett c. rovatát is, melyben a szerkesztő reagált az aktuális világés belpolitikai eseményekre. A ~ időnként a szabadkai Népkör tagjainak közreműködésével kabaréelőadásokat szervezett. Gál László lapját a Magyar Szó első száma (1945. szept. 27-én) egyoldalnyi terjedelemben alkalmilag felújítja, majd 1963-tól mellékletként állandósítja. Gál László halála után munkatársai, hívei, Kopeczky László, Pintér Lajos, Léphaft Pál folytatják, 1978/?-tól Grimaszára zsugorodik (a Szívárvány c. heti szórakoztató mellékletben jelenik meg), majd rövid kihagyás után ismét önálló heti rovat lesz. Az újraindított ~ szerkesztői Gál László (1963–1975), Kopeczky László (1975–1981), Pintér Lajos (1981–1992), Léphaft Pál (1994–).

Jr. GÁL László, A ~. Híd 1938/7–8; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; PETKOVICS Kálmán, Egy élclap krónikája, 7N 1987. nov. 27.–1988. ápr. 8.

GUBÁS Jenő, Kolozsvári Csaba (Törökkanizsa, 1937. nov. 16.): közíró, orvos. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1955) Zentán végzi. A belgrádi Orvostudományi Karon (1962) diplomál, 1972: fül-, orr-, gégegyógyászti szakorvosi vizsgát tesz, 1995: primárius. – 1964–66: orvos szülőhelyén, 1966–68: Szabadkán körzeti és üzemorvos, 1968–1995: kórházi szakorvos. 1995: rokkantnyugdíjas.

M. Egészség(ügy)ünk nyelve – nyelvünk egészsége, tan., Újvidék, 1993; Értelmiségi vártán, tan., cikkek, Szabadka, 1994; Veszendő végeken, szociográfia, tan., Tóthfalu, 1997.

Jr. SZELI István, Nyelvi egészségtan, 1993 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; GRAF Rezső, Kórkép az anyanyelvről, Édes Anyanyelvünk 1993/7–10; BURÁNY Béla, Orvosi szaknyelvünk kórképe, Úz 1993/11–12; VAJDA Gábor, A kulturális radikalizmus közelében, 1995; Gyógyítási kísérlet, 1997 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; HÓZSA Éva, Új minőség-elv?, Úz 1995/7–8; BURÁNY Béla, Egy könyv dicsérete, MSzó 1998. ápr. 18.; VARGA Zoltán, Veszendő végek, szakadó partok, Híd 1999/1–2.

GUELMINO Sándor (Zenta, 1945. máj. 20.– Budapest, 1997. ápr. 7.): költő, író, színikritikus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1963) szülővárosában végzi, általános iskolai tanári (1965), majd középiskolai tanári (1967) oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. – 1969–1994: az Újvidéki Rádió munkatársa, színikritikusa, szerkesztője. – 1994: Magyarországra költözik.

M. Az özvegy, Rádiószínház, Újvidék, 1969; A nebuló könyve, ifjúsági r., Újvidék, 1983; Szerelmes mise, poéma, uo., 1989; Lamentáció az élőkért, v., uo., 1991.

Jr. PODOLSKZI József, Jegyzetek egy drámakísérletről, ÚjSymp 1968/42; GEROLD László, Az özvegy, 1969 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; BORI Imre, Haláltánc, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VARGA István, Tanulságos kincskeresés és a világ bonyolultsága, Híd 1983/11; HORVÁTH Mátyás, Tükör és közhely, Úz 1984/3; HERCEG János, Kései szüret, Dolg 1989. szept. 14.; LOVAS Ildikó, Mise a szerelemért, ÚjSymp 1989/287–288; HÁSZ FEHÉR Katalin, A vallomás liturgiája, Híd 1989/12; VAJDA Gábor, Szenvedélyesen az életért, 7N 1991. aug. 30.; SZELI István, Megfigyelések egy poéma szövegéről, 1991, Liturgikus szövegből költőiség = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; BORI Imre, ~, Zsoltáros részegség, Híd 1991/7–8; HERCEG János, Lamentáció, MSzó 1992. jan. 18.; FEKETE J. József, „Szűk resze nyílt ajtó – észvilágosság”, 1992 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; DÉR Zoltán, ~, Úz 1997/3–4.

GULYÁS József (Hajdújárás, 1937. febr. 14.): költő. – Az elemi iskolát Hajdújáráson, Királyhalmán és Alsóludason, az algimnáziumot Szabadkán végzi. – 1955: a fürdőigazgatóság, 1956: a kereskedelmi vállalat dolgozója Palicson, 1959–1962: a Magyar Szó munkatársa, 1962– szabadfoglalkozású író. – 1997: Híd Irodalmi Díj.

M. Csak ember vagyok, v., Újvidék, 1959; Könyörgés magamhoz, v., uo., 1965; Vörös fagyöngy, v., uo., 1970; Pirossal, feketével, v., uo., 1972; A tenger küszöbén, v., uo., 1977; Csillagok és patkányok, v., uo., 1981; Vers – 1980, Szabadka, 1996; Mi lesz holnap?, v., Újvidék, 2000.

Ir: JUHÁSZ Géza, Költészetünk új hajtásai, Híd 1959/2; BORI Imre, A nagy akarások versei, 7N 1959. dec. 6.; VÉGEL László, Az érzelgősség felé, MSzó 1965. szept. 19.; GARAI László, „Az út hurokba rándul”. ~ költészetéről, Híd 1971/7–8; MOLNÁR CS./IKÓS/ Attila, Apró képek hajnali mestere, Üz 1971/1; CSORDÁS Mihály, A nyugtalanság impressziómozaijai, 1972 = Cs. M., Követni

az időt, Szabadka, 1984; UTASI Csaba, A költői eszmélés hosszú útja, 1972 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; BÁNYAI János, Az indulatos élményiség verse = B. J., Könyv és kritika, uo., 1973; JUNG Károly, Tiszta hang felé, Üz 1973/4–5; UTASI Csaba, Madártalan egek alatt. A Mint röpte madárnak c. vers elemzése, 1976; Lírai mese a sorsazonosságról. A Közel a félelemhez c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; BORI Imre, A tragikus lét költője, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, uo., 1977; /HARKAI/ VASS Éva, Virág rajza kőben, ÚjSymp 1977/150–151; UTASI Csaba, Megkésett híradás, 1978 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; VAJDA Gábor, A mindenség lábai előtt, 1978 = V. G., Források és partok, uo., 1983; DÉR Zoltán, Zene a romok alól = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; VARGA /S./ Pál, A tenger küszöbén, Alf 1980/1; VAJDA Gábor, Tartalmas ihlet, MSzó 1981. dec. 26.; DÉR Zoltán, Rések a sors falán. ~ költészetéről, 7N 1984. febr. 24.; FEKETE J. József, Rémit az üres papír, Híd 1989/3; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; VARGA István, ~, Vers – 1980, Üz 1998/11.

Gyermekszínház (1934–1941, 1946–). – Szabadkán hosszabb előkészület után Oton Tomanić mérnök kezdeményezésére alakult meg a ~, melyben 1936-tól folyamatosan tartottak bábelőadásokat. 1941-ben megsemmisül a színház készlete, s csak 1946-ban indul újra a bábszínház munkája diákok közreműködésével. Az első magyar nyelvű bemutató 1946. nov. 10-én volt, három tréfás egyfelvonásost (*Kivándorlók*, *Korsó a kútban*, *Hajsz a dinnye után*) mutattak be. A színház az 1953/54-es évadban kap hivatásos társulatot. A 60-as évek elején létrehozzák az előszínpadot (első előadás: Molnár Ferenc, *Pál utcai fiúk*). A jugoszláviai magyar szerzők (Kopczyk László, Kvazimodo Braun István) kezdetben világirodalmi klasszikusokat alkalmaznak színpadra, majd önálló alkotásaikat is bemutatják. Színre kerül BALOGH István (1981: *Viharvirág*); BARÁCIUS Zoltán (1972: *A vadnyugat legfényesebb csillaga*; 1982: *Százszorcsúnyák*; 1991: *Szupercirkusz*; 1996: *Hüvelyklaci*); DEÁK Ferenc (1979: *Zsivány*); FRANZ Mihály–MOLCER Mátyás (1969: *Az ellopott aranymalac*); PINTÉR Lajos (1980: *Veszélyes játék*) műve.

Gyermekújság (1933–34). – A Jugoszláviai Magyar Újság gyermekek számára készült melléklete, melyet Bandi bácsi aláírással Szántó Andor szerkesztett.

Gyökér és szárny (1976): antológia. – Jugoszláviai magyar költők műveiből válogatta Bori Imre, Szeli István és Tomán László, akik arra törekedtek, hogy 30 év terméséből mutassák meg, milyen utakon jártak a vajdasági magyar költők, milyen hangokon szólaltak meg verseik. Számadás ez a könyv, de a hagyomány bemutatása mellett irányadó, legalábbis eligazító kíván lenni költészetünk folytatói számára. A történeti szempontok szerint összeállított

antológia szerzői Ács Károly, Böndör Pál, Brasnyó István, Debreczeni József, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Gulyás József, Jung Károly, Koncz István, Pap József, Podolszki József, Thurzó Lajos, Tolnai Ottó, Tóth Ferenc, Zákány Antal.

Ir. UTASI Csaba, *Évek, költők, versek*, 1976 = U. Cs., *Vonulni ha illőn*, Újvidék, 1982; VAJDA Gábor, *Költőink* könyve, MSzó 1977. márc. 12.; CSÁNYI Erzsébet, *Gyökér és szárny*, KI 1977. máj. 18.

GYÖNGYÖSI Dezső, *Grósz Dávid* (Gyöngyös, 1885. febr. 6.–Budapest, 1970. nov. 3.): publicista, szerkesztő, tisztviselő. – Pesti egyetemistaként kerül kapcsolatba a mozgalmi sajtóval, s lesz tagja a szociáldemokrata pártnak. Így kerül 1909-ben Zomborba, s lesz a Munkásbiztosító Pénztár igazgatója. Majtényi Mihály, kinek mestere volt az újságírásban, visszaemlékezéséből tudjuk, hogy ~ a 40-es évek kezdetéig él Zomborban, majd Pestre költözik. – Amellett, hogy tisztviselőként dolgozott, a húszas–harmincas években ~ zombori tudósítója a szabadkai Hírlapnak, majd ennek betiltása után a Bács megyei Naplónak, a Hétről-Hétrének, az újvidéki Revünek, tanulmányokat ír a Kalangyának. Főszerkesztőként jegyzi a filmes Bosnyák Ernő lapját, a Sombori Újságot (1925–1931), 1929-ben elindítja a Friss Újságot, ennek megszűnése után, 1930-ban az Új Híreket, amely 1941-ig létezett. Szociológiai érdeklődéséből adódóan ~ képviselte az irodalomközpontú vajdasági szellemi életben a politikai publicisztikát, ahogy tanulmányai és *Sorsproblémák* (1937) c. könyve tanúsítja. A háború kitörésekor „össze akarta fogni a liberális és haladó írókat, írói szövetkezetet akart teremteni” (Majtényi), de kísérlete csak gyér visszhangra talált. A visszacsatolást követően ~t meghurcolják, bebörtönzik, kiszabadulása után elköltözik.

M. Sorsproblémák, tan., Zombor, 1937.

Ir. CSUKA Zoltán, ~, Sorsproblémák, Látó 1938/1; K. I. /Mayer Ottmár/, ~, Sorsproblémák, Híd 1938/2–3; KENDE Ferenc, Sorsproblémák, Kal 1938/5; FARKAS Geiza, Sorsproblémák, MMin 1938/5; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Üz 1995/11–12.

GYÖRE Géza (Ómoravica, 1957. jún. 10.): bibliográfus, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1975) Szabadkán végzi, tanári oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1986) szerez. – 1980–1992: a topolyai könyvtár igazgatója. 1992: Magyarországra költözik. 1992–93: általános iskolai tanár és könyvtáros Horvátszványon és Peresznyén, 1993–könyvtáros és informatikus Celldömölkön.

M. Fehér Ferenc-bibliográfia, Újvidék, 1992.

Ir. KONTRA Ferenc, „Az évek csak hullnak egyre”, MSzó 1992. máj. 3.

GYÖRE Kornél (Ada, 1923. szept. 11.–Újvidék, 2000. júl. 22.): településtörténész, pedagógus. – Az algimnáziumot Zentán végzi, a tanítóképzőt Belgrádban kezdi, de Újvidéken fejezi be (1943), Belgrádban előbb (1948) a tanárképző főiskola földrajz–történelem, majd (1954) a Természettudományi Kar földrajz szakán diplomál. 1965, Budapest: bölcsészdoktori fokozat földrajzból, 1976, Belgrád: a földrajztudomány doktora (*Észak-Vajdaság városainak funkcionális fejlettsége és*

vonzáskörzetek). – 1944–46: Adán algimnáziumi tanár, 1947–1977: a szabadkai tanítóképző, ill. Pedagógiai Akadémia tanára, 1978–1992: az Újvidéki Egyetem Természettudományi Karának Földrajzi Intézetében docens, (1983:) egyetemi rendkívüli, (1987:) egyetemi rendes tanár. 1992: nyugdíjas. – 1971–1986: a Létünk főszerkesztő-helyettese.

M. Szabadka településképe, tan., Szabadka, 1976.

Ir. BORI Imre, Egy város életrajza, 1976 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; VÉKONY László, Időálló városmonográfia, Üz 1977/12.

GYÖRGY (1905-ig Geiger) Mátyás, Szerb György (Szabadka, 1887. jan. 21.–?, 1944, ?): költő, gyógyszerész. – Földbirtokos családból származik. Gyógyszerész, de patikusként csak a két háború között vállalt állást. – Szerepel a *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), ill. a jugoszláviai magyar avantgárd költészetet bemutató *Márciusi zsoltár* (1973) c. válogatásban.

M. Ligeia, v., Budapest, 1913; Új költők könyve, v. (többekkel), uo. 1916; Ismét csudák, v., Bécs, 1922; Márciusi zsoltár. A jugoszláviai magyar avantgarde költészete, utószó Bori Imre, Újvidék, 1973.

Ir. JÓZSEF Farkas, „Rohanunk a forradalomba”, Bp., 1957, 1969; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; Uő, A szecessziótól a dadáig, uo., 1969; KASSÁK Lajos, Az izmusok története, Bp., 1972; KÁLMÁN C. György, ~ groteszk magánbeszédei, ItK 1982/3.

Habostorta (1929–1941): A Bácsmegeyi Napló/ Napló gyermekrovata, melyet Balázs bácsi néven Arányi Jenő szerkesztett.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Hagyományaink (1971–): könyvsorozat. – A Forum Kk. szépirodalmi és népköltészeti szöveggyűjteményét tartalmazó, terjedelmesebb utószóval és jegyzetekkel ellátott (rendszerint megjelenő) kiadványsorozata. Szerkesztőbizottság Bori Imre, Juhász Géza, Szeli István (1–10), Bori Imre, Matijevics Lajos, Rehák László, Szeli István, Tomán László (12), Bori Imre, Rehák László, Szeli István, Tomán László (13). Megjelent: 1. SINKÓ Ervin, *Honfoglalás előtt* (naplófeljegyzések 1939-től 1942-ig), utószó Bosnyák István; 2. MÓRA István, NOVOSZEL Andor, KRISTÁLY István, CZIRÁKY IMRE, *Föld és mag* (nov.), utószó Bori Imre; 3. *Sárkányölő ikertestvérek* (kopácsi népmesék), gyűjtötte, s. a. r. Katona Imre; 4. *Márciusi zsoltár* (a jugoszláviai magyar avantgarde költészete), utószó Bori Imre; 5. *Szlavóniai hétköznapiak*, utószó Penavin Olga; 6. *Pingált szobák* (Borbély Mihály meséi), utószó, s. a. r. Katona Imre; 7. *Tíz, tíz, tiszta víz* (jugoszláviai magyar népi mondókák), gyűjtötte, s. a. r. Matijevics Lajos; 8. *Hallottatok-e hírét?* (pásztorénekek, rabénekek, balladák), s. a. r. Burány Béla; 9. CSÁTH Géza, *Ismeretlen házban* (nov., dr., jelenetek), utószó Dér Zoltán; 10. CSÁTH Géza, *Ismeretlen házban* (kr., tan., cikkek), utószó Dér Zoltán; 11. SINKÓ Ervin, *Vándorbotom meg-megtorpan* (válogatott v.), utószó Bori Imre; 12. *Ugart kell törnünk* (válogatás a Vajdasági Írásból), utószó Bori Imre, repertórium Pastyik László; 13. SZENTELEKY Kornél, *Egy fáradt szív szerelmei* (egybegyűjtött írások 1914–1920), utószó Bori Imre, bibl.,

Pastyik László; 14. SZENTELEKY Kornél, *Nyári délelőtt* (egybegyűjtött nov., r. 1923–1933), utószó Bori Imre; 15. SZENTELEKY Kornél, *Szerelem Rómában* (egybegyűjtött v., lírai prózák, versford. 1922–1930), utószó Bori Imre; 16. SZENTELEKY Kornél, *Új életformák felé* (egybegyűjtött tan., kr., cikkek 1922–1933), utószó Bori Imre; 17. SZENTELEKY Kornél, *Új lehetőségek – új kötelességek* (egybegyűjtött kr., tan., cikkek, dr. 1931–1933), utószó Bori Imre; Sz. n., DÉR Zoltán, *Csáth Géza-bibliográfia*.

Ir. JUHÁSZ Géza, Irodalmi és népköltészeti hagyományok, 1977 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983.

HALÁSZ Albert (Felsőrákos, 1969. febr. 5.): költő, tanulmányíró. – Az általános iskolát, a fémipari, pedagógiai és közgazdasági szakközépiskolát (1989) Lendván végzi, az ELTE magyar–néprajzi szakán (1994) diplomál. 1999, Budapest: PhD-fokozat néprajzból (*Jeles napok, népi ünnepek Muravidéken*). – 1994–97: A Népújság újságírója, 1997–98: egyéni vállalkozó, könyvkiadó, 1998– a Szlovén Televízió magyar műsorainak programigazgatója, a Hidak c. tv-műsor és a muravidéki Magyar Rádió szerkesztője.

M. Mosolymorzsák, v., Lendva, 1991; Varázslatok, avagy bűvészek receptkönyve, uo., 1992; Cor-kór/Kór-kör, v., uo., 1993; Az alsólendvai sajtó és a néprajz 1889–1919, tan., uo., 1994; I-kon-ok, v., uo., 1996; Jeles napok, népi ünnepek a Muravidéken, tan., uo., 1999.

Ir. TOLDI Éva, Könyvjelző, Híd 1992/10; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; CSUTI Borbála, Jeles napok, népi ünnepek a Muravidéken, Vasi Szemle 2000/4.

HARASZTI Sándor (Czinderybogád, 1897. nov. 18.–Budapest, 1982. jan. 19.): költő, kritikus. – Vajdaságba pécsi emigránsként kerül, miután a Tanácsköztársaság leverése után

több társával együtt előbb Bécsbe menekül. Már Pécselt lapot (Munkás) szerkeszt, érthető, hogy itt a Vajdaságban is az újságírás, a szerkesztés vonzza. Előbb a Naplóban publikál, majd a Szervezett Munkást szerkeszti, de kritikái jelennek meg a Vajdasági Írásban, közreműködik Csuka Zoltán aktivista lapjában az Útban, s nevét az első versantológiában, a *Kévében* is megtaláljuk. Ezenkívül ~ szerepet vállal „a jugoszláviai magyar irodalom elméleti kérdéseinek felvetésében, az első viharok támasztásában” (Bori Imre). 1929-ben a királyi diktatúra bevezetésekor kiutasítják. Visszatér Pestre, ahol az irodalmi és társadalomtudományi folyóiratok (100%, Nyugat, Századok, Társadalmi Szemle) munkatársa, illetve a kolozsvári Korunk pesti szerkesztője. A háború idején részt vesz az ellenállásban. 1945–48: a Szabadság c. napilap szerkesztője, vezetője a Jugoszláv–Magyar Baráti Társaságnak. 1950-ben letartóztatják, halálra ítélik, három évig a siralomházban tartják, 1954-ben szabadul. Csatlakozik Nagy Imre köréhez, a Népszabadság főszerkesztője, az 56-os forradalom után ismét elítélik, 1960-ban amnesztiát kap. Nyugdíjas, s az Akadémiai Kiadó lexikonszerkesztőségében dolgozik. – Szerepel a Dettre János–Radó Imre szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924) és a Bácsmegeyi Napló *Almanachjában* (1924), ill. a jugoszláviai magyar avantgárd költészetet bemutató *Márciusi zsoldár* (1973) c. válogatásban.

M. Befejezetlen számvetés, emlékirat, Bp., 1986.

Ir. VÉGEL László, Szakadék a lélek síkján. Egy vita margójára. ~ és Szenteleky Kornél vitája a kritika alapelveiről és jellegéről 1928-ban, MSzó 1973. szept. 8.; UTASI Csaba, Kassák nyomdokain, maradandón. Az Asszonydicséret c. vers elemzése, 1975 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; BORI Imre, ~, 1897–1982, 7N 1982. febr. 5.; Uő, Emlékirat „helyi »színekkel«”, 1986 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998; MÁK Ferenc, „Nehéz volt elszánni magam”, Űz 1986/12; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1997/11–12.

HARKAI Imre (Csantavér, 1952. nov. 1.): néprajzkutató, mérnök. – Az általános iskolát Topolyán, az építészeti technikumot (1971) Szabadkán végzi. A belgrádi Építészeti Karon (1977) diplomál. 1991, Belgrád: a műszaki tudományok magisztere; 1998, Belgrád: a

műszaki (építészet, urbanisztika) tudományok doktora (*A szakértői rendszerek modellezése az építészeti tervezésben és az EXPERT–TGE szakértőrendszer fejlesztése*). 1999– a Szent István Egyetem Ybl Miklós Műszaki Főiskolai Kar óraadó tanára. – 1977–1982: Topolyán a Dom Tervezőiroda főtervezője, 1983–88: a város építésügyi és városrendészeti osztályának vezetője, 1988–1995: a Május 1. Építőipari Kombinát fejlesztési osztályán dolgozik, majd a tervezőiroda igazgatója, 1995– privát tervezőirodát vezet.

M. Temerin népi építésze, tan., Újvidék, 1983; Gondolatok az élettéről, tan., uo., 1986; Topolya építésze 1750–1941, tan., uo., 1991; A Vajdaság népi építésze, tan. (többekkel), Szentendre, 1991; Házrendszerek és szerepük a magyar népi építészetben, Bp., 1995; Adorján népi építésze (Klamár Zoltánnal), tan., Kanizsa, 1997; Topolya mezőváros tanyarendszere, tan., uo., 1998.

Ir. FEHÉR Ferenc, a népi építészet beszédes emlékei, MSzó 1983. júl. 9.; BESZÉDES Valéria, Egy kis közösség építészeti kultúrája, Űz 1983/10; ANDOR György, Temerin népi építésze, Rajztanítás 1986/1; JOVANOVIĆ, Slobodan, Életterünk, MSzó 1987. jan. 10.; KLEIN Rudolf, ~, Lé 1987/2; SZALAI András, ~, Temerin népi építésze, Etnogr 1987/2–4; DURANCI, Bela, ~ időgépe, Híd 1991/6; BALASSA M. Iván, A parasztháztól a fálumúzeumig, MSzó 1992. okt. 6.; VALKAY Zoltán, Strukturalista építészeti ábécé, MSzó 1995. szept. 30.; PENAVIN Olga, Örökségünk, MSzó 1996. aug. 17.

HARKAI VASS Éva, *Vass Éva* (Topolya, 1956. jan. 22.): költő, prózairó, irodalomtörténész, kritikus, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1975) szülőhelyén végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1980) diplomál. 1986, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*A jelentésfelhalmozódás elve Déry Tibor regényeiben*), 1999, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A művészregény a XX. századi magyar irodalomban*). – 1980–86: szakfordító Topolyán, 1986– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1999:) docens. 2000– vendégtanár a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén. – 1992: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1998: Szirmai Károly Irodalmi Díj.

M. Nyárkisülések, v., Újvidék, 1979; Így éltünk, revoltpróza, uo., 1997; Ezredvégi megálló, tan., kr., uo., 1998, Kedves Kávai M.! v., uo. 1999.

Ir. MÁK Ferenc, A ledőlő nyárhegyek pillanata, ÚjSymp 1979/174; VAJDA Gábor, Szorongásos álmok, MSzó 1979. júl. 7.; DÉR Zoltán, Dicsértessék a forrás, 7N 1979. nov. 23.; SZIGETI Csaba, ~, Nyárkisülések, Fo 1980/7; BORI Imre, A diófa világfa, 1992 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997; Uő, Feljegyzések ~ episztoláiról, MSzó 1996. szept. 9.; FEKETE J. József, „Elmúlt telek s nyarak, melyekben otthonosak voltunk”, MSzó 1997. ápr. 26.; BENCE Erika, Végpontok közt feszülő élet, 1997 = B. E., Szemközt a művel, Szabadka, 1999; GEROLD László, ~, Ezredvégi megálló, Híd 1998/4–5; MÁRKUS Béla, Könyvek a Vajdaságból, ÚKp 1999/4.

HARMATH Károly, Dér Lehel (Orom, 1950. okt. 10.): egyházi cikkíró, szerkesztő, műfordító, ferences pap. – Az általános iskolát szülőhelyén és Szabadkán, a ferences gimnáziumot Samoborban végzi (1970), a teológia első és második évét a rend fiumei–tersattói Bölcsészettudományi Intézetén hallgatja, diplomát (1976) Assisiben a Pápai Lateráni Egyetemen szerez. 1982, Budapest: egyháztörténelmi magiszteri, 1986, Budapest: teológiai doktori fokozatot szerez (*Josephus Pavissevich és a jozefinizmus 1783–1791*). – Lelkipásztor 1976–77: Szabadkán, 1978: Bécsben, 1979: Našicén, 1979–Újvidéken. – 1982–2000: több alkalommal a ferences rend generális vizitátora, hat éven át a rend magyar tartományainak nevelésüggyel megbízott generális delegátusa; Újvidéki házfőnök. 1994–a Szabadkai Püspökség Teológiai-Katechetikai Intézetének prorektora, rendes teológiatanára. – Az UCIP (Katolikus Újságírók Nemzetközi Szövetsége), az ELCE (Európai Katolikus Könyvkiadók és Könyvterjesztők) tagja, az EFRA (Ferences Könyvkiadók Nemzetközi Társulásának) alapító tagja, a Magyar Katolikus Könyvkiadók Egyesülésének alapítója és elnöke, a MAKUSZ elnökségi tagja, a Magyar Püspökkari Konferencia Médiabizottságának és a Jugoszláv Püspökkari Konferencia Teológiai Bizottságának tagja. – 1977–1989: az Agapé c. folyóirat alapítója, kiadója és főszerkesztője, 1977– az Agapé Könyvkiadó és Nyomda (1991-től Szegeden is) alapítója és igazgatója, 1990– a Hitélet c. folyóirat kiadója és főszerkesztője.

M. Pierelcinai Pio atya, Našice, 1979; Mi történik Međugorjében, Újvidék, 1987; A hit reményében, vallási publ., uo., 1998; Érted, amit olvasol?, bibliai kvíz egyéni és csoportmunkához, uo., 1999; Jubileum, uo., 2000; Mozaikkockák, publ., Szeged, 2000.

Ir. BENCE Erika, A világ dolgairól, Híd, 1999/7–8.

HARSÁNYI József, *Hesslein* (Györszentmárton, 1882. ?–Dél-Bánát, 1941. /őszén/ ?): Nyolcgyerekes, szegény cipészcsaládból származik, hat polgárit végez, 16 évesen Pestre megy, megélhetés után néz, házitanító, piaci árus, kereskedő, rikkancs, tejes-, szeneslegény, közben leérettségizik, újságnál dolgozik, vasúti hivatalnok, jogi doktorátust szerez, a Napló, a Világ munkatársa, Pécssett árvaszéki ülnök, a Baranyai Magyar Újság főszerkesztője, tulajdonosa. Emigráns, előbb Dárdán, majd Becskereken él, itt árvaszéki ülnök, megalapítja, szerkeszti a Fáklya c. folyóiratot. Segédjegyző Bánáttopolyán, Öregfalu főjegyzője, 1924-ben a Vajdaság c. újvidéki napilap szerkesztője, 1926-ban pezsgőügynök, majd repülőgyári tisztviselő, a szabadkai Napló becskerekai tudósítója. – Szerepel a *Vagyunk* (1928) c. almanachban és a Bácsmezei Napló 1929. évi *Almanachjában*., 1931-ben színre kerül *Sonja* c. drámája.

Ir. ~, Egy optimista élete, H-H 1935. márc. 24.; NÉMETH Ferenc, Egy Nušić-levél margójára. ~ zrenjanini éveiről, MSzó 1985. nov. 16.

HÁSZ FEHÉR Katalin, *Fehér* (Ürményháza, 1962. jan. 7.): irodalomtörténész, kritikus, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a középiskolát Versecen és Szabadkán (1980) végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1986) szerez tanári oklevelet. 1991, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Arany János kritikáinak elméleti és módszertani kérdései*), 1997, Szeged: PhD-fokozat irodalomból (*Fáy András és az integrált irodalom*). – 1985–86: az Újvidéki Rádió lektora, 1986–1992: tanársegéd a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken. 1992: Magyarországon él. 1996–98: a szegedi JATE BTK Magyar Tanszékének könyvtárosa, 1998–99: a JATE Klasszikus Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén tudományos munkatárs, 1999– adjunktus.

M. Közösségi és elkülönülő irodalmi programok a 19. század első felében. Fáy András irodalomtörténeti helye, tan., Debrecen, 2000.

HÁSZ Róbert (Doroszló, 1964. nov. 1.): prózaíró, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőfalujában, a középiskolát (1985) Zomborban végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1992: Magyarországon él, 1995– a Tiszatáj prózaszerkesztője. – Szerepel a *Varázsszobor* (1990), a *Kapun kívül* (1993) c. antológiákban.

M. A szalmakutyák szigete, elb., Szabadka, 1995; Diogenész kertje, r., Szeged, 1997.

Ir. DOMOKOS Mátyás, Diogenész igazsága, Ttáj 1997/10; PÉCSI Ildikó, ~, Diogenész kertje, Ktárs 1998/2; SCHANDZ Veronika, Finis et principium... MV 1999/3.

HAVAS (1906-ig Honig) Emil (Topolya, 1884. nov. 24.–?, 1944. ?): író, szerkesztő, ügyvéd. – Iskoláit Szentesen és Újvidéken végzi, egyetemi tanulmányait Budapesten, Kolozsvárt és Münchenben folytatja. Jogot végez, 1912-ben Szabadkán ügyvédi irodát nyit. – Újságírói pályáját 1904-ben kezdi Kecskeméten, 1905-től Szabadkán a Bácskai Hírlapban folytatja, melynek 1919 után felelős szerkesztője. Amikor a Hírlapot betiltják, 3 évre visszavonul. 1921-ben engedélyt kér Kultúrélet c. szépirodalmi, művészeti, tudományos „havi híradó” kiadására, de nem kapja meg. Több vajdasági lap (Reggeli Újság, Magyar Újság) munkatársa és szerkesztője. A vajdasági magyar irodalmat tagadó vitacikkével (Vicinális irodalom, Kalangya 1933) kelt figyelmet. *A magántanár úr* c. boházata (bem. Szabadka, 1910) kapcsán a plágium vádját hangoztató Molnár Ferencsel vitázott. ~ Csáth Gézával és Munk Artúrral társszerzője *A repülő Vuicsidol* (1906, 1980) c. helyi vonatkozású tárcaregénynek. – Szerepel a Dettre–Radó szerkesztette *Jugoszláviai magyar írók Almanachjában* (1924).

M. A vér, elb., Szabadka, 1910; Magántanár úr, szm., bemutató Szabadkán 1910. febr. 16-án; A fehér lap, r., uo., 1924; A repülő Vuicsidol (Csáth Gézával és Munk Artúrral), r., Budapest, 1906, 1980, Szabadka, 1978.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; KOLOZSI Tibor, Szabadkai

sajtó 1849–1919, Szabadka, 1973; Uő, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; DÉR Zoltán, Becsvágy és földhöz ragadtság, Űz 1978/1; SZAKOLCZAY Lajos, A nagyravágyás torzképe, Űz 1980/10, UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984.

HAVAS Károly, *Handelsmann* (Szabadka, 1887. szept. 11.–Bácsalmás, 1944. jún. 19.): író, újságíró. – Újságírói pályáját a Pester Lloyd és a Bácskai Hírlap tudósítójaként kezdi, 1920-ban pesti egyetemi tanulmányait abbahagyva tér vissza Szabadkára s lesz a Hírlap, majd (rövid újvidéki kitérével) a Bácsmezei Napló szerkesztője, a szabadkai újságírás egyik legjelentősebb alakja. 1944-ben a zsidókat szállító vonaton öngyilkos lett. – *Öregház a csirkepiac* c. regényét a Kalangya (1939/5, 7–10, 1940/1–10) közli folytatásokban. – Szerepel a *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924).

M. Gullivers Reisen im Jahre 1918, r., Bécs, 1918; Az inkvizíció története, tan., Bp., 1927; Rasputin és a kékszakkál, r. (?); Az idők mélyén, r., Szabadka, 1934; A cárok uralma, a cárok pusztulása, tan., uo., 1936; Stíriában, Ajk faluban mi történt?, publ., uo., 1940.

Ir. HERCEG János, ~, Stíriában, Ajk faluban mi történt?, 1941 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; -c -r /LÖRINC Péter/, ~ kétszavas cikkei. Stíriában, Ajk faluban mi történt, Világkép 1941/2; SZIRMAI Károly, ~, 1956 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; KOLOZSI Tibor, Harmincéves arckép: emlékezés ~ra, Űz 1974/7–8; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984.

Házi olvasmányok (1977–): könyvsorozat. – A Tartományi Tankönyvkiadó kiadásában megjelenő, általános iskolai diákok olvasmányait tartalmazó sorozat, melyben népköltészeti válogatások, versés novellaantológiák mellett a magyar és világirodalom osztályonként kijelölt művei, versés novellaválogatások, illetve regények látnak eligazító utószavak kíséretében napvilágot. A jugoszláviai magyar irodalomból a ~ban megjelent a *Szélördög*, vajdasági népmesék Penavin Olga gyűjtéséből, elmeséli Jékely Zoltán (1977); *Csillagok minden színben*, versés novellaantológia Bori Imre válogatásában (1979); *Mesebeli kiskocsi*, meseantológia Jódal Rózsa válogatásában (1983); FEHÉR Ferenc, *Szívemben nyugvó tengerek*, v., Dávid András

válogatásában, utószavával (1978); GION Nándor, *A kárókatona még nem jöttek vissza*, r. (1980); MAJTÉNYI Mihály, *Anapkorongaránya*, elb., Juhász Géza válogatásában, utószavával (1981); NÉMETH István, *Szeptemberi emlék*, nov., Szeli István válogatásában, előszavával (1981); SZIRMAI Károly, *Az éjszaka motorosai*, elb., Tomán László válogatásában, utószavával (1979); THURZÓ Lajos, *Tavaszi Jánoska elindul*, elb. költ., utószó Szeli István (1979). ~sorozatban jelent meg a magyarul tanuló nem magyar diákok számára a jugoszláviai magyar írók és költők műveit tartalmazó *Jövőbe ívelő utak* c. kiadvány, Mészáros Mária válogatásában, utószavával (1979), ill. a középiskolások számára SINKÓ Ervin, *Aron szerelme*, kisregény (1997).

HEGEDŰS Antal (Bajmok, 1928. jún. 6.): történész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a középiskolát Szabadkán és Kalocsán végzi, egyetemi oklevelet a budapesti Hittudományi Akadémián (1951), majd az Újvidéki Egyetem Történelem Tanszékén (1978) szerez. 1955, Budapest: bölcsészdoktori fokozat egyháztörténelemből, 1980, Újvidék: a történelemtudomány doktora (*Agrárviszonyok Torontál vármegyében 1789–1848 között*). – 1951–1969: lelkipásztor Magyarországon, 1969–1985: Újvidéken kusztosz a Vajdasági Múzeumban, 1985–1990: levéltáros a Vajdasági Levéltárban, 1990–92: levéltáros a szabadkai Történelmi Levéltárban. 1992: nyugdíjas.

M. Népélet s jogalkotás a középkori Újlakon, ford. és a kísérőszövegeket írta, Újvidék, 1983; Bácskai és bánati jobbágylevelek (1676–1848), vál., s. a. r., bev., tan., uo., 1984; Az egészség szolgálatában tan. (Balla Ferencsel), uo., 1990; *Gymnasium 1747–1997*, szerk. (Szabó Józseffel), Szabadka, 1997.

Ir: JUNG Károly, Egy középkori nagyváros életének dokumentumai, Híd 1983/6; BURÁNY Nándor, Erre vagyunk képesek?, uo.; BESZÉDES Valéria, Középkori emberek, középkori városok, Úz 1984/1–2; FEHÉR Ferenc, Bánáti és bácskai jobbágylevelek, MSzO 1986. ápr. 30.; BARNA István, A helytörténet és a néprajz forrása, Úz 1986/7–8; GUBÁS Jenő, Egészségünk múltja ezer év tükrében, Úz 1991/1–2; FÁBRI Miklós, Egészségügyi múltunk tisztelete, Híd 1991/2; NÉMETH Ferenc, A szabadkai tanoda, Híd 1998/1.

HERCEG János *Herczog*, Höndy (Zombor, 1909. máj. 11.–Zombor. 1995. jan. 29.): író,

szerkesztő, műfordító. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot szülővárosában végzi. – 1929-ben IKSZ címen folyóiratot ad ki, egyetlen száma jelent meg. 1932–34: nyomdai tisztviselő Zomborban, 1934–36: az Új Hírek munkatársa, 1936–38: Budapesten a Dante Könyvkiadó szerkesztője, 1939-től az Új Hírek munkatársa, rövid ideig főszerkesztője, az újvidéki Reggeli Újság újságírója, 1941-től a zombori városi könyvtár igazgatója, 1941–44: a Kalangya főszerkesztője, 1949–1953: az újvidéki Testvériség–Egység Könyvkiadó Vállalat szerkesztője, 1953–55: és 1957–1977: az Újvidéki Rádió szerkesztője, 1955–57: a Híd főszerkesztője. 1977: nyugdíjas. – 1981: a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia tagja. – 1972: Senteleky Kornél Irodalmi Díj, 1977, 1979, 1989: Híd Irodalmi Díj, 1982: Életmű Díj, 1986: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1994: Déry Tibor-díj. – 1998: emlékére ~ Irodalmi Díjat alapítanak.

M. Viharban, nov., előszó Senteleky Kornél, Zombor, 1933; Tó mellett város, r., Bp., 1937; Gyászoló kőművesek, nov., Zombor, 1943; Változó világban, szociogr., Újvidék, 1950; Bors és fahéj, elb., uo., 1950; Papírhajó, esszék, uo., 1953; Három halász meg egy molnár, elb., uo., 1953; Vas Ferkó, a vitéz kovács, mese, uo., 1953, 1958, 1980; Anna búcsúja, r., uo., 1955, Bp., 1957; Ég és föld, r., Újvidék, 1959; Leányvári levelek, naplójegyz., esszék, uo., 1959; A tengerkirály, elb., uo., 1959; Hazulról, naplójegyz., uo., 1965; Gyaloghintó, elb., uo., 1965; Ég és föld, vál. írások, uo., 1967; Egy meg egy, arcképek, uo., 1968; Kiáltás a ködből, v., uo., 1970; Évek és könyvek, kr., esszék, uo., 1971; Két világ, emlékezések, uo., 1972; Előjáték, emlékezések, uo., 1975; Embersors, riportok, uo., 1977; Kék nyárfás, elb., uo., 1979; Visszanéző, helytörténeti emlékek, uo., 1979; Árnyak, elb., uo., 1982; Távlatok, napló helyett, esszék, uo., 1983; A bohóc, ÚjvSzh, 1983; Összegyűjtött elbeszélések I–III., 1929–1984, bev. Szeli István, Újvidék, 1986; Iketánia, r., uo., 1987; Vuk és kora, esszék, uo., 1987; Kitekintő, napló helyett, esszék, uo. 1989; Módosulások, r., uo., 1989; Nyiló idő, esszék, emlékezések, uo., 1991; Régi dolgainkról, esszék, uo., 1993; Mulandóság, nov., uo., 1994; Medvecukor, gyermekés ifjúsági történetek, uo., 1995; Összegyűjtött esszék, kritikák I. (1928–1960), összegyűjt., utószó, jegyz. Pastyik László, Belgrád, 1999.

Műford. Ivo Andrić, Nyuszi, kistr., Újvidék, 1949; Raša Plaović, Milan Đoković, Víz a hegyekből, dr., uo., 1949; Branislav Nušić, A megboldogult, dr., uo., 1950; Branislav Nušić, A miniszter felesége, dr., uo., 1950; Branislav Nušić, A gyászoló család, dr., uo., 1951; Voranc Prežihov, Gyöngyvirág, elb., uo., 1951; Dobrica Ćosić, Majd

megvirrad már, r., uo., 1953; Vladimir Dedijer, Josip Broz Tito. Adalékok egy életrajzhoz, uo., 1953; Voranc Prežihov, Lenn a völgyben, r., uo., 1953; Bora Stanković, Riska, elb., uo., 1953; Ivo Andrić, Kisasszony, r., uo., 1954; Josip Cazi, Szemben a viharral, elb., uo., 1956; Branimir Ćosić, Szedett fa, r. uo., 1957; Szlavko Janevszki, Falu a hét kőrís mögött, r., uo., 1959; Berislav Kosier, Jó szelet, Kék Madár!, ifjúsági r., uo., 1959; Mihajlo Lalić, Lakodalom, r., uo., 1959; Jovan Popović, Igaz legendák, elb., uo., 1959; Aleksandar Vučo, Halott jelszavak, r., uo., 1959; Miroslav Krleža, Bankett Blitvában, r., uo., 1960; Voranc Prežihov, Vadócok, r., uo., 1960; Petar Šegedin, Isten gyermekei, r., uo., 1960; Ivan Tavčar, Vizsokói krónika, r., uo., 1960; Branko Ćopić, Nikola Bursać kalandjai, ifjúsági r., uo., 1961, 1964; Isak Samokovlija, Hanka, vál. elb., uo., 1961; Ivo Andrić, A kisasszony, r., elb., uo., 1962; Oskar Davičo, A költemény, r., uo., 1962; Dobrica Ćosić, Oldódás, r., uo., 1963; Rastko Petrović, A hatodik nap, r., uo., 1964; Simin-Bosán Magda, Névtelenek, ifjúsági elb., uo., 1966.

Ir. NÉMETH László, ~, Viharban, 1933 = N. L., Két nemzedék, 1970; AMBRUS Balázs, Viharban, 1933 = Híd 1989/4; SZIRMAI Károly, Viharban, 1933; Látogatás a Tó melletti városban, 1937; Bors és fahéj, 1951; ~, az elbeszélő, 1954; ~, Papírhajó, 1954; Anna búcsúja, 1956 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; NÉMETH Andor, Tó mellett város, Újság 1937/93; CSUKA Zoltán, Gyászoló kőművesek, So 1943. 801–803. old.; SZŐNYI Kálmán, A gyászoló kőművesek, MCsill 1943/17; DUDÁS Kálmán, ~ novellái, Diárium 1944. 28. old.; TÚZ Imre, Virrasztás ~sal, Híd 1951/2–3; BORI Imre, ~, Bors és fahéj, Ifj 1951. márc. 17.; Uő, Anti-Puszták népe. ~, Változó világban, Ifj 1951. márc. 24.; Uő, „Hajóval” Vajdaságban, Ifj 1953. dec. 4.; B. SZABÓ György, ~, Papírhajó, 1953; Vázlat egy írói arcképhez, 1955 = B. Sz. Gy., Tér és idő, Újvidék, 1988; Bori Imre, Anna búcsúja, 7N 1955. okt. 16.; MOLNÁR József, Egy vajdasági magyar író regénye, Látóh 1956/2; ILLÉS Jenő, Anna búcsúja, ÉésI 1957/3; BORI Imre, ~, Ég és föld, 7N 1959. márc. 8.; B. SZABÓ György, Az ötvenéves ~, 1959; A hétköznapi poézise, 1960 = B. Sz. Gy., Éjszakák, hajnalok, Újvidék, 1990; VUKOVICS Géza, Játék az álom és a valóság mezsgyéjén, Híd 1959/7–8; BORI Imre, Könyv szellemi problémáinkról. ~, Leányvári levelek, 7N 1959. nov. 8.; TOMÁN László, Az igazi vajdasági író, Híd 1959/12; BORI Imre, A kispolgári világ csodája, Híd 1960/7–8; TOMÁN László, Táj és álarok, Híd 1966/2; FEHÉR Ferenc, Egy táj bővületében, MSzó 1966. febr. 6.; GEROLD László, Gyalogosan, lassacsán, Symp 1965. febr. 10.; MAJTÉNYI Mihály, Hazulról, MSzó 1966. febr. 13.; BECZNER János, ~ két könyve, ÚjLátóh 1966/4; RÓNAY György, Az olvasó naplója, Vig 1967/3; BORI Imre, Ég és föld, MSzó 1967. márc. 19.; BOLGÁR László, Négy jugoszláviai magyar kisebbségi író, IU 1968/20; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1968; GEROLD László, ~ regénye és novellái, ÚjSymp 1968/34; MAJTÉNYI Mihály, Merész művészet, MSzó 1968. ápr. 7.; CSUKA Zoltán, A szülőföld és emberei, Jkor 1969/11; DÉR Zoltán, Októberi

virágzás, 1971; Szellemi nyitottság, 1976; ~ kerekasztala, 1978 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; DUDÁS Károly, Ceruzasorok egy jelentős könyvről, Űz 1971/2; UTASI Csaba, Túl hamar szegény – lépésvesztéssel, 1972 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; CSUKA Zoltán, A vándor visszanéz, Űz 1972/11; KISS Ferenc, ~, Két világ, Ttáj 1973/12; BÁNYAI János, Életút, viharok között, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VAJDA Gábor, Ellentmondásaink forrásvidékén, 1978; A szeretet keresése, 1980 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; BORI Imre, ~ novelláskönyvről, 1980 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, uo., 1999; JUHÁSZ Géza, Irodalom és forrásvidéke, 1980 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, uo., 1983; DÉR Zoltán, Hercegi ajándék, Űz 1980/1–2; HORNYIK Miklós, Egy nyár régi fényei, 1982 = H. M., Titokfejtők, Újvidék, 1988; GEROLD László, ~, A bohóc, 1983 = G. L., Drámakalauz, uo., 1998; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; DÉR Zoltán, Helyzet és sors fölött, Űz 1984/7; JUHÁSZ Erzsébet, „Európai nyelven”, 1985 = J. E., Állomáskeresésben, Pécs, 1993; MÁK Ferenc, ~ példája, 1986 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; POMOGÁTS Béla, Krónika és költészet, 1987 = P. B., Az írás értelme, Bp., 2000; VARGA Zoltán, Üdítő kis antiutópia, Híd 1987/9; SZELI István, ~ról – az idők forgatagában, 1989 = Sz. I., Hosszú útnak pora . . ., Újvidék, 1991; TURI Márta, Neologizmusok ~ Iketánia c. regényében, Híd 1989/2; ~ nyolcvanéves, Híd 1989/4; A nyolcvanéves ~ köszöntése, Űz, 1989/7–9; MÁK Ferenc, A legmagasabb parancsolat, 1989 = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; FEKETE J. József, Zombor regénye, 1989; Gogoland, 1992 = F. J. J., Próbafejtet II., uo., 1995; THOMKA Beáta, ~ prózája a harmincas években = T. B., Prózatorténeti vázlatok, Újvidék, 1992; SZELI István, A Gogoland ürügyén, 1992 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, uo., 1997; MÁK Ferenc, Ahol a parázs még izzik, Fo 1992/1; TOLDI Éva, ~, Újvidék, 1993; Uő, Zombor szellemi krónikája, 1993; Az ember és a történelem ideje, 1994; A bácskai út végén, 1995 = T. É., „Összetartozó neszek”, uo., 1997; JUHÁSZ Géza, Szegény bohóc egy száználmas vidéki cirkuszban, Űz 1993/1–2; VAJDA Gábor, Öszvérek társadalma, Ttáj 1993/5; VUKOVICS Géza, Minden út Zomborba vezet, Híd 1994/5–6; HARKAI VASS Éva, ~ és a művészregény, Űz 1995/1–3; BENCE Erika, A mulandóság hatalmában. ~ utolsó két könyve, 1995 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; Búcsú ~tól, Űz 1995/1–3; BÁNYAI János, Vajdasági, magyar, író; Egy novella novellája; ~ halálhírére; ~ temetésén = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; SZELI István, ~ értekező prózája, HK 1999/3–4; BORI Imre, Az Ég és föld negyven év után, HK 2000/2; TOLDI Éva, Regényvilág és parabola, uo.

Herceg János Emlékbizottság és Alapítvány (1995–). – A író halálát követően jött létre azzal a céllal, hogy ápolja Herceg hagyatékát, emlékét, doroszlói házat emlékházzá alakítsa és gondoskodjon karbantartásáról, továbbá hogy

évente két ösztöndíjat ítéljenek oda, ill. hogy az író halálának évfordulóján (jan. 29-én) publicisztikai díjat osszanak, s a születés évfordulóján (máj. 11-én) Doroszlón képzőművészeti alkotótábort szervezzenek. A terv megvalósításához Zombor (a ~ elnöke a város polgármestere), a köztársaság és az adományozók támogatására számítottak. Az elképzelésből csak néhány éven át működő képzőművészeti alkotótábort sikerült megvalósítani.

Ir. ~, Híd 1995/4–5; n. n. ~, MSzó 1996. máj. 5.

Herceg János Irodalmi Díj (1998–). – A doroszlói Móricz Zsigmond Magyar Kulturális Egyesület és a Fehér Ferenc IRO–M Szakosztály által létrehozott díj, melyet az író szellemét leginkább ápoló irodalmárnak ítélnek évente oda. Díjazottak: 1998: Toldi Éva, 1999: Csányi Erzsébet, 2000: Fekete J. József.

Herczeg Ferenc Napok (1998–): irodalmi rendezvény. – Versecen, Herczeg Ferenc szülővárosában az író tiszteletére és az egyre szegényesebb helyi művelődési élet fellendítésére létrehozott irodalmi rendezvény, melyen felkért előadók (írók, kritikusok, tanárok, nyelvészek, helytörténészek) az író életéről, életművéről, munkásságáról, műveiről, stílusáról készült dolgozataikat olvassák fel.

HERNYÁK György (Csantavér, 1952. ápr. 7.): rendező, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a zeneiskolát (1971) Szabadkán végzi, a belgrádi Zeneakadémia első fokozatán diplomál (1973) zeneelméletből, majd az újvidéki Művészeti Akadémián (1980) rendezői oklevelet szerez. – 1979–1994: az Újvidéki Rádió rendezője, 1994– az újvidéki Művészeti Akadémia magyar színészhallgatóinak osztályvezető tanára.

R. Majtényi Mihály, Harmadik ablak, ÚjvSzh, 1984; Varga Zoltán, Búcsú, uo., 1985; Kopeczky László, Kádár Kata, uo., 1987.

A Hét (1936): hetilap. – Komáromi József Sándor szerkesztésében megjelent, mindössze négy számot megért kiadvány.

Hét évszázad magyar költői (1996): antológia. – Kovács Sándor Iván, Lakatos István és Németh G. Béla szerkesztésében 620 magyar költő 4500

versét tartalmazó, líránk egészének bemutatására, áttekintésére vállalkozó mamutkiadvány, amelyben Ács Károly, Brasnyó István, Csuka Zoltán, Domonkos István, Dudás Kálmán, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Sinkó Ervin, Sziveri János és Tolnai Ottó versei is olvashatók.

Hét évszázad magyar versei (1951, 1954, 1966, 1972, 1978–79): antológia. – A magyar költészet alakulását bemutató, kiadásról kiadásra bővülő mamutválogatás. 1978–79. évi, 5. kiadásában, melyet Király István, Klaniczay Tibor, Pándi Pál és Szabolcsi Miklós jegyez szerkesztőként, helyet kapnak a jugoszláviai magyar költők is: Ács Károly, Brasnyó István, Csuka Zoltán, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Sinkó Ervin és Tolnai Ottó.

7 Nap (1946–1993; 1994–): A Népfront alapította hetilap, első száma 1946. ápr. 5-én Újvidéken jelenik meg. A ~ 1953. márc. 1-jén Szabadkára költözik. 1984-től magazin jellegű. Főszerkesztők Hock Rezső (1946–1948), Steinitz Tibor (1948– 1952), Nagy Ferenc (1953–1956), Kolozsi Tibor (1956–1971), Petkovics Kálmán (1972–1974), Brenner János (1975– 1979), Mészáros Zakariás (1979–1984), Biacsi Antal (1984–1990), Csordás Mihály (1991–1993). 1993. aug. 6-án megszűnik, majd a lap privatizációja után Új Hét Nap címmel, „vajdasági magyar hetilap” megjelöléssel újjáalakul (első szám: 1993. nov. 5.), igazgató Gerlovics Szilveszter, főszerkesztő Dudás Károly. 1994-től az ÚHN szerkesztőségének egy része Szabad Hét Nap címmel, ugyancsak „vajdasági magyar hetilap” megjelöléssel, új lapot indít (első szám: 1994. aug. 4.), főes felelős szerkesztő Dudás Károly. – 1994-től állami támogatással (alapító Vajdaság Autonóm Tartomány Képviselőháza) „kéthetenként megjelenő családi lap”-ként, megtartva az évfolyam szerinti folyamatos számozást, újraindul a ~ (első szám: 1994. szept. 21.), igazgató, főes felelős szerkesztő Csordás Mihály. – A ~-ban a lap indulásától kezdve jelentek meg szépirodalmi szövegek, versek, novellák, továbbá kritikák és publicisztikai írások. Jelentős vállalkozása 1967–70-ben a Kosztolányi-kör mellékletének (Tribün) kiadása, valamint 1971–

73-ban Fehér Ferenc szerkesztésében megjelent hetven jugoszláviai magyar író portréja. A lapban 1975-ben Forrás címmel irodalmi és kulturális rovat indul. 1998– jelenik meg a ~ naptára.

Jr. Pénteki találkozások. A ~ fennállásának 25. évfordulója alkalmából, bev. Kolozsi Tibor, Biacsi Antal, Szabadka, 1971; Jubileumi szám, 7N, 1986. ápr. 4.; PETKOVICS Kálmán, A ~ útja, Újvidék, 1986; ~szám, Űz 1986/9; CSORBA István, Egyből három – háromból . . . , MSZó 2000. jún. 4.

Hétről-Hétre (1934–1935): hetilap. – Szabadkán megjelentetett (vasárnapi) magazinszerű hetilap (első szám: 1934. ápr. 7., utolsó szám: 1935. márc. 24.), amely azzal, hogy a jellegzetesen szórakoztató írások (divat, kozmetika, háztartás, sport, filatélia, bridzs, keresztrejtvény stb.) mellett gazdag szépirodalmi jellegű anyagot (verset, novellát, regényt /Arányi Jenő, *A párkák fonala*; Börcsök Erzsébet, *Végig az úton*; Kolozsy-Csuka János, *Kucsera Miklós*; Tóth Bagi István, *Tíz kövér esztendő*, jeleneteket, útirajzokat, publicisztikai írásokat, zene-, színházés művészettörténeti cikkeket, olykor kritikákat, műfordításokat) közölt, s hogy munkatársa szinte minden itteni magyar író, az alakuló vajdasági magyar irodalom fontos orgánuma lett. Szerkesztette Magister (Kiss Vilmos). A ~ leggyakrabban publikáló munkatársai Ambrus Balázs, Arányi Jenő, Bencz Boldizsár, Borsodi Ferenc, Börcsök Erzsébet, Czako Tibor, Csányi Endre, Csuka János, Dudás Kálmán, Gál László, P. Gergely Boriska, Havas Emil, /Vörösvári/ Heinz Vilmos, Harsányi József, Huszár Sándor, Illés Sndor, Kolozsi Tibor, Kristály István, Laták István, Polácsi János, Sas György, Schwalb Miklós, Stadler Aurél, Sziráky Dénes Sándor, Tímár Ferenc, Tóth Bagi István. – 1934-ben a lap Könyv és béke címmel írói ankétot hirdetett meg, melyre Arányi Jenő, Csányi Endre, Csuka Zoltán, Kisbéry János, P. Gergely Boriska, Fenyves Ferenc, Havas Emil, Havas Károly, Harsányi József, Munk Artúr és Török Béláné – Lucia válaszolt.

Jr. KISS József, ~, Híd 1934/1; Pató Imre, A ~ repertórium, Újvidék–Szabadka, 1983.

Híd (1934–40; 1945–): folyóirat. – Szabadkán indult, 1947-től Újvidéken megjelenő irodalmi, művészeti, társadalomtudományi kiadvány.

Szerkesztők Lévay Endre (1934/1–36/5), Simokovich Rókus (1936/6–12), Mayer Ottmár (1937/1– 1940/12), Steinfeld Sándor (1945/1–2– 1948/12), Olajos Mihály (1949/1– 1950/12), Ernyes György (1951/1–3), Majtényi Mihály (1951/4–1955/9–10), Herceg János (1955/11–12–1957/5), Major Nándor (1957/6–1962/12), Pap József (1963/1–1964/12; 1964: Fehér Kálmánnal), Ács Károly (1965/1–1975/12), Bányai János (1976/1–1984/12), Bori Imre (1985/1–). – A ~ a 30-as években egymást követő ifjúsági lapkiadói törekvések (Örtüz, 1931; Vajdaság, 1932; Tovább, 1932) nyomán jött létre. A „társadalomtudományi és irodalmi” megjelölésű folyóirat indulásakor, címéhez illően, a hídverés eszméjét hirdeti („a keserű ma és az ígéretes holnap között”, a „régie és az új kultúra közé”, a „magyar és a délszláv nép kultúrája közé”, „korok, életfelfogások, nemzetek – hidat ember és ember közé”). 1936-tól balra tolódik, 1938-tól Jugoszlávia Kommunista Pártjának orgánuma, ekkor a szépirodalom háttérbe szorul, osztályharcosság, szociális világnézet jellemzi, ennek jegyében indul a Híd Könyvtár. 1940 végén betiltják, 1941-től a Világkép lépett örökébe, melyet három szám után, 1941 áprilisában szintén betiltanak. Az 1945. okt–nov.-i kettős számmal újraindult a ~. Továbbra is ideológiai folyóirat, irodalma szocialista realista szellemiségű. Majtényi szerkesztésekor alakult vissza irodalmi folyóirattá. (Ekkor, 1953/10–1954/11, a ~ melléklete a Műkedvelő Színpad.) 1950. ápr.-i számában a fiatal írók egy csoportja (köztük Bori Imre, Fehér Ferenc, Juhász Géza, Major Nándor, Németh István, Tomán László) jelentkezett új hangon, új irodalmi eszményt hirdetve, amiért heves támadások érték a ~-at és a szerzőket, de a korszerű szemléletű szerkesztői politika ettől kezdve megállíthatatlanul teret kap a folyóiratban. A fordulatot 1957 hozza. Major programcikke szerint a ~ feladata „támogatni irodalomban, a művészetekben a korszerű tartalom és korszerű forma egybehangelődésére irányuló törekvéseket” (Tegnap, ma, holnap). 1959-ben megalapítják a Híd Irodalmi Díjat. 1963-tól az új magyar irodalom peremre szorult alkotóinak (Weöres Sándor, Déry Tibor, Mándy Iván, Hernádi Gyula, Mészöly Miklós,

Tandori Dezső) nyújt közlési lehetőséget. A 60-as években a ~ előbb képzőművészeti, majd tematikus irodalmi mellékleteket, antológiákat, különszámokat jelentet meg (1968/1: TOLNAI Ottó–DOMONKOS István, *Mao–Poe*, v.; 1968/4: BOGDÁNFY Sándor, *Paródiák*; 1968/6–7: TOLNAI Ottó, *Szeplőtlen kis gépek csöpp fejedelmi jelvények*, v., bev. Bányai János; 1968/11: *Eszmélet*. Mai jugoszláviai magyar költők antológiája, vál. és előszó Végel László; 1968/12: *Gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája 1945, vál. és előszó Bori Imre; 1969/1: *A francia szürrealista líra csúcsai*, vál. és ford. Tamkó Sirató Károly; 1969/3: BIACSI Antal, *Ez a halál nem magánügy*, szociográfia; 1969/4: GEROLD László, *Hatvan magyartanár*, szociográfia; 1969/5: BÖNDÖR Pál, *Tipopoézis*; 1970/1: TÖKE István, *Mosolygó Tisza mente*, élcek, anekdoták; 1970/2: TANDORI Dezső, *Kiegészítések*, utószó Bányai János, *A megtalált világ*; 1970/5: *Évek és életek*. Tíz jugoszláviai magyar regény, bev. Bori Imre; 1970/9: *Angol pop költők*, bev. és ford. Kodolányi Gyula; 1971/1: *Esztétikai gondolkodásunk történetéből*, vál. és bev. Bori Imre; 1972/4: Lukács Györgyemlékszám; 1973/3–4: *Petőfi idusán*; 1974/5–6: ~1934–1974, Uo., *A ~ költészete*. „Nehéz virradás”, vál., előszó Domonkos István, Uo., *Mayer Ottmár 1911–1941*; 1974/7–8: *A ~ negyven éve – programcikkeink tükrében*; 1975/5–6: *A ~mozgalom képeskönyve*, s. a. r. Pató Imre). A 70-es évek közepétől erősödik a kritikai gondolkodás, a ~ vezető műfajai az esszé, a tanulmány és a kritika. A 80-as évektől gyakoriak a dokumentumtömbök, évfordulás emlékezések, íróbúcsúztatók (1977/11: *Az Adyvers időszerűsége*; 1978/11: *A képregényről*; 1981/1: Tóth Ferencről; 1981/5: *Fegyverek közt múzsa*, vál. Ács Károly; 1981/11, 12: GEROLD László, *Szivacstalaj, homokfutó . . .* Harag György Csehov-triptichonja; 1981/12, 1982/1, 2: *Francia narratológiai kutatások*; 1984/5, 6: *Ötvenéves a ~*; 1984/10: IKSZ. Herceg János folyóiratának hasonmás kiadása; 1984/12: *Negyvenéves a Magyar Szó*; 1985/4, 6, 7–8, 10: *Kosztolányi-centenáriumi*; 1987/3: *Kassák Lajos centenáriumi*; 1987/6: *Csáth Géza évfordulójára*; 1987/11: *A Tisza és az irodalom*;

1988/7–8: *Füst Milán száz éve*; 1988/12: *Tersánszky-centenáriumi*; 1989/4: *Herceg János nyolcvanéves*; 1989/7–8, 10: *Fehér Ferenc emlékére*; 1990/3: *Weöres Sándor emlékére*; 1990/6: *Száz éve született Szirmai Károly*; 1993/5–6: *Variációk egy Sáfrány-témára*; 1993/7–8: *Szenteleky Kornél centenáriuma*; 1993/11: *Juhász Ferenc költészete*; 1994/1–4: *Itt és most*; 1994/7–8: *Kalangya 1935/6*. A betiltott szám hasonmás kiadása; 1994/10–11: *Déry Tibor centenáriuma*; 1994/12: *Tallózás Majtényi Mihály hagyatékában halálának 20. évfordulóján*; 1994/12: *Öt éve hunyt el Fehér Ferenc*; 1995/1–2: *Utasi Máriáról*; 1995/1–2: *Négy város*. Zombor, Becskerek, Szabadka, Újvidék; 1995/9: *A mai szerb irodalom kistükréi*; 1997/6: *Koncz Istvánról*; 1998/3: *1848*; 1998/7–8: *Írások 1848-ról* 1999/3–4: *A ma vázlatkönyvéből*; 1999/7–8: FEHÉR Kálmán, *Petőfiért*; 1999/9–10: *Juhász Erzsébet emlékére*; 1999/11: *A kritikus ünnepére*. Bányai János köszöntése; 1999/12: *Bori Imre köszöntése*; 2000/5: *Fehér Kálmán köszöntése*; 2000/6–7: *Tolnai Ottó köszöntése*, Tóth Ferencről; 2000/8: *Németh István, Domonkos István köszöntése*). A ~ indítja és tartja életben a *Versek éve* c. antológiát (1976, 1978, 1984, 1988, 1992, 1995, 1998). – Tudományos tanácskozások a ~ról: 1974: Újvidéken a Hungarológiai Intézet; 1984: Szabadkán a Létünk szerkesztősége és az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete szervezésében. – 1995: Szabad Sajtó Díj.

Ir. LÉVAY Endre, *Hidat verünk*, *Híd* 1934/1; SZIRMAI Károly, *A ~*, 1934 = Sz. K., *Szavak estéje*, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; SCHWARZER Gyula, *Vessünk számot önmagunkkal*, *Híd* 1935/11; KEK Zsigmond, *A ~ története*, *Híd* 1945/1–2; STEINFELD Sándor, *Hidat vertünk*, uo.; LÉVAY Endre, *Jegyzetek a ~ról*, *Híd* 1945/2; LŐRINC Péter, *Tizenöt éves a ~*, *Híd* 1951/8; LATÁK István, *A szervező és a harcra mozgósító ~*, *Híd* 1954/5; GÁL László, *A ~ a felszabadítás után*, uo.; ZSÁKI József, *A ~ – fálun*, uo.; ~ *1934–1941*, vál., előszó Oskar Davičo, utószó Laták István, Újvidék, 1964; BORI Imre, *A háború előtti ~*, 1965 = B. I., *Fejezetek irodalmunk természetrajzából*, uo., 1973; LŐRINC Péter, *A háború előtti ~ harcai*, *Híd* 1969/4; STEINFELD Sándor, *Levél a ~ szerkesztőségéhez*, *Üz* 1971/2; BÁNYAI János, *A ~ szerkesztés gondoljai*, *Ktárs* 1973/2; LÉVAY Endre, *Egy nemzedék elindul*, Szabadka, 1974; *A ~ 40 éve – programcikkeink tükrében*, *Híd* 1974/7–8; *A HITK ~száma*: Bányai János, Gaál György, Gerold László, Löbl Árpád /Lőrinc Péter/, Mészáros Sándor,

Pastyik László, Pató Imre, Rehák László, Szeli István, Vajda Gábor írása, HITK 1974/21; PATÓ Imre, A ~mozgalom képeskönyve, Híd 1975/5–6; Uő, A ~ repertórium 1934–1941, Újvidék, 1976; BÁNYAI János, A ~ 45 éve, Híd 1979/12; BOSNYÁK István, Szóakció I., Újvidék, 1980; *Ár ellen. Mártír hidasok, 1941–1945*, szerk. Ács Károly, előszó Petkovics Kálmán, uo., 1982; BORI Imre, ~, 1934–1984, Híd 1984/5; TOMÁN László, Harmincnyégy év után. Az 1950. évi áprilisi számról, uo.; VAJDA Gábor, Esemény és politika a háború előtti ~ művelődésében, uo.; CSORDÁS Mihály, „Az erdő megcsinálja magát” (Ady). Beszélgetés a háború utáni ~ szerkesztőivel, Úz 1984/5–6; Cvetko MALUŠEV, A régi ~-mozgalom osztályharcos orientációja, uo.; A Létünk ~száma: Balogh István, Bányai János, Bordás Győző, Bori Imre, Bosnyák István, Ljubivoje Cerović, Bela Duranci, Gaál György, Gerold László, Juhász Géza, Cvetko Maluše, Živan Milisavac, Nemes G. Zsuzsa, Pató Imre, Petkovics Kálmán, Petrányi Iona, Rehák László, Tóth Lajos, Tripolsky Géza, Utasi Csaba írása, Lé 1985/1; BORDÁS Győző, A háború utáni ~ prózája, HK 1985/63; UTASI Csaba, ~ – 1940, 1985 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; BORI Imre, „Modernizmus” a ~ban, 1985 = B. I., Identitáskeresésben, uo., 2000; TOLDI Éva, „Nagy útra kell menni”. A ~ szépirodalma 1951 és 1955 között, 1989, 1997 = T. É., „Összetartozó neszek”, uo., 1997; A folyóirat az irodalom játéktere. Hatvanéves a ~, MSzó 1994. máj. 28.; BORI Imre, A ~ hatvan éve, Híd 1994/5–6; Uő, Szociográfiák nyomában, Újvidék, 1997; Uő, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998; BÁLINT István, 1848 a ~ban, Híd 1998/3.

Híd 1934–1941 (1964): antológia. – A Híd első hét évét bemutató kiadvány, mely a folyóirat szerkezeti felépítését követve ad dokumentumértékű válogatást a baloldali eszmék szolgálatában állt évek Híd-számaiból. Sajtó alá rendezte Kovács János, előszó Oskar Davičo, utószó Latak István.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, Vallomás, harc, tanúságtétel, MSzó 1965. febr. 21.

Híd Irodalmi Díj (1959). – A Forum Lap és Könyvkiadó Vállalat kiadói tanácsa által a Híd fennállásának negyed évszázados jubileumára alapított díj, melyet évente ítélnek oda jugoszláviai magyar író az előző évben kiadott s a zsűri által legjobbnak nyilvánított könyvéért. A ~ létrehozását a fejlődő könyvkiadás és a gazdagodó irodalmi élet egyaránt indokoltta. Eredeti elképzelés szerint a Híd-díjas mű szerbhorvát fordításban is megjelenik, ez azonban egy esetben sem történt meg. Díjazott szerzők és művek: 1959: Major Nándor: *Vereség*, 1960: Ács Károly: *Csend helyett vers*, 1961:

Sinkó Ervin: *Egy regény regénye*, 1962: Gál László: *Tarlóvirág*, 1963: Pap József: *Rés*, 1964: B. Szabó György: *Éjszakák, hajnalok*, 1965: Bori Imre: *Eszmék és látomások*, 1966: Fehér Ferenc: *Delelő*, 1967: Tolnai Ottó: *Sirálymellcsont*, 1968: Szirmai Károly: *Muzsikáló messzeség*, 1969: Bori Imre: *A jugoszláviai magyar irodalom története 1918-tól 1945-ig* és Domonkos István: *A kitömött madár*, 1970: Koncz István: *Átértékelés*, 1971: Bori Imre: *A magyar irodalmi avantgarde I–III*, 1972: Németh István: *Sebestyén*, 1973: Gion Nándor: *Virágos katona*, 1974: Pap József: *Rendhagyó halászás*, 1975: Debreczeni József: *Hideg krematórium*, 1976: Brasnyó István: *Tükrös Madonna*, 1977: Herceg János: *Embersor*, 1978: Varga Zoltán: *Hallgatás*, 1979: Herceg János: *Kék nyárfás*, 1980: Tolnai Ottó: *Világpor* és Tóth Ferenc: *Csontomiglan-csontodiglan*, 1981: Szeli István: *Történelem*, 1982: Utasi Csaba: *Vonulni ha illőn*, 1983: Ács Károly: *A közbülső világban*, 1984: Juhász Erzsébet: *Gyöngyhalászok*, 1985: Németh István: *Hegyomlás*, 1986: Bognár Antal: *Álmok a halálban*, 1987: Koncz István: *Ellen-máglya*, 1988: Brasnyó István: *Macula*, 1989: Herceg János: *Módosulások*, 1990: Gerold László: *Száz év színház*, 1991: Jung Károly: *Barbaricum*, 1992: Kalapis Zoltán: *Betűk és képek*, 1993: Böndör Pál: *Tegnap egyszerűbb volt*, 1994: Cs. Simon István: *Szülőfalam, Terján*, 1995: Bányai János: *Talán így*, 1996: Németh István: *Házioltár* és Danyi Magdolna: *Palicsi versek*, 1997: Gulyás József: *Versek – 1980*, 1998: Bányai János: *Hagyománytörés* és Kontra Ferenc: *Gyilkosság a joghurt miatt*, 1999: Böndör Pál: *A változásom könyve*.

Ir. ~ szabályzata, Híd 1960/1; BORDÁS Győző, Húsz év termése, MSzó 1980. jún. 7.

Híd Könyvkiadó Vállalat (1946–1949). – A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség (1946. jan. 27-én tartott értekezletének) kezdeményezésére alakult meg Szabadkán a ~, melynek programja „a könyvpiac ellátása gazdasági, politikai cikkek gyűjteményével és irodalmi művekkel” (Csáky S. Piroska). A ~ jelentette meg a *Jugoszláviai Magyar Írók* (1947–49) c. sorozat 9 kötetét, ill. a Híd Könyvek jelölésű szépirodalmi műveket, köztük a *Színpadunk* (1946–49) c. sorozat

(2–27. számú) füzeteit. A ~ kiadói tevékenységét fokozatosan, kivált 1951-től kiadóként önállóul Testvériség–Egység Könyvkiadó veszi át.

Ir. CSÁKY S. Piroska, A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, Újvidék, 1973.

Híd Könyvtár (1939–40): kiadványsorozat. – A folyóirat Szabadkán kiadott irodalmi és társadalomtudományi füzetsorozata. Felelős szerkesztő Mayer Ottmár. Az egyszerű kiállítású, olcsó füzetek előzménye a Szervezett Munkás (1923–29) s a Híd-naptár (1939). A ~ célja: közvetíteni és átértékelni a klasszikus magyar irodalmi hagyományt (Petőfi, Ady, József Attila); megjelentetni a vajdasági magyar irodalom harcos hangvételű műveit (Laták István, *Egy élet árad*); közzétenni az időszerű politikai és társadalomtudományi dolgozatokat (*A magyar jobbágyság kialakulása; Erdély múltja és jelene; SZSZSZR*). Az egyik füzet megjelenését az *Ár ellen* c. cikk miatt a cenzúra nem engedélyezte.

Ir. PASTYIK László, ~, HITK 1974/21; PATÓ Imre, A Híd repertórium 1934–1941, Újvidék, 1976.

Híd-vita (1950–51). – Az 1950/4 szám – A vitát a Híd áprilisi száma váltotta ki, melyben 15 fiatal költő, novellista, kritikus az addig érvényes irodalmi kánonok ellenében másféle, szubjektív hangon szólalt meg, sürgetve ily módon az irodalom társadalmi, politikai függőségének megszüntetését, az irodalmi minőség elvének érvényesítését. Az áprilisi ~ a jugoszláv irodalmi életben az irodalom autonómiájáért folytatott küzdelem kezdetét jelenti. A szám, de elsősorban B. Szabó György bevezetője (Az új nemzedék hangja) és Tomán László kritikája (Debreczeni József verseiről) váltott ki heves ellenállást a kultúrpolitika részéről. A hatalom szava ekkor még mindenható, az „áprilisi hidasok” nem kerülhették el büntetésüket, szétszórták őket Vajdaságban. Ennek ellenére a következő évben újból vitára került sor, melynek témája az irodalmi, a szerzői szabadság kérdése. A ~ a jugoszláviai magyar irodalom 1945 utáni történetének, magáratallálásának döntő eseménye.

Ir. REHÁK László, Az új nemzedék hangja?, MSzó 1950. máj. 11., 12., 13.; GÁL László, Eltévedt fiatalok, Dolg 1950. máj. 19.; BORI Imre, Válasz, MSzó 1950. jún. 4., 5.; A ~ áprilisi számáról. Sinkó Ervin beszélgetése Vajdaság

íróival, IfjSz 1950. jún. 20.; LŐRINC Péter, Fiatalok „Híd”-ja, Híd 1950/6; TOMÁN László, Bűnös irodalompolitika, MSzó 1951. ápr. 21.; BOGDÁNFÍ Sándor, Irodalom és világnézet, MSzó 1951. ápr. 22.; BÁLINT István, Merész szölamok a szölamirodalomról, MSzó 1951. máj. 4.; B. SZABÓ György, Levél Herceg Jánosnak, 1951; Irodalmunkról 1951-ben = B. Sz. Gy., Tér és idő, Újvidék, 1988; BORI Imre, Mondjunk néhány szót „az író jövőbe néző szeméről” is, MSzó 1951. máj. 12.; HERCEG János, Irodalmi helyzetünkről, 1951 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; BORI Imre, Vallomás egy nemzedékről, 1971 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; TOMÁN László, Huszonegy éve, 7N 1971. márc. 5.; BOSNYÁK István, Megújulás – megoszlás nélkül. B. Szabó György és az 1950–51-es nemzedékvíta, HITK 1973/16–17; BORDÁS Győző, Ötven éve, Híd 2000/3–4.

Híradó (1930–1941): napilap. – Hatalmi rendeletre a Torontál (1871) című nagybecsekereki lap 1930. márc. 28-ától változtatja a nevét ~ra, de a lap szellemében, szerkesztéspolitikájában a kényszerű névcseré nem hozott változást.

Híradó (1938): hetilap. – Zentai megjelenésű politikai, közművelődési és közgazdasági kiadvány, mely nevét hatalmi rendeletre a 11. számtól Szentai Híradóra változtatta, főszerkesztő dr. Ferenczi Antal.

Ir. SZLOBODA János, A zentai sajtó története, Zenta, 1995.

Hírlap (1921–29; 1941): napilap. – Indulásakor a jugoszláviai „magyarság politikai, gazdasági, kulturális életmegnyilvánulásainak krónikása” kíván lenni, párton kívüli álláspontot képviselt, egy-két éven belül a lap mégis a pártharcok színtere és áldozata lett, a ~ot a Magyar Párt orgánusaként tartották számon. A lapot az 1929-es januári diktatúra szüntette meg. 1941. ápr. 20-án rövid időre Csuka János főszerkesztésében napilapként újraéledt, majd aug. 30-án betiltották, de Délmagyarország, ill. a 3. számtól Tiller /Timár/ Ferenc később pedig Bogner József felelős szerkesztésében Délvidéki Magyarság címmel újraindult, s 1943 végén megszűnt.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Hírünk a világban (1993–): bibliográfia. – A JMMT kiadásában megjelenő Jugoszláviai magyar exteriorika 1945–1990 c. kiadványsorozat, amely az ország határain kívül megjelent primér közlések és a jugoszláviai

magyar szellemi élet külföldi recepcióját tartalmazza. Sorozatszerkesztő Orvos Mária. A ~ kötetei: 1. 1989–1990; 2. 1987–1988; 3. 1984–1986.

Ir. CSAPÓ Julianna, ~, Lé 1994/1–2; CSÁKY S. Piroška, ~, HK 1995/3–4.

Hitélet (1924–1944): folyóirat. – Szilágyin kiadott hitbuzgalmi folyóirat. Felelős szerkesztő és kiadó (1941–44) Quotidian Lajos plébános.

Hitélet (1963–): folyóirat. – Havonta Verbászon, majd Újvidéken megjelenő vallási folyóirat. Felelős szerkesztő Csipak Ferenc (1963–1977), Huzsvár László (1977–1990), Harmath Károly (1990–). Szerkesztők Komáromi Borbála (1963–1977), Vida Márta (1998–). 1990: ~ magába olvasztotta az Agapé folyóiratot.

Hitélet Kiskönyvtára (1967–1980): Verbászon, majd Újvidéken megjelenő vallásos tematikájú könyvsorozat.

HOCK Rezső (Zombor, 1905. jún. 14.– 1995. jan. 13.): közíró, fordító, jogász. – Az elemi iskolát Zomborban végzi és kezdi a gimnáziumot, de Becskereken érettségizik. Egyetemre Pesten és Zágrábban jár, de jogi diplomát és doktorátust (1930) Pécsen szerez. – Még abban az évben a Kommunisták c. lap magyar fordítójaként letartóztatják és 5 évig Mitrovicán raboskodik. Szabadulása után kávéházi zenész, alkalmi munkából él (lámpaernyőket készít), s közben a Híd munkatársa, fordít (Shellyt), könyvismertetőket s filmkritikát ír. Majd a Csuka Zoltán szerkesztette Képes Vasárnap zombori szerkesztője. 1941-ben a topolyai fogolytáborba kerül, de kiszabadul, Pestre szökik, itt éli át az ostromot. Hazatérése után belügyminiszter-helyettes. 1946-ban az induló 7 Nap főszerkesztője, a következő évben a Népszínház igazgatója, 1948-ban politikai elítéltként kerül a Goli otokra, ahonnan két év múlva szabadul. A Testvériség–Egység Kiadó lektora s korrektora, fordítja Dedijer Naplóját, politikai irodalmat és tankönyveket. Felmondás után alkalmi munkából él (fényképtablókat készít). Felveszik az újvidéki Közigazgatási Intézetbe, majd a Jogi Karon megszervezi a magyar lektorátust, a tartományi fordítószerkesztő, a Hivatalos Lap munkatársa, közben jogszabály-gyűjteményt készít a kisebbségi anyanyelv-használatról. Nyugdíjba vonulása után feltalálóként ér el sikereket.

Ir. KOLOZSI Tibor, Az egyenjogú nyelvhasználat jogi aspektusai, Üz 1973/3; FARKAS Zsuzsa, Sorsfordító idők tanúja. A kilencvenedik évében járó dr. ~ nem mindennapi életéről, int., MSzó 1994. dec. 4., 6., 7.; Uő, Egy boldog ember, MSzó 1995/1–3; HERCEG János, In memoriam ~, MSzó 1995. jan. 15.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1995. jún. 10.; DÉR Zoltán, Az „önfeláldozás hülye készsége”. ~ és Herceg János levélváltása 1983 októberében, Üz 1996/1–3.

HÓDI Sándor (Nagytőszeg, 1943. okt. 30.): szakíró, pszichológus. – Az általános iskolát Kisoroszon, a gimnáziumot (1963) Becskereken végzi, egyetemi diplomát az ELTE pszichológia szakán (1972) szerez. 1974, Budapest: bölcsészdoktori fokozat; 1975, Zágráb: doktori fokozat (*Az öngyilkosság jelensége*). – 1975–1981: az adai Potisje gyári munkapszichológusa, 1981–1994: klinikai pszichológus az adai egészségházban.

M. Lételemény és valóság, tan., Újvidék, 1978, A meghívott halál, tan., uo, 1979; Pszichológia és ideológia, tan., uo., 1981; Magatartásformák és társadalmi viszonyok, tan., uo., 1983; Illúziók nélkül, tan., uo., 1985; Táj és lélek, tan., uo., 1990; Önmagunk vállalása, tan., Ada, 1991; A nemzeti identitás zavarai, tan., Újvidék, 1992; Jugoszlávia bombázása. Lélektani és politikai reflexiók. Háborús napló, Tóthfalu, 1999.

Ir. VARGA Zoltán, Értelmet az életnek, Híd 1979/11; BODROGVÁRI Ferenc, Kérdéses kérdések, uo.; BIACSI Antal, Újszerű tudósítás a harmadik frontátvonulásról, Híd 1979/11; KIRÁLY János, Nyitott szemmel az öngyilkosokról, Üz 1979/12; TÜSKÉS Tibor, ~, A „meghívott” halál, Fo 1980/9; KÚN SZABÓ Pál, Tisztázatlan viszonyok, Üz 1981/12; JUHÁSZ Erzsébet, Az ideológia vetületei, Híd 1981/12; VARGA Zoltán, Egy tudomány helykeresése, Üz 1985/11; VAJDA János, Illúziók élményháttérre, Híd 1985/11; Uő, Számonkért önismeret, Híd 1990/3; SZÖLLŐSY VÁGÓ László, Én és mi – mi s ők, Lé 1990/4–5; MÁK Ferenc, Kondicionált félelmeink, MSzó 1991. jan. 12.; VAJDA Gábor, Felszabaduló hivatás, 1992 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; BÁLINT István, Naplójegyzetek a bombázásról, MSzó 1999. nov. 20.

Hol ó hol (1968): antológia. – Tolnai Ottó válogatásában és előszavával Újvidéken a Symposion Könyvek sorozatban megjelent, tizenhárom fiatal, kötetlen még nem rendelkező költőt útjára bocsátó kiadvány, amely azzal a szándékkal készült, hogy bizonyítsa: a Symposion

első nemzedékének irodalomfelfogása, költészetszemlélete folytatókra talált. Szerzői Balogh István, Böndör Pál, Börcsök László, Fülöp Gábor, Jung Károly, Maurits Ferenc, Podolszki József, Raffai Ferenc, Sinkovits Péter, Utasi Mária, Vajda Gábor, B. Varga László és Vicei Károly.

Ir. VLAOVICS József, A legfiatalabbak antológiája, Dolg 1968. dec. 13.

HOLTI Mária (Falubattyán, 1939. okt. 9.): író, költő. – Iskolái elvégzése után öt évig Budapesten kiadói szerkesztő. 1967-ben áttelepül Jugoszláviába. A Képes Ifjúság újságírója. Később Dalmáciába költözik. – 1980: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Farkasok és galambok, *elb.*, Újvidék, 1970; Sodortatva, *r.*, *uo.*, 1974; Bordásfal, ifjúsági *r.*, *uo.*, 1976; Égi fuvarok, *elb.*, *uo.*, 1980; Csak a kő, *v.*, *uo.*, 1981; Ezer zizzenés, *elb.*, *uo.*, 1987; Mondd el búval és örömmel, *kisr.*, *nov.*, *h. n.* (Pécs?), 2000.

Ir. V/arga/ Z./oltán/, A kitörés előjelei, 1971 = V. Z., Periszköp, Újvidék, 1975; TÜSKÉS Tibor, Farkasok és galambok, *Jkor* 1971/12; BÁNYAI János, Regénytelen történet, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VAJDA Gábor, Fény mögött homály, 1976 = V. G., Források és partok, *uo.*, 1983; VIRÁG Ágnes, Emlékezni, hogy az mégse legyen emlékezés, *Üz* 1977/12; VAJDA Gábor, A humánium nevében, *Híd* 1980/11; FEKETE J. József, Jelzések a jelenről, 1987 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; P. NAGY István, A kétesse vált történet, *Híd* 1987/5; MÁK Ferenc, Hová lett a novella? *MSzó* 1987. okt. 31.; VAJDA Gábor, A türelem próbatételei, *7N* 1991. máj. 31.

Horizont (1969–1972): rádióműsor. – A Szabadkai Rádió vasárnapi 5–10 perces műsora, amelyben magyar és világirodalmi novellákat olvastak fel.

HORNYIK György (Újvidék, 1937. márc. 16.): író, műfordító. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1955) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Tanszékének hallgatója. – 1960: a Jugošped végrehajtó előadója, 1960–1979: a Magyar Szó külpolitikai újságírója, 1979–1990: a Szövetségi Fordítószolgálat munkatársa. 1990: nyugdíjas.

M. Temetés, *elb.*, Újvidék, 1966; Parcella, *elb.*, *uo.*, 1980; A gyárkapun kívül, *kisr.*, *uo.*, 1981; Bontás, *elb.*, *uo.*, 1987; Morotva, *r.*, *uo.*, 1996.

Műford. Dušan Kostić, A rejtélyes kincs, ifjúsági *r.*, Újvidék, 1965; Milorad Najdanović, Bokrok és felhők között, ifjúsági *nov.*, *uo.*, 1967; Milorad Janković, Omiši gályák, *r.*, *uo.*, 1970.

Ir. FEHÉR Ferenc, Széljegyzetek egy első kötethez, *MSzó* 1966. okt. 9.; TOMÁN László, Az első lépések, *Híd* 1967/1; FEHÉR Ferenc, ~, *7N* 1972. szept. 22.; VAJDA Gábor, Humanista banalitások, *MSzó* 1980. szept. 20.; RADICS Viktória, Egérfogó helyett: egérút, *ÚjSymp* 1981/200; VARGA Zoltán, Csendes tragédiák, *Híd* 1981/3; FEKETE J. József, Társadalmi körkép két pohár között, 1981; Az erkölcs devalválása a családban, 1987 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; GEROLD László, Lebontott próza, *Híd* 1987/9; VARGA István, Figyelmeztető novellák, *Üz* 1987/9; VAJDA Gábor, Az érzéketlenség tapasztalata, *7N* 1991. júl. 12.; BENCE Erika, Egy értelmiségi vesszőfútása, 1997 = B. E., Szemközt a művel, Szabadka, 1999, JUHÁSZ Géza, Egy kisiklott személyiség életrajza, *MSzó* 1997. márc. 1.

HORNYIK Miklós (Újvidék, 1944. jan. 12.): kritikus, sajtótörténész, újságíró, szerkesztő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1962) szülővárosában végzi, általános iskolai tanári (1964), középiskolai tanári (1966) oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. 1978, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Mészöly Miklós*). – 1966–68: a Magyar Szó munkatársa, 1969–1975: a Képes Ifjúság főszerkesztője. 1975–79: az Újvidéki Televízió lektora, művelődési műsorok szerkesztője, 1979–1986: tanársegéd a Hungarológiai Intézetben, 1986–1991: az Újvidéki Televízió Műsorfigyelő és Közvéleménykutató Központjának tudományos munkatársa. 1991: Budapestre költözik. 1992–93: a Világszövetség c. hetilap főszerkesztője, 1993–2000: az MTV munkatársa, 2000: a Magyar ATV elnök-műsorigazgatója.

M. A merülő fullantó, humor ant., összegyűjtötte, *bev.*, jegyzetek, utószó, Újvidék, 1977; Szabálytalan napló, *kr.*, esszék, *int.*, *uo.*, 1981; Beszélgetés írókkal, *int. uo.*, 1982; *Bp.*, 2000; Jugoszláviai magyar művelődéstörténet, *vál.*, utószó, Újvidék, 1984; A Délbácska története 1920–1929, *tan.*, *uo.*, 1987; A Mi Irodalmunk története és repertórium 1930–31, *tan.*, *uo.*, 1987; Titokfejtők, *tan.*, *esszék*, *uo.*, 1988; Angol pázsit, *publ.*, Szabadka, 1991.

Ir. VAJDA Gábor, Irányadó értelem, *MSzó* 1981. jún. 24.; FEKETE J. József, „Összegyűjtött írások”, *Híd* 1981/1; BERETKA Ferenc, Szabálytalan napló, *ÚjSymp* 1981/198–199; JUHÁSZ Géza, Szókimondás – színesen, elegánsan, *Üz* 1981/12; FRIED István, Szabálytalan napló, *Jkor* 1982/6; FÜZI László, Az irodalom helyzettudata, *Fo* 1982/6; *m. f.*

/MÁK Ferenc/, ~, Beszélgetések írókkal, MSzö 1982. aug. 17.; DÉR Zoltán, Minták egy műfajhoz ~ interjúkötetéről, 7N 1983. jan. 20., 27.; DÉRCZY Péter, ~, Szabálytalan napló, Ktárs 1983/5; VEKERDI László, ~, Beszélgetések írókkal, Fo 1983/6; SZAJBÉLY Mihály, Beszélgetés írókkal Él 1984/4; HÓDI Éva, Művelődéstörténetünk kereszttetszete, Úz 1986/3; TARI István, Amiről hallgatunk . . ., KI 1987. okt. 14.; MÉSZÁROS Sándor, Sajtótörténet: értékes tények felsorolásával, 7N 1987. okt. 30.; SZELI István, Lapmonográfia, Híd 1987/12; VAJDA Gábor, Elavult önvédelmi forma, Úz 1987/12; HÓDI Éva, Egy lap a húszas évekből, Lé 1988/1; GYÖRE Géza, Irodalmunk múltjából, MSzö 1988. ápr. 2.; GEROLD László, Vegyes, madártávlatból, Híd 1988/3; UTASI Csaba, Tündöklő úttörés, út nélkül, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; HERCEG János, Egy könyvről. Délbácska, Dolg 1989. jan. 19.; VEKERDI László, ~, Titokfejtők, Fo 1989/1; BÁNYAI János, Ne vess, ha mersz, Napló 1991. aug. 7.; KALAPÁTI Ferenc, Balkán-kán a Marximban, MSzö 1991. nov. 23.; DOMONKOS László, ~, Angol pázsit, Alf 1992/5; MÁK Ferenc, Önpusztító türelemjáték, Ttáj 1992/7; KEMPELEN Riza, A karthauzi imája, ÚKP 2000/8–9; CSONTI Erika, Ex libris ÉsI 2000/39.

HORVÁTH Emma, → *Virágh Ágnes*

HORVÁTH György → SZERBHORVÁTH

HORVÁTH Mátyás (Gombos, 1931. febr. 8.): pedagógiai szakíró, pedagógus. – Az elemi iskola öt osztályát szülőhelyén, az algimnázium első osztályát Újvidéken, a többit Zomborban, a tanítóképzőt (1952) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–szerbhorvát szakát (1961) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) diplomál. 1971, Szeged: bölcsészdoktorátus pedagógiából, 1980, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*A magyar nyelv tanítása Vajdaság SZAT általános iskoláinak felső tagozatán*). – 1953–1962: tanító Bácsszőlősen, 1962–63: a Járási Pedagógiai Intézet tanácsosa Szabadkán, 1963–64: iskolaigazgató Bácsszőlősen és Hajdújáráson, 1964–1974: a szabadkai Pedagógiai Intézet tanügyi tanácsosa, 1974–1994: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének szakmunkatársa, (1981:) docense, (1987:) egyetemi rendkívüli tanára, (1989:) egyetemi rendes tanára. 1995: nyugdíjas.

M. A magyar mint a társadalmi környezet nyelve tanításának módszertana, tan., Újvidék, 1983; *Anyanyelvi nevelés a korai ifjúkorban*, tan., uo., 1988; *Tanuljunk magyarul!* tan., uo., 1990.

Horvátországi Magyarok Szövetsége (1949–): társadalmi szervezet. – Horvátországi Magyar Kultúrás Közoktatási Szövetség néven alakult Eszéken 1949. nov. 29-én a nemzeti nyelv és kultúra megőrzése és fejlesztése érdekében. 1967. jún. 4-étől ~ként működik, kiemelt feladata az iskolahálózat fejlesztése. ~ színházi előadásokat, író-olvasó találkozókat, irodalmi esteket, kiállításokat, szórakoztató esteket, tanfolyamokat szervez, segítette az öntevékeny művelődési egyesületek (színjátékosok, kórusok, táncsoportok) munkáját, központi táncegyüttest hoz létre, kiadói tevékenysége keretében jelent meg a ~ *Évkönyve* (1979– 1988) és a Magyar Képes Újság.

Horvátországi Magyarság (1994–): A horvát kormány Kisebbségi Hivatalának támogatásával létrehozott folyóirat, melyet az eszéki HunCro Sajtóés Nyomdaipari Kft. jelentet meg, szerkesztő Lábadi Károly. A ~ Barkóca címmel évi négy alkalommal gyermekmellékletet jelentet meg.

Ir. KONTRA Ferenc, A ~, MSzö 1996. márc. 13.

Horvátországi Magyar Tudományos Társaság (1996–). – Zágrábban alakult meg s tevékenykedik a horvátországi magyar alkotókat, tudósokat, művészeket tömörítő szervezet, amely céljaul tűzte ki a tagok szakmai továbbképzésének segítségét. Ennek érdekében tanácskozásokat szervez, országos konvenció keretében szorgalmazza a horvátés magyarországi szakemberek, művészek kapcsolatát, s kiadói tevékenységre is joga van.

HÓZSA Éva (Szabadka, 1953. aug. 27.): kritikus, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1972) szülővárosában végzi, a szegedi JATE-n (1977) magyar–német szakos tanári diplomát szerez. 1988, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere. – 1977–2000: gimnáziumi tanár Szabadkán, 2000: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén tanársegéd. 1993–94: vendégtanár a szabadkai Tanítóképző Főiskolán, 1996–99: a zombori Tanítóképző Karon. Több irodalmi lap, folyóirat munkatársa, az Új Kép irodalmi szerkesztője.

A hungarológiai és komparatiztikai kutatások jugoszláviai bibliográfiája (1983–1990). – A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken

és a Hungarológiai Intézetben, valamint a kettő fuzionálása után a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében folytatott kutatómunkát és kiadói tevékenységet, áttekintő bibliográfiásorozat, melynek azonban csak két füzetje jelent meg, a tervezett 3. (a jugoszláviai magyar lapokban, folyóiratokban, kiadóházakban 1945-től 1985-ig nem intézeti szerzők tollából megjelent hungarológiai és kapcsolattörténeti dolgozatok) és 4. (a jugoszláv nemzetek és nemzetiségek nyelvén 1945 óta megjelent ilyen tárgyú munkák) nem jelent meg. ~ füzetei: 1. KÁICH Katalin *Az intézeti kiadványok repertórium 1968–1983*; 2. KÁICH Katalin, *Az intézeti dolgozók válogatott bibliográfiája 1959–1984*.

Ir. SZELI István, Egy repertórium alkalmából, *Híd* 1985/6.

Hungarológiai Intézet (1969–1976): tudományos intézmény. – A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék (1959) megalakulásával a vajdasági magyar felsőfokú oktatás, a magyartanár-képzés ügye lépett a perspektivikus rendezés útjára, a tudományos élet intézményes művelésére azonban még nem volt alkalma a vajdasági magyarságnak, holott az igények egyre inkább szembetűnőek, a feladatok pedig sürgetőbbek lettek („A jugoszláviai magyar szellemi élet jóval többre képes, mint amennyit eddig felmutatott, s kétségtelen, hogy megfelelő munkaformák között e téren a szakértők szervezett és céltudatos munkája jelentősebb eredményekhez vezetett volna. Nincs intézetünk /.../, amely megszervezné és tudományos szintre emelné az eddig szórványosan folytatott magyar nyelvészeti, irodalomtörténeti, művelődéstörténeti, néprajzi stb. kutatást, amely következetesen és programszerűen foglalkozna az együttélésből, a szoros szellemi, nyelvi, történelmi érintkezésből eredő és a jelen által felvetett gyakorlati és tudományos feladatokkal.” Indítvány a ~...) Ezért a mintegy másfél évtizede időszerű intézet létrehozására egy egyetemi tanárokból és közéleti munkásokból álló csoport indítványa nyomán széles körű konzultáció kezdődött, melynek eredményeként a Tartományi Tudományos Alap 1968. május 28-án hozott „határozatával vállalta az Intézet megalapításának és tudományos programjának pénzelését” (Szei

István). A programban, melyet a határozatot követően alakult alapítóbizottság körvonalazott, helyet kapott a jugoszláviai magyar nyelv, irodalom, folklór, művelődéstörténet múltjának és jelenének, valamint a magyar–délszláv szellemi kapcsolattörténet kutatása és tudományos feldolgozása, továbbá ülészakok szervezése, akárcsak a folyóiratok könyvkiadás, s a tudományos káderképzés támogatása. A ~ben folyó tudományos munka eredményeinek prezentálására kiadványsorozatok indulnak: a Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei (1969–), a Hungarológiai Intézet Bibliográfiai Füzetei (1970–), a Vajdaság helységeinek földrajzi nevei (1975–), a Hungarológiai Intézet Nyelvészeti Füzetei (1971–), s megjelenik néhány sorozaton kívüli kiadvány (Matijevics Lajos, *A vajdasági magyar diáknyelv*; Lőrinc Péter, *Bánát magyar nyelvű polgári társadalomtudománya a századforduló idején 1880–1918*; Dér Zoltán, *Három tudós tanár* /Iványi István, Toncs Gusztáv, Loósz István/; Káich Katalin *A zombori magyar színművészet története és repertórium*; Kovács Ilona, Matijevics Lajos, Gombosi népballadák, Pénovázt Antal, *A pacseri földművelés és állattartás szótára*; Tóth Ferenc, *Kálmány Lajos nyomában*; Pató Imre, *A Híd repertórium 1934–1941*; a *szerbhórvát–magyar szótár* harmadik kötete). A ~ igazgatója Szei István, tudományos titkár Bosnyák István (1969–1974), Pastyik László (1974–76). A ~ 1976-tól általános, minden hasonló jellegű intézetre és tanszékre vonatkozó oktatás és tudománypolitikai elv, elképzelés alapján fuzionál az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékével, s felveszi a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete nevet.

Ir. BORI Imre, A ~ről, 1966 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; BÁNYAI János, dr. BORI Imre, MAJOR Nándor, OLAJOS Mihály, dr. SZELI István, Indítvány a ~ megalapítására, *Híd* 1967/5; SZELI István, ~, *Az Intézet „előéletéről”*, 1967; A hazai magyar tudományos élet fellendülését szolgáljuk, 1968; Művelődéstörténeti kutatásaink, 1972; Egy tanfolyam néhány tanulságáról, 1972; Hagyomány és jelen, 1974; A társulás kérdéseiről és folyamatairól, 1976 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; (bn)/BURÁNY Nándor/, Megvalósul egy elgondolás. Elkezd működését a ~, MSzó 1968. dec. 18.; KÓSA László, Új tudomány a Vajdaságban, *Ttáj* 1971/9; KÁICH Katalin, *Az intézeti kiadványok repertórium 1968–1983*, Újvidék, 1983; Uő, *Az intézeti dolgozók válogatott bibliográfiája 1959–1984*, uo., 1990.

Hungarológiai Intézet Bibliográfiai Füzetei (1970–75). – Az újvidéki Hungarológiai Intézet (1969) kiadásában megjelent, folyóiratokban és lapokban található irodalom-, nyelvés könyvtartudományi, előadóművészeti (színház, film, rádió, tv), sajtótörténeti adatokat tartalmazó éves kiadványsorozat, amely 1977-től *Bibliográfiai Füzetekre* változtatja címét. Főös felelős szerkesztő Szeli István. A sorozat kiadványai: 1. PASTYIK László, *A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1968. évi magyar irodalomtörténeti repertórium*; 2. Uő, *A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1969. évi magyar irodalomtörténeti repertórium*; 3. GEROLD László–PASTYIK László, *A Szabadkai Népszínház magyar társulata 1945–1970* (műsor és bibliográfia); 4. PASTYIK László, *A jugoszláviai magyar irodalom 1970. évi bibliográfiája*; 5. Uő, *A jugoszláviai magyar irodalom 1971. évi bibliográfiája*; 6. Uő, *A jugoszláviai magyar irodalom 1972. évi bibliográfiája*; 7. Uő, *A jugoszláviai magyar irodalom 1973., évi bibliográfiája*; 8. Uő, *A jugoszláviai magyar irodalom 1974. évi bibliográfiája*. – Az első négy füzet a Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei c. folyóirat mellékleteként jelent meg, az ötödik füzetől ~ önálló kiadvánnyként jelenik meg.

Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei (1969–1976): folyóirat. – Elsőként nyújtott Vajdaságban lehetőséget irodalomtörténeti és -elméleti, nyelvészeti, néprajzi, művelődéstörténeti, kontrasztív nyelvészeti kutatásokat bemutató tudományos dolgozatok közlésére. Főös felelős szerkesztő Szeli István (1969/1–1976/25). A ~ 2. és 3. sz. Pastyik László *A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1968. (1969.) évi magyar irodalomtörténeti repertóriumát*, ill. 9. sz. *A jugoszláviai magyar irodalom 1970. évi bibliográfiáját* is tartalmazza. A ~ 4. számának melléklete Gerold László, Pastyik László *A Szabadkai Népszínház magyar társulata 1945–1970* (műsor és bibliográfia). A ~ tematikus irodalmi számai: 1971/5–6: magyar– délszláv kapcsolattörténet, 1971/7: néprajz, 1972/10: művelődéstörténet, 1972/11–12: néprajz, 1973/

14: művelődés kapcsolattörténet, 1973/15: néprajz, 1973/16–17: Petőfi-szimpozion, 1974/19–20: néprajz, 1974/21: a Kalangya múltja, a Híd története, 1975/25: magyar– délszláv kapcsolattörténet. 1976 után a Hungarológiai Intézet és a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék fuzionálását követően a ~ címe Hungarológiai Közleményekre változik.

Ir. SZELI István, Új folyóirat indul, 1969 = Sz. I., Nemzeti irodalom – nemzetiségi irodalom, Újvidék, 1983; Uő, Pillanat és történelem. A ~ ötven számáról, MSzó 1983. szept. 24.; KÁICH Katalin, Az intézeti kiadványok repertórium 1968–1983, uo., 1983.

Hungarológiai Közlemények (1976–): az újvidéki Hungarológiai Intézet negyedéves tudományos folyóirata. 1969–1976: a Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei címmel jelent meg. Felelős szerkesztő az intézmény mindenkori vezetője. Főszerkesztők Szeli István (1976/26–27–1979/39–40), Bori Imre (1979/41–1981/48), Hornyik Miklós (1981/49–1983/56), Molnár Csikós László (1983/57–1987/71). Az 1987/72–1990/82–83 jelölésű számokat szerkesztőbizottság szerkesztette, azzal, hogy egy-egy számra megbízott szerkesztőt neveztek ki. Támogatás híján a ~ 1990 közepétől 1995-ig nem jelent meg. 1995-től elsősorban az Illyés Közalapítvány s részben a szerbiai Tudományügyi és Technológiai Minisztérium anyagi segítségével–összevontévfolyamjelzéssel (XXIII–XXVII) hidalva át a kihagyást s jelezve a folyamatosságot, illetve Új folyam megjelöléssel jelezve az újraindulást – a ~ ismét rendszeresen megjelenik, főszerkesztő Gerold László. A ~ irodalmi vonatkozású tematikus számai: 1976/28: néprajz, 1978/36–37: a szürrealizmus, 1981/48: József Attila-értekezlet; a magyar szürrealista regény, 1982/52: a periodika szerepe a magyar– délszláv kapcsolatokban a XVIII. sz. végétől, 1982/53: a XX. sz.-i magyar regény fő irányai, 1983/56: Hétről-Hétre, 1984/58: kapcsolattörténet, 1986/68: A Mi Irodalmunk, 1986/69: Krúdy és Kosztolányi prózájáról, 1988/74–75: kapcsolattörténet, 1988/77: műfordítás és kapcsolattörténet, 1990/82–83: Tersánszky J. Jenő életműve, 1995/1–2: Mészöly Miklós életműve, 1996/1–2: a legújabb magyar irodalom, 1996/4: a magyar művelődés és a kereszténység,

1997/1–2: Orbán Ottó-konferencia, 1997/3: Bodor Ádám-konferencia, 1998/1–2: modernitás és kisebbségi irodalmak, 1998/4: Krasznahorkai László munkássága, 2000/2: vajdasági magyar újraolvasó I., 2000/3: Nadas Péter-konferencia, 2000/4: Petri György munkássága.

Ir. SZELI István, Pillanat és történelem. A ~ ötven számáról, MSzó 1983. szept. 24.; KÁICH Katalin, Az intézeti kiadványok repertórium 1968–1983, Újvidék, 1983.

HunCro (1996–): lapés könyvkiadó. – Eszéken létrehozott kft., amely könyvek mellett kiadja a Magyar Képes Újságnak, a Horvátországi Magyarorságnak, a Barkócának és a Rovátkáknak. Igazgató Pasza Árpád.

HUSZÁR Sándor (? , 1903. ?–?, ?): költő. – Zomborban élt, munkatársa volt a Vajdasági Írásnak, a Kalangyának, a Jugoszláviai Magyar Írásnak, a Hétről-Hétrenek.

M. Most én vagyok soron, v., Zombor, 1929; Köszönöm a szenvedéseket, v., uo., 1933; Isten tilinkója, v., uo., 1939; Itt a lelkem. ~ vál. költeményeiből, uo., 1970.

Ir. HERCEG János, ~, Most én vagyok soron, 1929 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; POLÁCSI János, ~, Köszönöm a szenvedéseket, AMIrod 1933/5; SZENTELEKY Kornél, ~ új versei, 1933 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; ARATÓ Endre, Isten tilinkója, Kal 1939/11–12.

HUSZÁR Zoltán, Csere György (Horgos, 1932. jún. 2.): költő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1953) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–szerbhorvát szakát (1955) Újvidéken végzi. – 1955–57: általános iskolai tanár Horgoson, 1957–58: a Magyar Szó újságírója, 1960–62: Péterrévén, 1962–1980: Horgoson tanár. 1980: nyugdíjas.

M. Önarckép, v., Újvidék, 1959; Vakmeleg, v., uo., 1961.

Ir. BORI Imre, Fiatalok arcképéhez, 7N 1959. dec. 20.; JUHÁSZ Géza, Költészetünk új hajtásai, Híd 1960/2; BOSNYÁK István, GEROLD László, Egy este a Tribünön. Két vitanyitó előadás ~ Vakmeleg c. verseskötetéről. Symp 1963. jan. 24.

Ifjú Műhely (1964–69): rovat, melléklet. – A Képes Ifjúság több éven át Deák Ferenc szerkesztésében megjelent irodalmi rovata, ill. 1967. okt. 28-a és 1968. nov. 27-e között Hornyik Miklós szerkesztésében 6 alkalommal megjelent 20 oldalas melléklete, amely 1968 decemberétől 1969 végéig ismét rovatként élt a lapban. Az ~ szervezésében került sor 1968 novemberében a palicsi írótalálkozóra, melyen 40 fiatal író vett részt.

Ifjúság (1921/?/): hetilap. – A Pécsen 1921 áprilisában már megjelent lapot a szerkesztő, a pécsi emigránként hozzánk érkező Tamás István, bejegyeztetni kéri, de hogy a lap, melynek első szabadkai számának 1921. nov. 15-én kellett megjelennie, valóban megjelent-e, arról egyetlen példány sem tanúskodik, a sajtótörténész szerint a Tamás-féle ~ a jóváhagyás és a bejelentés ellenére nem látott napvilágot.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Ifjúság (1936–1941/?/): Becskerekén szépirodalom, művészet, tudomány, cserkészlet alcímmel megjelenő havilap, kiadó és szerkesztő Kelemen János, felelős szerkesztő Kollin József, munkatársai ismert jugoszláviai magyar írók is (Borsodi Ferenc és Lajos, Tóth Bagi István, Csuka János, Csuka Zoltán). A lap gazdag szépirodalmi és kultúrtörténeti anyagot közölt, 1940 márciusában Magyar könyvet a magyar faluba címmel széles körű akciót szervez. Fakadó rügyek című rovata fiatal tehetségek számára nyújtott publikálási teret, gyakran közli B. Szabó György rajzait, grafikáit. A ~ naptárt jelentet meg 1938-ban, 1939-ben és 1940-ben.

Ir. NÉMETH Ferenc, A becskerekai sajtó története 1919–1941 (kézirat).

Ifjúság (1951–1966): hetilap. – Az 1945-ben alapított Ifjúság Szava utódja, neve 1967-től Képes Ifjúságra változik. Kiadója a Népi Ifjúság

Tartományi Vezetősége, főszerkesztő Tomka Gábor (1951–53), Borsos István (1953–1961), Varga László (1961–64); Varga József (1964–1967). Az ~ irodalmi rovatai: Symposion (1961–64), szerk.: Tolnai Ottó (1961–63), Bosnyák István (1963–64); Ifjú Műhely (1964–69), szerk.: Deák Ferenc (1964–66).

Ifjúsági Regénytár (1984): könyvsorozat. – A Forum Kk. 1970–72 között megjelentetett ifjúsági regényeinek második kiadását jelölő sorozatcím. A ~ kötetei: DEÁK Ferenc, *Zsivány*, DOMONKOS István, *Via Italia*, FEHÉR Kálmán, *Összjáték*, GION Nándor, *Postarablók* és NÉMETH István, *Vadalma*. Ezt követően a sorozat nem folytatódott.

Ifjúsági Tribün (1958–). – Az 1954. június 17-e óta létezett szerb nyelvű ~ tanácsa 1958. ápr. 28-án határozatot hozott, hogy a József Attila Művelődési Egyesületből előzőleg kivált Szép Szó nevű ifjúsági csoport bevonásával megalakítja a magyar nyelvű szerkesztőséget. Ezzel Újvidék jelentős ifjúsági vitafórumot kapott, melyen heti rendszerességgel irodalmi, társadalmi, művészeti tárgyú vitaesteket, könyvbemutatókat rendeztek, irodalmi összeállításokat tartottak. Az első magyar irodalmi esten (1955. jan. 13-án) a jugoszláviai magyar irodalom két nemzedéke mutatkozott be (Majtényi Mihály, Gál László, Ács Károly és Fehér Ferenc), az első szerzői estje Herceg Jánosnak volt (1959. márc. 18-án). Emlékezetes akciója az ~-nek az ún. „entellektüel vita” (1962. márc.–máj.), melyen Sinkó Ervin, Herceg János, Vukovics Géza, Rehák László, Balla László, Farkas Nándor, B. Szabó György, Nagy József tartott vitaindítót az értelmiségi szerepről, a jugoszláviai magyar értelmiségről. Az ~ nevét 1985-től Művelődési Központra változtatták. 1992 után az ~ön nem tartottak magyar irodalmi

műsört. Az ~ szerkesztői voltak többek között Végel László, Bordás Győző, Podolszki József, Kartag Nándor, Danyi Magdolna, Vékás János, Bálint Béla, Kalapáti Ferenc, Bozsik Péter, Lehoczki Zsuzsa, Bordás Tímea stb.

Ir. B. SZABÓ György, „A ma és holnap közönsége és közvéleménye formálódik itt”, 1962 = B. Sz. Gy., Éjszakák, hajnalok, Újvidék, 1990.

Ifjúság Szava (1945–1951): A háború alatt a szerb nyelvű Glas omladine (1942–45) magyar fordításaként már (rendszeretlenül) megjelent, a vajdasági antifasiszta ifjúság lapjaként indult, kezdetben havonta, majd kéthetente látott napvilágot, 1945. okt. 5-étől a vajdasági magyar ifjúság hetilapja. Főszerkesztő Gvozden András, Gellér Lajos, Tomka Gábor. 1951-ben Ifjúságra változtatja nevét. A lap feladata az ifjúságot tájékoztatni a belső külpolitikai eseményekről, szórakoztatni, szépirodalmi szövegeivel és kritikáival pedig ízlésüket alakítani, irányítani. Állandó rovata 1945–46-ban a Pionírjaink, amit a Pionírújság (1947) elődjének tekinthetünk.

Igét őrizve (1998): antológia. – Szlovéniai magyar költők Lendván kiadott költeményeinek gyűjteménye, melyben három „nemzedék hangja, felbuzdulásai, az igéért folytatott mindennapi küzdelmei” szólnak, írja a kötet előszavában a szerkesztő, Bence Lajos. Az „antológiában szereplő versek szinte mindegyike őriz valamit a címben megfogalmazott »cselekvési programból«, az anyanyelv iránti hűségéből, abból a küzdelemből, amit egy kis nemzetrészt azonoságjegyei megőrzéséért folytatott az elmúlt közel 4 évtized alatt”. Az ~ szerzői Bati Zsuzsa, Bence Lajos, Z. Csuka Judit, Göncz László, Halász Albert, Rozsmán Erzsébet, Szűnyogh Sándor, C. Toplák János, Varga József és Vlaj Lajos.

IKSZ (1929): folyóirat. – Herceg János alapításában és szerkesztésében jelent meg Zomborban. Címe az Irodalom, Kultúra, Szemle szavak kezdőbetűiből állt össze. Egyetlen megjelent számát a baloldali avantgárd folyóiratok (Út, Ma) aktivizmus és expresszionizmus közötti formanyelve jellemzi. Az ~ hasonmás kiadását közli a Híd 1984/10. száma.

Ir. HERCEG János, Két világ, Újvidék, 1972; TOLDI Éva, Herceg János, uo., 1993.

ILLÉS Sándor (Temerin, 1914. febr. 12.): író, újságíró, műfordító. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a középiskolát (1934) Újvidéken, az egyetemet Belgrádban végzi. – 1936–1941: a zombori Új Hírek szerkesztője, 1941–45: az újvidéki Délvidék főszerkesztője, 1945: haditudósító, a háború befejezésekor Magyarországra emigrál, 1945–49: a Szabad Szó munkatársa, 1949–1950: a Friss Újság szerkesztője, 1950-től a Magyar Nemzet főmunkatársa. 1984: nyugdíjas. 1992–93-ban a veszprémi Új Hírek főszerkesztője. – Szerepel *A diófa árnyékában* (1942) és a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) c. novellaantológiában.

M. Csillaghullás, v., Újvidék, 1932; Halott mesék, Becskerek, 1934; Virradatban, elb., Zombor, 1938; Egyenes úton, ifjúsági r., Bp., 1949; Vihar a Tiszán, r., uo., 1951; Találkozás, kistr., uo., 1952; Első szántás, elb., uo., 1952; A dolgozók egészségéért, riportok, uo., 1952; Új ház a domboldalon, r., uo., 1955; Tiszazug, szociográfia, uo., 1959; Morzsi, ifjúsági r., uo., 1970; Bakonyi legények, ifjúsági r., uo., 1975; A túlsó part, r., uo., 1976; A homok óriása, r., uo., 1977; Sirató, r., uo., 1977; A fecskék délre szállnak, elb., uo., 1978; Kaland a szigeten, ifjúsági r., uo., 1979; A pénzcserélő, r., uo., 1979; Az utolsó napok, r., uo., 1982; Felszáll a köd, r., uo., 1983; A fekete bárány, r., uo., 1983; Vihar után szivárvány, r., uo., 1988; Akiért nem szól a harang, r., Békéscsaba, 1991; Irgalom nélkül, r., uo., 1994; Újvidéki kaland, elb., Bp., 1995; A reménység hídja, r., Tóthfalu, 1998; Egy marék föld, tárcák, tollrajzok, uo., 1999; Imádság és vallomás, tárcák, Bp., 1999.

Műford. Miroslav Krleža, Filip Latinovicz hazatérése, r., Újvidék, 1964.

Ir. SZENTELEKY Kornél, ~, Csillaghullás, 1932 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; LÉVAY Endre, ~, Halott mesék, Híd 1934/8; SZIRMAI Károly, ~, Halott mesék, 1935 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; EMBER Mária, ~, Sirató, MNemz 1977. máj. 1.; VAMOS Imre, „Szomszédok vagyunk”, ÉésI 1977/46; KERESZTÉNYI Nándor, Memoár és ismeretterjesztés, MH 1978. márc. 12.; NAGY Kázmér, Párizs és Temerin, ÉésI 1983/34; PÁLMAI Kálmán, ~, Vihar után szivárvány, Nszab 1988. dec. 8.; SZAKOLCZAY Lajos, Akiért nem szól a harang, Ktárs 1991/12; MÁK Ferenc, A bácskai harangöntő: a nyolcvanéves ~ről, Úz 1994/1–2; BORBÉLY János, A temerini „forró nap” története, MSzó 1995. márc. 4.; HORVÁTH Máttyás, Mesterkélrt történetek, Úz 1996/1–3.

Irodalmi Értesítő (1925–1927): reklámújság. – A szabadkai Mamuzić könyvkereskedés tájékoztatója, amelyet azzal a céllal adtak ki, hogy az olvasók figyelmét az értékes művekre hívják fel, s megóvják őket a ponyvától, a

giccstől. Az 1925-ben havonta kétszer, 1926 okt.-étől havonta megjelent ~ könyvismertetőket és könyvről szóló írásokat is közölt.

Irodalmi Kistükör (1953–1999): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió heti 10–25 perces műsora, melyben magyar és világirodalmi elbeszéléseket olvastak fel rövid méltatás kíséretében. Szerkesztő Szerencsés József, Saffer Pál, Herceg János, Szilágyi Károly, Fenyvesi Ottó, Géber László.

Irodalmi Klub (1951–1955/?/). – Szabadkán alakított, az ottani írókat (Csépe Imre, Kopeczky László, Sebestyén Mátyás, Stadler Aurél, Urbán János, Zákány Antal) tömörítő szervezet, amely irodalmi esteket rendezett, s időnként a tagok könyveit adta ki. Megszűnésének pontos időpontja ismeretlen. Az ~ kiadásában jelent meg *Kalászkok*, ant., 1951; URBÁN János, *Életjel*, v., 1953; URBÁN János, *Álmok a Tiszán*, v., 1955.

Irodalmi Színpad (1971–1977). – A szabadkai Életjel c. irodalmi élőújság keretében előadásokat, költői esteket tartó színjátszó csoport, amely az 1968 óta működő Kísérleti Színpad utódja, 1977 októberétől a nevét Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpadra változtatta. Az ~ tagjai Szophoklész, Shakespeare, Brecht, Kassák, Déry, Dürrenmatt, Handke művei mellett KOPECZKY László (1973: *Don Juan utolsó kalandja*) egy vígjátékát is színre vitték.

Ir. Életjel 2. (1967–1972), Szabadka, é. n. (1972/?/); Életjel 3. (1972–78), uo., 1978.

Irodalmunk kiskönyve (1964, 1969, 1973): antológia. – Az ~ válogatás a kortárs jugoszláviai magyar irodalomból. A Bori Imre szerkesztette ~ a jugoszláviai magyar irodalom előtörténetét felvázoló előszóval és rövid írói életrajzokkal jelent meg. Az ~nek újabb, bővített kiadásai tartalmazzák az időközben jelentkező költők, írók verseit, novelláit. A három kiadvány a jugoszláviai magyar irodalom egy évtizednyi alakulását mutatja be. Az ~ írói: 1964: Ács Károly, Bányai János, Csépe Imre, Deák Ferenc, Debreczeni József, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Herceg János,

Koncz István, Kopeczky László, Laták István, Major Nándor, Majtényi Mihály, Németh István, Pap József, Petkovics Kálmán, Saffer Pál, Sinkó Ervin, B. Szabó György, Szirmai Károly, Thurzó Lajos, Tolnai Ottó, Varga Zoltán, Zákány Antal; 1969 (új nevek): Bogdánfi Sándor, Brasnyó István, Burány Nándor, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Gulyás József, Végel László; 1973 (új nevek): Ladik Katalin, Podolszki József.

Ir. JUHÁSZ Géza, ~, Híd 1965/2.

Irodalom és Művészet (1932–34): rovat. – A Jugoszláviai Magyar Újság (1932–34) irodalmi rovata, melyet 1933-ban Szirmai Károly szerkesztett.

Irodalomtudományi Dolgozatok (1980–1992): könyvsorozat. – A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének irodalomelméleti tárgyú tudományos munkáit publikáló (rendszeretlenül megjelent s gyorsan megszakadt) sorozat. Az ~ kötetei: 1. DANYI Magdolna, *Czóbel Minka*; 2. DANYI Magdolna, *Paul Celan (metaforikus) főnévi szóösszetételeinek értelmezéséhez*; 3. CSÁNYI Erzsébet, *Szövegvilágok: a fikció fölénye*.

Írók gyermekkorukról (1993): antológia. – A kiadvány válogatás az Újvidéki Rádió 1976-ban indított irodalmi műsorából, melyben 45 jugoszláviai magyar író vall – mesél gyermekkoráról. A válogatást, melyben 19 író vallomása olvasható, a műsorok szerkesztője, Fehér Magda adta közre. A kötetben Ács Károly, Brasnyó István, Deák Ferenc, Domonkos István, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Herceg János, Juhász Erzsébet, Jung Károly, Kopeczky László, Ladik Katalin, Németh István, Pap József, Tolnai Ottó, Tóth Ferenc, Varga Zoltán és Zákány Antal gyermekkorát idéző vallomása található. Az ~ folytatása a „*Boldog gyermekkort idézek*” (2000) c. antológia.

Ir. BENCE Erika, Cím nélküli gazdag tárház, Híd 1993/11; JUNG Károly, ~, Híd 1993/12; KONTRA Ferenc, „A magunkét kell vállalni”, *Üz* 1994/3–4; BORI Imre, *Írók a gyermekkorról: Fehér Magda gyűjteményéről*, ÚHN 1994. márc. 11.

Járás Magyar Népszínház (1949–1959). – Topolyán 1949-ben alakult és tíz évvel később a járási felszámolásakor megszűnt hivatásos, elsősorban falujáró színház, igazgató Dimitrijeviics Mara. A mintegy 80 bemutató között kapott helyet KVAZIMODO BRAUN István (1954: *Magdics-ügy*; 1956: *Fizetővendég*), SULHÓF József (1953: *Kidőlt a májusfa*; 1956: *Románc*) két-két műve.

Ir. BARÁCIUS Zoltán, Megkésett rekviem. A megszüntetett vajdasági magyar színházak története, Szabadka, 1996.

Jelen-lét (1989–): tv-műsor. – Az Újvidéki Televízió 1968–1988 közötti Körkép c. műsorának folytatása. A heti 30 perces magazinműsor többek között irodalmi eseményekről számol be, és írókkal készült beszélgetéseket is tartalmaz. Szerkesztő Kartag Nándor, azzal, hogy hosszabb-rövidebb ideig Keszég Károly, Balázs Attila, Nyári Antal (oktatás) is ellátta a műsor szerkesztését.

Jelenlét (1989–1991): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata. Szerkesztő Radics Melinda.

Joáb-vita (1969). – A Forum Könyvkiadó regénypályázatának első díjas műve, Gion Nándor, *Testvérem, Joáb* kiadása körül kialakult vita. Kiváltója az az újsághír, mely szerint a Kiadó Tanács felvetette a Gion-regény kiadhatóságának kérdését, s miután „egyik-másik tagjának kivételével nem bocsátkozott az első díjas regény irodalmi esztétikai értékelésébe”, de „eszmei-politikai, társadalmi szempontokból” mérlegelte a művet, s megállapította, hogy „általában és részleteiben erősen kifogásolható”, megbízta a kiadót, hogy a „végleges döntés előtt” terjessze megvitatásra a vajdasági írók elé a regényt. Erre 1969. júl. 17-én került sor, s az írók hosszas vita után a mű megjelenése mellett foglaltak állást. A vita azonban ezzel

nem zárult le, hanem részben a Magyar Szóban, részben az Új Symposiumban folytatódott. A ~ több volt egy kézirat sorsáról folytatott vitánál, az írók lényegében a titkon létező cenzúra ellen tiltakoztak, amikor szembeszálltak a Kiadó Tanács szándékával, hogy eszmei-politikai szempont szerint ítélkezzen egy irodalmi mű felett.

Ir. n. n., Vita a Testvérem, Joáb c. regény kiadásáról, MSzó 1969. jún. 26.; Jelenjen meg a Testvérem, Joáb. A jugoszláviai magyar írók a Kiadó Tanács közleményéről és Gion Nándor regényéről, MSzó 1969. júl. 18.; GEROLD László, Szövédmények egy regény körül, MSzó 1969. júl. 20.; BOGDÁNFI Sándor, Válasz egy leckéztetőnek, MSzó 1969. aug. 10.; GEROLD László, Egy válasz módszereinek leleplezése, MSzó 1969. aug. 17.; GION Nándor, Egy dicséret visszautasítása, uo.; BÁLINT István, Az egészségesebb vitákért, MSzó 1969. aug. 24.; A Kiadó Tanács közleménye Gion Nándor Testvérem, Joáb c. regényéről, ÚjSymp 1969/51–52; BÁNYAI János, Reinkarnáció avagy mit rejteget egy gondolatjel, uo.; BOSNYÁK István, Diplomáciai „etika” és értelmiségi etika, uo.; FEHÉR Kálmán, Szocialista telepátia avagy cenzori kirendeltség, uo.; GEROLD László, Véleményem a Közleményről, uo.; UTASI Csaba, Felszólalás, uo.; Uő, A félrevezetés járhatatlan út, ÚjSymp 1969/53.

JÓDAL Kálmán (Újvidék, 1967. nov. 27.): prózaíró. – Az általános és a középiskolát (1986) szülővárosában végzi, egyetemi tanulmányait az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken folytatja. – 1994: Sinkó-díj. – Novellái megtalálhatók a *Varázsszobor* (1990) és a *Kapun kívül* (1993) c. antológiában.

M. Bakancs és fal, nov., Újvidék, 1994.

Ir. KONTRA Ferenc, Fehér Porsche, MSzó 1994. máj. 21.; FEKETE J. József, „Szavakkal töltöm ki az ürességet”, 1994 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BENCE Erika, „Amit most”, 1994 = B. E., Szemközt a művel, Szabadka, 1999; SZOMBATHY Bálint, Ex libris, ÉésI 1994. nov. 25.; PÁLFI Attila, Was ist Kunst? KI 1995. márc. 20.; TOLDI Éva, ~, Bakancs és fal, 1995=T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; HARKAI VASS Éva, Sinkó Ervin-díj, Tan 1995/28.

JÓDAL Rózsa, Varga (Szécsány, 1939. okt. 1.): prózaíró, kritikus, szerkesztő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1958) Versecen, a Tanárképző Főiskola magyar–német szakát Újvidéken (1961) végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1970) diplomál. – 1960–1980: a Jó Pajtás munkatársa, irodalmi rovatának vezetője, 1980–1994: az Újvidéki Rádió dramaturgja. 1994: nyugdíjas. – 1996: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. A mesebeli kiskocsi, mesék, vál., Újvidék, 1980, 1983, 1987, 1989; Gömblakók, r., uo., 1988; Jégvirágerdőben, uo., 1993; Mindenfaj Jánoska panasza, meseregény, uo., 1999.

Jr. UTASI Csaba, Bábuk, igazi bábuk, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; HÁSZ Róbert, Ádám és a gömbparadicsom, ÚjSymp 1988/271–272; VARGA István, Tükröt tartani valóságunk elé, Űz 1989/2; JUNG Károly, ~, Jégvirágerdőben, Híd 1993/12; BENCE Erika, Modern mesék, Híd 1994/12; ~, A Várhegytől a Fruška goráiig és vissza, MSzó 1999. okt. 9.; FARKAS Zsuzsa, Egy karakán kisgyermek vallomásai, Új Kép, 2000/1–2.

Jó Pajtás (1958–): gyermeklap. – Az 1947-ben indult Pionírújság utódja, nevét (1958–1962: Jópajtás) pályázat útján az olvasók adták. 1958–59: kéthetente, 1959 szeptemberétől hetente jelenik meg. Kiadója 1958–1994: a Forum Lapés Könyvkiadó Vállalat, a lap 1994 áprilisában AMICUS – Jó Pajtás Kft.-ként önállósul. Főszerkesztők Argyelán István (1958–59), Girizd László (1959–1966), Mucsi József (1966–1987), Mirmics Zsuzsa (1987–1996), Horváth Gábor (1996–). – A lap állandó jelleggel, legkevesebb két oldalon közöl irodalmat, verset, prózát, könyvismertetőt. A ~ munkatársa szinte minden vajdasági magyar író. A lap időnkénti irodalmi pályázatainak eredménye a munkákat tartalmazó antológiák: 1968: *Törökszegfü* (tárcanov.), 1969: *Szivárvány* (mesék, elb.), 1979: *Messzike* (gyermekv.), 1981: *Érik a mese* (mesék). A ~ önálló irodalmi rovatok: 1969. jan.–1970. dec.: Versekről (Fehér Ferenc rovata), 1970. márc.–1971. jún.: Hazai tájak (Herceg János rovata), 1971. febr.–1971. ápr.: Majtényi Mihály mesél, 1993. okt.–1994. máj.: A legszebb szó (több szerző írása). A Rügyfakadás című rovat közli a lap olvasóinak irodalmi próbálkozásait, akik számára a ~ évente különféle irodalmi, nyelvi

tárgyú versenyeket, vetélkedőket, ill. táborokat szervez. Volt meseíró(1959), fantasztikus novellaíró-pályázat (1987), könyv olvasási (1963, 1964, 1980), fogalmazási (1965, 1972, 1976–78, 1981, 1983, 1986–87), szavaló (1966, 1970, 1979), szépolvasási (1968), beszéd(1969, 1975, 1990–91), nyelvművelő (1971–72, 1985, 1989–) verseny, ill. nyári nyelvművelő tábor (1989–). A ~ szervezésében tartották 1973–1993 között a Petőfi Sándor nevét viselő általános iskolák találkozóit, melyeken Petőfi életműve egy-egy vonatkozásának ismeretében, jártasságában vetélkedtek a résztvevők. A sikeres tevékenységet elősegítendő a lap időnként gyűjteményes kiadványokat jelentet meg, 1966: *Száz szép vers*, 1970: *Tücsökzene* (vál. a szavalóversenyhez), 1971: NÉMETH István, *Vadalma* (ifj. r.), 1973: *Petőfi él!* (versválogatás), 1985: *Aranyfonál* (versek a Szabadságszerető Vajdaság c. nyelvművelő versenyhez), 1986: *Buli* (jelenetek, játékok), 1987: *Fanti* (vál. a tudományos fantasztikus novellapályázathoz), 1991: *Aranyfelhő* (irodalmi szöveggyűjtemény). A 60-as évek közepétől 20 éven át megjelenik a ~ naptára. – 1976: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

Jövőbe ívelő utak (1979): antológia. – A magyarul tanuló szerb(horvát) anyanyelvű hatodik osztályos általános iskolás tanulók számára, Mészáros Mária összeállításában és utószavával megjelentetett szövegválogatás, melyben Ács Károly, Brasnyó István, Deák Ferenc, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gál László, Gion Nándor, Jung Károly, Kopeczky Csaba, Laták István, Majtényi Mihály, Németh István, Pap József és Sárosi Károly szövegei kaptak helyet.

Jugoszláviai Magyar Élet (1940–41): képes újság. – Az Óbecsén indult (első szám: 1940. nov. 1-jén jelent meg) Magyar Élet c. szépirodalmi, művészeti és társadalmi képeslap 2. számának címe, 1941. jan. 1-jétől ismét Magyar Életként jelent meg. Szerkesztő Bencz Boldizsár.

Jr. WEISSENBECK József, A Magyar Élet indulása és hatyúdala, Híd 2000/5.

A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok (...) magyar irodalomtörténeti repertórium

(1970): bibliográfia. – Első önálló kiadvány, mely egy év folyóiratés lapszámaiban közölt irodalmi, nyelvtudományi, könyvészeti, sajtótörténeti, színház-, filmés tv-művészeti tárgyú, valamint az antológiákra és az egyes szerzők munkásságára vonatkozó írások adatait tartalmazza. Az első két füzet, amely a *Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei* 2., ill. 3. száma mellékleteként jelent meg, az 1968. és az 1969. évi adatokat foglalja magába. Az újvidéki *Hungarológiai Intézet Bibliográfiai Füzetek*ként jegyzett sorozat szerzője Pastyik László. A kiadvány címe az 1970. évi (1971-ben megjelent) füzetből *A jugoszláviai magyar irodalom (...) évi bibliográfiára* változott.

Jugoszláviai Magyar Írás (1937): folyóirat. – Szabadkán Arányi Jenő szerkesztésében megjelentetett irodalmi és kritikai folyóirat az irodalom mellett a színjátszásra, a képzőművészetre és a zenei életre is figyelt. Két száma jelent meg.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Jugoszláviai Magyar Irodalom (1956): könyvsorozat. – Az újvidéki Testvériség–Egység Kiadó indította sorozat, melyben MAJOR Nándor, *Udvarra nyílik az ablak*, nov.; SEBESTYÉN Mátyás, *Zimi-zumi bál*, gyermekv. kötete jelent meg.

Jugoszláviai Magyar Írók (1946–49): könyvsorozat. – A Híd Könyvkiadó Vállalat kiadásában megjelent új jugoszláviai magyar irodalmi alkotások sorozata. A ~ kötetek: 1. *Téglák, barázdák*, ant.; 2. MARKOVICS János, *Lázadás*, elb. költ.; 3. LATÁK István, *Viharos idők vetése*, v.; 4. SINKÓ Ervin, *A vasút*, riport; 5. MAJTÉNYI Mihály, *Májusfa*, nov.; 6. LUKÁCS Gyula, *A sárga háztól a csendes Donig*, naplójegyz.; 7. GAJDOS Tibor, *Tűz a hegyek között*, r.; 8. MARKOVICS János, *A munka asszonya*, poéma; 9. GÁL László, *Ötvenhét vers*.

Ir. CSÁKY S. Piroska, A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, Újvidék, 1973.

Jugoszláviai magyar írók (1971–73): portréorozat. – Fehér Ferencnek a 7 Napban

1971. nov. 12-e és 1973. márc. 9-e között közölt, 70 jugoszláviai magyar író rövid életrajz, a legfontosabb bibliográfiai adatok s szövegválogatás által bemutató, a megismertetés/népszerűsítés szándékával készült portréorozat. A bemutatott írók Ács Károly, Bányai János, Baranyai Júlia, Bencz Mihály, Bogdánfi Sándor, Bosnyák István, Börcsök Erzsébet, Brasnyó István, Brindza Károly, Burány Nándor, Burkus Valéria, Csépe Imre, Deák Ferenc, Debreczeni József, Dér Zoltán, Dési Ábel, Domonkos István, Fehér Kálmán, Francz Mihály, Fülöp Gábor, Gajdos Tibor, Gál László, Galamb János, Garay Béla, Gerold László, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Gulyás József, Herceg János, Holti Mária, Hornyik György, Jung Károly, Kolozsi Tibor, Komáromi József Sándor, Koncz István, Kopeczky László, Kvazimodo Braun István, Ladik Katalin, Laták István, Lévy Endre, Lőrinc Péter, Major Nándor, Majtényi Mihály, Maurits Ferenc, Molcer Mátyás, Németh István, Pap József, Petkovics Kálmán, Pintér Lajos, Podolszki József, Saffer Pál, Sáfrány Imre, Simin Bosán Magda, Cs. Simon István, Sinkó Ervin, Sulhóf József, B. Szabó György, Szeli István, Szirmai Károly, Tari István, Thurzó Lajos, Tolnai Ottó, Torok Csaba, Tóth Ferenc, Urbán János, Utsi Mária, Várady Tibor, Varga Zoltán, Végel László, Zákány Antal. A ~ folytatásának tekinthető a Képes Ifjúság 1991 folyamán közölt *Vajdasági írók arcképcsarnoka*, mely 14 fiatal(abb) író, költőt mutat be.

Jugoszláviai Magyar Írók Társasága (1933–1937/?). – Becskereken 1933. márc. 26-án Várady Imre indítványára a Magyar Közművelődési Egyesület keretében alakult meg a ~, azzal a feladattal, hogy új tehetségeket fedezzen fel s kibontakozásukat támogassa.

Jugoszláviai Magyar Könyvtár (1932–34): könyvsorozat. – Az intézményesített vajdasági könyvkiadás létrehozását célzó vállalkozás. A kisebbségi szellemi termékeket és a kölcsönösséget szolgáló fordításokat jelentetett meg, szerkesztője Strelitzky Dénes. A ~ kötetek: 1. Jovan DUČIĆ, *Álmok városa* (ford. Debreczeni József), útirajz; 2. SZIGETHY SZ. Vilmos, *A vármegyeház kapujából*. Sorok a

régi torontáli urakról; 4–5. *Ákácok alatt* I–II., ant.; 6. ARÁNYI Jenő, *A szentendrei bíró*, r.; 7. CZIRÁKY Imre, . . . *mosoly . . . könny . . .*, nov., rajzok; 8. P. GERGELY Boriska, *Nagyokról – kicsinyeknek*, mesék; 9–10. TAMÁS István, *A kék vonat* I–II., r.; 11–12. *Városok . . . falvak*, néprajzi és történelmi vázlatok, szociográfia.

Ir. Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; CSAKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1988.

Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság (1990–): civil szervezet. – Újvidéki székhelyű, jugoszláviai magyar írókat, tudósokat, újságírókat, társadalom- és természettudományi, műszaki szakírókat, műés szakfordítókat, könyvtárosokat, művelődési munkásokat, valamint más anyanyelvű, de a jugoszláviai magyar kultúrával is kapcsolatban álló szakmabelieket tömörítő, a térség szabad líceumainak, tudós- és irodalmi társaságainak, tudományos ismeretterjesztő egyesületeinek hagyományát folytató asszociáció. A ~ 1992 óta jelentet meg könyveket a ~ Kiskönyvtára c. sorozatban. Nívódíjakat oszt. A ~ elnöke 1990–2000: Bosnyák István, 2000–Bálint Sándor.

Ir. BÁLINT Sándor, Kisebbségmegtartó feladatkörben. MSzó 1990. ápr. 21.; Egy értelmiségi társulás megalakulása elé, MSzó 1990. jún. 9.; BOSNYÁK István, Újévi tervek, gondok, remények, 1, 2, MSzó 1991. jan. 12., 19.; Önmagunk nyomában. A ~ évkönyve 1990–1993, szerk. Bosnyák István, Újvidék, 1993; Önmagunk nyomában. A ~ jubiláris évkönyve 1990–2000, uo., 2000; BOSNYÁK István, Visszaés előrepillantás. Tízéves a ~, MSzó 2000. júl. 1.

A Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság Kiskönyvtára (1992–): könyvsorozat. – Az 1990-ben alakult művelődési szervezet tagjai munkáinak könyv formájában történő megjelenését szakterületenkénti megoszlásban (irodalomtörténet, kritika, bibliográfia; líra, epika, dráma; néprajz, folklór, népköltészet; nyelvészet; műfordítás, kapcsolattörténet stb.) biztosító sorozat. Felelős szerkesztő Bosnyák István. A ~ sorozatainak és kötetek: *Líra, epika, dráma*: 1. Cs. SIMON István, Varasodás (v.); 2. BOSNYÁK István, Kis éjji Ady-breviárium. Anno Domini 1989 (v.); MOLNÁR Cs. Attila, Szóparázs (tárcanovellák) – *Esszé, irodalmi*

közírás: 1. JUHÁSZ Erzsébet, Esti följegyzések. Egy évad a balkáni pokolból (esszék); 2. PISZÁR Ágnes, Kisesszék; 3. UTASI Csilla, A fekete hold (esszék, tan.); 4. VARGA Zoltán, Farkasok és filozófusok (esszék, tan.); 5. FEKETE J. József, Széljegyzetek Szentkuthyhoz (tan.). – *Sinkó Ervin Kiadatlan Művei*: 1. A hontalanság énekei (kiadatlan versek 1914–1967); 2. Bezúzott háborús napló, 1939–1944. – *Ifjúsági és gyermekirodalom*: 1. B. FOKY István, Magyarok (r.). – *Irodalomtörténet, kritika, bibliográfia*: 1. GYÖRE Géza, Fehér Ferenc-bibliográfia I.; 2. THOMKA Beáta, Prózátörténeti vázlatok (tan.); 3. FEKETE J. József, Próbafüzet (kr.); 4. BOSNYÁK István, Becskereki Szabó György (tan.). – *Életés korrajzok*: 1. SZIMIN BOSÁN Magda, Gálék; 2. BOSNYÁK István, Sinkóék; 3. GALLUSZ László, Az élet poklában (bácskaiak vallomása az oroszországi hadifogságról). – *Műfordítás és kapcsolattörténet*: 1. Pilinszky János, Kráter (v., vál. és ford. Horváth Ottó); 2. BOSNYÁK István, „Lehetetlen” kapcsolatok „lehetetlen” időkben (komparatistikai tan.). – *Nyelvészet*: 1. SILLING István, Kupuszinai tájszótár; 2. PATAKY András, Baranya titkokat rejtegető földrajzi nevei (tan.); 3. MOLNÁR CSIKÓS László, Böngészések nyelvhasználatunk eszköztárában (nyelvművelő írások); 4. FARKAS Zsuzsa, Nyelvörökkel nyelvörsegen (int.). – *Néprajz, folklór, népköltészet*: 1. TRIPOLSKY Géza, „Nem bánom, hogy juhásznak születtem” (a Tisza-vidék néprajzához és folklórához, tan.); 2. LÁBADI Károly, Meg vagyok én búval rakva (Ács Gedeon élete és feljegyzései a XIX. századi drávaszögi népéletéről); 3. TRIPOLSKY Géza, Munkák, ünnepek, népszokások (tan.); 4. Bácskai magyar népviseletek (tan.); 5. SILLING István, Templomok, szentek, imádságok (tan. a vajdasági népi vallásosság tárgyköréből); 6. KOVÁCS Endre, Doroszló népi juhászata (tan.); 7. SINKOVITS Ferenc, Bácskai magyar időjóslás (Csantavér népi meteorológiája, tan.); 8. SILLING István, Tegnap és ma (tan.); 9. GLESZER Norbert, Kalászfekék zsolozsmája (aratás és cséplés Óbecsén a XX. században, tan.); – *Szociográfia*: 1. BURÁNY Béla, Emberek, sorsok, balladák (Így éltünk Dél-Pannóniában I.); 2. BURÁNY Béla, Emberek, sorsok, katonák (Így éltünk Dél-Pannóniában II.); 3. Cs. SIMON

István, Sóvirág (Észak-Bánát szociográfiájához); 4. GALLUSZ László, Földéhség (szociográfiai portrék). – *Jugoszláviai magyar exteriorika, 1945–1990*: 1. Hírünk a világban I. (1989–1990); 2. Hírünk a világban II. (1987–1988); 3. Hírünk a világban III. (1984–1986); 4. Hírünk a világban (1981–1983). – *A JMMT évkönyvei*: 1. Önmagunk nyomában (a JMMT évkönyve 1990–1993); 2. Önmagunk nyomában (a JMMT jubiláris évkönyve 1990–2000) – *Művelődés és helytörténet*: 1. MOJZES Antal, Bajmok művelődési krónikája I.; 2. MOJZES Antal, Bajmok művelődési krónikája II.; 3. Hogyan tovább a háború után (a vajdasági magyar szellemi élet kör-, korés kórképe '92/93, a JMMT és a Magyar Szó tribünciklusának dokumentumai); 4. SILLING István, Örökségünk nyomában (levéltári jegyzetek a Bácskából); 5. Honosságunk első félezer éve (tan.); 6. S. CSÁKY Piroska, Könyv, könyvtár, olvasó (művelődéstörténeti tan.); 7. VIRÁG Gábor, Egy bácskai magyar népiskola krónikája (a kishegyesi római katolikus felekezeti iskola története 1770–1920, tan.); 8. KISS Margita, A magyar Biblia hőskora (a szerémi tragédiától a vizsolyi diadalig). – *Útirajzok*: 1. VANKÓ Gergely, Napot görgető dzsungel (indiai útinapló); 2. SZIMIN BOSÁN Magda, Izraeli család. *Társadalmi és történelmi publicisztika*: 1. SZLOBODA János, Zentán történt '44-ben; 2. BOSNYÁK István, Pörök, táborok, emberek II. (korés kórtörténeti vázlatok az ezredvégről); 3. PUSZTASZERI László, Az utolsó magyar királyfi (Habsburg Ottó élete és kora); 4–5. BOSNYÁK István, Kis magyar balkáni krónika I–II., 1962–1997. – *Természettudomány és -tudománytörténet*: 1. BALLA Ferenc, Orvosok több hazában (adalékok Vajdaság egészségügyének történetéhez, tan.); 2. RIBÁR Béla, A százéves röntgensugárzás (tan.); 3. RIBÁR Béla, Híres magyar tudósok (életrajzok). – *Szociológia, jog és rokon társadalomtudományok*: 1. BOZÓKI Antal, Önpusztítás (környezetszennyezés, államfelelősség, kártérítés); 2. Délvidék, negyvennyolc (az 1848–49-es forradalom és szabadságharc a mai Vajdaság területén); 3. Kisebbségjog a Vajdaságban.

Jugoszláviai Magyar Népkönyvtár (1938–39): könyvsorozat. – Becskereken népművelési szándékkal kiadott, oktató, tájékoztató jellegű

sorozat. Szerkesztette Kelemen János (ő a szerkesztője a Kis magyarok könyvtára c. mesesorozatnak is). A ~ban jelent meg többek között: *A mi nagyjaink*, irodalomtörténet; BOGNER József, *A magyar helyesírás szabályai és szótára*; *Az olvasás és írás könyve*.

Ir. CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1988.

A Jugoszláviai Magyar Népzene Tára (1982–1990): könyvsorozat. – Az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete kiadásában megjelenő kötetek a népzene nagy gyűjtőgyűjteményének, Kiss Lajosnak gyűjtéseit tartalmazzák. A posztumusz kötetek Bodor Anikó kéziratgondozásában, ill. bevezetőjével, feldolgozásában, jegyzetelésében láttak napvilágot. Anyagi támogatás híján a sorozat 1990 után megszűnt. ~ kötetei: 1. KISS Lajos, *Gombos és Doroszló népzeneje*; 2. KISS Lajos–BODOR Anikó, *Az aldunai székelek népdalai*; 3. KISS Lajos–BODOR Anikó, *A drávaszögi magyarok dalai*; 4/1. KISS Lajos–BODOR Anikó, *A szlavóniai szigetmagyarság népdalai*.

A jugoszláviai magyar nyelv rétegei (1991): könyvsorozat. – Az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete jelentette helyi vonatkozású (nyelvjárási tárgyú, szakszókincset bemutató) kiadványok. Sorozatszerkesztő Penavin Olga. A sorozat anyagi támogatás híján megszűnt. ~ kötetei: 1. MARKOVICS Radmila, *A kishegyesi földművelés és állattartás szókincse*; 2. TURI Márta, *A Kanizsa környéki tanyavilág földművelésének szókincse*.

Jugoszláviai Magyar Regénykönyvtár (1981–89): könyvsorozat. – A Forum Könyvkiadó gondozásában jelentősebb jugoszláviai magyar regényeket tartalmazó, kritikusok, irodalomtörténészek eligazító tanulmányával megjelent sorozat. A ~ kötetei: MAJTÉNYI Mihály, *Garabonciás*; *Bige Jóska házassága*, utószó Bori Imre; MUNK Artúr, *Hinterland*, utószó Bori Imre; SINKÓ Ervin, *Tizennégy nap*; GION Nándor, *Testvérem*, *Joáb*, utószó Bányai János; MAJOR Nándor, *Dél*; DOMONKOS István, *A kitömött madár*, utószó Utasi Csaba.

Jugoszláviai Magyar Újság (1932–34): napilap. – Azzal a szándékkal jött létre, hogy munkát, megélhetést biztosítson az állástalan újságíróknak, de közben azt ígéri olvasóinak, hogy a ~ munkatársai, akik valóban az itteni irodalom és újságírás legismertebbjei, változatos, korszerű lapot készítenek. A szokásos újságrovatok mellett volt színházi és filmrovata, közölt tárcákat, folytatásos regényt, volt gyermekmelléklete (*Vasárnapi Gyermekújság*), s 1933. júl. 30-ától *Irodalom és Művészet* címmel rovatot indított Szirmai Károly szerkesztésében, de az év végén Szirmai neve lekerült a rovatról. A ~ 1934 májusában válságba került, a szerkesztőség Szabadkáról Újvidékre költözött, a lap tartalma szegényebb lett, az utolsó fellelhető szám 1934. szept. 16-ai dátumot visel. A ~ felelős szerkesztője Bródy Mihály volt.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

JUHÁSZ Erzsébet (Topolya, 1947. ápr. 19.–Újvidék, 1998. szept. 25.): író, kritikus, irodalomtörténész, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1965) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1970) diplomál. 1977, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Kosztolányi Dezső regényei*), 1990, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Az Osztrák–Magyar Monarchia válsághangulata Krúdy Gyula és Miroslav Krleža műveiben*). – 1969–1970: tanár Topolyán, 1970–75: újságíró, 1975–1998: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken könyvtáros, (1991:) docens, (1996:) egyetemi rendkívüli tanár. – 1974: harmadik díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1975: Sinkó-díj, 1984: Híd Irodalmi Díj, Szirmai Károly Irodalmi Díj, első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Műkedvelők*), 1992: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Fényben fénybe, sötétben sötétbe, elb., Újvidék, 1975; Homorítás, r., uo., 1980; Gyöngyhalászok, elb., uo., 1984; Műkedvelők, r., uo., 1985; Nagyapáti Kukac Péter, képzőművészeti monogr. (Csernik Attilával), uo., 1985; Senki sehol soha, nov., uo., 1992; Állomáskeresésben, esszék, tan., Pécs, 1993; Esti följegyzések, esszék, Újvidék, 1993; Tükörképek labirintusa, tan., uo., 1996; Úttalan utaim, próza, uo., 1998.

Ir. BÁNYAI János, Az elbeszélés nehézségei, 1976 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; GEROLD László, Vallomások mindenkinek és senkinek, MG 1976. febr. 10.; THOMKA Beáta, Prózai mikrokozmoszok, 1976 = T. B., Narráció és reflexió, Újvidék, 1980; UTASI Csaba, Variációk a boldog létidegenség témájára = U. Cs., Vonulni ha illón, uo., 1982; CSÁNYI Erzsébet, A regény homorú tükre, ÚjSymp 1981/195–196; VAJDA Gábor, A kétségbeesés fölénye, 1981 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; HERCEG János, Gyöngyhalászok, Dolg 1984. aug. 23.; TARJÁN Tamás, ~, Gyöngyhalászok, Nszab 1984. nov. 27.; VARGA Zoltán, Az emlékezés áldozatai, Híd 1985/3; GEROLD László, Gyöngyhalászok, Híd, 1985/5, RADNÓTI Sándor, ~, Gyöngyhalászok, 1985 = R. S., Recrudescunt vulnera, Bp., 1991; Slavko MATKOVIĆ, Hiányzó életrajz, Híd 1986/10; HORNYIK Miklós, Műkedvelők, 1985 = H. M., Titokfejtők, Újvidék, 1988; FEKETE J. József, Műkedvelők, 1985 = F. J. J., Próbafejtés, uo., 1993; THOMKA Beáta, A távollét szemantikája, Híd 1986/1; BORI Imre, Nagyapáti talány, 1986 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998; PODOLSKZI József, Futóhomokba futóárok, Úz 1986/3; ZALÁN Tibor, ~, Műkedvelők, Kv 1986/9; VAJDA Gábor, Múltunk, jelenünk, Úz 1986/10; MÁTYÁS Győző, Egy magatartás esélyei, Jkor 1988/1; ELEK Tibor, A Műkedvelők írója. ~ prózájáról, 1987 = E. T., Szabadságszerelem, Pozsony, 1994; TOLDI Éva, A déjã vu poétikája, 1990 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; BORI Imre, „Útban a kettőötvenes felé”, 1992 = B. I., Írók, események, jelenségek, uo., 1997; FARAGÓ Kornélia, Bizonyosság negatívban, MSzó 1992. szept. 19.; HARKAI VASS Éva, Énekes Krisztina suhanása, 1992 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; POZSVAI Györgyi, Mindéig, MN 1993. szept. 3.; JÓSVAI Lídia, Valaki ott mégis?, Jkor 1993/5; GEROLD László, Irodalom és Élet, Híd 1993/10; FEKETE J. József, „Komor töprengésre születtem én!”, 1993 = F. J. J., Próbafejtés II., Szabadka, 1995; BAZSÁNYI Sándor, ~, Állomáskeresésben, Alf 1994/6; LOVAS Ildikó, Társtalanság és magány, Úz 1994/7–8; POZSVAI Györgyi, A műértelmezés költészete, Kalligram 1994/9; FEJÉR Ádám, Hogyan szorongunk mi itt, Kelet-Közép-Európában, Ttáj 1994/10; MOHAI V. Lajos, ~, Állomáskeresésben, Kr 1994/11; ELEK Tibor, Önismeret és helyzetudat: hogyan ír és olvas ~?, Hitel 1995/2; FEKETE J. József, Karnevál a múzeumban, MSzó 1997. márc. 22.; FARAGÓ Kornélia, ~, Úttalan utaim, Híd 1998/9; BÁNYAI János, ~, Tan 1998/31; CSAPÓ Julianna, Adatok ~ bibliográfiájához, uo.; PISZÁR Ágnes, Ambivalens műbírálat, Úz 1998/12; ~ emlékére, BÁNYAI János, BORI Imre, FARAGÓ Kornélia, GEROLD László, HARKAI VASS Éva, HÓZSA Éva, UTASI Csaba, TOLDI Éva írása, Híd 1999/9–10.

JUHÁSZ Ferenc; Strondjem Olaf (Arad, 1887. ápr. 11.–Zágráb, 1965. dec. 26.): szerkesztő, költő. – A gimnáziumot Becskereken végzi, Pesten régészetet tanul. – Újságíró, több lap (Napló, Arad és Vidéke) munkatársa, 1917–

1924: a Torontál szerkesztője, 1924–1941: főszerkesztője (a lap nevét 1929-ben Híradóra kellett változtatni). A becskerekai művészeti élet egyik szervezője: a Mi csoport tagja, a Renaissance (1920) c. „szépirodalmi, kritikai, művészeti revue” megindítója, az Ady Társaság alapítója, a második világháború előtt és után műkedvelő előadások, az 1953–54. évadban a hivatásos státusban levő Madách Színház művészeti vezetője, előadásainak rendezője. 1954 júliusában eltávolítják az együttes éléről. 1958: nyugdíjba vonul, és Zágrábba költözik.

M. Pizzicato, v., Becskerek, é. n.; Scherezádé meséi, v., uo, 1916; Virágok a domboldalon, v., (Lyachovits Istvánnal), Nyíregyháza, 1933.

Ir. SZABÓ Zoltán, Nyolc verseskötet, Napk 1934/1; KALAPIS Zoltán, Életrajzi kalauz, MSzó 1995. dec. 23.

JUHÁSZ Géza, Fekete Ákos (Feketics, 1924. dec. 4.): kritikus, irodalomtörténész, szerkesztő, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőhelyén végzi, gimnáziumba Szabadkán, Verbáson jár, Szabadkán érettségizik (1944). Az újvidéki Tanárképző Főiskolán magyar–szerbhorvát szakos (1948), az ELTE-n magyartanári (1962) diplomát szerez. 1965, Budapest: bölcsészdoktori fokozat (*Papp Dániel 1868–1900*), 1969, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Papp Dániel és a soknemzetiségű Vajdaság rajza műveiben*). – 1945–48: Feketicsen és Topolyán ifjúsági vezető, az Ifjúság Szava újságírója, 1948–1953: a szabadkai tanítóképző tanára, 1953–54: a 7 Nap irodalmi rovatának vezetője, 1954–55: az eszéki tanítóképző, 1955–59: az újvidéki gimnázium tanára, 1959–1975: a Forum Könyvkiadó szerkesztője, (1967:) felelős szerkesztője. 1975–1992: az Újvidéki Színművészeti Akadémia egyetemi rendkívüli, (1981:) egyetemi rendes tanára. 1992: nyugdíjas. – 1985: Bronzkoszorús Köztársasági Érdemrend; 1989: a Magyar Népköztársaság Csillagrendje.

M. Lako i brzo mađarski, nyelvkönyv (Kovács Jánossal), Újvidék, 1962, 1966, 1975, 1978, 1995; Papp Dániel, Egy kimaradt fejezet a magyar irodalom történetéből, monogr., uo., 1965; Majtényi Mihály, kismonogr., uo., 1978; Laták István, kismonogr., uo., 1982; Múltunk és jelenünk az irodalomban, tan., cikkek, kr., uo., 1983; A fordulat forgatagában, önéletírás, uo., 1987; Párhuzamok és kapcsolatok, színháztörténeti tan., Szabadka, 1998; A fordulat utáni forgatagban, emlékezések, uo., 1999.

Ir. GEROLD László, Egy kimaradt fejezet, MSzó 1966. jan. 16.; SZELI István, A bibliográfia dicsérete, Úz 1974/7–8; DÉR Zoltán, Józán konzekvenciák, 1974 = D. Z., Szembenlések, Szabadka, 1979; LÖKÖS István, ~, Könyvek országútján, ItK 1975/4; JANKOVITS József, A jugoszláviai magyar könyv negyedszázada, Ktárs 1975/7; KOLOZSI Tibor, A garabonciás írója. ~, Majtényi Mihály, Úz 1979/3; POMOGÁTS Béla, Könyvek a vajdasági magyar irodalomról, ItK 1981/3; LÉVAY Endre, A proletár valóság költője, ~, Laták István, Úz 1983/3; LÉVAY Endre, Irodalmunk élő könyve, uo., 1983/10; BORI Imre, ~ről – köszöntőként, MSzó 1984. dec. 29.; SZELI István, Feltételes megállóhely, 1988 = Sz. I., Hosszú útnak pora . . . Újvidék, 1991; VAJDA Gábor, Tájégség-ismereti alapozás, Úz 1988/9; MÁK Ferenc, Tétova számvetés, 1988 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; SZELI István, Kultúránk alkotó-építő résztvevője, MSzó 1999. dec. 4.

JUNG Károly (Gombos, 1944. jún. 26.): költő, műfordító, néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a műszaki szakközépiskolát (1963) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén magyartanári (1970) oklevelet szerez. 1977, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Születés, házasság, halál. Az emberélet fordulójának népszokásai Gomboson*), 1984, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Hiedelemmondák és hiedelmek*). – 1965–1970: raktáros, 1970–75: a Jó Pajtás lektora, munkatársa, 1975–1981: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken lektor, 1981–1991: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében szaktanácsos, (1985:) tudományos munkatárs, (1990:) tudományos főmunkatárs, 1991– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken egyetemi rendkívüli tanár, (1996:) egyetemi rendes tanár. – 1976: Neven-díj, 1987: Bazsalikom Műfordító Díj, 1991: Híd Irodalmi Díj.

M. Ég az erdő, v., Újvidék, 1968; Leng, v., uo., 1970; Bájoló, gyermekv., uo., 1975; Ami nincs, v., uo., 1977; Az emberélet fordulói, gombosi népszokások, utószó Voigt Vilmos, uo., 1978; Az ördög és a molnárlegény, magyar népmesék, vál. és a szövegeket gondozta, uo., 1979, 1982, 1988; Táltosok, ördögök, garabonciások, bevezetés népi hiedelmek – babonáink – világába, uo., 1985; Jugoszláviai magyar folklór, szerk., uo. 1985, A szépen zengő pelikánmadár, Jugoszláviai magyar népmesék, ant., vál., szerk., uo., 1986; Hiedelemmondák és hiedelmek, uo., 1990; Barbaricvm, v., uo., 1991; Köznapok és legendák, tan., uo., 1992; Az emlékezet útjain, esszék, uo., 1993; Mondavilágunk 1–4 (Bognár Antallal), uo., 1990–93; Órszerek könyve, tan.,

Újvidék, 1994; Összefüggések és kapcsolatok, esszék, tan.,
uo., 1998; Régiék kalendáriuma, heti jegyzetek az esztendő
népi hagyományvilágáról, uo., 2000.

Ir: HORNYIK Miklós, Vers és szerep, 1968 = H. M.,
Szabálytalan napló, Újvidék, 1982; GEROLD László, ~
versei, MSzó 1970. aug. 7.; PODOLSZKI József, Leng,
leng, lengedez, ÚjSymp 1971/73; HERCEG János, Vers
és mese, 7N 1971. febr. 12.; VIRÁG Ágnes, Fog-e még
a varázslat?, Úz 1975/8; BÁNYAI János, Szerkesztői
kommentár. ~ verseiről, Híd 1976/2; BORI Imre, A
formakultúrában tetet öltő teljességigény, 1976 = B. I.,
Szövegértelmezések, Újvidék, 1977; UTASI Csaba, A
kérges, egybeállt idő felfejtése, 1977 = U. Cs., Vonulni ha
illón, Újvidék, 1982; Uő, Múltaktól visszhangzó csönd. Az
Ami nincs c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., Csak emberek,
uo., 2000; VIRÁG Gábor, A szokások kultúrajellemző
ereje, Úz 1978/10; ÁCS Károly, Lírai ügyelet, MSzó
1979. márc. 17.; LÁSZLÓ Gyula, ~ könyvei a vajdasági
Gombosról, ÚI 1979/6; /SÁRVÁRI/ VAJDA Zsuzsa,
Szokás és hiedelem, Híd 1979/7–8; BÁLINT Sándor,
~, Az emberélet fordulói, Ttáj 1980/5; GUNDA Béla,
~, Jugoszláviai magyar folklór, Kr 1985/2; SÁRVÁRI
VAJDA Zsuzsanna, Népi hiedelmeinkről, Híd 1986/4;
PENAVIN Olga, Néprajzi komparatiztika, Úz 1986/6;
BORI Imre, ~ Bazsalikom-díjáról, Híd 1987/12; LÁBADI
Károly, Szövegek Gombos hiedelemvilágából, MSzó 1990.
márc. 24.; BORI Imre, ~, Őszelő a birtokon, Híd 1990/5;
BÁNYAI János, A fogat szorító csend versei, 1990 = B. J.,
Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; HERCEG János,
Tünődések, Híd 1990/9; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsa,
Gombos hiedelemmonográfiája, uo.; PÉTER László,
Gombos hitvilága, Úz 1990/11; BORI Imre, ~ verse, 1991;
A Barbaricvm-képzet, 1991 = B. I., Írók, események,
jelenségek, Újvidék, 1997; TOMÁN László, Talán az
utolsó ünnep, MSzó 1991. nov. 23.; SZELI István, A
Barbaricvm élményháttéréről, 1992 = Sz. I., A peremkultúra
élettana, Újvidék, 1993; FEKETE J. József, „Az idő, mely
megrekedt”, 1992 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995;
SILLING István, Népi kultúrák összehasonlító vizsgálata,
Híd 1993/3; VAJDA Gábor, ~, Barbaricvm, 1993 = V. G.,

Lefojtódás, Szabadka, 1996; BESZÉDES Valéria, Népi
kultúránk Észak és Dél között, MSzó 1993. máj. 8.; BENCE
Erika, Az emberélet ünnepi-köznapi eseményei, Úz 1993/
5–6; CSÁNYI Erzsébet, Az arckép iktatása. ~ költészetéről,
Ttáj 1994/1; HARKAI VASS Éva, ~ költészetéről, 1994 = H.
V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; KRUPA András,
~ két fontos tanulmánykötete, Lé 1994/1–2; SILLING
István, Amulettjeink könyve, Híd 1994/10–11; SÁRVÁRI
V./AJDA/ Zsuzsanna, Mágikus tárgyak nyomában, 7N
1995. márc. 8.; Uő, Esszék, tanulmányok a peremvidék
népi kultúrájáról, MSzó 1998. márc. 21.; BORI Imre, ~,
Összefüggések és kapcsolatok, Híd 1998/4–5; SILLING
István, Peremvidéki népi kultúra, uo., 1998/6; BESZÉDES
Valéria, Művelődéstörténeti kalauz hétről hétre, MSzó
2000. jún. 24.

JUNG Tamás (Székelykeve, 1911. dec. 10.–
Becserek, 1992. dec. 5.): költő, bánati püspök.
– Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot
Becsereken végzi. Frankfurtban, a jezsuitáknál
filozófiai és teológiai tanulmányokat folytat.
1936: Becsereken pappá szentelik. 1936:
Versecen, 1937: Hódegyházán, 1939: Beodrán
1943: Écskán és Muzslán teljesít szolgálatot
1949: esperes Becsereken, 1965: a hatósággal
való konfliktusa folytán lemond tisztségéről
s helyettes plébános, 1967: ismét esperes,
1971: címzetes püspökké s a Bánati Apostoli
Kormányzóság apostoli kormányzójává
nevezik ki. 1986: a pápa a Bánati Apostoli
Kormányzóságot Püspökséggé emeli, s élére
kormányzói minőségben ~t nevezi ki. 1988:
nyugdíjas.

M. Bíborló versek, Ürményháza, 1999.

Ir: KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. dec.
12.

K

KÁICH Katalin (Zombor, 1943. jan. 12.): művelődéstörténész, közíró, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1961) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári (1963), majd középiskolai tanári (1965) oklevelet szerez. 1973, Budapest: bölcsészdoktori fokozat kapcsolattörténetből (*Egy fejezet a magyar és szerbhorvát irodalmi és kulturális kapcsolatok köréből*), 1978, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Szabad Lyceumok Bácskában és Bánátban 1899–1918*). – 1963–65: tanár Nemesmiliticsen, 1965–68: a zombori technikai középiskolában, 1968–70: levéltáros Zomborban, 1970–72: magyarországi ösztöndíjas, 1972–76 asszisztens az újvidéki Hungarológiai Intézetben, 1976–1992: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében asszisztens, (1979:) tudományos munkatárs, (1985:) tudományos főmunkatárs, (1990:) tudományos tanácsos, 1992– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken egyetemi rendes tanár. 1999– vendégtanár a zombori Tanítóképző Karon.

M. Egy fejezet a magyar és a szerbhorvát irodalmi és kulturális kapcsolatok történetéből, tan., Zombor, 1975; A zombori magyar színművészet története és repertórium 1825–1918, tan., Újvidék, 1975; Szabad liceumok Bácskában és Bánátban 1899–1918, tan., uo., 1980; Az újvidéki magyar nyelvű színháztörténete és repertórium 1836–1918, tan., uo., 1983; Az intézeti kiadványok repertórium 1968–1983, uo., 1983; A Bács–Bodrog vármegye Történeti Társulata Évkönyveinek repertórium 1885–1918, uo., 1984; A zentai magyar színháztörténete és repertórium 1833–1918, tan., uo., 1987; Az intézeti dolgozók válogatott bibliográfiája 1959–1984, uo., 1990; A pályakezdő Somlay Artúr, tan., Bp., 1999.

Ir. LÉVAY Endre, A múltban tett léptek egymás felé, Üz 1975/7; Uő, Színművészetünk múltja, uo., 1976/1–3; VAJDA Gábor, Aprólékos anyagfeltárás, MSzó 1980. dec. 6.; LÉVAY Endre, Helytörténeti kutatásunk megalapozói,

Üz 1981/3; LŐRINC Péter, Népművelés a század elején. ~ Szabad liceumok Bácskában és Bánátban, Üz, 1981/10–11; SZELI István, Egy repertórium alkalmából, Híd 1985/6; GEROLD László, Színháztársáskronika, Híd 1988/9.

Kalangya (1932–1944): folyóirat. – Újvidéken indult, Szabadkán (1933 szept.-étől), Újverbászon (1937 ápr.-ától), Zomborban (1941 dec.-étől) megjelent irodalmi folyóirat. Alapítószerkesztő Szenteleky Kornél (1932/1–1933/7). Szerkesztők Szirmai Károly, Radó Imre, Kende Ferenc (1933/8–1934/2), Szirmai Károly, Kende Ferenc (1934/3–10), Szirmai Károly, Kende Ferenc, Herceg János (1934/11–1935/4), Szirmai Károly, Kende Ferenc (1935/5–1937/1), Szirmai Károly, Draskóczy Ede (1937/2–1941/12), Herceg János (1942/1–1944/6). 1942-től a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség Irodalmi-Kulturális Szemléjeként jelent meg Délvidéki Irodalmi és Művészeti folyóirat alcímmel. Az 1943/4. számtól a borítón látható a Szenteleky Társaság 1943 feliratú körpecsét. A ~ megjelenésének nehézségére mutat, hogy időnként a tervezettnél kevesebb szám jelent meg, ill. szünetelt a kiadása. – Írók és művek kalangyába gyűjtésének elve hívta életre a ~t a vajdasági magyar irodalom létrejöttének második évtizedében. Előzménye az ugyancsak Szenteleky szerkesztésében és programja szellemében megjelent Vajdasági Írás (1928–29), ill. A Mi Irodalmunk (1930–33). Munkatársai Adorján András, Bencz Boldizsár, Berényi János, Börcsök Erzsébet, Csuka János, Cziráky Imre, Dudás Kálmán, Farkas Geiza, Fekete Lajos, Kázmér Ernő, Kisbéry János, Kristály István, Laták István, Markovich (Majtényi) Mihály, Polácsi János. A ~ fordításban közli a délszláv népek irodalmát (I. Andrić, J. Dučić, M. Krleža, T. Manojlović, V. Petrović, T. Ujević); kapcsolatot teremtett a magyarországi és erdélyi magyar irodalommal; közli Kosztolányi Dezső, Németh László,

Remenyik Sándor, Weöres Sándor, Franyó Zoltán, Szemlér Ferenc írásait. A kezdetet jellemző mindent és mindenkit begyűjtés igénye után a „Szirmai-korszak” a dilettantizmus elleni harc jegyében telik: kevesebb munkatársa van, de színvonalasabb írásokat közöl. A harmadik, ún. „Herceg-korszakot” a regionalizmus és Vajdaságban élő népekkel vállalt sorsközösség bizonyításának szándéka jellemzi. Az írásokat a szépirodalmi szövegek mellett a Láthatár, a Kisebbségi Szemle, a Kisebbségi Kultúrélet, az Irodalmi Szemle, a Téka, a Könyvek, a Képzőművészet, a Színház című többnyire rendszertelenül jelentkező rovatokba sorolták a folyóirat szerkesztői. A ~ közölte Radó Imre, *Mélypont alatt* (1933/1–34/12) és Havas Károly, *Öreg ház a csirkepiacon* (1939/7–8–1940/10) című regényét, valamint Németh László *Ember és szerep* (1933/11, 12–1934/1–12), *VII. Gergely* (1939/3, 4–5) és *Papucshős* (1939/7–8, 9) c. drámáját. A ~ időnként eseményhez, íróhoz kötődő számot adott ki, 1933/5: a dubrovniki PEN Kongresszus tiszteletére, 1933/8: Szenteleky Kornél emlékére, 1934/9: Milkó Izidor emlékére, 1936/3: Kosztolányi-szám.

Ir. Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; SZIRMAI Károly, Gondolattörédek a jugoszláviai magyar irodalomról és a ~ról, 1934; Számvetés ~ elmúlt évről, 1935; Kende Ferenc és a ~, 1937; A mérgezett toll filozófiája, 1937; Számot adunk, 1940; Szenteleky Kornél és a ~, 1942; Emlékezés a ~ra, 1966 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; HERCEG János, Tíz esztendő, 1941; Új köntösben – régi utakon, 1942; Számadás, 1943 = H. J., Összegyűjtött esszék, tan. I., Belgrád, 1999; GALAMBOS Ferenc, A ~ írói és írásai 1932–1944, repertórium, 1957 (kézirat); KENDE Ferenc, A magyar betű sorsa Jugoszláviában a két világháború között, 1963 (kézirat – OSZK). UTASI Csaba, Irodalmunk és a ~, Újvidék, 1984; BORI Imre, A ~ betiltott számáról, Híd 1994/7–8; UTASI Csaba, A ~ betiltott kisebbségi számának margójára, uo.; TOMÁN László, „Érdekesen szerkesztett, nívós folyóirat”. Egy hatvan évvel ezelőtti füzetéről, Üz 1994/10; Uő, Adalékok a ~ történetéhez, Üz 1997/1–2; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Kalangya Könyvtár (1933–34): könyvsorozat. – A Kalangya c. folyóirat köré szerveződő írók műveinek kiadására létrehozott sorozat, szerkesztő Szenteleky Kornél (1., 2.) és Szirmai Károly (3., 4.) A ~ kötetei: 1. FARKAS Geiza

A fejnélküli ember, r.; 2. SZIRMAI Károly, *Ködben*, r.; 3. RADÓ Imre, *Áram*, dr., nov.; 4. HAVAS Károly, *Az idők mélyén*, r.

Ir. Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1988.

KALAPÁTI Ferenc (Zenta, 1959. szept. 29.): költő, publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1978) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1984) diplomál. – 1985–86: Oroszlamoson tanít, 1985–1991: Kanizsán üzletvezető. 1991: Magyarországra költözik. 1992–94: a Pesti Hírlap, 1994–a Duna Televízió munkatársa. – 1984: Sinkó-díj.

M. Óriásfelirat, v., Újvidék, 1983.

Ir. RADICS Viktória, Az irodalomról és a gyomorrontásról, MKÚ 1981. júl. 15.; DÉR Zoltán, A helyzethez szabott vers, 7N 1984. máj. 25.; DANYI Magdolna, Elfeledett szavak zuhataga, MSzó 1985. máj. 25.

KALAPIS Rókus (Újvidék, 1958. máj. 16.): prózaíró, publicista. – Az általános iskolát, a gimnáziumot (1977) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1985) diplomál. – 1987: a Magyar Szó munkatársa, 1987–89: a lap zágrábi tudósítója, 1990: egy zágrábi export-import vállalat igazgatója, 1990–96: több budapesti napilap tudósítója és a külföldi tudósítók zágrábi egyesületének alapító tagja, 1996–97: az Új Magyar Képes Újság főszerkesztője, 1997–99: a Vidi című számítástechnikai magazin főszerkesztő-helyettese. – 1984: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Kis keleti nők nincsenek, elb., kistr., Újvidék, 1990.

Műford. Vladimir Stojšin, Az ablakbajnok és hat csemetéje, ifjúsági r., Újvidék, 1988.

Ir. SZABÓ Katalin, Pillanatképek Hermann életéből, Híd 1990/7–8; FEKETE J. József, Megmegújuló monológok, 1990 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BENCE Erika, Hermann álmodik, Üz 1991/4.

KALAPIS Zoltán (Laboulage [Argentína], 1928. ápr. 28.): művelődéstörténész, publicista, szerkesztő. – 1929-ben kerül Újvidékre, itt végzi az elemi iskolát és magánúton a gimnáziumot (1955). A ljubljana Jogi Kar hallgatója. – 1943:

vendéglői kiszolgáló, 1943–44: drogista inas, 1944–46: szakképesített drogista, 1947–1987: a Magyar Szó (1947–1960: művelődési rovat) munkatársa (1953–1963: a filmrovat elindítója és szerkesztője), (1960–61:) technikai szerkesztője, (1961–68:) deszkfőnöke, (1968–1972:) főszerkesztő-helyettese, (1972–75:) főszerkesztője, (1975–1987:) publicistája. 1987: nyugdíjas.

M. Bánát könyve, riportok, Újvidék, 1979; Balladaénekesek, mesemondók, vásárosok. Népmeseri riportok, uo., 1980; A testvériség–egység találkozói, falutörténeti tan. Tóbáról (Ostoja Nikolićtyal, Uzair Bukvićcsal, Dragan Vickovićtyal), uo., 1981; Zendüléstől forradalomig, munkásmozgalmi dokumentumriportok, uo., 1981; Vándorok és letelepülők, riportok, uo., 1985; Régi bácskai és bánati utazók, életrajzok, uo., 1987; Újságírók kézikönyve, tan. (Vukovics Gézával), uo., 1989; Festők nyomában, képzőművészeti riportok, tan., uo., 1990; Betűk és képek, művelődéstörténeti írások, uo., 1992; Régi vízivilág a Bácskában, művelődéstörténeti írások, uo., 1993; A Magyar Szó fél évszázada, uo., 1994; Történelem a föld alatt 948–1848, művelődéstörténeti írások, uo., 1995; Búza, dohány, selyem, tan., uo., 1998; „Negyvennyolcnak nagy idejében”. Bácskaiak és bánatiak a szabadságharcban, tan., uo., 1998.

Ir. VAJDA Gábor, Szociográfiai riportsorozat, MSzó 1979. jan. 5.; *JUHÁSZ Géza*, Az ország szélén, Dolg 1979. júl. 26.; *BORI Imre*, Nem riportok már . . .!, 7N 1980. aug. 29.; *PÉTER László*, Tudósítások Temesköz népeletéről, Űz 1980/11; *KÓSA László*, Bánát könyve, Fo 1980/7; *JUNG Károly*, Maradandó értékek. A népeletkutató ~ról, MSzó 1984. szept. 1.; *BOSNYÁK István*, Társadalmi dinamizmusunk értékes felvételei, Híd 1985/9; *TÓTH Gyula*, Könyvről könyvre = T. Gy., Hadak, hiték, históriák, Bp., 1986; *DUDÁS Károly*, Bánát könyvei, Űz 1986/3; *TOMÁN László*, Régi utazók, letűnt világ, MSzó 1987. dec. 12.; *SZELI István*, Írók és vadászok, 1988 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; *MÁK Ferenc*, Aki otthonra lelt e tájon. Arcképvázlat ~ról, 1988 = M. F., A magam iskolája, uo., 1990; *P. KECZELI Klára*, A publicisztika „nagykönyvéből”, MSzó 1989. okt. 29.; *HERCEG János*, Művészettörténeti tabló, Űz 1990/11; *DURANCI, Bela*, Hasznos adatfeltáró aprómunka, Híd 1990/9; *NÉMETH Ferenc*, Szembesülés elfeledett értékeinkkel, Lé 1993/2–3; *SZELI István*, Töprengő sorsok kultúrtörténetünk félmúltjából, Híd 1993/3; *HERCEG János*, A művelődéstörténet szolgálatában Űz 1993/3–4; *BENCE Erika*, Elfelejtett értékeink, Ttáj 1994/5; *MAGYAR László*, Élő történelem, Bo 1995. nov. 2.; *NÉMETH Ferenc*, ~, Történelem a föld alatt, Híd 1995/10–11; *HERCEG János*, Kitekintő, Űz 1995/4–6; *BÁNYAI János*, Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; *RICZ Péter*, Honismeretgyarapítás, Űz 1996/1–3; *VAJDA Gábor*, Lelkiismeretes számvetés, 1996 = V. G., Visszaidegenedés,

Bp., 2000; *BORI Imre*, Szociográfiai nyomában, Újvidék, 1997; *Uő*, ~ hetvenéves, MSzó 1998. ápr. 25.; *NÉMETH Ferenc*, Emlékműnek is beillő kötet, MSzó 1998. jún. 6.; *Uő*, ~, Búza, dohány, selyem, Híd 1998/9.

Kalászkok (1951): antológia. – Szabadkai költők – Csépe Imre, Kopeczky László, Sebestyén Máttyás, Stadler Aurél, Urbán János és Zákány Antal – verseit tartalmazó kiadvány.

Ir. JUHÁSZ Géza, ~, Híd 1951/12.

KALMÁR Károly (Zenta, 1949. okt. 29.): helytörténész – Az általános iskolát szülővárosában, a klasszikus gimnáziumot (1968) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1975) diplomál, archivisztikai, informatikai stúdiumokat Zágrábban folytat. – 1972–73: szerb szakos tanár Újvidéken, 1973: a Magyar Szó szabadkai munkatársa, 1975–1999: levéltáros, főlevéltáros Zentán. 1999: rokkantnyugdíjas.

M. Malom Zenta, (Fodor Istvánnal) tan., Zenta, 1994; *A zentai (elemi) általános iskolák története. II. rész községi iskolák 1869 és 1908 között*, uo., 1995.

Kánaáni történetek (1994): antológia. – Németh István gondozásában és előszavával Újvidéken közreadott szegényember-önéletrajzok, -vallomások kötete. A ~ Bálint József (1899), Morel András (1902), Dezső Antal (1903), Vass István (1911) és Lajos Mihály (1914) önéletrajzát tartalmazza.

Ir. KALAPIS Zoltán, Szegénységünk és gyámoltalanságunk könyve, MSzó 1994. júl. 9.; *GEROLD László*, Ismerősök az élet országútjáról, Híd 1994/12; *BENCE Erika*, Házzal elátkozva, Űz 1994/12.

Kanizsai Írótábor (1953–): irodalmi rendezvény. – Annak ellenére, hogy a több évtizede ismert és rendszeresített rendezvény nevében joggal szerepel a Tisza-parti város neve, az írótábor csak több éves helyes profilkeresés után állapodott meg Kanizsán. Létrejöttét a vajdasági magyar írók céhbéli találkozás igénye határozta meg, hogy évente legalább egyszer, lehetőleg több napig együtt legyenek s munkájuk, az irodalom kérdéseit egymás között megvitassák. Már a két háború előtt voltak kezdeményezések (a Becsei Helikon 1928. nov. 17–18-án, a kanizsai Hétről-Hétre-találkozó 1934. július 26-án és a P. Gergely Boriska szervezte törökkanizsai találkozó 1936

/1937?/ jún. 19-én), melyek emlékét idézte fel az 1952-es csantavéri Helikon-szerű kirándulás, majd a kanizsai kenyérünnepen való részvétel 1953. szept. 8-án, amelyen Bogdánfi Sándor, Csépe Imre, Fehér Ferenc, Gál László, Laták István, Lévy Endre, Majtényi Mihály, Saffer Pál, Sulhóf József, B. Szabó György, Urbán János és Zákány Antal vett részt, s amelyet 1954 augusztusában kéthetes csantavéri tábor követett. Ez még program nélküli, spontán baráti együttlét volt. Nyilván ennek sikerén felbuzdulva került sor 1955-ben – a zentai járás kultúrtaácsának támogatásával – az első kanizsai írótáborra, melyen nyolc író vett részt, ekkor kerül sor az első gyárlátogatásra. A következő évben már 22 író látogatott el Kanizsára, s az írótábornak hivatalos programja is (gyárlátogatás, irodalmi est) volt. Ugyancsak 1956-ban tartották meg a horgosi Kárász-kastélyban a fiatal írók tábort (Banka Lajos József, Bányai János, Batori Katalin, Bóka Mária, Burány Nándor, Dési Ábel, Francz Mihály, Gulyás József, Kántor Oszkár, Matuska Márton, Pósa Rózsa, Roncsák Zsuzsanna, Torok Csaba részvételével), amely nem vált rendszeressé, de időnként (pl. 1968-ban a Képes Ifjúság szervezte Palicsi találkozó) sor került nemzedéki alapon szervezett találkozókra is. Az 1956-os kanizsai tábor, bár lassan intézményesült, még nem állandósult. 1957-ben Zenta volt a tábor színhelye, 1958-ban pedig csak egy hétvégi kanizsai kirándulás volt néhány szabadkai író részvételével, irodalmi esttel kísérve. Táborozni 1959-ben térnek vissza az írók Kanizsára, ahol a következő évben már a szerbiai íróegyesület vajdasági tagozatának szervezésében találkoznak. 1961-ben viszont Topolya látta vendégül az írókat, akik a következő évtől már kizárólag Kanizsán találkoznak, s lényegében ettől az évtől intézményesül a tábor, előre meghatározott program szerint szerveződik a fokozatosan többnyelvűvé vált rendezvény, amely 1963-ban köztársaságközivé, 1964-től pedig külföldi vendégek meghívásával nemzetközi jellegűvé lesz. A ~ intézményesítése 1966-tól végérvényes, nemcsak munkajellegű programja (évente előre megadott témára tanácskozásokat tartanak), hanem szabályzata és több köztársaság tagjaiból álló vezetősége is van. 1993 és 1996 között évente kétszer tartottak

írótábort, az egyiket a kanizsai önkormányzat, a másikat a vele rivalizáló művelődési érdekközösség szervezte.

Ir. SAFFER Pál, A vajdasági írók Kanizsán, Híd 1956/10; MAJTÉNYI Mihály, Kanizsa, Úz 1975/7; Írótábor. A ~ válogatott dokumentumai, Úz 1979/9; A csönd városa, Újvidék 1982; PATÓ Imre, A ~ bibliográfiája 1953–1981, HK 1984/60; Kertek és parkok, Újvidék, 1989; Írók, költők Kanizsáról, Kanizsa, 1994.

Kanizsai Kör Művészeti Műhely (1996–): Mindenféle művészi alkotómunka feltételeinek megteremtését biztosítani kívánó civil szervezet, amely kulturális rendezvényeket, találkozókat, tábortokat, magyar és szerb multikulturális programokat szervez, vitaesteket, tanácskozásokat, kiállításokat rendez, kiadói tevékenységet folytat, kiadója többek között az Orbis nevű kétnyelvű irodalmi, művészeti és művelődési folyóiratnak.

KANYÓ Leona, Sz./ALKAY/, (Kanizsa, 1934. febr. 9.–Nova Gorica, 1984. jún. 19.): író. – A gimnáziumot (1953) Zentán végzi, Újvidéken szerez tanári oklevelet, Budapesten művészettörténetet tanul, visszatérve Jugoszláviába összeütközésbe kerül a hatalommal, politikai okokból Nyugat-Európába távozik, a 70-es években Nova Goricán telepedett le.

M. Tüzijáték, v., karcolatok, München, 1973; Egy nyár a Bükkösön. Mici és Maci, meser., uo., 1974; Fáklya lobban az ég felé, v., uo., 1978; Nézem a kígyót, v. és prózav., uo., 1978; Bóra, prózav., uo., 1980; Embrenyi szó a tenyeredben, v., uo., 1980; Sirokkó, prózav., uo., 1980; Kosava, prózav., uo., 1980; Fenyőm tuskéi alatt, v., Muraszombat, 1980; Ha ideér az est, v., München, 1981; Ködből gyúrt, prózav., uo., 1981, Hazatérés, v., Kanizsa, 1995.

Ir. MÓZSI Ferenc, Széljárások, Sziv 1982/7; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; SZÉKELY ANDRÁS Bertalan, ~ hazatérése, Úz 1995/7–8.

Kapun kívül (1993): antológia. – Erdélyi, felvidéki, vajdasági magyar írók Kolozsváron kiadott novellaes versantológiája, melyben Faragó Kornélia válogatásában helyet kaptak Hász Róbert, Jódal Kálmán, Lovas Ildikó és Szabó Palócz Attila prózai szövegei.

Ir. MARTOS Gábor, Ki hol van? MN 1994/4.

KARL Miklós (Muzsla, 1931. aug. 4.–Muzsla, 1991. szept. 17.): helytörténész, pedagógus, újságíró. – Az elemi iskolát szülőhelyén és

Becskereken, a tanítóképzőt Szabadkán (1949), a Tanárképző Főiskola történelem szakát (1955) Újvidéken végzi. – 1949–1951: tanító Bocsáron, 1952–1954: Muzslán, 1956– 1980: történelemtanár, igazgatóhelyettes, igazgató. 1980: nyugdíjas.

M. Dülölutak szorgos népe, helytörténeti monogr., Újvidék–Muzsla, 1990.

Ir. BORI Imre, Új „falukutatók” könyvei, 1991 = B. I., Írók, jelenségek, események, Újvidék, 1997; PENAVIN Olga, Két bánáti falu krónikája, MSzO 1991. aug. 27.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Híd 1999/12.

KASZÁS József (Csente, 1934. aug. 1.): tanulmányíró, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a tanítóképzőt (1956) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–szerbhorvát szakát (1959) Újvidéken végzi. Tanári oklevelet (1963) az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. 1972, Budapest: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből. – 1959–1970: az újvidéki óvónőképző tanára, 1970–74: újvidéki járási tanfelügyelő, 1974–1994: az újvidéki Pedagógiai Akadémia főiskolai tanára. 1995: nyugdíjas, Magyarországon él.

M. A magyar gyermekirodalom élő fája, ant., vál., előszó, jegyz., Újvidék, 1981; A szlovéniai Lendva (Lendava) környékének helynevei, tan., Bp.–Lendva, 1995.

Ir. VAJDA Gábor, A magyar gyermekirodalom élő fája, MSzO 1982. febr. 2.; CSÁNYI Erzsébet, A „soványbogár” hizlalása, MSzO 1982. jún. 19.; SZÜCS Imre, Az antológia nagy körületekintést igényel, Úz 1982/7–8; VÁRKONYI Zsuzsa, A magyar gyermekirodalom élő fája, OésN 1982/48; VIRÁG Gábor, Vallomás egy könyvről MSzO 1996. okt. 5.

Katolikus Kincses Kalendárium (1969–). – Évente megjelenő nagy példányszámú egyházi kiadvány. Előbb a Hitélet (1969–1984), majd az Agapé kiadásában jelenik meg. Szerkesztő Huzsvár László (1969–1984), Harmath Károly (1984–).

KATONA Edit (Zenta, 1958. márc. 8.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1976) szülőhelyén végzi, tanári oklevelet az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1981) szerez. 1992, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere. – 1982: középiskolai tanár Topolyán, 1982–85: Törökkanizsán, 1985– 88: a zentai

levéltár munkatársa, 1988– 1992: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében, 1992– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken asszisztens.

KÁVAI M. → LADÁNYI István

KÁZMÉR (1911-ig Klein) Ernő (Máramarossziget, 1892. okt. 5.–Pancsova, 1941. jún. ?): kritikus, újságíró. – Iskoláit Nagyszébenben, Temesvárt végzi, Budapesten érettségizik (1910), utána banktisztviselő. 1910–1912: Rómában és Firenzében művészettörténetet tanul, majd Svájcban gyógyíttatja tüdejét. A Tanácsköztársaság bukása után Csehszlovákiába emigrál, Pozsonyban él, a szlovák Nemzeti Színház rendezője. 1932–36: egy szlovák kereskedelmi cég képviselője Zágrábban, 1936: Belgrádban dolgozik. – 1915-től A Hét munkatársa. Szlovákiai tartózkodása idején írásaival szerepel a pozsonyi rádióban, publikál az Este Magyar Minerva c. lapban. Írásait közli a Nyugat. 1934 és 1940 között a Kalangya legtöbbször publikáló kritikusa. Sokat tett a délszláv–magyar irodalmi és kulturális kapcsolatok fejlesztéséért.

M. Idegen portrék, kr., Békéscsaba, 1917; Levelek Szirmai Károlyhoz, előszó Szirmai Endre, Szabadka, 1975.

Ir. n. n., ~, Idegen portrék, MFigy 1918/6; TABÉRY Géza, ~, Idegen portrék, A Hét 1918/8; FÖLDI Mihály, ~, Idegen portrék, Eszt 1918/8; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; Uő, ~ impresszionista kritikus módszere, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973; HERCEG János, Előjáték, uo., 1975; UTASI Csaba, Felemás vállalkozás, 1975 = U. Cs., Vonulni ha illőn, uo., 1982; VAJDA Gábor, Megkerülhetetlen adattár, Úz 1975/11; BENKŐ Ákos, ~ és a jugoszláviai magyar irodalom, Híd 1975/9; Uő, Arcképvázlat ~ről, It 1976/1; VAJDA Gábor, ~ szellemi arca, Újvidék, 1980; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; PÉTER László, ~ adatai, 7N 1984. márc. 17.

KECSKÉS T./AKÁCS/ Éva (Kanizsa, 1951. jún. 11.): költő, pedagógus. – Az általános iskolát szülővárosában, az óvónőképzőt (1972) Újvidéken végzi, Szabadkán a Pedagógiai Akadémián (1980) szerez főiskolai oklevelet. – 1972–73: óvónő Kispiacon, 1974–75: Horgoson, 1975– Kanizsán.

M. Röghöz kötötten, v., Tóthfalu, 1995; Arc a tükörben, v., Winston Salen, 1999.

KE/C/K Zsigmond → KOSSA János

KELEMEN János (Beckerek, 1902. nov. 2.–Sopron, 1970. /?/): – Az elemi iskolát és a gimnázium hét osztályát szülővárosában végzi, 1921-től a Szabad Szó, a Torontál, a Híradó munkatársa, 1932-től a Híradó és a Pleitznyomda tulajdonosa, 1939-ben Újvidékre költözik, 1940 októberében megnyitja a Glóbusz nevű könyvesboltot, 1941-től átveszi a Reggeli Újság szerkesztését, melynek kiadója is, 1944-ben Budapestre költözik. – Szerkeszti a Jugoszláviai Magyar Népkönyvtárat, a Kis Magyarok Könyvtárát.

M. Fogom a kezed, v., Kassa, 1943.

Ir. (B.), ~, Fogom a kezed, Kal 1944/4.

KENDE Ferenc (Beckerek, 1886. júl. 14.–Bp., 1974. ápr. 3.): író, szerkesztő, tisztviselő. – Autodidakta. A könyvés papírkereskedésben inas. A Tanácsköztársaság bukása után Szabadkán él, a Litterária könyvterjesztő vállalat vezetője. 1932–38: a Kalangyában közöl elbeszéléseket, cikkeket, tanulmányokat, 1933–37: a Kalangya társszerkesztője. Publikál a Hétről-Hétreben. Szerepel az *Ákácok alatt* (1933), *A diófa árnyékában* (1942) és a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) c. novellaantológiában.

M. Magyarokról magyaroknak, népkisebbségi tan., Újvidék, 1940; A magyar betű sorsa Jugoszláviában a két világháború között, emlékirat, 1963, (kézirat – OSzK).

Ir. SZIRMAI Károly, ~ és a Kalangya, 1937 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; Szenteleky Kornél Irodalmi levelei, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Bp.–Zombor, 1943; CSUKA Zoltán, Búcsú ~től, MSzó 1974. ápr. 13.; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

KENYERES KOVÁCS Márta (Szabadka, 1933. nov. 12.–Szabadka, 1984. máj. 29.): költő, műfordító, tanulmányíró, pedagógus. – Az általános iskolát, a gimnáziumot és a zeneiskolát (1957) szülővárosában végzi, Belgrádban német–angol szakos tanári képesítést (1963) szerez. – Nyelvés zenetanárként dolgozik Ausztriában (Murauban és Pottgersbergben) és Jugoszláviában (Szabadkán a zenedében s az ipari tanuló iskolájában, Kanizsán s Topolyán a mezőgazdasági iskolában, Palicsan az általános

iskolában). – Több lap (Magyar Szó, Magyar Képes Újság) és rádió munkatársa. A halálát megelőző években szabadművész. – Regényét (*Árny a völgyben*) a Magyar Szó (1978) közölte folytatásokban.

M. Régi nóta, híres nóta . . ., Arnold György, Gaál Ferenc és Lányi Ernő élete és munkássága, tan., Szabadka, 1976; Fölszállott a sármány, balladás v., uo., 1984.

Ir. LÉVAY Endre, Kis könyv zenei életünkről, Üz 1977/7–8; FEHÉR Ferenc, Egy fordító vállalkozása, MSzó 1980. júl. 31.; VÖLGYI /LÉVAY/ Endre, ~, Üz 1984/7; S./inkovits/P./éter/, Csillaglovak a kristálypataknál, Dolg 1984. jún. 7.; VIRÁG Ágnes, Aranyló holdpatak, magamban hordalak, Üz 1984/9; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Üz 1995/11–12.

Képes Ifjúság (1967–): hetilap. – Az Ifjúság (1951–1967) folytatása. Főszerkesztő Varga József (1967–68), Hornyik Miklós (1968–1975), Rencsár Tivadar (1975–79), Kartag Nándor (1979–1983), Nagy Mélykúti Edit (1983–88), Spitzer Éva (1988–1990), Zoran Šećerov (1990–1996), Tóth Livia (1996–). A ~ irodalmi melléklete: Ifjú Műhely (1967–68), irodalmi rovatai: Ifjú Műhely (1964–66, 1968–69), Új Hang (1967–68), Eszmélet (1969–1974), Művelődési életünkből (1979/?–1980), Művelődés (1980–1983/?/), KI Írás (1987–1989/?/), Jelenlét (1989–1991), Kettőspont (1991–92), Szótornádó (1992–9/?/), Papírhold (1996), Padlásszoba (1996), Was ist das (1996–97).

Ir. PODOLSZKI József, Sokarcú ifjúságunk. 40 éves a ~, a jugoszláviai magyar fiatalok hetilapja, 7N 1985. márc. 15.

Képes Vasárnap (1928–1930): hetilap. – Illusztrált társadalmi és szépirodalmi jellegű kiadvány, első száma 1928. márc. 4-én, utolsó száma 1930. nov. 16-án jelent meg. Szerkesztő Csuka Zoltán. A szerkesztőség a lap indulásától 1930. máj. 11-éig és 1930. aug. 10-étől Szabadkán, közben pedig Újvidéken székelt. A ~ mellékleteként jelent meg a Vajdasági Írás (1928–29), amely később önállósult. A ~ a kiadója a *Kéve* (1928) c. versantológiának.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Kép. Költemény. Képköltemény. (1975): antológia. – Tizenkét költő és művész (Ács József, Baráth Ferenc, Benes József, Bíró Miklós, Böndör Pál, Csernik Attila, Kapitány

László, Markulik József, Maurits Ferenc, Petrik Pál, Petrik Tibor és Torok Sándor) vizuális verse. Előszó Ács József. A ~ előzménye volt a Zentán 1969-ben rendezett vizuálisköltészeti kiállítás.

Ir. BORI Imre, Kép és vers Zentán, 1969 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; FENYVESI Ottó, Foghijas törlesztés, ÚjSymp 1976/130–131; SZOMBATHY Bálint, Vitatható eredmények, MSzó 1976. márc. 13.; /HORVÁTH Emma/ VIRÁG Ágnes, Ihletet sugalló verssorok, Úz 1976/6–7.

KERCSMÁRNÉ (Szúnyogh) Rózsa (Alsólakos, 1936. febr. 11.): helytörténész, pedagógus. – Az általános iskolát Felsőlakoson és Lendván, a tanítóképzőt (1955) Szabadkán végzi, magyar– szlovén szakra iratkozik. – 1955–1973: tanító Domonkosfalván, ahol az általános iskola felső tagozatain magyar nyelvet és irodalmat is tanít, 1973–1990: újságíró a Népújságnál és a muravidéki magyar rádiónál. 1990: nyugdíjas.

M. Domokosfalva krónikája, tan., Lendva 1990; Kihűlt a ház melege, elb., Lendva–Győr, 1996.

Ir. SZ./ÚNYOGH/ S./ándor/, Egy gazdag helytörténeti és néprajzi kiadvány, Nű 1991. ápr. 12.; PENAVIN Olga, Egy értékes helytörténeti munka, MSzó 1991. máj. 21.; BORI Imre, Új „falukutatók” könyvei, 1991 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr– Lendva, 1996.

Kertek & parkok (1989): antológia. – A Vajdasági Íróegyesület szervezésében a Kanizsai Írótábor keretében 1988-ban megtartott tanácskozás anyaga, vál. Tolnai Ottó, s. a. r. Bognár Antal. A ~ a jugoszláviai és a magyarországi írók szövegei mellett közli Bordás Győző, Csorba Béla, Dudás Károly, Gerold László, Jósvai Lídia, Jung Károly, Kalapis Zoltán, Koliger Károly, Koncz István, Lábadi Károly, Matuska Márton, Németh Ferenc, Németh István, Papp György, Piszár Ágnes, Saffer Pál, Sebők Zoltán, Szűcs Imre, Tolnai Ottó, Tripolsky Géza és Varga Zoltán esszéit, cikkeit, verseit.

Ir. VAJDA Gábor, Zöld remények, 7N 1990. febr. 9.

KESZÉG Károly (Padé, 1954. jan. 21.–Újvidék, 1997. máj. 26.): publicista, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1973) Zentán végzi, Újvidéken a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék hallgatója. – 1978– 1991: az Újvidéki Televízió munkatársa,

színikritikusa, a Jelen-lét művelődési műsor szerkesztője. Mikor a szerkesztéspolitikát egyre inkább a szigorított cenzúra jellemezte, ~ megválnak a tévétől, a Napló c. magánlap munkatársa, 1993– 96: mb. főszerkesztője, 1996–97: főszerkesztője. – 1999-től évente ~ról elnevezett riportpályázatot hirdet a padéi Takács Rafael Magyar Művelődési Egyesület.

M. Téves csatatéren I. publ. (többekkel), Szabadka, 1993; Téves csatatéren II. publ. (többekkel), Újvidék, 1995; Menni vagy maradni?, publ. (Grajlah Emmával, Tóth Líviával), uo., 1997; Közegellenállás, publ., Tóthfalu, 1998; Végvári panoptikum, kismagyar vajdasági leltár (Léphaft Pállal), Újvidék, 2000.

Ir. KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1998. máj. 23.

Kettőspont (1991–92): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata, szerkesztő Lovas Ildikó.

Kéve (1928): antológia. – Vajdasági magyar költők műveit tartalmazó kiadvány, amelyet az újvidéki Képes Vasárnap adott ki Csuka Zoltán összeállításában és előszavával, azzal a céllal, hogy kévébe kösse a konstituálódó vajdasági magyar irodalom legértékesebb költeményeit, attól függetlenül, hogy ezek „formában, gondolkozásban és írásmódban” igencsak különböznek egymástól. De bizonyítják írók, irodalom létezését, s az összefogás, a közös fellépés igényét és lehetőségét. A ~ szerzői Ambrus Balázs, Csuka Zoltán, Debreczeni József, Fekete Lajos, Ferenczy György, Földi Ilonka, F. Galambos Margit, P. Gergely Boriska, Haraszi Sándor, Kováts Antal, Mikes Flóris, Somogyi Pál, Szenteleky Kornél és Tamás István. A ~ párja a modern szerb költők antológiája, a *Bazsalikom* (fordította, szerkesztette Debreczeni József és Szenteleky Kornél, 1928).

Ir. FEKETE Lajos, ~, Délb 1928. dec. 16.; A ~ról, lapszemle a pesti és kolozsvári lapokból, VÍ 1928/2; M./laden/ LESKOVAC, A ~ról a Letopisban, VÍ 1928/9; TAMÁS Lajos, A pozsonyi Magyar Néplap a ~ról, uo.; HARASZTI Sándor, A nyájas olvasóból kritikus – a kritikusból nyájas olvasó. A ~ kritikai fogadtatásáról, 1929 = Ugart kell törni, Újvidék, 1983; UTASI Csaba, A ~, 1986 = U. Cs., Vér és sebek, uo., 1994; CSÁKY S. Pirokska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, uo., 1988; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

KI Írás (1987–1989): rovat. – A Képes Ifjúság (erre utal a név első két betűje) irodalmi rovata, szerkesztő Kontra Ferenc.

Kilátó (1961–): irodalmi melléklet. – Az újvidéki Magyar Szó 1961. dec. 3-ától 3–6 oldalon megjelenő heti kulturális irodalmi-művészeti melléklete. Szerkesztői Vukovics Géza, Major Nándor (az irodalom és művészet mellett a társadalom megjelölést is a fejlécre írta), Bogdánfi Sándor, Végel László (1972–1983), először jegyzi szerkesztőként a mellékletet, s 1978-tól „szombati magazin” megjelöléssel látja el, Bálint Sándor (1983–1992), Náray Éva (1992–94), Serer Lenke (1994–2000), Náray Éva (2000–). Hogy a ~ elindításába közrejátszott-e egy vajdasági irodalmi hetilap gondolata, igénye, nem tudni, tény viszont, hogy a Magyar Szó melléklete megjelenése óta többnyire sikerrel betölti ezt a szerepet: vannak állandó rovatai, közöl szépirodalmat, kritikát, kommentárt, jegyzetet, interjút, folyóirat-ismertetőt stb., s irodalom mellett vannak benne nyelvészeti, képzőművészeti, színházi, művelődéstörténeti írások. A ~ a gazdája a Magyar Szó ciklikusan ismétlődő (1974) Majtényi Mihály novellapályázatának.

Ir. VUKOVICS Géza, Az első szám, MSzó 1986. dec. 6.

KISBÉRY János, *Epling* (Szilágyi, 1901. dec. 21.–Frauenstein, 1975. aug. 2.): kritikus, újságíró, munkás. – Cselédsorsban élő család (apja tanyai bognár, anyja szolgáló) legidősebb gyermekeként csak elemi iskolát végez (ő viseli kisebb testvéreinek gondját). Apja takácsinasnak adja Bezdánba, de a szakmát nem tanulja ki, részarató, erdei napszámos, matróz, fűtő, kifutó, favágó, Pesten négy évig gyári munkás, kéményseprő. Egyetlen állandó állása Nagy Iván jobboldali lapjánál, az Új Népnél volt 1941-től. 1944-ben elmenekül, s Németországban gyári munkásként él. – Szerepel az *Ákácok alatt* (1933) és *A diófa árnyékában* (1942) c. novellaantológiában.

Ir. KOSZTOLÁNYI Dezső, ~, 1930 = K. D., Egy ég alatt, Budapest, 1977; HERCEG János, A délvidéki magyar irodalom kisebbségi évei, 1941 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; HERCEG János, Haza és nagyvilág között, Dolg 1984. aug. 2.; Uő, Évfordulók, MSzó 1991. aug. 17.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1995. aug. 5.

Kisebbségi Könyvtár (1937–38): könyvsorozat. – A Zomborban indított ~t kisebbségi, gazdasági, gazdaságés művelődéspolitikai kérdésekkel foglalkozó, évente 4–5 könyvet megjelentető sorozatnak tervezték, de könyvtörténeti adataink szerint mindössze két kötet látott napvilágot: GYÖNGYÖSI Dezső *Sorsproblémák*, tan., MUHI János *A jugoszláviai magyarság gazdasági megszervezése*, tan., szerkesztő Gyöngyösi Dezső.

Ir. CSÁKY S. Piroska vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1988.

Kísérleti Színpad (1968–1972). – Szabadkán az Életjel c. irodalmi élőújság keretében működő, a modern, avantgárd drámák (Jean Genet, Tennessee Williams, John Mortimer) megismertetése céljából alakított színpad, amelynek műsorában jugoszláviai magyar szerzők BARÁCIUS Zoltán (1970: *Bántanak*), KVAZIMODO BRAUN István (1968: *Királyvíz; A sofőr és az igazságszolgáltatás*), V./UJKOV/LIPPAY Etelka (1970: *Tündérborjú*) művei is helyet kaptak.

Ir. GEROLD László, Barácius Zoltán, Bántanak, 1970 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; Életjel 2. 1967–1972, Szabadka, é. n.

KIS József (Csantavér, 1910. dec. 13.–Szabadka, 1949. szept. 24.): szerkesztő. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1931) Szabadkán végzi. – Életét az újságírásnak szentelte. Jelentős szerepe volt az Örtűz elindításában és megjelentetésében, de a Vajdaság és a Híd indulásánál is találkozunk a nevével. Másolóirodát nyitott, iskolai jegyzeteket sokszorosított, gépiróként dolgozott. Írásaival több lapban találkozunk. Írt novellákat, verseket, kötet nem maradt utána. Korai halálát tüdővész okozta.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Kis Magyarok Könyvtára (1939– 1940): könyvsorozat. – Kelemen János szerkesztésében Becskereken kiadott, a legkisebbek számára alkalmas olvasmányokat tartalmazó könyvsorozat. A ~ kötetei: *Tulipános láda*, mesék, mondák; *Mézeskalács*, mesék, mondák.

Kismonográfia (1976–1993): könyvsorozat. – A Forum Könyvkiadó kiadásában megjelent, jelöletlenül, de külső jegyei alapján egységesnek tekinthető sorozat. A ~ kötetei: BORI Imre, *Miroslav Krleža*; Uő, *Krúdy Gyula*; Uő, *Fehér Ferenc*; JUHÁSZ Géza, *Majtényi Mihály*; VAJDA Gábor, *Kázmér Ernő*; BORI Imre, *Sinkó Ervin*; JUHÁSZ Géza, *Laták István*; LÁNCZ Irén, *Szarvas Gábor*; VAJDA Gábor, *Ács Károly*; BORI Imre, *Kosztolányi Dezső*, TOLDI Éva, *Herceg János*.

KISS Flórián, *Malušev, Cvetko, Svetozar* (Szabadka, 1910. febr. 27.–Mala Subotica /Čakovec mellett/, 1993. júl. 31.): publicista, szerkesztő. – 1936-tól a Híd belső munkatársa és anyagi ügyeinek intézője. A 40-es évek második felében az újvidéki Testvériség–Egység Könyvkiadó Vállalat szerkesztője. Az 1952–1971: a zágrábi Magyar Képes Újság alapítószerkesztője. 1971: nyugdíjas.

M. Leltár, önéletrajz, Szabadka, 1990.

Ir. VAJDA Gábor, Emberi világért, 7N 1991. nov. 1.; HERCEG János, Leltár, MSzó 1991. nov. 2.

KISS Gusztáv (Szabadka, 1965. aug. 30.): bibliográfus, tanulmányíró. – Az általános iskolát és a kulturológiai-nyelvi szakirányú középiskolát (1985) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1993) diplomál. – Általános iskolai tanár Horgoson, Kanizsán és Szabadkán, 1994–a szabadkai Városi Könyvtár bibliográfusa.

M. Üzenet 1971–1997, bibl. (Farkas Attilával), Szabadka, 1998.

KIS/S/ JOVÁK Ferenc → *VESZTEG Ferenc, Vetro Ferenc*

KISS Margita (Szenttamás, 1954. dec. 17.): fordító, könyvtáros. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1973) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1978) diplomál. 1985, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere. – 1977–1992: a tartományi, ill. a szövetségi fordítószolgálat munkatársa, 1995– a Matica srpska könyvtárosa.

M. A magyar Biblia hőskora. A szerémi tragédiától a vizsolyi diadalig, tan., Újvidék, 1999.

KISS Vilmos, Magister (Kúla, 1892. ?–?, 1944. ?): író, szerkesztő, gyógyszerész. – A gimnáziumot Újvidéken végzi, Pesten gyógyszerészdiplomát (1914) szerez. – Szabadkán dolgozik, a második világháborúban deportálják, nem tér vissza. – Több melléklet, lap (A Mi Irodalmunk, Napló) munkatársa, szerkesztésében jelenik meg a Hétről-Hétre (1934–35) c. irodalmi és társadalmi vasárnapi magazin. Munkáit Magister álnéven jelentette meg. – Szerepel a *Vagyunk* (1928), a Bács megyei Napló *Almanachjában* (1929) és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. Taps, r., Szabadka, 1923; Filmtekercesek, elb., uo., 1931; Száz asszony. Regényes életek Napóleon körül, uo., 1933; Szerelmes istenek, r., uo., 1934; A zsoldáros szerelme, r., uo., 1937.

Ir. SZIRÁKY DÉNES Sándor, Történelmi képszínház, AMIrod 1930. dec. 24.; SZENTELEKY Kornél, ~, Filmtekercesek, 1931 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug 1933. II.; KOVÁCS SZ./TRIKÓ/Z./oltán/, ~, Szerelmes istenek, Híd 1935/10; FARKAS Geiza, Szerelmes istenek, MMin 1936/3; NÁNAY Béla, ~, Szerelmes istenek, Lát 1937, 138. old.; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; PATÓ Imre, Hétről-Hétre, Újvidék–Szabadka, 1983.

KLAMÁR Zoltán (Topolya, 1955. szept. 22.): néprajzkutató. – Az általános iskolát szülőhelyén, a kereskedelmi közpiskolát (1974) Szabadkán végzi, egyetemi oklevelet az ELTE néprajz szakán (1999) szerez. – 1979–1980: a Zentai Múzeum, 1981–1993: a kanizsai Univerzal Kereskedelmi Vállalat munkatársa, 1994–96: az Új Kanizsai Újság szerkesztőriportere, 1996–98: az Ozoray Árpád Magyar Művelődési Egyesület szervezőtitkára, 1998–99: a Cnesa OMI művelődési intézmény munkatársa, 1999: a Cnesa Könyvkiadó szerkesztője, 1999: Magyarországon él.

M. Örökségünk: kanizsai képeskönyv, Kanizsa, 1995; Adorján népi építésze, tan. (Harkai Imrével), Kanizsa, 1997.

Ir. B./ESZÉDES V./aléria/, ~ könyvről, Bo 1995. jún. 8.; PENAVIN Olga, Örökségünk, MSzó 1996. aug. 17.; HARKAI Imre, Barangolás egy város építészettörténetében, Űz 1997/1–2; BÖDŐ Sándor, Őseink emlékezete, CsK 1998. szept. 10.

KOCSIS Antal (Topolya, 1952. márc. 22.): helytörténész. – Az általános iskolát és a mezőgazdasági középiskolát (1971) szülőhelyén végzi, az eszéki Mezőgazdasági Kar hallgatója. – A topolyai mezőgazdasági birtok, majd a belügyi osztály alkalmazottja. 1991: nyugdíjas.

M. Isten dicsőségére emeltette . . . Topolya mezőváros területén található kereszttek, tan. (Nagy Tiborral), Újvidék, 1994; „Gunarason templom lesz . . .”, tan. (Sárvári V./ajda/Zsuzsannával), uo., 1995.

Ir. SILLING István, Topolyai kereszttek, MSzó 1994. okt. 8.; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsanna, Egy úttörő néprajzi gyűjtemény, 7N 1994. nov. 16.; SILLING István, Helytörténet, egyháztörténet, népi vallásosság, Híd 1996/5–7.

KOLOZSI Tibor, Kolozsy (Szabadka, 1915. ápr. 14.–Szabadka, 1980. szept. 7.): író, műfordító, sajtótörténész. – Szabadkán érettségizik. – A 30-as években a Jugoszláviai Magyar Újság, később a szabadkai Napló munkatársa. 1945–1953: a Magyar Szó munkatársa, 1953–1980: a 7 Nap munkatársa, (1956– 1971:) főszerkesztője. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Gyeplő és zabla, elb., Újvidék, 1962; Árnyék a Tiszán, r., uo., 1966; Örtűz fényében. Szabadkai folyóiratok, könyvek, tan., Szabadka, 1969; Vendég Bergengóciából, elb., Újvidék, 1971; Szabadkai sajtó 1848–1919, tan., Szabadka, 1973; Erzsébetlaktól Maglajig. Kizur István életrajz, uo., 1974; Szabadkai sajtó 1919–1945, tan., Újvidék, 1979.

Ir. LEHOCZKY Gergely, Három novelláskötet. Gyeplő és zabla, MM 1962/3; BORI Imre, Gyeplő és zabla, Dolg 1960. júl. 13.; HERCEG János, Művelődési párhuzamok, 7N 1969. júl. 4.; HORNYIK Miklós, K. elvtárs B.-ben, 1971 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; LÉVAY Endre, A valóság ezeregy arca, Űz 1972/4; UTASI Csaba, Seholy sincs Mindenüttország, 1972 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; DÉR Zoltán, Példázatos történetek, 7N 1972. jún. 23.; VARGA Zoltán, Könyveinkről némi vitával, 1972 = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; LŐRINC Péter, Nemes publicisztika. ~: Erzsébetlaktól Maglajig, Űz 1973/6–7; DÉR Zoltán, Jelentés egy alpműről, 1974 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; FORGÁCS István, Nélkülözhetetlen forrásmű, Űz 1974/7–8; PETKOVICS Kálmán, Régi szabadkai újságok, uo.; DÉR Zoltán, Talányos torzók. A szabadkai sajtótörténet második kötetéről, 7N 1980. jún. 27.; VAJDA Gábor, Művelődéstörténeti alapozás, Űz 1980/7–8; LÉVAY Endre, ~, Űz 1980/10; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1990/4; DÉR Zoltán, Az életrealitás érvei: az Örtűz fényében tanulmányai, Űz 1990/10.

KOMÁROMI József Sándor (Óbecse, 1911. ápr. 21.–Becskekerek, 1985. júl. 19.): író. – Becskereken érettségizik, majd bölcsészhallgató Belgrádban, ahol egyik alapítója és első elnöke az ott tanuló magyar egyetemi hallgatók Bolyai Farkas nevű egyesületének. – Zivatar címmel ifjúsági folyóiratot indít, hetilap kiadásával próbálkozik. 1935-ben a Reggeli Újság munkatársa, majd óbecsei tudósító s a családi bőrkereskedést vezeti. 1936-ban A Hét címmel lapot ad ki, amit négy szám után betiltanak. A 30-as évek végén Budapestre költözik, s a becsei boltért kapott pénzzel irodalmi vállalkozásba fog. „Előbb az Erdélyi Helikonba kívánt betársulni, majd Móríc Zsigmond Kelet Népe-nél próbálkozott, végül Zilahy Lajos Híd című képes hetilapjánál kötött ki” (Kalapis Zoltán). 1945 után Jugoszláviában egy nagykereskedelmi vállalat alkalmazottja, de dolgozik könyvtárosként, majd ügynökként is. 1950–1961: a Magyar Szó hirdetési osztályának vezetője, 1961– 1985: szabadfoglalkozású író.

M. Hary János ébresztése, tan., Újvidék, 1950; Választmányi ülés, elb., uo., 1951; Emberöltő, kistr., elb., uo., 1964; Jó szó, kistr., elb., uo., 1967; Szomorú tarisznya, v., uo., 1976; Bácskai emberöltő, vál. elb., uo., 1980.

Ir. UTASI Csaba, Mélyponton, 1968 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; HERCEG János, Jó szó az olvasóhoz, MSzó 1968. márc. 3.; GION Nándor, Kisregények és novellák, ÚjSymp 1968/34; GEROLD László, Egy magát géniusznak hívó – iparos arcképéhez, ÚjSymp 1968/35; SZELI István, ~, Utak egymás felé, Újvidék, 1969; FEHÉR Ferenc, Jugoszláviai magyar írók, ~, 7N 1972. nov. 10.; UTASI Csaba, Lila rigmusok, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; HERCEG János, Hiteles költő, Űz 1977/4; FEKETE J. József, Egy életmű összegzése, 1981 = F. J. J., Próba-füzet, Újvidék, 1993; VAJDA Gábor, Szívügyek, MSzó 1981. márc. 15.; LÉVAY Endre, ~, Űz 1985/10; VÉKÁS János, „Az élet elmúlt, tetszel érteni?”, int., Híd 1986/4; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1995. júl. 22.

KONCZ István (Kanizsa, 1937. aug. 20.–Kanizsa, 1997. jún. 1.): költő, ügyvéd. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1955) Zentán végzi. Jogi diplomát (1961) Belgrádban szerez. – 1961–62: Kanizsán a városházán jogvédőségi gyakornok, 1963–64: községi jogvédő, 1964–69: a községi bíróságon gyakornok, (1965: bírói vizsgát tesz) községi bíró, 1969–1997: magánügyvéd. – 1970, 1987: Híd Irodalmi Díj.

M. Átértékelés, v., Újvidék, 1969; Pesme – Verseks, szerb és magyar nyelven, utószó Végel László, Belgrád, 1978; Ellenmáglya, v., vál. Danyi Magdolna, Újvidék, 1987.

Ir. VÉGEL László, ~ költészete, 1969 = V. L., A vers kihívása, Újvidék, 1975; BOSNYÁK István, A sivatagi lét lírikusa, 1970 = B. I., Mű és magatartás, uo., 1987; DANYI Magdolna, „Milyen mély is a szó?“, ÚjSymp 1970/67; UTASI Csaba, A költészetten túl. Jegyzetek ~ útjáról, 1970 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; VAJDA Gábor, Nézés-versek. ~ versalkotó módjáról, ÚjSymp 1970/67; PODOLSKZI József, Hívó hitetlenség a hitetlen hite, KI 1971. márc. 24.; SZELI István, ~, Átértékelés, 1971 = Sz. I., Történő történelem, Újvidék, 1981; UTASI Csaba, A mélység dicsérete. A szép Tisza és más c. vers elemzése, 1976; Versteremtő gondolatiság. Az Egerút c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; DÉR Zoltán, Átértékelés, 1976 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BORI Imre, ~ „vázlatáról”, 1976 = B. I., Szövegeértelmezések, Újvidék, 1977; BÁNYAI János, Gondolat és grammatika, Könyv és kritika II., uo., 1977; VÉGEL László, Harmónia és ellentmondás, ÚjSymp 1978/158; ÁCS Károly, Lírai ügyelet, MSzÓ 1979. ápr. 7.; BORI Imre, ~, Élet, halál közben, 1987 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997; BOSNYÁK István, Ellenköszöntő az Ellen-máglyához, Híd 1988/1; PAPP György, Táj és lét – kételyekkel, uo.; UTASI Csaba, Útban az elégia felé, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; VAJDA Gábor, Feltörő indulatok, 1988 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996, TURI Tibor, Önmagamról a világban, int. ~nal, MSzÓ 1988. ápr. 23.; FEKETE J. József, A költő belső tüze, 1988 = F. J. J., Próbafezet II., Szabadka, 1995; TOLNAI Ottó, Képek ~ról, Híd 1988/6; FÜZI László, ~, Ellenmáglya, Ktárs 1988/10; UTASI Csaba, ~ költészetének fő vonásai, Híd 1993/10; SZELI István, Búcsú a költőtől, MSzÓ 1997. jún. 3.; VÉGEL László, Az utolsó bölcs, uo.; In memoriam ~, TOLNAI Ottó, UTASI Csaba, BORI Imre ~ról, Híd 1997/6; BURÁNY Nándor, Vagy trükk volt csupán? ~ versben, levélben 40 évvel ezelőtt, Űz 1997/11–12; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; ELEK Tibor, Pusztulás és pompa az örökös meghasonlásban. Közelítések ~ költészetéhez = Nemzetiségi magyar irodalmak az ezredvégen, szerk. Görömbei András, Debrecen, 2000.

KONTRA Ferenc (Darázs, 1958. jún. 18.): költő, író, műfordító, szerkesztő. – Az általános iskolát Laskón, a gimnáziumot (1977) Pécssett végzi. Szegeden a JATE magyar–angol szakán (1982) diplomál. – 1982–87: az eszéki Magyar Képes Újság irodalmi szerkesztője. 1987–1990: az újvidéki Új Symposion olvasószerkesztője. 1991– az újvidéki Magyar Szó lektora, a művelődési rovat munkatársa, (1997:) szerkesztője. – 1984: harmadik, 1986: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1987:

Sinkó-díj (Túri Gáborral), 1987: első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Drávaszögi kereszték*). 1992: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1998: Híd Irodalmi Díj (Bányai Jánossal).

M. Jelenések, v., Eszék, 1984; Fehér tükrök, v., Újvidék, 1986; Drávaszögi kereszték, r., uo.; Nagy a sátn birodalma, nov., uo., 1991; Ósök jussán, nov., uo., 1993; Kalendárium, gyermekkori történetek, uo., 1993; Holtak országa, nov., Kecskemét, 1993; Úgy törnek el, kispóza, Újvidék, 1995; A halász fiai, meseregény, uo., 1996; Gyilkosság a joghurt miatt, elb., uo., 1998.

Ir. DUDÁS Károly, Összefüggő partok messze csúsznak, Űz 1984/4; FEKETE J. József, Köztes léthelyzetben, Dolg 1986. ápr. 3.; DANYI Magdolna, A vers küszöbén, Híd 1986/5; VAJDA Gábor, Értékválságban, MSzÓ 1986. szept. 20.; UTASI Csaba, Baranyai képeskönyv, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; HÁSZ Róbert, Az elmúlás krónikája, ÚjSymp 1988/274–275; SZABÓ PALÓCZ Attila, Földbe ástott kereszték, uo.; VARGA István, Az igazság a szivárványfényű időkről, Űz 1988/11; VAJDA Gábor, Mennyiségi halál, MSzÓ 1988. dec. 3.; MÁK Ferenc, Lábnymainkba víz szalad, 1989 = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; TÜSKÉS Tibor, A szülőföld krónikája, Ttáj 1990/2; FEKETE J. József, Haláltól halálíg, 1991; Emlékezetünkben élnek, 1993; Novemberi esők – holdvilágos éjszakák, 1993; Csendes beletörődés, 1994; Háromszor vagy többször is = F. J. J., Próbafezet II., Szabadka, 1995; BENCE Erika, Összegző átmenet, Híd 1991/12; LOVAS Ildikó, Kényszerítő józanság, Űz 1993/7–8; SZÉCHÉNYI Endre, Emlékezés és hely, Jkor 1993/11; JUNG Károly, ~, Kalendárium, Híd 1993/12; KOVÁTS Zoltán, Az ősi juss, Holmi, 1994/1; BENCE Erika, Bakancsnyomok az úton, 1994; „A novellaírás ideje”, 1995 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; LAJBER Tímea, Az osszánium márványa, Űz 1994/3–4; P. KECEZELI Klára, Korunk krónikása, Űz 1995/9; FEKETE J. József, Két eső után, Űz 1998/4; BORI Imre, ~, Gyilkosság a joghurt miatt, Híd 1998/4–5; Uő, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; KORDA Eszter, ~, Gyilkosság a joghurt miatt, Ktárs 2000/1; PÉCSI Györgyi, ~, Gyilkosság a joghurt miatt, Ttáj 2000/4.

Kontrapunkt (1964): antológia. – Az Ifjúságban 1961 és 1964 között megjelenő Symposion c. irodalmi-kritikai melléklet írásaiból válogatta Bányai János és Bosnyák István. Az előszót Sinkó Ervin írta, aki megjegyzi, hogy „a vajdasági magyarság életében (...) szemmel látható fordulatot jelentő kulturális kezdeményezés dokumentumait kapja itt az olvasó”. Az írárok a Symposion-mozgalom indulásának keresztmetszetét nyújtják, közös bennük a vita „az adomázó, vidékies és önelégült” irodalommal, szellemiséggel, amely

„még az újat is a maga régi szokásaihoz” igazítja. A ~ az első Symposion-nemzedék antológiája, amely összegez, áttekintésszerűen mutatja meg a mozgalom szellemi és irodalmi irányultságát, s ugyanakkor megalapozza folytatását is, amelynek orgánuma az 1965-ben indult Új Symposion c. folyóirat. A ~ szerzői Bányai János, Bosnyák István, Brasnyó István, Domonkos István, Fehér Kálmán, Gerold László, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Ladik Katalin, Molnár Cs. Attila, Papp Miklós, Papp Tibor, Tolnai Ottó, Utasi Csaba, Végel László, Vetró Ferenc, Vlaovics József.

Ir. BOSNYÁK István, A magunk nyomában két évtizeden át, avagy kitepelt lapok egy nemzedéki krónikából, 1962–1980 = B. I., Szóakció II., Újvidék, 1982.

KOÓSZ László, *Krausz* (Debellács, 1909. febr. 15.–Stip, 1941. ápr. 7.): költő, műfordító, gyógyszerész. – Az általános iskolát szülőfalujában végzi, uo. kereskedősegéd. Gyógyszerészi oklevelet Belgrádban szerez. – Patikus Pancsován és a szülőhelyén. A fasizmustól való félelmében katonaként öngyilkosságot követ el. – A bácskai lapok (Napló, Képes Vasárnap, Hétről-Hétre) tudósítója.

M. Félrevernék minden harangot, v., Szabadka, 1935.

Ir. SZIRMAI Károly, Félrevernék minden harangot, 1934 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; STADLER Aurél, Félrevernék minden harangot, H-H 1934/2; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; FEHÉR Ferenc, Egy elfelejtett költő ügyében, MSzó 1975. szept. 12.; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1991/4.

KOPECZKY László (Ugra, 1928. ápr. 23.): próza-, drámaíró, műfordító, humorista, szerkesztő. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1947) Szabadkán végzi. – 1947–1959: tisztviselő a műtrágyagyárban, a bábszínházban, a szőnyeggyárban, a Népkörben, a villanytelepen, a veruői mezőgazdasági birtokon. – 1959–1961: a 7 Nap, 1961–1988: a Magyar Szó munkatársa (1975–1981: szerkeszti a Grimasz c. humoros mellékletet). 1988: nyugdíjas.

M. Kutyák . . . macskák . . ., r., Újvidék, 1959; Mire a teknősbéka odaér, r. (Sáfrány Imrével), uo., 1961; Segítség, lopok, ifjúsági r., uo., 1961; Humor az alsó fiókból, satírák, uo., 1964; Opus 5, kistr., uo., 1966; A ház, r., uo., 1969; Vajk a Szaharában, r., uo., 1975; Don Juan utolsó kalandja,

SzabNépsz, 1974; Színész és halál, ÚjvSz, 1980; Használati utasítás a kockacukorhoz, kistr., Újvidék, 1983; Savanya, lóra!, r., uo., 1983; Spenót a falon, v., Szabadka, 1984; Hímzett pogácsa, kistr. Újvidék, 1986; Kádár Kata, ÚjvSz, 1987; A beszélő óra – Párizsi kaland, kistr., Újvidék, 1988; Vigyázz, ha jön a nagybögő, SzabNépsz, 1996; Kádár Kata, parasztoratórium, Szabadka, 1997.

Műford. Mato Lovrak, Hófűvészen, r., Újvidék, 1959, 1964, 1968; Arsen Diklić, Ne nézz vissza, fiam, ifjúsági r., uo., 1960; Vitomil Zupan, Túl ezereken, kétezeren, mese, uo., 1961; Vlado Maleszki, Ez volt az ég, kistr., uo., 1963.

Ir. BORI Imre, A nevetés álarcja mögött, 7N 1959. nov. 22.; TOMÁN László, A humor és a szatíra határán, Híd 1960/3; BORI Imre, Egy vajdasági regény margójára, Híd 1961/9; Uő, A nevetetés immunitásában, Dolg 1964. szept. 25.; GEROLD László, Minden a régi Symp 1964. szept. 24.; GÁL László, Kritika a felsőfiókból, MSzó 1964. szept. 24.; HORNYIK Miklós, A rögtönzés komolytalansága, 1966 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; BORI Imre, A ház, 1970; Aida nem énekel, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973; DÉSI Ábel, A képtelenség játéka, 7N 1970. ápr. 3.; ZÁKÁNY Antal, Szertefoszlott legenda, Űz 1972/1; VARGA Zoltán, ~ alig regényéről = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; GEROLD László, Illik? Nem illik? 1977; Helyzetgyakorlatok, 1980; Kádár Kata, Tragédia három tételben, 1987; Vigyázz, ha jön a nagybögő, 1996 = G. L. Drámakalauz, uo., 1998; LÉVAY Endre, Szelid mosoly, Űz 1978/6–8; GYALUS Károly, ~ humoráról, Híd 1979/7–8; DÉR Zoltán, ~ hullámai, 7N 1984. ápr. 20., 27.; HORNYIK Miklós, Az elrontott szedőgép, 1982 = H. M., Titokfejtők, Újvidék, 1988; JUHÁSZ Géza, Javítható optimista? MSzó 1983. aug. 6.; VARGA Zoltán, Több mint felszínes szórakoztatás, Híd 1983/9; FEKETE J. József, Mértékhiány, 1984; Csak a történet legyen rövid, 1986; Elmés multság, 1988 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; DÉR Zoltán, ~ hullámai, 7N 1984. ápr. 16., 27.; Uő, Az éden tövisei, 7N 1985. jún. 7.; K.(OVÁCS/ D./ezsö/), Használati utasítás a kockacukorhoz, Kr 1985/12; VARGA István, Nyári lektúr, Űz 1988/8; HORNYIK Miklós, Kémjelentés egy íróról, ÚjhÉvk 1989; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; Uő, „Istenem, hogy tud a kő fájni”, MSzó 1998. ápr. 18.; GEROLD László, Rendhagyó köszöntő Kópénak, uo.

KORHECZ Tamás (Szabadka, 1937. dec. 13.): prózaíró, jogász. – Az általános iskolát és gimnáziumot (1956) szülővárosában, a jogi kart (1961) Belgrádban végzi, jogi doktorátust az (1987) az Újvidéki Egyetemen szerez. – 1961–67: a szabadkai és a topolyai községi bíróság, 1967–1989: a szabadkai Kerületi Bíróság, 1989–1993: Vajdaság Legfelsőbb Bíróságának bírója, 1993–ügyvédi magánpraxist folytat. 1998– vendégtanár a szegedi JATE Jogtudományi Karán.

M. Talány, r., Szabadka, 1997.

KOROM Tibor (Torda, 1920. aug. 6.– Újvidék, 1979. márc. 22.): szerkesztő, publicista. – A leskovaci textilipari középiskolában tanul. 1945 után az Újvidéki Rádió sordíjas becskereki tudósítója, a Testvériség–Egység Könyvkiadó Vállalat fordítója, az 50-es évek közepétől az Újvidéki Rádió újságírója, a Rádiószínház dramaturgja, az Iskolarádió szerkesztője, lektor.

KOSSA János, *Ke/c/k Zsigmond*, Poór János, Ember Zsigmond (Cservenka, 1907. jan. 27.– Újvidék, 1980. febr. 22.): nyelvész, újságíró, lelkész. – Iskoláit szülőhelyén, Zomborban és Szabadkán, református teológiai tanulmányait Budapesten (1924), Utrechtben (1925–26), Strasbourgban (1926–29) végzi. – 1935– 1945: lelkész Szabadkán, 1945–48: a Magyar Szó főszerkesztője; 1948–53: politikai okokból börtönbüntetését tölti, többek között a Goli otokon, 1954– 1980: a Magyar Szó szerkesztője, munkatársa és lektora. – ~ a Híd egyik alapítója, szerkesztője a *Szerbhorvát– magyar szótárnak*, alapítója a Jugoszláviai Magyar Nyelvművelő Egyesületnek.

M. Így írunk mi, tan., cikkek, Újvidék, 1962; Így írunk mi II., tan., cikkek, uo., 1965; Magyarul, magyarán, tan., cikkek, uo., 1968; A mi nyelvünk, tan., cikkek, uo., 1978; Nyelvünk fűszerszámai, tan., cikkek, bev. Lőrincze Lajos, Bp., 1979.

Ir. BORI Imre, A nyelv őre, MSzó 1968. dec. 29.; SZELI István, ~ köszöntése, 1970 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; KOLOZSI Tibor, A nyelv szelleme, Úz 1978/11; FEHÉR Ferenc, A mi könyvünk, MSzó 1978. nov. 5.; JUHÁSZ Géza, Nyelvünk tükre, Dolg 1979. márc. 29.; BÁNYAI János, Nyelvünk korrajza és kórképe, avagy a nyelvművelés hasznáról, Híd 1979/5; KOLOZSI Tibor, Változó nyelvszokások, Úz 1980/1–2; PUSZTAY János, Embert nyelvről . . . , ÉésI 1980. febr. 16.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, uo., 1990/2; SZELI István, a nyelvművelő ~, Hosszú útnak pora . . . , Újvidék, 1991; JUHÁSZ Géza, Rendhagyó életés közéleti pálya, MSzó 1995. dec. 24.–1996. jan. 6.

Koszorú (1931): antológia. – A Magyarország határain kívül író magyar írókat bemutató, a Magyar Könyvnap Könyveként jelölt válogatás, melyben Csuka Zoltán, P. Gergely Boriska, Szenteleky Kornél és Sziráky Dénes Sándor versei, ill. Szirmai Károly novellája található.

Ir. SZENTELEKY Kornél, ~, 1931 = Sz. K. Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000.

Kosztolányi Dezső Irodalmi Kör (1968–1970). – Fialat szabadkai írók (Bognár Antal, Danyi Magdolna, Fekete Elvira, Garai László, Kovács Nándor, Lábadi Károly, Szombathy Bálint, Tóth Károly stb.) társasága, amelyet az egységes, de őket mindenki mástól megkülönböztető fellépés érdekében hoztak létre. Előbb a csurgói festők csoportja karolta fel a kör tagjait, majd a községi ifjúsági szervezet szakosztályaként a mukásegyetem egy pinchehelyiségében tartották „kávéházi” összejöveleteiket. Első nyilvános fellépésük (színház előtti happening) 1968. szept. 26-án volt. A ~nek volt állandó heti műsora a Szabadkai Rádióban, meghívást kapott az Életjel pódiumára, s a 7 Napban Tribün címmel négy számot megélt művészeti-kritikai melléklettel rendelkeztek. Igazi céljuk egy folyóirat alapítása volt, főleg ezért harcoltak. Hamarosan létre is jött az Üzenet, de lényegében nélkülük. Terveik között szerepelt egy antológia összeállítása, de ez nem sikerült.

Ir. SZOMBATHY Bálint, Új irodalmi kör Szabadkán, KI 1968. okt. 2.; BOGNÁR Antal, A kör négyzögesítése. Visszapillantás a ~ munkájára és törekvéseire, Úz 1983/12.

Kosztolányi Dezső Irodalmi Tábor (1994–98): irodalmi rendezvény. – A Szabad Líceum keretében, a szabadkai városi önkormányzat támogatásával alakult nyári irodalmi tábor, amelyen elsősorban magyarországi előadók (írók, tanárok, irodalomtörténészek) tartottak előadásokat középiskolások és egyetemi hallgatók részére, akik előre megadott olvasmányjegyzék alapján készültek fel a táborra. 1999-ben a háború miatt nem tartották meg. A ~ vezetője Vajda Gábor.

Kosztolányi Dezső Napok (1991–): irodalmi rendezvény. – Alapítója Varga Lakatos Gizella (1933–1998), a szabadkai Építőipari Szakközépiskola magyartanára. A ~ előzménye a költő nevét viselő önképzőkör, melynek vezetője, Varga Lakatos Gizella, a Városi Könyvtár adományozta első kiadású kötetekből és más dokumentumanyagból a gimnázium épületében, ahol a költő is tanult, Kosztolányi- emlékszobát hozott létre. A kétnapos rendezvény időpontja március utolsó hete, vagyis Kosztolányi születésnapjához legközelebb eső hétfőre, kivételt képezett az 1997-es év, amikor

a költő halálának évfordulóján tartották meg a ~at. 1999-ben a bombázás miatt a rendezvény elmaradt. A ~ „forgatókönyve”: gyülekezés a gimnázium épületében, a Kosztolányi-szobor és az emléktábla megkoszorúzása, a Kosztolányi-szoba megtekintése, emlékezés az íróra: tanácskozás Kosztolányi munkásságáról, az egyetemi hallgatók és a középiskolások számára hirdetett irodalmi, zenei és képzőművészeti pályázat eredményének kihirdetése, a díjak átadása, irodalmi est, író-olvasó találkozó. A rendezvény másnapján szavalóverseny, nyilvános irodalmi óra, önképzőkör. A tanácskozás anyagát és a díjazott irodalmi pályaműveket az Üzenet közli. A magánkezdeményezéssel indult ~ szervezését és anyagi támogatását 1995-től a szabadkai önkormányzat vette át. A ~ munkáját, lebonyolítását a Városi Könyvtár munkatársai és a gimnázium tanárainak közreműködésével a tanács szervezi és irányítja, a tanács elnöke Siflis Zoltán, a város művelődési titkára, tiszteletbeli elnöke Pomogáts Béla, a Magyar Írószövetség elnöke, a tanácskozások szervezője Bányai János újvidéki tanszékvezető egyetemi rendes tanár.

Ir. VARGA LAKATOS Gizella, Ápolandó örökség, Üz 1993/3–4; KISS Gusztáv, FARKAS Attila, Üzenet 1971–1997, bibl., Szabadka, 1998.

Kosztolányi Dezső Irodalmi Színpad (1977–). – Az Életjel c. szabadkai irodalmi élőlűjság keretében (1971–77 között Irodalmi Színpad néven) működő, színházi előadások, irodalmi összeállítások és estek tartására alakult, kezdetben a Népszínház színészei, majd a Csáth Géza Művészetbaráti Kör tagjai léptek fel. A ~ keretében 1979-től szerb nyelvű előadásokat is tartottak. A ~ műsorában vajdasági magyar írók BOGDÁNFI Sándor (1981: *Nők utópiában*), DÉR Zoltán (1980, 1994: *Fecskelány*), FÜLÖP Gábor (1982: *Leó tündései*), GOBBY FEHÉR Gyula (1977: *Vallatás*), KOPECZKY László (1977: *Kádár Kata*), SÁFRÁNY Imre (1977: *Magellán*), SZENTELEKY Kornél (1993: *Műkedvelők*), TOLNAI Ottó (1991: *Mi volt, kérded, a legszebb Dániában*) művei is helyet kaptak.

Ir. Életjel 3., 1972–78, Szabadka, 1978; Életjel 4., 1978–1983, uo., 1983; Életjel 5., 1983–88, uo., 1988; Életjel 6., 1988–1994, uo., 1995.

Kosztolányi Dezső Színház (1994–). – Miután Ljubiša Ristić igazgatása (1985–1993) alatt a Szabadkai Népszínházból kiszorult a hagyományos színházi színjátszás, és a társulatot évtizedekig pártoló közönség színház nélkül maradt, amit a város nem engedhetett meg, az önkormányzat létrehozta a ~at, amely első bemutatóját 1994-ben tartotta. Majd amikor a Szabadkai Népszínház felett újból a város rendelkezett, az önálló színházként jegyzett ~ lényegében a Népszínház kamaraszínházaként tartja előadásait. A ~ került színre többek között KOPECZKY László bohózata (1996: *Vigyázz, ha jön a nagybögő*).

Ir. GEROLD László, Kopeczky László, Vigyázz, ha jön a nagybögő, 1996 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Kosztolányi Társaság (1943/?/). – Létezéséről a Kalangya 1943/7-es számának hírvonatából tudunk, mely szerint a szabadkai ~ tagjai (Majtényi Mihály, Tímár Ferenc, Czakó Tibor) 1943. júl. 3-án novellával, verssel szerepeltek a bp.-i rádió műsorában, ill. a *Nyugati magyar irodalmi lexikon és bibliográfia* (szerk. Borbándi Gyula, 1992) c. kiadvány Czakó Tiborról készült szócikkéből, mely szerint Czakó a ~ főtítkára volt.

KOVÁCS Endre (Doroszló, 1936. márc. 21.): néprajzkutató, agrármérnök. – Az általános iskolát szülőhelyén, Zomborban és Apatinban végzi, kertészeti szakképesítést (1955) Újvidéken szerez, Zomborban mezőgazdasági szakközépiskolát (1963) végez, az Újvidéki Egyetem Mezőgazdasági Karán (1983) diplomál. – 1958–1961, 1965–1975: a doroszlói szövetkezet gazdasági, 1961–65: az eszéki Mezőgazdasági Kombinát egyik részlegének vezetője, 1975–1980: a doroszlói Földművelés-szövetkezet igazgatója, 1980–1994: egyik részlegének szakmai vezetője.

M. Doroszló hiedelemvilága, tan., utószó Jung Károly, Újvidék, 1982; Bölcsőtől a koporsóig: az emberélet fordulójának népszokásai Doroszlón, tan., uo., 1988; Doroszló földrajzi neveinek adattára, tan., (Penavin Olgával), uo., 1988; Földművelés egy bácskai magyar faluban, tan., uo., 1993; Doroszló népi juhászata, tan., uo., 1995.

Ir. HERCEG János, Doroszló hiedelemvilága, MSzö 1982. márc. 6.; PENAVIN Olga, Újabb adalékok a Duna

mente folklórához, Űz 1982/4; BORI Imre, Egy paraszt Madonna és világa, 7N 1982. ápr. 9.; Voigt Vilmos, A lélek archeológiája, Híd 1982/5; BORI Imre, A Föld Népe lírájáról, 1991 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997.

KOVÁCS János (Magyarcsernye, 1928. aug. 19.): szerkesztő. – Az általános iskolát Paraćinban és Kúlán, a gimnáziumot Szabadkán (1944), a villamossági szakközépiskolát (1948) Beckereken végzi. – 1950–51: az Ifjúság Szava munkatársa, 1951–57: külpolitikai szerkesztő az Újvidéki Rádióban, 1959–1968: a Forum Könyvkiadó szerkesztője, 1968–1975: a Képes Ifjúság főszerkesztő-helyettese, 1975–1988: a hivatalos kiadványok (Küldöttek Híradója) szerkesztője a Magyar Szóban. 1988: nyugdíjas.

M. Lako i brzo mađarski, nyelvkönyv (Juhász Gézával), Újvidék, 1962, 1966, 1975, 1979, 1995.

Míford. Branko Ćopić, Buksi évek, ifjúsági r., Újvidék, 1963.

KOVÁCS László (Lukácsfalva, 1966. szept. 13.): költő, szerkesztő, géplakatos. – Az általános iskolát szülőfalujában és Beckereken végzi, itt fejezi be a gépészeti szakközépiskolát (1984) is. Beiratkozik a varaždini teológiára, de nem fejezi be. – 1986– géplakatos a beckereki olajgyárban. – 1997– a Muzslai Újság fős felelős szerkesztője.

M. Az álmok néha segítenek, v., Muzsla, 1997; Ha rád törnek a szavak, v., uo., 1998; Az ébren felejtett álmok, v., uo., 1999.

KOVÁCS Nándor (Kishegyes, 1948. okt. 10.): költő, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát Gunarason és Szabadkán, a gépészeti technikumot (1968) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1974–1983: Szabadkán a szakmunkásképző középiskolában tanít, 1983–1995: géplakatos a vegyiművekben, 1995– a 7 Nap munkatársa.

M. Fölöttünk az ég, v., Újvidék, 1977.

Ir. DANYI Magdolna, Hangkeresés, élményszerű megtorpanásokkal, ÚjSymp 1977/146; BORI Imre, Balassi Bálint versei és a jugoszláviai magyar költészet, MSzó 1977. ápr. 16.; VAJDA Gábor, A daltól a lényegig, MSzó 1977. máj. 7.; DÉR Zoltán, A húrok lehangeltek, 7N 1978. ápr. 7.

KOVÁCS SZTRIKÓ Zoltán (Kisbajmok, 1912. ápr. 19.–Újvidék, 1985. febr. 13.): prózaíró, fizikus, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Szabadkán végzi, fizikatanári képesítést Belgrádban szerez, ahol tanulmányai alatt 1934–35-ben a Bolyai Farkas magyar egyetemista kör irodalmi csoportjának vezetője. ~ annak a szabadkai nemzedéknek a tagja, amely 1932-ben a Őrtűz, 1934-től a Híd munkatársa, 1934–36: a belgrádi szerkesztőség tagja. 1935: a Napló újságírója, a Habostorta c. gyermekmelléklet illusztrátora. – 1938-tól a szabadkai főgimnáziumban fizikát tanít, majd 10 évig az újvidéki Tanárképző Főiskola, 18 évig a Természettudományi Kar tanára.

M. Űstökös. Nikola Teszla életregénye, Újvidék, 1956; Fizi Karcsi kalandjai, ifjúsági tudománypopularizáló írások, uo., 1959, 1983; A lábfülesek bolygóján – Csodálatos bukfenia, ifjúsági r., uo., 1961, 1983.

Ir. BORI Imre, Egy ifjúsági regény, 7N 1957. máj. 26.; VÉBEL Lajos, Előre köszönve ~nak, 7N 1985. febr. 22.; B./ORDÁS/ Gy./özö/, Búcsú ~tól, Híd 1985/3; LÉVAY Endre, ~, Űz 1985/4; VÉKÁS János, Interjú ~nal, Lé 1986/6.

KOVÁTS Antal (Temerin, 1981. máj. 12.–Temerin, 1931. máj. 11.): költő, tanító. – Kalocsán jár tanítóképzőbe, a helyi lapban jelennek meg első versei. A képző elvégzése után neve a bácskai újságokban olvasható, de kapcsolatban állt Benedek Elekkel is, aki ~ verseit a Néptanítók Lapjában közölte. 1920–29 a Délbácska temerini tudósítója, szülőfaluja múltjának és néprajzának kutatója, cikkírója. – Szerepel a *Kéve* (1928) c. versantológiában, ill. a *Vagyunk* (1928) c. almanachban és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931).

M. A szív húrjain, összegyűjtött v., Újvidék, 1925.

Ir. SZENTELEKY Kornél, ~, 1931 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; ŐKRÉSZ Károly, Tárjuk fel ~ teljes életművét, TÚ 1989. máj. 4.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1990/4.

Könyvbarát (1954–56): havi értesítő. – A Testvériség–Egység Könyvkiadó keretében létrehozott Könyvbarátok Körének havi értesítője. Szerkesztő Bodrits István. 1965-ben a Forum Könyvkiadó és ennek terjesztőosztálya sokszorosított formában, reklámcélokól újraéleszti, 1965–1978: a Magyar Szó mellékleteként jelenik meg Könyvbarátok Híradója címmel.

Könyvbarátok Híradója (1965; 1965–1978): reklámújság, melléklet. – Előbb a könyvbarát-szervezetek és könyvesboltok számára sokszorosított formában készült könyvjegyzék, amelynek 4 száma jelent meg 1965 áprilisától augusztusáig. – A Magyar Szóban Dancsó Jenő szerkesztésében megjelent melléklet, amely mindenkit tájékoztatni kívánt, „aki csak egy kicsit is érdeklődik a könyv iránt” (Beköszöntő helyett..., 1965. nov. 16.). A ~ könyvjegyzékek mellett a könyvkiadás terveiről, a könyvbarát-szervezetek munkájáról közölt tudósításokat, riportokat, írókat, műveket mutatott be, írt mindarról, ami a könyv és az irodalom népszerűsítését szolgálhatta. A ~ első száma 1965. nov. 16-án, utolsó (261.) száma pedig 1978. jún. 6-án jelent meg. Éveken át történtek kísérletek e fontos kiadvány újraélesztésére, többek között az Alkotók Gyűlése is kezdeményezte ezt, de a lap vezetése, mely előzőleg hathatósan támogatta a ~ megjelenését, nem mutatott megértést e fontos olvasónevelő és -tájékoztató melléklet újbóli kiadására.

Ir. LÁDI István, Tíz év a könyv szolgálatában, MSzó 1975. szept. 21.; BORI Imre, Húsz év, ~, 1977. dec. 20.; FEHÉR Ferenc, Naplójegyzetek, MSzó 1989. febr. 11.

Könyvbarátok Köre (1953–56). – A Testvériség–Egység Könyvkiadó keretében az olvasó közönség toborozása, nevelése, az irodalom, ill. írók és olvasók kapcsolatának erősítése céljából létrehozott mozgalom. A Vajdasági Magyar Kultúrtaács körlevéllel fordult a kultúregyesületekhez és a könyvtárakhoz, melyben felszólította őket, hogy alakítsák meg a ~ alosztályait, s ezek irodalmi esteket, író-olvasó találkozókat, vitatribünöket, könyvkiállításokat és könyvnapokat szervezve járul(hat)nak hozzá az irodalom népszerűsítéséhez, a könyvek ismeretéhez. A kiadó új kiadványait a ~ tagjai kedvezményesen vásárolhatták meg. A ~ nek értesítője a Könyvbarát.

Ir. n. n., Erősödik a ~, Ifj 1954. márc. 19.

Könyvek, írók, emberek (?–1999): rádióműsor. – Általában nem szépirodalmi jellegű (filozófiai, szociológiai, esztétikai, művelődéstörténeti, történelmi, irodalomtudományi stb.) írásokat vagy könyvismertetőket, ill. hazai szerzők hosszabb tanulmányait közlő 25 perces műsor az Újvidéki Rádióban.

Könyvtári Hírlevél (1999–): szaklap. – A magát K–10-nek nevező, tíz könyvtárat egyesítő szakmai társulás kiadványa, melyben közhasznú információkat adnak közre a könyvtári szaksajtóból, ismertetik a legújabb könyveket, könyvtárakat mutatnak be, pályázati felhívásokra hívják fel az érdekeltek figyelmét, művelődési rendezvényekről tájékoztatnak, közlik saját munkatervüket, segítik a szakmai tájékozódást és fejlődést. A 2. számtól a cím Vajdasági Könyvtári Hírlevélre változik. Kiadója a zentai Thurzó Lajos Közművelődési Központ, szerkesztő Hajnal Jenő.

Körkép (1968–1988): tv-műsor. – Az Újvidéki Televízió hetente jelentkező negyedórás magazinszerű művelődési műsora, mely rendszeresen irodalmi jellegű anyagot is tartalmazott. A ~ keretében készült az első magyar irodalmi portréfilm (1968) Bori Imre szövegkönyve alapján Szirmai Károlyról Gellér Tibor rendezésében. A ~ szerkesztői 1968–1978: Gobby Fehér Gyula, majd Szemerédi Magda, Kartag Nándor. 1988-ban a ~ nevét Jelen-létre változtatták.

KÖRMENDI Ferenc (Zenta, 1940. máj. 5.): tanulmányíró, atomfizikus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot szülővárosában (1959) végzi, Belgrádban az Elektrotechnikai Kar Atomfizikai Tanszékén (1964) diplomál. 1968, Belgrád: atomfizikából magisztrál; 1973, Belgrád: atomfizikából doktorál. – 1964– a Belgrádi Egyetemen dolgozik, (1964–68:) tudományos munkatárs, (1968–1975:) tanársegéd /1970–73: vendégkutató az USA-ban/, (1975–1989:) docens, (1989–1991:) tudományos főmunkatárs, (1991–) egyetemi rendkívüli tanár. – 1992: a Magyar Köztársaság Tisztikeresztje.

M. Fizikai esztétika, tan., Újvidék, 1982.

Ir. SZOMBATHY Bálint, Fizikai esztétika, MSzó 1982. máj. 22.; SINKOVITS Péter, Művészeti értékmeghatározás tudományos módszerekkel, int., MSzó 1982. szept. 11.

Kövek (1973–): könyvsorozat. – A Forum Könyvkiadó levéltári, sajtóés magándokumentumokat, régészeti tanulmányokat közlő, rendszertelenül megjelenő kiadványsorozata. A ~ kötetei: *Munkásélet* (Válogatás a Szervezett Munkás indulásának 50. évfordulója alkalmából

a lapban megjelent írásokból, vál. és az utószó Burány Nándor); NAGY Sándor, *Dombó*, régészeti tan.; *Színházi életünk I.*, naplók, emlékezések, levelek, vál., s. a. r., utószó Gerold László; *Népélet és joggyakorlás a középkori Újlakon*, a jegyzőkönyvet és a jogkönyvet latinból fordította, utószó Hegedűs Antal; *Bácskai és bánáti jobbágylevelek 1676–1848*, vál., s. a. r., bev. Hegedűs Antal; SZEKERES László, *A hunok és Attila*, tan.; TAKÁCS Miklós, *A bélakúti/péterváradai ciszterci monostor*, tan.; *Szerémi György emlékirataiból*, vál., utószó Bori Imre.

Középiskolások Művészeti Vetélkedője (1967–). – Óbecsén évente (kivéve az 1999. évet) tartott középiskolás verseny, amelyhez az ötletet a becsei és a zentai gimnázium önképzőkörének rendszeres találkozásai adták. Alapítója és támogatója 1990-ig a Szocialista Ifjúsági Szövetség becsei választmánya. A kezdetben irodalminak indult vetélkedő (neve egy ideig Középiskolások Irodalmi Vetélkedője, a 70-es évek közepén Jugoszláviai Magyar Középiskolások Irodalmi vetélkedője volt, s csak a 80-as évek elejétől viseli mai nevét) műsora fokozatosan bővült, gazdagodott. 1967-ben még csak versés prózairásban, ill. versmondásban vetélkedtek a résztvevők, 1968-tól pedig már kritika-, humoreszkés riportírásban is, 1969-ben a képzőművészek és a hangszerszólísták is bekapcsolódtak. A rendezvényt 1972–75 között heves támadások érték, elsősorban egynemzetiségű jellegét kifogásolták, ezt kivédendő vezették be a magyar nyelvet környezetnyelvként tanulók versés prózamondási versenyét, ugyanakkor pedig néhány versenyág – a színjátszás (1970-ben indult Újvidéken), a néprajz (színhelye Topolya volt) és a zene – eltűnt a vetélkedő műsorából. 1976-tól rendeződött a rendezvény helyzete. 1980-tól felújítják a színjátszók versenyét, előbb Újvidék, majd Szabadka, végül pedig Zenta ad otthont ennek a versenyágnak, akárcsak a néprajzi vetélkedőnek, melyet a Thurzó Lajos Közművelődési Központ, a Zentai Múzeum és a Kiss Lajos Néprajzi Társaság szervez (1981–82-ben a néprajzi pályázat lebonyolítója az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai

Kutatások Intézete volt). A becsei gimnazisták kezdeményezésére 1979-től a műfordítás is versenyág, melynek lebonyolítója a 90-es évektől a Híd c. folyóirat. 1990-től indult a népzenei vetélkedő (szólóének vagy énekegyüttes, szólóhangszer vagy zenekar, szólótánc vagy táncsoport), melynek házigazdája a temerini Szirmai Károly Művelődési Egyesület. 1996-tól versek megzenésítése is versenyág. A ~ szervezése és lebonyolítása kezdettől szabályzat szerint történik. Előbb iskolai, majd körzeti versenyeket tartanak Kanizsán, Becskerekén, Óbecsén, Szabadkán, Topolyán, Újvidéken, Zentán, Zomborban (a 70-es évek elején Pancsova is körzeti központ volt), s a legjobbak innen jutnak el az április végi háromnapos központi rendezvényre (1985–1991 között a döntőn a pélmonostori és a lendvai középiskolások is részt vettek, 1991–96 között a régió különböző városaiból jöttek vendégek, 1996-tól Óbecse testvérvárosainak képviselőit hívják meg), melynek plakátjára külön pályázatot hirdetnek. A ~ szervezője 1967–1991 között az Ifjúsági Szövetség volt, lebonyolítói pedig 1967-ben a Szenteleky Kornél Önképzőkör tagja, Kartag Nándor, majd a helyi magyartanárok, Bagi Ferenc (1968–1978), Varjú Ilona (1979–1996), őt Sági Verona és Beretka Ferenc (1979–1982) segítették, 1991-től a becsei Petőfi Sándor Magyar Kultúrkör is közreműködik a vetélkedő szervezésében, melyet 1997-től Böröcsök László és Lajber György irányít. Az óbecsei döntő harmadik napján minden versenyág legjobbjai mutatkoznak be, ekkor adják át a díjakat, s vitatják meg a rendezvénnyel kapcsolatos kérdéseket. A ~ megrendezéséhez szükséges anyagiakat a Szocialista Ifjúsági Szövetség biztosította (1967–1991), ennek megszűnte óta a helyi támogatók, ill. magyarországi civil szervezetek nyújtanak segítséget, védnöke pedig a Képes Ifjúság, amely mellékletként vagy különszámként leggyakrabban közli is a díjazott munkákat, melyek egy időben az Új Symposionban és a Hídban jelentek meg.

Ir. SZLOBODA János, Egy vetélkedő visszhangja, ÚjSymp 1968/39–40; BORI Imre, Középiskolásaink ünnepe Becsén, 1969 = B. I., Identitáskeresőben, Újvidék, 2000; GEROLD László, Bóvíul a ~ műsora. Az iskolai színjátszók is bekapcsolódnak, MSzó 1969. nov. 4.; VÉGEL László,

Gondok és eredmények, MSzÓ 1970. aug. 8.; ÁGOSTON Mihály, Létünk periferiáján, MSzÓ 1971. febr. 17.; BAGI Ferenc, A megszokottság árnyékában?, Híd 1979/5; BORI Imre, A ~ 25 éve, 1991 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997.

Közös forrásból (é. n.): antológia. – A Magyar írók a Dráván innen és a Dráván túl alcímet viselő (valószínűleg Pécsen kiadott) kétnyelvű antológia jugoszláviai írói: Apró István, Baranyai Júlia, Csörgits József, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Herceg János, Kontra Ferenc, Lábadi Károly.

KRISTÁLY István, Vető György (Szombathely, 1890. dec. 22.–Padé, 1944. okt. /?/): prózaíró, tanító. – Az általános iskolát szülőhelyén, a tanítóképzőt Csáktornyan végzi. – Tanító Csáktornyan, az első világháború kezdetén orosz fogságba esik, négy év múlva szabadul, Pécsre kerül, az 1920-as évek elején Jugoszláviába emigrál, Padén tanító, 1934-től igazgató. A második világháborúban szerb katonák elhurcolják, és nyoma vesz. – A Mi Irodalmunk munkatársa, publikál a Hétről-Hétrében. A Kalangya köréhez tartozott, 1934–1940 között a folyóirat egyik legtöbbet publikáló munkatársa. Írt néhány színpadi jelenetet. A pozsonyi Magyar Minerva közli ~ *Egy gyermek születik* (1930/3–6) és az *Áldott rögök* (1937/8–10, 1938/1–8) c. kisregényét. Szerepel a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, a Bácsmegeyi Napló 1929. évi *Almanachjában*, *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. az *Ákácok alatt* (1933) és *A diófa árnyékában* (1942) c. antológiában.

M. Lelkek a porban, kistr., VÍ 1928/1–3; Tiszamenti május, elb., Szabadka, 1929; Föld és mag, válogatott elb. (Móra Istvánnal, Novoszel Andorral, Cziráky Imrével), szerk. Bori Imre, Újvidék, 1971.

Ir. SZENTELEKY Kornél, ~, 1929 = Sz. K., Új életformák felé, Újvidék, 1999; HERCEG János, A délvidéki magyar irodalom kisebbségi évei, 1941 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; Szenteleky Kornél Irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev., Zombor–Bp., 1943; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; HERCEG János, Lapszálon, SzHN 1994. dec. 8.

Kritika (1933): hetilap. – Szabadkán megjelenő, rövid életű „kultúrsemle” (csak egyetlen

példánya maradt fenn!), amelynek – ahogy programcikkében a felelős szerkesztő és kiadó H./irsch-/ Halász Dezső írta – célja mellett, hogy a világpolitikai eseményeket „a falu és a város dolgozóinak kultúrsemleken keresztül őszinte, mindig objektív megvilágításban” adja, hogy „a dolgozók ítéletével” mondjon „bírálatot könyvekről, színházról, moziról”. A lap egyik cikke (Irodalom a vajdasági ugaron) szerint azért nincs itt kisebbségi irodalom (csak „tucatmunkák” vannak), mert nincs „Vajdaságban önálló gazdasági élet”.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Kritikusok díja (1972). – Jugoszláviai magyar írók magyar nyelven megjelenő műveinek díja, melyet a jugoszláviai magyar irodalmat rendszeresen követő s a megjelent könyvekről huzamosabb ideig író kritikusok kizárólag írásban benyújtott véleménye (ezeket az Új Symposion közli) alapján osztottak ki. A ~t, melyet a legdemokratikusabban odaítélt díjnak képzeltek el, csak egyszer, az 1972-ben megjelent művek figyelembevételével osztották ki, mert alkalmasint adminisztrációs intézkedés miatt a ~ megszűnt. Díjazottak Bányai János (*A szó fegyelme*) és Domonkos István (*Áthúzott versek*).

Ir. Javaslat. A díj megalapításáról, ÚjSymp 1973/94; JUHÁSZ Géza, Levél, uo.; Jegyzőkönyv, uo.

Kultúra (1935): folyóirat. – Szabadkán kéthetente megjelent irodalmi és művészeti lap, amely a két évvel előbb megjelent Kritikához hasonlóan az eszmei felvilágosítást kötötte össze irodalmi művek bemutatásával, külön hangsúlyt fektetve a jugoszláv irodalom és művészeti alkotások ismertetésére. (A ~ társkiadója a Kritikát megjelentető Hirsch/Halász/ Dezső!). A ~, melynek mindössze két száma maradt fenn, kiadója és szerkesztője Schwalb Miklós.

Ir. /LÉVAY Endre/, ~ címmel új magyar nyelvű folyóirat indul Subotícán, Híd 1936/1; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; LŐRINC Péter, A felfedezett ~, 1964 = L. P., Társadalom és művészet, uo., 1981.

Különös ajándék (1975): antológia. – A „jugoszláviai magyar irodalom első háború

utáni novellaantológiája”, melyben – Bori Imre, Juhász Géza, Szeli István válogatásában – azon „novellát, esetleg kispróza-kötetet publikáló szerzők” munkái találhatóak, kiknek „elbeszélői opusa jelentősen hozzájárult a jugoszláviai magyar novellairódalom kibontakozásához, akik új tartalmi, formai, szemléleti sajátosságokkal gazdagították” a műfajt. A három évtizedet átfogó válogatás Brasnyó István, Csépe Imre, Deák Ferenc, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Herceg János, Holti Mária, Major Nándor, Majtényi Mihály, Németh István, Saffer Pál, Sinkó Ervin, Szirmai Károly és Varga Zoltán novelláit tartalmazza.

Ir: BÁNYAI János, Különös antológia, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; UTASI Csaba, Félúton, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illón, uo., 1983; GEROLD László, Hézagpótlás kérdőjelekkel, Híd 1976/1; BORI Imre, Az olvasó jegyzetei. Egy antológiáról és két kritikáról, MSzó 1976. febr. 14.; BERETKA Ferenc, A jugoszláviai magyar novella patológiája, ÚjSymp 1976/130–131; SZÁVAI János, Jugoszláviai magyar elbeszélők, 1976 = Sz. J., Zsendül-e a fügefá ága? Bp., 1984; BENKŐ Ákos, A jugoszláviai magyar novella útjai, Fo 1976/11.

KVAZIMODO BRAUN István, Quasimodo (Szabadka, 1908. aug. 20.–Szabadka, 1973. márc.

17.): prózaés színműíró, jogász. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1925) szülővárosában végzi, Zágrábban jogi diplomát szerez. – 1950-től a szabadkai kerületi törvényszék, majd a szerbiai Legfelsőbb Bíróság újvidéki osztályának bírója.

M. Drága kicsi lány, v., Szabadka, 1927; Ivanov meg a szeretője, r., uo., 1929; A Magdics-ügy, SzabNépsz, 1953; Ua., JMNépsz, Topolya, 1954; Ua., Madách Színház, Becskerek, 1954; Testamentum, r., Szabadka–Belgrád, 1954; Fizezővendég, SzabNépsz, 1956, Ua., JMNépsz, Topolya, 1956; Különös főpróba, SzabNépsz, 1957; Kínai szoba, krónikák, Újvidék, 1960; Barátságos arcot kérek, humoreszkek, Szabadka, 1961; A tóparti ház, SzabNépsz, 1962; Lukács evangéliuma, SzabNépsz, 1966.

Ir: POLÁCSI János, ~, Ivanov meg a szeretője, VÍ 1929/6–7; LÉVAY Endre, Pályadíjnyertes mű a színpadon, Híd 1953/11; DEÁK András, Testamentum, Híd 1955/6; BORI Imre, Emberek az embertelenségben, 7N 1960. okt. 30.; MAJTÉNYI Mihály, Tudósítások a pokolból, MSzó 1960. nov. 13.; JUHÁSZ Géza, Sajátos nézetek szerint, Híd 1960/12; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. júl. 14.; KOLOZSI Tibor, ~ 1908–1973, Üz 1973/4–5; GEROLD László, Lukács evangéliuma, 1966; Első drámasikerünkről – húsz év után, 1973 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; BURKUS Valéria, A fehér néger kínai mosolya, Üz 1988/8; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1992. aug. 15.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

LÁBADI Károly (Telecska, 1950. febr. 15.): néprajzkutató, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén és Szabadkán végzi, itt érettségizik a gimnáziumban (1969). Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1972) szerez tanári képesítést, egyetemi tanulmányait Pécssett folytatja. 1997, Debrecen: PhD-diploma néprajzból (*A drávaszögi magyarság népi kultúrája és interetnikus kapcsolatai*). – 1972–1991: az eszéki Magyar Képes Újság munkatársa, szerkesztője, 1992: Magyarországon él. 1993–94: a pécsi Janus Pannonius Múzeum néprajzkutatója, 1994–2000: a Gödöllői Városi Múzeum igazgatóhelyettese, 2000– A Gödöllői Szent István Egyetem docense. – 1994– a Horvátországi Magyarság és a Rovátkák c. kiadványok főszerkesztője. – 1974: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Erdők, mezők, vad ligetek, drávaszögi magyar népballadák (Katona Imrével), Eszék, 1980; Hold letette, Nap felkapta, drávaszögi magyar találósok, uo., 1982; Laskóiak. Eligazító a laskói helytörténeti és néprajzi gyűjteményhez, Laskó, 1983; Dohányosok. A telecskai dohánytermesztés szókincse, Telecska, 1983; Szedem szép rózsámat. Népi mondókák, versek, dalok a Drávaszögből és Szlavóniából (Katona Imrével), Újvidék, 1986; Hogy rakod tüzed. Drávaszögi proverbiumok, Eszék, 1986; Kopácsi vízi élet, monogr., Újvidék, 1987; Meg vagyok én búval rakva. Ács Gedeon élete és feljegyzései a XIX. századi drávaszögi népeletről, uo., 1992; Oskolák a régi Drávaszögben, tan., Pécs, 1993; Egy szép dologrul én emlékezem. Csöbrös István kopácsi énekeskönyve, Újvidék, 1993; Istennek hajlékai a Drávaszögben, tan., Bp., 1994; Kopács, a víz melletti falu, tan., uo., 1994; Drávaszög Ábécé. Néprajzi és folklór tájlexikon, Eszék–Bp., 1996; A Grassalkovichok barokk kincsei, Gödöllő, 1997; Drávaszög 1997, fotóalbum (Fuszenecker Ferencsel), Eszék, 1997; Istennek népei a Drávaszögben, tan., uo., 2000.

Ir. HERCEG János, Emlékkönyv, Dolg 1984. jún. 28.; HORVÁTH Mátyás, Az utolsó pillanatban, Üz 1987/7–8.; PENAVIN Olga, A vízi világ könyve, MKÚ 1987. aug. 27.; PAPP György, Kopács tűnő aranykora, MSzó 1987. szept. 19.; PENAVIN Olga, Húszéves gyűjtőmunka eredménye,

MSzó, 1996. júl. 13.; KONTRA Ferenc, Mielőtt eljő a kalarász. ~ néprajzi és folklór tájlexikonáról, MSzó 1997. jan. 12.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; HOVANYECZ László, Vallások és magyarok, Nszab 2000. aug. 26.

LÁBADINÉ KEDVES Klára (Keskenyerdő, 1949. dec. 21.): néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát Laskón, a tanítóképzőt (1968) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez általános iskolai tanári képesítést (1971). – 1971–1991: magyartanár Laskón. 1992: Magyarországon él. 1992–97: a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Pro Agriculture Hungariae Alapítvány titkára, 1997– a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Dékáni Hivatalának munkatársa.

M. Barkócaikoszorú. Alfalusi (drávaszögi) népi játékszerek, tan., Eszék, 1984; Gyíngyet-gyöngyöt asszonyának. Drávaszögi (alfalusi) népi mondókák és gyermekjátékok, tan., uo., 1989; Játékos gyermekélet a Drávaszögben és a Dráva mentén. Játékkiskola II., tan., Bp., 1995; Napfény volt ringatója. Gyermekélet és játék a Drávaszögben, tan., uo., 2000.

Ir. PENAVIN Olga, Népi mondókák és gyermekjátékok, MKÚ 1990/2; SILLING István, Drávaszögi gyermekélet, MSzó 1990. máj. 12.

LACZKÓ Antal (Csúrog, 1938. máj. 17.): költő, munkás. – Az általános iskolát Törökkanizsán, a szakmunkásképzőt Becskereken végzi. – 1965-ig Törökkanizsán, 1965-től Szabadkán vasesztergályos.

M. Vasasrapszódia, v., Szabadka, 1976; Acélszívvel, v., Újvidék, 1979.

Ir. VAJDA Gábor, A munka öröme és bánata, MSzó 1980. jan. 19.

LADÁNYI István, Kávai M. (Adorján, 1963. okt. 18.): költő, irodalomtörténész, kritikus, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén és Zentán, az idegenforgalmi szakközépiskolát (1982) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem

BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez tanári oklevelet (1987). – 1987–88: a karlócai gimnázium magyartanára, 1988–1991: tanársegéd a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken. 1991: Magyarországra költözik, a Veszprém Megyei Levéltár levéltárosa, tanít a Veszprémi Egyetem Színháztudományi Tanszékén. – A Veszprémben megjelenő EX Symposion szerkesztőségének tagja.

M. Emlékversek, Veszprém, 1994; Távolagsmutató, esszék, uo., 1996.

Ir. LOVAS Ildikó, Alkotói szigorúság, Űz 1993/3–4; HARKAI VASS Éva, A lélek átmenetei, 1995 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998.

LÁDI István (Bellye, 1932. febr. 15.–Szabadka, 2000. dec. 21.): filmkritikus, publicista. – Az általános iskolát Szentlászlón, a gimnáziumot (1952) Szabadkán végzi. A belgrádi Tanárképző Főiskola képzőművészeti szakán (1956) diplomál. – 1960–1993: a Magyar Szó filmkritikusa, újságírója. 1993: nyugdíjas.

M. Mozihétköznepok, filmkr., Újvidék, 1990.

Ir. KALAPIS Zoltán, A filmkritikus „zsebtükre”, MSzó 1990. jún. 16.; GEROLD László, Filmről filmre, Hid 1990/10; KONTRA Ferenc, A film metamorfózisa, Űz 1990/11.

LADIK Katalin (Újvidék, 1942. okt. 25.): költő, színésznő. – Az általános iskolát, a közgazdasági középiskolát (1961) és a Szerb Nemzeti Színház színészstúdióját szülővárosában végzi. – 1961–63: banktisztviselő, 1963–1977: az újvidéki Rádiószínház, 1977–1992: az Újvidéki Színház színésze. 1992: nyugdíjas, Magyarországon él. 1992–1993: az Élet és Irodalom versrovatának vezetője. – 1991: Kassák-díj.

M. Ballada az ezüstbicikliről, v., Újvidék, 1969; Elindultak a kis piros bulldózerek, v., uo., 1971; Mesék a hétfejú varrógépről, v., uo., 1978; Ikarosz a metrón, v., uo., 1981; A parázna söprű – Bludna metla, v., magyar és szerb nyelven, uo., 1984; Kiüzetés, v., Bp., 1988; Jegyesség, v., uo., 1994, A négydimenziós ablak, v., uo., 1998.

Ir. BÁNYAI János, Ezüst biciklin a szürrealizmustól a hűsáralóig, 1969 = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; (F.) FEHÉR Ferenc/, Ballada az ezüst bicikliről, MSzó 1969. nov. 1.; HERCEG János, Asszonyos varázslat, 7N 1969. dec. 12.; UTASI Csaba, Nagy nekivetkőzések árnyékában, 1970 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; VARJAS Andre, Hárman, ÉésI 1970/33; 1974; GUNDA Béla, A népmese a magyar avantgárd költészetben, ÚjSymp 1972/82; HORNYIK Miklós, Mit csinál a tevisdisznó?, 1974 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; BÁNYAI János, ~ meséi, Hid 1979/1; UTASI Csaba, Mesék

tején, 1979 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; SZAKOLCZAY Lajos, ~, Mesék a hétfejú varrógépről, Fo 1979/6; OZORAY Fülöp, Kazetta költészet, IU 1980/3–4; CSORDÁS Gábor, ~, Ikarosz a metrón, Él 1982/9; GYURÁZ Ferenc, Többféle biciklin – hová?, MV 1983/6; ZALÁN Tibor, Szerellemmel átítatott kis pirosak, ÉésI 1985/45; MARNO János, Excentrikus mitológiák?, Kv 1985/11; FABÓ Kinga, A parázna söprű, 1986 = F. K., A határon, Bp., 1987; BENCZE Lóránt, Kiüzetés és rettenet, Hid 1989/6; HARKAI VASS Éva, Kiüzetés a versvilágból, 1989 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; ARÁNYI László, A tömeg médiuma, Ttáj 1989/4; HÓZSA Éva, Varjús időben, Űz 1989/6; GÉCZI János, Kiüzetés, Él 1990/1–2; BOSNYÁK István, ~, Láttam a kutyákat, Hid 1991/7–8; G. KOMORÓCZY Emőke, „Egy didergő madárijesztő virraszt az égen”, ~ költészetéről, Sziv 1997/3; HEGEDÚS Mária, Útban délnek maszkot cserélünk, MM 1995/96; BODOR Béla, ~, A négydimenziós ablak, Alf 1999/1.

LÁNCZ Irén (Csantavér, 1952. jan. 31.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát szülőfalujában, a tanítóképzőt (1971) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1975) diplomál. 1981, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1987, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Az új ortológia korának általános nyelvészeti nézetei*). – 1975–76: tanár Újvidéken, 1976– az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén tanársegéd, (1987:) docens, (1992:) egyetemi rendkívüli tanár, (1997:) egyetemi rendes tanár. – 1995– a Tanulmányok c. tanszéki évkönyv főszerkesztője.

M. Szarvas Gábor, monogr., Újvidék, 1982; Az új ortológia korának általános nyelvészeti kérdései, tan., uo., 1987; Szó, szöveg, jelentés, uo., 1994; Nyelvismeret I., II. (Rajslí Ilonával) összeállította, uo., 1995; Nyelvünk, nyelvhasználatunk, tan., Bp., 1996; A nyelvi rendszerteremtés útja, tan., Bece, 1997.

Ir. MATIJEVICS Lajos, Életrajz helyett „munkarajz”, Űz 1983/1–2. sz.; Uő, Szarvas Gábor munkássága egy kismonográfia tükrében, HK 1983/54; BORI Imre, Előítéletek bírálója, uo.; CSEH Márta, Szövegértelmezés: szövegértés, Lé 1995/1–2; PENAVIN Olga, Újszerű szövegvizsgálat, MSzó 1995. szept. 10.; BENCE Erika, Nyelv és irodalom, 1995 = B. E., Szemkört a művel, Szabadka, 1999; PENAVIN Olga, Nyelvi megnyilatkozásaink, MSzó 1998. jan. 10.; Uő, A nyelvi rendszerteremtés útjai, MSzó 1998. dec. 12.; BÜKY Béla, ~, Szó, szöveg, jelentés. Szövegtani és stilisztikai elemzések, ItK 1998/1–2.

Lant és toll (1936–1941): melléklet. – Az újvidéki Reggeli Újság havonta, majd egyre rendszertelenebbül megjelenő, az olvasókat (intézményes jugoszláviai magyar kiadvás és -terjesztés hiányában) a magyar költészet remekeivel megismertető versantológiája.

LÁSZLÓ B./ernát/ Jenő, Vékony Náci (Torzsa, 1883. jún. 10.–?, 1941. ?): költő, szerkesztő. – Vándorszerkesztő Bánság és Erdély városaiban. Arad és Temesvár után Becskerekén állapodik meg, Tükör címmel riportújságot ad ki, megjelenteti a Becskerei Futár c. lapot. A németek deportálják, nyoma veszik. A bökvers, verses krónika művelője.

M. Aktuális színpaltok, v., Becskerek, 1921; Ákom-bákom, v., uo., 1931.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; NÉMETH Ferenc, Amikor a szerkesztő elkártyázza a lapot. ~ról, az utolsó vajdasági bohémről, MSzó 1986. febr. 8.

LATÁK István, Csúzdi Viktor, Fehér Vince, Vigyázó István (Ada, 1910. szept. 22.–Szabadka, 1970. jan. 3.): költő, prózaíró, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén végzi, Szabadkán kezd középiskolába járni, de félbehagyja, egyetemi oklevelet (1963) az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. – A középiskola félbehagyásakor városi tisztviselő, elbocsátása után könyvügynök, földmunkás, házaló borbély, szerkesztőségi adminisztrátor, korrektor, majd több lap (Szervezett Munkás, Vajdasági Írás, A Mi Irodalmunk, Híd, Hétről-Hétre) munkatársa, szerkesztője (Világkép). A második világháború alatt ismét tisztviselő, 1945: a Szabad Vajdaság, ill a névcsere után 1946–47, 1960–1970: a Magyar Szó munkatársa, 1945–46: igazgató-dramaturg, 1947–1960: dramaturg a Szabadkai Népszínházban. 1970: nyugdíjas. – Szerepel a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, a Bácsmegeyi Napló 1929. évi *Almanachjában* és *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931), ill. *A diófa árnyékában* (1942), a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) és a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Kolduslázak, v., Szabadka, 1928; Düh, elb., uo., 1929; A kültelek, v., uo., 1937; Szürke napok, elb., uo., 1939; Egy élet árad, v., uo., 1939; Vásár, elb., uo., 1941; Viharos idők vetése, v., uo., 1948; Új élet felé, elb., Újvidék, 1949; Nyugtalan álmok, v., uo., 1952; Csillagidőben földi évek, v., uo., 1960; Kavargó sorsok, elb., uo., 1962; Földi bodza, vál. v. 1927–1967, uo., 1967; Májusi szellőben, gyermekv., uo., 1969; Vaskoszorú, lírai emlékezések, utószó Urbán János, Szabadka, 1974.

Műford. Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I. (többekkel), Újvidék, 1965.

Ir. FEKETE Lajos, ~, Kolduslázak, VÍ 1928/4; CSUKA Zoltán, ~, Düh, VÍ 1929/11–12; KISBÉRY János, Leltár,

Kal 1937/3–4; SZIRMAI Károly, ~ versei, A kültelek, 1938 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; STEINFELD Sándor, ~ versei, Híd 1948/5; MAJTÉNYI Mihály, Új élet felé, Híd 1950/1; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; KIS PINTÉR Imre, ~, Földi bodza, Ktárs 1969/7; SZELI István, Utak egymás felé, Újvidék, 1969; UTASI Csaba, A megszólaltatott valóság. A Tavasz a Jaszi-barán c. vers elemzése, 1975 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; JUHÁSZ Géza, ~, uo., 1982; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

Lendvai Füzetek (1973–): kiadványsorozat. – Kétnyelvű füzet sorozat, amelyben Lendva és környékének hely-, oktatás és kultúrtörténeti, néprajzi, régészeti, történeti, irodalmi, irodalomtörténeti jellegű tanulmányok kapnak helyet, kiadója Lendva Község Kultúrközössége. A ~ eddig 15 számának művelődés-, irodalomtörténeti, ill. irodalmi tárgyú füzetei: 2. *A lendvai kultúra egykor és ma*, tan.; 3. *A kétnyelvű általános iskola az új alkotmány vetületében*, tan.; 7. BENCE Lajos, *Vlaj Lajosról*, tan., – *Rügyfakadás*, ant.; 8. *A bronzkorszak Szlovéniában*, tan.; 9. *Pirkadat*, ant.; 10. *Vallomások Vlaj Lajosról*; 12–13. *Három* (nyelvészeti) tanulmány.

Ir. BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996.

LÉPHAFT Pál (Becskerek, 1952. jan. 17.): karikaturista, publicista. – Az általános iskolát és a szakközépiskolát (autószerelői szak) szülőhelyén (1970) végzi. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1971–72: darukezelő Becskerekén, 1977–1987: az Újvidéki Televízió újságírója, 1987– a Magyar Szó karikaturistája.

M. Más-világ, karikatúrák, előszó Herceg János, Újvidék, 1995; Kontra retus. Testre szabott portrék, karikatúrák, előszó Klemm József, uo., 1998; Végvári panoptikum, karikatúrák (Keszég Károllyal), uo. 2000.

Ir. KLEMM József, Szöveg nélkül, Napló, 1995. dec. 6.; NÁRAY Éva, Köszönjük, megvagyunk . . ., Híd 2000/5.

Létünk (1971–): folyóirat. – A Szocialista Szövetség Vajdasági Választmánya alapította 1971. jún. 28-án, hogy ösztönözze a magyar nyelvű tudományos alkotómunkát. A ~ néprajzi, szociográfiai, demográfiai pályázatokat hirdet. Főszerkesztő Rehák László (1971– 1990/2–3), Várady Tibor, (1990/4–5– 2000), Fehér Kálmán (2000–), 1992– 1997: szerkesztői munkát Faragó Kornélia végzi.

Ir. VÉGEL László, A Létünk jelentősége és feladatai, MSzó 1972. márc. 11.; Kerekasztal-beszélgetés a ~ megjelenésének tízéves jubileuma alkalmából, Lé 1981/6; POMOGÁTS Béla, A szabadkai ~, Nyelvünk és Kultúránk 1983/56.

LÉVAY Endre, Völgyi Endre (Szabadka, 1911. nov. 22.–Szabadka, 1985. okt. 29.): prózaíró, publicista. – Iskoláit szülővárosában végzi, utána jogot tanul. – 1934: a Híd egyik alapítója és első főszerkesztője, 1935: a Napló munkatársa, 1941: szabadul a hadifogságból, a baloldali kapcsolata miatt nem veszik fel a Napló örökébe lépő Hírlaphoz, könyvtáros a Városi Könyvtárban. 1944 dec.-ében Gál Lászlóval, Kek Zsigmonddal és Majtényi Mihállyal a Szabad Vajdaság c. napilap (a Magyar Szó elődjének) alapítószerkesztője. „Az alapvetően polgári beállítottságú ~ a ’48-ban keletkezett sűrű ideológiai útvesztőben, igen szerencsétlenül, nem találta meg a kivezető ösvényt, a hírhedt Goli otokra internálták, ahonnan megrendült egészséggel került haza” (Kalapis Zoltán). 1953–58: a 7 Nap irodalmi, 1958–1972: az Újvidéki Rádió szerkesztője. 1972: nyugdíjas. Évekig a Szabadkai Népszínház dramaturgia. – Az Életjel c. irodalmi élőújság egyik szerkesztője. Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Dél kapujában, tan., Szabadka, 1944; Menj csak, fiam, r., Újvidék, 1958; Ballangók, r., uo., 1965; Új lélekindulás, emlékezés, Szabadka, 1968; Félálom után, monodr., uo., 1969; Malomkövek, elb., Újvidék, 1970; Csillámok remegnek, riportok, uo., 1971; Egy nemzedék elindul, emlékezés, Szabadka, 1974; Terhes örökség, önéletrajz, Újvidék, 1980; Az utak ismeretlenjei, elb., uo., 1981; Régi utak porában, Szabadka, 1989.

Műford. Mirko Božić, Visszavonulás, dr., Újvidék, 1953; Dušan Kostić, Sutjeska, ifjúsági r., Szabadka, 1961; Boško Petrović, És a felhők elvonulnak, elb., Újvidék, 1963.

Ir. SZIRMAI Károly, ~, Dél kapujában, 1944 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; DÉR Zoltán, Kesernyés poézis, 7N 1970. szept. 18.; HERCEG János, Egymásra nézve, Űz 1971/4; GEROLD László, Délibábos valóság, ÚjSymp 1972/89; DÉR Zoltán, Legendalesen, 1972 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. máj. 5.; JUHÁSZ Géza, Üvegcserepek egy mozaikhoz, Űz 1981/6; DÉR Zoltán, Termékeny örökség, Űz 1981/9; BORI Imre, ~, Híd 1985/11; HERCEG János, Gyermekkori hangulatok, Űz 1990/2.

LIPPAY Etelka, V.(ujkov) (Szabadka, 1920. okt. 25.): színpadi szerző, tisztviselő. – Az általános iskolát és a kereskedelmi középiskolát (1939)

szülővárosában végzi, egyetemi közgazdasági tanulmányait Budapesten kezdi, Hamburgban (1946) fejezi be. – 1940–44: a szabadkai anyakönyvi hivatal, 1947–49: a fordítóhivatal, 1949–1950: a Szabadkai Népszínház, 1950–1965: a társadalmi biztosító, 1965–1971: a városi zöldterületeket gondozó vállalat, 1971–1990: a Kompas turistairoda tisztviselője. 1990: nyugdíjas.

M. Boldogság részletre, SzabNépsz, 1960; Fő a nyugalom, uo., 1961.

Ir. DÉR Zoltán, Ösbemutató Suboticán, Dolg 1960. márc. 4.; NÉMETH P. István, Boldogság részletre, MSzó 1960. márc. 6.; k. t. /KOLOZSI Tibor/, Bemutató lámpafénynél, 7N 1961. dec. 8.

Lírai tízperc (1958–1999): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió heti 10, majd 15 perces műsora, melyben válogatás hangzott el újonnan megjelent vagy készülő verseskötetektől. Szerkesztő Herceg János, Fehér Ferenc, Szilágyi Károly, Gion Nándor, Borbély János, Fenyvesi Ottó, Géber László. ~ 1999 márciusában a bombázások alatt szűnt meg, 1999 októberétől Lírai percek címmel 55 perces terjedelemben újraindult, szerkesztő Géber László.

Literária (1929–1934): lapés könyvterjesztő. – Mivel a két háború között nem volt sem „országos szintű lapterjesztő vállalat, nem volt kialakult terjesztőhálózat” (Csáky S. Piroska) sem, de a hatalom akadályozta az intézményes lapés könyvbehozatalt is Magyarországról, a szabadkai Heumann Mór engedélyt kért könyvek, újságok, zeneművek árusítására és behozatalára, amit 1925-ben meg is kapott. Vállalkozását 1929-től ~ néven jegyzi be, Heumann társa Kende Ferenc, aki átveszi a terjesztés irányítását. Kende a ~t rövid időn belül szerteágazó hálózattá fejlesztette (a magyar kiadványok mellett bécsieket és berlinieket is terjesztett, s megszervezte a belgrádi lapok árusítását is Vajdaságban). A ~ a lapés könyvterjesztés küldetéses vállalkozása mellett terjesztette a Kalangyát is (2000 előfizetőt gyűjtött!) és segítette a Kalangya Könyvtár, ill. a Jugoszláviai Magyar Könyvtár kötetének kiadását. Ezzel elindította az intézményes jugoszláviai magyar könyvkiadásnak. 1934-ben a ~ működését az addig is gáncsoskodó hatalom betiltotta.

Ir. KENDE Ferenc, A magyar betű sorsa Jugoszláviában a két világháború között (kézirat – OSzK); CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1998.

Logos Önálló Grafikai Műhely (1991–): nyomda, kiadó. – A Tóthfalun felállított nyomda – épülete és felszerelése a Szabadkai Püspökség tulajdona – 1995-től működik kiadóként. A ~, amely alapítója és megjelentetője az Új Kanizsai Újságnak és az Útitárs c. keresztény gyermeklapnak, kiadói profiljában fellelhetők az egyházi (vallási) jellegű kiadványok mellett a vajdasági vonatkozású helytörténeti és szociográfiai munkák. A kiadványok mintegy 30 százaléka szépirodalmi, ebből kb. 20 százaléka jugoszláviai magyar könyv. Ügyvezető igazgató Utasi Jenő tóthfalusi plébános.

LOSONCZ Alpár (Temerin, 1958. júl. 7.): tanulmányíró, publicista, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1977) Óbecsén végzi, Újvidéken jogi diplomát (1981) szerez. 1988, Újvidék: a társadalom és gazdaságtudomány magisztere, 1993, Újvidék: gazdaságtudományi doktorátus (*Az állam gazdasági funkciója*). – 1981–88: tanársegéd a Jogi Karon, 1988– a Műszaki Kar asszisztense, (1995:) docense. 1991– vendégtanár a JATE Filozófia Tanszékén, 1997– a zombori Tanítóképző Karon. – 1983: Sinkó-díj.

M. Hiányvonalak, társadalomfilozófiai írások, Újvidék, 1988; EX. Új Symposium évkönyv, szerk. (Fenyvesi Ottóval), uo., 1990; Az emlékezés hermeneutikája, tan., uo., 1998.

Ir. DÉSI Ábel, Kritika és értelmezés, 7N 1988. máj. 13.; HÓZSA Éva, Reflexió-vonalak, Új 1988/11; BÁNYAI János, Modernitás, posztmodern – és ami utána következik, 1998 = B. J., Mit viszünk magunkkal?, Újvidék, 2000.

LOVAS Ildikó (Szabadka, 1967. aug. 18.): prózaíró, publicista, szerkesztő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1986) szülővárosában végzi, egyetemi oklevelet (1991) az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén szerez. – 1991–95: újságíró az Újvidéki Televízió szabadkai stúdiójában, 1995–97: a Magyar Szó munkatársa, 1997: középiskolai tanár Szabadkán, 1998– az Üzenet főszerkesztője. – Szerepel a *Varázsszobor* (1990) és a *Kapun kívül* (1993) novellaantológiákban. – 1994: Szirmai Károly Irodalmi Díj.

M. Kalamáris, nov., Újvidék, 1994; A másik történet, nov., utószó Tolnai Ottó, Szabadka, 1995; Meztelenül a történetben, r., Újvidék, 2000.

Ir. FEKETE J. József, Színes tinták nélkül, 1994 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; PISZÁR Ágnes, A kritika elhallgatása, a próza megszólalása = P. Á., Kisesszék, Újvidék, 1994; BENCE Erika, A meglelt novella megtisztítása, 1994; Szabadka irodalmi képe, 1996 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; PÁLFI Attila, „... de kellett-e ma a tegnapi nap?”, KI 1994. nov. 20.; PISZÁR Ágnes, Keletkezés, alakulás, változás, Symp 1996/007; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, A városban. A mai jugoszláviai urbánus próza két szerzője: ~ és Szathmári István, ÚjFo 1999/7; BORI Imre, Feljegyzések. ~ új regényének margójára, MSzó 2000. máj. 27.; BENCE Erika, A város, ahol nem lehet beszélgetni, Híd 2000/8.

LOVÁSZ Pál (Bácsföldvár, 1896. máj. 28.–Pécs, 1975. nov. 16.): költő, tisztviselő. – Szegeden jogi doktorátust (1923) szerez. – 1922-ben elhagyja Jugoszláviát. 1928–1931: Pécssett az OTI ügyvezetője. 1931–1941: a Janus Pannonius Társaság titkára, 1941–44: főtítkára. – 1941–42: a Sorsunk társszerkesztője, igazgatótanácsának tagja.

M. Tiszamentén, v., Óbecse, 1922; A Janus Pannonius Társaság tíz esztendeje 1931–1941, tan., Pécs, 1941; Vándorút, v., uo., 1942; Arckép, vál. v., uo., 1975.

Ir. VAJTHÓ László, ~, Napk 1923; BARDÓCZ Árpád, ~, Vándorút, ErdHel 1942/2; CSORBA Győző, Új dunántúli verseskötetek, So 1942/2–3; HARCOS Ottó, ~, Jkor 1966/5; BORI Imre, ~ = B. I., A jugoszláviai magyar irodalom története 1918-tól 1945-ig, Újvidék, 1968; BERTHA Bulcsú, ~ = B. B., Délutáni beszélgetések, Bp., 1978; CSÁNYI László, ~ arcképe, Jkor 1976/9; MAKAY Gusztáv, Egy tiszta költő, Jkor 1979/7–8.

LÖBL Árpád → **LŐRINC Péter**

LŐRINC Péter; Láng Árpád, Löbl Árpád, Lányi Árpád, Lovass István, Žarko Plamenac, Lovrics Péter, Varga (Kovačica, 1898. jún. 14.–Újvidék, 1983. febr. 13.): költő, tanulmányés prózaíró, művelődéstörténész, pedagógus. – Középkorába Orsován és Pancsován jár, egyetemi tanulmányait a budapesti Bölcsészettudományi Karon kezdi, tanári képesítést (1924) Belgrádban szerez. 1916–18: az orosz és olasz fronton harcol, háborúellenes versei (*Lány és béke*, 1918) miatt hadbírótság elé állítják, de felmentik. A Tanácsköztársaság alatt a szocialista egyetemista hallgatók szervezetének tagja, a bukás után Pancsovára emigrál, bekapcsolódik a Jugoszláv Kommunista Párt munkájába. 1920–21: Pécssett él, 1921–24: Beeskereken és Fehértemplomban

magyar, német, és szerb középiskolában tanít, 1924–27: a szerbiai Gornji Milanovacra helyezik, 1927–1930: Pancsován, 1930–36: Becskerekén tanít, 1936-ban büntetésül a macedóniai Bitolába helyezik. 1939-ben nyugdíjazták, majd reaktiválják. 1939–40: Szabadkán él, Macedóniában katona. 1941-ben Kotorba helyezik. A háborúban Belgrádnál fogságba esik, németországi hadifogoly-táborokba kerül, 1945 februárjában szabadul, áprilisában Szabadkára kerül. 1945–46: a szerbiai minisztériumban a történelemoktatás és a kisebbségi tanítás szervezője, 1946–49: ugyanebben a munkakörben Újvidéken dolgozik. 1949–1959: a Tanárképző Főiskola tanára. 1959: nyugdíjas. Nyugdíjasként az újvidéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén társadalomtudományt és magyar történelmet tanít. – 1957-ben megalapítja a Vajdasági Történelmi Társaságot, amelynek 17 éven át elnöke. – Szerepel (Láng Árpádként) a *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a *Téglák, barázdák* c. antológiában és (Lángként) a jugoszláviai magyar avantgárd költészetet bemutató *Marciusi zsoltár* (1973) c. válogatásban.

M. Láng és béke, v., Bp., 1918; Erdély múltja és jelene, tan., Szabadka, 1940; A kuruckor, tan., uo., 1947; Nemzet születik Macedónia katlanjaiban, riport, Újvidék, 1949; A nagy póri pör, tan., uo., 1950; Hétköznapiak, r., uo., 1951; Görbe utca 23, elb., uo., 1952; Adalék a vajdasági agrárkérdés történetéhez, tan., uo., 1956; Alakok, irodalmi riportok, uo., 1960; Válságok és erjedések 1918–1921, emlékezések, uo., 1962; Vándorlások 1921–1930, emlékezések, uo., 1965; Idő és művészet, aktivista írások, Szabadka, 1972; Bánát magyar nyelvű polgári társadalomtudománya a századforduló idején 1880–1918, tan., Újvidék, 1973; Bácskai polgári politikai elmélet 1880–1920, tan., uo., 1976; Harcban a földért, tan., uo., 1977; A Pleitz-ház tudományos kiadói tevékenysége a bánáti rónán, tan., uo., 1978; Pirkadás 1930–1941, emlékezések, uo., 1978; Társadalom és művészet, tan., utószó Bori Imre, uo., 1982.

Ir. GÁL László, ~, Hétköznapiak, Híd 1951/8; MAJTÉNYI Mihály, Görbe utca 23, MSzó 1953. febr. 6.; B. SZABÓ György, ~, Görbe utca 23, 1953 = B. Sz. Gy., Tér és idő, Újvidék, 1988; SZELI István, ~, Alakok, 1963 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; ANGYAL Endre, Idő és művészet, Jkor 1974/6; KOLOZSI Tibor, Az elkötelezett író, Úz 1978/6–8; LÉVAY Endre, Olvasás közben, Úz 1982/9; PASTYIK László, Meghalt ~. Löbl Árpád 1898–1983, Híd 1983/3; BORI Imre, ~ 1898–1983, HK 1983/56; EGRI Péter, Társadalom és művészet, It 1984/4; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

LUKÁCS Gyula (Szabadka, 1907. márc. 14.– Szabadka, 1984. okt. 2.): prózaíró. – Az elemi elvégzése után szakmát tanul, vasmunkás, majd villanszerelő. Bekapcsolódik a szakszervezeti mozgalomba és Mayer Ottmár, Laták István, Simokovich Rókus, Malušev Cvetko barátsága révén kapcsolatba kerül a Szervezett Munkással és a Híd-mozgalommal, melynek terjesztésében vállal fontos feladatot. 1938–1941: a niši vasúti műhelybe helyezik, Jugoszlávia összeomlása után visszatér Szabadkára. Bekapcsolódik az illegális munkába, letartóztatják, többi társával együtt 1941. nov. 14-én őt is halálra ítélik, de percekkel a kivégzés előtt kegyelmet kap, ellenben arra kényszerítik, hogy nézze végig társai kivégzését. 15 évi börtönre ítélik, előbb a hírhedt Margit körüti fegyházba, majd a váci börtönbe zárják, itt munkaszázadba sorolják, s 1942-ben a Donkanyarba vezénylik, 192 főnyi egységéből alig húszan maradtak életben. Orosz fogságba esik, melyből 1946-ban szabadul, itthon bizalmatlanul fogadják. Ekkor kezdi írni emlékiratait, könyvének hatalmas sikere volt, de miután a hivatalos kritika a szocialista realizmus nevében szenvedő emberek helyett öntudatos proletárok ábrázolását kéri tőle számon, ~ hátat fordít az irodalomnak. Villamossági javítóműhelyt alapít és vezet. Évek múlva visszapártol az irodalomhoz, de könyvét szinte már észre sem veszik. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. A sárga háztól a csendes Donig, napló, Szabadka, 1947; Hol sírjaik domborulnak, emlékirat, uo., 1975.

Ir. HERCEG János, ~ háborús könyvéről, 1948 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; LŐRINC Péter, Első nyilvános irodalmi vitánk, Híd 1949/1; BRINDZA Károly, Forradalmi hagyományaink ápolása, Úz 1976/1–3; SZÖLLŐSY VÁGÓ László, A Sárga Ház mártírjainak krónikása, Úz 1984/11; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, CsK 2000. máj. 18.

LUKÁTS Márta (Törökbecse, 1927. szept. 17.): költő, műfordító. – Az általános iskolát szülőhelyén és Ürményházán, a gimnáziumot (1949) Becskerekén végzi, Újvidéken a Gyógyszerészeti Főiskolán (1952) diplomál. – 1950–1985: gyógyszerész Becskerekén. 1985: nyugdíjas.

M. Virágok imája, v., Újvidék, 1984; Oltárcsengő, v., Kisorosz, 1995.

Műford. Carmen Bernos de Gasztold, Imák a bárkából, Állatok kórusa, v., Újvidék, 1993.

Madách Színház (1953–55). – A Beeskereken 1952 óta ~ként létező amatőrtársulatot a városi művelődési tanács előterjesztésére a népbizottság a helyi szerb nyelvű Toša Jovanović Népszínházhoz csatolta, s két évadon át a ~ Juhász Ferenc művészeti vezetésével hivatásos társulatként működik. Jugoszláviai magyar szerzők közül a ~ színpadán közönség elé került 1954: KVAZIMODO BRAUN István, *A Magdics-ügy* c. drámája. 1955. júl. 25-én a városi népbizottság megvonja a ~ anyagi támogatását, s ezzel megszűnt a társulat hivatásos státusa. A mai napig amatőrszínházként működő ~ olykor jugoszláviai magyar szerzők műveit is színre viszi, bemutatta BARÁCIUS Zoltán *Vidám nyaralás és Ötödik fénykép*, PINTÉR Lajos *Antik komédia* és KOPECZKY László *Földyékkel játszó égi tünemény* c. művét.

Ir. BARÁCIUS Zoltán, Megkésett rekviem. A megszüntetett vajdasági magyar színházak története, Szabadka, 1996.

Magister → Kiss Vilmos

Magvető (1921–1944): havilap. – A református keresztények havonta egyszer megjelenő egyházi lapja, Feketicsen indult s jelent meg, 1942 okt.-étől pedig Szabadkán adta ki a Délvidéki Református Egyház Püspöki Hivatala, szerkesztő (1934-től jelölve) Ágoston Sándor, aki a lap szabadkai időszakában felelős szerkesztő, a ~ szerkesztői Ke/c/k Zsigmond és dr. Tóth Kálmán. Folytatása az 1966-tól megjelenő Református Élet. Ugyancsak Feketicsen Ágoston Sándor szerkesztésében jelenik meg az Árvaházi Naptár (1922–1944) is.

Ir. A megtartó egyház, helytörténet, Újvidék, 1997.

Magyar elbeszélők 20. század I–III. (1977): antológia. – A budapesti Szépirodalmi Könyvkiadó Magyar Remekírók sorozatában Illés Endre válogatásában és jegyzeteivel

megjelent novellaantológiában Herceg János, Majtényi Mihály, Sinkó Ervin és Szirmai Károly is szerepel.

Magyar Élet(1940–41): hetilap. – Aszépirodalmi, művészeti és társadalmi kiadványként jelölt, kéthetente megjelenő, jobboldali beállítottságú képeslap Óbecsén indult 1940. nov. 1-jén, a 2. szám címe Jugoszláviai Magyar Élet, 1941. jan. 1-jétől ismét ~ként jelenik meg, de ekkor már Szabadkán. Az utolsó fellelhető szám az 1941. márc. 15-ei, de levéltári okmányok tanúsága szerint a lap később is megjelent. Felelős szerkesztő Bencz Boldizsár, munkatársak Bencz Mihály, Czakó Tibor, Cziráky Imre, Dudás Kálmán, /Vörösvári/ Heinz Vilmos, Kende Ferenc, Kisbéry János, Tóth Bagi István.

Ir. L./ÖRINC/ P./éter/, Tallózás. A ~ 3–4. számáról, Világkép 1941/2; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; WEISSENBECK József, A ~ indulása és hatyúdala, Híd 2000/5.

A magyar gyermekirodalom élőfája (1981): antológia. – Kaszás József válogatásában, előszavával és jegyzeteivel megjelent gyermekirodalmi szöveggyűjtemény, melyben a magyar irodalom legismertebb íróival-költőivel (Petőfi Sándor, Móricz Zsigmond, Kassák Lajos, József Attila, Tamkó Sirató Károly, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Pilinszky János, Mészöly Miklós, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Weöres Sándor, Kormos István, Kányádi Sándor, Szilágyi Domokos, Csukás István stb.) együtt jugoszláviai magyar írók gyermekversei és novellái is helyet kaptak. Ács Károly, Brasnyó István, Csorba Béla, Deák Ferenc, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Fülöp Gábor, Gál László, Herceg János, Jung Károly, Laták István, Németh István, Pap József, Szűcs Imre, Thurzó Lajos, Tolnai Ottó, Turi Gábor, Urbán János és Utasi Mária szövegei olvashatók ~ c. válogatásban.

Ir. CSÁNYI Erzsébet, A „soványbogár” hizlalása, MSzó 1982. jún. 19.; SZŰCS Imre, Az antológia nagy körültekintést igényel, Űz 1982/7–8.; VÁRKONYI Zsuzsanna, ~, OésN 1982/48.

Magyar Irodalmi Társaság (1952– 55/?). – Az írókat tömörítő, problémáik megbeszélésére alkalmat nyújtó, „bizonyos irányvonalak leszögezését, a testvérnépekkel való irodalmi viszonyok ápolását és bizonyos fókig munkalehetőségeik elősegítését is” (Majtényi Mihály) biztosító szervezeti forma iránt mutatkozó igény hívta életre – miután Zomborban 1951 szeptemberében 15 író részvételével tartott értekezlet már elvben kimondta a megalakítás szükségességét – a Vajdasági Magyar Kultúratanács keretében Újvidéken 1952 januárjában a ~ot. Ekkor többek között a Hídról, a lapok irodalmi rovatairól, a színműirodalomról tárgyaltak. Elnök Majtényi Mihály, alelnök Gál László, titkár Ács Károly. Az 1953-ban tartott közgyűlésen új vezetőséget választ a ~a, elnök Herceg János, alelnök Gál László. Nem tudni, pontosan mikor szűnt meg a ~.

Ir. SULHÓF József, Az első irodalmi találkozó, Híd 1951/9; n. n., ~, Híd 1952/1; MAJTÉNYI Mihály, „Teremteni új nemzedéket . . .” Híd 1953/5; Uő, A szabadkai írói találkozó, Híd 1954/6; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Magyar Írók Jugoszláviai Társasága (1999–): íróegyesület. – Többszöri sikertelen kísérlet (Óbecse, 1993; Újvidék – a JMMT szervezésében –, 1998) után 1999. nov. 26-án Zentán a Térzene Irodalmi és Művészeti Társaság felhívása nyomán és szervezésében megalakult ~, azzal a céllal, hogy Jugoszláviában élő, alkotó, ill. onnan elszármazott magyar írók érdekképviseletként biztosítsa az irodalmi alkotómunka anyagi és szellemi alapját, ápolja az írók nemzeti önazonosság-tudatát s megszervezze az irodalmi tevékenység különféle formáit. A ~ tagja lehet minden jugoszláviai vagy onnan elszármazott magyar író, kinek felvételi kérelmét a ~ elnöksége jóváhagyja. A ~ legfőbb szerve a közgyűlés, amely 7 tagú elnökséget, ill. elnököt választ. A ~ székhelye Zenta, elnöke Tari István, az elnökség tagjai Bogdán József, Burány Nándor, Csányi Erzsébet, Túri Gábor, Varga Zoltán és Vicei Károly.

Ir. Térzene, Zenta, 1999.

Magyar Írószövetség (1945–): a magyar írók szakmai, társadalmi és érdekvédelmi szervezete, melynek 1992-től a határon kívüli magyar írók is tagjai. A jugoszláviai magyar írók közül a ~nek tagja Ács Károly, Balázs Attila, Bányai János, Bence Lajos, Beszédes István, Bognár Antal, Bordás Győző, Bori Imre, Bosnyák István, Bozsik Péter, Böndör Pál, Brasnyó István, Burány Nándor, Csányi Erzsébet, Csordás Mihály, Danyi Magdolna, Deák Ferenc, Dér Zoltán, Dudás Károly, Fehér Kálmán, Fenyvesi Ottó, B. Foky István, Fülöp Gábor, Gerold László, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Guelmino Sándor, Gulyás József, Harkai Vass Éva, Herceg János, Hornyik Miklós, Illés Sándor, Juhász Erzsébet, Jung Károly, Kalapáti Ferenc, Kalapis Zoltán, Kontra Ferenc, Ladik Katalin, Major Nándor, Majoros Sándor, Maurits Ferenc, Németh István, Pap József, Pozsvai Györgyi, Radics Viktória, Sinkovits Péter, Szathmári István, Szeli István, Sziveri János, Szombathy Bálint, Szűgyi Zoltán, Tari István, Thomka Beáta, Toldi Éva, Tolnai Ottó, Torok Csaba, Túri Gábor, Utasi Csaba, Vajda Gábor, Vankó Gergely, Varga József, Varga Zoltán, Végel László, Vicei Károly, Vickó Árpád.

Magyar Képes Újság (1952–1991): A horvátországi magyarok hetilapja, amely az 1949. nov. 29-e és 1950. dec. 30-a között Eszéken megjelenő Magyar Néplap utódja, alapítója a köztársasági Szocialista Szövetség, kiadója a Horvátországi Magyar Kultúrés Közoktatási Szövetség, majd a Horvátországi Magyarok Szövetsége. Az első szám – Petőfi arcképével és szülőházának rajzával – 1952. márc. 15-én jelent meg Zágrábban, ahonnan 1971-ben Eszékre kerül a ~ szerkesztősége. Ekkor a kétheti megjelenés hetire változik. Főszerkesztő Kiss Flórián (Malušev Cvetko) (1952– 1971), Tausz Imre (1971–1989), Csörgits József (1989–1991). A horvátországi háború idején nem jelenik meg a ~, majd 1996-ban Új Magyar Képes Újság címmel újraindul. – A lap célja emelni a „horvátországi magyaroknak az idetelepülésük óta eltelt száz év alatt elsorvadt magyar nemzeti öntudatot”, s megakadályozni az elmagyartalanodást. Ennek érdekében a ~ tudósít mind Baranya, mind pedig a szlávóniai

szórványtelepülések életéről, jelenéről és – kulturális s történelmi – múltjáról, néprajzáról, irodalmáról, oktatásáról. A ~ rendszeresen közöl verset, novellát. Munkatársai a jugoszláviai magyar írók és újságírók.

Ir. TAUSZ Imre, A ~ról, É–HMSZ 1979/1; MALUŠEV, Cvetko, Harmincöt év után, Lé 1988/3–4.

Magyar költőnők antológiája (1997). – S. Sárdi Margit és Tóth László közreműködésével készült, Bp.-en megjelent versválogatás, melyben Danyi Magdolna, Ladik Katalin és Utasi Mária művei is helyet kaptak.

Magyar Közművelődési Egyesület (1918–1944). – Becskereken az 1885-ben alakult Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület utódja. Munkája 1921-től lendül fel, amikor a ~et új vezetőség veszi át (elnök dr. Várady Imre, igazgató dr. Marton Andor, titkárok dr. Mara Jenő és Juhász Ferenc), s amikor alapszabály-módosítás történik, mely szerint a ~ „politikamentes szervezetként, kizárólag kulturális, közművelődési tevékenységet” folytat (Németh Ferenc). Az egyesület műkedvelő előadásokat rendezett, zenedélutánokat, irodalmi esteket szervezett, népnevelő előadásokat hirdetett, hogy fellendítse a helyi művelődési életet. Tevékenysége fiókegyletek (Hetény, Erzsébetlak, Beodra, Kisorosz, Udvarnok, Debellács, Magyarcsernye, Törökkanizsa) útján Bánát-szerte érezhető és jelentős volt. (Zomborban is volt fiókegylete!) A mintegy tíz évig tartó gazdag, sokágú, zökkenőmentes munka során a ~ kiemelten pártfogolta az irodalmi életet és a műkedvelést. Segítette az írók publikálását (többek között a szabadkai Örtüz megjelenését), irodalmi estjein ismert vajdasági magyar írók (Szenteleky Kornél, Csuka Zoltán, Fekete Lajos, Draskóczy Ede, F. Galambos Margit) mutatkoztak be, évente aranytollal tüntette ki a „legtöbb érdemet szerzett” író. Irodalommal összefüggésben említhető, hogy a helyi műkedvelő tevékenység serkentése folyamán a ~ támogatta a helyi szerzőket, elsősorban az operett művelőit. Így került színre Borsodi Ferenc, Borsodi Lajos, Fischer Károly műve, a *Szerelmi Rt.*, Láng Imre és Láng Imréné darabja a *Sárit elrabolják*, és Hesslein Józseftől, Ripka Imrétől az *Annie*

c. zenés mű. A ~ 1933-ban kezdeményezte a Szenteleky Társaság megalakítását, amelynek a vajdasági írókat kellett volna szervezetbe tömörítenie, a kísérlet rövid életű volt, az egyesület tevékenysége megtorpant, s csak 1936 végén talál ismét önmagára, de ekkor már Petrovgrádi Magyar Közművelődési Egyesület a neve. Több figyelemre méltó rendezvényt szervezett, egyetlen évben, 1937-ben sikeres Kosztolányi–Lányi-émlékestet, Ady-estet és Lauka-émlékünnepélyt is tartottak. Az egyesület vezetősége szorgalmazta a Dunabánsági Magyar Egyesületek Szövetségének a megalakítását. Nevét a 40-es évek elején Bánáti Magyar Közművelődési Szövetségre változtatta, nehéz körülmények között tevékenykedett, s a háború végén megszűnt működni, 1945. május 6-án azonban Vajdasági Magyar Művelődési Közösség néven egy rövid időre újjáalakul, majd felveszi a ma is létező, sikeresen tevékenykedő Petőfi Művelődési Egyesület nevet.

Ir. BORSODI Lajos, ~, Kal 1932/8; NÉMETH Ferenc, A bánáti közművelődés szolgálatában, CsK 1995. máj. 11.

Magyar Közművelődési Szövetség (1945). – Becskereken 1945. máj. 6-án alakult azzal a céllal, hogy szervezze a vajdasági magyarság művelődési életét a világháború után létrejött új államban. Mivel 1945. júl. 22-én megalakult a Vajdasági Magyar Kultúrszövetség, amely átvette a ~ szerepét, ez elvesztette hatáskörét, de Petőfi Művelődési Egyesületként napjainkig részt vesz Becskerek művelődési életének alakításában.

MAGYAR László (Hajdújárás, 1937. jún. 3.–Torontó, 1998. jún. 10.): művelődéstörténész, levéltáros. – Az általános iskolát szülőhelyén és Szabadkán végzi, itt tesz gimnáziumi érettségít (1957), Belgrádban szerez némettanári (1969) képesítést. – 1964–1975: tanár Hajdújáráson és Bácsszőlősen, 1975–1998: levéltáros a szabadkai Történelmi Levéltárban.

M. Három kincsestár, tan., Szabadka, 1985; Aczél Henrik Szabadkán, levéltári dokumentumok, s. a. r., uo. 1992; Életek, iratok – iratok, életek, tan., Újvidék, 1994; Milkó Izidor és könyvtára, tan., Szabadka, 1997.

Ir. VARGA István, A tények és a város szolgálatában, Üz 1986/5; GYERMÁN Tibor, Törekvőből családott, MSzó 1993. ápr. 13.; KALAPIS Zoltán, Múltunk ismeretlen

tényei, MSzó 1994. júl. 23.; VARGA István, A kalandozó kutató gyönyöre, Úz 1994/9; SZELI István, Szellemi környezetrajz – felsőfokon, 1995 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; NÉMETH Ferenc, Egy értékes szabadkai magánkönyvtár, MSzó 1997. máj. 17.

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet (1994–). – A lendvai székhelyű ~ feladata a muravidéki magyar művelődési egyesületek tevékenységének serkentése, szervezési, szakmai és módszertani irányítása, valamint az anyanyelvápolás és a tudományos jellegű kutatómunka segítése, szervezése. Kiadványai (Muratáj, Naptár, Lendvai Füzetek) a szlovéniai magyarság történelmével, művelődésével, néprajzával foglalkoznak. A ~ helyismereti gyermekés alkotótáborok szervezésével segíti a kis magyar közösség nemzeti azonosságtudatának kialakítását és megőrzését. Megalakulása óta a ~ a szlovéniai magyar szépirodalmi és tudományos könyvek kiadója. Igazgató Göncz László. – 1997: Kisebbségeért Díj.

Magyar Néplap (1949–1950). – Eszéken 1949. nov. 29-e és 1950. dec. 30-a között megjelent újság, melynek folytatása a Zágrábban 1952-től kiadott Magyar Képes Újság.

Ir. LÁBADI Károly, A ~, É–HMSz 1980/2.

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék (1959–). – Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán 1959. okt. 21-én Sinkó Ervin Székfoglaló előadásával kezdte meg működését a jugoszláviai magyarság első felsőfokú tanárképző tanszéke. A ~ megalakítása előtt az újvidéki Tanárképző Főiskola (1946–) képezett magyar nyelven oktató általános iskolai előadókat, ezért érthetően szükség volt középiskolai tanárokat képező, mindenekelőtt éppen magyar nyelvi és irodalmi tanszékre, melynek gondolata már évekkel előbb felmerült. A BTK statútuma 1956-tól tartalmazza a ~ megalakításának lehetőségét, de mielőtt erre sor került volna, 1957-ben megalakult a Magyar Lektorátus, s két évvel később kezdte meg munkáját a ~. A fokozatosan bővülő káderállomány (kezdetben több tárgyat szerb nyelven adtak elő) a hatvanas évek közepétől kialakította az egyetemi oktatás megkövetelte munkaformákat, meghozta tantervét, s megteremtette az ezredfordulón már majd

ötvenezer kötetből és folyóiratból álló tanszéki könyvtárat. Így vált lehetővé a lektorátus, az ágazati oktatás (fordító, könyvtáros), majd a posztgraduális képzés bevezetése (későbbi rendelkezések azonban megszüntették az ágazati oktatást!). A tantervben külön tantárgyként kap helyet a jugoszláviai magyar irodalom történetének oktatása. A ~ a tízéves évfordulótól kezdve jelenteti meg Tanulmányok (1969–) c. évkönyvét. Tanszékvezetők Sinkó Ervin (1959–1967), majd Penavin Olga, Bori Imre, Matijevics Lajos, Utasi Csaba, Gerold László, Bányai János. A ~ 1976-ban egyesül a Hungarológiai Intézettel s a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének oktatási részlegeként működik 1992-ig, amikor az intézetek megszüntetése után újból régi nevén épül be a Bölcsészettudományi Karba. – 1993: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, 1997: Kisebbségeért Díj.

Ir. B. SZABÓ György, Gondolatok a Magyar Tanszékről, 1954 = B. Sz. Gy., Tér és idő, Újvidék, 1988; SINKÓ Ervin, Székfoglaló beszéd, 1959 = S. E., Magyar irodalom, uo., 1961, 1963; B. SZABÓ György, Magyar Tanszék ma és holnap, 1962 = B. Sz. Gy., Éjszakák hajnalok, uo., 1990; SZELI István, A Tanszék ma és holnap, 1964; Egy évtized tanulása, 1969 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; UTASI Csaba, ~ huszonöt éve, Híd 1985/1, BORI Imre, Harminc év, 1989 = B. I., Identitáskeresőben, uo., 2000; BÁNYAI János, Múltunk a hagyományteremtés, MSzó 1999. okt. 23.

(A) Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete (1976–1992). – A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék (1959–) és a Hungarológiai Intézet (1969–) egyesítésével az Újvidéki Egyetem BTK keretében létrehozott részben oktatási, részben tudományos feladatokat ellátó intézmény, melynek feladata a magyartanárok képzése (alapés posztgraduális fokon), ill. a jugoszláviai magyarság nyelvének, irodalmának, néprajzának, művelődéstörténetének, valamint a magyar–délszláv nyelvi, irodalmi és kulturális kapcsolatok összehasonlító tudományos kutatása, a tudósutánpótlás képzése. A ~ kiadványai a Hungarológiai Közlemények (1976–), a Tanulmányok (1969–), A jugoszláviai magyar irodalom /.../ évi bibliográfiája (1970–), a Nyelvészeti Füzetek (1971–1979), a Vajdaság helységeinek földrajzi nevei (1975–1989), az Irodalomtudományi dolgozatok (1980–1992),

az Értékezesek, monográfiák (1982–1991), a Jugoszláviai Magyar Népzene Tára (1982–1990), a Jugoszláviai magyar nyelv rétegei (1991), valamint sorozaton kívüli kötetek (Penavin Olga, *Kórogyi /szlavóniai/ népballadák, balladás történetek, balladás dalok*; Lőrinc Péter, *A Pleitz-ház tudományos kiadói tevékenysége a bánáti rónán*; Penavin Olga, *Szlavóniai /kórogyi/ szótár 3. kötet*; Penavin Olga, *A jugoszláviai székelyletelepek nyelvatlása*, Bosnyák István, *Sinkó Ervin a horvát irodalomban*, Káich Katalin, *Szabad líceumok Bácskában és Bánátban*, József Attila, *Versek /hasonmás kiadás/*, Káich Katalin, *Bács-Bodrog vármegye Történelmi társulata 1883–1918*; Penavin Olga, Matijevics Lajos, *Székelj szójegyzék*, Vajda Gábor, *Kázmér Ernő szellemi arca*, Borús Rózsa, *Topolya népszokásai*, Penavin Olga, *A nagycsaládszervezet Szlavóniában /Kórogyon/*, Tóth Ferenc, *Topolya és környéke népballadái*, Horváth Mátyás, *A magyar mint a társadalmi környezet nyelve tanításának módszertana*, Bagi Ferenc, *Mađarski jezik I.*, Matijevics Lajos, *Bácska történelmi víznevei* stb.). – A ~ igazgatói Szeli István (1976–79), Bori Imre (1979–1981), Bosnyák István (1981–83), Matijevics Lajos (1983), Utsi Csaba (1983–87), Pató Imre (1987–1991), Papp György (1991–92).

Ir. SZELI István, A társulás kérdéseiről és folyamatairól, 1976 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; UTASI Csaba, A Magyar Tanszék huszonöt éve, Híd 1985/1; BORI Imre, Harminc év, 1989 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; SZELI István, Emlékezések könyve – Negyvenéves a Tanszék (szerk. alatt).

Magyarságkutató Tudományos Társaság (1991–). – Szabadkai székhelyű, egyetemi és főiskolai tanárokat, kutatókat, újságírókat, közéleti személyiségeket társadalomtudományi (szociológia, demográfia, jog, történelem, pszichológia stb.) témák kutatására tömörítő tudományos társaság. A ~ kutatási témái: nemzeti, vallási identitás, kisebbségi életfelfogás, emberés kisebbségjog, anyanyelvi oktatás, magyar iskolahálózat, a vajdasági magyarság migrációja, demográfia, helytörténet stb. A társaság tudományos tanácskozásokat szervez (1996: a magyar oktatásügy helyzete a Kárpát-medencében; 1997: az értelmiségi stratégiáról; 1998: a vajdasági magyar oktatás helyzete és

jövője), s ezek anyagát a ~ kiadványsorozatában (Magyarságkutató Tudományos Társaság Könyvtár) teszi közzé. Elnök Rehák László (1991–94), Gábrityné Molnár Irén (1994–).

Magyarságkutató Tudományos Társaság Könyvtár (1997–): könyvsorozat. – 1. *Anyanyelvű oktatásunk*; 2. *Vajdasági útkereső*; 3. *Vajdasági marasztaló*. Szerkesztő Gábrityné Molnár Irén és Mirnics Zsuzsa.

Magyar Szó (1945–): napilap. – A Szabad Vajdaság címmel (1944. dec. 24-étől) megjelent napilap folytatásaként jelenik meg 1945. szept. 27-étől. A ~ az 1990-es évek elején bekövetkezett rendszerváltozástól – alcíme szerint – a demokratikus közvélemény napilapjaként igyekszik tárgyilagosan tájékoztatni olvasóit a nemzetközi és a hazai eseményekről. 1992-től az anyagi helyzet, a papírhiány és a politikai okok következtében megjelenése rendszertelen, 1994. ápr.-tól hetente hatszor (hétfő kivételével) jelenik meg. Idővel számos melléklet helyet kapott a lapban. A magyarlakta helységek önálló körzeti mellékletei a papírhiány miatt és a helyi támogatás megszűnésével fokozatosan elhaltak. A ~ állandó melléklete a Kilátó c. heti művelődési szemle (1961–) és a hetente megjelenő Rádióújság (1973–). A lap 1993 márciusában Magyarok Vajdaságban címmel tematikai különszámot adott ki, 2000. aug. 20-án millenniumi mellékletet jelentetett meg. A ~ évente kiadja Népnaptárát (1950–), később A Magyar Szó . . . évi naptára címen. A ~ főszerkesztői Kek Zsigmond (1945–48), Rehák László (1948–1957), Vébel Lajos (1957–1963), Varga László (1963–67), Vukovics Géza (1967–1973), Kalapis Zoltán (1973–75), Petkovics Kálmán (1975–76), Erdélyi Károly (1976–1985), Sinkovits Péter (1985–89), Csorba Zoltán (1989–1991), Kubát János (1991–92), Bálint Sándor (1992–2000), M./arjanov/ Juhász Erzsébet (2000–).

Ir. ~ – riport 1944–1979, utószó Szeli István, Újvidék, 1979; Negyvenéves a ~, Híd 1984/12; KALAPIS Zoltán, A ~ fél évszázada, Újvidék, 1994; CSÁKY S. Piroška, Naptár és irodalom, Híd 1994/12.

Magyar Szó-riport (1979): antológia. – A Magyar Szó (1944–1979) jubileumára kiadott

riportválogatás a lap újságíróinak írásaiból. Válogató Végel László és Németh István, utószó Szeli István. A riportkönyv szerzői Árok Ferenc, Bálint István, Bálint Sándor, Bodrits István, Bogdánfi Sándor, Bóka Ferenc, Burány Nándor, Csépe Imre, Csorba István, Cs. Simon István, V. Daróczi Júlia, Engler Lajos, Erdélyi Károly, Fehér Ferenc, Gál László, Gerold László, Hornyik György, Jancsics Miklós, Kalapis Zoltán, Keresztényi József, Kollin József, Laták István, Lovas István, Major Nándor, Majtényi Mihály, Matuska Márton, Mendrei Ernő, Miavec Márton, Mucsi József, Németh István, Pap Endre, Petkovics Kálmán, Pilcz Nándor, Polyvás József, Steinitz Tibor, Szabó Gizella, Szántó Zoltán, Szavics György, Szerda Sándor, Szerencsés József, Szűcs Imre, Thurzó Lajos, Torok Csaba, Urbán János, Varga László, Vébel Lajos, Vukovics Géza.

Ir. SZLOBODA János, Harmincöt évünk színes mozaikkockái, MSzÓ–Tv 1980. febr. 15.

Magyar Újság (1919–1920): napilap. – Az 1919. február végén megszüntetett Bácskai Hírlap (1897–) folytatása, amely 1920. ápr. 1-jétől ismét eredeti címmel Bácskai Hírlapként jelenhetett meg.

Magyar Újság (1921–1922): hetilap. – Eszéken (1921. nov. 15-e és 1922. jún. 25-e között) előbb (1922. máj. 31-éig) napi-, majd hetilapként megjelent kiadvány, melyet az 1921 nyarán a Pécs–Baranyai Szerb–Magyar Köztársaság felszámolása után Jugoszláviába emigrált „pécsiek” hoztak létre. A ~ művelődési rovata elsősorban híreket közölt, de olykor egy-egy kulturális kérdés megvitatásának is helyet adott. Jelígés verspályázatának díjazottjai Mollináry Gizella, Lovász Pál, Csuka Zoltán.

Ir. PASTYIK László, A pécsi emigránsok első lapja. Az eszéki ~, MSzÓ 1976. ápr. 24.

Magyar Ünnepi Játékok (1952; 1994–): művelődési rendezvény. – Palicson a Vajdasági Magyar Kultúrtaács szervezésében 1952. jún. 26–29-e között rendezett kultúrsemle, amelyen a legjobb műkedvelő csoportok mellett hivatásos együttesek és művészek mutatkoztak be, kiállításokat rendeztek, s megtartották a kultúr munkások szemináriumát, sor került a

tanítók, tanárok, írók, közírók és művészek értekezletére, valamint az egyetemi és főiskolai hallgatók találkozájára. A ~ alkalmából könyv jelent meg, melyben írók (Gál, Herceg, Laták, Majtényi, Sulhóf, B. Szabó György), közírók, szerkesztők, kultúr munkások (Bodrits István, Ernyes György, Hegedűs Béla, Jánosi Gábor, Olajos Mihály, Tóth Antal) adnak számot a jugoszláviai magyarság művelődési életének minden területéről (irodalom, oktatás, színháztárs, műkedvelés, folklór, zeneés képzőművészet, sajtó, könyvkiadás). – 1994-ben a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség Vajdasági Magyar Ünnepi Játékok címmel felújította és új, korszerű tartalmi formákkal gazdagította az 1952-es művelődési szemlét.

Ir. OLAJOS Mihály, ~, Híd 1992/6; DUDÁS Károly, ~, Úz 1993/5–6.

MAJOR Nándor, Torma Dénes, Verebélyi Antal (Verbász, 1931. jún. 13.): prózaes tanulmányíró, publicista, szerkesztő. – Az elemi iskolát Veprődön, az algimnáziumot Kalocsán, Zomborban és Szabadkán (1948), a Geodéziai Technikai Középiskolát (1951) Újvidéken végzi. Az újvidéki Tanárképző Főiskola magyar szakán diplomál (1957). – 1951–57: a Pionírújság, majd az Ifjúság Szava/Ifjúság újságírója, szerkesztője, 1957–1961: a Híd főszerkesztője, 1962: a Forum Könyvkiadó szerkesztője, 1962–69: a Magyar Szó szerkesztője, főszerkesztő-helyettese, 1969–1973: a Szocialista Szövetség újvidéki városi elnöke, 1973–74: a Forum igazgatóhelyettese, 1974–78: a Jugoszláv Kommunista Szövetség Tartományi Vezetősége titkára, 1978–1982: a Jugoszláv Kommunista Szövetség Központi Vezetősége végrehajtó titkára, 1982–88: Vajdaság SZAT Elnökségének tagja, ill. elnöke. 1989-ben kizárják a Jugoszláv Kommunista Szövetségből. 1989: nyugdíjas. – 1959: Híd Irodalmi Díj, 1968: második díj a Forum Kk. regény pályázatán (*Hullámok*).

M. Udvarra nyílik az ablak, elb., Újvidék, 1956; Krumpilovacsák, mese, uo., 1959; Vereség, elb. uo., 1959; Dél, r., uo., 1965, 1987; Büntetés, vál. elb., uo., 1967; Esti órák, esszék, uo., 1968; Hullámok, r., uo., 1969; Párbeszéd a valósággal, tan., cikkek, int., uo., 1988; Kisebbségi breviárium, politikai publ., uo., 1998; A békecsinálás mestersége, politikai publ., uo., 1999; Kosovói gyötrelm, napló, uo., 2000.

Műford. Pavle Ugrinov, G-húr nyomában, kistr. = Rövid kirándulás, Újvidék, 1969.

Ir. BORI Imre, Ablak az udvarra, 7N 1957. márc. 3.; TOMÁN László, Két új könyvünk, Híd 1957/3–4; SZIRMAI Károly, ~ elbeszélései, 1957 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; BORI Imre, Írás négy tételben, előszóval és epilógussal = B. I., Az ember keresése, Újvidék, 1960; UTASI Csaba, Vereség, 1963 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; GÁL László, A Délről, MSzó 1966. jan. 30.; UTASI Csaba, Dél, MSzó 1966. jan. 9.; BÁNYAI János, Művészi próza, MSzó 1968. márc. 24.; GEROLD László, ~ novellái, ÚjSymp 1968/34; HERCEG János, Irodalom a vidék fölött, 7N 1968. márc. 29.; Uő, Termékeny tépelődés, uo., 1968. máj. 31.; VARGA Imre, ~, Dél, Alf 1968/6; HORNYIK Miklós, A lehetséges szintézis könyve, MSzó 1968. jún. 16.; VÉGEL László, Intenciók és eredmények, ÚjSymp 1968/39–40; KELEMEN János, Vajdasági elbeszélők Éés! 1968/11; BOLGÁR László, Négy jugoszláviai magyar kisebbségi író, IU 1968/20; PÁLYI András, Büntetés, Jkor 1969/1; BECZNER János, Félelem nélkül, ÚjLátóh 1969/5; JUHÁSZ Géza, Regények az elidegenült ifjúságról, 1970 = J. G., Könyvek országútján, Újvidék, 1973; BÁNYAI János, Az epikai hagyományosságtól a regény bírálatáig, 1970 = B. J., Könyv és kritika II., uo., 1977; DÉR Zoltán, Rekord a bravúr zátonyain, 1970 = D. Z., Szembesülések, uo., 1979; GEROLD László, Generációk és cselekményesség, ÚjSymp 1970/58; BORI Imre, Hullámok, 1970 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; HERCEG János, A modern próza érdekes játéka, 1970 = H. J., Évek és könyvek, uo., 1971; BOGNÁR Antal, A Hullámok hullámain, KI 1970. dec. 9.; BOGDÁNYI Sándor, Írásra kárhozhatva, Úz 1981/9; VAJDA Gábor, Elfelejtődés, 7N 1988. ápr. 29.; BÁNYAI János, ~, Kisebbségi breviárium, Híd 1998/4–5; BÁLINT István, Az európai gondolkodásmóderért, MSzó 1998. jún. 17.; BÁNYAI János, El innen! = B. J., Mit viszünk magunkkal?, Újvidék, 2000.

MAJOROS Sándor (Ómoravica, 1956. júl. 27.): prózaíró, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, az elektrotechnikai szakközépiskolát (1975) Szabadkán végzi. – 1975–1991: villanyszerelő a moravicai mezőgazdasági-ipari kombinátban. 1991: Budapestre költözik. 1991–94: programszervező a pesthidegkúti Petőfi Művelődési Központban, 1995: szerkesztő a Kortársnál, 1995: a Magyar Napló rovatszerkesztője, 1995– ismét a pesthidegkúti művelődési központ munkatársa. – 1990: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1990: Sinkó-díj, 1995: Déry Tibor-díj.

M. A visszhangkísérlet, elb., Újvidék, 1989; Távolodás Bácskától, elb., Bp., 1994; Kirándulás a Zöld-szigetre, nov., uo., 1999.

Ir. KEMÉNY István, ~ novellái, Kr 1987/10; KONTRA Ferenc, Történetekbe zárt dallamok, MSzó 1989. dec. 23.; FEKETE J. József, Múltba néző jövővizsgáló, 1990

= F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; VAJDA Gábor, Visszhangtalanul, 7N 1990. febr. 16.; CSAPÓ Julianna, Az Álomkerttől a Vadászkrónikáig, Híd 1990/2; JUHÁSZ Géza, A képzelet testet öltött játéka, Úz 1990/3; CSÁNYI Erzsébet, Az alkimista titoktól fortyogó masszája, ÚjSymp 1990/295–296; BÁNYAI János, ~, A visszhangkísérlet, Híd 1990/11; BENCE Erika, Hagyományos kísérlet, ÚjSymp 1990/299–300; BÁN ZOLTÁN András, Egy süllyedő szigetről, Beszélő 1994/9; BALLA D. Károly, Szakadó damasztok fölött, MN 1994/11; BAZSÁNYI Sándor, ~, Távolodás Bácskától, Holmi 1994/11; SNEÉ Péter, Távolodás Bácskától, Ktárs 1995/2; FEKETE J. József, Visszatérés Bácskába = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; TOLDI Éva, ~, Távolodás Bácskától, 1995 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; BENCE Erika, Minden, ami démoni . . . Híd 2000/1–2; KÁLMÁN Emese, Hiedelmek, hagyományok, történetek, MN 2000/3.

MAJTÉNYI Mihály, *Markovics, Markovich* (Beckerek, 1901. júl. 21.–Újvidék, 1974. júl. 7.): prózaés drámaíró, publicista, szerkesztő, műfordító. – Az elemi iskolát és a piarista gimnáziumot (1920) szülővárosában végzi. – 1920–1927: kereskedelmi tisztviselő, könyvelő (többek között a bácsszőlősi pezsgőgyárban). Miután megnyeri a szabadkai Napló novella-, majd regénypályázatát, a tisztviselői pályát az újságíróival cseréli fel. 1928-tól élete végéig a szerkesztőségek munkatársa. 1928–29: a zentai Friss Újságnál segédszerkesztő, 1929–1937: a zombori Új Híreknél segéd-, majd felelős szerkesztő, 1937–1944: a szabadkai Napló munkatársa, 1944–1951: a Szabad Vajdaság (Magyar Szó), alapítószerkesztője, munkatársa. 1951–55: a Híd főszerkesztője, 1956–1973: a Magyar Szó publicistája. 1973: nyugdíjas. – Szerepel (Markovichként) a *Vagyunk* (1928) és a Bácsmezei Napló 1929. évi *Almanachjában*, ill. az *Ákácok alatt* (1933), *A diófa árnyékában* (1942), a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.), a *Téglák, barázdák* (1946) c. antológiában. 1927: a Bácsmezei Napló regénypályázatának díjazottja (*Mocsár*), 1970: első díj a Forum Kk. színműpályázatán (*A száműzött*). Zentán Csányi Endrével megindítja A Mi Világunk c. rövid életű irodalmi lapot. – 1976-tól kétévenként ~ tiszteletére a Magyar Szó novellapályázatot hirdet.

M. Mocsár, r., BMN 1928. jan. 15.–febr. 12.; előszó Bori Imre, Híd 1971/9; Kokain, nov., Zenta, é. n. /1929/; Császár csatornája, r., Bp., 1943; Májusfa, elb., Szabadka, 1948; Forró föld, elb. és karcolatok, Újvidék, 1950; Élő víz,

r., uo., 1951, Bp., 1967; Garabonciás, r., Újvidék, 1952; 1966; utószó Bori Imre, 1981; Bige Jóska házassága, r., uo., 1955; 1966; utószó Bori Imre, 1981; Harmadik ablak, SzabNépsz, 1958; Lássuk a medvét, elb., Újvidék, 1959; A magunk nyomában, emlékezések, esszék, uo., 1961; Szikra és hamu, emlékezések, esszék, uo., 1963; Csillagszámoló, elb., uo., 1963; Így is történhetett, kistr., elb., uo., 1968; Remények batarján, vál. elb., előszó Major Nándor, uo., 1971; A száműzött, Rádiószínház, Újvidék, 1971; Betűtánc, tárcák, karcolatok, riportok, Újvidék, 1975; Hétfejú sárkány, r., utószó Juhász Géza, uo., 1981; Harmadik ablak, ÚjvSz, 1984.

Műford. Dragan Lukić, Tarsolyomból, v., Újvidék, 1960; Branko Ćopić, Állatország lakói, mesék, uo., 1961; Berislav Kosier, Ha megdobbán a szív, r., uo., 1962; Ivan Kušan, Koko és a szellemek, r., uo., 1962; Sanja Zemljar, Parkok, utak, szökökutak, útirajzok, uo., 1962.

Jr. Bíráló jelentés a BMN kisregény-pályázatára beérkezett pályaművekről, BMN 1927. dec. 25.; KRISTÁLY István, ~, Kokain, VÍ 1929/13; ZIMÁNDI Pius, ~ Császár csatornája, Kal 1944/6; CSUKA Zoltán, ~, Császár csatornája, So 1944/9; MAKAY Gusztáv, ~, Császár csatornája, Diarium 1944/9; HOCK Rezső, ~ novellái, Híd 1948/6–7; BORI Imre, ~ újabb elbeszélései, Híd 1950/12; SULHÓF József, ~, Élő víz, Híd 1951/8; SZIRMAI Károly, ~, Garabonciás, 1952; Bige Jóska házassága, 1956 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; B. SZABÓ György, ~, Garabonciás, 1952; Intim sorok egy regény rajzairól, 1954 = B. Sz. Gy., Tér és idő, Újvidék, 1988; HERCEG János, Bige Jóska házassága, 1955; Lássuk a medvét, 1959 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; SZELI István, Egy regény nyelvi tanulságai, 1957; ~, = Sz. I., Utak egymás felé, Újvidék, 1969; BORI Imre, A mesélés gyönyörűségéről és egy elbeszélő kötetéről, 7N 1959. szept. 20.; JUHÁSZ Géza, Ajándék, Híd 1959/11; SZELI István, ~ Zentán, Zenta, 1962; MÁRTON László, Vidék és nagyvilág, ÚjLátóh 1962/2; TOMÁN László, Igazi élmény híján, Híd 1964/1; MÁRTON László, Délvidéki irodalom, délvidéki írók, ÚjLátóh 1965/3; RUZSVAY Tibor, ~, Szikra és hamu, ItK 1965/4; MÁRTON László, Emlékezések a vajdasági irodalomról, Jkor 1966/3; MARGÓCSY József, Megjegyzések Ruzsvay Tibor kritikájához, ItK 1966/5–6; KOVÁCS Kálmán, Vajdasági regények, 1967 = K. K., Esmék és irodalom, Bp., 1976; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; Uő, A Mocsár és írója, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973; GEROLD László, Színműpályázat, 1970; A száműzött, 1971; 1975; Harmadik ablak, 1984 = G. L., Drámakalauz, uo., 1998; SEPEESI Attila, ~, Ktárs 1973/2; BÁNYAI János, A megtörtént csoda, 1975 = B. J., Könyv és kritika, II., Újvidék, 1977; UTASI Csaba, Mint aki nagyapónak született, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illőn, uo., 1982; JUHÁSZ Géza, ~, uo., 1978; BORI Imre, Harc a sárkánnyal, 7N 1982. febr. 19.; HERCEG János, Tarkán pompázó szöttes, Űz 1982/3; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984;

Uő, A prózairó ~, Híd, 1991/10; THOMKA Beáta, ~ novellái = T. B., Prózátörténeti vázlatok. Újvidék, 1992; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Majtényi Mihály novellapályázat (1976, 1978, 1980, 1982, 1984, 1986, 1992, 1994, 1996, 1998). – Előzménye a Magyar Szó indulásának 30 éves jubileumára hirdetett novellapályázat, amelynek sikerén fellelkesedve (260 pályaművet adtak be), határozták el a pályázat kétévenkénti állandósítását, de immár ~ként. Díjazottak: 1974: 1. Beretka Ferenc, 2. Tolnai Ottó, Lábadi Károly, 3. Juhász Erzsébet, Fece Irén; 1976: 1. Vígh Rudolf, 2. Dudás Károly, 3. Beretka Ferenc; 1978: 1. Vlaovics József, 2. Tolnai Ottó, 3. Dudás Károly; 1980: 1. Bognár Antal, 2. Holti Mária, 3. Kovács Lukács; 1982: 1. Matijevics Lajos, 2. Beretka Ferenc, 3. Vicei Károly; 1984: 1. Szathmári István, 2. Kalapis Rókus, 3. Kontra Ferenc; 1986: 1. Kontra Ferenc, 2. és 3. Vicei Károly; (1988-ban és 1990-ben nem volt pályázat.) 1992: 1. Juhász Erzsébet, 2. Harkai Vass Éva, 3. Barácius Zoltán; 1994: 1. Bence Erika, 2. Szathmári István, 3. Forgó Zoltán; 1996: 1. Jódal Rózsa, 2. Mérey Katalin, 3. Horváth György, Recskó Diana; 1998: 1. Göblös Kázmér, 2. Csákvári Hajnalka.

Jr. BÁNYAI János, A novellairás ideje, MSzó 1994. dec. 24–26.

MÁK Ferenc (Óbecse, 1956. márc. 16.): kritikus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1975) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1979) diplomál. – 1979–1980: magyartanár Óbecsén, 1980–83: a Magyar Szó újságírója, 1985–89: a szabadkai Városi Könyvtár munkatársa, 1989: Magyarországra költözik. 1989–1992: a kecskeméti Forrás, 1992– a Határon Túli Magyarok Hivatalának munkatársa. – 1979: Sinkó-díj.

M. A magam iskolája. A hontalanság esszéi, tan., kr., Újvidék, 1990; Fényesség titkai, kr., esszék, Szabadka, 1990.

Jr. DANYI Magdolna, A kérdés pontossága, MSzó 1979. ápr. 28.; GEROLD László, Irodalomról, művelődésről – sajátos megközelítésben, Híd 1990/5; FEKETE J. József, Álcázott önbírálatok, MSzó 1990. aug. 4.; KONTRA Ferenc, Jelek az irodalom élő térképén, Űz 1991/1; BEKE György, „Rejtőzködő öntudat”, Fo 1992/12.

MALUŠEV Cvetko → Kiss Flórián

Marad a gyerek, ha látszik (1974): antológia. – Válogatás a jugoszláviai magyar írók és humoristák írásaiból. A Pintér Lajos, Szeles Károly és Szilágyi Károly szerkesztette ~ szerzői Balázs Pál, Barácius Zoltán, Bogdánfi Sándor, Gál László, J. Garai Béla, Horváth György, Kántor Oszkár, Kis Erzsébet, Kiss István, Kiss Lajos, Kopeczky László, Krekovic Ferenc, Majtényi Mihály, Nothof Károly, Papp Gábor, Pintér Lajos, Szkopál Béla, Vámos József, Varga Géza, Varga Rózsa.

Ir. HORNYIK Miklós, Egy csomag papír, 1975 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; VÁRADY Tibor, Elvárásos humor, ÚjSymp 1975/126.

Márciusi zsolttár (1973): antológia. – A jugoszláviai magyar avantgárd költészetet bemutató kiadvány, mely válogatást tartalmaz György Mátyás, Csuka Zoltán, Fekete Lajos, Tamás István, Láng Árpád és Somogyi Pál verseiből, illetve az Út c., Csuka Zoltán szerkesztésében Újvidéken 1922–1925 között megjelenő aktivista folyóiratból. A Hagyományaink c. könyvsorozatban kiadott ~ szövegei Bori Imre válogatásában, utószavával és jegyzeteivel jelentek meg.

Ir. BÁNYAI János, Költészetünk élő hagyománya, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VIRÁG Gábor, Betekintés irodalmunk hőskorába, Űz 1974/10.

MARKOVICS/MEDRES János (Szabadka, 1918. ápr. 24.–Szabadka, 1978. aug. 10.): költő, zeneszerző. – Az elemi iskolát szülővárosában végzi, zenedébe iratkozik, amit nem végez el, a családi hagyományt folytatva zenekarokban játszik, a világháború kezdetén munkaszolgálatos, kikerül a frontra, megszökik, elfogják, büntetésből kényszermunkára Dachauba viszik, miután az angolok felszabadítják a tábor, megromlott idegállapotban kórházba kerül. Felépülése után tér vissza Szabadkára, vezeti a Népkör zenekarát, közreműködik a színház zenekarában, verseket publikál. A Tájékoztató Iroda idején 12 évre elítélik, Goli otokon raboskodik, 1957-ben szabadul s tér vissza szülővárosába. A Városi Könyvtárban alkalmazzák, újra publikál, de már Medres néven. Titkár a Népkörben, súlyos cukorbetegségben szenved, munkanélküli, élete utolsó éveiben írásból tartja fenn magát. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Lázadás, elbeszélő költemény, h. n. /Szabadka/, 1948; A munka asszonya, poéma, Szabadka, 1948; /Medres János/, Színes üveggolyók, gyermekv., Újvidék, 1963.

Ir. GÁL László, ~, A munka asszonya, Hid 1949/2; BORI Imre, Rossz felnőtt versek, Dolg 1963. okt. 18.; FARKAS Zsuzsa, Egy elfelejtett szabadkai hegedűsnél. ~ról vall a mindhalálig szeretett volt felesége . . . MSzó 1998. dec. 7.

MARKOVICS Radmila (Belgrád, 1940. nov. 4.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1959) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) diplomál. 1980, Szeged: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből. – Magyartanár szülőhelyén, majd az iskola igazgatója, Topolyán a szakközépiskola igazgatóhelyettese, vajdasági, majd szerbiai tanügyi tanácsos. 1995: nyugdíjas.

M. A kishegyesi földművelés és állattartás szókincse, tan., Újvidék, 1991.

MARTON Andor (Ják, 1866. febr. 6.–Beckerek, 1943. jún. 21.): író, tanulmányíró, gazdasági szakember. – Elemi és középiskoláit Kaposváron és Nagykanizsán (1895) végzi, egy évig gazdasági gyakornok, 1886–88: a magyaróvári gazdasági akadémia hallgatója, 1889: gazdasági ösztöndíjas a mezőhegyesi ménesbirtokon, 1890–92: tanársegéd a magyaróvári gazdasági akadémia növénytermesztési tanszékén, 1892–95: a kassai gazdasági iskolában tanít. 1894. dec. 24-én megválasztják a Torontál megyei gazdasági egyesület titkárának, majd elnökének, 1918 után ~ elnöke a Torontáli Központi Hitelszövetkezetnek, de vezetője több vallási, szociális és művelődési szervezetnek, többek között igazgatója a Bánati Magyar Közművelődési Egyesületnek. – Pozíciói lehetővé teszik, hogy támogatóként segítse az alakuló jugoszláviai magyar irodalom folyóiratait és könyvkiadását. Több ezer kötetből álló könyvtárát Beckereknek ajándékozza. Mecénási és gazdaságfejlesztő vállalásai mellett ~t némi irodalmi ambíció is fűti, de mezőgazdasági szakíróként ismertebb és jelentősebb, mint prózavagy tanulmányíróként.

M. Itthon és idegenben, r., előszó Herczeg Ferenc, Bp., 1918; Madách és költészete, tan., Beckerek, 1923.

Ir. BOGNER József, ~, Kal 1943/7.

Másik (1990): folyóirat. – Újvidéken megjelent első művelődési magánfolyóirat (szerkesztő

Hamad Abdel Latif), melynek címével a szerkesztőség a lap másszerűségére, a többi laptól való különbözésére utalt. A havonta kétszer megjelenő ~ a családi és a művelődési lap jegyeit kívánta egyesíteni, vegyíteni. Az első szám témája a fal.

MATIJEVICS Lajos (Szabadka, 1940. júl. 7.–Újvidék, 1983. okt. 21.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1959) szülőhelyén végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) diplomál. 1969, Budapest: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből, 1972, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Vajdasági magyar diáknyelv*) – 1963–66: tanár Kishegyesen, 1966–1983: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken asszisztens, (1972:) docens, (1977:) egyetemi rendkívüli tanár, (1983:) egyetemi rendes tanár; 1981–83: tanszékvezető, 1979–1981: a BTK dékánhelyettese, 1983: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója. – ~ emlékére a Nyelvművelő Egyesület ~ emléknapot szervez. – 1982: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. A vajdasági magyar diáknyelv, tan., Újvidék, 1972; Vajdasági magyar argósztár, uo., tan., 1972; Egy fejezet a fordítás grammatikájáról, tan., uo., 1973; A mai jugoszláviai Bácska víznevei, tan., uo., 1975; Bácsstopolya és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával és Mirmics Júliával), tan., uo., 1975; Gombosi népballadák (Kovács Ilonával), tan., uo., 1975; Tíz, tíz, tiszta víz, mondókák, gyűjtötte, s. a. r., uo., 1976; Szabadka és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával), tan., uo., 1976; Az utca nyelve, tan., uo., 1976; Kishegyes és környéke földrajzi neveinek adattára, tan., uo., 1977; A jugoszláviai székelytelepek nyelvatlasza (Penavin Olgával), uo., 1978; Ada és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával), tan., uo., 1979; Zenta és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával), tan., uo., 1980; Szenttamás földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával), tan., uo., 1981; Temerin és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával), tan., uo., 1982; Vizeknek szarváról. Földrajzi neveink, tan., uo., 1982; Becse és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával), tan., uo., 1983; Néprajzi tanulmányok, vál., előszó, uo., 1984; Gombos (Bogojevo) földrajzi neveinek adattára, tan., uo., 1984; Bácska történeti víznevei, tan., uo., 1986.

Ir. SZABÓ /CSEH/ Márta, Komoly tanulmány egy vidám nyelvről, MSzó 1973. márc. 3.; MOLNÁR CSIKÓS László, ~, A vajdasági magyar diáknyelv, HITK 1973/14;

JUNG Károly, Gombosi népballadák, MSzó 1975. szept. 20.; BESZÉDES Valéria, Népi kultúránk kibontakozó képe, Úz 1975/10; PAPP György, ~, Bácsstopolya és környéke földrajzi neveinek adattára, HK 1976/26–27; VIRÁG Gábor, Egy nagyszabású vállalkozás kezdete, Úz 1976/12; BORI Imre, Cibere bántól Cibere Balázsrig, MSzó 1977. febr. 5.; BURÁNY Béla, Egy néprajzi gyűjtemény megjelenése alkalmából, MSzó 1977. febr. 19.; PÉTER László, Tíz, tíz, tiszta víz, HK 1977/32; BORI Imre, Új könyv földrajzi neveinkről, 7N 1977. szept. 9.; PAPP György, ~, Kishegyes földrajzi neveinek adattára, HK 1978/34; /SÁRVÁRI/ VAJDA Zsuzsa, „Szállj el, szállj el, katicabogárka . . .”, Híd 1978/10; VIRÁG Gábor, Névörzés és hagyományozás, Úz 1983/10; MOLNÁR CSIKÓS László, Vajdaság helységeinek földrajzi nevei, MSzó 1978. okt. 28.; L./ÁBADI Károly/, Székelyeink nyelvatlasza, MKÚ 1979. jún. 1.; VIRÁG Gábor, Új tájnyelvi atlaszunkról, Úz 1979/7–8; /SÁRVÁRI/ VAJDA Zsuzsa, Édes anyanyelvünk az utcán, Híd 1980/6; PENAVIN Olga, Szokatlan beszéd, MSzó 1980. aug. 2.; HELTAINÉ NAGY Erzsébet, ~, Az utca nyelve, Fo 1981/6; FODOR István, Egy székely szórványlakosság nyelve, IÚ 1982/2; PAPP György, Jelen és múlt a bácskai helynevekben, Úz 1982/4; CSORBA Béla, A névtani kutatások újabb állomása, MSzó 1983. jan. 15.; PENAVIN Olga, Az ember önkifejező eszköze, MSzó 1983. febr. 26.; PAPP György, Amiről a nevek vallanak, Úz 1983/7–8; HAJDÚ Mihály, ~, MNy 1985/2; H./ELTAINÉ/ NAGY Erzsébet, ~, Vizeknek szarváról, Fo 1985/4; PAPP György, Földrajzi névgyűjtésünk egy évtizede, Híd 1987/11; KALAPIS Zoltán, ~, Életrajzi kalauz, Úz 1990/7–8; ~emlékülés, MSzó 1993. okt. 28.; BÁNYAI János, ~, Tan 1992–4/25–7.

MATUSKA Márton (Temerin, 1936. okt. 12.): publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1956) Újvidéken végzi, a Mezőgazdasági Kar hallgatója. – 1956–57, 1961–62, 1964–1993: a Magyar Szó újságírója, riportere, szerkesztője. 1993: nyugdíjas.

M. A temerini iparosok, krónika, Újvidék–Temerin, 1989; A temerini tűzoltóság 100 éve, krónika, Temerin, 1991; A megtorlás napjai, dokumentum és publ., Újvidék, 1991, Bp., 1992; Hazánk, a mostoha, rip., Bp., 1994; Hiányunk egymásnak, rip., Újvidék, 1997.

Ir. SZAKOLCZAY Lajos, A megtorlás napjai, Ktárs 1991/12; VAJDA Gábor, Az emberi méltóságért, 7N 1992. márc. 6., 13.; SEBESTYÉN Imre, Összekötő szálak, MSzó 1998. jan. 17.

Mátyás király országlása (1990): antológia. – A Mondavilágunk c. sorozat első kötete, válogatás jugoszláviai magyar gyűjtésekből, válogatta Jung Károly, elmesélte Bognár Antal.

Ir. CSAPÓ Julianna, Mesemontázs mindannyiunk tanulságára, Híd 1991/6.

MAURITS Ferenc (Újvidék, 1945. máj. 4.): költő, festőművész. – Az általános iskolát és az iparművészeti középiskolát (1963) szülővárosában végzi. – 1963–1970: szabadfoglalkozású, 1970–1983: az Új Symposion grafikai, 1983–2000: a Forum Kk. műszaki szerkesztője. 2000– szabadművész.

M. Piros Frankenstein, v., előszó Oto BihaljiMerin, Újvidék, 1970; Telep, v., uo., 1975; Miniatur galéria, v., uo., 1982; Balkáni mappa, rajzok, előszó Bányai János, Újvidék–Bp., 1997.

Ir: SZOMBATHY Bálint, A külsőség mint a belső tartalmak szimbóluma, ÚjSymp 1971/69; BORI Imre, Az olvasó jegyzetei, MSZó 1972. dec. 2.; BÁNYAI János, ~, képei előtt = B. J., Könyv és kritika, Újvidék, 1973; Uő, Vers helyett emlék, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; UTASI Csaba, Önemésztő emlékképek, 1975 = U. Cs., Vonulni ha illón, uo., 1982; DANYI Magdolna, ~, Telep, ÚjSymp 1975/126; BOSNYÁK István, A szociális érzékenység poétája, 1975; Tovább írt Telep, kiteljesedett Piros Frankenstein, 1983 = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; DÉR Zoltán, Versszilánkok, 7N 1976. febr. 13.; VAJDA Gábor, Lenyűgöző élmények, 7N 1983. febr. 18.; DURANCI, Bela, „Abszurd költészet lapjai”, Lé 1987/6; TOLNAI Ottó, ~ nyomában, citátumokkal, 1973–1984 = T. O., A meztelen bohóc, Újvidék, 1992; BÁNYAI János, ~, a képiró; Nincs rá jó szó = B. J., Kisebbségi magyaróra, uo., 1996; DURANCI, Bela, Szenvedély és pompa, ~ fedőlapterveiről Híd 1998/4–5; BÁNYAI János, ~, G. Samsa szobájában, MSZó 1998. nov. 21.

MAYER Ottmár (Temesvár, 1911. nov. 11.–Szabadka, 1941. nov. 18.): szerkesztő. – Az általános iskolát Palicson, a gimnáziumot (1929) Szabadkán végzi, Budapesten közgazdaságtant hallgat. Tanulmányait félbehagyja, kitanulja a rádiószerelést, könyvelő. – Fiatalon belép a Jugoszláv Kommunista Pártba, az észak-bácskai körzet titkára, a tartományi pártvezetőség tagja. 1937–1941: a Híd felelős szerkesztője. 1941 szeptemberében letartóztatják, két hónap múlva halálra ítélik, felakasztják.

Ir: LUKÁCS Gyula, ~ üzenete, 7N 1969. aug. 29.; LATÁK István, ~ emléke, MSZó 1969. dec. 14.; LŐRINC Péter, Állok a ház előtt, ahol . . . , uo.; STEINFELD Sándor, Emlékezés a mindvégig derülátó baráttra, elvtársra, Lé 1971/1; Uő, ~, Híd 1974/5–6; LÉVAY Endre, A diákevekre való visszapillantás, uo.; GOTTESZMANN /GAJDOS/ Tibor, ~, uo.; BRINDZA Károly, ~, uo.; GÁL László, Köszönjük neked, Ottmár, uo.; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; ~ születésének 75. évfordulója, Lé 1986/5; BALOGH István, ~, uo., 1987.

Menni vagy maradni (1997): antológia. – Az újvidéki Napló kiadásában „sorsriportok a vajdasági magyar értelmiség kételyeiről” alcímmel megjelent publicisztikai kötet, melynek beszélgetéseit Grajlah Emma, Keszég Károly és Tóth Livia készítette.

A merülő fullantó (1977): antológia. – Hornyik Miklós válogatása a „jugoszláviai magyar száraz humorból”. A válogató bevezető tanulmányával, jegyzeteivel és utószavával megjelent kötet írói, humorista szerzői Barácius Zoltán, Domonkos István, Fülöp Gábor, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Juhász Erzsébet, Kiss István, Komáromi József Sándor, Kopeczky László, Körmöczi Dénes, Lajber György, Nothof Károly, Papp Gábor, Pintér Lajos, Podolszki József, Sinkovits Péter, Szilágyi Károly, Szkopál Béla, Szűcs Imre, Tari István, Tolnai Ottó, Várady Tibor, Varga Géza.

Ir: VAJDA Gábor, A meredek emeltyű, MSZó 1978. febr. 18.

Mesebeli kiskocsi (1980, 1983, 1987, 1989): antológia. – A Tankönyvkiadó Intézet Házi olvasmányok c. sorozatában, Jódal Rózsa szerkesztésében megjelent válogatás a jugoszláviai magyar írók, publicisták munkáiból az általános iskolák első osztályos tanulói számára. A ~ szerzői Balázs Anna, Bogdánfi Sándor, Börcsök Erzsébet, Burány Nándor, Burkus Valéria, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Gobby Fehér Gyula, Herceg János, Hoffmann Mária, Holti Mária, Jódal Rózsa, Juhász Erzsébet, Kiss István, Kopeczky László, Kovács Sztrikó Zoltán, Krábesz Gréta, Major Nándor, Majtényi Mihály, Mirnics Zsuzsa, Mohácsi Éva, Németh Ágnes, Németh István, Nothof Károly, Pintér Lajos, Saffer Pál, Sárosi Károly, Sebestyén Mátyás, Szűcs Imre, Urbán János, Varga Géza és Vlaovics József.

MÉSZÁROS Sándor (Temerin, 1929. júl. 7.–Újvidék, 1996. aug. 16.): történész, pedagógus. – Az elemi iskolát és a polgárit szülőhelyén, a gimnáziumot (1949) Szabadkán végzi, a belgrádi Orvosi Kar hallgatója, átiratkozik az újvidéki Tanárképző Főiskola történelem– földrajz szakára, ahol 1953-ban, majd az Újvidéki Egyetem BTK Történelem Tanszékén (1963) diplomál.

1973, Priština: a történelemtudomány doktora (*Munkásmozgalom Bácskában 1890–1918*). – 1952–53: tanár Temerinben, 1954–55: az Újvidéki Rádió munkatársa, 1957–1974: a Tartományi Párttörténeti Levéltár munkatársa, 1974–1989: a Forradalmi Múzeum tudományos munkatársa, 1989-1996: a Történelem Tanszék tanára.

M. A Tanácsköztársaság és a vajdaságiak, tan., Újvidék, 1974; *A magyarok a Vajdaságban 1929–1941*, tan., Holttá nyilvánítva. Délvidéki magyar fátum 1944–45, tan., előszó Csorba Béla, Bp., 1995; *Évszázadok viharában. Temerin története 1941-ig*, tan., ?, 1996.

Jr. PÉTER László, Vajdaságiak a magyar forradalomban, *Úz* 1975/1; BRINDZA Károly, A vajdasági magyarokról, *Úz* 1982/10–11; CSEHÁK Kálmán, A vajdasági magyarság a nemzeti elnyomás időszakában, *MSzó* 1990. ápr. 7.; JUHÁSZ Géza, ~, *Úz* 1996/6; CSEHÁK Kálmán, Emlékezzünk ~ra nyugalmazott egyetemi tanárra, *Híd* 1996/10; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, *MSzó* 1997. aug. 9.

Messzike (1979): antológia. – A Domonkos István, Pap József és Tolnai Ottó összeállításában, Bányai János utószavával megjelent, *Versek éve* 1978 jelölésű kiadvány, amely jugoszláviai magyar költők gyermekverseit tartalmazza. A ~ szerzői Balogh István, Berki Ilona, Böndör Pál, Brasnyó István, Csorba Béla, Cs. Simon István, Deák Ferenc, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Fülöp Gábor, Gulyás József, Holti Mária, Jung Károly, Kalapáti Ferenc, Kopeczky László, Ladik Katalin, Loboda Gábor, Molcer Mátyás, Pap József, Sinkovits Péter, Szűcs Imre, Szügyi Zoltán, Tari István, Tolnai Ottó, Tóth Ferenc, Túri Gábor, Urbán János, Utasi Mária, Varjú György és /Harkai/ Vass Éva.

Jr. ÁCS Károly, Lírai ügyelet, *MSzó* 1979. márc. 3.; VAJDA Gábor, Gyermekköltészeti antológia, *MSzó* 1979. júl. 14.; KASZÁS József, Miért hallgatunk a ~ról?, *MSzó* 1979. szept. 22.

Mézeskalács (1953–): Az óvodások és az első–második elemisták számára 1953 májusától 1954 októberéig a Pionírújság mellékleteként, 1954 októberétől önálló havi kiadványként megjelenő gyermeklap, melynek 50–60 százalékát irodalmi szövegek (vers, próza, jelenetek) alkotják. A ~ főszerkesztője a Pionírújság, ill. a Jó Pajtás főszerkesztője. Szerkesztők Balázs Pál (1955–1966), V. Mészáros Rózsa (1976–1986), Tripolszki Zsuzsa (1986–1996), Mirmics Zsuzsa (1996–).

Jr. FEHÉR Ferenc, Észrevételek a ~ról, *MSzó* 1974. ápr. 27.

Mi csoport (1919): irodalmi társaság. – Az első világháborút követő határváltoztatás után önerejére támaszkodni kényszerülő vajdasági magyar irodalom egyik első szervezett formája a becskerekai ~ volt, melynek tagjai lap megjelentetésével szerették volna elképzeléseiket szélesebb körben terjeszteni, bemutatni irodalmi próbálkozásait, de *Mi c.* lapjuk kiadására nem kaptak hatósági engedélyt. Ennek ellenére egy társas kabaréelőadásra készített négyoldalas meghívón, melyen a nem engedélyezett lap fejléce látható, sikerült létezésükről, terveikről tájékoztatni a nyilvánosságot. A ~tal egy időben Becskerekén több hasonló szándékú csoport létezett, de ezek észrevétlenül maradtak. A ~ sem tudott kibontakozni, tagjai közül többen már az 1920-ban induló Renaissance c. folyóirat mellé társultak.

Jr. NÉMETH Ferenc, A ~tól a Renaissance-ig, *MSzó* 1988. nov. 5.

A Mi Irodalmunk (1930–1933): melléklet. – Az első számot 1930 karácsonján jelentette meg Szenteleky Kornél szerkesztésében az újvidéki Reggeli Újság, melynek mellékleteként 1931-től két-, 1932-től pedig hetente volt olvasható ~. Az utolsó szám 1933. ápr. 2-án jelent meg. A Vajdasági Írás megszűnése és a 30-as években induló folyóiratok (Kalangya, 1932; Híd, 1934) közötti hézagot betöltő fontos, igényesen szerkesztett irodalmi orgánus. A lapban főleg vers és novella található, de közli Farkas Geiza kisregényét (*Az önvádlo*), s néhány hazai szerző (Borsodi Lajos, Börcsök Erzsébet, Czákó Tibor, Kristály István, Szirmai Károly) színpadi jelenete mellett Todor Manojlović misztériumjátékát (*A centrifugális táncos*) is. ~ első számában novellapályázatot hirdetett, melyre 40 pályamű érkezett. Az első díjat Szirmai Károly kapta *A holló* c. (már előbb megjelent) szövegéért, második díjat nem osztottak ki, csak két harmadik díjat. A lap Szenteleky Hol késik a vajdasági regény c. írása nyomán 1931–32-ben több vitacikket jelentet meg a vajdasági magyar regény témájára. A melléklet leggyakrabban publikáló munkatársai Adorján András, Bencz Boldizsár, Borsodi Ferenc, Börcsök Erzsébet, Csuka Zoltán, Czákó Tibor, Dudás Kálmán, Kristály István, Szirmai Károly. 1931-ben megjelenik ~ Almanachja.

Ir. SZENTELEKY Kornél, Két irodalmi terv, 1931 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; HORNYIK Miklós, ~, Újvidék, 1986.

A Mi Irodalmunk Almanachja (1931): antológia. – A jugoszláviai magyar írók verseit, novelláit, cikkeit, regényrészleteit, esszéit tartalmazó kiadványt Szenteleky Kornél szerkesztésében és előszavával („Azt szeretnők, hogy megismerjenek és tudják, hogy élünk, álmodunk, írunk, alkotunk”) karácsonyi mellékleteként adta ki a Reggeli Újság. A kiadványból az állami cenzor „kitépte” Adorján András néhány versét. A ~ szerzői Adorján András, Berényi János, Bencz Boldizsár, Blazsek Ferenc, Borsodi Lajos, Börsök Erzsébet, Csuka Zoltán, Czákó Tibor, Cziráky Imre, Darvas Gábor, Dudás Kálmán, Faragó Imre, Farkas Geiza, Fekete Lajos, F./aragó/ Galambos Margit, /Vörösvári/ Heinz Vilmos, Karlócai (?), Kováts Antal, Kristály István, Laták István, Magister (Kiss Vilmos), Polácsi János, Szenteleky Kornél, Szirmai Károly és Vértes V. Károly.

Ir. SZENTELEKY Kornél, Két irodalmi terv, 1961 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; HORNYIK Miklós, A Mi Irodalmunk 1930–1933, Újvidék, 1986; CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, uo., 1988; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

MIKES Flóris, *Fischer Miklós* (Gombos, 1900. jún. 9.–Zágráb, 1928. dec. 1.): költő, kritikus, publicista. – Anyja korai halála után bajai rokonokhoz kerül, itt végzi a gimnáziumot. Egyetemi tanulmányait Pesten kezdi, de a háború miatt félbe kell szakítania, alkalmi munkából él. A Tanácsköztársaság bukása után 1920-ban Belgrádba menekül, 1922-től Újvidéken, Szabadkán él, itt a Hírlap, 1924-től a Bácsmezei Napló és a Szervezett Munkás munkatársa. Gyógyíthatatlan betegségben (csonttébécé) szenvedett, tengerparti kezelésre utazva Zágrábban éri a halál. – Szerepel a *Kéve* (1928) c. első versantológiában és a *Vagyunk* (1928) c. almanachban.

Ir. LATÁK István, A zágrábi Mirogoj temető jeltelen lakója. ~ életéről és munkásságáról, Híd 1959/12; BORI Imre,

A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; Uő, ~ tanulmányai és műfordításai, Tan 1974/7; UTASI Csaba, Fölemelő átkozódás. Az Üzenet a háború mamájának c. vers elemzése, 1975 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000.

MILKÓ Izidor, Baedeker (Szabadka, 1855. febr. 1.–Szabadka, 1932. ápr. 21.): író, publicista. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot szülőhelyén, a jogot Pesten végzi. Ügyvédi gyakorlatot azonban sohasem folytat. 1884–89: árvaszéki ülnök Szabadkán. A család anyagi helyzetének köszönhetően egész életét az irodalomnak szentelheti. 1875-től a Fővárosi Lapok munkatársa, 1900-ig szinte minden budapesti és helyi újságba ír tárcákat, novellákat, útirajzokat főként Baedeker néven. A szabadkai kulturális élet szervezője. 1920-tól ismét jelentkezik emlékezéseivel a Bácsmezei Naplóban. A Petőfi és a Dugonics Társaság tagja.

M. Mindenütt és sehol, rajzok, tárcák, Bp., 1881; Divatok, nov., rajzok, uo., 1883; Egy kritikus albumából, aforizmák, uo., 1887; Római mozaik, emlékek és jegyzetek az örök városról, uo., 1895; Egy carriere története, elb., uo., 1896; Mosoly, vidám történetek, uo., 1897; Uri emberek, jegyzetek a társaságból, uo., 1899; Firenzei eset, elb., Szabadka–Bp., 1924; Spekulané és társai, nov., jelenetek, uo., 1924; Asszonyok, elb., uo., 1924; Baedeker írásaiból, nov., tárcák, uo., 1924; A miniszter barátja, tárcák, uo., 1924; Írók és könyvek, nov., cikkek, uo., 1924; Ketten, képek, jelenetek, uo., 1928; Gesztenyefám, irodalmi emlékezések, vál., előszó Szeli István, Újvidék, 1966; Harun al Rasid és egyéb írások, nov., íróportrék, kr., karcolatok, aforizmák, ill. írások ~ról (Acsády Ignác, Riedl Frigyes, Ábrányi Emil, Móra Ferenc, Szenteleky Kornél, Kosztolányi Dezső tollából), vál., Szeli István, uo., 1966.

Ir. SZENTELEKY Kornél, ~ új könyvei, 1925 = Sz. K., Új életformák felé, Újvidék, 1999; Uő, ~, 1932 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; BORSODI Lajos, ~, Kal 1932/3; P. GERGELY Boriska, Dóri bácsi, Kal 1932/3; KOSZTOLÁNYI Dezső, ~, Kal 1934/9; Fenyves Ferenc, ~, uo.; HAVAS Károly, ~, uo.; KÉKY Lajos, ~, uo.; BRÓDY Mihály, Halotti beszéd ~ temetésén, uo.; SCHEIBER Sándor–ZSOLDOS Jenő, Vajda János levelei ~hoz, Bp., 1958; BORI Imre, ~ = B. I., A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; SZELI István, ~ = Sz. I., Utak egymás felé, uo., 1969; DANYI Magdolna, ~ „aforisztikus írmodora”, Tan 1973/6; DÉR Zoltán, ~, író, újságíró, Úz 1990/11; THOMKA Beáta, ~ irodalmi-publicisztikai határműfaja = T. B., Prózatörténeti vázlatok, Újvidék, 1992; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1992. ápr. 11.; MAGYAR László, ~ és könyvtára, Szabadka, 1997; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Minerva (1910–): nyomdaéskiadó. – ASzabadkán működő ~ban készült a Napló, valamint több jugoszláviai magyar könyv és naptár a két háború között. A háború után a ~ 1954-től könyveket is kiad, bár kiadói tevékenysége közel sem olyan jelentős, mint nyomdai részlegének működése. Mivel a legtöbb kiadónak (Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség, Híd Kiadóvállalat, Testvériség–Egység Könyvkiadó) nem volt nyomdája, könyveiket a ~ nyomta, de a ~ kiadásában jelent meg 1965-ig, a tankönyvkiadó megalakulásáig a legtöbb jugoszláviai magyar tankönyv, s néhány szépirodalmi mű. Az utóbbiak megjelenítésének rendszeresítésére gondolhatott a kiadó, amikor beindította a ~ Könyvtár c. sorozatot, melyben azonban csak egyetlen kötet jelent meg (KVAZIMODO BRAUN István *Testamentum* c. regénye).

Ir: CSÁKY S. Piroska, A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, Újvidék, 1973; Uő, Vajdasági magyar könyvek 1918–1945, uo., 1988.

Minikönyv Múzeum (1983–). Újvidéken a Forum kiadóház kiállítási folyosóján 1983. dec. 23-ától látható állandó tárlat. A Bada István és Johanna minikönyveinek gyűjteménye 16 tárlójában 32 ország 46 kiadójának 4323 (20x20 mm méretű mikro-, 70x70 mm miniés 100x100 mm miniatűr könyvnek nevezett) kiadványa található. A ~ gyűjteményét eddig 37 nemzetközi kiállításon mutatták be és rendre aranyéremmel vagy első díjjal jutalmazták.

MIRNICS Gyula (Kishegyes, 1978. dec. 13.): prózaíró. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1997) Szabadkán végzi, a szegedi JATE hallgatója. – 1998: Sinkó-díj. – Szerepel a *Dombosi történetek* (1998) c. novellaantológiában.

Ir: HARKAI VASS Éva, Indoklás, Tan 1998/31; FEKETE J. József, „Elkülönbözött” próza, MSzÓ 1998. aug. 15.; ATOM/TOMKISS Tamás/, A reggeli kávé eredeti célja, Az Irodalom Visszavág 1998/1.

MIRNICS József (Szabadka, 1923. aug. 23.–Újvidék, 1979. dec. 21.): történész, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1942) szülővárosában végzi, 1946-ban Újvidéken egyéves tanárképző tanfolyamot fejez be, majd távhallgatóként Belgrádban történelemtanári (1950) diplomát szerez. 1962,

Belgrád: a történelemtudomány doktora (*A bácskai munkásmozgalom a Magyarországi Szociáldemokrata Párt megalakulásáig*). 1978: a Vajdasági Magyar Tudományos és Művészeti Akadémia levelező tagja. – A gimnáziumi érettségi után tisztviselő szülővárosában, 1944-ben a VIII. Vajdasági Brigád tagja. 1945-ben a szabadkai milícia politikai biztosa, 1946–1956: a szabadkai gimnázium előadója, történelemtanára, majd az iskola igazgatója. 1956–1964: a tartományi pártbizottság levéltárának osztályvezetője, majd igazgatója. 1964–1979: docens, (1968:) egyetemi rendkívüli tanár, (1973:) egyetemi rendes tanár az Újvidéki Egyetem BTK Történelem Tanszékén, 1972–73: a BTK prodékánja.

M. A bácskai munkásmozgalom a Magyarországi Szociáldemokrata Párt megalakulásáig, tan., Újvidék, 1967; A bácskai németek a második világháborúban, MSzÓ 1976. jún.–júl.

Ir: MÉSZÁROS Sándor, A bácskai németek a második világháborúban, OésN 1975/12.

MIRNICS Júlia (Óbecse, 1928. jan. 21.–Újvidék, 1976. dec. 1.): nyelvész, pedagógus. – Az elemi iskolát szülővárosában, a gimnáziumot (1947) Szabadkán végzi, az újvidéki Tanárképző Főiskolán (1949) általános iskolai tanári, a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) középiskolai tanári oklevelet szerez. 1972, Budapest: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből. – 1949–1959: középiskolai tanár Szabadkán, 1959–1967: gimnáziumi tanár Újvidéken, 1967–1976: lektor a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken.

M. Bácsstopolya és környéke földrajzi neveinek adattára (Penavin Olgával és Matijevics Lajossal), Újvidék, 1975.

MIRNICS Károly, Pannonhalmi Károly (Szabadka, 1937. ápr. 11.): szociológus, publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1955) Szabadkán végzi, Újvidéken a BTK Történelem Tanszékén (1959) diplomál. 1966, Belgrád: a szociológia tudományának magisztere. – 1960–62: Belgrádban a Társadalomtudományi Intézet tudományos kutatója, 1962–64: Újvidéken a Tartományi Szociális Kutatóközpont, 1964–68: a Tartományi Szakszervezeti Tanács szakmunkatársa, 1968–1980: a Tartományi Oktatási és Művelődési Titkárság tanácsosa,

1980–1992: a Tartományi, majd Köztársasági Statisztikai Hivatal szakmunkatársa. 1993: nyugdíjas.

M. Kisebbségi sors, tan., Újvidék, 1993; Kis-Jugoszlávia hozománya, Bp., 1996.

Ir. BORDÁS Győző, ~, Kisebbségi sors, Híd 1993/12; VAJDA Gábor, A délvidéki magyarság életlehetőségeiről, 1995 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000.

MIRNICS L. Zsuzsa (Újvidék, 1973. nov. 21.): költő, prózaíró, pszichológus. – Az általános iskolát és a pedagógiai középiskolát (1992) szülővárosában végzi, egyetemi diplomát az ELTE pszichológia szakán (1997) szerez.

M. Varázshot fonákja, v., Újvidék, 1998.

Ir. FEKETE J. József, „Lenni akarok”, MSzó 1998. júl. 11.; TOLDI Éva, ~, Varázshot fonákja, Híd 1998/9.

MIRNICS Zsuzsa (Ómoravica 1940. febr. 11.): prózaíró, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1959) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1963) diplomál. – 1963–64: a Magyar Szó, 1964–1970: az Ifjúság/Képes Ifjúság, 1970–1987: a Dolgozók újságírója, 1987–1997: a Jó Pajtás, Mézeskalács főszerkesztője. 1993: nyugdíjas. – 1973: Neven-díj.

M. Égig érő fák, ifjúsági r., Újvidék, 1971; Ellopott csillagok, ifjúsági r., uo., 1973; Órásköz 12, ifjúsági r., uo., 1973; Kapaszkodó, ifjúsági r., uo., 1988; Mesevirág, próza, uo., 1998.

Ir. JUNG Károly, Vallomás a kamaszkorról, MSzó 1972. febr. 19.; CSORDÁS Mihály, Egyéniségformáló ifjúsági regény, Űz 1973/1; JUNG Károly, Az eszmélés szomorúsága, MSzó 1974. jan. 5.; VARGA Zoltán, Két ifjúsági regényünkről, 1974 = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; VARGA Vera, Vigyázat, gyerekek!, ÉsI 1974. máj. 25.; JUNG Károly, Leányregény egy hősi korszakról, MG 1980. márc. 5.; VARGA István, Egy téma többhangú változata, Űz 1980/4; F. KOMÁROMI Gabriella, A hetvenes évek ifjúsági regényei, Bp., 1981; MAROS Dénes, ~, Órásköz 12, Nszab 1981. júl. 3.; VAJDA Gábor, Feltáró behelyettesítés, KI 1981. dec. 16.; LOVAS Ildikó, Gondolatok egy ifjúsági regényről, ÚjSymp 1988/274; VARGA István, Kamaszkori veszedelmek, Űz 1988/9 VAJDA Gábor, Tanácsstalanság, MSzó 1989. febr. 25.; TOLDI Éva, ~, Mesevirág, Híd 1998/9.

A Mi Világunk (1928/?/): lap. – Zentán Csányi Endre és Majtényi Mihály alapította irodalmi lap, melynek létezéséről csak utalásokból tudunk.

MOJZES Antal (Bajmok, 1934. máj. 2.): helytörténész, pedagógus. – Az elemi és az algimnáziumot szülőhelyén, a tanítóképzőt (1955) és a Pedagógiai Akadémiát (1977) Szabadkán végzi. – 1955-től nyugdíjazásáig szülőhelyén pedagógus.

M. Munkásmozgalom Bajmokon, krónika, Szabadka, 1984; A közoktatás története Bajmokon, tan., uo., 1985; Bajmok művelődési krónikája I., II., Újvidék, 1992, 1993; A bajmoki önkéntes tűzoltóegyesület krónikája, Bajmok, 1994; Halottak napja Bajmokon. A bajmoki razzia 1944. nov. 2., Kanizsa, 1994.

Ir. SOLTIS Gyula, Mába világító fáklya, CsK 1993. júl. 15.; MATUSKA Márton, Az első monográfia a vérengzésekről, ÚHN 1995. ápr. 7.

MOLCER Mátyás (Szabadka, 1935. máj. 9.): költő, kritikus, zeneszerző, pedagógus. – Az általános iskolát és a zeneiskolát (1955) Szabadkán, a zeneakadémia zongoraművész szakát (1960) Zágrábban végzi. Tanulmányait Olaszországban és Svájcban folytatja. 1976, Siena, Zürich, Szkopje: zongoraművészi magiszteri fokozatot nyer. – 1961–1973: a szabadkai zeneiskola tanára. 1973–78: a Magyar Szó újságírója, zenekritikusa. 1978– ismét a szabadkai zeneiskola tanára.

M. Versek, Szabadka, 1963; Öröktől fogva, v., uo., 1966; Odysseia, v., uo., 1967; Odysseia, Pókfonál az értelemig, v., uo., 1967; Mozaik (Bede Bélával, Pavao Bačićtyal, Jakov Kopilovičtyal), v., uo., 1966; Érted szólok, v., uo., 1969; Haiku, v., uo., 1970; Villanásnyi öröklét, v., uo., 1995; Szó a vészben, v., uo., 1995; Tört fuvólára, v., uo., 1999.

Műford. Jakov Kopilović, Medáliák, v., Szabadka, 1971; Milovan Miković, Az árulás vizsgálata, v., uo., 1991.

Ir. URBÁN János, A tisztára mosott hit fényével, MSzó 1969. júl. 5.; BOGDÁNFY Sándor, Zene és erkölcs, MSzó 1970. jan. 18.; DÉR Zoltán, Az önismeret szilárdsága, 7N 1970. febr. 27.; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1973. jan. 5.; GUBÁS Ágota, Embernek maradni 7N 1995. aug. 2.; VAJDA Gábor, Háborútól nyomorgatva, SzHN 1996. júl. 11.

MOLNÁR CSIKÓS Attila (Zenta, 1942. okt. 3.): prózaíró, publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1961) szülőhelyén végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1967–1969: külföldön él, 1969– a 7 Nap munkatársa, riportere, tárcaírója.

M. Szóparázsnál, tárcanovellák, Újvidék, 1994.

MOLNÁR CSIKÓS László (Zenta, 1950. febr. 17.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát Zentán és Adán, a gimnáziumot (1968) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1973) diplomál. 1976, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1986, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*A melléknévi igeneves szerkezet transzformjai a magyarban*). – 1973–76: kutatóasszisztens a Hungarológiai Intézetben, 1976–1992: asszisztens, (1986:) tudományos kutató, (1987:) docens a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében/a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken, 1992– egyetemi rendkívüli tanár, (1997:) egyetemi rendes tanár a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken. 1995– a zombori Tanárképző Kar, 2000– a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékének vendégtanára. 1983–87: a Hungarológiai Közlemények főszerkesztője.

M. A mai magyar nyelv mondattani kérdései, tan., Újvidék, 1987; A melléknévi igeneves szerkezet transzformjai a magyarban, tan., uo., 1988; Munkahelyi és munkáskétnyelvűség, tan., uo., 1990; Hogy is mondjam?, tan., cikkek, uo., 1993; Böngészések nyelvhasználatunk eszköztárában, nyelvművelő írások, uo., 1993.

Ir. BACHÁT László, ~, A melléknévi igeneves szerkezet transzformjai a magyarban, MNy 1991/1–2; DOBRENOV Mária, Munkahelyi és munkáskétnyelvűség, Tan 1991/24; LÁNCZ Irén, A melléknévi igeneves szerkezet transzformjai a magyarban, uo.; KEMÉNY Gábor, Nyelvművelő könyv a Vajdaságból, Édes Anyanyelvünk 1994/1; PAPP György, Évtizedes nyelvőrsegen, Hid 1996/2–3.

MOLNÁR Rózsa Mária (Padé, 1943. aug. 17.): prózaíró. – Az általános iskolát Kikindán, a gimnáziumot (1962) Beeskereken, a Képzőművészeti Főiskolát (1970) Újvidéken végzi. – 1965/2– 1966/18: az Új Symposion titkárnője, 1975– az Újvidéki Televízió munkatársa. – 1978: Neven-díj.

M. Szobalány voltam Londonban, r., Újvidék, 1978; A baniana árnyékában, r., uo., 1997.

Ir. JUHÁSZ Géza, London hűtlen szerelme, Dolg 1979. nov. 22.; VUKOVICS Géza, India büvkörében, MSzó 1997. máj. 17.

MOLNÁR Rózsa (Rábé, 1965. márc. 30.): költő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőfalujában, a középiskolát (1983) Szabadkán végzi, a szabadkai Pedagógiai Akadémián (1986), majd a szegedi Hittudományi Főiskolán (1993)

diplomál. – 1993– az orosz-lamosi általános iskolában tanít, illetve a helyi plébániahivatal hitoktatója.

M. Halk léptek, v., Szabadka, 1999.

Mondavilágunk (1990–1994): könyvsorozat. – A magyar mondavilág ismert kérdésköreinek vajdasági gyűjtések alapján történő bemutatása Jung Károly válogatásában. A ~ kötetek: 1. *Mátyás király országlása*, 2. *Szent Péter atyafisága*, 3. *Rózsa Sándor menedéke*, 4. *Tündér Ilona kertje*.

Mozaik (1921): hetilap. – A Vasárnaphoz és a Kultúrélethez hasonlóan csak a lap iránti kérelemről tudunk, melyet Huberth János és Deák Sándor nyújtott be a szabadkai polgármesteri hivatalhoz „egy magyar irodalmi és művészeti” hetilap kiadása céljából. Bár a hivatal tudomásul vette a bejelentést, a lapnak sehol sincs nyoma.

MUHI János (Mohol, 1913. júl. 26.– Szeged, 1969. nov. 5.): helytörténész, publicista. – Az elemi iskolát és a középiskolát (1929) Moholon végzi. – 1935– 1941: a zombori Új Hírek munkatársa, szerkesztője, 1941–44: a Dél-Bácska szerkesztője. Fogságból hazatérve Moholon táskakészítő iparos, hivatalnok a gunarasi tanyavilágban és Zentán, 1947– 1952: Szabadkán pénzügyi ellenőr az Integral Építőipari Vállalatban, majd főkönyvelő a Solid Cipőgyárban, 1957– 1967: a Magyar Szó szabadkai munkatársa. 1968: nyugdíjas.

M. Zombor története, tan., Zombor, 1944; Mesélő múlt, helytörténeti tan., Szabadka, 1979.

Ir. CSUKA János, Zombor története, So 1944/7; FEHÉR Ferenc, Szabadka és környékének múltjából, MSzó 1980. jan. 29.; TOMÁN László, Helytörténeti riportok, MG 1980. márc. 15.; HORVÁTH Mátyás, Múltidéző, Úz 1980/3; KALAPIS Zoltán, ~, Életrajzi kalauz, MSzó 1993. júl. 31.

MUNK Artúr (Szabadka, 1886. máj. 25.– Szabadka, 1955. nov. 8.): prózaíró, orvos. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1903) szülőhelyén végzi, Budapesten szerez orvosi diplomát, majd cselédkönyves orvos a János Kórházban. Utána hajóorvos a Fiume–New York között közlekedő óceánjárón, illetve a Carpathián, amely elsőnek siet a Titanic hajótöröttjeinek mentésére. 1914 közepétől 15 hónapon át orvos-főhadnagy az első világháborúban, 1917-ben orosz fogságba esik, 1921-ben szabadul,

hazatérés után orvos Szabadkán. – Szerepel a Dettre–Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a Bács megyei Napló 1929. évi *Almanachjában*, ill. az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. A nagy káder, r., 1930; A hinterland, r., Szabadka, 1933; utószó Bori Imre, Újvidék, 1981; Köszönöm addig is . . . r., uo., 1956; Bácskai lakodalom, r., uo., 1961; A repülő Vucsidol, r. (Csáth Gézával és Havas Emillel), Szabadka, 1978, Budapest, 1980; Napló 1915–1916, Szabadka, 1999.

Ir. SCHÖPFLIN Aladár, Hadifogoly-könyvek, Nyug 1929. II.; SZENTELEKY Kornél. ~, A hinterland, 1933 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug 1933. II.; BORI Imre, Köszönöm addig is... ~ regénye, Ifj. 1954. jún. 4.; BRAUN István, ~, Híd 1955/12; SZIRMAI Károly, A nagy káder írója, 1956 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; DÉR Zoltán, Becsvágy és földhözragadság, 1978 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; SZAKOLCZAY Lajos, A nagyravágyás torzképe, 1980 = Sz. L., Ötágú síp, Bp., 1989; LÉVAY Endre, Jugoszláviai magyar regénykönyvtár, Űz 1982/3; VAJDA Gábor, Árnyoldalak, Híd 1982/5; LÉVAY Endre, ~, Űz 1985/11; MAGYAR László, Újabb (?) adalékok egy regényhez, 7N 1989. júl. 14.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Munkánk (1945/?/–47): diáklap. – Szabadkán, főleg a gimnázium diákjainak írásait közlő, Dévavári Zoltán szerkesztésében megjelent

közlöny, amelyben a jugoszláviai magyar irodalom és újságírás későbbi ismert művelői (Ács Károly, Fehér Ferenc, Kopeczky László, Pap József, Sáfrány Imre, Vukovics Géza stb.) publikálták zsengeiket.

Muratáj (1989–): folyóirat. – Szlovéniában, Lendván kiadott irodalmi, művelődési, társadalomtudományi és kritikai folyóirat, amely 1985 és 1989 között a Népújság mellékleteként jelenik meg, 1989-től évi kétszeri megjelenéssel önállósul, 1995-től kiadója a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet. Főes felelős szerkesztő Varga József.

Művelődés (1980–1983): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata.

Művelődési életünkről (1979–1980): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata.

Művelődési Körkép (1994–): a Szabad Hét Nap művelődési rovata.

Művelőd és Naplód (1990–1994): az Újvidéken megjelent Napló c. magánlap művelődési, irodalmi rovata.

NAGY István (Magyarittabé, 1958. dec. 2.): néprajzkutató. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Becskerekén (1977) végzi, az újvidéki Elektrotechnikai Főiskola hallgatója. 1988-ban Pécsen C kategóriás, 1990-ben Bp.-en B kategóriás néptáncoktatói képesítést szerez.

M. Bajkúti Szűz Mária, könyörögj éretünk! tan. (Raj Rozáliával), Tóthfalu, 1993.

NAGY István, P. (Székelykeve, 1961. jan. 10.): költő, kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1980) Pancsován és Kovinban végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1986) diplomál. – 1987–1993: a Forum Könyvkiadó szerkesztője. 1993: Magyarországra költözik, gimnáziumi tanár Szolnokon. – 1986: Sinkó-díj.

M. Alkalmatlan évszak, v., Újvidék, 1985; Köralagút, r., uo., 1990; Holtidény, v., uo., 1993; A hely grammatikája, v., Szolnok, 2000.

Ir. TOLDI Éva, Biztató bemutatkozás, 1985 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; DÉR Zoltán, Meddő vadászat, 7N 1985. jún. 28.; MÁK Ferenc, Az idegen csend hatalma, Űz 1990/4; CSÁNYI Erzsébet, „Beleköpnék a ragyogásba”, ÚjSymp 1990/293–294; PISZÁR Ágnes, Hagyomány nélkül, ÚjSymp 1990/293–294; VAJDA Gábor, A zártság élménye, 7N 1990. szept. 14.; HERCEG János, Köralagút, MSzó 1990. dec. 8.; BORI Imre, Tünődés a harmincéves költő ősz hajáról, 1992 = B. I., Írók, események, jelenségek, Újvidék, 1997; HARKAI VASS Éva, Reflexió és önreflexió, 1993 = H. V. É., Ezredvégi megálló, uo., 1998; BORI Imre, Vers, 1993 = B. I., Hétről hétre, uo., 1998; LOVAS Ildikó, A költő tágassága, MSzó 1993. júl. 10.; BÁNYAI János, A hely elvesztése = B. J., Mit viszünk magunkkal?, Újvidék, 2000.

NAGY Sándor (Törökbecse, 1912. febr. 1.–Újvidék, 1995. okt. 5.): régész. – A középiskola után, 1937-től Milo Milunovićnál festőnek tanul a belgrádi Képzőművészeti Főiskolán. – 1941–46: rajztanár, 1946–1953: múzeumigazgató Becskerekén, 1948-ban politikai vád alá

helyezik, de bizonyítékok híján felmentik. 1953–1979: középkorkutató Újvidéken a Vajdasági Múzeumban. 1979: nyugdíjas.

M. Dombó, tan., Újvidék, 1974, 1985.

Ir. SZEKERES László, Göröngyös utakon járva, Űz 1975/4; Uő, Legfontosabb építészeti emlékeink egyikéről, Űz 1986/1–2; Uő, ~, Hid 1995/10–11; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. szept. 28.

NAGY SÍVÓ Zoltán (Padé, 1927. febr. 13.): helytörténész, pedagógus. – Az elemi szülőhelyén, a polgárit Kikindán, Szabadkán és Moholon, a tanítóképzőt Újvidéken és Szabadkán (1948) végzi, egyetemi oklevelet a belgrádi Bölcsészettudományi Kar Történelem Tanszékén (1955) szerez. – 1948–1952: Vojlovicán tanító, 1952–55: előadó, 1955–1960: tanár, 1960–62: Pancsován általános iskolai, 1962–1978 gimnáziumi, 1978–1989: technikum tanár. Iskolaigazgató Vojlovicán, majd a pancsovai gimnáziumban. 1989: nyugdíjas.

M. Bukovina, mit vétettem?, szociográfia, Újvidék, 1999.

Ir. NÉMETH Ferenc, „Ha este beszélgettek, sokszor Bukovinát, Andrásfalvát emlegették”, Hid 2000/1–2; BURÁNY Nándor, Szívszorító, MSzó 2000. márc. 11.

Napló → Bács megyei Napló

Napló (1990–1997): hetilap. – Újvidéki szabadelvű magánlap (első szám: 1990. máj. 9., utolsó szám: 1997. jún. 11.) alapító igazgató és főszerkesztő Bódis Gábor és Németh Árpád (1991. júl. 11-étől csak Bódist, 1996. jan. 3-ától ismét Némethet is jegyzi az impresszum), megbízott főszerkesztő (1993–96), majd főszerkesztő (1996–97) Keszég Károly. A ~ rovata a Művelődés és Naplód (1990–1994).

Napsugár (1952–): rovat. – A Magyar Szóban előbb Vukovics Géza, majd Laták István, Fehér Ferenc, 1970–2000: Farkas Zsuzsa, 2000–Molnár Eleonóra szerkesztésében hetente egy-két oldalon megjelenő gyermekrovat.

Ir. KASZÁS Károly, A ~ 300. száma alkalmából, MSzó 1978. febr. 1.

Naptár (1971–). – Sokáig, a 60-as években szövetkezeti, földműves naptárként jelent meg, de kivált 1971-től, amikor máig használatos nevét kapja, s amikor Szúnyogh Sándor szerkesztésében szemleszerűvé változik (alcíme: a szlovéniai magyarok szemléje), a ~ a szlovéniai magyarok számára folyóiratpótló kiadvány, amely szerény keretek között, de „műhelyévé vált a kibontakozó irodalmi életnek” (Bence Lajos). A koncepcióváltást ígérő szerkesztői elképzelés csak a 70-es évek végén ért be, ekkor lett a ~ művelődéstörténeti és irodalmi szemle. 1991-től a ~ a szlovéniai magyarok évkönyve alcímet viseli. A ~ kiadója a muraszombati Pomurska založba (1960–1990), a lendvai Szlovéniai Magyar Írócsoport (1991–93), majd a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet (1994–).

Ir. BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996.

NEBOJSZA István (Topolya, 1953. nov. 1.–Topolya, 1991. júl. 13.): költő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1972) szülővárosában végzi. – 1976–1991: községi hivatalnok Topolyán.

M. Itthon, v. Topolya, 1986.

Ir. HARKAI VASS Éva, „Hangulatok hívnak hevesen”, Üz 1987/7–8.

„Nehéz virradás” (1974): antológia. – A Híd 1974/5–6. számának melléklete, amely Domonkos István válogatásában és bevezetőjével a folyóiratban 1934–1941 publikált versekből közöl válogatást. A ~ magyar szerzői Atlasz János, Bencz Boldizsár, Csépe Imre, Gál László, Kolozsi Tibor, Laták István, Sinkó Ervin, Thurzó Lajos, Zákány Antal, Zsáki József.

NÉMETH Ferenc (Bóka, 1956. máj. 19.): művelődéstörténész, tisztviselő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1974) Becskereken végzi, az Újvidéki Egyetem Jogi Karán (1979) főiskolai képesítést szerez. – 1981–83: a Magyar Szó becskerekai tudósítója, 1983–86: az Újvidéki Rádió bemondója, munkatársa, 1986–2000: a Forum-ház lapterjesztő osztályának vezetője, 2000– a Családi Kör munkatársa.

M. A torontáli szőnyeg, tan., Újvidék, 1993; Bittermann Károly és a szabadkai nyomdászat kezdetei, tan., Szabadka, 1994; A Fülep család Becskereken, tan., Újvidék, 1997; Streitmann Antal, monogr., uo., 2000.

Ir. TOLDI Éva, ~, A torontáli szőnyeg, Híd 1993/12; NÁRAY Éva, Az ipartól a művészetig, Híd 1994/9; VÁNDOR Klára, ~, A torontáli szőnyeg, Honismeret, 1995/1; KALAPIS Zoltán, A bánati múltkutató bácskai kirándulása, MSzó 1995. ápr. 8.; MAGYAR László, Az első szabadkai nyomdász nyomában, Bo 1995/5; SZELI István, A kultúra éltető műhelyéből, 1995 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; BÁNSZKY Mária, ~, A torontáli szőnyeg, Híd 1995/10–11; KALAPIS Zoltán, Művelődéstörténetünk nyeresége, MSzó 1997. jún. 28.; NÁRAY Éva, Egy „békebeli” művészember, MSzó 2000. júl. 10.

NÉMETH István (Kishegyes, 1930. aug. 18.): prózaíró, publicista. – Az elemi iskolát szülőhelyén és Topolyán végzi, Szabadkán jár építészeti középiskolába. – 1954–55: tisztviselő Kishegyesen, 1955–1965: az Ifjúság munkatársa, 1965–1989: a Magyar Szó riportere. 1989: nyugdíjas. – 1972, 1985, 1996 (Danyi Magdolnával): Híd Irodalmi Díj, 1974: Neven-díj, 1976, 2000: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1986: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Parasztkirályság, nov., Újvidék, 1954; Egy ember ül az udvaron, elb., uo., 1959; Lepkelánc, gyermeknov., uo., 1961, 1965, 1976; Hütlen este, elb., uo., 1964; Vadalma, ifjúsági r., uo., 1970, 1984; Sebestyén, ifjúsági r., uo., 1972; Zsebtükör, riportok, utószó Gerold László, uo., 1973; Ki látta azt a kisfiút?, gyermeknov., uo., 1973; Szomszédok vagyunk, riport, uo., 1976; Hajnali utazás, gyermeknov., uo., 1978, 1979; Egy múzeum tárgyai, riportok, útijegyzetek, uo., 1979; Kertmozi, jegyzetek, uo., 1980; Szeptemberi emlék, vál. nov., vál., előszó Szelei István uo., 1981; Vörösbege, gyermeknov., uo., 1983; Arcok zsebtükörben, riportok, uo., 1984; Hegyomlás, elb., uo., 1985; Dízszudvar, tárcák, karcolatok, uo., 1989; Mogyorófavirág, vál. nov., vál., utószó Jung Károly, uo., 1990; Kánaáni történetek, önéletrajzok, vallomások. Vass István, Lajos Mihály, Dezső Antal, Morel András, Bálint József önéletrajza, közreadja ~, uo., 1994; Jegykendő, vasárnapi írások 1984–1994, uo., 1995; Házioltár, családi krónika, uo., 1996; Bűhüm meg a Lotyogi, mesék, uo., 1996; Ünnepe Raguzában, publ., uo., 1998; Ima Tündérlakért, nov., publ., uo., 2000.

Ir. BORI Imre, Parasztkirályság. ~ elbeszélései, Híd 1955/2; HERCEG János, ~ novelláskönyvről, 1959 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; BORI Imre, Faluvége és a külváros között = B. I., Az ember keresése, Újvidék, 1960; M. I., ~, Egy ember ül az udvaron, IÚ 1960/17; GEROLD László, Cserebere, Ifj 1961. szept. 14.; VÉGEL László, Impresszió és idill, Symp 1964. szept. 10.; TOMÁN László, A hűtlenség kezdetén, Híd 1964/10; VASS József, ~, Hütlen este, Alf 1965/8; SZÜCS Imre, Horzolt üveggolyó, MSzó 1970. okt. 31.; HORNYIK Miklós, Egy vajdasági realista, 1970 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; BORI Imre, Drámák

– színpad nélkül. Uborka milliói, 1970 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, *uo.*, 1973; JUNG Károly, Egy kamasz naplója, *MSzó* 1972. okt. 21.; JUHÁSZ Erzsébet, ~, Sebestyén, *ÚjSymp* 1973/93; DÉR Zoltán, Egy különös kamasz vakációja, 1973; Etűdök egy kisiúróról, 1974; Nosztalgia, ellenponttal = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BÁNYAI János, Tiszta tükör, A riport és ami vele jár, 1973 = B. J., Könyv és kritika II., *Újvidék*, 1977; DANYI Magdolna, A tiszta emberség s a nyelvi tisztaság könyve, *ÚjSymp* 1973/101–102; GÁL László, Egy könyvről, *MSzó* 1973. okt. 14.; JUNG Károly, Egy ismerős kisiúró, *MSzó* 1973. dec. 8.; Uő, A mulandóság gyöngyszemei, *Úz* 1974/1; VARGA Zoltán, Két ifjúsági regényünkről, 1974 = V. Z., Periszkóp, *Újvidék*, 1975; VARGA Vera, Vigyázat, gyerekek!, *ÉésI* 1974. máj. 25.; BENKŐ Ákos, Zsebtükör, *Jkor* 1974/7–8; GION Nándor, Egy díjazott könyvről, *Híd* 1976/11; UTASI Csaba, A Zsebtükör másik oldala, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illón, *Újvidék*, 1982; BORI Imre, Az olvasó jegyzetei, *MSzó* 1976. dec. 4., 18., 25.; HERCEG János, ~, Szomszédok vagyunk, *Híd* 1977/5; TOLNAI Ottó, *ua.*, *uo.*; BERETKA Ferenc, A tartalmi-nyelvi szintézis felé, *ÚjSymp* 1977/142; VAJDA Gábor, Életorsók, terepszemlék, *MSzó* 1980. jan. 12.; JUHÁSZ Géza, Állandóan az igazat írni, 1980 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, *Újvidék*, 1983; CSORDÁS Mihály, Különös egyensúly. Arcképvázlat, *7N* 1980. aug. 29.–okt. 3.; TŰSKÉS Tibor, ~, Egy múzeum tárgyai, *Fo* 1980/9; FEKETE J. József, Az erőszakolt forma gátjai, 1981; Szétmorzsolódó életmű, 1983; Túl a publicisztikán, 1984; Dokumentumnovellák, 1985 = F. J. J., Próbafüzet, *Újvidék*, 1993; SZAKOLCZAY Lajos, Ceruzasorok az otthonról, *Nszab* 1981. ápr. 10.; HERCEG János, A gyerekkor elégiája, *7N* 1983. jún. 17.; GEROLD László, ~ a szépipró riporter, *Híd* 1983/11; PODOLSKZI József, Szociográfiai mozaik, *Úz* 1985/1; JUHÁSZ Géza, Lemerülni kincsesbányákba, *Híd* 1985/4; VARGA Zoltán, Közelmúltunk villanófényben, *ÚjSymp* 1989/287–288; PODOLSKZI József, Kisemberek a történelmi szélviharban, *Úz* 1986/5; MÁK Ferenc, „... egy kis porszem ebben a felbolydult világban”, 1986; ~ ünnepei, 1989 = M. F., A magam iskolája, *Újvidék*, 1990; ZALÁN Tibor, Négyen a Vajdaságból, *Kv* 1986/9; JUHÁSZ Géza, Nem lehet igaz író, aki... *Úz* 1990/6; SZEKÉR Endre, ~ hűségese hűtlen estéi, *Fo* 1990/7; FEKETE J. József, Az elbeszél világ, *MSzó* 1990. dec. 29.; GEROLD László, „Sziroma élet”, *Híd* 1991/2; HERCEG János, Mogyorófavirág, *CsK* 1991. ápr. 18.; VAJDA Gábor, Nevelő céltatok. ~ válogatott elbeszéléseiről, *Úz* 1991/5–6, 7–8; BÁNYAI János, Mint a kúthoz láncolt bögre, 1992 = B. J., Kisebbségi magyaróra, *Újvidék*, 1996; BORDÁS Győző, ~, Jegykendő, *Híd* 1995/10–11; BENCE Erika, Házak és arcok. ~ prózájáról, 1995 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; FEKETE J. József, A szeretet szövetsége, *MSzó* 1996. máj. 25.; BORI Imre, ~, a hétköznapok szociográfusa, 1996 = B. I., Szociográfia nyomában, *Újvidék*, 1997; BENCE Erika, Szeretetteljes krónika, 1996 = B. E., Szemközt a művel, Szabadka, 1999; BÁNYAI János, Családtörténet oltárral,

Nszab 1996. nov. 20.; BENCE Erika, Szellemi kalandok mai mesékben, *MSzó* 1997. jan. 18.; SERER Lenke, Remény talán van, *int.*, *MSzó* 1997. máj. 24.; GEROLD László, ~, Ünnepe Raguzában, *Híd* 1998/4–5; BENCE Erika, Dubrovnik lakoma, *MSzó* 1998. júl. 18.; MÁRKUS Béla, A feltartóztathatatlan pusztulás, *ÚKp* 2000/6–7; FEKETE J. József, „Saját romjainkon ülve”, *MSzó* 2000. jún. 17.; BENCE Erika, Hazát kereső írások, *Híd* 2000/5; SZELI István, A hetvenéves ~, *Híd* 2000/8; LÁNCZ Irén, „... minden szónak a helyén kell lennie”, *uo.*

NÉMETH Zoltán (Kishegyes, 1956. márc. 18.): publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1974) *Újvidéken* végzi, az Építészeti Kar hallgatója, majd a Közgazdasági Főiskola idegenforgalmi szakán (1979) diplomál. – 1979– a Magyar Szó munkatársa, szerkesztője, (1996–98:) főszerkesztő-helyettese, közben 1997 augusztusától 1998. május közepéig a *Recefcice* c. szórakoztató lap alapítója és igazgatója.

M. Téves csatatéren I., riportok (többekkel), *Újvidék*, 1993; Téves csatatéren II., riportok (többekkel), *uo.*, 1996; Balkáni fenevad, riportkönyv, *uo.*, 1996.

Ir. BURÁNY Nándor, Merni vállalni a lehetetlent is, *Napló* 1996. jan. 6.; TOMÁN László, Balkáni fenevad, *Napló* 1996. jan. 31.

Népkör (1872–): művelődési egyesület. – A Vajdaság területén élő magyarság egyik legnagyobb múltú művelődési intézménye, amelynek szerepe kivált a hivatásos színházzal nem rendelkező két világháború közötti időszakban jelentős, amikor a szabadkai ~ színészgárdája profi színházi színvonalon működött. Legjelentősebb vállalkozása Cziráky Imre *Muskátli* c. népszínművének 1940. jan. 6-ai bemutatása volt, amelyet ezt követően mintegy tíz műkedvelő egyesület vitt színre, s több mint ötvenszer játszottak. Azóta is nemcsak kiegészítő intézménye a vajdasági magyar kulturális életnek, hanem – kivált a válságosabb időkben – átmentő, életben tartó szerepet is vállal és ellát. Számos tevékenységi formái között irodalmi rendezvények is szerepelnek, legújabbban helyet ad a Szabad Líceum vitatribünjének, az *ÉN-kép* c. elő-folyóiratnak, a Theresiopolis Irodalmi Fészeknek.

Ir. Bokréta, Szabadka, 1940; GARAY Béla, A kulisszák világában, *uo.*, 1970; LŐRINC Péter, A ~ száz éve, *Úz* 1978/1, 2, 3; SZÖLLŐSY VÁGÓ László, Népünkkel, népünkért. A Szabadkai ~ krónikája, Szabadka, 1994.

Népoktatás (1948–1956): folyóirat. – Vajdaság Autonóm Tartomány Közoktatásügyi Osztályának időszaki szaklapjaként indult pedagógiai folyóirat, amely 1949/2. számtól neveléstudományi folyóirat alcímmel jelent meg, kiadását előbb a Vajdasági Magyar Kultúrtaács (1951/9–53/2), majd a Vajdasági Pedagógiai Társaság (1953/3–1956/10) veszi át. Három szám után (1949/2. számtól) kéthavonta, 1952-től pedig havonta megjelenő ~ főszerkesztői Kővágó László (1948/1–49/2), Jánosi Gábor (1949/3–49/5), Brunet Elemér (1950/1–56/10). A ~ megszűnése után magyar pedagógiai jellegű folyóirat nincs, cikkeket a Pedagoška stvarnost c. kétnyelvű folyóirat közöl, 1973-ban indul az Oktatás és Nevelés, ennek megszűnése (1991) után évekig, 1997 májusáig, az Új Kép megjelenéséig, ismét nincs magyar pedagógiai folyóirat.

Ir. B. SZABÓ György, Jegyzetek a ~-vitáról, 1953 = B. Sz. Gy., Élmény, szerep, hivatás, Újvidék, 1988; BORI Imre, Egy folyóiratért, 1968 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000.

Népújság (1958–): hetilap. – Kezdetben (1956–58) a szlovén területi újság (Pomurski vestnik) mellékleteként jelent meg kéthetenként, 1958-ban önállósul, alapítója a szlovén állam, megjelentetése a 60-as évek végétől közvetlenül a kisebbségi kormányhivatal hatáskörébe tartozik, 1993-tól a ~ot a Magyar Nemzetiségi Tájékoztatási Intézet adja ki. Ekkor a Muraszombatról Lendvára költözött lap szerkesztősége átszerveződik, a munka fokozatosan professzionalizálódik, a megjelenési körülmények korszerűsödnek, színes borítóval jelenik meg a havonta egy alkalommal IFI c. mellékletet is tartalmazó hetilap, amely „egy kis közösség informálásában játszik / . . ./, a nemzettudat, a sorsközösség és az összmagyar viszonyrendszerben való gondolkodás terén fejt ki fontos szerepet / . . ./ és fontos láncszem

szeretne lenni” (Bence Lajos) a szlovén–magyar kapcsolatok fejlődésében is. A ~ melléklapja a Muratáj (1985–88) irodalmi rovata a Visszhang (1989–). Szerkesztők Dragan Flisar, Vild József, Varga Sándor, Bádi Zsuzsa, Benkó Irma.

Ir. BENCE Lajos, A következő évezredben is ~, Napt 2000, Lendva, 1999.

Neven-díj (1960): Gyermekekés ifjúsági könyvekért járó szerbiai díj, amelyet a magyar írók és költők közül Bogdánfi Sándor, Brasnyó István (kétszer), Burány Nándor, Deák Ferenc, Gion Nándor, Jung Károly, Mirnics Zsuzsa, Molnár Rózsa Mária, Németh István (kétszer) kapott.

NOVOSZEL Andor, *Kakoszi* (Novoszelló, 1886. márc. 17.–Budapest, 1928. ?): író. – Mivel ~ születésekor megszűnt a novoszellói tanyasi iskola, apja Tordán kap tanítói állást, később a család Zentára kerül, ahol ~ elvégzi a középiskolát. – Zentán városházi hivatalnok. Harcol a világháborúban, súlyos sérüléssel orosz fogságba kerül. Hazatérése után előbb rokkant munkanélküliként alkalmi munkákból él, majd a hetente háromszor megjelenő Friss Újság segédszerkesztője, s a helyi mozi üzemeltetője. Korai halála a harctéren szerzett sérülésével magyarázható. – 1925-ben megnyeri a szabadkai Napló tárcanovella-pályázatát, s ettől kezdve ~ itt közli a szegedi népiesek követőjeként írt anekdotikus történeteit.

M. Így a koma . . . , elb., Szabadka, 1928; Föld és mag, elb. (Móra Istvánnal, Kristály Istvánnal, Cziráky Imrével), utószó Bori Imre, Újvidék, 1971.

Ir. MILKÓ Izidor, ~, 1928 = M. I., Harun al Rasid, Újvidék, 1966; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, uo., 1961; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; BÁNYAI János, Hagyományaink 1971 = B. J., Könyv és kritika, uo., 1973; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. márc. 16.

NY

Nyelvművelő Füzetek (1984–1993): MOLNÁR CSIKÓS László, *Hogy is mondjam?*; könyvsorozat. – A nyelvtudomány és a PENAVIN Olga, *Nyelvjárás és köznyelv*; SZELI István, *Nyelvhasználatunk etikája; Nyelvművelő tanulmányok, nyelvészeti írások publikálására írások*, vál. Jung Károly, Tomán László, Vajda létrehozott füzet sorozat. A ~ben jelent meg: József. ÁGOSTON Mihály, *A földrajzi nevek írásmódja*;

Oktatás és Nevelés (1973–1991): folyóirat. – A Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány Pedagógiai Társaság kiadásában induló pedagógiai folyóirat. – Megjelenését széles körű társadalmi akció sürgette, lévén hogy önálló magyar nyelvű szakfolyóiratunk, a Népoktatás megszűnése óta (1956/10) nem volt – feladata a „magyar nyelv anyanyelv-kénti és nem anyanyelv-kénti tanításának és ápolásának”, valamint a nemzeti történelem, zene, képzőművészet oktatásának segítése. Az 1973 novemberében indult, évente ötször megjelent ~ első felelős szerkesztője Bodrogvári Ferenc, főszerkesztő Tóth Lajos (1973/1–1977/22), a két funkció egyesítése után pedig Palusek Béla (1977/23–1988/75), Satai Pál (1988/76–1990/84), Savović Margit (1990/85–86–1991/93) jegyzi az ~t.

Jr. BORI Imre, Pedagógiai folyóiratunkról, 1968 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; TOMÁN László, Tények és nézetek, Híd 1968/4; TŐKE István, Kell-e magyar nyelvű pedagógiai folyóirat? MSzó 1968. ápr. 20.

Olvasás öröme (1996): antológia. – A Fehér Ferenc Könyvbarátok Köre kiadásában, Bada István és Johanna szerkesztésében megjelent kötet 80 klasszikus magyar és jugoszláviai magyar író első olvasmányélményéről írt vallomását tartalmazza. Az ~ c. válogatásban a jugoszláviai magyar írók közül Bada Tibor, Bányai János, Bogdánfi Sándor, Borbély János, Bordás Győző, Bori Imre, Böndör Pál, Burkus Valéria, Csáky S. Piroska, Deák Ferenc, Farkas Zsuzsa, Fehér Ferenc, Fekete J. József, B. Foky István, Gál László, Géber László, Gobby Fehér Gyula, Harkai Vass Éva, Jódal Rózsa, Jung Károly, Kaupert Pál, Krekovic Ferenc, Losonc Alpár, Majtényi Mihály, Németh István, Pap József, Cs. Simon István, Szekeres László, Szeli István, Székely Tibor, Toldi Éva, Torok Csaba, Varga Zoltán, Vígh Rudolf, Vukovics Géza vallomása olvasható.

Orbis (1996–): folyóirat. – Évente négyszer megjelenő kétnyelvű irodalmi, művészeti és művelődési folyóirat, alapítója és kiadója a Kanizsai Kör Művészeti Műhely. Első főszerkesztő Pató Imre, őt Ljubomir Đukić követi, főszerkesztő, majd a magyar nyelvű szövegek szerkesztője Túri Gábor. Az ~ tematikus számai Hamvas Béla (1997/2), Koncz István (1998/2) munkásságát mutatják be. – 2000: Bazsalikom Műfordító Díj.

Osvit Könyvek (1957–): könyvsorozat. – Szabadkán a Subotičke novine kiadásában megjelenő Lazar Merković műfordító kezdeményezte, elsősorban a helyi nem magyar írók műveinek megjelentetését segítő sorozat, melyben időnként magyar szerzők, előbb az Életjellel közösen Csáth Géza és Kosztolányi Dezső-fordítások (U nepoznatog kući – Ismeretlen házban, 1989; Izabrane pesme – Válogatott versek, 1986), majd önálló kiadásban mai Szabadkán élő írók művei (LOVAS Ildikó, *A másik történet*, nov., 1995; MOLCER Mátyás, *Villanásnyi öröklét*, v., 1995) is helyet kaptak.

Osztriga kérdés (1969): antológia. – Az Új Symposion 51–52. számában megjelent versválogatás, melyben Balogh István, Beszédes István, Börcsök László, Brasnyó István, Danyi Magdolna, Fehér István, Francz Mihály, Fülöp Gábor, Holti Mária, Horváth Valéria, Jung Károly, Kis/s/ Jovák Ferenc, Koliger Károly, Ladik Katalin, Maurits Ferenc, Medve Rozália, Molcer Mátyás, Raffai Ferenc, Cs. Simon István, Sinkovits Péter, Soós József, Szalma József, Szombathy Bálint, Tóth Ferenc, Utasi Mária, Vajda Gábor, Vicei Károly versei kaptak helyet.

ÖKRÉSZ Károly (Temerin, 1929. jan. 12.): helytörténész, állatorvos. – Az elemi iskolát szülőhelyén és Újvidéken, a gimnáziumot (1949) Szabadkán végzi. Egyetemi diplomát a belgrádi Állatorvosi Karon (1955) szerez. – 1956–1966: állatorvos a temerini Petőfi Mezőgazdasági Birtokon, 1966–1975: a temerini képviselő-testület, ill. végrehajtó bizottság elnöke, 1975–78: az újvidéki Községi Árhivatal igazgatója, 1978–1980: a temerini sertéstelep igazgatója, 1980–86: a Temerin melletti Kamendin birtok igazgatóhelyettese, 1986–1991: Újvidéken a körzeti kamara mezőgazdasági titkára. 1992: nyugdíjas. A temerini helytörténeti múzeum vezetője.

M. A temerini plébánia története, tan., Újvidék, 1993; Lelke üdvére állította. Temerini keresztek, tan., uo., 1997; „Míg Temerinbe’ magyar szántani fog . . .” Temerin történetéből 1332–1867, monogr., Újvidék, 1999.

Jr. KONTRA Ferenc, Akik mertek, MSzó 1993. dec. 16.; KALAPIS Zoltán, Örökös küzdelem a fennmaradásért, MSzó 1993. dec. 19.; B./eszédes/ V./aléria/, Egyháztörténeti monográfia Temerinről, ÚHN 1994. ápr. 15.; HERCEG János, Temerini történelem, SzHN 1994. dec. 1.; NÉMETH Ferenc, Temerini jobbágsorsok letúnt századok viharaiiban, Híd 1999/5–6.

Örtúz (1931–34): ifjúsági lap. – Első száma az 1931-ben a szabadkai gimnáziumban érettségizők albumának („44 osztálytárs emlékének”) nyomán 1931 szeptemberében jelent meg sokszorosított formában, Kis József szerkesztésében. Az ~nek 1931-ben és 1932-ben összesen hét hektografált száma volt, 1932 májusától a becskerekai Magyar Közművelődési Egyesület segítségével nyomdában készült, I. évfolyamként jelölve, majd négy szám után visszatértek a sokszorosított változathoz. A rendszeres megjelenést anyagi gondok gátolhatták, mert még csak néhány szám készült el (1933-ban öt), és 1934-ben egyetlen szám után végleg megszűnt ez a szépirodalmi

sajtónk történetében úttörő vállalkozás, amely az első nyomdai szám bevezetője szerint tanítani akarta azokat, akiknek nem volt módjuk tanulni vagy anyanyelvükön tanulni, és egyben szellemi közösséget kívánt teremteni a jugoszláviai magyar ifjúság számára, s bizonyítani szerette volna az itteni fiatalok tehetségét, irodalom iránti fogékonyságát, érdeklődését. Ennek megfelelően az első szám Az ifjúság ereje c. cikket Szenteleky írta. Az ~ annak ellenére, hogy csak néhány számot ért meg, valóban a konstituálódó jugoszláviai magyar irodalom fontos lapja volt, itt publikált Arányi Jenő, Czako Tibor, Dudás Kálmán, Govorkovich János, Illés Sándor, Kolozsi Tibor, Kovács-Sztrikó Zoltán, Laták István, Thurzó Lajos, Tóth Bagi István, Újházi István.

Jr. SZENTELEKY Kornél, Az ifjúság lapja, 1932 = Sz. K., Új lehetőségek – új köteleességek, Újvidék, 2000; PATÓ Imre, Az ~ről: abból az alkalomból, hogy negyvenöt esztendeje elindult rövid útjára, Űz 1976/12; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Összhang (1979, 1981, 1989): antológia. – A gyűjtemény szlovéniai magyar költők verseit tartalmazza, azzal, hogy mellettük a Muraszombaton megjelent első kiadványban Vas és Zala megyei költők, a másodikban karintiai, a harmadikban pedig muravidéki szlovén költők eredetiben és fordításban megjelent versei is megtalálhatók. Az 1979-es kiadás szlovéniai magyar költői Bati Zsuzsa, Bence Lajos, Bernjak Erzsébet, Sz. Kanyó Leona, Szúnyogh Sándor, Varga József. Az 1981-es ~ magyar költői Bati Zsuzsa, Bence Lajos, Sz. Kanyó Leona, Szúnyogh Sándor és Varga József. Az 1989-es ~ szlovéniai magyar költői Bati Zsuzsa, Bence Lajos, Rozsmán Erzsébet, Szúnyogh Sándor, Varga József.

Ötágú síp (1992): antológia. – Budapesten a Diákkönyvtár köteteként Pomogáts Béla

válogatásában és előszavával megjelent kiadvány, melyben a határon túli magyar irodalom íróinak alkotásai kaptak helyet. A jugoszláviai magyar irodalomból Ács Károly, Brasnyó István, Domonkos István, Fehér Ferenc, Gion Nándor, Ladik Katalin, Sziveri János, Tolnai Ottó, Varga Zoltán és Végel László versei, ill. novellái találhatók a gyűjteményben.

Öt perc irodalom (1975–1995): rádióműsor.
– A Szabadkai Rádió szerdai Művelődési Magazinjának rovata, szerkesztő Nagy Mária.

Padlásszoba (1996): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata, szerkesztő Pressburger Csaba, Szakmány Piroska.

PÁLINKÁS József (Torda, 1915. márc. 16.–Eger, 1987. nov. 19.): iskolatörténész, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a tanítóképzőt (1937) Eszéken, a Tanárképző Főiskolát (1949) Újvidéken végzi. Belgrádban a Bölcsészettudományi Karon történelemtanári (1954) oklevelet szerez. – 1939–1945: tanító Zentán, 1945–48: Csantavéren, 1948–49: Adán, 1949–1952 és 1957–1969: tanár a szabadkai tanítóképzőben, 1952–57: a gimnáziumban, 1969–1973: a tanítóképző, ill. a Pedagógiai Akadémia igazgatója, 1973–76: a Történelmi Levéltár igazgatója. 1976: nyugdíjas.

M. Szabadka népoktatása 1687–1918, tan., Szabadka, 1974; Walter magisztertől a tudományegyetemig, tan., Újvidék, 1984; Csantavér népoktatása 1785–1985, tan., uo., 1985.

Ir. HORVÁTH Mátyás, Múltunk nyomában, Üz 1974/9; GAÁL György, Kétszáz éves oktatásügy, MSzó 1975. jan. 25.; SZELI István, Népszerűsítő iskolatörténet? Híd 1984/10; DUDÁS Károly, Szorosan együtt: falu és iskolája, 7N 1985. dec. 27.

Pandora (1995–97): könyvkiadó. – Az újvidéki székhelyű magánkiadó ~ Könyvek c. főleg történelmi tárgyú művek füzetszerű sorozata a fiatalok hiányos történelmi, nemzeti ismereteit kívánja pótolni (többek között Mikszáth Kálmán, Herczeg Ferenc regényét, Arany János balladáit tartalmazza). A ~ Regénytár légiós, bűnügyi, vadnyugati, kalandos, szerelmi, kémtörténetek, ún. szórakoztató művek füzetes sorozata. A kiadó harmadik sorozata a ~ Mesekönyvek címet viseli. Szerkesztő Bálint Sándor.

Papírhold (1996): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata, szerkesztő Vitéz Edit.

PAP József, (Óbecse, 1926. márc. 18.): költő, műfordító, szerkesztő, orvos. – Az elemi iskolát

szülővárosában, a gimnáziumot Szabadkán (1947), az Orvosi Kart 1956-ban Belgrádban végzi. – 1956–1985: általános orvos, majd az újvidéki klinikán bőrgyógyász szakorvos és orvosi mikológus, egyetemi tanársegéd. 1985: nyugdíjas. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában. 1963–64: a Híd főszerkesztője. – 1963, 1974: Híd Irodalmi Díj, 1995: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, 1994: Életmű Díj, 1998: Bazsalikom Műfordító Díj.

M. Rés, v., Újvidék, 1963; Rendhagyó halászás, v., uo., 1974; Hűség, v., (kétnyelvű), uo., 1976; Véraláfutás, v., uo., 1984; Jegy, összegyűjt. v., uo., 1987; Hunyócska, gyermekv., uo., 1989; Kert(v)észének, v., uo., 1996.

Műford. Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), Újvidék, 1963; Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I, II. (többekkel), uo., 1965, 1967; Jovan Jovanović Zmaj, Hol megálltam . . . , v. (többekkel), uo., 1983; Paszkal Gilevszki, A dal élete, v. (többekkel), uo., 1985; Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; BORI Imre, Súlyos szavak a világról, Dolg 1964. febr. 14.; SZELI István, A létezés költői válaszai, 1964 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; BOTKA Ferenc, ~, Rés, Kr 1964/12; TOLNAI Ottó, Két könyv között, MSzó 1973. okt. 20.; BÁNYAI János, A költészet forrásvidékein, 1974 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VÉGEL László, Tartózkodó tömörség = V. L., A vers kihívása, uo., 1975; DANYI Magdolna, „Az egyenes beszéd meredéke”, ÚjSymp 1975/120; SZAKOLCZAY Lajos, A mondatlanig és tovább, Üz 1975/4; BORI Imre, ~ről a Híd-díj ürügyén, 1975 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; UTASI Csaba, A virágoskert védelmében. A Piszkozat c. vers elemzése, 1976; Régi téma, modern tudatosság. Az Élő táj c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; DÉSI Ábel, Fehér fájdalom. A Fehér enyészet c. vers elemzése, 7N 1976. ápr. 2.; VAJDA Gábor, A prózai egyszerűség költészete. Az Akrobatika és a Piszkozat c. vers elemzése, KI 1981. máj. 20.; TOLDI Éva, Polifón költészet, 1985; A kert, amely ellenáll, 1996 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; PODOLSKAI József, Kockázatmentes versbeszéd, Üz 1986/1–2; DANYI Magdolna, ~ haiku-költészete, Híd 1986/5; HARKAI VASS Éva, Átrendezés és rekapituláció, 1987 = H. V. É.,

Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; MÁK Ferenc, A létezés kövület-tengelye: a visszhang, 1987 = M. F., Magam iskolája, uo., 1990; GEROLD László, Akárhon Ilona, Híd 1989/5; MÁK Ferenc, A tiszavirágok emlékezete, Úz 1990/2; VAJDA Gábor, A számvetés ideje, = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; BORI Imre, Ház és (ott)hon, Híd 1996/2–3; GEROLD László, „Kert”-költészet, uo.; BÁNYAI János, A magáncsillagzat versei = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; Uő, Táj és költő, CsK 1996. márc. 14.; FEKETE J. József, A kert oltalmazó árnyékában, MSzó 1996. máj. 18.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

PAPP György (Kanizsa, 1941. jún. 10.): nyelvész, kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát és a szakközépiskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1963) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári (1965), középiskolai tanári (1967) oklevelet szerez. 1982, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1990, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Kommunikációs szimbólumok – szimbolikus kommunikáció. A szólások használatelmélete*). – 1965–1973: tanár (igazgatóhelyettes) Kanizsán a szakközépiskolában, időközben tanít a törökkanizsai gimnáziumban is, 1973– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1991:) docens, (1996:) egyetemi rendkívüli tanár. 1991–1992: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója. – 1997: Bazsalikom Műfordító Díj.

M. Visszapillantás. Kispiac története és művelődéstörténete, tan., Kanizsa, 1976; Kanizsa és környéke földrajzi neveinek adattára, tan., I., II., Újvidék, 1982, 1989; Betlehemnek nyissunk ajtót! Betlehemes játékok Jugoszláviában és a magyar nyelvterületen, Szeged, 1994.

Ir. MATIJEVICS Lajos, Közelebb a Tiszavidékhez, Úz 1983/6; PENAVIN Olga, Különleges gyűjtemény, Úz 1995/1–3; SILLING István, Betlehemes játékaink gyűjteménye, Híd 1996/2–3; BORBÉLY János, Egy jelentős pályakép – dióhéjban, Úz 1997/11–12.

PAPP p Tibor (Szabadka, 1970. ápr. 27.): költő, tanulmányíró. – Az általános iskolát Kishegyesen, a gimnáziumot (1988) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1993). 1992–96: az Új Symposion főszerkesztője. 1996: Magyarországon él. A szegedi JATE Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszékének PhD-hallgatója. 2000– a Nemzetközi

Hungarológiai Központ vendégoktatója Szekopjében. – 1992: Sinkó-díj.

M. Ego, v., Kishegyes, 1989; Könyv, v., Újvidék, 1991.

Ir. TOLDI Éva, Ígéretes indulások, 1989 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; FEKETE J. József, Gondolkodás, gondoskodás, érzelem, 1992; = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; HARKAI VASS Éva, Egy „könny” verseiről, 1992 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; GÉCZI János, Hamis utak, ÚjSymp 1992/313–314.

PASTYIK László (Topolya, 1944. jan. 27.): irodalomtörténész, bibliográfus, publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1963) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári (1965), középiskolai tanári (1967) oklevelet szerez. 1978, Belgrád: az irodalomtudomány magisztere (*Csuka Zoltán alkotói hozzájárulása a jugoszláv irodalmak magyarországi megismertetéséhez*) – 1969–1976: a Hungarológiai Intézet kutatóasszisztense, 1976–1987: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének tudományos asszisztense, 1987– az Újvidéki Rádió lektora, munkatársa.

M. A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1968. évi magyar irodalomtörténeti repertórium, Újvidék, 1970; A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1969. évi magyar irodalomtörténeti repertórium, uo., 1970; A Szabadkai Népszínház magyar társulata 1945–1970 (Gerold Lászlóval), műsor és bibliográfia, uo., 1970; A jugoszláviai magyar irodalom 1970. évi bibliográfiája, uo., 1971; A jugoszláviai magyar irodalom 1971. évi bibliográfiája, uo., 1974; A jugoszláviai magyar irodalom 1972. évi bibliográfiája, uo., 1974; A jugoszláviai magyar irodalom 1973. évi bibliográfiája, uo., 1975; A jugoszláviai magyar irodalom 1974. évi bibliográfiája, uo., 1975; A jugoszláviai magyar irodalom 1975. évi bibliográfiája, uo., 1977; Tenyerem a síkság. A vajdasági nemzetiségek irodalmának antológiája, szerk., uo., 1977; A jugoszláviai magyar irodalom 1976. évi bibliográfiája, uo., 1978; A jugoszláviai magyar irodalom 1977. évi bibliográfiája, uo., 1979; Régiék öröksége. Történelmi mondák, antológia, szerk., uo., 1980; A jugoszláviai magyar irodalom 1978. évi bibliográfiája, uo., 1982; A jugoszláviai magyar irodalom 1979. évi bibliográfiája, uo., 1982; A jugoszláviai magyar irodalom 1980. évi bibliográfiája, uo., 1983; A Vajdasági Írás repertórium = Ugart kell törni. Válogatás a Vajdasági Írásból, vál., utószó, Bori Imre, Újvidék, 1983; A jugoszláviai magyar irodalom 1981. évi bibliográfiája, uo., 1984; A jugoszláviai magyar irodalom 1982. évi bibliográfiája, uo., 1984; A jugoszláviai magyar irodalom

1983. évi bibliográfiája, uo., 1986; A jugoszláviai magyar irodalom 1984. évi bibliográfiája, uo., 1987; A jugoszláviai magyar irodalom 1985. évi bibliográfiája, uo., 1989; Herceg János, Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., összegyűjt., jegyz., utószó ~, Belgrád, 1999.

PATAKI László (Szabadka, 1916. júl. 23.–Szabadka, 1999. okt. 16.): önéletrajzíró, színész, rendező, pedagógus. – Az elemi és a gimnáziumot (1935) Szabadkán végzi, beiratkozik a Zágrábi Egyetem Orvosi Karára, 1939-ben bevonul, 1941-ben Belgrádban német hadifogságba esik, ausztriai fogolytáborba kerül, ahonnan hamarosan kiszabadul, 1942–44: városi tisztviselő Szabadkán, 1945-ben a Szabadkai Népszínház alapító tagja, 1945–1953: a Szabadkai Népszínház, 1953–54: a zombori színház magyar tagozatának tagja, 1955: az Újvidéki Rádió rendezője, 1955–1975: a Szabadkai Népszínház színésze, rendezője, (1968–1970:) társulatigazgatója, 1975–1983: az újvidéki Művészeti Akadémia magyar színművészeti szakának egyetemi rendes tanára. 1983: nyugdíjas.

M. Elmúlt bizony a régi szép idő, önéletrajz, Szabadka, 1997.

R. Weigand József, Kéz a kézben, SzabNépsz, 1949; Weigand József, Ördögüzök, uo., 1950; Bogdánfi Sándor, Vass Péter, uo., 1951; Sinkó Ervin, Elítéltek, uo., 1952; Richter János, Álarc nélkül, uo., 1954; Kvizimodo Braun István, Lukács evangéliuma, uo., 1966; Gobby Fehér Gyula, Bűnös-e a Szél?, ÚjvSz, 1979.

Műford. Vladimir Nator, Grujő, a kis pionír, elb., Szabadka, 1948.

Ir. JUHÁSZ Géza, A műkedveléstől az egyetemi katedráig, Úz 1997/1–2; GEROLD László, ~, Elmúlt bizony a régi szép idő, Híd 1997/7–8.

PATAKY András (Vörösmart, 1932. ?): néprajzkutató, pedagógus. – Újvidéken végzi a tanítóképzőt (1952). – Tanító Vörösmarton, Kopácson, Laskón. 1988: nyugdíjas.

M. Baranya titkokat rejtegető földrajzi nevei, tan., Újvidék, 1992; Rettegő türelem, napló, Siklós, 1997.

Ir. CSAPÓ Julianna, Baranyai múltidézők, Híd 1992/11–12; PENAVIN Olga, Szavakból kibomló történelem, MSzó 1993. márc. 20.; BENCE Erika, A táj kétféle arculata, Úz 1993/7–8.

PATÓ Imre (Kanizsa, 1931. nov. 10.): sajtótörténész, nyelvész, szótáríró, pedagógus.

– Az általános iskolát szülőhelyén és Mezőtúron, a tanítóképzőt (1950) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1966) diplomál. 1986, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A jugoszláviai magyar munkássajtó története a két háború között 1918–1945*). – 1950–51: tanító Törökbecsén, 1951–1975: Kanizsán tanító, iskolaigazgató-helyettes, igazgató, tanfelügyelő, 1975–1991: Újvidéken a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének tudományos munkatársa, (1987:) docense, (1987–1991:) igazgatója. 1991: nyugdíjas.

M. A Híd-mozgalom képeskönyve, Híd 1975/5–6; A Híd repertórium, 1934–1941, szerk., Újvidék, 1976; Az osztályharcos Simokovich Rókus élete és naplója, tan., Szabadka, 1976; Öngazgatási és egyéb társadalmi-politikai kifejezések szerbhorvát–magyar szótára (társszerző), uo., 1979; A Hétről-Hétre repertórium, Újvidék–Szabadka, 1983; A kanizsai írótábor bibliográfiája, Újvidék– Kanizsa, 1984.

Ir. KOLOZSI Tibor, Ember és forradalom, Úz 1976/11; PASTYIK László, Alapozás, Híd 1976/12; KOLOZSI Tibor, Egy folyóirat hét esztendeje, Úz 1977/1; DÉR Zoltán, A múltkutatás új bázisa, 1977 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; CSÁKY S. Piroska, Híd-repertórium, MSzó 1977. jan. 29.; BOSNYÁK István, A Híd-repertórium tanulságai, 1977 = B. I., Szóakció I., Újvidék, 1980.

(A) pécsiek. – 1921-ben a Pécs–Baranyai Szerb–Magyar Köztársaság felszámolását követően Jugoszláviába emigrált írók, újságírók, értelmiségiek csoportja, akik rövid idő alatt bekapcsolódtak a jugoszláviai magyar szellemi életbe, lapok munkatársai, folyóiratokat, könyveket szerkesztettek, műveiket jelentették meg. Elsősorban a jugoszláviai magyar avantgárd irodalom expresszionista és mozgalmi irányzatának képviselőiként váltak ismertté. Legtöbben Belgrádban, Szabadkán és Újvidéken éltek, Eszéken Magyar Újság címmel lapjuk jelent meg. A ~ Csuka Zoltán, Doktor Sándor, Farkas Frigyes, Fekete Lajos, Gyomai Imre, Haraszi Sándor, Heszlein /Harsányi/ József, Kázmér Ernő, László Ferenc, Magyar Zoltán, Mikes Flóris, Somogyi Pál, Tamás István stb. Legtöbbjüket a húszas évek végétől kiutasították Jugoszláviából, s visszatértek Magyarországra vagy Nyugatra távoztak.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; VAJDA Gábor, A pécsi emigráció hatása a jugoszláviai magyar irodalomra, HITK 1975/25; PASTYIK László, A pécsi emigráció szerepe a jugoszláviai magyar sajtó első évtizedeiben, *uo.*; Uő, A pécsi emigráció első lapja. Az eszéki Magyar Újság, MSzó 1976. ápr. 24.

PEJIN Attila (Zenta, 1961. febr. 23.): történész, muzeológus. – Az általános iskolát és az egészségügyi középiskolát, majd a szakirányú oktatás jogi irányzatát (1980) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Történelem Tanszékén (1987) diplomál. – 1987–89: történelemtanár szülővárosában, 1989–történész-muzeológus a zentai Városi Múzeumban.

M. A zentai csata olvasókönyve, dokumentumválogatás, Zenta, 1997; Zenta 1848–49-ben, forrásválogatás, *uo.*, 1999; Magyarkanizsa 1848–49-ben, *tan.*, Zenta, 1999.

PENAVIN Olga, *Borsy* (Debrecen, 1916. júl. 15.): nyelvész, néprajzkutató, kritikus, pedagógus. – Az elemi iskolát, a leánygimnáziumot (1934) és a Bölcsészettudományi Kar latin–magyar–olasz szakát (1940) szülővárosában végzi. 1956, Göttingen: a nyelvtudomány doktora (*Die Sprache der ungarischen Bevölkerung der Batschka*). – 1940–41: tanár Debrecenben, 1941–44: Szabadkán a leánygimnáziumban, 1945–47: a gimnáziumban, 1947–1957: főiskolai tanár Újvidéken, 1957–1984: az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének docense, (1962:) egyetemi rendkívüli tanára, (1967:) egyetemi rendes tanára. 1984: nyugdíjas. – 1989: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj; 1996: Györfly István-emlékérem. – 1972: a Finnugor Tudományos Társaság levelező, a Magyar Nyelvtudományi és a Magyar Néprajzi Társaság tiszteletbeli tagja.

M. A jugoszláviai Muravidék tájnyelvi atlasza, Bp., 1966; Szlavóniai (kórógyi) szótár, I–III., Újvidék, 1968–1973; A jugoszláviai Baranya magyar tájnyelvi atlasza, *uo.*, 1969; Jugoszláviai magyar népmesék, Bp., 1971; Szélerdőg, bácskai népmesék, Bp.–Újvidék, 1971, Újvidék, 1977; A szerémségi magyar szigetek nyelve, Bp., 1972; Szlavóniai hétköznapiak, Újvidék, 1973; Bácsföldvár és környéke földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal és Mirnics Júliával), *uo.*, 1975; Kórógyi (szlavóniai) népballadák, balladás történetek, *uo.*, 1976; Szabadka és környéke földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1976; A jugoszláviai székely telepek nyelvatlasza (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1978; Ada és környéke földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1979; Zenta és környéke földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*,

1980; Székely szójegyzék (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1980; Szenttamás földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1981; A nagycsalád-szervezet Szlavóniában (Kórógyon), *uo.*, 1981; Temerin és környéke földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1981; Jugoszláviai magyar nyelvjárások, *uo.*, 1982; Néprajzi tanulmányok, *uo.*, 1983; Becse és környéke földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1983; Gombos földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), *uo.*, 1984; Horvátországi (szlavóniai) magyar nyelvjárás atlasz, *uo.*, 1984; Jugoszláviai magyar népmesék I–II., Bp.–Újvidék, 1984; Kúla földrajzi neveinek adattára (Matijevics Lajossal), Újvidék, 1985; A szépen zengő pelikánmadár, *uo.*, 1986; Nyelvjárás és köznyelv, *uo.*, 1986; Népi kalendárium, *uo.*, 1988; Bezdán földrajzi neveinek adattára, *uo.*, 1988; Bácskai magyar nyelvjárás atlasz, *uo.*, 1988; Doroszló földrajzi neveinek adattára (Kovács Endrével), *uo.*, 1988; Jugoszláviai magyar diakrón népmesegyűjtemény, I–II., Újvidék, 1993–1995; Bánát magyar nyelvjárása, *tan.*, Kanizsa, 1995.

Ir. KATONA Imre, ~, Szlavóniai (kórógyi) szótár I., HITK 1969/1; JUNG Károly, Népköltészeti kutatómunkánk ünnepei, MSzó 1971. dec. 18.; HERCEG János, ~, Évek és könyvek, Újvidék, 1971; DÖMÖTÖR Tekla, Jugoszláviai magyar népmesék, Nszab 1972. jan. 26.; KÓSA László, Két gyűjtemény a jugoszláviai magyar népköltészetből, Ttáj 1972/4; BÁNYAI János, Népmeséink, 1972 = B. J., Könyv és kritika, *uo.*, 1973; KATONA Imre, Jugoszláviai magyar népmesék, HITK 1972/11–12; JÓNÁS Frigyes, „A szerémségi magyar szigetek nyelvéről”, Lé 1973/1; MATIJEVICS Lajos, Üzenet a mai Szerémségből, Üz 1973/2; KATONA Imre, Gyarapodó „Hagyományaink”, Üz 1974/11; GUNDA Béla, Szlavóniai hétköznapiak, Etnogr 1975/1; MATIJEVICS Lajos, Szlavóniai hétköznapiak, HITK 1975/23–24; VIRÁG Gábor, Egy nagyszabású vállalkozás kezdete, Üz 1976/12; KATONA Imre, A szlavóniai magyarság enciklopédiája, MSzó 1976. máj. 29.; BESZÉDES Valéria, Egy nyelvészeti munka néprajzi tanulságai, Üz 1976/6–7; BORI Imre, Új könyv földrajzi neveinkről, 7N 1977. szept. 9.; Uő, Egy új balladagyűjteményünkről, 1977 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; VARGYAS Lajos, ~, Kórógyi (szlavóniai) népballadák, HK 1977/32; KATONA Imre, Értékes balladakincs, Üz 1977/10; BORI Imre, Egy jelentős tudományos vállalkozás befejezése, MG 1978. dec. 13.; VIRÁG Gábor, Új tájnyelvi atlaszunk, Üz 1979/7–8; MATIJEVICS Lajos, ~ munkásságáról, Üz 1979/11; GÁLFFY Mózes, ~, A jugoszláviai székelytelepek nyelvatlasza, NyItudK 1981/1; BESZÉDES Valéria, Gazdagodó nyelvjárás-kutatásunk, Üz 1981/4; Uő, Kórógy néprajzi monográfiája, Üz 1981/10–11; JUNG Károly, A szintézis-teremtés könyve, MSzó 1981. aug. 8.; /SÁRVÁRI/ VAJDA Zsuzsa, Monográfia a nagycsaládszervezetről, Híd 1981/11; BORI Imre, Könyv a nagycsaládról, 7N 1981. dec. 4.; FODOR István, Egy székely szórványlakosság nyelve, IU 1982/2; PAPP György, Jelen és múlt a bácskai helynevekben, Üz 1982/4; Uő, Amiről a nevek vallanak, Üz 1983/7–8; HAJDÚ Mihály, ~, Temerin és környéke

földrajzi neveinek adattára, HungÉrt 1984/1–2; BESZÉDES Valéria, Változatos népi epika, Űz 1984/4; BOSNYÁK István, Fontos új adalék népmeseképünkhöz, Híd 1984/10; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsa, Népmesekutatásunk újabb gyűjteménye, *uo.*; HORN Katalin, Jugoszláviai magyar népmesék, Hel 1985/1; DÖMÖTÖR Tekla, Jugoszláviai magyar népmesék, It 1985/3; SÁTAI Pál, Térénés időnkívüliség, Űz 1985/4; SÁRVÁRI VAJDA Zsuzsa, Néprajzi örökségünkről, Híd 1985/11; SZELI István, PÉTER László, LÁBADI Károly, HORVÁTH Mátyás, A hetvenéves ~ köszöntése, Űz 1986/7–8; TURI Márta, A nyelvi szintekről Híd 1987/1; VÉGH József, Köszöntjük a hetvenéves ~t, MNyr 1988/2; JUNG Károly, ~, A jugoszláviai magyar diakrón népmese-gyűjtemény II., Híd 1995/10–11; BÁNYAI János, ~ tanárnő Kórógyon = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; Nyelvészkonferencia ~ tiszteletére, HK 1996/4 (klny is).

PENOVÁC Endre (Tornynos, 1956. febr. 25.): festő és grafikus. – Az általános iskolát Orahovón, az építészeti technikumot (1975) Szabadkán végzi, az újvidéki Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tanszékének festészeti szakán (1984) diplomál. – 1984–1985: a Zentai Múzeum munkatársa, 1985–1992: képzőművészeti tanár Topolyán, 1992– szabadművész.

M. Vajdasági íróportrék (Szajkó Istvánnal), Újvidék–Bp., 1993.

Ir. TOLNAI Ottó, Meztelen bohóc, Újvidék, 1992; BORDÁS Győző, Vajdasági íróportrék: ~ és Szajkó István rajzai, Híd 1993/12 = B. Gy., Üvegház, Újvidék, 1997; Bela DURANCI, Penovác Endre, *uo.*, 1998.

PÉNOVÁTZ Antal (Csantavér, 1935. ápr. 26.): nyelvész, néprajzkutató, szótáríró, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnázium nyolc osztályát (1953) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1963). 1974, Szeged: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből. – 1955–57: Pacséron iskolatitkár, 1957–1974: magyartanár, 1974– 1987: Topolyán községi tisztviselő, 1987– 89: Pacséron iskolaigazgató, 1989–1993: Szabadkán tanügyi tanácsos a Pedagógiai Intézetben, 1993–96: Topolyán könyvtárigazgató. 1996: nyugdíjas.

M. A pacséri földművelés és állattartás szótára, tan., Újvidék, 1975; Vajdasági magyar néprajzi kalauz, tan., *uo.*, 1979; A topolyai és kishegyési község vízgazdaságának száz éve, tan., Topolya, 1986; Pacsér – Pačir, tan., *uo.*, 1988; Pacsér a levéltári okmányok tükrében, katalógus, Pacsér, 1988; Jász-kunsági református magyarok Bácskában. Emléksorok Pacsér, Moravica, Feketics és Piros megtelepüléséről, tan., *uo.*, 1996.

Ir. FEHÉR Ferenc, Nyelvi önismeretünk gazdagodása, MSzó 1976. jún. 17.; VIRÁG Gábor, Szótár és tárgyi néprajz, Űz 1976/11; PENAVIN Olga, ~, Vajdasági magyar néprajzi kalauz, HK 1979/41; BORI Imre, Első „néprajzi kalauzunk” margójára, 7N 1980. márc. 21.; /SÁRVÁRI/ VAJDA Zsuzsa, Morzsák Vajdaság néprajzi hagyományaiából, Híd 1980/4; PÉTER László, Egyszemélyes kép, Űz 1980/6; KÓSA László, Magyar néprajzi könyvek Jugoszláviából, Fo 1981/1; SZENTE Imre, Vajdasági magyar világ, ÚjLátóh 1980. 405. old.; MÁK Ferenc, Helytörténetünk szép pillanata, MKÚ 1988. jún. 9.

Pénteki találkozások (1971): antológia. – A 7 Nap megjelenése 25. évfordulójára kiadott évkönyv, amely tartalmazza a lap negyedszázados történetének áttekintését, a 25 év legemlékezetesebb cikkeit, a munkatársak riportjait, Petkovics Kálmán nagy érdeklődést kiváltott interjút Lukács Györggyel, valamint a 7 Napban publikáló vajdasági írók (Ács Károly, Bányai János, Bogdánfi Sándor, Börcsök Erzsébet, Csépe Imre, Deák Ferenc, Dóró Sándor, Fehér Ferenc, Francz Mihály, Gál László, Galamb János, Gulyás József, Gulyás László, Herceg János, Kvazimodo Braun István, Laták István, Lévy Endre, Lőrinc Péter, Major Nándor, Majtényi Mihály, Molcer Mátyás, Munk Artúr, Németh István, Pap József, Sinkó Ervin, Sulhóf József, Szirmai Károly, Tóth Ferenc, Urbán János, Varga Zoltán, Zákány Antal) és humoristák írásait.

Ir. LÉVAY Endre, ~, 7N 1971. jan. 1.; HERCEG János, ~, 7N 1971. jan. 15.; SZAKOLCZAY Lajos, ~, MH, 1971. okt. 16.; PETKOVICS Kálmán, A 7 Nap útja, Újvidék, 1986.

PETKOVICS Kálmán (Csantavér, 1930. ápr. 2.–Újvidék, 1998. ápr. 23.): szociográfus, publicista. – Hat elemi után kovácsinasként dolgozik. Belgrádban újságíró tanfolyamot (1945), Újvidéken politikai főiskolát végez. – 1947– az Ifjúság Szava, majd a Dolgozók munkatársa, 1953–1974: a 7 Nap szerkesztője, (1972–74:) főszerkesztője, 1974– 76: a Forum vezérigazgatója (1975–76: a Magyar Szó felelős szerkesztője), majd politikai tisztséget töltött be, ezt követően 1979–1985: a Kommunist c. pártlap szerkesztője, 1985–1990: a 7 Nap cikkírója. 1990: nyugdíjas. – 1977: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Fekete betűs ünnep, riportok, Újvidék, 1963; Reggel ötkor fűtül a vicinális, riportok, *uo.*, 1970; A tizenkilenc nyárfá,

dokumentumriport, Szabadka, 1970; Áprilistól novemberig, krónika, uo., 1973; A kérdőjeles ember, dokumentumriport, uo., 1975; A mostoha barázda, szociográfia, Újvidék, 1977; Régi szabadkai játékok, sporttörténet, uo., 1983; A 7 Nap útja, tan., uo., 1986.

Jr. BORI Imre, A valóság vonzásában, Dolg 1964. febr. 28.; GEROLD László, Szociográfia a Vajdaságban = G. L., Rólunk is vallanak, Újvidék, 1970; LŐRINC Péter, A kis Zelić halálugrása, Űz 1971/1; MOLNÁR Cs./IKÓS/ Attila, Életünk hiteles fényképsora, Űz 1971/3; KOLOZSI Tibor, Kérdések – szólamok helyett, 7N 1971. aug. 13.; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. aug. 18.; LŐRINC Péter, A dokumentumriport „szabadkai műfaja”, Űz 1973/9; URBÁN János, A kérdőjeles ember, MSzó 1976. ápr. 23.; BORI Imre, Fontos könyv, 7N 1977. okt. 7.; VAJDA Gábor, Társadalmi önismeretünk dokumentuma, MSzó 1977. okt. 22.; LÉVAY Endre, Észak-Bácska településeinek múltja és jelene egy társadalomrajz tükrében, Lé 1978/2; BURÁNY Nándor, A dokumentumok vallatása, MSzó 1982. dec. 4.; URBÁN János, Lázongástól a forradalomig, Űz 1983/3; VAJDA Gábor, Művelődéstörténeti kirándulás, 7N 1984. ápr. 13.; DÉR Zoltán, Fölajzott dicsőségvágy, 7N 1984. szept. 14.; CSORBA Béla, A mi emlékeztetőnk, ÚjSymp 1990/291; BORI Imre, Szociográfiai nyomában, Újvidék, 1997.

PINTÉR Lajos (Padé, 1940. jún. 7.– Újvidék, 1992. febr. 17.): prózaés színműíró, humorista, műfordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1959) Becskereken és Újvidéken végzi. – 1956–57: az Ifjúság munkatársa, 1958–1992: az Újvidéki Rádió munkatársa, a humoros műsorok szerkesztője.

M. Mélyvíz, ifjúsági r., Újvidék, 1974; Van benne valami, humoreszkek, uo., 1974; Bolondkocsi, ifjúsági r., uo., 1977; Pogány tivornya, SzabNépsz, 1980; Purgatórium, r., Újvidék, 1981; Magyarzó Pistike messiái, humoreszkek, uo., 1991.

Jr. FEHÉR Ferenc, ~, 7N, 1972. dec. 29.; KOPECZKY Csaba, Van benne valami, MSzó 1974. jún. 1.; JUNG Károly, A kamaszkor örvényei, MSzó 1974. nov. 9.; JUHÁSZ Erzsébet, A sekélység mélyvizében, ÚjSymp 1974/111; VARGA István, Egy nyár története, Űz 1974/12; VARGA Zoltán, Három új regényünkről = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; VARGA István, Egy kamasz emlékirata, Híd 1977/6; JUHÁSZ Géza, Gyermeklélekkel a pányván, Űz 1977/12; FEKETE J. József, Ketrebben, 1981 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; BERETKA Ferenc, Purgatórium, ÚjSymp 1981/195–196; VARGA István, Komoly mondanivaló vidám köntösben, Űz 1981/10–11; PODOLSZKI József, A hiba az ön regényében van, KI 1982. febr. 3.; MÁK Ferenc, Lépcsőházi esztétizálás, ÚjSymp 1983/213; GEROLD László, Pogány tivornya, 1980 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Pionírújság (1947–1958): gyermekújság. – Újvidéken a Vajdasági Népi Ifjúság lapjaként

az elemi iskolások részére kéthetenként, nyolc (1950 szeptemberétől tizenhat) oldalon, két-, majd négyszínű nyomásban megjelent gyermeklap, amelyet alapításától 1957-ig a Híd Kiadóvállalat, 1957-től az akkor létesített Forum Lapés Kiadóvállalat ad ki. Előzménye az Ifjúság Szava Pionírjaink (1945–46) c. állandó rovata. A ~ 1958-tól nevét Jópajtásra változtatja. Főszerkesztő Cellik Magda (1947–48), Girizd László (1948–1950) Fodor Pál (1950–52), Argyelán István (1952–58). A ~ kezdetben olvasókönyvként is szolgált, de az irodalom később is jelentős helyet kapott a lapban, mely rendszeresen közli a vajdasági írók munkáit. A ~ 1954-től folytatásos regényt jelentet meg, melyet kiemelve a lapból könyvvé lehetett összerakni.

PISZÁR Ágnes (Zenta, 1962. júl. 17.): kritikus. – Az általános iskolát szülővárosában, a gimnáziumot (1981) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1995). – 1991– lektor az Újvidéki Televízióban. – 1995: Sinkó-díj.

M. Kisesszék, Újvidék, 1994.

Jr. BENCE Erika, Új kritikusok, 1995 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; TAKÁCS Ilona, Lírai futamok, MSzó 1995. júl. 1.; HARKAI VASS Éva, Sinkó Ervin-díj, Tan 1995/28.

Pleitz Nyomda (1847–1946). – A regensburgi Pleitz Ferenc Pál 1847 októberében kezdte üzemeltetni Bánát első nyomdáját (Szabadkán az első nyomdát Bittermann Károly alapította 1844-ben), amely nagy jelentőségű lapés könyvkiadást folytatott. A ~ jelenteti meg az első német nyelvű (Südungarische Grenzbote, 1849), majd az első magyar nyelvű újságot (Torontál, 1872). Könyvkiadói tevékenysége elsősorban a XIX/XX. század fordulóján virágzott, amikor Brájjer Lajos vette át a vezetését. A két világháború között a részvénytársasággá alakult ~ jelenteti meg a bánati írók műveit, az ottani lapokat. A 30-as években előbb Jedinstvo, majd Globus néven működött, 1946-ban az állam konfiskálta, s felszerelése a Budućnost nyomdába került.

Jr. LŐRINC Péter, A Pleitz-ház tudományos kiadói tevékenysége a bánati rónán, Újvidék, 1978; CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, uo., 1988; NÉMETH Ferenc, A becskeréki sajtó története 1918–1941 (kézirat).

PODOLSZKI József (Feketics, 1946. júl. 28.–Újvidék, 1986. szept. 11.): költő, prózaíró, kritikus, publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a középiskolát Verbászon végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1971). – 1967–1983: a Képes Ifjúság, 1984–86: a 7 Nap munkatársa. 1985-ben Zadarba költözik. – 1970: Sinkó-díj. – Emlékére a feketicsi Művelődési Egyesület ~ Emlékbizottsága 1998-tól évente publicisztikai pályázatot hirdet.

M. Gyanú, elb., Újvidék, 1970; Hinta, v., uo., 1970; Koponyatörés, v., uo., 1974; Barna, v., uo., 1982; Kitérő, v., elb., hangjáték, uo., 1985; Át, v., uo., 1988 Csacska Csacsi menyegzője, furfangos mesék, uo., 1989.

Ir. BALOGH István, Memento 1, ÚjSymp 1968/37–38; BÁNYAI János, Nem-novella modell, Híd 1970/12; VAJDA Gábor, A hiány lázadása, ÚjSymp 1970/58; DANYI Magdolna, Írás és történet viszonya. A készülődés és Az út két oldalán c. novella elemzése alapján, KI 1971. márc. 31.; BORI Imre, ~ verseiről, MSzó 1972. máj. 13.; VAJDA Gábor, A hintázástól a koponyatörésig, ÚjSymp 1975/120; BÁNYAI János, Változatok és útkeresés, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; VIRÁG Ágnes, Dimenziógazdag gyűjtemény, Üz 1975/7; RADICS Viktória, Üdvözlőlap, a valóságirodalom atyjához címezve, ÚjSymp 1982/212; CSÁNYI Erzsébet, Versvilágvedlések, MSzó 1983. márc. 19.; FEKETE J. József, Az esetlegesség terei, 1985 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; GEROLD László, Avított kamaszságok, Híd 1985/7–8; VAJDA Gábor, A választás képtelensége, Dolg 1985. dec. 5.; MÁK Ferenc, Kallódva, 1986; Magas szelekben, 1988 = M. F., Magam iskolája, Újvidék, 1990; CSORDÁS Mihály, Egyenes sorok írása, Üz 1986/10; UTASI Csaba, Távozóban, 1988 = U. Cs. Vér és sebek, Újvidék, 1994; FEKETE J. József, A vers humanizálása, 1988; Kétkelkes mesék, 1989 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; BALOGH István, A szófajváltás ~ költészetében, Üz 1988/4; HERCEG János, A kimondhatatlanság költője, Dolg 1988. aug. 11.; /HÁSZ/ FEHÉR Katalin, Hamis mesék, Híd 1990/1; VAJDA Gábor, A megtisztulásért, 1990 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. júl. 20.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; JUHÁSZ Géza, „Míntha csak az utókornak dolgozott volna”, MSzó 1998. dec. 19.

Podolszki József Emléknap (1996–). – Podolszki József születésének 50. és halálának 10. évfordulója alkalmából Szabadkán a Szabad Líceum szervezésében és a Csáth Géza Művészetbaráti Kör tagjainak közreműködésével ~ot tartottak, melyen a költő, író, publicista munkásságát elemezték, értékelték kritikusok, költők, újságírók. Ekkor

merült fel a ~ rendszeresítésének gondolata, amit Feketics, Podolszki szülőhelye vállalt, s 1998 óta megszervez. A ~-on 1998-ban emléktáblát lepleztek le. A műsorban összeállítás hangzik el Podolszki József műveiből, s ekkor osztják ki a Podolszki József publicisztikai pályázat díjait.

Podolszki József publicisztikai pályázat (1998–). – A feketicsi Művelődési Egyesület keretében létrehozott ~ Emlékbizottság által újságírói műfajokra (interjú, jegyzet, glossza, tárca, karcolat) évente meghirdetett pályázat, amelyen 40 évnél fiatalabbak vehetnek részt. A díjakat Feketicsen a Podolszki József Emléknapon osztják ki.

POHÁRKOVICS Elvira (Zenta, 1952. jan. 1.): bibliográfus, könyvtáros, szerzetes nővér. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1971) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1971) diplomál. – Diplomálás után iskolai könyvtáros, majd a Matica srpska, ill. a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék könyvtárában dolgozik. 1992-ben bencés kolostorba vonul, 1993-ban öltözött be, Angelika nővérként Nonnbergben él.

M. A jugoszláviai magyar irodalom 1986. évi bibliográfiája, Újvidék, 1992; A jugoszláviai magyar irodalom 1987. évi bibliográfiája, uo., 1990.

POLÁCSI János (? , ?-?, ?): költő, műfordító, tanító. – Pécsi emigráns, tanító Gomboson, majd Újvidéken. Írt verset, elbeszélést, jelenetet, könyvismertetőt. Munkatársa a Vajdasági Írásnak, A Mi Irodalmunknak, a Kalangyának, a Hétről-Hétrenek, a Jugoszláviai Magyar Újságnak. Kötete nincs. – Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931) és az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

Pomurska založba (1954–): könyvkiadó. – Muraszombati székhelyű kétnyelvű vállalat, amely 1990-ig a szlovéniai magyar könyvek, köztük a *Naptár* (1970–1989) c. évkönyv és az *Összhang* (1979, 1981, 1989) c. antológia köteteinek is kiadója.

Ir. KERCSMÁR Rózsa, A ~ húszéves munkájáról, Nű 1975. jún. 13.; BRUMEN, Niki, Bibliografija ~ 1954–1978, Muraszombat, 1979.

POZSVAI Györgyi (Verbász, 1964. aug. 31.): tanulmányíró, kritikus. – Az általános iskolát

szülővárosában, a kulturológiai középiskolát (1982) Szabadkán végzi. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1987), majd az ELTE Összehasonlító Irodalomtörténeti Tanszékén (1989) diplomál. 1996, Budapest: irodalmi PhD-diploma (*A nézőpont a századforduló prózavilágában*). – 1992: Magyarországon él, 1992–99: ösztöndíjas, könyvtáros. 1999– az ELTE Magyar Irodalomtörténeti Intézetének tudományos munkatársa.

M. Bodor Ádám, tan., Pozsony, 1998; Visszanéző tükörben. Az Álmodók álmodójának ezredvégi olvasata, tan., Bp., 1998.

Ir. BALASSA Péter, ~, Bodor Ádám, Alf 1998/8; MAKSA Gyula, Architextusok hálójában, Alf 2000/10.

Progres (1954–59): könyvkiadó. – Lapés Könyvkiadóként alakult újvidéki vállalat,

amely a magyar hetilapok (Dolgozók, Ifjúság, Sportújság) mellett jugoszláviai magyar írók műveit is megjelentette. A ~ adta ki B. Szabó György tanulmányait (*Tér és idő*), Fehér Ferenc verseit (*Álom a dűlőutak mentén*), Herceg János novelláit (*Tengerkirály*) és Bogdánfi Sándor humoreszkjeit (*Se füle, se farka*), ez utóbbit egy induló, de félbemaradt sorozat (Vidám Könyvtár) első köteteként. Annak ellenére, hogy a ~ könyvkiadói tevékenysége igen mérsékelt, fontos szerepe volt irodalmunk folyamatosságának megőrzésében, lévén, hogy tevékenysége idején, éveiben könyvkiadásunk mélypontra süllyedt, évente alig néhány címszó jelent meg néhány kiadó (Testvériség–Egység Kk., Minerva, Irodalmi Kör, Rukovet) gondozásában, vagy magánkiadásban. A ~ igazgatója Kovács András volt.

RADICS Viktória, *Hoffmann* (Zombor, 1960. jan. 13.): fordító, novellista, kritikus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1978) szülőhelyén végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1983) diplomál. 1983: Magyarországon él. 1999– a Nemzetközi Hungarológiai Központ vendégoktatója Belgrádban. – 1995: Bazsalikom Műfordító Díj.

Műford. Milovan Đilas, Találkozások Sztálinnal, Bp., 1989; Mirko Kovač, Bevezetés a másik életbe, r., uo., 1989; Borislav Pekić, Vesztség, r. (Bojtár B. Endrével), uo., 1995; Jovica Acin, Sade apokalipszise, esszék, uo., 1999; Sava Babić, Hamvas hárs, publ., Veszprém, 1999; Mirko Kovač, Malvina Trifković életrajza, Bp., 2000; Dubravka Ugrešić, A feltétel nélküli kapituláció múzeuma, publ., uo., 2000.

Rádióregény (1978–1999): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió heti 30 perc tartamú műsora, amelyben folytatásokban ismert külföldi és magyar regények rádioadaptációja hangzott el vajdasági írók feldolgozásában és a Rádiószínház színészeinek előadásában. A vajdasági irodalomból rádióregény-adaptáció készült Beder István, *Nagyböjt Abbáziában*, Bogdánfi Sándor, *Óriások*, Börcsök Erzsébet, *A végtelen fal*, Herceg János, *Szikkadó földeken*, Majtényi Mihály, *A hétfejű sárkány*, Munk Artúr, *Köszönöm addig is . . .*, Radó Imre, *Az akarat szárnyán*, Sinkó Ervin, *Optimisták*, Szenteleky Kornél *Isola Bella* c. művéből. Szerkesztő Borbély János (1978–1992), Géber László (1992–99).

Rádiószínház (1951–). – A műsorát 1949. nov. 29-étől sugárzó, műsoridejét kezdetben a nemzetiségek nyelvén készült adásokkal kitöltő (ezért alapították, később azonban zömmel szerb nyelven megszólaló!) Újvidéki Rádió keretében alakult „hangszínház”, amely előbb nyilvános műsorok, majd szabadkai és

topolyai színházi előadások közvetítésével párhuzamosan önállóan, az 50-es évek közepétől heti rendszerességgel adott saját hangjáték-repertoárral rendelkezik. Ebben 1954-től egyre gyakrabban helyet kapnak jugoszláviai magyar írók gyermekés felnőtt hangjátékai is. Az első jugoszláviai magyar hangjátékot 1954-ben sugározta az Újvidéki Rádió. Ezt követően évente egyre több írónk műve szerepelt a ~ műsorában, melynek zavartalan lebonyolítása érdekében több ízben pályázatot hirdettek. Az Újvidéki Rádió zenei stúdiójának felépítését követően a ~ együttese színházi előadásokat is tartott. Itt, az M-stúdióként ismert színpadon volt többek között DEÁK Ferenc (1972: *Tor*), GOBBY FEHÉR Gyula (1970: *Statisztikusok*), GUELMINO Sándor (1969: *Az özvegy*), MAJTÉNYI Mihály (1971: *A száműzött*), VARGA Zoltán (1970: *Útitárs*) c. művének nyilvános felvétele. Az Újvidéki Színház megnyitása után (1974) a zenei stúdió nyilvános irodalmi és vidám műsorok, szerzői estek felvételezésére szolgált. A 80-as évek végétől megkezdődött a ~ műsorát szolgáltató állandó színészegyüttes és ezzel párhuzamosan a hangjátékműsor leépítése, ami végül is szinte a megszűnéshez vezetett, mivel évek óta új hangjátékok nem készülnek, a műsoridőt ismétlések töltik ki. – Az Újvidéki Rádió az 1953/54-es évadban sugárzott először gyermekhangjátékot (KOVÁCS SZTRIKÓ Zoltán, *Nikola Tesla élete*), a következő évtől kezdve pedig fokozatosan bővült a fiatalok számára készült műsor, kezdetben rádiós szerkesztők, újságírók és színészek (Ádám Tibor, B. Foky István, Geller Tibor, Gerich Endre, Gombos Péter, Nagy József, Sárosi Károly stb.) írták ezeket a hangjátékokat, majd egyre több író (Fehér Ferenc, Kopeczky László, Saffer Pál, Sulhóf József stb.) próbálkozott a hangszínház sajátos műfajával.

Ir. SZIMIN BOSÁN Magda, ARGYELÁN István, A ~ műsora 1951–1970, Újvidék, 1970; GEROLD László, Ezezegy miatt, ÚjSymp 1968/33; SZIMIN BOSÁN Magda, A Novi Sad-i Rádió nyilvános műsorai 1955–1975, Újvidék, 1976; BORDÁS Győző, Harmincéves a ~, Híd 1981/3.

RADÓ Imre (Pécel, 1885. júl. 31.– Auschwitz, 1944. ?): prózaés drámaíró. – Tisztviselő, a bankügyletek szakértője. Irodalommal még pesti éve alatt kezd foglalkozni. 1909-től Szabadkán él, a helyi zsidó szeretetház titkára, a Bács megyei Napló munkatársa. 1924-ben Dettre Jánossal szerkeszti a bácskai– bánáti írók „legelső kollektív megnyilatkozását”, a *Jugoszláviai magyar írók almanachját*. Szenteleky Kornél halála után ~ szerkesztőként jegyzi a Kalangya néhány számát. A fasizmus áldozata. – Szerepel a *Bács megyei Napló* két *Almanachjában* (1924, 1929), a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, ill. az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. Nősülő férfiak, elb., Bp., 1908; Mézeshetek az esküvő előtt, elb., uo., 1909; A riport, r., Szabadka, 1918; Az akarat szárnyán, r., uo., 1925; Kató csillagot akar, r., Marosvásárhely, 1927; Áram, vígjáték, elb., Szabadka, 1934; Mélypont alatt, r. (Kal 1933/1–1935/1); Szélcsend panzió, r. (Napló 1938–1939); Visszavonom az életemet, kistr. (Kal 1939/7–9).

Ir. NAGY Lajos, ~, Az akarat szárnyán, Nyug 1926. II.; SZIRMAI Károly, ~, Áram, 1934; ~, 1955 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; VETŐ György /KRISTÁLY István/, Áram, H-H 1984/1; Szenteleky Kornél Irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998; JUHÁSZ Géza, Párhuzamok és kapcsolatok, Szabadka, 1998; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

RAJ Rozália (Doroszló, 1950. márc. 7.): néprajzkutató, egészségügyi nővér. – Az általános iskolát szülőhelyén, az egészségügyi szakközépiskolát (1969) Szabadkán végzi, Budapesten a Felsőfokú Népi Játékés Kismesterség Szakoktatóképző hallgatójaként népi játék-, kéziés gépi himzőoktatói képesítést szerez. – 1969–2000: mütös a szabadkai kórházban. 2000: nyugdíjas.

M. Bajkúti Szűz Mária, könyörögj éretünk!, tan. (Nagy Istvánnal), Tóthfalu, 1993; Bácskai magyar népviseletek, tan. (többekkel), Újvidék, 1994.

Ir. HERCEG János, A Bajkút csodái, ÚHN 1994. febr. 25.

RAJSLI Emese (Újvidék, 1966. júl. 6.): fordító, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1983) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1989) diplomál. – 1989–1991: középiskolai tanár Szabadkán. 1992: Magyarországon él. Szabadfoglalkozású, tolmács, fordító, újságíró.

Műford. Filip David, Ég és föld zarándokai, Veszprém, 1995.

RAJSLI Ilona (Óbecse, 1957. febr. 24.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1975) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1982). 1988, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1993, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Az elbeszélő prózastílus nyelvi alapjai a XVI. századi magyar szépprózában*). – 1985–88: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének szakmunkatársa, 1988– a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének asszisztense, (1993:) docense, (1999:) egyetemi rendkívüli tanára.

M. Délvidéki nyelvemlékeink I., nyelvtörténeti tan., Szeged, 1994; Az elbeszélő prózastílus nyelvi alapjai a XVI. századi magyar szépprózában, tan., uo., 1994; Nyelvismeret I., II. (Láncz Irénnel) összeállította, Újvidék, 1995; Az Aporkódex szótára. Délvidéki nyelvemlékeink II., Bp., 1996; A tisztai népi halnevek nyelvtörténeti bemutatása, tan., Becse, 1998.

Ir. BURÁNY Nándor, Tettekkel a dilemmáinkra: délvidéki nyelvemlékeink, MSzó 1996. júl. 6.

Református Élet (1966–): folyóirat. – A Jugoszláviai Református Keresztyén Egyház havonta megjelenő kiadványa, felelős szerkesztők Póth Lajos (1966– 1985), Csete-Szemesi István (1986–). Állandó melléklete a Házi Áhítat c. hitbuzgalmi lap. A JRKE Lelkészegyesületének kiadásában jelenik meg a Református Évkönyv is, korábban Református Képes Naptár címmel (1967–), amelynek felelős szerkesztője a mindenkori püspök, (fő)szerkesztői voltak: Buda József, Kocsis Antal, Baksa Árpád, Kiss Antal, jelenleg Botos Andrea és Elemér.

Ir. CSÁKY S. Piroska–CSAPÓ Julianna, Magyar nyelvű egyházi kiadványok Jugoszláviában 1945–1994, Lé 1995/ 1–2; A megtartó egyház, tan., Újvidék, 1997.

Reggeli Újság (1929–1944): napilap. – A Délbácska (1920–29) örökébe lépő Újvidéken (1929. dec. 1-je és 1944. okt. 3-a között) megjelenő újság. 1941. dec. 1-je és 1944. jún. 30-a között Újvidéki Reggeli Újságként jelent meg. Szerkesztő Tomán Sándor (1929–1934), Andrée /Árva/ Dezső (1934–1944). Melléklete A Mi Irodalmunk (1930–33), melyet Szenteleky Kornél szerkesztett, az Egyesületi Közlöny (1936–1941). A Lira és toll (1936–1941), valamint a Tündérország c. gyermekrovat. A ~ 1931 karácsonyára adta ki *A Mi Irodalmunk Almanachját*. 1939-ben jelent meg *A ~ mindentudó lexikona és idegen szavak szótára I–II.*, melyet az olvasók ívenként gyűjthettek össze a lap vasárnapi számaiból. Karácsonyi ajándékként jelent meg A ~ naptára (1937–1943). A ~ közreműködésével indult és fejlődött mozgalommá a Gyöngyösbokrétaként ismert népitáncés népzene-rendezvénysorozat.

Ir. KENDE Ferenc, A magyar betű sorsa Jugoszláviában a két világháború között, 1963 (kézirat – OSzK); HORNYIK Miklós, A Délbácska története 1920–1929, Újvidék, 1985; Uő, A Mi Irodalmunk 1930–1933, uo., 1986.

REHÁK László (Mokrin, 1922. máj. 21.–Szabadka, 1994. nov. 10.): szociológus, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1938) Kikindán végzi, majd Budapesten műegyetemi hallgató. A belgrádi Újságírói Főiskolán diplomál. 1964, Újvidék: a politikai tudományok doktora (*A kisebbségek Jugoszláviában*). – 1944–1957: a Magyar Szó politikai és ideológiai ellenőre, (1948– 1957:) főszerkesztője, 1956–59: a Forum vezérigazgatója, 1959–1961: a külügyminisztérium állományában van, 1961–63: tartományi pártfunkcionárius, 1963–1971: politikai tisztségviselő Belgrádban, 1971– 1989: egyetemi rendkívüli tanár Újvidéken. 1989: nyugdíjas. – 1971–1990: a Létünk főszerkesztője, 1991–94: a Magyarságkutató Tudományos Társaság elnöke.

M. A kisebbségek Jugoszláviában, tan., Újvidék, 1967; A kisebbségtől a nemzetiségig, tan., uo., 1978; Politikai rendszerünk időszerű kérdései, tan., uo., 1982; Világnézet, ideológia, tudományos megismerés, tan., uo., 1983; Nemzet, nemzetiség, kisebbség Jugoszláviában, tan., Bp., 1988; Marxizmus és emberi szabadság, tan., Újvidék, 1989.

Ir. KOLOZSI Tibor, Tudományos alapon, Úz 1979/5; MÉSZÁROS Sándor, Társadalmunk alapvető sajátosságai, Úz 1982/7–8; LAKI László, Jelentős társadalomtudományi kiadvány Úz 1983/12; SZÉKELY ANDRÁS Bertalan, Etnikai folyamatok, nemzetiségpolitika, Úz 1988/10; BARTA Zsolt, Nemzet, nemzetiség, kisebbség Jugoszláviában, Fo 1988/12; BERETI Gábor, ~, Nemzeti kérdés... Alf 1989/6; GARAI László, Az alkalmazkodóképesség határai. ~ kontra~, Napló 1991. aug. 28.; KALAPIS Zoltán, Korunk hőse, MSzó 1994. nov. 11.; VÁRADY Tibor, In memoriam ~, Lé 1994/1–2; BORI Imre, In memoriam ~, Híd 1994/12; HEGEDŰS Antal, ~ emlékére, Úz 1994/12; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1997. máj. 10.

Renaissance (1920): folyóirat. – Alcíme szerint irodalmi és művészeti revü, melyet a becskerekí értelmiséget tömörítő fiatalok, a Mi csoport tagjai (B. Fischer Árpád, Iványi Ferenc), a Torontál c. lap munkatársai (Juhász Ferenc, Kelemen János) s a már ismert helyi írók (Borsodi Lajos) alapítottak, hogy segítséget nyújtsanak „a kultúrának a világháború és a világforradalmak romjain való újjáépítésében”. A ~ az elszakadt dél-magyarországi magyarság első irodalmi orgánuma (első szám: 1920. febr. 15-én, utolsó szám: 1920. jún. 15-én jelent meg). Szerkesztette Juhász Ferenc. A ~ adta ki B. Fischer Árpád két verseskötényét (*Máriadalok*, *Vulkandalok*), drámáját (*A befejezetlen szobor*) és Treisz Géza két egyfelvonásosát (*A cötelette*, *Bál előtt*). A ~ munkatársai 1922-ben megindították a Fáklya c. folyóiratot.

Ir. NÉMETH Ferenc, A becskerekí Renaissance, Úz 1986/12; Uő, A Mi csoporttól a Renaissance-ig, MSzó 1988. nov. 5.

Renaissance Könyvtár (1920): kiadványsorozat. – A Renaissance c. becskerekí folyóirat néhány füzeten olvasható a sorozatra utaló ~ megnevezés. A ~ kiadványai 1. LAGERLÖF, Selma, *Pipiske*; 2. TREISZ Géza, *A cötelette*, dr.; 3. TREISZ Géza, *Bál előtt*, dr.

Revü (1926–27): hetilap. – Újvidéken indult „A kulturális élet minden megnyilvánulásának tárháza” alcímmel, szerkesztő Csuka Zoltán, 1927 áprilisától Szabadkán jelent meg Vajdasági

Színházi Élet alcímmel, felelős szerkesztője Arányi Jenő, kiadója Garay Béla. A ~ színházi cikkek mellett közölt irodalmi jellegű írásokat.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

RICHTER János (Törökbecse, 1900. aug. 4.–Szabadka, 1971. okt. 1.): színpadi szerző, gyógyszerész. – Egyetemi oklevelet (1923) a zágrábi egyetemen szerez. – 1927-től Szabadkán gyógyszerész. – A városban aktív résztvevője a műkedvelő színjátszásnak, a színügyi bizottság referense, a helyi lapok zenekritikusa.

M. Álarc nélkül, SzabNpsz, 1954.

Ir. KRÓNIKÁS /LÉVAY Endre/, Színházi krónika, 7N 1954. máj. 9.; Uő, Vita egy bemutató után, Hid 1954/6; Uő, ~ 1900–1971, 7N 1971. okt. 8.

RICZ Péter (Palics, 1948. okt. 9.): régész, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1967) Szabadkán végzi, a Belgrádi Egyetem Bölcsészettudományi Karán (1973) diplomál régészetből. 1991, Belgrád: a régészet magisztere. – 1973– a szabadkai Városi Múzeum régész muzeológusa. – 1998– a Bácsország fős felelős szerkesztője.

M. Szabadka története a régmúltban (Szekeres Lászlóval), tan., Szabadka, 1998.

ROKAY Péter (Szabadka, 1945. szept. 25.): történész, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1964) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Történelem Tanszékén (1968) diplomál. 1975, Belgrád: a történelemtudomány magisztere, 1983, Belgrád: a történelemtudomány doktora (*A Marót család története*). – 1969: az Újvidéki Egyetem BTK Történelem Tanszékén tanársegéd, (1984:) docens, (1990:) egyetemi rendkívüli tanár, (1995:) egyetemi rendes tanár.

M. Salamon és Póla, tan., Újvidék, 1990; Krónika, tanulmányok, Debrecen, 2000.

Rovátkák (1993–): évkönyv. – A Horvátországi Magyarok Demokratikus Közösségének helytörténeti, néprajzi, irodalmi és demográfiai munkákat tartalmazó évkönyve, melynek első kötete *Drávaszögi Rovátkák* címmel jelent meg Bp.-en. A további kötetek, ~94, ~95 Zágrábban (1995, 1996), 1996-tól Eszéken jelenik meg. Szerkesztő Lábadi Károly.

Rózsa Sándor menedéke (1993): antológia. – A Forum Kk. megjelentette Mondavilágunk c. sorozat 3. kötete, melyet jugoszláviai magyar gyűjtésekből válogatott Jung Károly, elmesélt Bognár Antal.

Rózsaszín flastrom (1995): interjúantológia. – A Szegeden publikált kiadványban Balázs Attilával, Bozsik Péterrel, Csorba Bélával, Dudás Károllyal, Fenyvesi Ottóval, Gajdos Tiborral, Gion Nándorral, Herceg Jánossal, Juhász Erzsébettel, Jung Károllyal, Kalapáti Ferencsel, Koncz Istvánnal, Kopeczky Lászlóval, Ladik Katalinnal, Sziveri Jánossal, Tolnai Ottóval, Várady Tiborral, Varga Zoltánnal és Végel Lászlóval készített beszélgetések olvashatók. Szerkesztő, utószó Szajbély Mihály.

Ir. HORVÁTH György, Leragasztás, Üz 1996/4–6.

Rubicon (1990–92; 1994–): kiadó. – Az első magánkiadó, melyet Hász Róbert író alapított Temerinben azzal a céllal, hogy úrpótló szerepet töltsön be a jugoszláviai magyar könyvkiadásban. A ~ jelentette meg (reprintben) Érdújhelyi Menyhért 1894-ben kiadott *Újvidék története* c. monográfiáját és Burány Béla *Déltiszavidéki vadvirágok* c. hímzőkönyvét. Hász Róbert Magyarországra való távozása után (1992) a ~ kiadói tevékenysége szünetel, 1994-től az új tulajdonos, Lengyel László átszervezésében újjáéled. Lengyel elképzelése szerint a ~t könyvritkaságok és tudományos művek kiadására kell szakosítani, ennek az elvnek megfelelően jelentette meg Láncz Irén és Rajsli Ilona nyelvészeti könyveit, ill. indította el a Cziráky-sorozatot.

Ir. tt /TURI Tibor/, Megalakult a háború utáni első magyar könyvkiadó magánvállalat vidékünkön, MSzO 1990. júl. 15.; n. n., I. gy. /LAJBER György/ Cziráky és más művek, MSzO 1997. febr. 5.

Rukovet Kiskönyvtára (1958): – A szabadkai szerb/horvát folyóirat FRANZ Mihály *Harmatcsillagfény* c. verskötetével indított magyar nyelvű könyvek sorozataként elképzelt vállalkozása, amely folytatás nélkül maradt.

SAFFER Pál (Feketics, 1924. márc. 29.– Szolnok, 1998. ápr. 10.): prózaíró, szerkesztő, publicista. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Verbászon és Szabadkán végzi, Zágrábban filozófiát és német nyelvet hallgat. – 1941–44: munkásmozgalmi szervezkedés miatt börtönbe kerül, 1945 után politikai aktivista, 1950–54: az Új Falu c. lap főszerkesztője, 1954–1969: az Újvidéki Rádió művelődési rovatának a szerkesztője, 1970–74: az Újvidéki Televízió műsorigazgatója, 1974–1987: a drámai program szerkesztője. 1987: nyugdíjas.

M. Utolsó vallomás, r., Újvidék, 1953; Folyók, hegyek, emberek, útirajzok, riportok, uo., 1960; Hideg neonfény, elb., uo., 1967; Politúros fedelű könyv, elb., uo., 1984.

Műford. Magda Simin, Mire a meggyfa kivirágzik, ifjúsági r., Újvidék, 1959; Stanković V. Vasja, Jánosbogár az ágon, dr., uo., 1961.

Jr. BÁLINT István, Egy jó regény fogatékosságai, Ifj 1954. máj. 14.; DÉSI Ábel, Egy regény ürügyén, Híd 1954/7–8; BORI Imre, Messze és mégis itthon, 7N 1960. máj. 29.; JUHÁSZ Géza, A publicisztika és szépirodalom határán, Híd 1960/6; HERCEG János, Folyók, hegyek, emberek, 1960 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok, I., Belgrád, 1999; (K.), ~, Folyók, hegyek, emberek, IÚ 1961/12; GEROLD László, Alaptémája: a magány, MSzó 1967. dec. 27.; BRASNYÓ István, Karhossznyira a művészi realitástól, ÚjSymp 1968/31–32; KELEMEN János, Vajdasági elbeszélők, ÉésI 1968/11; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. aug. 11.; JUHÁSZ Géza, Ifjúkori élmények, gyermekkori színhelyek, MSzó 1985. febr. 23.; LADÁNYI István, Igazságot keresve, Híd, 1985/3; VARGA István, Megkéssett vallomás, Űz 1986/1–2; GOBBY FEHÉR Gyula, Csendes ember, pipával, Híd 1998/6.

SÁFRÁNY Imre (Ókér, 1928. szept. 27.– Szabadka, 1980. máj. 5.): író, festőművész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1947) Szabadkán végzi. Felvételt nyer a belgrádi Képzőművészeti Akadémiára (1945-ben Hangya András esti rajziskoláját látogatja, 1946-ban lép először műveivel, csoportos kiállításon, közönség elé), de oklevelet az

újvidéki Tanárképző Főiskola rajzszakán (1949) szerez. – 1948–49: rajztanár az újvidéki magyar gimnáziumban, 1951–53: Ókérén, 1952– a Magyar Szó, 1953– az Ifjúság, 1954– a 7 Nap illusztrátora, 1966– a 7 Nap munkatársa, kritikusa, majd szabadművész.

M. Mire a teknősbéka odaér, r. (Kopeckzy Lászlóval), Újvidék, 1961; Zsombékok. Vallomás Vinkler Imre művészetéről, Szabadka, 1968; Várnak az apostolok, napló, Újvidék, 1971; Menetelés, vál. írások, uo., 1972; Jegenyegambit, önéletrajz, uo., 1986.

Jr. BORI Imre, Egy vajdasági regény margójára, Híd 1961/9; DÉSI Ábel, Arcképek és modellek, 7N 1971. febr. 26.; TOLNAI Ottó, A mozgás állapot, MSzó 1972. márc. 11.; BORI Imre, ~ naplójegyzetei, MSzó 1972. nov. 25.; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. dec. 22.; JUHÁSZ Erzsébet, ~ könyveiről, ÚjSymp 1973/93; THOMKA Beáta, ~ könyveiről, uo.; VIRÁG Ágnes, Útravaló a meneteléshez, Űz 1973/3; ~, előszó Tolnai Ottó, képzőművészeti monográfia, Újvidék, 1978; VÖLGYI /LÉVAY/ Endre, Mestró lelkében örök virágok élnek, Űz 1978/6–8; JUHÁSZ Erzsébet, A felfokozott lét, 1928–1980, KI 1980. máj. 14.; BÁNYAI János, A sámánok fehér útján, 7N 1980. máj. 16.; DURANCI, Bela, ~ Híd 1981/7–8; KOPECKZY László, Nyárfás és jegenye, 7N 1986. nov. 14.; HERCEG János, A rajongó, Híd 1987/2; MÁK Ferenc, Párizsi szédülés, Űz 1987/5; FEKETE J. József, Költői feljegyzések – egy festőről, prózában, MSzó 1987. máj. 23.; NÉMETH István, Apostol járt köztünk, Űz 1988/7; TOLNAI Ottó, A meztelen bohóc, Újvidék, 1992.

SÁRKÖZI Ferenc (Feketics, 1929. máj. 23.– Feketics, 1999. szept. 9.): helytörténész, tanár. – Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Kiskunhalason és Szabadkán végzi (1948). Az újvidéki Tanárképző Főiskola biológia–kémia szakán diplomál (1950). 1950–51: a bácsföldvári elemi iskola tanára, 1952– 54: Kishegyesen tanít, 1954–57: a pacséri általános iskola igazgatója, 1957– 89: Feketicsen tanít, 1972–74: iskolaigazgató, 1989: nyugdíjas.

M. A megtartó egyház (a feketicsi református gyülekezet történetéből) (többekkel), tan., Újvidék, 1997; Református

halotti és temetkezési szokások 1785–1997 (Sárándi Istvánnal és Kórizs Józseffel), tan., Feketics, 1998; Az 1849-es Márinapi szaladás, tan., uo., 1998; Az idő sodrásában (történetek, szokások Feketics múltjából), tan., uo., 2000.

SÁROSI Károly (Feketics, 1927. ápr. 12.–Újvidék, 1986. febr. 4.): tankönyvíró, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőfalujában végzi, majd a szabadkai gimnáziumba iratkozik, de csak 1947-ben érettségizik, mert 17 éves korában jelentkezik a Petőfi brigádba, s végigharcolja a háborút. Érettségi után az újvidéki Tanárképző Főiskolán (1949) magyar–szerbhorvát tanári oklevelet szerez, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken (1963) diplomál. – 1949–1955: a tartományi tanügyi titkárság felügyelője, 1959–1964: az Rádióiskola főszerkesztője, 1964–66: a Tartományi Pedagógiai Intézet Tankönyvkiadó Osztályának munkatársa, 1966–1986: a Tartományi Tankönyvkiadó Intézet egyik alapítószerkesztője, több tankönyv szerzője. – Szerepel az *Éva naplója* (1969) c. gyermekhangjáték-antológiában.

M. Hőköm Pista, versek a legkisebbek számára, összeállította ~, Újvidék, 1958; A magyar nyelv alapszótára az általános iskolák számára, uo., 1974.

Míford. Branko Ćopić, Partizán mesék, Szabadka, 1961; Tone Seliškar, Bajtársak, ifjúsági r., uo., 1961.

Ir. HORVÁTH Mátyás, Visszhangtalanul, OésN 1975/9; VAJDA József, Célnyelvi alapszókincs, HITK 1975/22; MOLNÁR CSIKÓS László, Legszükségesebb szavaink gyűjteménye, Úz 1975/5–6; ~ emlékkönyv, Bp., 1986; BORI Imre, In memoriam ~, Híd 1986/3; HORVÁTH Mátyás, ~, Úz 1986/3; SZARVAS János, In memoriam ~, OésN 1986/64; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1997. ápr. 7.

SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsanna (Becse, 1946. szept. 11.): néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1965) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken (1970) diplomál. 1977, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*A nyomtatásban megjelent jugoszláviai magyar népmesék tipológiai vizsgálata*). – 1970: tanár Feketicsen, 1970–71: gimnáziumi tanár Újvidéken, 1971– a topolyai mezőgazdasági középiskola magyartanára.

M. „Gunarasban templom lesz . . .”, tan. (Kocsis Antallal), Újvidék, 1995.

Ir. SILLING István, Helytörténet, egyháztörténet, népi vallásosság, Híd 1996/5–7.

SÁTAI Pál (Kanizsa, 1927. máj. 22.– Budapest, 1996. szept. 7.): nyelvész, pedagógus. – Az elemi iskolát s a polgárit szülőhelyén, a tanítóképzőt (1949) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–szerbhorvát szakát (1957) Újvidéken végzi, egyetemi oklevelet a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1962) szerez. 1973, Szeged: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből, 1980, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Padé* nyelvjárásának névszóképzői). – 1949– 1953: tanár a szabadkai szakmunkásképző iskolában, 1953–55: Csantavéren, 1955–59: igazgató a csantavéri iskolában, 1962–1973: a szabadkai Pedagógiai Intézet tanácsosa, 1973–75: a Tartományi Pedagógiai Intézet tanácsosa, 1975– 1989: a szabadkai Pedagógiai Akadémia docense (1980–84: az Újvidéki Egyetem rektorhelyettese). 1989: nyugdíjas.

Ir. HORVÁTH Mátyás, ~, Úz 1996/9.

SCHWALB Miklós (Szeged, 1905. márc. 20.–Szabadka, 1941. nov. 18.): költő, prózaíró. – Iskoláit szülővárosában kezdi, amikor azonban a család a fehérterror elől 1921-ben Szabadkára menekül, gyenge szerb tudása miatt tanulmányait nem folytathatja. Hangszerkészítést tanul, szakács, később újságíró, s közben szakszervezeti tisztségviselőként csatlakozik a Híd-mozgalomhoz. Írásait a Jugoszláviai Magyar Újság, a Reggeli Újság, a Hétről-Hétre (itt szerkesztő is) közli, 1938-tól a Híd munkatársa. 1935-ben Kultúra címmel irodalmi és művészeti folyóiratot indít; csak két száma jelent meg. 1941-ben letartóztatják és kivégzik.

M. Fiú a konyhából, r., Szabadka, 1934; A szén, v., bev. Dér Zoltán, uo., 1971.

Ir. LÉVAY Endre, ~, Fiú a konyhából, Híd 1934/5; AMBRUS Balázs, Fiú a konyhából, H-H 1934/27; MAJTÉNYI Mihály, Szikra és hamu, Újvidék, 1963; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, uo., 1968; DÉR Zoltán, A kilátástalanság regénye, Úz 1971/3; LÖRINC Péter, Festett zongora, 7N 1972. jan. 14.; LÉVAY Endre, Viharos évek tanúja, Úz 1972/2.

SEBESTYÉN Mátyás (Szabadka, 1909. dec. 13.–Szabadka, 1979. szept. 13.): költő. – Vagyontalan parasztcsaládból származik. 1946-tól a Híd, a 7 Nap újságíró korrektora. – Első munkáit a Jugoszláviai Magyar Újság közli. Díjat nyer a Híd (1947) novellapályázatán. Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Zimi zumi bál, gyermekv., Újvidék, 1957.

Ir. BORI Imre, Végre: gyermekversek, 7N 1957. júl. 28.; FEHÉR Ferenc, Egy könyvről és gyermekirodalmunk alapvető kérdéseiről, Híd 1957/8.

SEBESTYÉN Pál (Zombor, 1909. júl. 3.–?) : színpadi szerző, rendező, jogász. – Iskoláit szülővárosában végzi, Zágrábban jogi diplomát szerez, hosszabb ideig Bécsben és Párizsban él, majd két évig bíró a szerbiai Rzanjban, 1940–41: az Újvidéken székelő szerb nyelvű előadásokat tartó Dunabánsági Színházhoz szerződtetik magyar szerzők (Kosztolányi, Molnár, Bókay) műveinek színpadra állítása végett. Művei, a Párizsban 48 estén játszott *Örök ifjúság*, továbbá a *Száműzöttek* és az *Évike a városban* ~ szerb fordításában kerülnek közönség elé az újvidéki színházban. Egyéb drámái, a pacifista célzatú *Hős és az árnyék* (1937), s befejezetlenül maradt szimbolista alkotása a *Sarki fény*. ~ neve nemcsak a Vajdaságban, hanem szülővárosában is szinte teljesen feledésbe ment, ismeretlenül hangzik.

Ir. HERCEG János, Az örök ifjúság, 1939 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

SEBŐK Zoltán (Szabadka, 1958. ápr. 18.): művészettörténész, kritikus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1977) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékére iratkozik, Belgrádban művészettörténetből (1981) diplomál. – 1987–1991: az Újvidéki Rádió munkatársa. 1991: Magyarországra költözik. 1991–93: a Budapest Galéria kiállításrendezője, 1993: a Szabad Európa Rádió munkatársa, 1993– a Balkon c. művészeti folyóirat szerkesztője. – 1982: Sinkó-díj, 1995: Sziveri János-díj.

M. Médiumok és művészetek, esszék, Újvidék, 1982; Bíró Miklós, képzőművészeti kismonográfia (Slavko Matkovićtyal), uo., 1984; Az új művészet fogalomtára 1945-től napjainkig, adattár, uo., 1987; Bp., 1997; Mítosz és művészet között, esszék, uo., 1988; Életjátékok, esszék, Bp., 1994; Művilág, esszék, uo., 1996.

Műford. Danko Grlić, Művészet, esztétika, tudomány, esszék, Újvidék, 1986.

Ir. CSORBA Béla, Alkalmi alkalmatlankodás. ~ Sinkó-díja ürügyén, ÚjSymp 1982/205; SZOMBATHY Bálint, Művészeti médiumok, Híd 1983/3; DÉR Zoltán, Avatott kalauz, 7N 1983. ápr. 8.; LÉVAY Endre, A festő a képen, Üz 1983/7–8; VAJDA Gábor, Iránytű nélkül, Üz 1984/3; HÓZSA Éva, Sztérombolt látókor, Üz 1988/10; HERCEG

János, Mítosz és művészet között, Dolg 1989. ápr. 13.; VAJDA Gábor, Mítosz és művészet, 7N 1991. febr. 15.; P. NAGY István, Szórakéta, MSzö 1994. aug. 27.; SZINCSEK György, Kép-mutatás, Symp 1995/1; BOHÁR András, ~, Mű-világ, Kr 1997/8; BÉLÁDI Zsófi, Újrealizmus?, MN 1998/5.

Sentai Friss Újság (1927–1932): hetilap. – A neve 1932 októberétől Szentai Friss Újságra módosult, 1938 februárjától Híradóként, a második világháború alatt pedig Zentai Híradóként jelent meg. Szerkesztői voltak többek között Novoszel Andor, Markovics /Majtényi/ Mihály.

Ir. SZLOBODA János, A zentai sajtó története, Zenta, 1995.

SILLING István (Kupuszina, 1950. szept. 5.): néprajzkutató, költő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a Gépészeti Technikumot (1969) Zomborban, a Tanárképző Főiskola magyar–szerb szakát (1973) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1978). 1983, Újvidék: a nyelvtudomány magisztere, 1999, Újvidék: a nyelvtudomány doktora (*Vajdasági magyar archaikus népi imádságok nyelvi aspektusai*). – 1970–72: tisztviselő a kupuszinai földműves-szövetkezetben, 1976–1986: magyartanár az apatini gimnáziumban, 1986–1995: a zombori Történelmi Levéltár munkatársa, 1995– az Újvidéki Egyetem zombori Tanítóképző Kara asszisztense, (1999:) docense.

M. Ismeretlen anyám, kupuszinai népballadák és balladás dalok, Újvidék, 1989; Rónay István, Késő álmok, v., előszó, Szabadka, 1990; Boldogasszony ablakában, Népi imádságok és ráolvasások, uo., 1992; Kupuszinai tájszótár, uo., 1992; Templomok, szentek, imádságok, tan., Újvidék, 1994; Bácskai magyar népviseletek, tan. (többekkel), uo., 1994; Kínján esék esete, vajdasági archaikus népi imádságok, tan., szövegek, uo., 1995; Örökségünk nyomában, levéltári jegyzetek, uo., 1995; Kakasok szólnak, Máriát kiáltanak. Adalék a vajdasági magyar archaikus népi imádságok variálódási vizsgálatához, tan., Tóthfalu, 1997; Tegnap és ma. Adalékok Nyugat-Bácska néprajzához, tan., Újvidék, 1998; Útjaim, v., utószó Fekete J. József, Apatin, 1999.

Ir. HERCEG János, Kupuszina piros betűs ünnepe, Dolg 1989. máj. 10.; Uő, Ismeretlen anyám, Dolg 1989. máj. 25.; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsa, Bácskertes balladakincse, Híd 1989/6; LÁBADI Károly, Balladás falu, MSzö 1989. júl. 8.; BESZÉDES Valéria, Egy népköltészeti műfaj a nyolcvanas években, Üz 1990/1; BORI Imre, Egy XIX. századi költő, 7N 1991. jan. 4., 11., MÁK Ferenc, „Mint őszi ág . . .”,

Üz 1991/1; FEKETE J. József, Archaikus imák, ÚjSymp 1992/321–322; BORI Imre, „Boldogasszony ablakában”, 1993 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998; PENAVIN Olga, Egy fontos gyűjteményről, MSzó 1993. febr. 20.; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsa, Bácskertes archaikus népi imádságok, Híd 1993/4; BESZÉDES Valéria, „Kakasok szónak, Máriát kiáccsák!” Üz 1993/5–6; RAJSLI Ilona, A „nyelvi mentőszolgálat” ügyében, Híd 1994/9; KOVÁCS Endre, A népi vallásosság mélységei, MSzó 1995. márc. 18.; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsa, Tanulmányok a vallási néprajz köréből, Híd 1995/4–5; BESZÉDES Valéria, Templomok, szentek, imádságok, Bo 1995. máj. 4.; FEKETE J. József, Archaikus népi imáinkról, Üz 1995/7–8; BESZÉDES Valéria, ~, Kínján esék esete, Híd 1995/10–11; PENAVIN Olga, Örökségünk, MSzó 1996. aug. 17.; NÉMETH Ferenc, A néprajzkutató levéltári búvárkodása, Híd 1996/8–9; KŐHEGYI Mihály, A zombori levéltár kincsei, Fo 1997/3; KÁICH Katalin, A szellem megtartó ereje, MSzó 1998. jan. 10.; PENAVIN Olga, Népi imádságok, MSzó 1998. febr. 21.

Simogasd meg az árnyékot! (1998): antológia. – B. Foky István szerkesztésében, Beszédes István előszavával ifinovellák megjelölésű gyűjtemény, melyben a Theresiopolis néven működő Ifjúsági Művészeti Fészek pályázatán részt vevő kezdő tollforgatók, középiskolások és egyetemi hallgatók írásai kaptak helyet. A ~ szerzői Agyánszki Orsolya, Balla Magdolna, Baráth Katalin, Bodó Csaba, Bogács Zoltán, Császár Júlia, Epstein Ágnes, Gerzson Mátyás, Horváth Zsolt, Hunyadi Ákos, Kovács Attila, Kovács Karolina, Lénárt Róbert, Lóci Flórián, Lukács Angéla, Merkovity Norbert, Mészáros Zoltán, Mihók Hilda, Sándor Zoltán, Smit Edit, Szakmány György, Szakmány Piroska, Szalma Kornélia, Takács Zoltán, Terék Éva.

SIMOKOVICS Rókus, *Simokovich*, Sánta Péter (Kishegyes, 1905. nov. 27.– Szabadka, 1941. nov. 18.): költő, szerkesztő, könyvkötő. – Az elemi iskolát szülőhelyén végzi, autodidakta. A család 1919-ben Palicsra költözik, ~ itt tanulja ki a könyvkötészetet, nyomdákban dolgozik, ekkor kapcsolódik be a szakszervezeti mozgalomba, majd a pártmunkába. A Híd főszerkesztője 1936 májusától 1937-ig. 1941-ben őt is letartóztatják és nov. 18-án kivégzik. Cikkeket, verseket írt, kötete nincs.

Ir. PATÓ Imre, ~, a Híd felelős szerkesztője, Üz 1976/5.

SIMON István, Cs.(ókai) (Terján, 1942. okt. 19.): költő, szociográfus, újságíró. – Az általános

iskolát szülőhelyén és Csókán, a konyhakertészeti szakiskolát (1960) Adán, a mezőgazdasági főiskola kertészeti szakát (1967) Mostarban végzi. – 1968–1972: a csókai mezőgazdasági birtok agronómusa, 1972– a Magyar Szó újságírója. – 1994: Híd Irodalmi Díj.

M. Utak keresztje, v., Újvidék, 1971; Ahogy a vadkörtefa, v., uo., 1980; Varasodás, v., uo., 1992; Sóvirág. Észak-Bánát szociográfiájához, utószó Szloboda János, uo., 1993; Szülőfalum, Terján, szociográfia, uo., 1994; Lehasadt ág, v., vál., Szloboda János, Kanizsa, 1995; Virulzs-e még, szülőföldem?, publ., Zenta, 1997; Sziromeső, v., Újvidék, 1998; Ahol a part szakad, v., Szabadka, 1999.

Ir. MOLNÁR Cs./IKÓS/ Attila, A szülőföld megszólaltatója, Üz 1971/4; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. okt. 27.; MOLNÁR Cs./IKÓS/ Attila, A színek keverőmestere. ~ költészetéről, Híd 1975/7–8; VAJDA Gábor, Impresszionista szociográfia, 1980; Visszahulló pegazus, 1981 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; BORI Imre, Egy mikrovilág és írója, 7N 1988. máj. 27.; CSAPÓ Julianna, A divatosan elvart nyavalygások helyett, Híd 1992/5; VAJDA Gábor, A teremtés veszélyeztetettsége, MSzó 1992. júl. 11.; BORI Imre, ~ könyvének ünnepén, MSzó 1994. aug. 20.; NÉMETH István, Egy költő faluja, CsK 1994. aug. 25.; SZAKOLCZAY Lajos, ~, Szülőfalum, Terján, Ktárs 1995/4; FEKETE J. József, Égbekiáltó hiány = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; VAJDA Gábor, Édes fájások, Üz 1995/11–12; BORI Imre, Feljegyzések, MSzó 1996. aug. 31.; SZLOBODA János, Csóka könyve. ~, Virulzs-e még, szülőföldem?, MSzó 1997. nov. 22.

SINKÓ Ervin, *Spitzer* (Apatin, 1898. okt. 5.–Zágráb, 1967. márc. 26.): költő, író, irodalomtörténész, tanulmányíró, pedagógus. – Iskoláit szülőhelyén, Szabadkán és Szegeden végezte. 1914–15-ben az MSZDP szabadkai szervezetének tagja, a Munkásotthon könyvtárosa, a Bácsmegyei Napló munkatársa. Verseit már 1916-ban a Népszava, A Tett és a Ma közölte, s megjelent első verseskötete. 1917–18-ban a bukovinai fronton volt, majd Bp.-en a Kassák-körből kivált értelmiségi csoport (Révai József, György Mátyás, Lengyel József, Komját Aladár, Hevesi Gyula, Rothbart Irma) tagjaként az őszirózsás forradalom Országos Propaganda Bizottságában dolgozott; a KMP alapító tagja és illegális aktivistája. 1919-ben az Internationale c. folyóirat alapító munkatársa; Újpest párttitkára; Bp. VI. ker. Munkás Katonatanácsa s a Fővárosi Központi Munkástanács tagja; 1919. máj. 2–18.: Kecskemét városparancsnoka. A ludovikás zendülés (jún. 24.) óráiban a

Szovjetház parancsnoka; a Tanácsköztársaság összeomlásakor vöröskatoná a román fronton; szept.-ben Bécsbe emigrált. 1920–21: feleségével, Rothbart Irmával Szabadkán rejtőzködött asztalossegédként; felfedezték, s Ausztriába internálták; 1921–26: Bécsben asztalosmunkás, filmstatiszta, inkasszáns, a Testvér c. krisztiánus folyóirat (1924–25) kiadója és főmunkatársa. 1926–27-ben Szarajevóban, Grazban és Bécsben (s aztán 1945-ig másutt is) orvosnő felesége mellett csak írói munkát folytatott, miközben a Korunk, a Nyugat és a Századunk munkatársa. 1928–31-ben Bács-szentivánon írni kezdi történelmi regényét, az *Optimistákat*. 1931–33: Zürichben és Bécsben, 1933–35: Párizsban, 1935–37: Moszkvában, 1937–39: Párizsban, 1939–1941: Bács-szentivánon él. Zágrábban megismerkedett Krležával, 1941–43: Szarajevóban, Drvarban, Splitben húzódik meg az üldözések elől. ~ ott fejezi be az *Optimistákat*. ~ az illegális Népfelzabardító Bizottság elnöke, az olasz kapituláció után pedig Horvátország Antifasiszta Népfelzabardító Tanácsa küldötte Rab sziget evakuációs bizottságában. 1943–45: ~ a népfelzabardító hadsereg IV. hadtestének partizán mozgókórházaiban népművelő megbízatást teljesít Rothbart Irmá partizán orvosnő egységeiben. Leszerelésük után ~ék Zágrábban telepednek le. ~ a Horvát Népköztársaság népjóléti és tanügyi minisztériumában, a horvát állami könyvkiadóban, a Krleža vezette Lexikográfiai Intézetben stb. dolgozott. A Horvát Írószövetség (1945), a zágrábi Jugoszláv Tudományos és Művészeti Akadémia levelező (1951), rendes (1960) tagja. 1959. okt. 21-én ~ megnyitja az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékét, melynek 1959–1967 között meghívott rendes egyetemi tanára és tanszékvezetője. Ettől kezdve felváltva Újvidéken és Zágrábban élt. – Szerepel a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, ill a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Éjszakák és hajnalok, v., Szabadka, 1916; A fájdalmas Isten, v., Bécs, 1923; A vasút, riportr., Szabadka, 1948; Akik nem tudják, mi fán terem a szemérem, publ., Zágráb, 1949; Tizennégy nap, r. Újvidék, 1950; 1966; Bp., 1982; Kísértet járja be Európát, publ., Újvidék, 1952; Elítéltek, SzabNépsz, 1952; Ua., dr., Újvidék, 1953; A mi második forradalmunk, publ., uo., 1953; Optimisták I., r., uo., 1953,

II., 1955; Bp., 1979; Szörnyű szerencse, SzabNépsz, 1955; Egy regény regénye. Moszkvai naplójegyzetek 1935–1937 I–II., Újvidék, 1961; s. a. r., jegyz. Bosnyák István, uo., 1985; Magyar irodalom, tan., uo., 1961; Aegidius útra kelése és más történetek, r., elb., uo., 1963; Magyar irodalom, tan., uo., 1963; Epikurosz hervadt kertje, tan., esszék, cikkek, uo., 1964; Csokonai életműve, monogr., uo., 1965; Don Quijote útjai, esszék, elb., vál., előszó Bretter György, Bukarest, 1975; Nehéz honfoglalás. Naplófeljegyzések 1939-től 1944-ig, s. a. r., utószó Bosnyák István, Újvidék, 1971 /bezúzva/; Honfoglalás előtt. Naplófeljegyzések 1939-től 1942-ig, s. a. r., jegyz., utószó Bosnyák István, uo., 1976; Szemben a bíróval, tan., bibl., vál., Sükösd Mihály, Bp., 1977; Vándorbotom meg-megtorpan. vál. v., vál., utószó Bori Imre, bibl. Bosnyák István, Újvidék, 1977; Szemben a bíróval, önéletrajzi esszé, előszó Szigethy Gábor, Bp., 1983; Krleža, esszék, tan., kommentárok, s. a. r., jegyz., bibl., utószó Bosnyák István, Újvidék, 1987; Áron szerelme I–II., kistr., s. a. r., jegyz., előszó Bosnyák István, uo., 1989; Az út. Naplók 1916–1939, előszó Marijan Matković, jegyz., bibl. Bosnyák István, Bp., 1990; A hontalanság énekei, kiadatlan v. 1914–1967, bev., bibl. Bosnyák István, Újvidék, 1999; Bezúzott háborús napló 1939–1944, s. a. r., jegyz., elő-, utószó Bosnyák István, uo., 2000.

Ir. n. n., A nap eseményei. Három szabadkai könyv, BMN 1916. jan. 30.; NÉMETH Andor, A fájdalmas Isten, BMÚ 1923. okt. 19.; DIENES László, A fájdalmas Isten, Keleti Újság, 1923. okt. 17.; GYÖRGY Máttyás, A fájdalmas Isten, BMN 1923. nov. 11.; ARATÓ Endre, Testvér, Út 1925/1; THURZÓ Lajos, ~, A vasút, Híd 1949/4; LÉVAY Endre, Elítéltek, Híd 1952/1; MAJTÉNYI Mihály, ~ Optimisták c. könyvéről, Híd 1953/12; VAMOS Imre, Optimisták, Látóh 1954/5; B. SZABÓ György, ~, Optimisták, 1954 = B. Sz. Gy., Tér és idő, 1988; SULHÓF József, ~, Szörnyű szerencse, Híd 1955/4; MÁRTON László, A napló naplója. Egy regény regénye, ÚjLátóh 1961/6; ACZÉL Tamás, Káprázat és valóság, IÚ 1961/13; B. SZABÓ György, Irodalmi legendák, babonák és tévhitek ellen, 1962 = B. Sz. Gy., Éjszakák, hajnalok, Újvidék, 1990; GÖMÖRI György, Fanatikus optimisták, 1962 = G. Gy., Nyugatról nézve, Bp., 1990; BÁNYAI János, ~, Magyar irodalom, Symp 1962. márc. 8., BORI Imre, Egy tanulmánykötet címszavai, Híd 1962/6; MAJOR Nándor, Termékeny kontroverziák, Híd 1964/2; BÁN Imre, ~, Magyar irodalom, ItK 1964/5; VÉGH Ferenc, ~, Magyar irodalom, Vság 1964/6; KOMLÓS Aladár, ~, Epikurosz hervadt kertje, Alf 1965/12; PODOLSKZI József, A csavargó költészet, Ifj 1966. febr. 24.; B. NAGY László, Epikurosz hervadt kertje, Kr 1966/6; B. MÉSZÁROS Vilma, ~, Optimisták, Ktárs 1966/7; STENCZER Ferenc, Hagomány és örökség, Ttáj 1966/12; JULOW Viktor, Csokonai életműve, ItK 1967/2; MÉLIUSZ József, ~től búcsúzva, 1967 = M. J., Az új hagyományért, Bukarest, 1969; SZAUDER József, ~, ItK 1967/2; IGNOTUS Pál, ~ halálára, IÚ 1967/7; KOMLÓS Aladár, ~ emlékezete, Nagyv 1967/6; KOVÁCS Kálmán, Vajdasági regények, ÚÍ 1967/7; SZELI István, ~ = Sz. I., Utak egymás felé, Újvidék, 1967; KÚN András, ~, Optimisták, Alf

1969/3; CSÁKY S. Piroška, ~ könyvei között, 1969; ~ – az olvasó, 1978 = Cs. S. P., Könyv, könyvtár, olvasó, Újvidék, 1997; GEROLD László, „... és a kérdések megölik a kérdezőt”, 1973; Két ~-dráma Szabadkán, 1976 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; TAMÁS GÁSPÁR Miklós, Az utópia kockázata, A Hét 1975. szept. 5.; BÁNYAI János, A gondolkodó drámája, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; SÜKÖSD Mihály, ~: értelmiségi a forradalomban, forradalom az értelmiségiben 1975 = S. M., Közelítések, Bp., 1979; LÉVAY Andre, Egy szellemi talaj felfedezése, Üz 1975/11; BOSNYÁK István, Vázlatok egy portréhoz. ~ variációk '63–73, Újvidék, 1975; Uő, Ember a forradalomban, ember a soron kívül, uo., 1977; UTASI Csaba, Sírason túli egyszerűség. A gazdátlan világ c. vers elemzése, 1976; A hontalanság elégiája. A Huszonnyolcadik születésnapom c. vers elemzése, 1975; A fölismert viszonylagosság aziluma. A Kigyúlt lámpa c. vers elemzése, 1999 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; RADNÓTI Sándor, Pilátus a krédóban. ~ filozófiai odisszeája, 1977 = R. S., Mi az, hogy beszélgetés?, Bp., 1988; VAJDA Gábor, ~ és Nietzsche, 1977 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; KOLOZSI Tibor, Felemás napló, Üz 1977/9; BOSNYÁK István, ~ a horvát irodalomban. Bibliográfiai tájékoztató 1945–1959, Újvidék, 1979; ~ emlékkönyv, Tan 1977–78/10–11; BORI Imre, ~, Újvidék, 1981; JÓZSEF Farkas, A megszenvedett világnézet írója, 1985 = J. F., Erkölc és hivatástudat, Bp., 1989; BORDÁS Győző, ~ és az áprilisi Híd, Lé 1985/1; KARDOS András, Júdás vagy Judit, Lit 1985/1; BOSNYÁK István, Két antibarbarus, 1985 = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; BORDÁS Győző, Optimisták, Híd 1985/2; HERCEG János, ~ vívódásai, Híd 1985/9; SZAKOLCZAY Lajos, Egy drámai életút drámája, Színház 1986/8; PODOLSZKI József, Írószerep és etikai tojástánc, Üz 1986/9; BOSNYÁK István, ~ Krleža-képe, Híd 1986/12; SÜKÖSD Mihály, ~ redivivus, 1987 = S. M., Utópia lovagja, Bp., 1990; SZELI István, „Éneklőből énektanár”, 1987 = Sz. I., Hosszú útnak pora . . ., Újvidék, 1991; BOSNYÁK István, A mester és a tanítvány életrajzi párhuzamai. Kassák Lajos és ~ levélváltása elé, Híd 1987/3; CSAPLÁR Ferenc, Kassák Lajos és ~ levelezéséből, uo.; SZAKOLCZAY Lajos, ~ bécsi folyóirata, a Testvér, 1987 = Sz. L., A csavargó esztétikája, Bp., 1996; VÉGEL László, A baloldali monológ ellentmondásai, Jkor 1988/2; KISS Gy. Csaba, Krleža – ~ szemével, Kv 1988/8; BOSNYÁK István, Az etikus fantázia kisregényei, Híd 1988/11; MARGÓCSY István, Egy moralista Moszkvában, Kv 1988/12; ALMÁSI Miklós, A forradalom balekja, Kr 1989/5; SZIKLAI László, Nehéz hűség, Vil 1989/7; SPIRA Veronika, Egy gyötrelme története, ÚÍ 1989/10; SÁRAY Anna, ~-bibliográfia, Társtud, 1990/1; UTASI Csaba, ~ lányai, 1991; A hontalanság változatai, 1992; ~ intermezzója a negyvenes évek második felében = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; BORI Imre, ~ „benső élete”, 7N 1991. jan. 25.–márc. 1.; THOMKA Beáta, ~ korai regényei; Egzisztenciális formateremtés. Szempontok az Áron szerelme olvasásához = T. B., Prózatörténeti vázlatok, Újvidék, 1992; LENGYEL András, Gnózis és

utópia. A naplóíró ~, 1992 = L. A., Utak és csapdák, Bp., 1994; GEROLD László, ~, Csokonai, 1992 = G. L., Meglelt örökség, Újvidék, 1994; ~ emlékére, Tan 1992–94/25–27; TOMÁN László, ~ meghasonlításai, Lé 1993/1; BOSNYÁK István, Sinkóék. ~ és Rothbart Irma életútja hang-, színés tévéjátékban elbeszélve, Újvidék, 1995; Uő, „Atyámfia anyag!” avagy egy ellen-gubbiói krisztianus esztétika és kortörténeti háttere, HK 1996/4; ~ 1898–1967, Tan 1998/31; BÁNYAI János, Szemben az idővel, MSzó 1998. okt. 3.; BOSNYÁK István, A tékozló fiú megállói, uo.; UTASI Csaba, ~ és a történelmi szükségszerűség, Híd 1998/10–11; JUHÁSZ Géza, „Magamra maradtam”; „Nemcsak értékben, de jelentőségében is több . . . minden eddiginél”. ~ drámáiról = J. G., Párhuzamok és kapcsolatok, Szabadka, 1998.

Sinkó-díj (1970–). – A Sinkó Ervin Alapítvány által létrehozott irodalmi díj a fiatal jugoszláviai magyar írók támogatására, melyet minden évben márc. 27-én, Sinkó Ervin halálának évfordulóján osztanak ki (az utóbbi években ettől eltértek, s a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék napján, október 21-én osztják ki) magyar nyelven megjelent önálló irodalmi műért, ill. folyóiratban publikált nagyobb lélegzetű alkotás(ok)ért vagy huzamosabb időn át folytatott, értékesnek minősített irodalmi vagy tudományos tevékenységért. A háromtagú bírálóbizottságba egy-egy képviselőt ad az alapító, az Új Symposion és a Képes Ifjúság szerkesztősége. (A 90-es évek elejétől a bírálóbizottság kinevezésének jogát kizárólag az alapító gyakorolja.) Díjazottak: 1970: Podolszki József, 1971: Utsi Mária, 1972: Bognár Antal, 1973: Danyi Magdolna, 1974: Böndör Pál, 1975: Juhász Erzsébet, 1976: Thomka Beáta, 1977: Fenyvesi Ottó, 1978: Sziveri János, 1979: Mák Ferenc, 1980: Balázs Attila, 1981: Csorba Béla, 1982: Sebők Zoltán, 1983: Losonc Alpár, 1984: Kalapáti Ferenc, 1985: Fekete J. József, 1986: P. Nagy István, 1987: Kontra Ferenc és Turi Gábor, 1988: Apró István, 1989: Beszédes István és Bozsik Péter, 1990: Majoros Sándor, 1991: Toldi Éva, 1992: Papp Tibor, 1993: Utsi Csilla, 1994: Jódal Kálmán, 1995: Piszár Ágnes, 1996: Virág Gábor, 1997: Horváth György, 1998: Mirnics Gyula, 1999: a Képes Ifjúság szerkesztősége a *Tetszőleges irány* c. antológia megjelentetéséért, 2000: Mészáros Zoltán.

Ir. A Sinkó Ervin Alapítvány szabályzata, Tan 1970/2; FEHÉR Kálmán, A Sinkó Ervin Alapítványról, MSzó 1971. dec. 18.

Sinkó Ervin Alapítvány (1970). – Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke létesítette (özv. Sinkó Ervinné végrendelete értelmében és anyagi hozzájárulásával) első tanárának és vezetőjének emlékére a nehéz anyagi viszonyok között tanuló tehetséges hallgatók megsegítésére és a fiatal jugoszláviai magyar írók támogatására. A ~ szabályzata rendelkezik a Sinkó-díj létrehozásáról és kiosztásáról.

Ir. A ~ szabályzata, Tan 1970/2; FEHÉR Kálmán, A ~ról, MSzó 1971. dec. 18.

Sinkó Ervin Díj (1982). – Az apatini Irodalmi Kör (1968–) kezdeményezésére Apatin városa által alapított díj, melyet egyetlen alkalommal kapott magyar író, a zombori Székely Mária.

SINKOVITS Ferenc (Csantavér, 1933. ápr. 14.–Csantavér, 1996. dec. 28.): néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a tanítóképzőt (1952) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári (1968) oklevelet szerez. – 1952–1954: Kispiacon tanító, 1956–1994: Csantavéren tanító, (1962:) magyartanár, (1980–82:) igazgatóhelyettes, ill. megbízott igazgató. 1994: nyugdíjas.

M. Csantavér ragadványnevei, tan., Bp., 1988; Bácskai magyar időjósítás, tan., Újvidék, 1997.

Ir. PENAVIN Olva, Bácskai magyar időjósítás, MSzó 1998. ápr. 18.

SINKOVITS Péter (Zenta, 1946. máj. 26.): költő, újságíró. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1965) szülőhelyén végzi, majd az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1970–75: a Dolgozók, 1976–1980: a Magyar Szó, 1981–84: a Dolgozók munkatársa. 1985– a Magyar Szó (1985–1989:) főszerkesztője, (1990–94:) a művelődési rovat szerkesztője, (1994–) budapesti tudósítója.

M. Drótsövény, v., Újvidék, 1976; Mélyrepülés, v., uo., 1983; Határsáv, v., uo., 1993.

Ir. BÁLINT Sándor, Két költő. A tiszta költészet bővületében, ÚjSymp 1977/143; VAJDA Gábor, Világfájdalom és játékosság, MSzó 1977. ápr. 16.; TOLNAI Ottó, Gálans ünnepek zenésze, MG 1977. máj. 10.; DÉR Zoltán, Megadhatja-e a tenger, ami a lélekből hiányzik? Erre

tartana költészetünk? 7N 1978. febr. 17.; VANKÓ Gergely, Száncsilingelő fényropogás, Üz 1983/9; HORNYIK Miklós, Félvitorlával a félig nyílt tengeren, MSzó 1984. jan. 14.; VAJDA Gábor, Megoldatlanság, 7N 1984. febr. 10., BORI Imre, Vers, 1993 = B. I., Hétről hétre, Újvidék, 1998; FEKETE J. József, A továbbélés bizonytalansága = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; HARKAI VASS Éva, „Metronómszigor?“, 1993 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998.

Sok az eszkimó, kevés a móka (1975): antológia. – A vajdasági humoristák évkönyve, melyben Balázs Pál, Barácius Zoltán, Bogdánfi Sándor, Domonkos István, Dormán László, Gál László, J. Garai Béla, Gion Nándor, Hornyik Miklós, Kiss István, Kiss Lajos, Kopeczky Csaba, Kopeczky László, Krekovicz Ferenc, Lajber György, Németh István, Nothof Károly, Papp Gábor, Pintér Lajos, Szilágyi Károly, Szkopál Béla, Vámos József, Varga Géza írásai találhatóak.

Ir. BÁNYAI János, A fele se tréfa, 1976 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; UTASI Csaba, Lassú eszmélés, 1976 = U. Cs., Vonulni ha illőn, uo., 1983.

SOLTIS Lajos (Kavilló, 1950. máj. 20.–Siófok, 2000. nov. 22.): színész, rendező. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1968) Topolyán végzi, színészdipломát Budapesten a Színművészeti Főiskolán (1972) szerez. – 1972–75: a Szabadkai Népszínház, 1975–76: az Újvidéki Színház, 1976–1980 az Újvidéki Rádió drámaegyüttesének, 1980–89: az Újvidéki Színház színésze. A 90-es évek elején Magyarországra költözik, a veszprémi színház tagja. – A Tanyaszínház (1978) egyik alapítója. Rendezett az Újvidéki Televízióban, a Tanyaszínházban és az Újvidéki Színházban.

R. Kopeczky László, Kádár Kata, ÚjvSzH, 1987; Gobby Fehér Gyula, A hajó, uo., 1989.

Ir. GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

SOMFAI János; *Stromfeld* (Budapest, 1871. jún. 10.–Beckerek, 1941. júl. 14.): író. – Első munkáit pesti újságíróként jelenteti meg. 1902-ben Beckerekre költözik. 1902–1917: segédszerkesztő a Torontálnál, majd a lap főszerkesztője. Az első világháború alatt szocialista eszméi miatt katonai büntetőtáborba zárják. A Tanácsköztársaság bukása után internálótáborba kerül, de sikerül Bécsbe szöknie. 1921-ben visszatér Beckerekre,

újságárudát nyit. 1922-ben Fáklya címmel irodalmi lapot alapít. Bohózatát (*A szekrény titkai*, 1903) előadják Becskerekén. A megszálló német hatalom 1941-ben internálja. – Szerepel a *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924) és a Bácsmegyei Napló 1929. évi *Almanachjában*.

M. Vázlatok, elb., Bp., 1895; Hamlet asszonyság, r., uo., 1898; Töviskoszorú, r., uo., 1899; Kutyavár és más apróbb históriák, elb., Becskerek, 1903; Kálvária, r., Bp., 1904; Forradalom, r., Becskerek, 1906; Golgota, r., uo., é. n.; Két világ, r., elb., uo., 1913.

Ir. FÜLEP Lajos, *A szekrény titkai*, NH 1902. nov. 4.; MAJTÉNYI Mihály, *A magunk nyomában*, Újvidék, 1961; NÉMETH Ferenc, *Adalékok ~ bánáti éveikhez*, Üz 1986/1–2; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, Újvidék, 1998.

SOMOGYI Pál (Kaposvár, 1884. máj. 24.–Kaposvár, 1980. okt. 17.): költő, prózaíró. – Hat osztály elvégzése után kárpitostanonc. 1914-ben elviszik a háborúba, 1915-ben orosz fogságba esik, 1918 dec.-ében hazaszökik. 1919-ben tagja a kaposvári munkástanácsnak és Somogy megye intézőbizottságának. Harcol a cseh fronton. A Tanácsköztársaság leverése után 4 évi börtönre ítélik, 1920 jún.-ában megszökik a börtönből és Jugoszláviába emigrál, innen 1933-ban kiutasítják. Illegalitásának állomásai Bécs, Prága, Berlin, Moszkva. 1946-ban tér vissza Magyarországra. 1949–1953 Kaposváron kollégiumi igazgató, 1953–56: a Somogy megyei tanács népművelési osztályának vezetője. 1956: nyugdíjas. – Szerepel a *Kéve* (1928) c. versantológiában és a jugoszláviai magyar avantgárd költészetet bemutató *Márciusi zsoldár* (1973) c. válogatásban.

M. Terjed a tűz, v., elb., Pécs, 1921; Átok-áldott tűz, v., Újvidék, 1926; A díj, színmű, uo., 1929; Bár lenne láng, v., Kaposvár, 1947; Magyar szemmel szovjet ég alatt, elb., riportok, uo., Bp., 1948; Nagy iskola, r., uo., 1953; Tűz a Kapos mentén, kisr., Kaposvár, 1959; Máglya, életrajz, Szabadka, 1971; Kiderült az ég, emlékezés, uo., 1979.

Ir. HERCEG János, *Emlékezés egy proletár költőre*, 1949 = H. J., *Összegyűjtött esszék, tanulmányok I.*, Belgrád, 1999; LATÁK István, ~ életéről, Híd 1955/10; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945*, Újvidék, 1968; LÉVAY Endre, *Vajdasági évek*, Üz 1971/3; UTASI Csaba, *A megbomlott élet víziója. Az Egy nap c. vers elemzése*, 1977 = U. Cs. *Csak emberek*, Újvidék, 2000; BORI Imre, *Az „átok-áldott tűz” költőjéről*, 7N 1980. nov. 21.; HERCEG János, *Vásárnapi levelek*, MSzO

1980. nov. 16.; LÉVAY Endre, ~, Üz 1980/12; BORI Imre, *Egy forradalmi vers évfordulójára. ~ Gyura Gyakovics c. verséről*, Híd 1984/5.

STADLER Aurél (Győr, 1894. nov. 17.–Palics, 1973. dec. 18.): költő, műfordító, gyógyszerész. – A gimnáziumot, valamint gyógyszerészeti tanulmányait, melyeket, az első világháború miatt kénytelen félbeszakítani, 1918-ban Budapesten végzi, ahol gyógyszerészként kezd dolgozni. 1927: Palicson gyógyszerterát nyit. 1957: nyugdíjas.

M. Lira és film, v., Szabadka, 1934; Az élet két arca, v., uo., 1935; Hegyek, vizek, emberek, v., uo., 1937; Család dicsérete, v., uo., 1938; Aforizmák, uo., 1938; Csend-békefény, v., uo., 1942; Tiszta szó, v., uo., 1943; Esmény és erkölcs, etikaaforizmák, uo., 1943; Halk tájak lelke, v., uo., 1944; Az alázat könyve, lírai vallomások, aforizmák, uo., 1944.

Ir. SZIRMAI Károly, ~ versei, 1934; 1938 = Sz. K., *Szavak estéje*, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; CZAKÓ Tibor, ~ verseskönyve, Kal 1934/2; LÉVAY Endre, ~, *Az élet két arca*, Híd 1935/5; CSÁNYI László, *Tíz verseskönyv*, So 1942. 234. old.; HERCEG János, ~, *Tiszta szó*, 1943 = H. J., *Összegyűjtött esszék, tanulmányok I.*, Belgrád, 1999; SZILY Ernő, ~, *Halk tájak lelke*, Kal 1944/2; VÖLGYI /LÉVAY/ Endre, *A rajongó költői lélek is*, Üz 1974/1; KALAPIS Zoltán, ~, *Életrajzi kalauz*, Üz 1994/11–12.

SULHÓF József, *Schulhoff* (Szabadka, 1905. szept. 24.–Újvidék, 1970. ápr. 12.): prózaes drámaíró, kritikus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot Szabadkán végzi, majd németországi újságíróakadémiákon tanul. – 1927-től a szabadkai Hírlap, majd a Bácsmegyei Napló munkatársa. A második világháborúban német hadifogságba esik. 1945-től az 50-es évek elejéig: a Szabad Vajdaság/Magyar Szó külpolitikai munkatársa, színházi és zenekritikusa, az 50-es évek elejétől haláláig az Újvidéki Rádió szerkesztője, kritikusa.

M. Kémháború az atomtitkokért, r., Újvidék, 1951; Kidölt a májusfa, énekes színmű, uo., 1953; Ua., SzabNépszh, 1953; Ua., JMNépszh, Topolya, 1953; Varázsvessző, r., Újvidék, 1955; A parasztkisasszony, SzabNépszh, 1955; Románc, JMNépszh, Topolya, 1956; Mackó, nyuszi és a többiek, képes mesekönyv, Belgrád, 1957; Se eleje, se vége, SzabNépszh, 1958; Végtelenen innen, elb., riportok, karcolatok, Újvidék, 1965; Csöpi, ifjúsági r., uo., 1961; Csodagyémánt a gombócban, dr. (Radovan Mikičcsel és Juraj Tušjakkal), uo., 1961; Galamb a viharban, dr. (Radovan Mikičcsel és Borislav Mrkšičcsel), uo., 1961; Egyetlen pillanat, r., uo., 1967; A nagy mutatóvány, ifjúsági r., 1969.

Mífjord. Mato Lovrak, Szikrácska, ifjúsági r., Újvidék, 1960, 1961; Tone Seliškar, Katka, a hősszívű lány, ifjúsági r., uo., 1962.

Jr. MAJTÉNYI Mihály, Kidőlt a májusfa, Híd 1953/3; HERCEG János, Varázsvessző, 1955 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrad, 1999; Uő, ~ ifjúsági regényéről, 1961 = H. J., Hazulról, Újvidék, 1965; VÉGEL László, Frázisok közt, Híd 1966/2; HERCEG János, Egy mai vajdasági regény, 7N 1968. jan. 1.; GION Nándor, Ketten a szakadéokban, ÚjSymp 1968/34 ; HORNYIK Miklós, Félreértett modernség, 1968 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; KELEMEN János, Vajdasági elbeszélők, ÉésI 1968/11; SZELI István, ~ = Sz. I., Utak egymás felé, uo., 1969; CSUKA Zoltán, Egyetlen pillanat, Jkor 1969/1; MAJTÉNYI Mihály, ~, MSzó 1970. ápr. 13.; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1971. nov. 26.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Úz 1994/9; JUHÁSZ Géza, Párhuzamok és kapcsolatok, Szabadka, 1998; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Symposion (1961–64): rovat, melléklet. – Az Újvidéken megjelenő Ifjúság c. hetilap kezdetben két, 1962. szept. 6-ától három, 1963. jan. 10-étől hat lap terjedelmű, hetente, 1964-től kéthetente megjelenő művészeti és kritikai rovata, melléklete, amelyben az új, avantgárd irodalmi nemzedék tagjainak írásai, esszéi, versei, novellái, kritikái jelentek meg (első száma: 1961. dec. 21., utolsó száma: 1964. szept. 24.). A ~t 5–7 tagú szerkesztőbizottság szerkesztette, szerkesztő Tolnai Ottó (1961–63), Bosnyák István (1963–64). A melléklet munkatársait (Bányai János, Bosnyák István, Brasnyó István, Domonkos István, Fehér Kálmán, Gerold László, Gion Nándor, Ladik Katalin, Tolnai Ottó, Utasi Csaba, Végel László stb.) az irodalomtörténetben az első ~nemzedékként, a mellékletet pedig a ~mozgalom orgánusaként tartják számon. A melléklet írásaiból készült a *Kontrapunkt* (1964) c. antológia. 1965-től a ~ Új Symposion címmel folyóiratként jelent meg.

Jr. Symposion 1961–1964, bibl., Ifj 1964. szept. 24.; POLYÁK Márta–SILLING István–SZABÓ Márta, ~ 1961–1964, bibl. = Az Új Symposion repertórium 1965–1975 II., ÚjSymp 1976/136; BOSNYÁK István, Szóakció II., Újvidék, 1982; CSORBA Béla–VÉKÁS János, A kultúrtantani visszavág. A ~mozgalom krónikája 1954–1993, uo., 1994.

Symposion (1993–): folyóirat. – Az Új Symposion (1965–1992) c. folyóirat folytatása, nevét ennek előzményétől, az Ifjúságban (1961–64) megjelent ~ melléklettől vette. Kiadója a Symposion Polgárok Egyesülete. A háborús és nehéz gazdasági körülmények

miatt a ~ megjelenése rapszodikus (1993-ban két, 1995-ben négy, 1996-ban három szám jelent meg, 1994-ben egyetlen szám sem jelent meg, az évfolyamkénti számozásból ez az év kimaradt), s majd 1997-től, talán a lapot addig is anyagilag segítő Nyílt Társadalomért Alap (Soros Alapítvány) hathatósabb támogatásának köszönve rendeződik. Kiadóként (1996/7. számtól) a Symposion Polgárok Egyesülete az Aszocijacija Apostrof keretein belül szerepel az impresszumban. 1997-ben és 1998-ban évi négy kettősés egy négyesszám teszi ki immár a teljes évfolyamot. 1998-ban csak két kettősszám, 2000-ben pedig (november 1-jéig) egy tavasz–nyár megjelölésű szám jött ki. Az 1998/19-es szám szerb nyelvű válogatás a ~ néhány évnyi publikációiból. A ~t felelős kiadóként Papp p Tibor (1995/4–6), Virág Gábor (1995/7– 1997/13–14) Meszmann Tibor (1997/15– 1999/26–27), főszerkesztőként Papp p Tibor (1993/1–95/4), Virág Gábor (1997/15– 1999/26–27), Bakos Petra (2000–), felelős szerkesztőként /Szerb/ Horváth György (1996/9–1998/22–23) jegyzi.

Symposion Füzetek (1970): kiadványsorozat. – Podolszki József (1–3) és Végel László (4–5) szerkesztésében a folyóirat és a Symposion Könyvek közötti publikációs űr betöltésére indított füzetszerű kiadványsorozat. Megjelent: 1. THOMKA Beáta, *Az Új Symposion 50 számának bibliográfiája*; 2. BÖNDÖR Pál, FÜLÖP Gábor, KIS/S/ JOVÁK Ferenc, TOLNAI Ottó, 1969, versantológia; 3. BOSNYÁK István, *Theatrum mundi a la Joszif Visszarionovics Sztálin*, röpirat; 4. GEROLD László, *Színház és kritika*, kr.; 5. LUKÁCS György, *Szolzenyicin*, tan.

Symposion Könyvek (1963–1990): könyvsorozat. – Az újvidéki Forum Könyvkiadó kiadványaiban a Symposion, majd az Új Symposion köré csoportosuló alkotók munkái kaptak helyet. A ~ek szerkesztői Tomán László (1–11, 50, 57), Utasi Csaba (12–39, 41–49), Juhász Géza (40), Szilágyi Károly (52), Kovács-Ács Károly (53, 55, 56, 58, 59, 61) és P. Nagy István (63). A sorozat kötetei: /sz. n./ DOMONKOS István, *Rátka*, v.; /sz. n./ TOLNAI Ottó, *Homorú versek*; 3. *Kontrapunkt*, ant.; 4. FEHÉR Kálmán, *Akvárium*, v.; 5. BÁNYAI János, *Bonyolult örömök*, tan., esszék; 6. GOBBY

FEHÉR Gyula, *Elrontott csodák*, nov.; 7. VARGA Zoltán, *Kirándulás*, elb.; 8. BRASNYÓ István, *Vadvizek*, v.; 9. FEHÉR Kálmán, *Száz panasza*, v.; 10. GOBBY FEHÉR Gyula, *Kenyér*, r.; 11. TOLNAI Ottó, *Sirálymellcsont*, v.; 12. GION Nándor, *Kétélűek a barlangban*, r.; 13. TOLNAI Ottó–DOMONKOS István, *Valóban mi lesz velünk*, v.; 14. BOSNYÁK István, *Laskói esték*, vallomások; 15. BRASNYÓ István, *Kinn a szélben*, nov.; 16. *Hol ó hol*, versant.; 17. LADIK Katalin, *Ballada az ezüstbicikliről*, v.; 18. TOLNAI Ottó, *Agyonvert csipke*, v.; 19. VÉGEL László, *Szitkozódunk, de szemünkből könnyek hullanak*, elb.; 20. BORI Imre, *A szecessziótól a dadáig*, tan.; 21. MAURITS Ferenc, *Piros Frankenstein*, v., képzőművészeti mappa; 22. BÖNDÖR Pál, *Eső lesz*, v.; 23. FÜLÖP Gábor, *A négydimenziós ablak*, v.; 24. PODOLSKY József, *Hinta*, v.; 25. GEROLD László, *Rólunk is vallanak*, értelmiségi szociográfia; 26. BORI Imre, *A szürrealizmus ideje*, tan.; 27. BORI Imre, *Az avantgarde apostolai*, tan.; 28. LADIK Katalin, *Elindultak a kis piros buldózerek*, v.; 29. SÁFRÁNY Imre, *Várnak az apostolok*, napló; 30. GION Nándor, *Ezen az oldalon*, nov.; 31. DOMONKOS István, *Áthúzott versek*; 32. SÁFRÁNY Imre, *Menetelés*, napló, esszék; 33. BÁNYAI János, *A szó fegyelme*, tan.; 34. VÁRADY Tibor, *Vagy nem maga az élet a legjobb időtöltés?*, útiesszék; 35. TOLNAI Ottó, *Gogol halála*, kispróza; 36. TOLNAI Ottó, *Legyek karfiol*, v.; 37. BÁNYAI János, *Könyv és kritika*; 38. PODOLSKY József, *Koponyatörés*, v.; 39. BÖNDÖR Pál, *Karszt*, v.; 40. UTASI Csaba, *Tíz év után*, esszék, kr., tan.; 41. BOSNYÁK István, *Vázlatok egy portréhoz*. Sinkó-variációk '63–73, tan.; 42.

GION Nándor, *Olyan, mintha nyár volna*, nov.; 43. DOMONKOS István, *Redőny*, publ.; 44. VÉGEL László, *A vers kihívása*, esszék; 45. TOLNAI Ottó, *Versek*; 46. MAURITS Ferenc, *Telep*, v.; 47. DANYI Magdolna, *Sötéttszta*, v.; 48. JUHÁSZ Erzsébet, *Fényben fénybe, sötétben sötétbe*, nov.; 49. BOGNÁR Antal, *Textília*, nov.; 50. BÁNYAI János, *Könyv és kritika II.*; 52. BOSNYÁK István, *Ember a forradalomban, ember a soron kívül*. Vázlatok egy portréhoz II., tan.; 53. LADIK Katalin, *Mesék a hétfejű varrógépről*, v., prózav.; 54. TARI István, *Térzene a majomszigeten*, v.; 55. BALÁZS Attila, *Cuniculus*, r.; 56. CSORBA Béla, *Stratégia*, v.; 57. JUHÁSZ Erzsébet, *Homorítás*, r.; 58. SZIVERI János, *Hidegpróba*, v.; 59. MAURITS Ferenc, *Miniatűr galéria*, v.; 61. BALÁZS Attila, *Világ, én ma felébredtem*, elb.; 62. *Ex*, ant.; 63. B./ICSKEI/ Z.(oltán) *rajzos füzete . . . Kanizsára . . .*, próza. (Az 51. és a 60. számú kötet nem jelent meg.)

Ir. UTASI Csaba, Változatos termés, MSzó 1968. szept. 3.

Symposion lemezek (1979). – Az Új Symposion hanglemez-mellékleteként jelent meg 1. Domonkos István, *Kuplé* (1979/168), v., zene Domonkos István; 2. *Tiszáról fúj a szél* (1979/175) népdalok Bodor Anikó, Burány Béla, Kónya Sándor gyűjtéséből, előadja a csókai Móra Ferenc Művelődési Egyesület citerazzenekara Vrábel János, Borsi Ferenc vezetésével.

Ir. KENYERES KOVÁCS Márta, Nem megzenésített vers, hanem zenés költemény. Domonkos István, *Kuplé*, ÚjSymp 1979/174; POGÁNY Imre, Szövegzene. Domonkos István, *Kuplé*, ÚjSymp 1979/174; SINKOVITS Péter, Az igazi kuplé, MSzó 1979. dec. 1.; KOPECZKY Csaba, Elbillent mérleg, 7N 1979. dec. 14.; BURÁNY Béla, Tiszáról fúj a szél, MSzó 1980. ápr. 22.

Szabad Hét Nap (1994–): hetilap. – Az 1993-ban létrejött Új Hét Nap szerkesztőségének egy része 1994-ben kiválik és ~ címmel („vajdasági magyar hetilap” jelöléssel) új lapot indít (első szám: 1994. aug. 4.), főes felelős szerkesztő Dudás Károly. A ~nak állandó rovatai a Bánáti Újság, a Dunamellék, a Tiszamente, a Szabadkai Napló, amelyek, akárcsak a Körkép c. művelődési rovat, rendszeresen közölnek kulturális információkat, cikkeket, interjúkat. 1998-tól a ~ évente naptárt ad ki.

Szabadkai Napló (1969–1971): melléklet. – Az újvidéki Magyar Szóban Urbán János szerkesztésében 4 oldalon rendszertelenül megjelenő melléklet, amely számos művelődési, irodalmi tárgyú írást közöl.

Szabadkai Népszínház (1945–). – A jugoszláviai magyarság első állandó hivatásos színháza. Magyar Népszínház néven alakult meg, 1951-ben egyesült a közös épületben működő Horvát Népszínházzal Szabadkai Népszínház – Narodno pozorište néven. Első bemutatója (Balázs Béla, *Boszorkánytánc*) 1945. okt. 29-én, az első jugoszláviai magyar bemutató (Weigand József, *Kéz a kézben* c. vígjátéka) 1949. ápr. 29-én volt. A ~ jugoszláviai magyar szerzői BARÁCIUS Zoltán (1963: *Finom kis társaság*; 1977: *Szombaton és vasárnap*), BOGDÁNFI Sándor (1951: *Vass Péter*; 1974: *Bűnösök*), BOSNYÁK István (1978: *Nehéz honfoglalás*), DEÁK Ferenc (1969: *Áfonyák*; 1971: *Légszomj*; 1997: *Határtalanul*), DOMONKOS István (1977: *Én lenni*), GÁL László (1946: *Rozi néni írni tanul*; *Jönnek a telepések*), GOBBY FEHÉR Gyula (1974: *A szabadság pillanata /A budaiak szabadsága/*; 1976: *Vallatás*; 1981: *A zöldhajú lány*), KOPECZKY László (1974: *Don Juan utolsó kalandja*; 1996: *Vigyázz, ha jön a nagybőgő*), KVAZIMODO BRAUN István

(1953: *A Magdics-ügy*; 1956: *Fizetővendég*; 1957: *Különös főpróba*; 1962: *A tóparti ház*; 1966: *Lukács evangéliuma*), V./UJKOV/LIPPAY Etelka (1960: *Boldogság részletre*; 1961: *Fő a nyugalom*), MAJTÉNYI Mihály (1958: *Harmadik ablak*), PINTÉR Lajos (1980: *Pogány tivornya*), SINKÓ Ervin (1952: *Elítéltek*; 1955: *Szörnyű szerencse*), SULHÓF József (1953: *Kidőlt a májusfa*; 1955: *A parasztkisasszony*; 1958: *Se eleje, se vége*), SZIVERI János (1987: *Szelidítés*; 1988: *Jámbor koponyák*), TÓTH Ferenc (1972: *Jób*), VARGA Zoltán (1979: *A tanítvány*), VÉGEL László (1988: *Áttün/tet/ések*; *Judit*; 1989: *Túl az Óperencián*), WEIGAND József (1949: *Kéz a kézben*; 1950: *Ördögűzők*). Jugoszláviai magyar szerzők mellett számos jelentős 19. és 20. századi magyar drámaíró (Katona József, Vörösmarty Mihály, Kisfaludy Károly, Madách Imre, Szigligeti Ede, Csiky Gergely, Bródy Sándor, Molnár Ferenc, Móricz Zsigmond, Háy Gyula, Németh László, Örkény István, Szakonyi Károly stb.) műve is színre került. 1962–63-ban a ~ban rendszeresítették a kabaréelőadásokat, ennek keretében került színre DÉR Zoltán–MUHI János (1962: *Éjjel az omnibusz tetején*), KOPECZKY László (1962: *100 hiba egy sorba . . .*; *Izzadjunk együtt!*; 1963: *Carmen és a bikák*), KVAZIMODO BRAUN István (1963: *Főleg szerelem*), NAGY József (1963: *Nem azért mondom*), SZILÁGYI László (1962: *Minden 13*) egész estét betöltő összeállításai.

Ir. GARAY Béla, Az ekhószekértől a forgószínpadig, Újvidék, 1953; GEROLD László–PASTYIK László, A ~ magyar társulata 1945–1970, műsor és bibl., uo., 1970; GEROLD László, Színház és kritika, uo., 1970; BARÁCIUS Zoltán, Mestermutatványok, Szabadka, 1992; JUHÁSZ Géza, Párhuzamok és kapcsolatok, uo., 1998; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

Szabadkai Rádió (1968–). – Annak ellenére, hogy a Szép Szó (1973–1998) heti 30 perces irodalmi szemlét leszámítva a műsorstruktúrában főleg rövidebb, 5–10 perces irodalmi adások kaptak/kapnak helyet, az irodalom a ~ban az első adásnaptól (1968. nov. 29.) kezdve szerves része a műsornak. Erre mutatnak az ünnepekkel, a jelentős irodalmi évfordulókkal vagy eseményekkel kapcsolatos 30–60 perces összeállítások is. A ~ állandó irodalmi adásai: a hangjátékműsor (1969–1990), amely során 1975-ig havonta egyszer, majd pedig alkalomszerűen hangzott el. A rádióra írt eredeti és dramatizált műveket a Szabadkai Népszínház színészei tolmácsolták, többnyire Nagy József rendezésében. A vasárnaponkénti 5–10 percnyi Horizontban (1968–1972) magyar és világirodalmi novellákat olvastak fel. A Szép Szó, melyet 1995-ig Gubás Ágota szerkesztett, vasárnap délután volt műsoron, előbb havonta egyszer, majd kétszer, interjúk, vallomások, irodalommal kapcsolatos időszerű jegyzetek töltötték ki a 30 percnyi műsoridőt. Szerdánként jelentkezett az Öt perc irodalom (1975–1995) c. művelődési/irodalmi eseményeket ajánló, beharangozó heti műsor, melyet Nagy Mária szerkesztett. A könyvismertető adása az 1995 óta létező A betűk büvkörében c. adás, amelyből hetente értesülhetnek a ~ hallgatói az új kiadványokról. Irodalommal kapcsolatos információkat rendszeresen közölnek a napi hírműsorok.

Szabad Líceum (1991–): tribün. – A JMMT keretében alakult, 1998-tól önálló, Szabadkán működő, az egykori (1899 és 1918 között létezett) ~ hagyományát újraélesztő, folytató művelődési, elsősorban irodalmi vitákat és könyvbemutatókat szervező intézmény, vezetője Vajda Gábor. A ~ keretében a szabadkai városi önkormányzat támogatásával működik a Kosztolányi Dezső Irodalmi Tábor (1994–98).

Szabadság (1918–1925): hetilap. – Az első világháború után a szlovéniai magyarság újsága, amelyet hatalmi intézkedéssel megszüntettek.

Szabad Vajdaság (1944–45): napilap. – A front nyugatra vonulása után a partizánhatalomtól Kek Zsigmond, Gál László, Majtényi Mihály

és Lévay Endre kapott megbízatást egy magyar nyelvű politikai napilap indítására. A ~ első száma 1944. dec. 24-én jelent meg A Vajdasági Egységes Népfelzabáló Front napilapjaként, főszerkesztő Kek Zsigmond. A ~ kezdetben a szerb nyelvű lap (Slobodna Vojvodina) fordításaként jelent meg, majd önállósul, 1945. szept. 27-étől pedig Magyar Szó címmel jelenik meg. A ~ kiadásában jelent meg 1945-ben a Népnaptár.

Ir. KALAPIS Zoltán, A Magyar Szó fél évszázada, Újvidék, 1994.

SZABÓ György, B.; Beeskereki (Beeskerek, 1920. aug. 30.–Muraszombat, 1963. jún. 14.): kritikus, irodalomtörténész, műfordító, festő, grafikus, pedagógus. – Az elemi és a középiskolát (1940) szülővárosában végzi. Zágrábba iratkozik művészettörténetre, de 1941 őszétől Budapesten Eötvös-kollégistaként három féléven át magyar nyelv és irodalom és délszláv nyelv és irodalom szakos hallgató. Mert Bánság német megszállását követően többször sikertelenül próbálkozik a visszatéréssel, évet veszít, nem sokkal azután azonban hogy sikerül Pestre visszatérnie, sor kerül Magyarországra megszállására, ~ 1944 tavaszán végleg hazatér, s a háború végéig Bánátban él. Itt 1944 októberétől a Népfrent agitációs osztályán dolgozik, 1945 nyarától 1946 őszéig országgyűlési képviselő és Észak-Bánság kerületi titkára. 1946–1959: az újvidéki Tanárképző Főiskola tanára, 1959-ben az akkor megnyíló Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék tudományos munkatársa, a régi magyar irodalom tanára. A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken (1962) diplomál. Súlyos tüdőbeteg, 1963-ban Szlovéniában éri a halál. – 1964: Híd Irodalmi Díj (posztumusz).

M. Tér és idő, tan., Újvidék, 1958; s. a. r., jegyz., előszó Bosnyák István, uo., 1988; Éjszakák, hajnalok. Napló és feljegyzések, uo., 1963; s. a. r., jegyz., előszó, bibl. Bosnyák István, uo., 1990; Élmény, szerep, hivatás, életrajz, cikkek, tan., esszék, s. a. r., jegyz., előszó Bosnyák István, uo., 1988; A Tér és idő árnyékában, esszék, glosszák, előszók, irodalomtörténet, s. a. r., jegyz., előszó Bosnyák István, uo., 1989.

Ir. ERDEI Sándor, ~, Kal 1944/2; HERCEG János, A kortárs hangja, 1959 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; BORI Imre, Egy tanulmánykötet dicsérete, 7N 1959. szept. 13.; JUHÁSZ Géza, Fejlődő kritikánk,

Híd 1959/11; BÁNYAI János, A szavak bennünk élnek, MSzó 1963. jún. 16.; A Híd ~-száma, 1963/11; BORI Imre, Ember és műve, Dolg 1964. máj. 22.; LUKÁCSY Sándor, ~, ItK 1964/2; MÁRTON László, Egy korán elhunyt irodalomtudós, ÚjLátóh 1965/3; UTASI Csaba, A „Rapszódiaóráról”, mai szemmel, 1973 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; SCHNEIDER /BARANYAI/ Júlia, ~ Baranyában, HITK 1973/16–17; CSÁKY S. Piroska, Könyvek vallomása, 1973 = Cs. S. P., Könyv, könyvtár, olvasó, Újvidék, 1997; BÁNYAI János, A kéztartás művészete, 1974 = ~, 1978; SZELI István, Vonások ~ portréjához = Sz. I., Nemzeti irodalom – nemzetiségi irodalom, Újvidék, 1974; Uő, ~ Régi magyar irodalom I., 1973 = Sz. I., Történi történelem, uo., 1981; BOSNYÁK István, Megújulás – megújulás nélkül = B. I., Szóakció I., uo., 1981; A ~-munkaév programja, ÚjSymp 1981/189–190; BORI Imre, Beszéljünk ~ról, 1981 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; BURÁNY Nándor, ~ a Szabad Vajdaságban, Híd 1984/12; JUHÁSZ Géza, Művész, gondolkodó és kritikus, Úz 1988/11; MÁK Ferenc, Egy író kettős arca, 1988 = M. F., Magam iskolája, Újvidék, 1990; BOSNYÁK István, ~, uo., 1996; JUHÁSZ Géza, „Nem panaszkodott, csak belehalt”, Úz 1996/9; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

SZABÓ István, ifj. (Kikinda, 1937. okt. 10.–Szabadka, 1984. júl. 11.): rendező. – Az elemi iskolát szülőhelyén és Szabadkán végzi, itt tesz gimnáziumi érettségét (1956), a belgrádi Jogi Kar elvégzése után rendezői diplomát (1970) a belgrádi Drámai Művészetek Akadémiáján szerez. – 1970–1984: a Szabadkai Népszínház rendezője.

R. Tóth Ferenc, Jób, SzabNépsz, 1972; Kopeczky László, Don Juan utolsó kalandja, uo., 1977; Domonkos István, Én lenni, uo., 1977; Varga Zoltán, A tanítvány, uo., 1979; Deák Ferenc, Nirvána, ÚjvSzh, 1982.

Ir. GEROLD László, Adalékok egy rendezőportréhoz, MSzó 1972. jan. 29.; Uő, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

SZABÓ PALÓCZ Attila (Zenta, 1971. nov. 30.): költő, prózaíró, újságíró. – Az általános és középiskolát szülőhelyén végzi, az újvidéki Művészeti Akadémia színészhallgatójaként diplomál (1997). – 1988: rakodómunkás a lapterjesztőnél, 1992–93: színész Szabadkán, 1996–97: a Magyar Szó újságírója, 1997–99: a Képes Ifjúság rovatvezetője, 1999– színész a szabadkai Gyermekszínházban. – 1987–88: a zentai fiatalok Scarabeus c. lapjának, 1994: az Ambrózia c. folyóiratnak a főes felelős szerkesztője. – *Kati a tauruszok között* c. kisregényét a Híd közli (1992).

M. Résnyre nyitva, v., Újvidék, 1993; A meztelen Téliapó, monodr., Zenta, 1995; Fityisz, gyermekv., Újvidék, 1996; Úgy és némiképp (Molnár Zoltánnal), szövegkönyv, Zenta, 1996; Triumf(v)irátus, próza, Újvidék, 1998; A falevelke új ruhája, gyermekv., mesék, uo., 2000.

Ir. HARKAI VASS Éva, Play classic!, 1993 = H. V. É. Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; TOLDI Éva, ~, Résnyre nyitva, Híd 1993/12; LOVAS Ildikó, Résnyre csukva, Úz 1994/1–2; FEKETE J. József, Feltáró rejtőzködés, 1994 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; Uő, Efezusi varázsigék, avagy egy megjelölt könyv, MSzó 1999. jan. 9.; BENCE Erika, Az általánostól a személyes felé, Híd 1999/2–3; HAKLIK Norbert, ~ apoteózis hol késik a déli homályban, Az Irodalom Visszavág 1999/2.

SZAJKÓ István (Csonoplya, 1955. febr. 8.): festőművész. – Az általános iskolát szülőfalujában, az Iparművészeti Középkolát (1973) Újvidéken végzi, a zágrábi Képzőművészeti Akadémia festészeti szakán (1978) diplomál. – 1980–82: a szabadkai Képzőművészeti Találkozó szakmunkatársa, 1982– szabadművész.

M. Vajdasági íróportrék (Penovác Endrével), Újvidék–Bp., 1993.

Ir. TOLNAI Ottó, A meztelen bohóc, Újvidék, 1992; BORDÁS Győző, Vajdasági íróportrék: Penovác Endre és ~ rajzai, 1993 = B. Gy., Üvegház, uo., 1997.

A szarvassá változott fiú (1981): antológia. – A Bp.-en megjelent válogatásban, mely magyar költők Bartók Béláról írt verseit tartalmazza Szokolczay Lajos összeállításában, helyet kapott Ács Károly, Debreczeni József, Domonkos István, Gulyás József, Ladik Katalin, Szirmai Károly és Tolnai Ottó alkotása is.

SZÁNTÓ Róbert (Verbász, 1891. febr. 9.–Budapest, 1941. jún. 28.): költő, író, szerkesztő, lelkész. – A középiskolát Szarvason, az evangélikus teológiát Pozsonyban végzi. Lelkészi pályáját Budapesten a Deák téri evangélikus templomban kezdi, a világháborúban tábori lelkész Mostarban, 1920–29: Szabadkán teljesít lelkészi szolgálatot. A Magyar Párt főtítkára. 1929-ben kiutasítják az országból, Kelenföldön kap lelkészi állást. Élete tragikusan ér véget: egy vallási tébolyban szenvedő férfi oltja ki ~ életét. – Szabadkai tartózkodása alatt ~ 1921–28: a Vándorút c. egyházi lap újraindítója és szerkesztője; 1923-tól szerkeszti a párt kiadásában megjelenő Hírlapot (1921–29);

1927 júniusában elindítja az év augusztusáig megjelenő Hétfői Magyar Újságot; 1928-ban tagja a Szenteleky szerkesztette a Vajdasági Írás szerkesztőbizottságának. Itt jelennek meg ~ legjelentősebb irodalmi próbálkozásai, Cromwellről írt drámájának részlete, Rilke-fordításai. Szerepel a Radó–Dettre szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924).

M. A déli végeken, v., Bp., 1916; Dalok a mélységből, v., uo., 1919; Aszmódi diadala, drámai költemény, uo., 1919; Szabadka, 1924; A viaskodó tavasz, v., uo., 1923; A próféta szerelme, elb., uo., 1926; Három bibliai egyfelvonásos, uo., 1927; Hazavágyom . . . , vál. v., Bp., 1941.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1991/2.

SZATHMÁRI István (Szabadka, 1954. febr. 26.): prózaíró, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1973) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1977). – 1979–1994: gimnáziumi tanár Szabadkán. 1994: Magyarországra költözik. Kollégiumi tanár. – 1989: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, első díj a Forum Kk. regénypályázatán (*Álmok és életek*), 1994: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1996: Szirmai Károly Irodalmi Díj.

M. Az Andok felé, elb., Újvidék, 1988; Álmok és életek, r., uo., 1992; A villamos és más történetek, nov., Bp., 1995; Ünnepnepok, nov., Szabadka, 1995; Kurdok a városban, nov., Bp., 2000.

Ir. KONTRA Ferenc, Utak szintézise, MSzó 1988. okt. 15.; JUHÁSZ Géza, Lírai útirajz, Dolg 1988. nov. 3.; HÓZSA Éva, Lépésben vagyok és létezek, Űz 1988/12; BÁNYAI János, MÁK Ferenc, VAJDA Gábor, Regények, kéziratok, Hid 1990/6; BENCE Erika, A regény előtt, 1992; Egy város villamosa, 1996 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; LOVAS Ildikó, Színek és illatok, Űz 1993/1–2; BÁNYAI János, ~ prózájáról, MSzó 1993. ápr. 10.; BENCE Erika, Távol Szabadkától, 1996 = B. E., Szemkört a művel, uo., 1999; MAJOROS Sándor, Történetek Szabadkától Palicsig, MN 1996/3; LOVAS Ildikó, Valami történt, int., MSzó 1996. nov. 16.; TOLDI Éva, Vágyódás el és vissza, 1996 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; HÓZSA Éva, Színesítés, Űz 1996/11–12; TOLNAI Ottó, A Szirmai-díjas ~, Hid 1997/1; FEKETE J. József, A városban. A mai jugoszláviai magyar urbánus próza két szerzője: Lovas Ildikó és ~, ÚjFo 1999/7.

Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok (1971–). – Az Adán született nyelvtudós, Szarvas Gábor

emlékére és napjaink nyelvművelő kérdéseinek megvitatására létrehozott rendezvény.

SZÉKELY Beáta (Zombor, 1972. jan. 13.): költő. – A tízosztályos általános iskolát (1978) szülővárosában végzi.

M. Az elkobzott bolygó, v., Zombor, 1991.

Ir. FEKETE J. József, Ikarosz rövid röpte, 1992 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995.

SZÉKELY Mária, *Brankov*, Vasagyi (Zombor, 1941. júl. 30.): fordító, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1960) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1966) diplomál. – 1970: Zomborban fordító a képviselő-testületben, 1971–73: levéltáros a Városi Levéltárban, 1973–75: a Dunatáj lektora, 1975–1990: fordító a betegsegélyzőben. 1990: nyugdíjas. – 1982: Apatin köztség Sinkó Ervin Díja.

M. Föld, föld . . . Gyűjtés a Dunatáj magyarságának szellemi néprajzi hagyományaiból, Apatin, 1982.

SZÉKELY Tibor (Szepesszombat, 1912. febr. 14.–Szabadka, 1988. szept. 20.): útirajzíró. – Szlovákiában született, Erdélyben nevelkedik, Kikindán jár gimnáziumban, Nikšićben érettségizik és Zágrábban végez jogot. Közvetlenül a második világháború előtt Argentínába utazik, ahonnan a jugoszláv kormány hívására tér vissza 1954-ben. Foglalkozása: világutazó, 90 országot keresett fel, járt az Amazonas menti őserdőkben, Szudánban, Szomáliában, a Himalája alatti falvakban. Huszonöt nyelvet értett, kilencen beszélt, írt és olvasott. Éveken át elnöke a nemzetközi eszperantó írószövetségnek. Mintegy 30 kötete jelent meg, számos nyelvre fordították. Idős korában Szabadkán állapodott meg, ahol 1972–76 között múzeumigazgató, gazdag néprajzi gyűjteményét a városnak adományozta. Műveit nem magyarul írta. 1976: nyugdíjas.

M. Az indiánok földjén, útirajzok, Újvidék, 1955, 1970; Vihar az Aconcaguán, útirajzok, uo., 1960, 1980; Gyambo, afrikai útirajzok, uo., 1965; Brazília őserdeiben, útirajzok, uo., 1970; A pápuák szigetén, útirajzok, uo., 1978; A világháró vadász, útirajzok, Szabadka, 1980; Éjfélkor dőlnek a pálmák, útirajz, önéletrajz, Bp., 1981; Patagóniától Alaszkáig, útirajzok, Újvidék, 1988.

Ir. BURKUS Valéria, Újabb útiélmény, Űz 1979/4; VÉKONY László, Az eredeti művek visszhangjának

méretei, *Üz* 1981/10–11; VUKOVICS Géza, Emberszeretet a tizenhetedik nyelven, MSzó 1987. jún. 14.; TOLNAI Ottó, Örök adósok, *Üz* 1988/10.

SZEKERES László (Szabadka, 1931. szept. 12.–Zimony, 1997. dec. 27.): régész. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1950) szülővárosában végzi, egyetemi oklevelet (1957) a ljubljanai Bölcsészettudományi Kar Régészeti Tanszékén szerez. – 1957–1960: tiszteletdíjas régész, 1960–1995, 1996–97: munkatárs, igazgató a szabadkai Városi Múzeumban, 1995–96: a szabadkai önkormányzat tisztviselője.

M. Zenta és környéke a régészeti leletek fényében, tan., Zenta, 1971; *Szabadkai helynevek*, tan., Szabadka, 1975; *Amit az idő eltemet*, tan., Újvidék, 1981; *Középkori települések Észak-Bácskában*, tan., *uo.*, 1983; *A hunok és Attila*, tan., *uo.*, 1985; *Kanizsa múltja a régészeti leletek fényében*, tan., Kanizsa, 1986; *A kishorgosi templomrom ásatásáról*, Kanizsa, 1995; *Szarmata és XI. századi temetők Verušícón*, tan., (Szekeres Ágnessel), Szabadka, 1996.

Ir. JUNG Károly, Egy topoonomasztikai adattárról, *Híd* 1976/4; MILODÁNOVICS Mária, *~*, Szabadkai helynevek, *Lé* 1976/3–4; VÉKONY László, *Amit a régész kiás*, *Üz* 1981/12; PAPP György, A „művészietlen lapályon” mégis sok az emlék, *Híd* 1983/6; VÉKONY László, Hiánypótló helynévtár, *Üz* 1983/10; JUNG Károly, Isten ostoráról tárgyilagosan, *ÚjSymp* 1985/239–240; TAKÁCS Miklós, A hunok a régészeti tükrében, *Híd* 1986/1; MÁK Ferenc, *Múltbanéző*, *Üz* 1986/12; TAKÁCS Miklós, A kanizsai község régészeti leleteinek első áttekintése, *Híd* 1987/5; KÓHEGYI Mihály, *Múltunk tárgyi bizonyítéka*, *Üz* 1995/1–3; DÉR Zoltán, *~*, *Üz* 1997/11–12; RICZ Péter, *~*, *Bo* 1998/4–5.

SZELI István (Zenta, 1921. szept. 11.): akadémikus, irodalomtörténész, kritikus, pedagógus. – Az elemi iskolát és az algimnáziumot szülőhelyén, a főgimnáziumot (1942) Szabadkán végzi. Egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem magyar–szerb szakán kezdi, de a második világháború miatt nem fejezheti be, erre majd az ELTE-n kerül sor (1960). 1962, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Hajnóczy József és a magyar jakobinus mozgalom délszláv vonatkozásai*). 1979: a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia tagja. – 1945: újságíró, 1945–46: gimnáziumi tanár Zentán, 1947–48: tanár Újvidéken az algimnáziumban és a tanítóképzőben, 1948–49: tanár, 1949–1956: igazgató Zentán a gimnáziumban, 1956–58: tanfelügyelő a zentai járásban, 1958–1960:

továbbképzésen van Pesten, 1960–62: Újvidéken a Tartományi Pedagógiai Intézet tanácsosa. 1962–1983: előadó, (1964:) egyetemi rendkívüli tanár, (1974:) egyetemi rendes tanár az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén. 1969–1976: a Hungarológiai Intézet, 1976–79: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója. 1983: nyugdíjas. – 1969–1979: a Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményeinek/Hungarológiai Közlemények főös felelős szerkesztője. – 1981: Híd Irodalmi Díj, 1981: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj, 1987: Életmű Díj.

M. Bevezetés az irodalomelméletbe, tan., Újvidék, 1955; *Majtényi Zentán*, tan., Zenta, 1962; *Hajnóczy és a délszlávok*, tan., Újvidék, 1965; *Zenta írói*, tan., Zenta, 1965; *Utak egymás felé*, tan., Újvidék, 1969; *Nemzeti irodalom – nemzetiségi irodalom*, tan., *uo.*, 1974; *Történelem*, tan., *kr.*, *cikkek*, *uo.*, 1981; *A magyar kultúra útjai Jugoszláviában*, tan., *Bp.*, 1983; *Nyelvhasználatunk etikája*, esszék, Újvidék, 1985; *Székács József és műve*, tan., *uo.*, 1986; *Az erózió ellen*, tan., *kr.*, *esszék*, *uo.*, 1986; *Így hozta a történelem*, *int.*, *uo.*, 1988; *Hosszú útnak pora...*, tan., *kr.*, *uo.*, 1991; *A peremkultúra élettana*, tan., Újvidék–*Bp.*, 1993; *Egy tudományos világkép gyökerei. Életrajzi esszé Bárcki Géza ifjúkoráról*, Újvidék, 1996; *Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk*, tan., *esszék*, *kr.*, *cikkek*, *uo.*, 1997; *Emlékezések könyve* (szerk. alatt).

Műford. Miroslav Krleža, *Kirándulás Oroszországba*, *esszék*, Újvidék, 1965.

Ir. BORI Imre, *Egy tankönyv kapcsán*, *7N* 1956. jan. 15.; BENDA Kálmán, *Hajnóczy és a délszlávok*, *Századok* 1969/1; HERCEG János, *Példák és bizonyosság*, 1969 = H. J., *Évek és könyvek*, Újvidék, 1971; DÉR Zoltán, *Jó utak tudója*, 1970; *A gyökerek tudatosítása*, 1974 = D. Z., *Szembesülések*, Szabadka, 1979; DÁVID András, *~*, *Utak egymás felé*, *HITK* 1970/2; CSORDÁS Mihály, *Szintetikus szempontok*, 1974 = Cs. M., *Követni az időt*, Szabadka, 1984; ÁCS Károly, *Peremjelenségek – törvényszerűségek*, MSzó 1975. febr. 1.; VAJDA Gábor, *Az egyéniség nyomában, avagy híd a közelet és a tudomány között*, 1975 = V. G., *Források és partok*, Újvidék, 1983; MÁRKUS Béla, *Az önállósodás útján*, *Alf* 1975/3, POMOGÁTS Béla, *~*, *Nemzeti irodalom – nemzetiségi irodalom*, *ItK* 1975/5–6; LÖKÖS István, *Nemzeti irodalom – nemzetiségi irodalom*, *It* 1979/1; GEROLD László, *Írások évfordulókra*, 1981 = G. L., *Meglelt örökség*, Újvidék, 1994; PASTYIK László, *~*élete és munkái, *HK* 1981/49; BORI Imre, *Delelőn*, 1981 = B. I., *Krónikák írókról, könyvekről*, Újvidék, 1999; HORNYIK Miklós, *Az alapozó*, 1981 = H. M., *Titokfejtők*, *uo.*, 1988; PÉTER László, *A tudománypolitikus számadása*, *Üz* 1982/1–2; FEKETE J. József, *Portrékíséret – portrévázlat*, *Híd* 1982/3; JUHÁSZ Géza, *Mikroközösségünk kultúrájáról*

nagy összefüggésekben, 1982 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, Újvidék, 1983; PODOLSKZI József, ~ „tojástánca”, KI 1982. máj. 19.; BOTLIK József, Történi történelem, Fo 1982/10; TŰSKÉS Tibor, A magyar kultúra útjai Jugoszláviában, Fo 1983/12; FRIED István, Adalékok a nemzetiségtudományhoz, It 1984/4; SZAKOLCZAY Lajos, A magyar kultúra útjai Jugoszláviában, 1984 = Sz. L., A csavargó esztétikája, Bp., 1996; PAPP György, Nyelhasználat és nyelvi felelősség, ÚjSymp 1985/239–240; TŰRI Gábor, Egy könyv tanulságai, Híd 1986/5; HÓDI Éva, Tudomány és önismeret, Lé 1987/3–4; MÁK Ferenc, Közösségi sorsvállalás valahol Európa szélén, 1987 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; VÉKÁS János, Így hozta a történelem, int., uo., 1988; HERCEG János, Szabálytalan történelem, Dolg 1988. dec. 29.; GEROLD László, Panelportré, Híd 1989/2; MÁK Ferenc, A vallomás történelmi rangja, 1989 = M. F., Fényességek titkai, Szabadka, 1990; VÉKÁS János, ~-bibliográfia, Újvidék, 1989; BORI Imre, Az eszmetörténezt ~, Híd 1991/10; GEROLD László, A filológusi vizsgálódás izgalmaival, uo.; VAJDA Gábor, A teljes igazság felé, 7N 1991. dec. 6.; BÁNYAI János, A térképrajzoló irodalomtörténezt, 1991; ~ köszöntése Szabadkán; Tudás és szenvedély; Az irodalomtörténezt álma = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; FENYŐ István, Kölcsönhatások és különbségek, Híd 1994/12; PENAVIN Olga, Örökhagyó szellemi őszünk, MSzó 1996. ápr. 6.; FEKETE J. József, Őszintén és alázattal, MSzó 1997. dec. 13.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Szélördög (1971): antológia. – Bácskai népmesék Penavin Olga gyűjtéséből elmesélte a gyermekeknek Jékely Zoltán.

Ir. KOLOZSI Tibor, ~, Űz 1972/4.

Szemle (1936–39): közlöny. – Kezdetben rendszertelenül megjelent „társadalmi és kultúrközlöny”-ként jegyzett, de három évig a Népkör színlapjait és rendezvényeinek (pl. 1936. febr. 20-ai Ady-est) programját tartalmazó kiadvány, amely 1939-től havonta jelent meg a szabadkai Magyar Olvasókör ifjúsági alosztályának publikációjaként. A ~ szlogenje: „Népünkkel népünkért” az erősödő fasiszta szellem hatásának csökkentésére vonatkozik. A közlöny szerkesztője 1939. febr. 25-étől Lévay Endre. A ~ 1939. ápr. 16-ától Vojvodinai Szemlére változtatja nevét.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Szempont (1969–1999): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió (az évekig sugárzott Kultúrrevüt felváltó) heti rendszerességgel jelentkező hatvanperces

kedd délutáni művelődési rovata, szerkesztői Sulhóf József, Saffer Pál, Aladics János, Jankovics Ilona, Gion Nándor, Vickó Árpád.

Szentai Híradó (1938–1941): hetilap. – Híradó címmel indult politikai, közművelődési és gazdasági lap névváltozata, amely az 1938/11. számtól volt használatos, majd 1941/5. számtól Zentai Híradóként jelent meg. Felelős szerkesztő dr. Ferencz Antal.

Ir. SZLOBODA János, A zentai sajtó története, Zenta, 1995.

Szenteleky Akadémia (1994). – A Szenteleky Napokon (1994. okt. 22-én) hangzott el Bányai János és Végel László javaslata, létesüljön ~, amely „a jugoszláviai magyar értelmiség pártoktól független asszociációja”-ként a „jugoszláviai magyar kultúra parciális érdekektől függetlenül, autonóm módon fogalmazza és határozza meg a kisebbségi kultúra megőrzésének és fejlesztésének stratégiáját /.../, a legszélesebb nyilvánosság előtt, a személyi autonómia tiszteletben tartásával tudományos és szakmai tanácskozásokon, kiadványokban, viták és beszélgetések szervezésével”. Az indítványtevők abból indultak ki, hogy a „jugoszláviai magyar kultúra szétzilálódott és elszegényedett, művelőinek száma megfogyatkozott, intézményeinek megőrzése és fenntartása egyre nehezebbé vált”, és „ezzel együtt a művelődési élet értékrendje is megbomlott. Az értelmiség jelentős része a közélettől visszavonult. Ugyanakkor teret kaptak a vidékiesség és kishitűség, az igénytelenség és szellemi restség megnyilvánulásai”. A ~ bejegyzési nehézségek miatt nem alakulhatott meg.

Ir. BÁNYAI János, VÉGEL László, Javaslát a ~ megalapítására. Űz 1994/12.

SZENTELEKY Kornél, *Sztankovics* (Pécs, 1893. júl. 27.–Ószivác, 1933. aug. 20.): költő, író, szerkesztő, műfordító, orvos. – A család 1898-ban költözik Zomborba, ~ itt jár iskolába, tesz gimnáziumi érettségét (1911), orvosi oklevelet (1916) Pesten szerez. – Praxisát Garán kezdi, s Ószivácon (1920) folytatja. – Pesten az Új Idők és főleg Kiss József lapja, A Hét közli recenzióit, cikkeit, novelláit s *Kesergő szerelem* (1918) c. regényét. ~ második irodalmi indulása

is Kiss Józsefhez kötődik, egykori pártfogójának halálára ír nekrológot a Bácsmezei Naplóba (1922), ettől kezdve ~ egyre aktívabb résztvevője a konstituálódó jugoszláviai magyar irodalmi életnek, melynek szervezője (Kazinczyja!). Szerkesztésében jelennek meg a legfontosabb irodalmi mellékletek, lapok (Vajdasági Írás, A Mi Irodalmunk, Kalangya), és az első vajdasági magyar novellaantológia (*Ákácok alatt*, 1933). Kezdeményezője az intézményes magyar könyvkiadásnak. Tüdőbajban halt meg.

M. Kesergő szerelem, r., 1920; Újvidék; Színek és szenvedések. Emlékezés Pechán Józsefre, tan., előszó Dettre János, Szabadka, é. n. /1923/; Úgy fáj az élet . . . , rajzok, elb., uo., 1925; Újvidék, é. n. /1944/; Bazsalikom. Modern szerb költők antológiája (Debreczeni Józseffel), Szabadka, 1928; A fény felgyúl és ellobog, színpadi játék, uo., 1929; Isola Bella, r., Kolozsvár, 1931; Újvidék, é. n. /1944/; Ákácok alatt I–II., ant., szerk., előszó, Szabadka, 1933; ~ irodalmi levelezése 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; Holnap-holnapután, elb., utószó Herceg János, Újvidék, é. n. /1944/; Útitarisznya, útirajzok, utószó Herceg János, uo., é. n. /1944/; Ugartörés, tan., utószó Herceg János, uo., é. n. /1944/; Krónikák, cikkek, utószó Herceg János, uo., é. n. /1944/; Gesztenyevirágzás, cikkek, útirajzok, vál. Herceg János, uo., 1963; Ugartörés, tan., vál. Herceg János, uo., 1963; ~ – Kornel Senteleki (kétnyelvű kiadás), vál. Tomán László, előszó Bori Imre, uo., 1976; Egy fáradt szív szerelmei. Egybegyűjtött írások 1914–1920, r., nov., kr., cikkek, utószó Bori Imre, bibl. Pastyik László, jegyz. Toldi Éva, uo., 1988; Nyári délelőtt. Egybegyűjtött nov. 1923–1933, Isola Bella, r., utószó, bibl. Bori Imre, jegyz. Toldi Éva, uo., 1993; Szerelem Rómában. Egybegyűjtött v., lírai prózák, versford. 1922–1933, utószó, bibl. Bori Imre, uo., 1995; Új életformák felé. Egybegyűjtött tan., kr., cikkek 1922–1930, utószó, bibl. Bori Imre, uo., 1999; Új lehetőségek – új köteleességek. Egybegyűjtött tan., kr., cikkek II. 1931–1933, dr., utószó, bibl. Bori Imre, uo., 2000.

Ir. DETTRE János, Úgy fáj az élet, 1925 = D. J., Új partok felé, Szabadka, 1979; CSUKA Zoltán, Bazsalikom, BMN 1927. dec. 9.; ASZLÁNYI Károly, Bazsalikom, Nyug 1928. I.; DEBRECZENI József, A fény felgyúl és ellobog, BMN 1929. aug. 4.; FEKETE Lajos, ~, VÍ 1929/8–9; TÖRÖK Sophie, ~ Isola Bella, Nyug 1932. I.; SZIRMAI Károly, ~ Isola Bellája, 1932; ~ emlékének, 1933; ~, 1934; ~ és a Kalangya, 1942; Látogatás ~nál Szivácon, 1963 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; NÉMETH László, Látogatás ~nál, 1933 = N. L., Kiadatlan tanulmányok, Bp., 1968; KÁZMÉR Ernő, ~, Nyug 1933. II.; FARKAS Geiza, Elszállt a fehér sas, MMin 1933/7; A Kalangya ~száma, 1933/10; HERCEG János, ~ írásai, 1935; ~ szerepe, 1940; ~ zombori évei, 1943; ~ levelei, 1943; Utószók ~ 1944-ben kiadott köteteihez = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; DUDÁS Kálmán, ~ irodalmi levelezése, So 1943/2;

FICZAY Dénes, ~ irodalmi levelei 1927–1933, ErdHel 1943/7; ZIMÁNDI Pius, ~, It 1944/3–4; Cs. GÁRDONYI Klára, ~, It 1944/1; HERCEG János, Emlékezés ~re = H. J., Papírhajó, Újvidék, 1953; MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, uo., 1961; HERCEG János, Az ugartörő példája, Hazulról, uo., 1965; ~emlékszáma, Úz 1973/12; CSORDÁS Mihály, A szeretet elkötelezettje, 1973 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; A Magyar Szó Kilátó c. mellékletének ~száma, 1973. szept. 8.; SZELI István, ~ irodalomszemlélete, 1973 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; GEROLD László, A dráma felgyúl és ellobog, 1973 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; UTASI Csaba, Ólszag és parfümillet. A Bácskai éjjel c. vers elemzése, 1975 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; BOSNYÁK István, Szóakció I., uo., 1980; SZELI István, Sáfárkodásunk a hagyatékkal, 1983 = Sz. I., Az erózió ellen, Újvidék, 1986; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, uo., 1984; HORNYIK Miklós, A Mi Irodalmunk, uo., 1986; DÉR Zoltán, A Bácsmezei Napló és a Becsei Helikon, Úz 1986/9–11; MÁK Ferenc, Egy fáradt szív szerelmei, 1989 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; HERCEG János, ~ról = H. J., Nyíló idő, uo., 1991; THOMKA Beáta, ~ lírája, útirajzai = T. B., Prózátörténeti vázlatok, uo., 1992; ~ centenáriuma, Hid 1993/7–8; BÁNYAI János, Száz éve született ~, 1993 = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; GEROLD László, Arany, Madách ~ és a hagyomány, 1993 = G. L., Meglelt örökség, uo., 1994; TOLDI Éva, ~ és Herceg János találkozásai, 1993 = T. É., „Összetartozó neszek”, uo., 1997; CSÁKY S. Piroška, ~ és az intézményes könyvkiadás kezdetei, 1993 = Cs. S. P., Könyv, könyvtár, olvasó, uo., 1997; BORI Imre, ~, uo., 1994; FEKETE J. József, ~, Nyári délelőtt, 1993 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; JUHÁSZ Erzsébet, ~, Szerelem Rómában, Hid 1995/11; BENCE Erika, Párizs és Bácska között. ~ halálnovellái, 1996 = B. E., Szemközt a művel, Szabadka, 1999; VAJDA Gábor, A muszáj-Herkules. Tanulmányok ~ról és műveiről, uo., 1997; JUHÁSZ Géza, „Létezni annyi, mint vágyódni az Abszolútum után”, 1993 = J. G., Párhuzamok és kapcsolatok, uo., 1998; BORDÁS Győző, ~ a könyvkiadás tükrében, MSzó 1998. aug. 22.

Szenteleky Kornél Irodalmi Alapítvány (1967–69). – A Képes Ifjúság szerkesztősége hozta létre (1967. dec. 11-én) azzal a céllal, hogy segítse a fiatal írók könyveinek megjelenését. Ennek érdekében a ~ pályázatot hirdetett kezdő és ifjú írók, költők számára verseskönyvre, novelláskötetre és regényre. A támogatáshoz szükséges anyagiakat a szerkesztőség, a társadalmi-politikai szervezetek, ill. a kommersz kiadványok jövedelméből biztosították volna. A pályázatra 17 verses, 4 novelláskötet és 7 kisregény kéziratát jutatták el a ~hoz, megjelenésükre azonban nem volt mód. A ~ igazgatóbizottságának elnöke Hornyik Miklós.

Ir. BORI Imre, Irodalmunk támogatása, 1968 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; TOMÁN László, A KI ~áról, Híd 1968/1; /GOBBY/ FEHÉR Gyula, A ~ helyzetéről, MSzó 1969. ápr. 20.

Szenteleky Kornél Irodalmi Díj (1972–).

– Szenteleky Kornélnak, a vajdasági magyar irodalom két háború közötti szervezőjének, írónak és műfordítónak emlékére alapított díj, mellyel a jugoszláviai magyar irodalomban végzett kimagasló tevékenységet, alkotást, munkásságot, jelentős irodalomszervezői, irodalomnépszerűsítő munkát jutalmazzák. A ~at odaítélő zsűrit a Szenteleky Napok Tanácsa nevezi ki, a díjat Szivácson a Szenteleky Napokon adják át. Díjazottak: 1972: Herceg János, 1973: Bori Imre, 1974: Életjel Irodalmi Élőújság (Szabadka), 1975: Bányai János, 1976: Jó Pajtás, 1977: Petkovics Kálmán, 1978: Rádióiskola (Újvidéki Rádió), 1979: Híd, 1980: Gerold László, 1981: Szeli István, 1982: Kanizsai Íróklub, 1983: Utsai Csaba, 1984: Urbán János, 1985: Fehér Ferenc, 1986: Németh István, 1987: Tomán László, 1988: Dévavári Zoltán, 1989: Penavin Olga, 1990: Ács Károly, 1991: Burány Nándor, 1992: Varga Zoltán, 1993: Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék (Újvidék), 1994: Bosnyák István, 1995: Pap József, 1996: Fekete J. József, 1997: Bada István és Johanna, 1998: Kalapis Zoltán, 1999: Csáky S. Piroska, 2000: Bogdán József.

Ir. A ~ alapszabálya, MSzó 1972. márc. 14.

Szenteleky Kornél Irodalmi és Művészeti Társaság (1934; 1937; 1943). – A kisebbségi kultúra, elsősorban irodalomsegítésére létrehozott írói társulás. Először Becskerekén 1934. febr. 25-én alakult meg, elnöke Draskóczy Ede. Mielőtt azonban a 15 alapító és meghívott tagból álló társaság szélesebb körű munkásságot fejthetett volna ki, megszűnt. – Másodszor Szivácson 1937. aug. 21-én próbálkoztak a ~ megalapításával („alkotmány kell szellemi életünknek” jelszóval). Öt szakosztályt (írói, újságírói, zenei, képzőművészeti, színházi) terveztek. A társaság elnöke (ismét) Draskóczy Ede, főtítkára Kende Ferenc. A szép elképzelés azonban ezúttal sem mutatkozott működőképesnek. – Harmadszor, miután tízéves sikertelen próbálkozás után az új hatalom engedélyezte, 1943. március

20-án Zomborban alakult meg (40 rendes és 18 tiszteletbeli taggal) a ~ tiszteletbeli elnöke Herceg Ferenc, társelnöke Szirmai Károly. A ~, melynek folyóirata a Kalangya, legjelentősebb vállalkozása néhány könyv megjelentetése volt. A ~ adta ki Szenteleky Kornél irodalmi levelezéseit, Majtényi Mihály regényét (*Császár csatornája*) és Lévay Endre írásainak gyűjteményét (*Dél kapujában*).

Ir. GYÖNGYÖSI Dezső, Az első vajdasági magyar irodalmi társulat, Kal 1933/6; BORSODI Lajos, A ~ megalakítása, Kal 1933/12; DRASKÓCZY Ede, Összefogás, Kal 1937/10; LATÁK István, A ~ megalakult, Híd 1937/10; PROKOPY Imre, Közösen a közös célért, Kal 1943/4; HERCEG János, Irodalmunk és annak pártfogói, 1943 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; n. n., Kal 1943/2; NÉMETH Ferenc, A ~, MSzó 1989. febr. 25.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Szenteleky Napok (1971–): irodalmi rendezvény. – Szivácson, ahol Szenteleky Kornél 1920-tól haláláig élt és dolgozott, tartják meg az ő emlékét idéző, munkássága előtt tisztelgő irodalmi rendezvényt, melyen a ~ tanácsának ünnepi ülésén átadják a Szenteleky Kornél Irodalmi Díjat és a műfordításért járó Bazsalikom Műfordító Díjat. Ekkor megkoszorúzzák a Szenteleky-sírt és -emléktáblát, s képzőművészeti kiállításra és a jugoszláviai magyar irodalommal kapcsolatos tanácskozásra kerül sor. A ~ során irodalmi összeállítás hangzik el, este pedig a helybeliek színházi előadást láthatnak. 1996-tól évente kétszer találkoznak a jugoszláviai magyar irodalom képviselői és barátai Szivácson, aug. 20-án Szenteleky halálának évfordulóján, amikor a helyi templomban gyászmisét tartanak, és meghatározzák az októberi ~ műsorát, melynek kialakítása és megszervezése a rendezvény tanácsának hatáskörébe tartozik, lebonyolítását pedig a helyi művelődési egyesület végzi Kristály Klára irányításával. A ~ tanácsának elnöke Bori Imre, Szabadka Sándor, Petkovics Kálmán, Fehér Kálmán, Bosnyák István, Bányai János, Gerold László.

Ir. BORI Imre, Szenteleky-esték, MSzó 1971. máj. 29.; FEHÉR Ferenc, Sziváci napló 1–2, MSzó 1971. dec. 15., 17.; BOSNYÁK István, Milyen ~at akarunk?, Úz 1995/11–12.

Szent Péter atyafisága (1992): antológia. – Jugoszláviai magyar népmondagyűjtésekből

válogatta Jung Károly, elmesélte Bognár Antal, a Mondavilágunk c. sorozat 3. kötete.

Ir. BENCE Erika, Világunk jelenségeinek népi magyarázata, Híd 1992/5.

A szépen zengő pelikánmadár (1986): antológia. – Jugoszláviai magyar népmesék, melyeket Penavin Olga gyűjtéséből Jung Károly válogatott és rendezett sajtó alá. A mesék Ács Károly, Bognár Antal, Brasnyó István, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Gion Nándor, Németh István és Pap József átírásában olvashatók.

Ir. FEHÉR Ferenc, Ősz eleji napló, MSzó 1976. okt. 4.; LÁBADI Károly, ~, MKÚ 1986. nov. 6.; CSEH Márta, Egy mesekönyvről – felnőtt szemmel, Híd 1987/2.

Szép Szó (1956–58): szóbeli szemle. – Az újvidéki József Attila Művelődési Egyesület indította élő irodalmi folyóirat, szerkesztői Juhász Géza, Sárosi Károly és Tomán László. Új irodalmi művekből, aktuális művelődési kérdésekről, ill. könyvkritikákat olvastak fel. A ~ előbb kivált az anyaegyesületből, önállósult, majd 1958. ápr. 28-án az újvidéki Ifjúsági Tribün Tanácsa úgy határozott, hogy a ~t az intézmény magyar szerkesztőségként átveszi.

Ir. n. n., ~ – élő irodalmi szemle, Híd 1956/12; TOMÁN László, Emlékezés és adatok, Lé 1986/6.

Szép Szó (1973–1998): rádióműsor. – A Szabadkai Rádió vasárnap délutáni 30 perces irodalmi szemléje, szerkesztő (1995-ig) Gubás Ágota.

SZERBHORVÁTH György; Horváth (Topolya, 1972. okt. 18.): publicista, prózaíró, szociológus. – Az általános iskolát Kishegyesen, a gimnáziumot (1991) Zentán végzi, az ELTE Szociológiai Tanszékén (1998) diplomál. – 1999: Magyarországon él. – 1996: harmadik díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1999: Sziveri János-díj.

M. Dombosi történetek, nov. (Mirnics Gyulával, Virág Gáborral), Kishegyes, 1998; Spájj, publ., Szabadka, 2000.

Ir. FEKETE J. József, „Elkülönbözött” próza, MSzó 1998. aug. 15.; ATom (TOMKISS Tamás), A reggeli kávé eredeti célja, Az Irodalom Visszavág 1998/1; PEER Krisztián, Összkomfort, ÉésI 2000/24.

SZERENCSÉS József (Temerin, 1922. jún. 16.–Újvidék, 1980. febr. 19.): publicista.

– Az elemi iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1938) Szabadkán végzi, a belgrádi magyar tanítóképzőbe, onnan Újvidékre iratkozik, s itt nyer tanítói (1943) képesítést, Belgrádban elvégzi (1950) a Jugoszláv Kommunista Párt Központi Bizottsága újságírói iskoláját. – 1947–48: Temerinben az ifjú kommunisták helyi szervezetének titkára, 1948–1951: a Magyar Szó, 1951–58: az Újvidéki Rádió, 1958–1961: a Magyar Szó, 1962–63: az Újvidéki Rádió, 1963–1972: a Magyar Szó munkatársa, szerkesztője, főszerkesztő-helyettese, 1972–77: az Újvidéki Televízióban a magyar redakció főszerkesztője, 1977–1980: a Tartományi Tájékoztatási Titkárság titkárhelyettese.

M. Szavatokban parázs, publ., Újvidék, 1963.

Ir. KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Űz 1990/2.

Szervezett Munkás (1923, 1925–29): hetilap. – A Jugoszláviai Szakszervezeti Tanács Központi Közölnye, amelyet a magyar munkásság informálása és eszmei nevelése szándékával adtak ki Belgrádban 1923. jan. 6-án és jún. 10-éig. Kétévi szünet után 1925. jún. 21-én Szabadkán újraindul, utolsó száma 1929. jan. 13-án jelent meg, ezt követően betiltották. S bár a szerkesztő személye titkos volt, a lapra emlékezők szerint a ~ szerkesztését főleg Haraszti Sándor végezte. Annak ellenére, hogy a ~ feladata elsősorban a munkásság belső külpolitikái eligazítása volt, s hogy legtöbb írás a vajdasági munkásság életkörülményeiről, helyzetéről szóló tudósítás, a ~ lapjain időnként művelődéssel, irodalommal kapcsolatos, irodalmi jellegű írások is megjelentek.

Ir. BORI Imre, A ~ irodalompolitikája, 1966 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VAJDA Gábor, A ~ mai szemmel, ÚjSymp 1969/48–49; SOMOGYI Pál, Máglya. Egy életrajz vajdasági fejezetei, Szabadka, 1971; Munkásélet. Írások a ~ból, vál., utószó Burány Nándor, Újvidék, 1973; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; HARASZTI Sándor, Befejezetlen számvetés, Bp., 1986.

SZIGETHY Vilmos, SZ.(ékesfehérvári) (Győrök, 1877. márc. 9.–Szeged, 1956. febr. 18.): újságíró, író, költő. – 1895-től a becskerekői Torontál munkatársa, 1898-ban a Köszörús szerkesztője, 1900-tól a Szegedi Napló munkatársa, a Szeged és Vidéke,

a Délmagyarország, a Szegedi Híradó is közölte írásait. 1903 és 1950 között szegedi főlevéltáros. Humoreszkjeiben, elbeszéléseiben, tárcacikkeiben Torontál megye letűnt világról, alakjairól írt színes, anekdotázó hangnemben. Juhász Gyula felfedezője, majd vele együtt a fiatal József Attila pártfogója. – Szerepel a Radó–Dettre szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, ill. a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) c. novellaantológiában.

M. Nebántsvirág, v., Becskerek, 1897; A trubadúr a királykisasszonynak, v., uo., 1900; Mesék a nagy gyerekeknek, v., Szeged, 1902; A közigazgatási majom, humoreszkek, uo., 1906; A vármegyéből, elb., Bp., 1908; Árvíz-ünnepre, v., Szeged, 1909; Börszobor, kabaré, uo., 1918; A régi Szegedből az újba, krónika, uo., 1932; A vármegyeház kapujából. Sorok a régi torontáli urakról, Szabadka, 1933; Torontáli fametszetek, művelődéstörténeti írások, Szeged, 1937; Őszi szántás, elb., uo., 1942; Pályám emlékezete, Űz 1991/3.

Ir. SZENTELEKY Kornél, A vármegyeház kapujából. ~ könyve, 1933 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; LÁNYI Árpád /LŐRINC Péter/, Torontáli problémák a Vajdaság magyar irodalmában, Ko 1933/9; KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug 1933. II.; Uő, ~, Torontáli fametszetek, Kal 1938/10; FAZEKAS Andor, ~, Őszi szántás, Kal 1942/2; NÉMETH Ferenc, A megyeház kapujából szemlélődve. ~ pályakezdéséről, MSzó 1990. okt. 13., 20.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

SZILÁGYI Károly, Archie (Maribor, 1940. dec. 8.): műfordító, szerkesztő. – Az általános iskolát, a gimnáziumot (1959) és a Tanárképző Főiskola magyar–szerbhórvát szakát (1961) Újvidéken végzi. – 1961–1974: újságíró az Újvidéki Rádióban, 1974–1982: szerkesztő a Forum Könyvkiadóban, ill. üzletvezető a Forum-boltban, 1982–1992: az Újvidéki Rádió szerkesztője, 1992: Magyarországra költözik, 1992–93: a Világszövetség újságírója, 1993–szerkesztő a Magyar Televízióban. – 1986: Bazsalikom Műfordító Díj. – Szerepel a *Sok az eszkimó, kevés a móka* (1975) és *A merülő fullantnyú* (1977) humorantológiában.

M. Déli szomszédaink története, krónika (Sokcevités Dénessel, Szilágyi Imrével), Bp., 1994.

Műford. Vida Podgorec, Szőke cigánygyerek, r., Újvidék, 1973; Sunčana Škrinjarić, A kékkabátos nyár, mesék, uo., 1973; Josip Vidmar, Esszék és meditációk, uo., 1977; Miško

Kranjec, A Mura hullámain, elb. (Gállos Orsolyával, Jaksity Györggyel), Bp., 1978; Zsivko Csingo, Hogyan öltem meg a pajtásomat, elb. (Gimes Romanával), uo., 1981; Mladen Markov, Bánáti vicinális, elb. (Poór Zsigmonddal), uo., 1986.

Ir. TURI Tibor, Hétfégi fordító vagyok, int., MSzó 1986. dec. 6.; CSORDÁS Mihály, A műfordítás szuverenitása, int., 7N 1986. dec. 19.

SZIMIN/SIMIN BOSÁN Magda, (Zenta, 1922. febr. 27.): prózaíró, szerkesztő. – A család gyakran változtatta lakóhelyét, így ~ öt városban, Zentán, Szabadkán, Újvidéken, Zomborban és Kikindán végzi középiskolai tanulmányait, érettségi előtt letartóztatják és kizárják a gimnáziumból, érettségi vizsgát (1940) magánúton tesz. Ezt követően beiratkozik a Belgrádi Egyetem Műszaki Karára. A második világháború alatt magyarországi börtönök és németországi lágerek foglya. A háború után az újvidéki Tanárképző Főiskolán diplomál szerb nyelvből és irodalomból. Közéleti tisztségeket tölt be. 1949–1980: az Újvidéki Rádió szerkesztője, (1950:) főszerkesztője. 1980: nyugdíjas. – Az Újvidéki Rádió egyik alapítója. Művei – a *Gálékat* (1994) leszámítva – előbb szerbül s utána magyar fordításban jelentek meg.

M. Mire a meggyfa kivirágzik, memoár, Újvidék, 1959; Névtelenek, életrajz, uo., 1966; A Novi Sad-i Rádió nyilvános műsorai 1955–1975, uo., 1976; Egy ifjúság álma, r., uo., 1986; Gálék, életrajz, uo., 1994; Izraeli családfa, útirajz, uo., 1999.

Ir. GELLÉR Tibor, Az embertelenség és a hősi kitartás krónikája, Híd 1959/10; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. márc. 31.; Uő, Húsz éve szemtől szembe a rádióhallgatókkal, MSzó 1976. júl. 20.; BAMBACH Róbert, Egy szerteágazó tevékenység felmérése, Űz 1976/11; HERCEG János, Egy ifjúság álma, Dolg 1987. febr. 26.; JUHÁSZ Géza, „Mindig új meglepetéseket tartogató, különös világ”, MSzó 2000. júl. 10.

Színművek (1971): antológia. – A Forum Könyvkiadó 1970. évi drámapályázatának díjazott és közlésre ajánlott színművei: MAJTÉNYI Mihály, *A száműzött*, TÓTH Ferenc, *Jób*, GOBBY FEHÉR Gyula, *A budaiak szabadsága*, VARGA Zoltán, *A tanítvány*.

Ir. SZELI István, Színpad nélkül, 1971 = Sz. I., Történelem, Újvidék, 1981; BORI Imre, Drámák – színpad nélkül, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, uo., 1973; DANYI Magdolna, Drámák

– drámakísérletek, MSzó 1972. jún. 24.; VARGA Zoltán, Kritika? Kritikakísérlet? uo., 1972. júl. 1.; DANYI Magdolna, Válasz Varga Zoltánnak, uo., 1972. júl. 8.; GEROLD László, Személyeskedés helyett vitaszempontok, uo., 1972. júl. 15.; Uő, Színműpályázat '70, 1970; 1973 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Színpadunk (1945–1951): kiadványsorozat. – A Vajdasági Magyar Kultúrszövetség indította, majd a Híd Könyvkiadó szignálta füzetszerű, előbb (1–2) Népművelési Kiskönyvtárként, majd (3–56) Színpadunkként jegyzett kiadványsorozat, melyet a műkedvelő egyesületek darabválasztását segítő céllal indítottak s jelentettek meg ezres–kétezres példányszámban. A legismertebb világ-, jugoszláv és magyar irodalmi drámaszerzők (Molière, Gogol, Csehov, Heyermann, Rahmanov, Katajev, Sterija, Trifković, Nušić, Csokonai, Kisfaludy Károly, Szigligeti, Csepreghy, Móricz, Karinthy) mellett jugoszláviai magyar írók jelenetei, darabjai is megjelentek a sorozatban: 2. WEIGAND József, *Építjük a szebb jövőt*, GÁL László, *Jönnek a telepések, Rozi néni írni tanul*; 23. WEIGAND József, *Kéz a kézben*; 31. Vidám színpad: GÁL László, *Fej vagy írás, Így volt, Idill az UNO-ban*, MAJTÉNYI Mihály, *Három nemzedék, Hazugság fogadásból*; 39. Vidám színpad: GÁL László, *A főpróba, A hebrencs*, MAJTÉNYI Mihály, *Jön a Zamek, Mérték után, Ki találta fel*; 42. SBOGDÁNYI Sándor, *Új fény*; 43. Vidám színpad: GÁL László, *A sors bosszúja, Érettségi*, MAJTÉNYI Mihály, *A csempeszájú literes*; 46. Vidám színpad: GÁL László, *A szakértő*, MAJTÉNYI Mihály, *Fürdőkaland*; 55. Vidám színpad: BOGDÁNYI Sándor, *Egyszerű János a békekongresszuson, Fiáker, Takarékosági verseny*, MAJTÉNYI Mihály, *A mama mindent elintéz, Szüret után lesz az esküvőm*, SULHÓF József, *Pincérvizsga, A világ legnagyobb folyója*.

Ir. CSÁKY S. Piroška, A jugoszláviai magyar könyv 1945–1970, Újvidék, 1973.

SZIRÁKY DÉNES Sándor; *Perl Sándor* (Szabadka, 1905. ?–?, 1943. ?): költő, ügyvéd. – Több évig külföldön él, 1931-ben ügyvédjelölt, a Vajdasági Írás, a Kalangya, a Hétről-Hétre közli írásait, Szenteleky Kornél a jugoszláviai magyar irodalom egyik legtehetségesebb költőjének

tartotta. Kész regényként emlegetik az *Oxigént* és az *Almaszínű ködöt*, megjelenésükről azonban nincs adatunk. Szerepel az *Ákácok alatt* (1933) c. novellaantológiában.

M. Minden új a nap alatt, v., Szabadka, 1936.

Ir. (cs. z.) /CSUKA Zoltán/, Minden új a nap alatt, Láh 1936/9–10; KISS Jenő, Minden új a nap alatt, ErdHel 1937/2; Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev. Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968.

SZIRMAI Károly, *Szkalin*, Fuimus (Temerin, 1890. jún. 27.–Verbász, 1972. okt. 6.): prózaíró, kritikus, szerkesztő, jogász. – Iskoláit, mivel apja zömmel szerb lakosú helységeken (Despotovo, Prigrevica) teljesít aljegyzői szolgálatot, magánúton végzi, kilencéves, amikor Újvidéken beiratkozik az elemi 5. osztályába, majd a magyar gimnázium tanulójaként érettségizik (1908). Pesten jogot végez, s doktorátust (1914) szerez. – Az első világháború alatt Budapesten, 1925-től a verbászi cukorgyárban volt tisztviselő. 1955: nyugdíjas. – 1910-ben Fény és Sötétség címmel rövid életű folyóiratot alapított. 1933–1941-ben a Kalangya szerkesztője. 1968: Híd Irodalmi Díj. – 1975-ben tiszteletére alapították a ~ Irodalmi Díjat.

M. Ködben, elb., Szabadka, 1933; Viharban, elb., utószó Herceg János, Újvidék, 1952; Katlanban, r., uo., 1958; Már nem jön senki, elb., uo., 1960; Örvény, elb., uo., 1962; A csend víziói, vál. elb., uo., 1965; Muzsikáló messzeség, vál. elb., 1927–1968, előszó Herceg János, uo., 1968; Falak, pusztá falak, elb., uo., 1970; Önkeresés, v., önéletrajz, Verbász, 1970; Mindig elválni valakitől, elb., előszó Szirmai Endre, St. Gallen, 1976; Szavak estéje, vál. tan., bírálatok, irodalompolitikai cikkek, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; Az éjszaka motorosai, vál. elb., utószó Tomán László, Újvidék, 1979; Az idő hídján, elb., előszó Szirmai Endre, Stuttgart–New York, 1981; Veszteglő vonatok I., összegyűjtött elb., nov., v. 1910–1944, jegyz., előszó Bordás Győző, Újvidék, 1990.

Ir. AMBRUS Balázs, ~, Ködben, JMÚ 1933. júl. 23.; KÁZMÉR Ernő, Jugoszláviai magyar könyvekről, Nyug 1933. II.; KÁLLAY Miklós, ~, Ködben, Kal 1933/9; BENEDEK Marcell, Jugoszláviai magyar könyvek, Századunk 1934/1; SZEMPLÉR Ferenc, ~, Ködben, ErdHel 1934/3; SCHÖPFLIN Aladár, Délvidéki magyar írók, Nyug 1941. II.; GÁL László, Viharban, MSzó 1952. szept. 21.; Disputa ~ Benőtte a fű c. kötet kéziratáról, Híd 1953/12; BORI Imre, Egy új vajdasági regényről,

7N 1958. jún. 29.; TOMÁN László, ~, Katlanban, Híd 1959/1; HERCEG János, Novelláskötet és jubileum, 1960 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; SZELI István, Befeléfordulás, 1961 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; TOMÁN László, ~, Már nem jön senki, Híd 1961/3; LEHOCZKY Gergely, Három novella kötet, MM 1962/3; MÁRTON László, Valóság és vízió, ÚjLátóh 1962/4; BORI Imre, Örvény, Dolg 1962. jún. 26.; TOMÁN László, Víziók és valóság között, Híd 1965/5; UTASI Csaba, Egy örökös vándor története, 1965 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; CSUKA Zoltán, ~, A csend víziói, Ktárs 1966/10; BORI Imre, A csend víziói, MSzö 1967. febr. 26.; BOLGÁR László, Négy jugoszláviai kisebbségi íróról, IU 1968/20; TOMÁN László, ~, Muzsikáló messzeség, Híd 1968/12; PÁLYI András, ~, A csend víziói, Ttáj 1969/2; VARGA Lajos, ~, Muzsikáló messzeség, Ktárs 1970/4; BORI Imre, Önkeresés, MSzö 1970. júl. 4.; DÉR Zoltán, A líra vendége, 1970; Még egy hajó átkelt . . ., 1973; Egy szétozott örökség, 1976; Az egyetemesség jegyében, 1977; Egy magatartás rangja = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BÁNYAI János, Mű és szerep, 1971 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; MARX József, ~, Falak, puszták falak, Ktárs 1972/2; SZIRMAI Endre, ~, A magányos óriás, 1–2, München–Stuttgart, 1976, 1979; KÁZMÉR Ernő, Levelek ~hoz, Szabadka, 1975; UTASI Csaba, Felemás vállalkozás, 1975; Sietős elfoglaltság, 1976; ~ novelláirásának első korszaka, 1978; Érzelem és értelem ~ kritikái munkásságában, 1981 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; Uő, Végtelen utakon. A dombtetőről c. vers elemzése, 1975 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; FARAGÓ Kornélia, A ~ víziók kibomlásának módozatai, ÚjSymp 1976/137; BÁNYAI János, ~, a Kalangya kritikusa, HK 1977/33; SÁRKÖZI Mátyás, Magányos író, ÚjLátóh 1977/5; ~ művei a kritika tükrében, St. Gallen–Stuttgart–Rio de Janeiro, 1978; SZIRMAI Endre, ~ műveinek bibliográfiája, München–Stuttgart–Rio de Janeiro, 1978; CZAKÓ Tibor, A reménytelenség írója, IU 1978/5–6; BORDÁS Győző, Túlkapasok egy bibliográfiában, Híd 1978/6; PÉTER László, Kétes hitelű levelek, ÉésI 1979/6; VAJDA Gábor, Humanizmus és bátorság, Híd 1979/9; BENKŐ Ákos, ~, Stuttgart–München, 1980; CZAKÓ Tibor, Vajdaság, irodalom, 1948, ÚjLátóh 1982/3–4; LENGYEL András, A vajdasági magyar irodalom kialakulása és ~, Fo 1982/10; UTASI Csaba, Irodalmunk és a Kalangya, Újvidék, 1984; PATÓ Imre, Laták István és ~ levelezése 1935–39, Űz 1984/5–6; HERCEG János, Szirti sas jelentései, Híd 1987/4; TOLNAI Ottó, Nyomkereső, Híd 1988/12; RÓNAY László, Szerep és mű: ~ pályaképe, Űz 1989/1–6; Száz éve született ~, Híd 1990/6; ~ születésének századik évfordulóján, ~ konferencia a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetében, Híd 1990/11; UTASI Csaba, Lét és nemlét kérdései ~ novelláiban, 1990 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; BORI Imre, ~ világában, 7N 1990. jún. 22., 29., júl. 6., 13., 20.; DANYI Magdolna, ~ versei, Híd 1991/4; THOMKA Beáta, ~ novellái = T. B., Prózátörténeti vázlatok, Újvidék, 1992; Németh László élete levelekben

1914–1948, szerk. Németh Ágnes, Bp., 1993; BÁNYAI János, ~ és a provincializmus = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; BENCE Erika, A nyelvi jelek teremtette irodalmi szöveg: ~ A holló c. novellája és a ható ige, Űz 1997/5–6; GEROLD László, ~ első novelláskötete, a Ködben és ennek fogadtatása, HK 1997/4; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Szirmai Károly Irodalmi Díj (1975–). – Az író fia, Endre, valamint a verbászi és temerini község alapította Szirmai Károly emlékére a Vajdaságban megjelenő (egyik évben magyar, a következőben szerbhorvát nyelvű) novelláskötet jutalmazására. A Szirmai Károly Emlékbizottság elnöke Zsigmond Gyula (1975–1993), Bordás Győző (1993–). A ~ magyar díjazottjai: 1976: Németh István: *Lepkelánc*, 1978: Brasnyó István: *Tükrös Madonna*, 1980: Gobby Fehér Gyula: *Másokat hívó hang*, 1982: Dudás Károly: *Jártatás*, 1984: Juhász Erzsébet: *Gyöngyhalászok*, 1986: Herceg János: *Összegyűjtött elbeszélések I–III.*, 1988: Tolnai Ottó: *Prózák könyve*, 1990: Majoros Sándor: *A visszhangkísérlet*, 1992: Kontra Ferenc: *Nagy a sátán birodalma*, 1994: Lovas Ildikó: *Kalamáris*, 1996: Szathmári István: *Ünnepnapok*, 1998: Harkai Vass Éva: *Így éltünk*, 2000: Németh István: *Ima Tündérlakért*.

Ir. BORDÁS Győző, Szoborleplezés és díjalapítás, MSzö 1975. aug. 28.; Határozat a ~ megalapításáról, MSzö 1975. okt. 4.

Szivárvány (1969): antológia. – A Jó Pajtás mesepályázatára érkezett munkák gyűjteménye. A ~ szerzői Balázs Anna, Burkus Valéria, /B./ Foky István, Kiss István, Mohácsi Éva, Mirmics Zsuzsa, Nothof Károly, Pintér Lajos, Szűcs Imre, Varga Géza. A kötet második részében magyar és jugoszláviai magyar írók elbeszélései kaptak helyet.

SZIVERI János (Muzsla, 1954. márc. 25.–Budapest, 1990. febr. 2.): költő, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén végzi, majd beiratkozik a mostari pilótaképző katonai gimnáziumba, innen a becskerekai gimnáziumba, majd villanszerelő-inasnak áll. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén tanul. – 1980–83: az Új Symposium főszerkesztője. 1983-ban politikai okokból leváltják, a szerkesztőséget felosztatják. 1983–85: a Magyar Szó munkatársa. 1985–88: a Szabadkai Népszínház dramaturgja, 1989: gyógykezelésre

Budapestre költözik, de betegségének nem sikerült gátat vetni. Emlékére barátai 1992-ben ~díjat alapítottak, 1993-tól szülőhelyén a helyi művészeti színpad és az évente kiírásra kerülő verspályázat viseli a nevét.

M. Szabad gyakorlatok, v., Újvidék, 1977; Hidegpróba, v., uo., 1981; Dia-dalok, v., uo., 1987; Szelidítés, SzabNépszh, 1987; Jámbor koponyák, uo., 1988; Szájbarágás, v., Bp., 1988; Mi szél hozott?, v., uo., 1989; Bábel, v., uo., 1990; Magánterület, v., uo., 1991; ~ minden verse, uo., 1994; Szelidítések, ÚjvSzh, 2000.

Ir. DANYI Magdolna, A módszeresség dicsérete – kérdőjelekkel, ÚjSymp 1977/144; DÉR Zoltán, Megkövült narancsok 7N 1978. ápr. 28.; LOSONCZ Alpár, Anti-poétika mint kiút, 1982 = L. A., Hiányvonatkozások, Újvidék, 1988; SZKÁROSI Endre, Tervszerű enyészet, MV 1982/11; MÁK Ferenc, Hideg máglyák, ÚjSymp 1982/201202; PODOLSKZI József, A mutatóványköltészet-modell irodalmunkban, ÚjSymp 1987/254; MÁK Ferenc, Pannóniai léthuzat, 1988 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; UTASI Csaba, Üzenet a pannon fateknőből, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; HÓZSA Éva, „Különből jól vagyok”. Költészet(lenül), Úz 1988/9; ZALÁN Tibor, Dia-dalok, Ktárs 1988/9; SZÖRÉNYI László, Bevezető ~ Írószövetségbeli bemutatkozásához, Él 1988/11; THOMKA Beáta, A formafegyelem megszenvedettsége, ~, Bábel, 1989; Test és szellem Bábelében, ~, Szájbarágás, Mi szél hozott?, 1990; Túl ama bizonyos ponton, ~, Magánterület, 1992 = T. B., Áttetsző könyvtár, Pécs, 1993; LOSONCZ Alpár, A szubverzív nevetés versei, Jkor 1989/1; ELEK Tibor, ~, Dia-dalok, Szájbarágás, 1989 = E. T., Szabadságszerelem, Pozsony, 1994; MARNO János, Felmérni egymást magán-ügyekben. ~, Mi szél hozott?, Szájbarágás, Alf 1989/11; KERESZTURY Tibor, A forrászitek barbársága, int., 1989 = K. T., Félterpeszben, Bp., 1991; VAJDA Gábor, A szellem születése, 1990; A csúcson, 1990 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; MÁK Ferenc, Alattomos közcsodák ellen = M. F., Fényességek titkai, uo., 1990; TOLDI Éva, A nyugtalanító harmónia felé, 1990 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; FOGARASSY Miklós, A Bábel c. vers elemzése, ÚjSymp 1990/291; A Forrás ~száma, 1990/6; PÁLYI András, Kaland, reflexió, mítosz, Orpheus 1991/1; HAJDÚ Gergely, Az írónia lebegése, uo.; MÁK Ferenc, A mindenség közelében, Úz 1991/3; LOSONCZ Alpár, A végesség szorításában, Él 1991/4; MÉHES Károly, Bábel, Jkor 1991/5; ENDRÓDI SZABÓ Ernő, Bábéli monológ, Hitel 1991/15; KERESZTURY Tibor, Trolin Delphoi felé, Alf 1992/4; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1994. márc. 27.; VIRÁG Zoltán, Test(tér)kép. ~ költészetéről, Sziv 1997/3; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; REMÉNYI JÓZSEF Tamás, „Isten báránya, nyárson”, 1995 = R. J. T., Sinistrától Ibusáig, Bp., 1998; Az EX Symposion ~száma 1999/28–29; Barbár imák költője, tan., kr., esszék ~ről, szerk. Reményi József Tamás, Bp., 2000.

Sziveri János Művészeti Színpad (1993–). – A Muzslán működő, elsősorban művészetkedvelő fiatalokat tömörítő egyesület 1993 óta (1995-öt kivéve) Sziveri János verspályázatot, 1995 óta pedig Bábel esszépályázatot hirdet, ez utóbbi legjobb munkáit a *Bábel Könyvek* c. kiadványsorozatban jelenti meg.

Sziveri János-díj (1992–). – A költő életművének és emlékének szentelt, Budapesten létrehozott és kiosztásra kerülő díj. ~ban részesült többek között 1995: Sebők Zoltán, 1999: Szerbhorváth György.

Sziveri János verspályázat (1993, 1995–). A muzslai Sziveri János Művészeti Színpad a falu szülőttének emlékére, tiszteletére évente meghirdetett pályázata, a pályamunkákat ismert vajdasági költők, írók (Beszédes István, Bogdán József, Böndör Pál, Csányi Erzsébet, Faragó Kornélia, Harkai Vass Éva, Juhász Erzsébet, Kontra Ferenc, Lovas Ildikó, Cs. Simon István stb.) bírálják el. A ~ díjazottai: 1993: Mirnics L. Zsuzsanna, Inotay István, Fece Irén; 1994: Danyi Zoltán, Kertész Angéla, Cseh Boglárka; 1996: Bognár Attila, Szűts Zoltán, Virág/h/ Gábor; 1997: Eper Kálmán, Bognár Attila, Szűts Zoltán; 1998: Szűts Zoltán, Szakmány György, Pressburger Csaba, Kovács László, Szakmány Piroska, Kovács Karolina; 1999: Szakmány György, Sáfrány Attila, Lakatos János, Kovács Karolina, Bogács Mónika; 2000: Szél Dóra, Recskó Szabolcs, Szakmány Piroska, Sirbik Attila.

SZLOBODA János (Zenta, 1934. aug. 13.): tanulmányíró, szerkesztő, pedagógus. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1953) szülővárosában végzi, Belgrádban medikushallgató, de tanulmányait félbehagyja, és az újvidéki Tanárképző Főiskola magyar–szerbhorvát szakán (1956), majd a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken diplomál (1963). – 1956–1961: Zentán általános iskolai tanár, 1961–68: gimnáziumi tanár, 1968–1973: fordító a Társadalombiztosító Intézetben, 1973–78: a mezőgazdasági kombinát üzemi lapjának lektora, 1978–1980: VSZAT Képviselőháza és Végrehajtó Tanácsa Hivatalos Lapjának lektora, 1980–87: a Vajdasági Bank – Zentai Alapbank fordítója. 1987: nyugdíjas. – 1976–77, 1979– a Zentai Füzetek, 1979– Zentai Monográfia Füzetek főes felelős szerkesztője.

M. A zentai Kommunális Vállalat története, krónika, Zenta, 1989; A zentai sajtó története, tan., uo., 1995; Zentán történt '44-ben, publ., Újvidék, 1997, A Zentai Kommunális Vállalat 50 éve (Molnár Tiborral), krónika, uo., 1999.

Ir. MATUSKA Márton, A zentai könyv, MSzó 1997. jún. 8.

Ifj. SZLOBODA Tibor (Zenta, 1975. aug. 8.): színműíró, színész. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1994) szülővárosában végzi, az újvidéki Művészeti Akadémia színművészeti szakán diplomál (1999). – 1999–2000: színész az Újvidéki Színházban, 2000– a Szabadkai Népszínházban.

M. A, dr., Zenta, 1995.

Ir. FEKETE J. József, Szövegek színpad nélkül, MSzó 1995. máj. 27.

Szlovéniai Magyar Írócsoport (1989– 1997). – A muraszombati Pomurska založba kiadó munkájával elégedetlen, s ezért a kiadóval szakító írók intézménye, amely elsősorban a szlovéniai magyar irodalom kiadását kívánta rendezni, vállalta magára. Néhány évig ez az írotársulás (időnként Muravidéki Magyar Írócsoportként is szerepel), jelentette meg a Muratáj c. folyóiratot, a szlovéniai magyarok Naptár c. évkönyvét és több szépirodalmi művet. A ~ kiadói tevékenységét 1995-től a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, az írók érdekvédelmét pedig a Szlovéniai Magyar Írók Társasága vette át.

Szlovéniai Magyar Írók Társasága (1997–). – Tizenhárom szlovéniai magyar költő és író Lendván (1997. márc. 27-én) létrehozta azt a társasági formát, amely képviseli érdekeiket, támogatja a szépirodalmi alkotómunkát és műfordítást, javaslatokkal segíti a szlovéniai könyvkiadást és a szlovéniai magyar irodalom széles körű megismertetését, s ennek érdekében közreműködik irodalmi estek, könyvbemutatók szervezésében. A ~, amely szervezetileg a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet keretében fejt ki önálló tevékenységét, kollektíve tagja a Magyar Írószövetségnek, és szorosan együttműködik a Szlovén Írók Társaságával. A ~nak elnöke Bence Lajos.

Ir. A ~nak alapszabályzata, Mt 1997/1.

Szociográfiai Műhely (1995–): munkaközösség. – Bori Imre javaslatára a Kanizsai Íróklub és a

Cnesa Művelődési Központ által létrehozott „társadalomleíró” műhely, amely évente az íróklub kiegészítő rendezvényeként tartja tanácskozásait, témái a kisváros, a vajdasági magyar polgár, a falu, a magyar parasztcsalád, az elvándorlók, az együttélés. A témák (irodalom)szociográfiai jellegű feldolgozásában az alkalmi munkaközösség tagjai, írók, újságírók, orvosok, tanárok, mérnökök stb. vesznek részt, akik „szenvetélyesen érdeklődnek” (Bori Imre) Vajdaság és a vajdasági magyarság élete, társadalmi és művelődési gondjai, problémái iránt.

Ir. BORI Imre, Szociográfiai nyomában, Újvidék, 1997; fi. /FODOR István/, Szociográfia a sajtóban, MSzó 1997. febr. 27.

(A) Szombat (1918): hetilap. – Versecen jan. 5-e és dec. 18-a között megjelent, szépirodalmi, társadalmi kiadvány. Főszerkesztő Pongrácz Alajos, szerkesztői Greszler Gyula, György Zsigmond. A helyi főreáliskolai tanárok által szerkesztett ~nak, mely irodalmat akart „kultiválni”, munkatársai között találjuk Szabó Dezsőt (Boldogság Budán, Boldog Misi), Mácza Jánost (Várni, A tendenciózus színpad) is. A ~ szépirodalom mellett rendszeresen közölt könyvbírálatokat és színházi recenziókat is.

Ir. HUSZKA Antal, ~, MSzó 1985. nov. 26.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Szombat (1925): hetilap. – A szabadkai zsidók már 1920-ban gondoltak egy önálló lap megjelentetésére, amikor Havas /Handelsman/ Károly újságíró, író folyamodott a Judea c. lap kiadási engedélyéért. A Judea megjelentetését Belgrád nem engedélyezte. Öt év múlva azonban, igaz, csak fél évig létezett a ~, alcíme szerint „zsidó társadalmi, irodalmi és művészeti hetilap”, melyet Vidor Imre szerkesztett. A ~ 1925. július 26-án indult, utolsó, kettős száma, amely lényegében a szabadkai zsidó hitközség fennállásának 150. évfordulójára jelent meg, 1925. dec. 8-án látott napvilágot. A ~ munkatársai ismert zsidó származású szabadkai írók, publicisták (Ambrus Balázs, Bródy Mihály, Fenyves Ferenc, Havas Károly, Milkó Izidor).

SZOMBATHY Bálint; Art Lover; Karen Eliot (Pacsér, 1950. okt. 17.): költő, kritikus,

szerkesztő, képzőművész. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1971) Szabadkán végzi. – 1971–72: az Új Symposion, 1974–1985: a Magyar Szó grafikai szerkesztője, 1985–89: az Új Symposion művészeti szerkesztője, 1989–1993: a Családi Kör grafikai szerkesztője, 1993– szabadművész. 1999: Magyarországon él. – 1989: Kassák-díj.

M. Szerelmek és más idegenek, v., Újvidék, 1976; *Én is életem. Szövegátminősítések 1974–1978*, uo., 1980; *Poetry*, konkrét vizuális v., 1969–1979, uo., 1981; *Művészek és művészetek*, tan., uo., 1987; *Új idők, új művészet*, tan., uo., 1991; *Pic's*, vizuális költemények, rajzok, utószó Vojislav Despotov, Veszprém, 1999.

Ir. VAJDA Gábor, *Kívül, felett . . .*, MSzó 1977. ápr. 2.; DÉR Zoltán, *Öreg rügek*, 7N 1977. nov. 11.; VAJDA Gábor, *Vereség-kimutatások*, Híd 1980/7–8; PODOLSZKI József, *A költészet minimuma*, KI 1981. szept. 23.; FENYVESI Ottó, *Vizuális költemények*, MSzó 1982. jan. 16.; JUHÁSZ Erzsébet, *Poetry*, ÚjSymp 1982/98; BODRI Ferenc, ~ albuma, Jkor 1982/11; BEKE László, *One more poetry no more*, Híd 1983/1; PAPP Tibor, *Versek látható nyelven*, MM 1983/68; FEKETE J. József, *Ezt! Ezt! De másként*, uo.; PONIŽ, Denis, *Jegyzetek ~ könyve kapcsán*, uo.; SEBŐK Zoltán, *Kérdőjelek*, Úz 1988/1–2; PETŐCZ András, *A redukált üzenet = P. A., A jelben-létezés méltósága*, Bp., 1990; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, Újvidék, 1998; BOHAR András, *Tájak, tájékozódási pontok. ~ költészetéről*, ÚjFo 1999/9.

SZOMI Pál (Petesháza, 1936. jan. 1.– Muraszombat, 1989. ápr. 11.): prózaíró, pedagógus. – Újvidéken szerez tanítói, majd általános iskolai tanári oklevelet, egy ideig a Vajdaságban tanít, majd a Muravidéki Rádió újságírója. 1962-től idő előtti nyugdíjaztatásáig a muravidéki általános iskolákban tanít. Hosszas betegség után hunyt el. – Szerepel a *Tavaszcserzés* (1972) c. antológiában.

M. Őszirózsa, elb., Muraszombat, 1977; *Szeretni kell*, r., uo., 1984; *Húzd rá, cigány*, elb., uo., 1987.

Ir. JUNG Károly, *Irodalom születik*, MSzó 1973. ápr. 21.; LÉVAY Endre, *Irodalmunk fejezetei*, Úz 1973/10; BENCE Lajos, *Egy regénykísérlet kudarca*, ÚjSymp 1985/11–12; SZÚNYOGH Sándor *A muravidéki magyar irodalom újabb terméke*, Nú 1985. júl. 19.; VARGA József, *Húzd rá, cigány*, Nú 1988. jan. 29.; *Uő, Az epika büvkörében*, Mt 1989/1; BENCE Lajos, *Írott szóval a megmaradásért*, Győr–Lendva, 1996.

Szótornádó (1992): rovat. – A *Képes Ifjúság* irodalmi rovata, szerkesztő Császár Ildikó.

SZŐGI Csaba (Szabadka, 1975. nov. 30.): költő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1994) Zentán végzi, a gödöllői Mezőgazdasági Kar környezetgazdálkodási szakának hallgatója. – Szerepel a *Tetszőleges irány* (1999) c. antológiában.

M. Költőfogyatkozás, v., utószó Szloboda János, Zenta, 1998.

SZÖLLŐSY VÁGÓ László (Telecska, 1936. máj. 26.): publicista, pedagógus. – Az általános iskolát Moravicán, a tanítóképzőt Szabadkán (1953) végzi, Szegeden a JATE pedagógia-pszichológia szakán diplomál (1970). 1979, Szeged: bölcsészdoktori fokozat pszichológiából. – 1954–55: tanító Kispiacon, 1955–56: Moravicán, 1956–57: titkár a pacséri, 1958–1962: az oromi földműves-szövetkezetben, 1962–64: a Nemzeti Bank kanizsai fiókjának, 1964–1970: Kanizsán a Munkásegyletem munkatársa, 1970–77: az Oktatási Közösség titkára és a törökkanizsai gimnázium tanára, 1977–78: a kanizsai Elita Cipőgyár titkára, 1978–1991: a Magyar Szó újságírója. 1991: nyugdíjas. – A Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség főtíkára.

M. A kanizsai Kodály Zoltán Zeneegylet 1966–1976, krónika, Kanizsa, 1976; *Népkör Művelődési Egyesület*, Szabadka, 1872–1987, tan., Szabadka, 1987; *Iskoláink krónikája. Fejezetek a kanizsai oktatásügy történetéből*, tan., Kanizsa, 1991; *Szex, szerelem és . . .*, Újvidék, 1992; *Petőfi a déli végeken. A jugoszláviai Petőfi-kultusz nyomában*, tan., Szabadka, 1992; *Népünkkel, népünkért. A szabadkai Népkör krónikája 1872–1992*, uo., 1994; *Balladás évek*, cikkek, önéletrajzi írások, uo., 1994.

Ir. VAJDA József, *Kanizsa és vidéke oktatásügyének története*, MSzó 1991. júl. 6.; JUNG Károly, *Szomorúán szól a Petőfi-kultusz a déli végeken*, Híd 1993/1–2; SZELI István, *Hitelesebb Petőfi-képet!* uo.; HORVÁTH Máttyás, *Járt úton*, Úz 1993/3–4.

SZTANCSICS András, *Schwalb* Endre (Szeged, 1914. jún. 25.): publicista, jogász. – Az elemít Újvidéken, a gimnáziumot (1932) Szabadkán végzi, a zágrábi Jogtudományi Karon (1937) szerez oklevelet, majd jogi doktorátust (1939). – A háború előtt ügyvédjelölt, 1941–46 katonatiszt, főleg külföldi szolgálatban, 1946: a pancsovai ügyészségen dolgozik, 1950–51: a belgrádi Novo pokolenje, 1952–56: az újvidéki Testvériség–Egység Kk. munkatársa, 1956–58:

az élelmezésipari intézetben van alkalmazásban, 1958–1973: a Magyar Szó újságírója. 1973: nyugdíjas.

M. Ünnepe után édes a pihenés, humoreszkek, Újvidék, 1967.

Ir. /J./ GARAI Béla, Kényszeredett humorizálás, KI 1968. jan. 27.; GION Nándor, Milyen humor? ÚjSymp 1968/34; KELEMEN János, vajdasági elbeszélők, ÉésI 1968/11.

SZUNGYI László (Verbász, 1950. márc. 26.): egyházi cikkíró, lelkész, esperes. – Az általános iskolát szülőhelyén, a Paulinum klasszikus gimnáziumát (1968) Szabadkán végzi, a zágrábi Filozófiai-Teológiai Karon kezdi egyetemi tanulmányait (1968–70), amelyeket a római Collegium Germanicum–Hungaricumon folytatja. 1976-ban diplomál és szentelik pappá. 1978, Zágráb: magiszteri fokozat lelkiségteológiából. – 1978–81: segédlelkész Szabadkán, 1981–84: lelkész Bácsszőlősen, 1984– Temerinben. 1978–84: némettanár a Paulinumban, 1995– a szabadkai Teológiai-Katetikai Intézet tanára. A Hitélet állandó munkatársa.

M. Barátság és boldogság, publ., Újvidék, 2000.

SZÚNYOGH Sándor, Szunyogh, Bús Tibor, Szatír (Alsólakos, 1942. márc. 3.–1998. jan. 9.): költő, szerkesztő. – Az általános iskolát Lendván, a tanítóképzőt (1963) Muraszombaton végzi, a szombathelyi Tanárképző Főiskola magyar szakán diplomál. – 1963–69: tanító Domonkosfán, 1969–1971: Lendván, 1971–72: a lendvai Községi Tanács fordítója, a kétnyelvűség előadója, 1972–1991: a Népújság munkatársa, a muraszombati Sajtó és Rádióintézet munkatársa és a rádió magyar műsorai kulturális rovatának szerkesztője, 1991: a Szlovén Rádió-Televízió magyar műsorainak programigazgatója. – 1971–1996: a Naptár, a Szlovéniai Magyarok Évkönyvének alapítója, főszerkesztője. 1988–1997: a Muratáj c. folyóirat szerkesztője. – Szerepel a *Tavaszcímzés* (1972), az *Összhang* (1979, 1981, 1989) c. antológiákban.

M. Halicanumi üzenet, v., Muraszombat, 1975; Naj–Leg, v. kétnyelvű (Ernest Ružičcsal), uo., 1980; Hóvágy, v., uo., 1985; Virágköszöntő, gyermekv., Muraszombat–Újvidék, 1987; Összhang, ant., 1979, 1989, 1991; Szlovén–magyar társadalmi-politikai műszótár, Lendva, 1990; Halicanumi rapszódia, vál. v., 1963–1989, Lendva–Újvidék, 1991;

Muravidéki kincsesláda, gyermekjátékok és népmesék, Lendva, 1997; Alsólendva képes levelezőlapokon 1898-tól 1945-ig (Gálics I., Tomka M.), 1997.

Műford. Ela Peroci, A kockaházikó, ifjúsági r., Muraszombat, 1965; Pavle Rožnik, A szép Mankica, mesék, uo., 1978.

Ir. PALKÓ István, A szlovéniai magyar irodalomról, Maribor, 1972; JUNG Károly, Irodalom születik, MSZó 1973. ápr. 21.; LÉVAY Endre, Irodalmunk fejezetei, Úz 1973/10; VARGA József, Halicanumi üzenetek, Nü 1975. szept. 12.; FEHÉR Ferenc, Egy muraszombati közös kétnyelvű verskötet, MSZó 1981. jan. 25.; SZÁNTÓ Péter, Barátom, Mózes, ÉésI 1984/4; BENCE Lajos, A szülőföld vonzásában, ÚjSymp 1985/11–12; FEKETE J. József, Minimalista líra, MSZó 1985. okt. 19.; FEHÉR Helena, Halicanum lírai üzenete, Napt/1989; MOLNÁR Zoltán, Magyar szépirodalom a Mura mentén. Jegyzetek ~ verseinek stílusáról, Mt 1990; PENAVIN Olga, Nyelvgazdagító segédkönyv, MSZó 1990. szept. 22.; CSUKA Judit, Halicanumi rapszódia, Mt 1991/1; CSAPÓ Julianna, Nostalgikus képek, Híd 1991/10; VAJDA Gábor, Eltérő hangulatok, 7N 1991. okt. 11.; GYURÁCS Ferenc, Magyar költő a Muravidéken, Él 1992/5; BENCE Lajos, A Halicanumi üzenettől a Halicanumi rapszódiaig = Napt/1992; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; GÖNCZ László, Búcsú ~tól, Mt 1997/2.

SZŰCS Imre (Udvarnok, 1935. ápr. 25.–Újvidék, 1991. márc. 8.): költő, publicista, műfordító. – Az elemi szülőhelyén, a nyolcosztályos gimnáziumot (1954) Becskerekken végzi. Az újvidéki Tanárképző Főiskolán (1956) biológia–testnevelés szakos tanári, majd a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai (1964), középiskolai tanári (1976) oklevelet szerez. – 1958–1961: Magyarittabén biológia–testnevelés szakos tanár, 1961–1980: a Magyar Szó munkatársa, szerkesztője, 1980–1991: a Jó Pajtás irodalmi rovatának szerkesztője.

M. Papírsárkány, gyermekv., Újvidék, 1974; Földig ér a felhő lába, gyermekv., uo., 1980; Fekete szárnyú szél, v., uo., 1981; Fecskebölcös, gyermekv., uo., 1984; Kölykkerülőben, gyermekv., uo., 1988.

Ir. BÖNDÖR Pál, Árulkodó ajánlás, ÚjSymp 1974/116; JUNG Károly, Borotvaélen, MSZó 1975. jan. 25.; VIRÁG Ágnes, Ritka vendég a jó gyermekvers, Úz 1975/4; VAJDA Gábor, Feladatvállalás, MSZó 1981. aug. 15.; KALAPÁTI Ferenc, Szitakötő, mit csinálsz? ÚjSymp 1981/193; HORVÁTH Mátyás, Játék és varázs, Úz 1981/10–11; KENYERES KOVÁCS Márta, Magány és madárdal, Úz 1982/6; ZALÁN Tibor, Fekete szárnyú szél, Él 1983/6; HORVÁTH Mátyás, Lírai hagyományaink nyomában,

Üz 1986/1–2; VIRÁG Ágnes, „A Holdről nézve a Föld is gyönyörűen ragyog”, Üz 1991/3; MIRNICS Zsuzsa, In *memoriam* ~, MSzó 1991. márc. 9.

SZŰGYI Zoltán, (Ada, 1953. szept. 9.): költő. – Az általános iskolát szülőhelyén, az egészségügyi szakközépiskolát (1972) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem Orvosi Karára iratkozik, majd a BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1977–1984: a Magyar Szó Tiszavidék c. mellékletének munkatársa, 1985–89: szabadfoglalkozású, 1989–1991: a Magyar Szó munkatársa. 1991: Magyarországra költözik. 1991–94: a református egyház társadalmi misszió központi épületének gondnoka, 1992–98: a Szivárvány c. folyóirat belső munkatársa, szerkesztője, 1998– az Új Mandátum kiadó szerkesztője.

M. Hangosan és csendesen, v., Újvidék, 1977; Ég a föld, v., uo., 1980; Két part között két folyó, v., uo., 1982; Erdő és más versek, v., uo., 1985; Ördögkapu, gyermekv., uo., 1989; Élet és lélek, v., Chicago–Bp., 1993; Énekünk éneke, v., Bp., 1995; Nincs visszaút, v., Chicago–Bp., 1998.

Ir. BOGNÁR Antal, Égő és csavar, KI 1973. jan. 17.; VAJDA Gábor, Szürrealizmus és haiku, MSzó 1977. jún. 4.; DÉR Zoltán, A képfantázia szegénysége, 7N 1978. jún. 2.; FENYVESI Ottó, Anya szült bennünket, nem tintatartó?, ÚjSymp 1980/187; TOLDI Éva, Titkok keresése, uo.;

VAJDA Gábor, Kivülett, Híd 1981/1; PODOLSZKI József, A költői szerep csapdájában, KI 1981. okt. 7.; SZIVERI János, A „részjelenségek” költészete, uo., 1982/209; ZALÁN Tibor, Két part között két folyó Él 1982/9; Uő, Széttartó párhuzamosok, ÉésI 1985. nov. 22.; VAJDA Gábor, Lírai élménybeszámolók, ÚjSymp, 1985/239– 240; PODOLSZKI József, A mutatványköltészetmodell irodalmunkban, ÚjSymp 1987/257–258; VAJDA Gábor, Széles skálán – kissé bizonytalanul, MSzó 1989. jún. 24.; VÁRKONYI Zsuzsanna, Ismét egy gyermekverskötet került a pedagógusok könyvespolcára, OésN 1990/84; SZABÓ Katalin, Az ördögkapun innen és túl, Híd, 1990/5; VAJDA Gábor, Meghúzóadások, 1994 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; SZOMBATHY Bálint, Szépművészet postán. ~ képeslapjaihoz, MSzó 1995. aug. 26.; FEKETE J. József, A gondnok alapállásáról, MSzó 1996. márc. 16.

SZŰTS Zoltán (Beckerek, 1976. ápr. 7.): költő, prózaíró. – Az általános iskolát szülővárosában, a piarista gimnáziumot (1995) Kecskeméten végzi, az ELTE magyar szakán (2000) diplomál. – 1999– az ELTE Magyar Irodalomtörténeti Intézetének előadója, 2000– a Vigília szerkesztője.

M. Versszelídítés, v., Újvidék, 1998.

Ir. CZIFRIK Balász, „Lubickolsz, mint a halak a hálóban”, Sárkányfű 1998/3; TOLDI Éva, Három verseskötetről, Híd 1998/4–5; FEKETE J. József, „Évszázados fáradtság és távolságokkal benőtt utak”, MSzó 1998. júl. 4.

TAKÁCS Iлона, Kovács T. Iлона, Sipos Margit (Budapest, 1937. máj. 3.): költő. – Az általános iskolát Nádasdon és Budapesten, a gimnáziumot (1955) Körmenten végzi, az ELTE magyar-könyvtáros szakán diplomál (1960). – 1960–61: gimnáziumi tanár Celldömölkön, 1961–62: a szombathelyi könyvtár olvasószolgálatának vezetője, 1962–63: a budapesti Pataky István Művelődési Ház művészeti előadója, 1963–65: a Híd stíluszerkesztője, 1965–1980: a Magyar Szó lektora, 1980–1990: a Dolgozók olvasószervezője. 1990: nyugdíjas.

M. Szentírási szemelvények versben, képen, Újvidék, 1993; Fecskeringő, gyermekv., uo., 1995.

Műford. Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), Újvidék, 1963.

TAKÁCS Miklós (Újvidék, 1960. aug. 5.): régész. – Az általános iskolát és a középiskola két osztályát szülővárosában, a gimnáziumot (1979) Szegeden végzi. Régészoklevelet (1984) az ELTE-n szerez, 1988, Bp.: régészeti doktorátust szerez (*Cserépbográcsok az Árpád-kori Kárpátmedencében*). – 1992– Az MTA Régészeti Intézetének munkatársa.

M. A bélakúti/péteváradai ciszterci monostor, tan., Újvidék, 1989.

Ir. ÓZER Ágnes, Új könyv Péteváradról, Lé 1990/4–5; VAJDA Gábor, A vár lelke, 7N 1991. febr. 8.; MÁK Ferenc, Legendák nélküli emlékezés?, MSzó 1991. ápr. 6.

Találkozások (1991–1999): tv-műsor. – Az Újvidéki Televízió művelődési és művészeti műsorok szerkesztősége gondozta kulturális adás, mely több 60–80 perces íróportrét mutatott be, szerkesztő Fehér Teréz.

Táltos (1991, 1996): folyóirat. – A kishegyesei Petőfi Sándor Művelődési Egyesület kiadásában előbb sokszorosító eljárással, 1996-tól a polgárok egyesülete kiadásában évente 2–4 alkalommal, de rendszertelenül megjelenő lap.

Főszerkesztő Mirmics József (1996/1, 2), Sáfrány Attila (1996/3, 4; 1997/5–6; 1998/7–8), Lakatos János (2000–).

TAMÁS István, *Krausz* (Pécsvárad, 1904. aug. 8.–?, 1974. ?): költő, prózaíró. – Egyszerű sorsból küzdi fel magát íróvá. Szabadkára a pécsi emigránsokkal érkezett, itt a Bácsmegeyi Napló munkatársa. Próbálkozik ifjúsági lap kiadásával (Pécsett volt egy Ifjúság c. lapja) is, megjelenéséről a sajtó tájékoztatta az olvasókat, példány azonban nem maradt fenn. A 30-as években visszatér Magyarországra, majd Amerikába vándorol, ahol a filmszakmában dolgozik. Szerepel a Dettre–Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a Bácsmegeyi Napló két almanachjában (1924, 1929), a *Vagyunk* (1928) c. almanachban, ill. a *Kéve* (1928) c. versantológiában.

M. Fekete majális, v., Szabadka, 1925; világrész a Szajna partján, riportok, előszó Kosztolányi Dezső, uo., 1927; Nyomtalanul, r., Bp., 1932; A moszkvai lány, r., uo., 1932; A válóok, r., uo., 1933; Az aranydarázs, r., uo., 1933; Szabadkai diákok, ifjúsági r., uo., 1933; Egy talpalatnyi föld, r., uo., 1933; A párizsi rokon, r., uo., 1933; A kék vonat, r., Szabadka, 1933; Egy férfi visszafordul, r., Bp., 1934; A szegedi pedellus, r., uo., 1934; Tücsök, ifjúsági r., uo., 1935; Malachaború, ifjúsági r., uo., 1935; Lányok az éjszakában, r., uo., 1935; Háry János az olimpiáson, verses mese, uo., 1936; Aranyhal, vígjáték, uo., 1936; 100%-os szerelem, r., uo., 1936; A potyautas, ifjúsági r., uo., 1937; A citromgárda, ifjúsági r., uo., 1937; Álmában is hazudik, r., uo., 1937.

Ir. KOSZTOLÁNYI Dezső, Fekete majális, 1925 = K. D., Egy ég alatt, Bp., 1977; DETTRE János, Fekete majális, 1925 = D. J., Új partok felé, Szabadka, 1979; JUHÁSZ Gyula, Egy szabadkai könyvről, 1927 = J. Gy. Ö. m. 8, Bp., 1971; CSUKA Zoltán, ~, Egy talpalatnyi föld, Nyug 1933. II.; BLAZSEK Ferenc, Szabadkai diákok, AMIrod 1933/1; SZIRMAI Károly, ~, A kék vonat, 1934 = Sz. K., Szavak estéje, St. Gallen–Stuttgart–Sydney, 1978; FARKAS Geiza, A kék vonat, MMin 1934/4; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968; UTASI Csaba, Egy nagyszívű kapitány grimasza. Az Ó,

undok olvasó c. vers elemzése, 1975; A bujkáló félelem verse. A Szubotocai vasárnap-délutánok c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, uo., 2000; Uő, ~ költészete, 1990 = U. Cs., Vér és sebek, uo., 1994.

Tanulmányok (1969–): évkönyv. – Az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke megalakulásának 10. évfordulójára indított, s azóta (a háborús években némi késéssel s összevont számokként) megjelenő kiadvány, melyben a tanárok és egyetemi hallgatók publikálják tudományos és szakdolgozataikat. Időnként alkalomhoz (évforduló, konferencia stb.) kötődő tematikus számok jelennek meg vagy egy számon belüli tematikus tömbök kapnak a ~ban helyet (1972: Petőfi-emlékszám; 1976: Balassi Bálint összes v.; 1977–78: Sinkó Ervin emlékkönyv; 1979–1980: szemiotikai tan.; 1982: szövegelméleti tan.; 1984: Az elbeszélő Kosztolányi formaművészete; 1986: Mészöly Miklós művészete; 1988: a poétika mai kérdései; 1991: magyar drámaés színháztörténet; 1992–94: Sinkó Ervin emlékére; Matijevics Lajos emlékére; Mátyás Iván prózája; 1997: egyetemi nyelvészeti napok Penavin Olga tiszteletére; 1998: Juhász Erzsébet emlékére; Sinkó Ervin-centenárium; 2000: a magyartanárok továbbképzési programjából). Rovatai: Tanulmányok, Szakdolgozatok, Adattár, Könyvek, Hírek, A Tanszék életéből. Főszerkesztő Penavin Olga (1969), Bori Imre (1970–1981), Thomka Beáta (1982–89), Gerold László (1990–94), Lánicz Irén (1995–).

Ir. DÉR Zoltán, Termékeny szembesítések, 7N 1970. febr. 6.; JUNG Károly, Két kiadványunkról, MSzó 1973. jún. 30.

TARI István (Zenta, 1953. máj. 15.): költő, író, újságíró. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1973) szülővárosában végzi. – 1976–1994: a Képes Ifjúság munkatársa. – 1999: A Jugoszláviai Magyar Írók Társaságának elnöke. – 1997: Csokonai-díj.

M. Térzene a majomszigeten, v., Újvidék, 1979; Ellenfényben, v., prózai írások, uo., 1982; Homokba kapaszkodva, prózai írások, uo., 1985; Tépőzár, v., uo., 1987; Elmulatott jövő, v., uo., 1990; Boglya, gyermekv., uo., 1993; Fegyvertánc v., uo., 1994; Napszél, v., uo., 1998; Darazsakkal barátkozom!, gyermekv., uo., 2000.

Ir. TOLDI Éva, „Tótágast akarok állni”, KI 1979. dec. 19.; SZIGETI Csaba, „Hol vagyunk itt mi?”, Fo 1980/7; CSÁNYI Erzsébet, Az iszkoló ihlet hátrahagyott versei,

ÚjSymp 1983/214; VAJDA Gábor, Átkiáltások, 7N 1983. máj. 27.; BORI Imre, Buckák, dúnék, roppant erdők, 7N 1983. júl. 1.; PODOLSZKI József, Nemzedékportré – tanulásokkal, Úz 1985/7–8; PISZÁR Ágnes, A hétköznapok irodalma? Vagy hétköznapi irodalom? Híd 1985/7–8; PINTÉR Lajos, ~, Homokba kapaszkodva, Fo 1986/6; PODOLSZKI József, A mutatványköltészet-modell irodalmunkban. ~, Térzene a majomszigeten, ÚjSymp 1987/256; VAJDA Gábor, Küzdelem a szölegekkel, ÚjSymp 1987/263–264; HÓZSA Éva, „Különbén jól vagyok”. Lelke ablak fölkéjében, Úz 1988/9; VAJDA Gábor, A tartás mélysége, 1991 = V. G., Lefojtottság, Szabadka, 1996; MÁK Ferenc, Az elnapolt élet itt maradt gondjairól, MSzó 1991. febr. 23.; FEKETE J. József, Boglya, 1993; Depoetizált szonettek = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; VAJDA Gábor, A groteszken túl, Úz 1995/9; BORI Imre, Szociográfiák nyomában, Újvidék, 1997; TOLDI Éva, Három verseskötetről, Híd 1998/4–5; FEKETE J. József, A lábujjhegyen élők krónikása, MSzó 1998. máj. 16.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; VAJDA Gábor, Szívós védekezés, SZHN 2000. júl. 5.

Tartományi Tankönyvkiadó Intézet (1965–1994). – A Tartományi Pedagógiai Intézetben 1964-ben megalakult tankönyvkiadó osztályból felfelesztett tan-, olvasós nyelvkönyvek, szöveggyűjtemények, háziolvasmányok és szótárak kiadására szakosított (öt nyelven publikáló, de elsősorban a nemzetiségi diákok és iskolák tankönyvellátása céljából létrehozott) kiadóvállalat. Amikor 1994-ben a centralista intézkedések következtében a szerbiai tankönyvkiadóhoz csatolják, a ~ mint önálló kiadóház megszűnik, de a belgrádi vállalat részlegeként tovább folytatja addigi tevékenységét. Igazgató Girizd László (1965–1972), Dávid András (1973–1981), Stojadin Ljubenković (1982–1992). Irodalmi szerkesztő Szarvas János, Sárosi Károly, Pastyik Ilona.

Ir. Bibliográfia 1965–1985, Újvidék, 1986; Bibliográfia 1986–1990, uo., 1991; Bibliográfia 1991–1995, uo.

Tavaszwárás (1972): antológia. – Három szlovéniai magyar író, költő, Szúnyogh Sándor verseit, Varga József verseit és elbeszéléseit, valamint Szomi Pál elbeszéléseit (Palkó István előszavával) tartalmazó gyűjtemény, amely alapján hármójukat a szlovéniai magyar irodalomban a Tavaszvárás-nemzedékként tartják számon.

Ir. JUNG Károly, Irodalom születik, MSzó 1973. ápr. 21.; LÉVAY Endre, Irodalmunk fejezetei, Úz 1973/10; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996.

Téglák, barázdák (1947): antológia. – Az első jugoszláviai magyar könyv a második világháború után. A Hock Rezső, Lévay Endre és Steinfeld Sándor szerkesztette, szemléletét tekintve osztályharcos és optimizmustól lángoló kiadvány: „Egy csokorba fűzve akartuk magunkválasztotta, legjellegzetesebb írásaikon keresztül bemutatni irodalmunk művelőit, mindazokat, akik az irodalom eszközeivel harcolnak az országépítés diadaláért fejlődésünk jelen szakaszában.” A ~ban Brindza Károly, / Kvazimodo/ Braun István, Csépe Imre, Dévavári Zoltán, Dudás Kálmán, Gajdos Tibor, Galamb János, Gál László, Herceg János, Kolozsi Tibor, Kopeczky László, Laták István, Lévay Endre, Lőrinc Péter, Lukács Gyula, Majtényi Mihály, Markovics János, Pap József, Sebestyén Mátyás, Sinkó Ervin, Szirmai Károly, Thurzó Lajos és Zákány Antal versei és novellái olvashatók.

Ir. KEK Zsigmond, ~, Híd 1948/1; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Te-leírt világ (1987): antológia. – Fialat, kötetel még nem rendelkezett költők verseinek gyűjteménye Toldi Éva válogatásában és utószavával. A ~ szerzői Bata János, Beszédes István, Bozsik Péter, Géber László, Ladányi István, Tomán Tibor, Tóth Gábor és Varga Szilveszter.

Ir. UTASI Csaba, Alakuló, kusza költői üzenetek, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; FEKETE J. József, „Mit ér a szó, mit ér a költemény” = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995.

TELEKI Júlia (Csúrog, 1943. dec. 21.) – Az általános iskolát Péterrévén végzi, ahová a csúrogi lógorból történt szabadulás után kerül. – 1955–1963: Péterrévén a szövetkezetben, 1964–69: a kanálgyárban, 1969–1977: Becsén a szövögyárban, 1977–1981: a mezőgazdasági kombinátban, 1981–86: a szójagyárban dolgozik. 1986: nyugdíjas.

M. Visszatekintés a múltba, publ., dokumentum, Újvidék, 1996; Keresem az apám sírját (az előbbi könyv 2., bővített kiadása), publ., Tóthfalu, 2000.

Ir. BURÁNY Nándor, Lépés a jövőbe, MSzó 1996. dec. 14.

Temerini Füzetek (1969): kiadványsorozat. – A Temerin Község Művelődési és Tanügyi

Tanácsának kiadásában megjelent helyi vonatkozásúnak tervezett sorozat, de csak egy kiadvány jelent meg: I. BALOGH Lajos (Bp.), *Temerin nyelvjárásáról*.

Ir. BORI Imre, ~, MSzó 1969. nov. 23.

Temerini Újság (1960–1993; 1995–): rovat, melléklet, hetilap. – Községi jellegű informálás céljából létrehozott, megjelentetett kiadvány, amely időnként irodalmi jellegű, vonatkozású írásokat is közöl. Címét az 1928 és 1944 között létezett, azonos című laptól kölcsönözte jelezvén így a hagyomány újraélesztését és folytatását, melybe a Magyar Szóban 1959–1978 között (1960-tól ~ címmel) heti egy, 1974-től két alkalommal megjelent egész oldalas rovata, illetve 1978–1993 között hetente négy oldalon (Góbor Béla szerkesztésében) megjelent melléklete is beletartozik. A ~ önálló kiadványként 1995-ben történt felújítása magánvállalkozás, kiadója Dujmovics György.

Térzene (1971): antológia. – Zentai költők, képzőművészek munkáinak gyűjteménye, a ~ szerzői Bálint Béla, Balogh István, Homolya Ernő, Molnár Cs./ikós/ Attila, Raffai Ferenc, Cs. Simon István, Sinkovits Péter, Soós József, Szinta János, Tari István és Vicei Károly.

Ir. LÉVAY Endre, ~, 7N 1971. jún. 25.; TOMÁN László, Versek, rajzok: ~, MSzó 1971. jún. 26.

Térzene Irodalmi és Művészeti Társaság (1997). – Zentán alakult, tevékenységét a község területén kifejtő irodalmi és művészeti társaság, amely irodalmi és művészeti rendezvényeket, fesztivált, szemlét, vetélkedőt, szakmai gyülekezeteket szervez, irodalmi pályázatokat ír ki, díjat oszt, időszaki kiadványokat és évkönyvet jelentet meg, színjátszó s irodalmi csoportok munkáját segíti, irodalmi és művészeti táborokat szervez, kapcsolatot tart hasonló hazai és külföldi társaságokkal, művelődési intézményekkel, szakkörökkel. Tagjai írók, költők, irodaloms művelődéstörténészek, könyvtárosok, pedagógusok, újságírók, papok stb. A ~ elnöke Vicei Károly, titkára Szloboda János. Működéséről a ~ évkönyve értesíti a nyilvánosságot, az első évkönyv 1999ben jelent meg. Ez tartalmazza a ~ működésének kronológiáját, alapszabályát, a tagok

névsorát, valamint az 1998ban meghirdetett novellapályázat díjazott és közlésre érdemes munkáit (díjazottak: B. Foky István, Beszédes István, Szűts Zoltán).

Ir. FODOR István, Térzene, de nemcsak Zentán, MSzÓ 1997. máj.11.; Uő, Teret kér a Térzene, uo., 1998. febr. 8.

Testvériség–Egység Könyvkiadó (1948–1959). – Kezdetben főleg Bratstvo Jedinstvo cégjelzéssel jelentek meg a magyar könyvek is, majd inkább a ~ jelölés vált használatossá, kivált 1951. július 1-je után, amikor az addig lapés könyvkiadóként működő vállalat két részre szakadt, lapkiadóra (Slobodna Vojvodina – Szabad Vajdaság), amelynek hatáskörében megmaradt a Magyar Szó, a Dolgozók, a 7 Nap, az Ifjúság, a Föld Népe, a Híd, a Pionírújság, a Népoktatás kiadása és a ~ra, amely magyar nyelvű s magyarra fordított szépirodalmat, tankönyveket, népszerű-tudományos műveket, szakkönyveket és brosúrákat adott ki. Az 50-es évek első felében nem lévén magyarországi könyvbehozatal a ~ vállalta fel a klasszikusok (Arany János, Petőfi Sándor, Madách Imre, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Krúdy Gyula, Kosztolányi Dezső stb.) műveinek megjelentetését. Jelentős vállalkozása volt Ady Endre és József Attila összes verseinek kiadása. A ~ gondot fordított az olvasónevelésre, melynek érdekében néhány sorozatot (Kisregénytár: Babits Mihály, Mikszáth, Móricz, Szabó Dezső; Olcsó Könyvtár: Gelléri Andor Endre, Jókai Mór, Mikszáth, Török Gyula; A Toll Mesterei: Ady; Szórakoztató Könyvek: Molnár Ferenc) indított, továbbá megszervezte a Könyvbarátok Körét, melynek tagjai kedvezményesen vásárolhatták a kiadó köteteit, s az olvasók jobb tájékoztatása céljából megjelentette a Könyvbarát c. kiadványt. A ~ a magyar könyvkiadásban 1949-től, amikor átvette a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség keretében működő Híd Könyvkiadó szerepét, 1957-ig, a Forum Könyvkiadó megalapításáig töltött be meghatározó szerepet. A ~nál láttak napvilágot a már kötettel rendelkező, ill. önálló kötettel bemutatkozó jugoszláviai magyar írók, költők (Ács Károly, Csépe Imre, Deák András, Debreczeni József, Fehér Ferenc, Gajdos Tibor, Gál László, Herceg János, Komáromi József Sándor, Kovács Sztrikó Zoltán, Laták István,

Lévay Endre, Lőrinc Péter, Major Nándor, Majtényi Mihály, Munk Artúr, Németh István, Saffer Pál, Sinkó Ervin, Sebestyén Mátyás, Sulhóf József, Szirmai Károly, Thurzó Lajos, Zákány Antal) művei. A ~ átvette a Hídtól a Színpadunk c. sorozatot, ill. Jugoszláviai Magyar Irodalom címmel maga indított sorozatot. A ~ magyar szerkesztője Bodrits István (1951–58) volt.

Ir. MALUŠEV, Svetozar, Magyar könyvkiadás az új Jugoszláviában, Híd 1950/1–2; JUHÁSZ Géza, Magyar irodalom és könyvkiadás Jugoszláviában 1945–1970, Lé 1972/5; BORI Imre, Írók, irodalom, könyvkiadás, 1984 = B. I., Identitáskeresőben, Újvidék, 2000.

Testvéri Szolgálat Krisztusban: folyóirat. – Szabadkán 1968–1974, évente négyszer megjelent ferences lelkiségi folyóirat. Alapító és szerkesztő Lotspeich Amat. Beolvad az Agapé c. folyóiratba.

Tetszőleges irány (1999): antológia. – Fialat költők verseinek gyűjteménye. A ~ szerzői Danyi Zoltán, Epstein Ágnes, Farkas Ida, Horváth Ida, Kovács Karolina, Kovács Zsuzsanna, Molnár Viktor, Pressburger Csaba–Saul, Sáfrány Attila, Szakmány Piroska, Sándor Zoltán, Szalay Andor, Szél Dóra, Szögi Csaba, Tóbiás Krisztián, Wyragh Gábor. – A ~ért a kötetet megjelentető Képes Ifjúság szerkesztősége Sinkó-díjban (1999) részesült.

Ir. FEKETE J. József, „Írásgörös”, MSzÓ 1999. júl. 17.; HARKAI VASS Éva, Antológiáink irodalmunk történetét írják, MSzÓ 1999. okt. 23.; TÓTH Livia, ~. Gondolatok egy könyv kapcsán, amely rosszkor jelent meg, uo.

Téves csatatéren I–II. (1993, 1994; 1995): antológia. – Az újvidéki Naplóban publikáló újságírók, írók vallomásai, riportjai – „egy véget nem érő háborúból” – Keszég Károly szerkesztésében.

Ir. MIHÁJLOVITS Klára, Nem hallgathatsz, ha a bőrödről van szó, MSzÓ 1995. aug. 8.; BÁLINT István, Kiállás, MSzÓ 1996. jan. 13.

Than Fivérek Értelmiségi Kör (1995–). – Becsén, a város neves szülötteiről (Than Mór festőművészről és Than Károly kémikusról) elnevezett művelődési intézményt azzal a szándékkal hozták létre, hogy tömörítse az alkotó értelmiséget, és elősegítse a tudományágak s művészetek művelői közötti kapcsolatteremtést,

a kölcsönös megismerést, és hogy a helyi szellemi igényeket kielégítse. Ennek érdekében a ~ előadásokat, találkozókat, vitaesteket, tribünöket rendez, kiállításokat szervez, köztük irodalmi jellegűeket is (1995: Találkozás Bori Imrével, kiállítás B. I. munkásságáról, 1996: Papp György: A szabadságharc szóláshagyományainkban, 1997: Cziráky Imre-emlékest, az est vendége Pap József, 1998: Tari István költői estje, 2000: Hódi Sándor Jugoszlávia bombázása c. könyvének bemutatója).

Theresiopolis Irodalmi Fészek (1996–). – A szabadkai Népkör Művelődési Egyesület keretében létrehozott műhely, amely felkarolja a különböző versenyeken és pályázatokon sikeresen szerepelt fiatalokat, és segíti szakmai továbbképzésüket. A ~ mintegy másfél évnyi szünet után 2000 második felében újraszerveződött, magába foglalja az általános iskolások Napsugár Körét és a középiskolások KörSzín szekcióját. A ~ kezdeményezője és vezetője B. Foky István.

THOMKA Beáta (Debellács, 1949. okt. 11.): irodalomtörténész, kritikus, tanulmányíró, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1968) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1975). 1985, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A rövidtörténet strukturális tipológiai sajátosságai*). – 1975–1991: a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken tanársegéd, (1986:) docens, (1990:) egyetemi rendkívüli tanár. 1991: Magyarországon él. 1991–93: a pécsi JPTE BTK Magyar Irodalomelméleti Tanszékén vendégtanár, (1993:) tanszékvezető egyetemi docens, 1993: az ELTE BTK Irodalomtörténeti Intézetében tudományos munkatárs. 1995: habilitált egyetemi tanár. – 1982–88: a Tanulmányok c. újvidéki tanszéki évkönyv főszerkesztője. – 1976: Sinkó-díj, 1998: József Attila-díj.

M. Az Új Symposium 50 számának bibliográfiája, Újvidék, 1970; Narráció és reflexió, tan., kr., uo., 1980; A pillanat formái, tan., uo., 1986; Esszétetek, regényterek, esszék, uo., 1988; Prózátörténeti változatok, tan., uo., 1992; Áttetsző könyvtár, tan., kr., Pécs, 1993; Tolnai Ottó, monogr., Pozsony, 1994; Mészöly Miklós, monogr., uo., 1995; Az

irodalom elméletei I–V., sorozatszerkesztő, Pécs, 1996–97; Narratívák 1–3, vál., szerk., Bp., 1998.

Műford. Sveta Lukić, A mai intellektuális próza, esszék, Újvidék, 1985; Jovica Acín, Elhajlások, esszék, uo., 1990.

Ir. EGYED Péter, ~, Narráció és reflexió, Utunk 1981/8; DÉR Zoltán, Az új magyar regény poétikája, Úz 1981/6; POMOGÁTS Béla, Könyvek a vajdasági irodalomról, ItK 1981/3; SZAJBÉLY Mihály, A megriadt poétika most válaszolni próbál, MV 1981/8; BALASSA Péter, ~, Narráció és reflexió, Vság 1982/3; KULCSÁR SZABÓ Ernő, ~, Narráció és reflexió, 1982 = K. Sz. E., Műalkotás – szöveg – hatás, Bp., 1987; PÁLYI András, ~, Narráció és reflexió, Jkor 1983/2; DÉRCZY Péter, Két vajdasági kritikus, Ktárs 1983/5; HERCEG János, Egy irodalomtörténeti anatómiáról, Úz 1986/7–8; TOLDI Éva, A bizonytalanság leírása, Híd 1986/12; CSUHAI István, ~, A pillanat formái, Harmadkor 1987/6; KÁROLYI Csaba, „Forma és tartalom örök viszályában”, Él 1988/6; S. JÓZSA Mária, ~, A pillanat formái, NyItudK 1988/1; HÓZSA Éva, „Megtapasztalás” és összefüggések, Úz 1989/2; HERCEG János, Párhuzamok, 7N 1989. márc. 3.; PISZÁR Ágnes, A kritika költészete, 1989 = P. Á., Kisesszék, Újvidék, 1994; POZSVAI Györgyi, „A bensőséges tere”, ÚjSymp 1989/286; CSÁNYI Erzsébet, Esszéakkordok hangzástere, HK 1990/1–2; DOBOS István, A sugalmazás grammatikája, Alf 1990/5; FOGARASSY Miklós, Esszétetek, regényterek, Holmi 1990/9; NAGY Sz. Péter, ~, Esszétetek, regényterek, BUKSZ 1990/nyár; MIKOLA Györgyi, Terek találkozása egy könyv lapjai(n), Jkor 1991/6; BENCE Erika, Elméleti igényű áttekintés, 1993 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; KÁROLYI Csaba, ~, Áttetsző könyvtár, Kr 1994/11; SZILÁGYI Márton, Változatok kritikára, Ktárs 1994/10; CSÁNYI Erzsébet, A műértelmezés koreográfiája, Ttáj 1995/1; GEROLD László, ~, Prózátörténeti vázlatok, ItK 1976/1–2; BÓNUS Tibor, ~, Tolnai Ottó és Mészöly Miklós c. könyveiről Alf 1996/7; DÉSI Ábel, A művészetről csakis művészen. ~ könyvei, MSzó 1996. dec. 14.; VAJDA Gábor, Biedermeier avantgárd, 1997 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; KULCSÁR SZABÓ Ernő, ~, Mészöly Miklós, Ktárs 1998/3.

THURZÓ Lajos (Zenta, 1915. ápr. 16.–Újvidék, 1950. ápr. 23.): költő, újságíró. – Szabónak készül, de betegsége miatt abbahagyja mesterségét, s a földműves szakszervezet titkára, a Híd zentai terjesztője. 1945-ig írnok, hivatalnok. 1945–1950: a Magyar Szó munkatársa. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Napos oldal, v., Újvidék, 1949; Tavasz Jánoska elindul, poéma, uo., 1955; Lélekkel magasba szállni . . . vál. v., előszó Szelei István, uo., 1970.

Ir. HERCEG János, Napos oldal. ~ verseskötetéről, 1950; ~, 1960 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; GÁL László, ~ emlékezete, Híd 1950/12; BORI Imre,

~, MSzó 1970. ápr. 18.; UTASI Csaba, Korszakhatáron. A Rügyfakadás c. vers elemzése, 1976 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; SZELI István, ~, 1980 = Sz. I., Az erózió ellen, uo., 1986; BURÁNY Nándor, Őszinte vergődés végletek között, Híd 1984/12; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Úz 1990/4; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Thurzó Lajos Közművelődési Központ (1977–): művelődési intézmény. – Alapítója, Zenta község, azzal a céllal hozta létre a Városi Könyvtárat, a Városi Múzeumot, a Munkásegyletet, a Művelődési Házat és a Tisza mozit magába foglaló intézményt, hogy a lakosság művelődési igényeit a lehető legteljesebb mértékben, magas színvonalon, szervezett formában kielégítse. A táj jellegű gyűjteményéről ismert múzeum keretében jött létre a Zentai Művésztelep (1952), a gazdag helyismereti anyaggal is rendelkező könyvtár az irodalmi találkozók színhelye, a Művelődési Házat ún. „nyitott művelődési tevékenység” jellemzi, itt működik a Zentai Szintársulat, a Musica Pannonica női kamarakórus, zenekarok és más kórusok. A ~ hagyományos rendezvényei az Énekelt Versek Zentai Fesztiválja (1995–), a Kálmány Lajos Népmesemondó Verseny, a júniusi néprajzi tanácskozás és a karácsonyi néprajzi kiállítás. A kiadói joggal is bíró intézmény rendezvényeire az évente tízszer megjelenő Programajánló (1988–) hívja fel a figyelmet, de egyéb kiadványai is vannak a ~nak, amely gyakran a Dudás Gyula Múzeum és Levéltárbarátok Körével együttműködve jelentet meg könyveket, köztük helyi szerzők szépirodalmi és helytörténeti köteteit (Beszédes István, Beder István, Pejcin Attila stb.).

TIMÁR Ferenc, *Tiller*, Duna Orbán (Gombos, 1911. ?–?, 1944. ?/végén/): költő, novellista, újságíró. – Munkatársa a Kalangyának, a Hétről-Hétrének, a Hídnak. Szerepel a *Délvidéki elbeszélők* (é. n.) c. Csuka Zoltán szerkesztette antológiában.

M. Bácskai posta, v., Szabadka, 1941; Rongyos madár, v., uo., 1942.

Jr. DUDÁS Kálmán, ~, Bácskai posta, Kal 1941/4; HERCEG János, ~, Rongyos madár, 1942 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; CSÁNYI László, Tíz verseskötet, So 1942. 234. old.; MAJTÉNYI Mihály, A hónapos szobák nomádja. Arcképvázlat az elfelejtett ~ről, Híd 1970/6; LOBODA Tibor, ~re emlékezve, MSzó 1991. okt. 27.; HERCEG János, Lapszálon, SzHN 1994. dec. 8.

Tiszavidék (1912–1934): hetilap. – Óbecsén megjelent szépirodalmi, közgazdasági és társadalmi jelölésű kiadvány, melyet szerkesztőként évekig Draskóczy Ede jegyezte.

Tiszavidék (1969–1993): melléklet, hetilap. – A Magyar Szó 4–12 oldalas heti melléklete, 1991–93: önálló újságként jelent meg. A ~nek irodalmi rovata nem volt, de rendszeresen közölt tárcákat, novellákat, verseket, helytörténeti írásokat. Szerkesztői Keresztényi József (1969–1978), Szabó József (1978–1986), Fodor István (1986–1993). – *Tiszavidék 20* címmel válogatás jelent meg a ~ 1969–1989 közötti számaiból; Fodor István: Előszó, Keresztényi József: A húszéves ~.

TOLDI Éva (Topolya, 1962. ápr. 24.): irodalomtörténész, szerkesztő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1980) szülővárosában végzi. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1984). 1991: Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Herceg János munkássága*). – 1984–1999: a Híd, 1984– a Forum Kk. szerkesztője, (1995:) igazgatója. – Fiatalköltőket és prózairókat bemutató antológiákat szerkesztett (*Te-leirt világ*, Újvidék, 1987; *A varázsszobor*, uo., 1990. – 1991: Sinkó-díj, 1998: Herceg János Irodalmi Díj.

M. Herceg János, monogr., Újvidék, 1993; „Összetartozó neszek”, tan., kr., uo., 1997.

Jr. FEKETE J. József, Műközelből – emberközelbe, MSzó 1993. júl. 17.; GEROLD László, Időrendben, uo.; SZELI István, Pályaés (vagy?) jellemkép Herceg Jánosról, Híd, 1993/9; BENCE Erika, Monográfia az esszéíró tollából, Úz 1994/1–2, FEKETE J. József, „Lazán, szabadon”, MSzó 1997. júl. 12.; PÁLFALVI Lajos, A Túlélés irodalma, MN 1998/4.

TOLNAI Ottó, *Kracsun* (Kanizsa, 1940. júl. 5.): költő, próza- és drámaíró, szerkesztő, műfordító. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1959) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének, majd a Zágrábi Egyetem Filozófia Tanszékének hallgatója. – 1969–1974: az Új Symposium főszerkesztője, (1972–74:) szerkesztője. 1974–1994: az Újvidéki Rádió művelődési műsorainak szerkesztője, képzőművészeti kritikusa. 1994: nyugdíjas. – 1990: a Jugoszláv Írószövetség

elnöke. – 1967, 1980 (Tóth Ferencsel): Híd Irodalmi Díj, 1974, 1978: második díj a Majtényi Mihály novellapályázaton, 1988: Szirmai Károly Irodalmi Díj, 1991: József Attiladíj, 1992: Ady Endre-díj, 1995: Déry Tibor-díj, 1997: Füst Milán-díj, 1999: Weöres Sándor-díj.

M. Homorú versek, Újvidék, 1963; *Sirálymellcsont*, v., uo., 1967; *Valóban mi lesz velünk*, v. (Domonkos Istvánnal), uo., 1968; *MAO–POE*, v. (Domonkos Istvánnal), uo., 1968; *Szeplőtelen kis gépek*, csöpp fejedelmi jelvények, v., uo., 1968; *Rovarház*, r., uo., 1969; *Agyonvert csipke*, v., uo., 1969; *ZOO*, v., magyarul és szerbül, Újvidék–Belgrád, 1969; „1969”, v. (Böndör Pállal, Fülöp Gáborral, Kis/s/Jovák Ferencsel), Újvidék, 1970; *Ördögfej*, ifj. r., uo., 1970; *Gogol halála*, elb., uo., 1972; *Legyek karfiol*, v., uo., 1973; *Versék*, uo., 1973; *Sáfrány Imre*, kismonogr., uo., 1978; *Végeladás*, ÚjvSzh, 1979; *Ua.*, Kecskeméti Katona József Színház, 1979; *Világpor*, v., Újvidék, 1980; *Bayer-aszpirin*, ÚjvSzh, 1982; *Elefántpuszi*, gyermekv., uo., 1982; *Vidéki-Orfeusz*, vál. v., Bp., 1983; *Gyökérrágó*, v., Újvidék, 1986; *Briliáns*, ÚjvSzh, 1985, 1991; *Rokokokó*, hosszúkás kamaszvers, Újvidék, 1986; *Prózák könyve*, nov., uo., 1987; *Izéke homokozója* avagy *mamuttemető*, Jurta Színház, Bp., 1988; *Cápácskám: apu!*, gyermekv., Újvidék, 1989; *Paripacitrom*, ÚjvSzh, 1991; *A meztelen bohóc*, képzőművészeti esszék, Újvidék, 1992; *Versék könyve*, Bp., 1992; *Wilhelm-dalok*, v., Pécs, 1992; *Árvacsáth*, v., Újvidék–Bp., 1992; *Kékitógolyó*, próza, Bp., 1994; *Végel(ö)adás*, dr., uo., 1996; *Rothadt márvány*, képzőművészeti esszék, uo., 1997.

Műford. Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája, I., II. (többekkel), Újvidék, 1965, 1967.

Jr. BORI Imre, *Képzület és mikrokozmosz*, Dolg 1963. okt. 11.; UTASI Csaba, *Aki dudás akar lenni*, 1964 = U. Cs., *Tíz év után*, Újvidék, 1974; HERCEG János, *A költészet antitézise*, 7N 1968. febr. 2.; VÉGEL László, *~ költészete*, Híd 1968/4; SZELI István, *~*, *Sirálymellcsont*, 1968 = Sz. I., *Történi történelem*, Újvidék, 1981; HORNYIK Miklós, *Egy vajdasági parnasszista*, 1968 = H. M., *Szabálytalan napló*, uo., 1981; JUNG Károly, *a madár metamorfózisa*, ÚjSymp 1968/34; TOMÁN László, *Legenda a válogatásról*, ÚjSymp 1968/36; BÁNYAI János, *Szeplőtelen kis gépek*, csöpp fejedelmi jelvények, Híd 1968/7; *Uő*, *Szöveg és írás*, 1970; *Az improvizáció hatalma*, 1970; *Tárgyak és képek*, 1973; *Költői összefoglalás*, 1975 = B. J., *Könyv és kritika II.*, Újvidék, 1973; BORI Imre, *Rovarház*, 1970; *Nádtető*, 1971 = B. I. *Irodalmunk természetrajzából*, Újvidék, 1973; GEROLD László, *Forma és légkör*, ÚjSymp 1970/58; HERCEG János, *Feladat és felelősség*, 1970 = H. J., *Évek és könyvek*, Újvidék, 1971; POMOGÁTS Béla, *Öt vajdasági regény*, *Ttáj* 1971/9; BÁNYAI János, *A semmiségek custosa*, 1972 = B. J., *Könyv és kritika*, Újvidék, 1973; JUHÁSZ Erzsébet, *Egyensúly ferde síkban*, ÚjSymp 1973/94; UTASI Csaba, *A Lola-versektől a gerilladalokig*, 1974 = U. Cs., *Vonulni ha illőn*, Újvidék,

1982; GEROLD László, *A költő drámája*, 1974; *Végeladás*, 1979, 1980; *Bayer-aszpirin*, 1982; *Briliáns*, 1985; *Paripacitrom*, 1991; *Vajdasági magyar dráma 1991–1996*; *Modernitás és aktualitás* = G. L., *Drámakalauz*, Újvidék, 1998; DÉNES Tibor, *Bácskai Childe Harold*, ÚjLátóh 1974/1; VÉGEL László, *Korszerűség*, *paradoxon*, *játék* = V. L., *A vers kihívása*, Újvidék, 1975; UTASI Csaba, *Visszfények játéka*, Híd 1976/12; *Uő*, *Akaratos diszszonancia*. A Doreen 2. c. vers elemzése, 1976; *A gerilla hadba vonulása*. A fehér homoknál c. vers elemzése, 1976; *Polifon siratóének*. A Kodály c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., *Csak emberek*, Újvidék, 2000; CSORDÁS Gábor, *~*, *Világpor*, Fo 1981/4; BOSNYÁK István, *Az esztétizmus politikumától a radikális esztétizmusig* = B. I., *Szóakció II.*, Újvidék, 1982; SZAJBÉLY Mihály, *A tata versei*, vagy *tán Károly írta őket?*, MV 1983/11; FEKETE J. József, *A zsilett-próza metszéspontja*, 1983; *Vakondbriliáns*, 1987 = F. J. J., *Próbafüzet*, Újvidék, 1993; SZAKOLCZAY Lajos, *Szintézis és torzó*, avagy *vándor a liszt (gipsz, porcukor) sivatagban*, 1983–84 = Sz. L., *Ótágú síp*, Bp., 1989; ACZÉL Géza, *~ válogatott versei*, Alf 1984/3; POMOGÁTS Béla, *Változatok az avantgarde-ra*, ÚÍ 1984/3; LOSONCZ Alpár, *A totalizálódott ironia lírája*, 1984 = L. A., *Hiányvonatkozások*, Újvidék, 1988; CSÜRÖS Miklós, *Vidéki Orfeusz*, Vig 1984/12; BOTLIK József, *Tonalitás – tolnaitás – totalitás*, Fo 1986/2; HERCEG János, *A helyi színekről*, Éésl 1986. máj. 16.; *Uő*, *~ új könyvről*, MSzö 1986. jún. 1.; JUHÁSZ Erzsébet, *~*, *Gyökérrágó*, 1986 = J. E., *Állomáskeresésben*, Pécs, 1993; DANYI Magdolna, *A költői személyiség intenzitása*, Híd 1986/6; ZALÁN Tibor, *Puhan felkent változatok*, Éésl 1986/30; P. NAGY István, *„Kamaszvers” utószóval*, Híd 1986/10; PISZÁR Ágnes, *Városképek*, Híd 1987/4; PÁLYI András, *Prózák könyve*, Ktárs 1988/3; HARKAI VASS Éva, *Próza-rekapituláció*, 1988 = H. V. É., *Ezredvegi megálló*, Újvidék, 1998; PISZÁR Ágnes, *Levél ~nak*, 1988; *Fragmentumok ~ költészetének értelmezéséhez*, 1993 = P. Á., *Kisesszék*, Újvidék, 1994; UTASI Csaba, *A Szirmai-díjas ~ról*, Híd 1988/12; CSUHAI István, *Vagyok, valahol*, Jkor 1989/1; MÁK Ferenc, *„Udvari bolond sem leszelsz már”*, 1989 = M. F., *Fényességek titkai*, Szabadka, 1990; UTASI Csilla, *A nemlétező*, 1990; *Symposion-líra értelmezéséhez. ~ és Domonkos István pályakezdeséről*, 1993 = U. Cs., *A fekete hold*, Újvidék, 1994; SZAJBÉLY Mihály, *Lilába hajolni roppant veszélyes*, Él 1990/8; MÁK Ferenc, *Hosszú úton – önmagunkhoz* = M. F., *A magam iskolája*, Újvidék, 1990; VAJDA Gábor, *Fáziskésésben*, *Azonosulások 1992* = V. G., *Lefojtottság*, Szabadka, 1996; EMŐKEY István, *„Dum dum-dalok”*, MN 1992/17; BOGDÁN László, *A vidéki Orfeusz avagy Habakukk Magyaránizsán*, *A Hét* 1992. júl. 9.; KUN Árpád, *Kurva kemény lény a hattyú*, Holmi 1992/10; MIKOLA Gyöngyi, *A gyönggyel töltött browning*, *Nappali ház* 1993/2; PISZÁR Ágnes, *Tágas Semmikék*, uo.; GYARMATHY László, *Wilhelmdalok*, Kr 1993/8; PAPP A. Klára, *Versék könyve*, uo.; POMOGÁTS Béla, *Orfeusz lantja*, MN 1993/24; SIPOS Gyula, *A falvakon át, a falvak felett*, Sziv 1993/39; BAZSÁNYI Sándor, *Üres álcák fonákja*, Alf 1994/1; LADÁNYI István, *Lexicon O. T.*

– egy szócikk megkísértése, Ttáj 1994/4; THOMKA Beata, ~, Pozsony, 1994; BÁNYAI János, A Kékitőgolyó, 1994 = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; MIKOLA György, A kanizsai márványbánya, Jkor 1994/9; CSÜRÖS Miklós, ~, Vidéki Orfeusz, 1994 = Cs. M., Intarzia, Pomáz, 2000; SZAJBÉLY Mihály, ~ kék poétikája, 1995 = Sz. M., Álmodók álmodói, Bp., 1997; POMOGÁTS Béla, Modern költő konzervatív körben, Ktárs 1995/12; UTASI Csilla, A pokol pannon tengere, Ttáj 1996/4; MÁRTON László, A kijelentés, amint gesztussá alakul, 1997 = M. L., Az áhítatos embergép, Pécs, 1999; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; REMÉNYI József Tamás, Virág utca 3. = R. J. T., Sinistrától Ibusárig, uo., 1998, VISKY András, Angyali és könyörtelen, Jkor 1997/12; FÜZI László, Kis „semmisek” az új Tolnai lexikonból, uo.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; MIKOVIĆ, Milovan, A rohadt márványról, Űz 1998/3; CSÁNYI Erzsébet, Titkosírás, HK 2000/2; UTASI Csilla, A regény metaforikussága, uo.

TOMÁN László (Újvidék, 1930. máj. 16.): kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az elemi iskolát, a gimnáziumot (1948) és a Tanárképző Főiskola magyar–szerb szakát (1950) szülővárosában végzi. – 1950–51: Palánkán (1952–53-ban eltiltják a tanítástól), 1953–55: Verbászon, 1955–1961: Újvidéken általános iskolai tanár. 1961–1991: a Forum Könyvkiadó szerkesztője. 1991: nyugdíjas. – A *Gyökér és szárny* (Újvidék, 1976) c. versantológia egyik szerkesztője. – 1987: Senteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Múltunk, jelenünk . . . Lesz-e jövőnk, publ., Újvidék, 2000.

Műford. Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája, I., II. (többekkel), Újvidék, 1965, 1967; Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987.

Ir. CSORDÁS Mihály, „. . . akkor is így kezdeném”, int., 7N 1987. dec. 25.; ~ Utóhang egy papírkorrektúrához (az Elhagyott szavak c. meg nem jelent kötetről), Napló 1990. dec. 26.

TONCS Gusztáv (Szegvár, 1859. nov. 28.–Budapest, 1938. nov. 26.): irodalomtörténész. A szarvasi gimnáziumban érettségizett, majd a bp.-i egyetemen 1881-ben tanári oklevelet szerzett magyar–filozófia szakon. 1881–1910 között Szabadkán főgimnáziumi tanár. 1885 szept.-étől Tanügyi Lapok címmel egy évig fennálló folyóiratot alapított és szerkesztett. 1898-ban Szabadkán megszervezte az 1918-ig működő Szabad Líceumot, és az iskolán kívüli értelmiségi művelődés fontos fórumává fejlesztette. 1909-ben megalapította a szabadkai

felsőkereskedelmi iskolát, és 1920-ig igazgatója volt. 1924-től Dabason magániskolát vezetett. 1928: nyugdíjas. 1888: a Természettudományi Társaság, 1933: a Filozófiai Társaság tagja.

M. Szemelvények a magyar epikusokból és történetírókból, 1893; Költői olvasmányok, 1897; Zágoni Mikes Kelemen élete, 1897; Kisfaludy Sándor, Szeged, 1903; Shakespeare drámai művészete, Szabadka, 1909.

Ir. VARGA Mihály, Egy életmű nyomában, Petőfi Népe 1966. okt. 16.; DÉR Zoltán, Három tudós tanár, Újvidék, 1975.

TOPLÁK János, C/z/immermann (Friesach, 1958. jan. 26.): költő, tanulmányíró, iparművész. – Az általános iskolát Lendván, az iparművészeti középiskolát (1979) Zágrábban végzi. – 1979–1983: grafikus a Pomurski tisk nyomdában, 1983–86: Ljubljánában segédmunkás, 1987–1990: éjjeliőr. – 1984–85: kiadója és szerkesztője a *Félkegyelem* c. kiadványnak. Szerepel az *Igét őrizve* c. (1998) antológiában.

M. Flagelláns énekeskönyv, v., Lendva, 1991.

Ir. BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; Cs./UKA/ J./udit/, Új könyvek, Nü 1992. ápr. 17.; TOLDI Éva, Könyvjelző, Híd 1992/10.

Topolya és Környéke (1968–1979; 1979–1990; 2000–): rovat, melléklet, hetilap. – A Magyar Szóban 1956–1968 között Mi újság Topolyán? c. heti rovatból fejlődött a melléklet, amely 1979 és 1990 önálló kiadványként jelent meg, s majd tízévi szünet után 2000-ben újraindult. Szerkesztő Ádor Lajos, Bóka Ferenc, Vojnits Tivadar, Soós János, Cservenák Pál, Vígh Rudolf, Hajvert Zoltán, Beer Miksa, Vojnits Tivadar, Náray Éva. A ~ feladata elsősorban a község lakosságának tájékoztatása, de ennek keretében tudósít művelődési eseményekről, irodalmi rendezvényekről, egy időben Könyvespolc címmel könyvismertető-rovata is volt.

Ir. DANKÓ László, A ~ egy évtizede, MSzó 1979. ápr. 7.; Uő, Búcsúszó helyett, MSzó 1980. márc. 30.

Topolyai Füzetek (1985–1990): kiadványszerzősorozat. – A Művelődési, Oktatási és Tájékoztatási Központ kiadásában megjelent füzetesorozat néhány irodalmi tárgyú munkát is tartalmaz. 1985: VÍGH Rudolf, *Menet közben*, nov.; 1986: NEBOJSZA István, *Itthon*, v.; 1989: SZERBÁK Pál, *Rom*, v., 1990: NAGY Zoltán, *Az álkaktusz*, elb. A ~ szerkesztője Vígh Rudolf.

TOROK Csaba (Ómoravica, 1939. aug. 16.): költő, műfordító. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot Szabadkán (1958) végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. – 1960–1986: a Magyar Szó munkatársa, 1986–1990: a Dolgozók, 1990– a Családi Kör irodalmi-művelődési rovatát szerkeszti.

M. Örökség, v., Újvidék, 1962; *Szégvenfán*, v., uo., 1966; *Pontos idő*, v., uo., 1997.

Műford. Vasko Popa, Kéreg, v. (többekkel), Újvidék, 1963; *Napjaink éneke. A modern jugoszláv költészet antológiája I., II.* (többekkel), uo., 1965, 1967; *Mirko Petković, A nagyváros gyermekei, ifjúsági r.*, uo., 1968; *Tin Ujević, Szelek játékszere*, v. (többekkel), uo., 1981.

Ir. BORI Imre, *Számadás a talentumról*, *Dolg* 1962. ápr. 20.; *UTASI Csaba, Mert félni kell*, 1967 = U. Cs., *Tíz év után*, Újvidék, 1974; *FEHÉR Ferenc*, ~, 7N 1972. dec. 1.; *FEKETE J. József, Letisztulás*, MSzó 1997. jún. 28.

Torontál (1872–1944): heti-, napilap. – Vegyes tartalmú hetilapként indult (első szám: 1872. ápr. 4.), s 1892-től politikai és társadalmi napilapként jegyzett újság, amelynek nevét 1930 és 1941 között hatalmi rendeletre Híradóra kellett változtatni, majd 1941–44 között ismét ~ként jelent meg (utolsó szám: 1944. okt. 1.) A ~ felelős szerkesztői dr. (Mayer) Mara Jenő (1917–1932), Juhász Ferenc (1932–34), Kelemen János (1934–39/?/), özv. dr. Mara Jenóné (1941–44). A lap munkatársai elsősorban a Bánság magyar írói, publicistái voltak. A ~nak volt irodalmi rovata, 1920–21-ben pedig *Kis Lap* címmel gyermekújságot jelentetett meg.

Ir. NÉMETH Ferenc, *Egy régi lap törzsgárdája. A becskerekai ~ról, indulásának 120., napilappá alakításának 100. évfordulója kapcsán*, MSzó 1992. márc. 7., 14., 21.; *Uő, A becskerekai sajtó története 1918–1941 (kézirat).*

TÓTH BAGI István (Csantavér, 1911. dec. 4.–Karlóca, 1941. ápr. 13.): prózaíró, újságíró. – A szabadkai gimnáziumban érettségizett (1931), majd két osztálytársával (Kis Józseffel és Kovács Sztrikó Zoltánnal) elindította az *Örtűz* c. rövid életű ifjúsági folyóiratot. Az újságírást Bródy Mihály lapjában, a Jugoszláviai Magyar Újságban kezdte. A *Mi Irodalmunk*, a *Hétről-Hétre*, a *Kalangya*, az *Örtűz* munkatársa. Újságíróként érdekelte a falumozgalom, ennek jegyében írja cikkeit a *Híd*-ban, melynek indulásától 1936 elejéig szorgalmas munkatársa. A folyóirat szociológiai cikkírójaként a faluról

városba költözött, érettségizett fiatal emberek sorsa érdekelte. 1935-ben a *Reggeli Újság* belső munkatársa lett, Újvidékre költözött. Riporterkedés mellett irodalommal is foglalkozott. *Ezer kövér esztendő* címmel a *Hétről-Hétre* (1935), a *Reggeli Újság* pedig a *Valamit tenni kell* c. regényét közli. Tragikus körülmények között halt meg a karlócai Duna parton, amikor Belgrád bombázásáról készített riportjával a szerkesztőségbe igyekezett, hogy lapzártá előtt leadhassa írását.

M. Valamit tenni kell, r., Újvidék, 1937.

Ir. KÁZMÉR Ernő, *Jugoszláviai magyar könyvekről*, *Nyug* 1933. II.; *MAGISTER /KISS Vilmos/, Előszó egy regényhez*, (~, *Ezer kövér esztendő*) H-H 1935/1–2; *KISBÉRY János*, ~, *Valamit tenni kell*, *Kal* 1937/1; *GÁL László*, *Valamit tenni kell*, *Híd* 1937/3; *CSUKA Zoltán*, ~, *Valamit tenni kell*, *Láth* 1937. 183–4. old.; *KALAPIS Zoltán*, ~. *Életrajzi kalauz*, MSzó 1996. nov. 23.

TÓTH Ferenc (Topolya, 1940. júl. 25.–Bács, 1980. okt. 9.): költő, drámaíró, néprajzkutató, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1960) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1964). – 1965–1970: gimnáziumi tanár Topolyán, 1970–1980: a Hungarológiai Intézet/a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének munkatársa, 1971–72: posztgraduális tanulmányokat folytat Budapesten. – 1975, Budapest: bölcsészdoktori fokozat néprajzból, amit 1976-ban magiszteri fokozatként nosztrifikálnak. – Közlekedési balesetben veszítette életét. – 1970: második díj a *Forum Kk.* drámapályázatán (*Jób*). 1980: (posztumusz) *Híd Irodalmi Díj* (Tolnai Ottóval).

M. Ősztől tavaszig, v., Újvidék, 1961; *Vörös madár*, v., uo., 1966; *Halál a síkban*, v., uo., 1970; *Jób*, *SzabNépsz*, 1972; *Kálmány Lajos nyomában. Az észak-bánáti népballadák élete* (Katoná Imrével), Újvidék, 1975; *Csontomiglan-csontodiglan*, v., Újvidék, 1980; *Topolya és környéke népballadái*, uo., 1981; *Önvédelem*, vál. v., előszó Szeli István, utószó Csordás Mihály, Vass Borsodi Borbála, Tóthfalu, 2000.

Ir. JUHÁSZ Erzsébet, *Az egysíkúság jegyében*, *KI* 1967. ápr. 8.; *TASNÁDI Attila*, *Két fiatal vajdasági költő*, *Ktárs* 1968/8; *GEROLD László*, *Színműpályázat '70*, 1971; *Időszerű gondolati dráma*. ~, *Jób*, 1972; *A megokosodás tragédiája*, 1996 = G. L., *Drámakalauz*, Újvidék, 1998; *BORI Imre*, *Jób*, 1971 = B. I., *Fejezetek irodalmunk természetrajzából*, uo.; *HERCEG János*, *Egy derűs költészetről*, MSzó 1971.

okt. 30.; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1972. okt. 20.; BORI Imre, A kiáltozás napnyugta előtt c. vers elemzése, MSzó 1972. okt. 21.; BOSNYÁK István, Jób etikája és bukása, 1972 = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; BENKŐ Ákos, A bizalom drámája, Úz 1973/3; BORI Imre, Tizenöt évi bizonytalankodás után, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, Újvidék, 1977; BESZÉDES Valéria, Észak-Bánát hagyományvilága, Úz 1976/9; BÁRTH János, ~, Kálmány Lajos nyomában, Fo 1978/1; BORI Imre, Neoszeccszió?, 1980 = B. I., Krónikák írókról, könyvekről, Újvidék, 1999; KENYERES KOVÁCS Márta, Balladás költészet, Úz 1980/9; TOLDI Éva, Az itt-tartózkodás lehetőségei, ÚjSymp 1980/186; VAJDA Gábor, Szív és gondolat, Híd 1980/10; JUNG Károly, ~, HK 1980/45; B./ányai/ J./ános/, ~ 1940–1980, Híd 1981/1; VÉKÁS János, „Még nem készülök halni . . .”, uo.; TOLNAI Ottó, Halál a síkban, uo.; VAJDA Gábor, Az idillkereső. ~ költészete, 1981 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; PASTYIK László, ~, bio-bibliográfia, Híd 1981/1; POMOGÁTS Béla, Búcsú egy költőtől, Jkor 1981/3; PENAVIN Olga, Önismeretünk gazdagítása, Úz 1982/3; /SÁRVÁRI/ VAJDA Zsuzsa, Topolyai népballadák, Híd 1982/3; BARNÁ Gábor, ~, Topolya és környéke népballadái, Fo 1983/9; BOSNYÁK István, Nemzedéki távlatból. ~ költészete, MSzó 1985. okt. 12.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Úz 1990/11; HARKAI VASS Éva, „. . . még nem készülök halni”, Úz 1995/11–12.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; HARKAI VASS Éva, Az idiltől a stilizációig, MSzó 2000. júl. 22.; Uő, Járt s járatlan utakon, Híd 2000/6–7.

TÓTH Lajos (Csúza, 1924. márc. 29.): oktatási szakíró, pedagógus. – Az elemi iskolát szülőfalujában, a polgárit Apatinban, a tanítóképzőt Belgrádban, Újvidéken és Versecen (1946), a Tanárképző Főiskola történelem–földrajz szakát (1948) Splitben végzi, Belgrádban pedagógia szakon diplomál (1962). 1969, Szeged: bölcsészdoktori fokozat pedagógiából, 1974, Belgrád: a pedagógiai tudomány doktora (*Az önigazgatású általános iskolánk társadalmi-gazdasági helyzete, feladatkörei és korszerű szervezeti felépítése*). – 1946–47: tanító Kopácson, 1948–49: gimnáziumi tanár Brčkón, 1949–1953: tanár a vörösmarti algimnáziumban, 1953–55: Szabadkán általános iskolai tanár, (1954–55:), igazgató, 1955–1968: községi tanügyi instruktor, (1960:) járási tanügyi tanácsos, 1968–1975: főiskolai tanár, (1971–73:) igazgató, 1975–1989: az Újvidéki Egyetem Természettudományi Karának docense, (1982:) egyetemi rendkívüli tanára, (1987:) egyetemi rendes tanára. 1989: nyugdíjas.

M. A korszerű önigazgatású általános iskola kialakulásának útjai és feltételei, tan., Újvidék, 1979; Magyar nyelvű oktatás a Vajdaságban 1944-től napjainkig, tan., Szabadka, 1994; Anyanyelvű oktatás nevelőmunkánk színvonalának

emeléséért, tan., Újvidék, 1999; Letűnt világok tanúja. A kisebbségi sors sodrásában, Bp., 1999.

Ir. HORVÁTH Máttyás, Az iskolavezetés és -irányítás pedagógiája, Úz 1980/7–8; Uő, Számvetés, Úz 1994/4–6; VAJDA Gábor, Az asszimiláció leghatásosabb módja ellen, 1996 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000.

TÓTH Livia (Kikinda, 1962. nov. 17.): publicista, szerkesztő. – Az általános iskolát Csókán, a jogi középiskolát (1981) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1986) diplomál. – 1985–1996: az Újvidéki Rádió munkatársa, évekig a Szombati találka c. ifjúsági műsor szerkesztője, 1996– a Képes Ifjúság főszerkesztője. Szerkeszti a *Tetszőleges irány* (1999) c. versantológiát, amelyért a Képes Ifjúság Sinkó-díjat kap.

M. Téves csatatéren I., publ. (többekkel), Szabadka, 1993; Téves csatatéren II., publ. (többekkel), Újvidék, 1995; Menni vagy maradni?, publ. (Grajlah Emmával, Keszég Károllyal), uo., 1997; Köszönöm, jól!, publ., Újvidék, 2000.

Ir. KONTRA Ferenc, A szociális légkör naplója, MSzó 2000. júl. 9.; BENCE Erika, Az elmúlt évek hordaléka, Híd 2000/10; FEKETE J. József, Kényszerzubonyban, ketreceben, MSzó 2000. okt. 28.

Tovább (1932): folyóirat. – Művészeti és világnézeti szemle alcímmel a három számot megért, szintén Szabadkán megjelent Vajdaság (1932) c. lap folytatása, amit a folyamatos számozás is tanúsít. Felelős szerkesztője Laták István. Annak ellenére, hogy a bevezető cikk szerint a ~ „semmiféle pártnak, klikknek vagy osztálycsoportnak nem lapja”, csak „objektív és korszerű közvetítője akar lenni azon problémáknak, melyek keresztútjében a ma dolgozói állnak”, a lapot két szám után betiltották. A ~ előzményével, a Vajdasággal, ill. folytatásával, a valószínűleg csupán egyetlen számot megélt Kritikával (1933) együtt a Hidat előkészítő azon folyóiratkísérletek közé tartozik, melyeket a szabadkai fiatalok indítottak részben művészeti, részben pedig társadalmi kiadványként.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

TÓKE István (Topolya, 1921. jan. 1.– Zenta, 1983. febr. 2.): néprajzi író, pedagógus. – Az elemi iskolát Topolyán, a gimnáziumot Szabadkán

(1938), a Belgrádban kezdett tanítóképzőt (1943) Újvidéken (ahová a háború miatt a képző átköltözik) és a Tanárképző Főiskolát (1946) is Újvidéken végzi. – 1941–42: tanító Újvidéken, 1942–45: Topolyán, 1946–1962: magyartanár Zentán a gimnáziumban, 1962–1979: általános iskolában. 1979: nyugdíjas.

M. Mosolygó Tisza mente, anekdoták, előszó Szelei István, Újvidék, 1983.

Ir. BORI Imre, Egy gyakorló tanár munkája, MSzÓ 1969. febr. 9.; FEHÉR Ferenc, Mosolygó Tisza mente, MSzÓ 1983. júl. 16.; SZLOBODA János, Egy anekdotagyűjtemény margójára, Úz 1983/9; (-i) /LÁBADI Károly/, „Fő, hogy durranik a vége”, 7N 1983. okt. 21.; SÁRVÁRI V./AJDA/ Zsuzsa, Egy hagyománymentő vállalkozás, Híd 1983/11; BURÁNY Béla, ~ Mosolygó Tisza mente c. könyvének utolsó lapjára, Híd 1983/12; VAJDA Gábor, Tréfagyűjtemény, 7N 1984. febr. 3.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, Úz 1996/1–3; BORI Imre, Szociográfiák nyomában, Újvidék, 1997.

Törökszegfü (1969): antológia. – A Jó Pajtás tárcanovella-pályázatának legjobb írásait tartalmazó kiadvány. Előszó Gál László. A ~ szerzői Balogh István, Bencz Mihály, Bodzsonyi Gizella, Bogdánfi Sándor, Bóka Ferenc, Börcsök Erzsébet, Deák Ferenc, Fehér Ferenc, /B./ Foky István, Gobby Fehér Gyula, Hornyik György, H./ ornyik/ Farkas Zsuzsa, Kiss Erzsébet, Komáromi József Sándor, Kopeczky László, Kárász Ilona, Majtényi Mihály, Matuska Márton, Mohácsi Éva, Németh István, Németh P. István, Révi S. József, Szűcs Imre, Tőke István, Uracs Imre.

Ir. GÁL László, Lírai jelentés egy pályázatról, MSzÓ 1968. márc. 3.; SZŰCS Imre, Élmény, emlék, szeretet, MSzÓ 1968. márc. 24.

TREISZ Géza (Zsombolya, 1876. febr. 25.–Beckerek, 1947. jún. 12.): színműíró. – Az elemi iskolát és a polgári fiúiskola négy osztályát szülőhelyén, a Felső Kereskedelmi Iskolát Beckereken végzi, majd a városnál vállal közigazdászként hivatalnoki munkakört. 1922: nyugdíjas. – Ekkortól fordít több időt irodalmi tevékenységre. 1922-ben kiadja a rövid életű Futár c. humoros hetilapot, írásai jelennek meg a Torontálban, a Híradóban és a Bács megyei Naplóban. Az első számtól munkatársa a Renaissance (1920) c. folyóiratnak, ahol humoros jeleneteket, tanulmányokat, cikkeket közöl. Két színműve megjelenik a Renaissance

Könyvtárban, ezek szerepeltek a bánáti műkedvelők műsorán. Egyéb színpadi művei: *Dohányvágók, Mona Éva, Leánytragédia, Autóbaleset.*

M. A còetelette, szm., Beckerek, 1920; Bál előtt, szm., uo., 1920.

Ir. NÉMETH Ferenc, ~ munkásságáról. MSzÓ 1999. júl. 31.

Tribün (1970): melléklet. – A szabadkai Kosztolányi Dezső Körnek a 7Napban megjelent, négy számot megélt melléklete. Munkatársai a kör tagjai Bognár Antal, Danyi Magdolna, Fekete Elvira, Garai László, Kovács Nándor, Szombathy Bálint.

Ir. SZOMBATHY Bálint, Új irodalmi kör Szabadkán, KI 1968. okt. 2.; BOGNÁR Antal, A kör négyszögesítése, Úz 1983/12.

TRIPOLSKY Géza; Tripolszky (Zenta, 1926. júl. 11.): néprajzkutató, pedagógus. – Az elemi iskolát, a gimnáziumot (1944) és a tanítóképző kihelyezett (újvidéki) tagozatát (1945) Zentán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári (1966), majd középiskolai tanári (1974) oklevelet szerez. – 1946–1952: tanító az adorjáni általános iskolában, 1952–1986: a Zentai Múzeum munkatársa, igazgatója. 1986: nyugdíjas.

M. Száraz kútgém, üres válú. Juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidéken (Burány Bélával és Fábri Jenővel), Zenta, 1966; Zentától Hangonyig. Ősz Szabó János élete, monogr., uo., 1970; Rukkolnak a szép zentai fiúk. Katonadalok Zentán és vidéken (Burány Bélával, Fábri Jenővel, Bodor Gézával), uo., 1972; Zenta – Zenta, tan. (Erdélyi Istvánnal), uo., 1980; Zentai művésztelep (Ács Józseffel és Farkas Nándorral), Újvidék, 1980; A Zentai Ipartestület száz esztendeje, helytörténet, Zenta, 1988; Nem bánom, hogy juhásznak születtem, tan., Újvidék, 1992; Munkák, ünnepek, népszokások, tan., uo., 1993; Város, folyó, emberek, tan., Zenta, 1999.

Ir. TÓTH Ferenc, Két zentai kiadvány, HITK 1970/7; SÁROSI Bálint, Jugoszláviai magyar népdalkiadványok, HITK 1972/11–12; REHÁK László, ~ könyve Ősz Szabó Jánosról, Lé 1973/4; LÁBADI Károly, Ipartörténeti összefoglaló, MKÚ 1988. nov. 3.

TÚRI Gábor, Páter Gregoriánusz (Zenta, 1955. nov. 11.): költő, újságíró, műfordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1974) szülőhelyén végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál

(1978). – 1978–1983: községi fordító Zentán, 1983–88: fordító a kanizsai politikai szervezetek szakszolgálatában, 1988–1993: a Magyar Szó tudósítója, 1993– községi fordító Kanizsán. – Az Orbis c. kétnyelvű lap főszerkesztője, majd a magyar szövegek szerkesztője. Szerepel a JAK füzetekben megjelent *Ver(s)ziók* (1982) c. antológiában. – 1987: Sinkó-díj (Kontra Ferencsel), 1994: Bazsalikom Műfordító Díj.

M. Jó étvágyat, Kaja Pali!, gyermekv., Újvidék, 1983.

Műford. Tin Ujević, Szelek játékszere v. (többekkel), Újvidék, 1981; Slavko Mihalić, Atlantisz, v. (többekkel), uo., 1987; Vuk Stefanović Karadžić, A juhász és a leány, népdalok (többekkel), uo., 1987; Gvido Tartalja, Seholsincs állattan, gyermekv., uo., 1988; Gligor Vitez, Pacsirta hajnali éneke, v., uo. 1988; Ivan Goran Kovačić, v., uo., 1988; Nincsen nagyobb öröm, gyermekv. (többekkel), uo., 1988; Stevan Raičković, Kővé vált altatódal, v. (többekkel), uo. 1989; Jovan Jovanović Zmaj, Ütless fát, vál., szerk., utószó, ford., Kanizsa, 1995.

Ir. VAJDA Gábor, Bravúros szójátékok, KI 1983. nov. 16.; SZÜCS Imre, Gyermekköltészetünk más-más ága, lombja, Űz 1983/12; KASZÁS Károly, Új színek a vajdasági magyar gyermekköltészetben, Űz 1988/4; BORBÉLY János, Egy beleérző és ihletett műfordító, Űz 1994/12.

TURI Márta, *Pósa* (Kanizsa, 1957. aug. 7.): nyelvész, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1976) Zentán végzi. Az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1981). – 1980–81 magyartanár Újvidéken, 1986: az Újvidéki Televízió lektora, 1986–1991: az Újvidéki Egyetem Magyar Tanszékén tanársegéd. 1991: Magyarországon él, 1991–94: a Délmagyarország korrekтора, 1994– Szegeden gimnáziumi magyartanár.

M. A Kanizsa környéki tanyavilág földművelésének szakszókincse, tan., szótár, Újvidék, 1991.

Tükör (1928–1941): lap. – Beeskereken megjelent riportújság, felelős szerkesztője László B. Jenő publicista, költő. Annak ellenére, hogy a 16–24 oldalas ~ élcelődő, sőt sértő hangnemet is megütő lap hírében állt, lapjain szépirodalommal a jugoszláviai irodalom jeles képviselői (Gál László, Markovich /Majtényi/ Mihály, Újházy István, Illés Sándor stb.) jelentkeztek. A ~ több írása méltatta a halott Szentelekyt, ismertetőket közölt Gál László, Csuka Zoltán, Huszár Sándor, Havas Károly könyvéről, írt a Kalangyáról,

megjelentette Schwalb Miklós regényét és a vajdasági magyar irodalomról írt vitacikkét.

Ir. NÉMETH Ferenc, Az utolsó vajdasági bohém. László B. Jenő kalandos életéről, sajtóperéről és csavargásairól, Napló 1990. júl. 11.–aug. 22.

Tükör 71 (1971): antológia. – A jugoszláviai magyar irodalom évkönyve alcímmel megjelent kiadvány két év (1970, 1971) során folyóiratokban, lapokban közölt verseket, novellákat, kritikákat, tanulmányokat, publicisztikai írásokat, pályázatokra benyújtott, színházban bemutatott drámákat tartalmaz. A kiadói szándék szerint az évi rendszerességgel megjelenő kiadvány mintegy tükre kellene hogy legyen egy-egy esztendő irodalmi termésének. A szándék azonban nem valósul(hat) meg, mert a politikai cenzúra (máig tisztázatlan okok miatt) megtiltotta a ~ terjesztését, a példányok zúzdába kerültek, megjelentetését igyekeztek feledtetni, csak néhány kimentett példány maradt meg (a ~ről – nyilván ezért – nincsenek adatok *A Forum Könyvkiadó bibliográfiája 1957–1983* című kiadványban), és a szép elképzelés folytatás nélkül maradt. A ~ anyagát Bori Imre, Gál László és Utsi Csaba válogatta, a kötet szerkesztője Tomán László. A ~ szerzői Ács József, Bányai János, Bogdánfi Sándor, Bori Imre, Bosnyák István, Böndör Pál, Brasnyó István, Burány Béla, Burány Nándor, Burkus Valéria, Danyi Magdolna, Deák Ferenc, Domonkos István, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Fülöp Gábor, Gál László, Gerold László, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Gulyás József, Herceg János, Holti Mária, Jódal Rózsa, Juhász Géza, Kolozsvári Csaba /Gubás Jenő/, Koncz István, Ladik Katalin, Majtényi Mihály, Morvay László, Németh István, Podolszki József, Raffai Ferenc, Sáfrány Imre, Cs. Simon István, Szirmai Károly, Szombathy Bálint, Tolnai Ottó, Utsi Csaba, Utsi Mária, Várady Tibor, Varga Zoltán, Végel László és Vicsek Károly. Az irodalmi anyag mellett a ~ válogatást közöl majd húsz vajdasági magyar képzőművész egy év alatt megjelent, jutalmazott vagy kiállított műveiből.

Tündér Ilona kertje (1994): antológia. – A jugoszláviai magyar népmese gyűjtéséből válogatta Jung Károly, elmesélte Bognár Antal, a Mondavilágunk c. sorozat 4. kötete.

Ir. SILLING István, ~, Hid 1995/10–11.

Új Aurora (1922–1932): almanach. – A Pozsonyban kiadott irodalmi almanach (11 száma jelent meg) 1929-től vajdasági magyar szerzők műveit is közli. 1929ben Borsodi Lajos, Csuka Zoltán, Debreczeni József, Farkas Geiza, Fekete Lajos, Szenteleky Kornél és Tamás István, 1930-ban Csuka Zoltán, Farkas Geiza, Fekete Lajos, Kristály István, Szenteleky Kornél, 1931-ben Berényi János, Farkas Geiza, Kristály István, Szenteleky Kornél, 1932-ben Berényi János, Csuka Zoltán, Farkas Geiza, Kristály István és Szenteleky Kornél művei szerepelnek az ~ban, melyet azokban az években Reinel János szerkeszt.

ÚJHÁZY István (Zenta, 1913. dec. 16.–Budapest, 1956. nov. 3. /4?/): prózaíró, költő. – Az elemi iskolát szülővárosában végzi, itt jár gimnáziumba is, de (leánya közlése szerint: szerb nyelven) nem tudta befejezni, átiratkozott Szabadkára, s itt tett érettségét. – A Bács megyei Napló munkatársa. A 30-as években felváltva élt Zentán és Pesten, majd Magyarországon telepedett le, gyári munkás volt. A forradalom idején halt meg. („Kenyeret ment venni, és lelőtték, mindenkit, aki ott állt és várta azt, hogy a pék kinyisson.”)

M. Hozzátok szólok, v., Zombor, 1939; Napokat eszik a kisdíák, r., Szabadka, 1941.

Ir. -c -r /LŐRINC Péter/, Két vojvodinai könyv, Világkép 1941/1; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története 1918–1945, Újvidék, 1968.

Új Hang (1967–68): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi és művészeti rovata.

Új Hét Nap (1993–96): hetilap. – Miután a 7 Nap 1993. aug. 6-án megszűnt, a szerkesztőség nagy része új lapot indított ~ címmel. Igazgató Gerlovics Szilveszter, főszerkesztő Dudás Károly (1993–94), Gerlovics Szilveszter (1994–

96). Majd pedig 1994-ben az igazgató és a szerkesztőség konfliktusa után az ~ munkatársai kiválnak, s megalakítják a Szabad Hét Napot.

Új Hírek (1930–1941): napilap. – Zomborban a Friss Újság 1929 decemberében történt betiltása után indított lap, főszerkesztő Gyöngyösi Dezső, felelős szerkesztő Markovich /Majtényi/ Mihály. Az ~ adta ki a Kisebbségi Könyvtár c. könyvsorozatot.

Ir. MAJTÉNYI Mihály, A magunk nyomában, Újvidék, 1961; HERCEG János, A legolcsóbb újság, MSzó–Dt 1978. márc. 29.

Új Írás (1967–196?): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió 1967. ápr. 24-én indított irodalmi műsora fiatal tollforgatók számára.

Új Kanizsai Újság (1994–): hetilap. – Kéthetente megjelenő (első szám: 1994. ápr. 1.) független polgári lap, alapítója és kiadója a tóthfalusi Logos Önálló Grafikai Műhely. Főes felelős szerkesztő Papp György. A község polgárainak tájékoztatása mellett közöl irodalmi jellegű írásokat is (folytatásokban jelentette meg Vass Imre *Farkasok* c. regényét).

Új Kép (1997–): folyóirat. – Az Oktatás és Nevelés c. pedagógiai folyóirat megszűnésével (1991) keletkezett ür betöltésére hivatott, évente tízszer megjelenő kiadvány. Felelős szerkesztő Sós Edit. Az ~ rendszeresen közöl irodalmi tárgyú, az oktatásban hasznosítható dolgozatokat, verselemzéseket, könyvismertetőket és -jegyzéket, valamint verseket. Irodalmi szerkesztő Hózsa Éva.

Új könyv, új írás (1966–1999): rádióműsor. – Az Újvidéki Rádió heti rendszerességgel jelentkező műsora könyvismertetőket és a méltatott könyvből részleteket közölt. Az ~ hasonlóan több művelődési műsorhoz 1999 márciusában megszűnt, s az év végén, novemberben újraindult,

más címmel, más tartamban, némileg más koncepció szerint. Az ~ Egy író, egy mű címet kapta, heti 55 perces terjedelemben hangzik el, szerkesztő Géber László.

Új Magyar Képes Újság (1996–): hetilap. – A horvát kormány támogatásával, a HMDK, ill. a HunCro Sajtó és Nyomdaipari Kft. kiadásában a háborút követő nehéz körülmények miatt előbb rendszertelenül (kéthavonta, havonta kétszer), majd 1998. január közepétől rendszeresen Eszéken megjelenő, a Magyar Képes Újság örökösének tekinthető független hetilap. Az első száma 1996. ápr. 11-én jelent meg. Főszerkesztő Kalapis Rókus (1996–98), Taszlidzsics Dávor (1998), Vörös Endre (1998–).

Új Symposion (1965–1992): folyóirat. – Az Ifjúság c. újvidéki hetilapban megjelent Symposion (1961–64) művészeti, kritikai mellékletből önállósult kiadvány, alapítója (1964. dec. 7-ei határozatával) az Ifjúsági Szövetség Tartományi Választmánya. Alcíme az ~ művészeti-kritikai (1965/1–1974/107), társadalmi-művészeti-kritikai (1974/108–1983/216), társadalmi, művészeti és kulturális (1984/217–218–1992/321–322) folyóirat, kiadója a Forum Lapés Könyvkiadó Vállalat (1965/1–1968/39–40), az Ifjúsági Tribün (1968/41–1974/115), a Kiadó Tanács 1974/116–1979/176), a Forum Lap-, Könyvkiadó és Nyomdaipari Munkaszervezet (1986/177–178– 1992/321–322). Főszerkesztők Bosnyák István (1965/1–3), Fehér Kálmán (1965/4– 1967/28), Bányai János (1967/29–30– 1969/53), Tolnai Ottó (1969/54–1971/80), Utsai Csaba (1972/81–1974/106–107), Danyi Magdolna (1974/108–1980/1977– 178), Sziveri János (1980/179–1983/216), Purger Tibor (1984/217–218–1989/277– 278), Beszédes István (1989/279–280– 1991/306–307), Bozsik Péter (1991/308– 309), Papp p Tibor (1991/310–311– 1992/323–324). – A folyóirat 76. és 77. számát bíróságilag betiltották (Rózsa Sándor humoreszkje, ill. Miroslav Mandić filmesszéje miatt) s Tolnai Ottót feltételesen elítélték. 1983. máj. 16-án Sziveri Jánost felmentették (leváltották!) a főes felelős szerkesztői funkcióról. Azt követően, hogy a folyóirat tanácsa 1981-től több ízben bírálta egy-egy írás

közlését, Balázs Attila Közjáték Irmával (1961/189–190) c. novelláját Sáta Pál a 7 Napban pornográfiának minősítette, Eörsi István Lukács-interjúját (1982/203) cenzuráznia kellett a szerkesztőségnek, a tanács önkritika gyakorlására szólította fel szerkesztőséget, előbb újságcikkek (Bálint Sándor, Erdélyi Károly) írtak támadóan a lap szerkesztéspolitikájáról, majd a Forum-beli hetilapok kommunistáinak alapszervezete ítélte (1983. márc. 17-én) politikailag károsnak néhány szöveg (Radics Viktória: Színház a színházban /210. szám/, Gojko Nikoliš: Még egy változat a félmeztelen sziget témájára /210/, Tolnai Ottó: Orfeusz új lantja /211/, Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról /212/, Csorba Béla: Előre pennabajnokok /213/, Boro Krivokapić: Két beszélgetés Krležával /213/ és Zdenka Aćin: Kérdések Nikola Miloševićhez /213/) közlését, mert („a Sterija Játékok átszervezésére vonatkozó tendenciózus jegyzet; a Goli otokon történetek művészi megformálásáról napvilágot látott egyes álláspontok kritikátlan átvétele; elfogadhatatlan eszmei-politikai üzeneteket tartalmazó versek és külföldi szerzők ilyenfajta írásainak megjelentetése”) „tőlünk idegen, öngazgatásellenes, anarcholiberalista és újbals nézetek”-et terjesztenek. Ennek a véleménynek nyomán az ~ szerkesztőségét elítélő/támadó újságcikkek jelentek meg, míg végül az alapító úgy értékelte, hogy a „folyóiratban súlyos eszmei-politikai fogyatékoságok jutottak kifejezésre”, s elfogadta a hetilapok alapszervezetének javaslatát, hogy vonják meg a bizalmat a főes felelős szerkesztőtől, és szervezzék át a szerkesztőbizottságot, mivel „nem képes eleget tenni társadalmi és programfeladatainak”. Ezt a határozatot, amely a felmondással volt egyenlő, elfogadta a Képes Ifjúság Dolgozói Gyűlése, s megbízta Kartag Nándort, a lap főszerkesztőjét, hogy átmenetileg lássa el a folyóirat főes felelős szerkesztői teendőit. Az ~ szerkesztősége írásban tiltakozott a vád és az ítélet ellen, az utóbbit nem vonták vissza, az előbbit pedig néhány politikussyilatkozat s megrendelt újságcikk még egy ideig „melegen” tartotta, míg 1983. nov. 15-én nem nevezték ki az ~ új főes felelős szerkesztőjét (Purger Tibor). – Az ~-ban kezdettől fogva a fiatal korosztály újszerű, avantgárd

irodalmi, (képző)művészeti törekvései kaptak helyet, az egyes írások, versek, próza, kritikák, esszék mellett ezt a koncepciót támasztják alá a folyóirat mellékletei, tematikus és emlékszámai, antológiái, meghirdetett munkaévei (1967/24–25: a pornográfíáról; 1968/37–38: vajdasági középiskolások irodalmi vetélkedőjének szövegei; 1968/43, 44, 1969/45, 46: kritika-ankét; 1969/50: a középiskolás vetélekedő szövegei; 1969/51–52: *Osztriga-kérdés*, versantológia; 1970/58, 61, 62, 66, 67, 68: szociográfia-ankét; 1970/59, 60: *Mit jelent ma forradalmárnak lenni?*; 1971/71–72: a divatról; 1971/73: *Kormányeltörésben*, versantológia; 1971/74, 75, 76: a baloldarról; 1971/74: az átmeneti korszakról; 1971/78: szignalista költészet; 1971/80: Thomka Beáta: *Írás óceán*. Lautréamont kritikai olvasása; 1972/84–92: Fehér Kálmán: *PetőfiÉRT/elem/és/ék*; 1973/104: Petőfi-ankét; 1975/122–123: Marxizmus és expresszionizmus; 1975/126, 127–128, 1976/139, 1977/152, 1978/163: Kovács Teréz: *A vajdasági magyar fiatalok életmódjának szociológiai felmérése*; 1976/134–135, 136: Polyák Márta, Silling István, Szabó Márta: *Az ~ repertórium I–II*. (1965–1975); 1976/140: Sinkó Ervin-szám; 1977/146, 147–148, 149: Szombathy Bálint: *A konkrét költészet útjai I–III*.; 1980/181: Tito-szám; 1980/187, 188: Papp József: *Az ~ repertórium I–II*. (1976–1979); 1981/189–190: B. Szabó György-munkaprogram; 1981/195–196: Lukács György-emlékszám; 1982/204: lengyel-szám; 1983/214: Papp József: *Az ~ repertórium* (1980–1981); 1983/216: Rossz versek; Uo., *Beszámoló az ~ Kiadói Tanácsának 1980 márciusa és 1983 februárja közötti tevékenységéről*; 1984/221–222: Kántor Csilla: *Az ~ repertórium* (1982–1983); 1986/245–246, 247–248: Lukács Györgyről; 1991/301–302: haiku-szám; 323–324: Csapó Julianna, Jablonszky Ildikó: *~ bibliográfia /1984–1992/*. – Az ~ 1993-tól Symposium néven jelenik meg, de hogy csak címváltoztatás történt, arra utal, hogy a főszerkesztő személye változatlan. A ~ magyarországi „leágazása” a Veszprémben 1992-től megjelenő EX Symposium.

Ir. THOMKA Beáta, *Az ~ 50 számának bibliográfiája*, Újvidék, 1970; UTASI Csaba, *Elvek vagy megsértett*

hiúság?, ÚjSymp 1973/104; PODOLSZKI József, *Vidékiesség, jugoszlávság, európaiság – harc az autonóm irodalomért*, ÚjSymp 1975/117–118; POLYÁK Márta, SILLING István, SZABÓ Márta, *Az ~ repertórium 1965–1975 I–II*, ÚjSymp 1976/134–135, 136; BOSNYÁK István, *Szóakció I*, Újvidék, 1980; PAPP József, *Az ~ repertórium 1976–1979 I–II*, ÚjSymp 1980/187, 188; LOSONCZ Alpár, *Kommentár?*, 1981, 1984 = L. A., *Hiányvonatokozások*, Újvidék, 1988; BOSNYÁK István, *Szóakció II*, uo., 1982; PAPP József, *Az ~ repertórium 1980–1981*, ÚjSymp 1983/214; KÁNTOR Csilla, *Az ~ repertórium 1982–1983*, ÚjSymp 1984/5–6; I./lia/ M./ihály/, „Merre tovább?”, MN 1989/5; CSAPÓ Julianna–JABLONSKY Ildikó, *Az Új Symposium bibliográfiája 1984–1992*, ÚjSymp 1992/323–324; CSORBA Béla, VÉKÁS János, *A kultúrtantati visszavág. A Symposiummozgalom krónikája 1954–1993*, Újvidék, 1994; SZAJBÉLY Mihály, *A Symposiummozgalom lezárult története*, 1995 = Sz. M., *Álmok álmodói*, Bp., 1997; BORI Imre, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, Újvidék, 1998.

Új Symposium Füzetek (1988–89). – Az Új Symposium 1970-beli füzetkiadás-hagyományát újította fel Purger Tibor főszerkesztése idején a folyóirat. Az ~ben megjelent: 4. BADA Tibor, *Új Most*, v.-grafikák, utószó Fekete J. József; 5. SZATHMÁRI István, *Az Andok felé*, nov.; MATKOVIĆ, Slavko, *Ragasztókönyv* (A számozás érthetetlenül nem eggyel, hanem négyel kezdődik.)

Új-vidéki Műhely (1991–): folyóirat. – A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék hallgatóinak (de minden egyetemista) irodalmi, művészeti, tudományos folyóirata, amelyet azzal a céllal hívtak életre – alapítója és kiadója tanszéki tanári kezdeményezésre és támogatással az újvidéki polgárok egy csoportja –, hogy kitöltse a Képes Ifjúság és az Új Symposium közötti létező publikálási vákuumot. De részben anyagiak hiánya, részben a háborús körülmények miatt az ~ rendszertelenül, évente 1–3 szám jelenik meg, 1994-ben és 1998-ban pedig egyetlen szám sem látott napvilágot. Főszerkesztő Bordás Tímea (1–4. sz.), Dömötör Krisztina (5.), Csernik Előd (8–9.), Pálfi Attila (10.), míg a 6., 7., 11. és 12. számot a szerkesztőség jegyzi.

Ir. BESZÉDES Attila, Új folyóirat a láthatáron, MSzó 1991. aug. 12.

Újvidéki Rádió (1949–). – Annak ellenére, hogy 1926-ban, az újvidéki vásár idején már (magyarul is) megszólalt az ~, az intézmény

születési dátuma: 1949. nov. 29-e. Az ~ megalakulásától műsorstruktúrájába foglalta a hírközlés, a tájékoztatás és a szórakoztatás mellett a művelődési, s ezen belül az irodalmi élet eseményeinek követését (Szempont), irodalmi műsorok (Együtt, Új könyv, új írás, Lírai tízperc, Könyvek, írók, emberek, Elmélet, vita, gyarkorlat, Irodalmi kistükör, Rádióregény stb.) sugárzását. Ez a feladat elsősorban az intézmény író-újságíróira hárult, legtöbb irodalmi műsor indítása, életben tartása az ő érdemük (Herceg János, Saffer Pál, Sulhóf József, Gion Nándor, Tolnai Ottó stb.). Irodalmi szempontból hasonlóképpen jelentősek a Rádióiskola adásai, a felnőtt és gyermekhangjátékok, a nyilvános műsorok, melyekben időnként íróportrék is helyet kaptak, valamint a néhány évig működő Rádiószínház bemutatói. Az utóbbi évtizedben több műsor sorsa bizonytalanná vált, az irodalmi műsorok 1999 márciusától kivétel nélkül megszűntek, az év végén azonban már mutatkoztak a visszarendeződés, az újjáéledés jelei.

Újvidéki Reggeli Újság (1941–44): napilap. – A Reggeli Újság (1929–) címváltozata.

Újvidéki Színház (1973–). – A város alapította állandó magyar színház, első előadását (Örkény István *Macskajáték*, rendező Vajda Tibor) 1974. jan. 27-én tartotta. 1985-től önálló épületben játszik. Jellege szerint kísérleti kamaraszínház, amely legnagyobb sikereit világirodalmi alkotások (Dürrenmatt, *Play Strindberg*, Albee, *Nem félünk a farkastól*, Csehov, *Három nővér*, *Cseresznyés kert*, *Ványa bácsi*, Mrožek, *Tangó*, Beckett, *Godot-ra várva*, Pirandello, *Hat szereplő szerzőt keres*, Genet, *Cselédek*) és magyar írók műveinek (Molnár Ferenc, *Liliom*, Örkény István, *Tóték*, *Pisti a vérzivatarban*) bemutatóival aratta. Műsorában vajdasági magyar szerzők drámái is helyet kapnak. Az ~ jugoszláviai magyar szerzői DEÁK Ferenc (1977: *Csillagos időközön vörös ékezet*, 1981: *Nirvána*), FARAGÓ Attila (1993: *A Lappangó*), FEHÉR Kálmán (1984: *Látomásnak ajtót nyitni*), GION Nándor (1978: *Ezen az oldalon*), GOBBY FEHÉR Gyula (1979: *Bűnös-e a Szél?*, 1986: *Duna menti Hollywood*, 1989: *A hajó*), HERCEG János (1983: *A bohóc*), KOPECZKY László (1980: *Színész és halál*, 1987: *Kádár Kata*), MAJTÉNYI Mihály (1984:

Harmadik ablak), SZIVERI János (2000: *Szelídítések*), TOLNAI Ottó (1979: *Végeladás*, 1982: *Bayeraszpirin*, 1985, 1991: *Briliáns*, 1991: *Paripacitrom*), VARGA Zoltán (1985: *Búcsú*), VÉGEL László (1999: *Médeia tükre*).

Ir. GEROLD László, *Színház a nézőtérrel*, Újvidék, 1983; *Az ~ húsz éve*, összeállította Franyó Zsuzsanna, uo., 1994.

Újvidéki Televízió (1973–1992). – 1968-tól a Belgrádi Televízió keretében működő magyar nyelvű hírszerkesztőségből kinőtt önálló tájékoztatási-művelődési redakció (önálló stúdiója, saját csatornája 1976 novemberétől volt), de önállósága (nemcsak nemzetiségi, hanem a szerb műsoroké is) 1992 elején, a szerbiai központosítás idején megszűnt, s azóta a Szerb Rádió Televízió részeként sugároz, lényegesen kevesebb magyar műsort, mint önállósága időszakában. A ~ napi hírműsoraiban rendszerint közöl művelődési, irodalmi információkat, de voltak/vannak önálló kulturális, irodalmi műsorai is. Az ~ művelődési magazinja a *Körkép* (1968–1988), a *Jelen-lét* (1989–), olykor íróportrék voltak láthatóak a *Találkozásokban* (1991–99), de időnként foglalkoztak művelődési, sőt irodalmi témákkal a *Házunk tája*, a *Világunk és a Napjaink c. magazinműsorok* is. Az ~ keretében létezett (1974–1999) tv-dráma szerkesztőség, amely színházi előadások felvétele mellett eredeti tv-drámákat is készített (Gobby Fehér Gyula: *Fekete glóbusz*, Deák Ferenc: *Fajkutyák ideje*, Sinkó Ervin: *Optimisták*, Gion Nándor: *Késdobáló*, Herceg János: *Szikkadó földeken*, Balázs Attila: *Pannon csúcs*).

Ir. BORI Imre, *Televízió*, 1968; *A televízióról*, 1970 = B. I., *Identitáskeresésben*, Újvidék, 2000.

URBÁN F./ARKAS/ Gábor (Ada, 1953. okt. 7.): költő. Az általános iskolát, az elektrotechnikai (1972), valamint a zenei középiskolát (1976) Szabadkán végzi. – 1973–76: a Szabadkai Filharmónia fagottistája, 1979–1980: hangtechnikus és világosító a Szabadkai Népszínházban. 1981–1985: múzeumőr, 1986–1991: múzeumi fényképész, számítógépezelő, 1992–97: múzeumi titkár, fordító, kiadványszerkesztő. 1998: Magyarországon él.

M. Füstvirág, v., Szabadka, 1980; Szempont, v., uo., 1989; Falirat, v., Kanizsa, 1992.

Ir. LÉVAY Endre, *Versek és rajzok ritmusa*, Üz 1981/6; PINTÉR Antal, *Füstvirág*, KI 1982. febr. 24.

URBÁN János (Ada, 1921. ápr. 30.– Szabadka, 1993. jún. 5.): költő, író, szerkesztő, újságíró. – Az elemi iskola hat osztályát szülőhelyén végzi, Szabadkán (1933–36) szabónak tanul, a polgárit magánúton Adán és Kanizsán (1944) végzi, Újvidéken (1946/7) újságírói iskola hallgatója. – 1937–1941: Újvidéken szabóként dolgozik, 1946: Adán szabószövetkezetet alapít, s tudósítja a Magyar Szót, 1947–49: a lap újvidéki, 1949–1984: szabadkai szerkesztőségének a munkatársa, ill. szerkesztője. 1984: nyugdíjas. – 1937-től a munkásmozgalom résztvevője, a Híd terjesztője, a szabadkai Munkásotthon szervezője. – 1957–1970: részt vesz az Életjel irodalmi élőlútság szervezésében. 1978–1985: az Üzenet főés felelős szerkesztője. – 1982: Szentleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Életjel, v., utószó Juhász Géza, Szabadka, 1953; *Álmok a Tiszánál*, v., uo., 1955; *Fölszakadnak a felhők*, v., uo., 1958; *Koldusjáték*, elb., Újvidék, 1960; *Fanyar szüret*, v., uo., 1962; *Átkelés*, elb., tárcák, uo., 1966; *Tűzsziget I.*, munkásmozgalmi krónika, uo., 1967; *Ajándék*, gyermeknov., uo., 1972; *Haláltépett élet*. Bakos Kálmán életrajza, Szabadka, 1973; *Fáklyafényben*. Cseh Károly életrajza és írásai, összegyűjt., vál., jegyz., Újvidék, 1974; *Östehetség*. Csépe Imre rövid életrajza (minikönyv), uo., 1977; *Kópostá*, elb., karcolatok, uo., 1977; *Sziromfészek*, gyermeknov., Szabadka, 1979; *Tűzsziget II.*, munkásmozgalmi krónika, Újvidék, 1980; *Holdudvar*, vál. elb., utószó Juhász Géza, uo., 1981; *Látomás a fennsíkon*, v., Szabadka, 1981; *Örömnapp*, gyermeknov., Újvidék, 1986; *Parázsföld*, helytörténeti tan., Kanizsa, 1988; *Lángérdem*, helytörténeti tan., uo., 1989; *Rianás*, v., Szabadka, 1990.

Jr. LÉVAY Endre, ~, *Életjel*, Híd 1953/2; *Uő*, ~ *A költő álma*, Híd 1955/11–12; *BORI Imre*, *Álmok a Tiszánál*, 7N 1955. dec. 25.; *Uő*, *Megtisztult valóság*, 7N 1958. ápr. 20.; *Uő*, *A líra és a próza között*, Híd 1960/12; *Uő*, *Fanyar szüret*, *Dolg* 1962. jún. 22.; *LATAK István*, *Az adai munkásmozgalom krónikája*, MSzó 1968. ápr. 7.; *JUNG Károly*, *Félúton* MSzó 1972. okt. 14.; *GEROLD László*, *Ajándék*, ÚjSymp 1972/92; *LŐRINC Péter*, *Egy forradalmár arcéle*, Úz 1974/2; *JUHÁSZ Géza*, *Ha ti szóltok, én már kiáltok!*, Úz 1976/8; *VAJDA Gábor*, *Hátrálva előre*, MSzó 1977. szept. 10.; *GUBÁS Ágota*, *A nappalok és az éjszakák a végtelenbe mennek*, Úz 1979/11; *KASZÁS Károly*, *A gyermekélet sokszínű rajza*, Úz 1979/12; *MÉSZÁROS Sándor*, *Történetírásunk újabb eredménye*, Úz 1980/11; *JUHÁSZ Géza*, *Az író és szülőföldje egymásra találása*. *Tűzsziget*, II., Úz 1981/4; *BERETKA Ferenc*, *A szülőföld emléksarába ragadva*, ÚjSymp 1982/201–202; *LÉVAY Endre*, *Tisza menti kisemberi sors*, Úz 1982/1–2; *PAPP György*, *Szórt szavak sarjúrendje*, MSzó 1984. aug. 31.; *FEKETE J. József*, *Élettelen képek*, MSzó 1987. ápr. 4.; *BURÁNY Nándor*, *A tudományos teljesség vagy az osztályérdek*, MSzó 1990. aug. 25.; *JUHÁSZ Géza*, „A

csönd hozzám lopódzott”, Úz 1991/4; *VAJDA Gábor*, *Lelki önvédelem*, 7N 1992. jan. 3.; *BORI Imre*, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, 1998.

Út (1922–25): folyóirat. – A Csuka Zoltán szerkesztésében Újvidéken rendszertelenül megjelent aktivista irodalmi-művészeti kiadvány tagadja a hangulatlírát, a tiszta irodalmat: „Nem ragadunk meg a tegnapi marasztaló mézeskalácsainál, és nem nyikorgunk tavaszi hangulatoknál. Művészetet adunk: az élet kristályokba szökkenéseit! Magunk adjuk: az embert! /.../ Sem pártok, sem vallások fizetett papjai nem vagyunk. Új hitet adunk, új világszemléletet, de nem szabályokat. /.../ Nem ficsurkodó, frakkos szalonforradalmárok, de *emberek*, akik hidat vernek az egymást kiáltó partok közé!” Az Aranyműves János Lajos megfogalmazta programot Csuka Zoltán a költészet nyelvén kiáltja világgá: „Bennünket, egytestvér, / százszorosan egybekovácsolt az idők zivatarja, / mi dolgozunk, / mint a bányász vájja a földet, / mint a favagó a maga rönkjeit fejszézi: / mi az új igéket faragjuk . . . bennünk a márciusi erdők nyugtalansága tombol, / tavaszi földek ereje pattan, / új, százszor is új dalok születnek véres vajúdásban, / mi nem nyavalygunk meghalt őseink sírhantjainál, / és tenyerünk egyszerű síkján mutatjuk föl hitünk.” Az ~ a művészetben nemzetföldrőltséget hirdet: „Nem magyar kultúrát adunk, de kultúrát magyar nyelven!” Csukáék aktivizmusát sokan idegenül, értetlenséggel fogadták, sőt gúnyolták (l. a Délbácska cikkeit 1922–26 között!). Az expreszszionista verseket író szerkesztő mellett legfoglalkoztatottabb munkatársa a verset, drámát, elbeszélést, tanulmányt egyaránt író Láng Árpád/Löbl Árpád, Lőrinc Péter/, továbbá Mikes Flóris, Haraszi Sándor, Arató Endre, Aranyműves János Lajos, Ember Zoltán. Az ~ közli a lap szemléletéhez közel álló szerb írók műveinek fordítását.

Jr. Márciusi zsoldár, *A jugoszláviai magyar avantgarde költészet*, vál., utószó Bori Imre, Újvidék, 1973; *HORNYIK Miklós*, *A Délbácska története 1920–1929*, uo., 1985; *BORI Imre*, *A jugoszláviai magyar irodalom története*, uo., 1998.

UTASI Csaba (Vörösmart, 1941. jan. 15.): irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1959) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom

Tanszékén diplomál (1963). 1983, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*A Kalangya története*). – 1965–1972: a Forum Könyvkiadó szerkesztője, 1972– az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén tanársegéd, (1984:) docens, (1990:) egyetemi rendkívüli tanár, (1995:) egyetemi rendes tanár. 1983–87: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének igazgatója, 1987–89: az újvidéki BTK dékánhelyettese. – 1972–74: az Új Symposion, 1983–89: a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete kiadványainak felelős szerkesztője. – 1982: Híd Irodalmi Díj; 1983: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. Tíz év után, esszék, kr., tan., Újvidék, 1974; Vonulni ha illőn, tan., kr., uo., 1982; Irodalmunk és a Kalangya, monogr., uo., 1984; Vér és sebek, tan., kr., uo., 1994; Csak emberek, ötven vers, ötven kommentár, uo., 2000.

Műford. Momčilo Milankov, A labdás ember, r., Újvidék, 1967; Aleksandar Popović, A kékruhás kislány, ifjúsági r., uo., 1967.

Ir. BÁNYAI János, Tíz év termése = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; BOSNYÁK István, Nemzedéki kritikus, egyéni arcúval, 1975 = B. I., Szóakció II., Újvidék, 1982; VÉGEL László, A kritikus és a vers, 7N 1975. jún. 27.; PODOLSKZI József, A kritika kihívásai, ÚjSymp 1975/119; DANYI Magdolna, Nyílt kritikusság, uo.; DÉR Zoltán, Kritikus a porondon, 1975 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; CSÁNYI Erzsébet, Műlélmények – létlélmények, MSzó 1982. szept. 4.; GEROLD László, Metszőpontban, Híd 1982/12; HORNYIK Miklós, A kritika szabadsága, uo.; JUHÁSZ Géza, Az irodalomtörténeti és kritikai szempont egysége, 1982 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, uo., 1983; VAJDA Gábor, Mértéktartó elkötelezettség, 7N 1983. jan. 28.; BORI Imre, BÁNYAI János, HERCEG János, Bizottsági jelentés ~ A Kalangya története c. doktori értekezéséről, HK 1983/55; SZAJBÉLY Mihály, ~, Vonulni ha illőn, Fo 1983/4; TOMÁN László, Couleur locale vagy metafora, Híd 1983/11; SZELI István, Önismereti kalauz, Híd 1985/3; VAJDA Gábor, Összefoglalás, értékelés, alapozás, MSzó 1985. márc. 2.; MÁK Ferenc, Monográfia mely túlmutat önmagán, Úz 1985/4; PODOLSKZI József, Összekuszált szempontok, uo.; SZAJBÉLY Mihály, Egy vajdasági folyóirat monográfiája, Fo 1985/12; BOTLIK József, A vajdasági magyar irodalom és a Kalangya, Somogy 1987/5; GEROLD László, ~, Vér és sebek, Vig 1994/11; BENCE Erika, A kritika: magatartás, 1995 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997; VAJDA Gábor, A mérce elmeszesedése, 1995 = V. G. Visszaidegenedés, Bp., 2000; SZAKOLCZAY Lajos, ~, Vér és sebek, Ktárs, 1996/3; FRIED István, ~, Vér és sebek, ItK 1998/1–2; FEKETE J. József, Az olvasó beavatása, MSzó 2000. jún. 3.

UTASI Csilla (Újvidék, 1966. márc. 27.): kritikus, tanulmányíró, pedagógus. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1982) szülővárosában

végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1993). 1998, Újvidék: az irodalomtudomány magisztere (*Krúdy Gyula elbeszélésciklusai a 10-es években*). 1999– A zombori Tanítóképző Kar tanársegéde. 1993: Sinkó-díj.

M. Fekete hold, esszék, tan., Újvidék, 1994.

Ir. Új kritikusok, 1995 = B. E., Könyvkereskedés, Szabadka, 1997.

UTASI Mária (Vörösmart, 1943. nov. 11.– Újvidék, 1985. febr. 20.): költő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a tanítóképzőt (1963) Szabadkán végzi, egyetemi tanulmányait az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén kezdi, magyartanári oklevelet (1975) az ELTE-n szerez. – 1963-tól tanított Vörösmarton, Kopácson és Laskón, 1976–1985: a Küldöttek Híradójánál fordító. – Évgyűrűk címmel közli a Híd 1995/1–2 száma ~ prózaverseit és kisesszéit a költőnő hagyatékából, Utasi Csaba jegyzetével. – 1971: Sinkó-díj.

M. Hajnali ravatal, v., Újvidék, 1970; Égő ezüstben, v., uo., 1979; Vízmosta jel, hátrahagyott v., uo., 1987.

Ir. HERCEG János, Mai és régi versek, 7N 1971. márc. 12.; GEROLD László, A felismerés fájdalma, KI 1971. márc. 17.; DANYI Magdolna, Ének és vers, ÚjSymp 1971/73; DÉR Zoltán, Váratlan ünnep, 1971 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; VAJDA Gábor, Gyémántkemény szeretet, MSzó 1979. okt. 13.; CSORDÁS Mihály, A fegyelem skáláján, 1979 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; TOLDI Éva, Mágikus igézetben, 7N 1980. ápr. 4.; GEROLD László, ~, Híd 1985/3; HARKAI VASS Éva, Kioltott csillogás, 1987 = H. V. É., Ezredvégi megálló, Újvidék, 1998; UTASI Csaba, Jegyzet az Évgyűrűkhöz, Híd 1995/1–2; BENCE Erika, Az elszegődés jegyében. Tíz éve hunyt el ~, Úz 1995/1–3; UTASI Csaba, A kihívás vállalása. Az elszegődés jegyében c. vers elemzése, 1999 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000.

Útitárs (1996–): gyermeklap. – A tóthfalusi Logos Önálló Grafikai Műhely kiadásában évente tízszer megjelenő „keresztény gyermeklap”, amelynek „központi tartóoszlopa az Evangélium”, s amely „a hitre nevelést, a pozitív emberi értékek kihangsúlyozást” tűzte ki célul. Felelős szerkesztő Cseh Mária, főszerkesztő Utasi Jenő. A lapnak, amely elsősorban a vallási neveléshez kíván segítséget nyújtani, Péter Klára szerkesztésében külön irodalmi rovata van.

Üzen a táj I., II., III. (1975, 1981, 1982): antológia. – A Horvátországi Magyarok Szövetségének kiadásában Nagy Katalin (Pélmonostor 1975), ill. Pasza Árpád (Eszék, 1981, 1982) szerkesztésében megjelent válogatás a baranyai középiskolás diákok önképzőköri munkáiból.

Üzenet(1971–): folyóirat. – Szabadkán megjelenő irodalmi, művészeti, társadalomtudományi, kritikai folyóirat. Dér Zoltán szorgalmazására a városi képviselő-testület alapította, kiadója 1971–77: Szabadka Község Művelődési Öngazgatói Érdekközössége, 1978–1983: a Városi Könyvtár, 1983–1993: a 7 Nap Lapkiadó Vállalat, 1993– a Szabadkai Íróközösség. Fős felelős szerkesztő Biacsi Antal (1971–78), Urbán János (1978–1984), Csordás Mihály (1985– 89), Dér /Dévavári/ Zoltán (1989–1992), Csordás Mihály (1992), Dér /Dévavári/ Zoltán (1993–98), Lovas Ildikó (1998–). – Az 1971 szeptemberétől megjelenő ~ eredetileg a szabadkai írók műhelye kívánt lenni, de munkatársai között található szinte valamennyi vajdasági magyar és számos magyarországi író. Szépirodalmi és kritikai művek mellett állandó rovataiban délszláv irodalmi fordításokat (Kézfogások), hagyományokat felelevenítő írásokat (Örökség), dokumentumokat és riportokat (Égtáj), induló írókat és életműveket bemutató tanulmányokat (Avató, Alkotóműhely) közöl. Az ~ tematikus számokat, ill. tématómböket jelentetett meg Szenteleky Kornélról (1973/12, 1993/7–8), Kosztolányi Dezsőről (1975/2–3, 1985/2–3, 1986/11), az irodalom és forradalom kérdéséről (1975/4, 5–6, 7, 8), Csáth Gézaról (1977/2–3, 1987/1–3, 1997/9–10), a Kanizsai Írótaborról (1979/9), Penavin Olga munkásságáról (1979/11, 1986/7–8) a Hídról (1984/5–6), a 7 Napról (1986/4), Vuk Karadžićról (1987/10–11), a „huszonnyolcasokról” (1988/7), Herceg

Jánosról (1989/7–9, 1994/7–8, 1995/1–3), Fehér Ferencről (1989/10), Bodrogvári Ferencről (1990/5), Németh Istvánról (1990/6) Ortutay Gyuláról (1990/7–9), a 600 éves Szabadkáról (1991/1, 2, 3, 4, 5–6, 7–8), az ~ről (1991/9–10, 11–12), Fekete Lajosról (1993/7–8), Dudás Kálmánról (1993/7–8), a 900 éves Kanizsáról (1993/9–10), az Életjelről (1993/11–12), az anyanyelvi oktatásról (1994/1–2), a 225 éves Kishegyesről (1994/5–6), a holocaustról (1994/7–8), a Szabadkai Népszínházról (1995/10), a honfoglalás 1100. évfordulójáról (1996/1–3, 4–6, 10, 11–12), a temetők néprajzáról (1996/7–8), a népi vallásosságról – világi társulatokról (1997/3–4), Jámbor Pál – Hiadorról (1997/7–8), a telepítés, népesedés, migráció kérdéseiről (1998/1–2), a kávéház – kocsmá – vendéglő témájára (1998/10), a hely szellemének témájára (1999/5–8), ezenkívül több-kevesebb rendszerességgel közli a jugoszláviai magyar irodalmi (Csépe-, Szenteleky-, Kosztolányiés Fehér Ferenc-) napok, a Kanizsai Írótabor, a Sziveri János Verspályázat, az Atlaszok Irodalmi Műhely anyagát. Az 1996/9. és 10. szám Huszonöt éves az Üzenet felirattal jelent meg. Az ~ pályázatokat hirdet, 1976–1996 között a szerkesztőség évente (1992 kivételével) két, 1978-tól három ~díjat osztott ki munkatársai között.

Ir: BIACSI Antal, A második évfolyam elé, Üz 1972/1; POMOGÁTS Béla, A szabadkai ~, Fo 1973/6; SZATHMÁRI István (Bp.), Megjegyzések az ~ c. folyóirat nyelvéről és stílusáról, Üz 1976/10; DÉR Zoltán, Tíz év múltán, Üz 1981/9; JUHÁSZ Géza, A jugoszláviai magyar irodalom orgánuma, Üz 1986/9; TOLDI Éva, Tizenöt éves az ~, Híd 1986/11; Húszéves az ~, Üz 1991/9–10, 11–12; DÉR Zoltán, Jó ügy szolgálatában. Huszonöt éves az ~, Üz 1996/9; KISS Gusztáv– FARKAS Attila, ~ 1971–1997, bibl., Szabadka, 1998.

Üzenet-díj (1976–1996). – Az Üzenet c. szabadkai folyóirat „belső” díja, amelyet

a szerkesztőség ítél oda az előző évben publikált legjobbnak ítélte, 1978-ig két, utána három irodalmi alkotásért (versért, novelláért, tanulmányért, kritikáért, publicisztikáért). Az ~at 1992-ben nem osztották ki, mivel abban az évben a folyóiratnak csak egy (négyes) száma jelent meg. – Üzenet-díjasok: 1976: Fekete Elvira, B. Foky István; 1977: Kaszás József, Utsi Mária; 1978: Herceg János, Juhász Géza, Urbán János; 1979: Ács Károly, Dér Zoltán, Lőrinc Péter; 1980: Horváth Mátyás, Kolozsi Tibor, Kopeczky László; 1981: Pató Imre, Vígh Rudolf; 1982: Biacsi Antal, Holti Mária, Lévy Endre; 1983: Mészáros Zakariás, Varga István; 1984: Brindza Károly, Csordás Mihály, Fehér Ferenc; 1985: Cvetko Malušev, Szeli István, Zákány Antal;

1986: Hódi Sándor, Lazar Merковиć, Thomka Beáta; 1987: Dudás Károly, Hornyik Miklós, Végel László; 1988: Jung Károly, Petkovics Kálmán, Podolszki József (posztumusz); 1989: Magyar László, Majoros Sándor, Németh István; 1990: Mák Ferenc, Szathmári István, Vajda Gábor; 1991: Bartuc Gabriella, Kalapis Zoltán, Tolnai Ottó; 1993: Beszédes István, Danyi Magdolna, Kontra Ferenc; 1994: Burány Nándor, Fekete J. József, Harmath Károly; 1995: Bence Erika, Gulyás József, Penavin Olga; 1996: Gobby Fehér Gyula, Juhász Erzsébet, Silling István.

Ir. KISS Gusztáv–FARKAS Attila, Üzenet 1971– 1997, bibl., Szabadka, 1998.

Vagyunk (1928): antológia. – A szabadkai Napló karácsonyi, jelképes című kiadása, melyben írók, újságírók, a lap munkatársainak írásai olvashatók, előszó Fenyves Ferenc. Ő írja: „Ez a könyv bizonyosság amellett, hogy ami itt életre hivatott irodalom, magyar irodalom, amit vajdaságiak teremtettek.” A ~ szerzői Ambrus Balázs, Aszlányi Dezső, Baedeker (Milkó Izidor), Balázs G. Árpád, Baranyai Lulu, Benedek Károly, Berényi Károly, Blazsek Ferenc, Borsodi Lajos, Boschán Sándor, Bródy László, Bródy Mihály, Czakó Tibor, Csányi Endre, Debrec(z)eni József, Eos (?), Farkas Geiza, Földesdy József, Galambos Margit, Gál Ottó, P. Gergely Boriska, Gonda László, Govorkovics János, Graber László, Hesslein József, Karlócaj (?), Kemény István, Komor Mihály, Kosztolányi Dezső, Kováts Antal, Kristály István, Lampel Béla, Laták István, László Ferenc, Lucia, Magister, Magyary Domokos, Markovics Mihály, Mayor József, Móra Ferenc, Mikes Flóris, Jovan Popović, Quasimodo (Braun István), Radó Imre, Sinkó Ervin, Sokcsics József, Somfai János, Somlyó Zoltán, Somogyi Pál, Szabó János, Szántó Miklós, Szász Márton, Szegedy Emil, Senteleky Kornél, Sz. Szigethy Vilmos, Tamás István, Török Árpád, Vértes Károly, Vidor Imre, Vig Lajos és Weidinger Dezső.

Ir. CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1988.

VAJDA Gábor (Feketics, 1945. febr. 20.): irodalomtörténész, kritikus, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén, a vegyészeti technikumot (1964) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (1969) diplomál. 1973, Belgrád: az irodalomtudomány magisztere (*Lukács György realizmusértelmezése*), 1981, Újvidék: az irodalomtudomány doktora (*Halász Gábor kritikai fejlődése*). – 1966–67: magyarés

vegytantanár Székelykevé, 1969–1978: a Hungarológiai Intézet/a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének kutatóasszisztense, 1978–1980: a topolyai gimnáziumban tanít kulturologiát, 1980–szabadfoglalkozású író. – 1991: Szabadkán a Szabad Líceum vezetője.

M. Kázmér Ernő szellemi arca, monogr., Újvidék, 1980; Források és partok, tan., kr., uo., 1983; Ács Károly, monogr., uo., 1984; A magyar irodalom a Délvidéken Trianontól napjainkig, tan., Bp., é. n.; Lefojtottság, kr., Szabadka, 1996; A muszáj-Herkules, tan. Senteleky Kornélról és műveiről, uo., 1997; Visszaidegenedés, polemikus írások, Bp., 2000.

Ir. BOSNYÁK István, Az első alapos ~ – portré, ÚjSymp 1980/185; LÉVAY Endre, Kispolgári jeremiáda vagy irodalmi titánkodás . . . ?, Üz 1980/10; DUDÁS Kálmán, Egy impresszionista kritikus arca, Fo 1981/10; LÉVAY Endre, Az útkereséstől az érett művekig, Üz 1983/10; POMOGÁTS Béla, Könyvek a vajdasági magyar irodalomról, ItK 1981/3; FEKETE J. József, Kritikus hivatás – kritikus hitvallás, Híd 1983/12; JUHÁSZ Géza, Az irodalom és az olvasó szolgálatában, MSzó 1984. márc. 10.; TŰSKÉS Tibor, ~, Források és partok, Fo 1984/3; MÁK Ferenc, Óvatos mérlegelés, Üz 1985/6; MÁRKUS Béla, Pletykálódás és indulatok, 1995 = M. B., A betokosodott kudarc, Bp., 1996; TOMÁN László, Irodalomtörténet és vérpad, MSzó 1995. szept. 9.; MIRNICS Károly, Aki bemelegkedett az „elefántcsonttoronyba”, Hírmondó 1996. márc. 30.; UTASI Csaba, A populista irodalomszemlélet útvesztői, Híd 1996/4; GEROLD László, Idézetek a butaság könyvéből, uo.; Uő, ~, A magyar irodalom a Délvidéken Trianontól napjainkig, ItK 1998/5–6.

Vajdaság (1932): folyóirat. – Szabadkán megjelenő szépirodalmi, művészeti és kritikai folyóirat, melyet néhány fiatal, „alig túl a húszon” azzal a céllal indított, hogy közlési helyet nyújtson „az új és még névtelen alkotóknak”, akik „mentesek minden tradíciótól és eddigi iránytól”, de „nyitott szemmel járnak az életben”. Munkatársaitól azt várja, hogy ne „világfájdalommal telített szubjektív írásokat”

írjanak, s ne „hipermodern érthetlenséggel, zavaros gondolatmenettel, oktalan és pepecselő parasztrajzolásokkal” töltsék meg a lap hasábjait. Felelős szerkesztő Kiss József. Miután a szerkesztőség és Kiss József között szemléleti jellegű konfliktusra került sor, a ~ megszűnt, és a lap címét a 4. számtól (október) Továbbra változtatták, de a számozás folyamatos maradt.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Vajdaság helységeinek földrajzi nevei (1975–1989): kiadványsorozat. – A Hungarológiai Intézet/a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének helységnevtani füzeteként tartalmazó sorozat. A kiadvány felelős szerkesztője a mindenkori intézetvezető Szeli István (1–5), Bori Imre (6), Bosnyák István (7–9), Utsi Csaba (10–11), Pató Imre (12–14). A sorozat anyagi támogatás hiányában szűnt meg. A ~ keretében megjelent: 1. PENAVIN Olga– MATIJEVICS Lajos–MIRNICS Júlia, *Báczstopolya és környéke földrajzi neveinek adattára*; 2. PENAVIN Olga– MATIJEVICS Lajos, *Szabadka és környéke földrajzi neveinek adattára*; 3. MATIJEVICS Lajos, *Kishegyes és környéke földrajzi neveinek adattára*; 4. PENAVIN Olga–MATIJEVICS Lajos, *Ada és környéke földrajzi neveinek adattára*; 5. PENAVIN Olga–MATIJEVICS Lajos, *Zenta és környéke földrajzi neveinek adattára*; 6. PENAVIN Olga– MATIJEVICS Lajos, *Szenttamás földrajzi neveinek adattára*; 7. PENAVIN Olga–MATIJEVICS Lajos, *Temerin és környéke földrajzi neveinek adattára*; 8. PAPP György, *Kanizsa és környéke földrajzi neveinek adattára*; 9. PENAVIN Olga–MATIJEVICS Lajos, *Becse és környéke földrajzi neveinek adattára*; 10. PENAVIN Olga–MATIJEVICS Lajos, *Gombos földrajzi neveinek adattára*; 11. PENAVIN Olga, *Kúla és környéke földrajzi neveinek adattára*; 12. PENAVIN Olga, *Bezdán földrajzi neveinek adattára*; 13. KOVÁCS Endre–PENAVIN Olga, *Doroszló földrajzi neveinek adattára*; 14. PAPP György, *Kanizsa és környéke földrajzi neveinek adattára II*.

Ir. VIRÁG Gábor, Egy nagyszabású vállalkozás kezdete, Úz 1976/12; PENAVIN Olga, A Jugoszláviában folyó magyar névgyűjtés, HK 1977/30–31; BORI Imre, Új könyv

földrajzi neveinkről, 1977 = B. I., Identitáskeresésben, Újvidék, 2000; PAPP György, Jelen és múlt a bácskai helynevekben, Úz 1982/4; Uő, Földrajzinév-gyűjtésünk egy évtizede, Híd 1986/11.

Vajdasági ég alatt (1960): antológia. – A jugoszláviai magyar költészetet bemutató kiadvány Bori Imre válogatásában és előszavával. A kötet „célja, hogy számvetésszerűen megmutassa költészetünk (...) tizenöt év alatt megtett útját, fejlődési irányát, mai képét”, megmutatni, milyen utat tett meg itt a versírás a „Mi-től az Én-ig”, a szólamverstől a személyes átélésig. A ~nak azt is példázni kellene, hogy a jugoszláviai magyar irodalomnak – mely éppen a „lírában nőtte ki először a provincializmus kis, másoktól elnyűtt érzéseit és formaruháját” – nemcsak költői vannak, hanem költészete is van. Az új líraszemléletet húsz, különböző korosztályhoz tartozó költő verseivel (kiktől önvallomásokat is közöl a kötet) kívánja a válogató bizonyítani. A modern költészet jelentkezésekor az antológia megjelentetése irodalomtörténeti jelentőségű vállalkozás volt. A ~ szerzői Ács Károly, Bencz Mihály, I./mrics/Borús Erzsébet, Burány Nándor, Csépe Imre, Deák Ferenc, Debreczeni József, Dési Ábel, Dóró Sándor, Fehér Ferenc, Gál László, Galamb János, Gulyás Tibor, Huszár Zoltán, Konc(z) István, Laták István, Pap József, Thurzó Lajos, Urbán János és Zákány Antal.

Ir. TOMÁN László, Újabb költészetünk antológiája, Híd 1961/6.

Vajdasági Írás (1928–1929): melléklet, folyóirat. – Szabadkán megjelent irodalmi kiadvány, előbb 1928 szeptemberétől a Képes Vasárnap melléklete (15 szám), majd pedig 1929-től önálló publikációként (13 szám) látott napvilágot Szenteleky Kornél szerkesztésében. Ő írja Előljáró szavak c. bevezetőjében: „... a kultúra komoly és becsületos munkásai szeretnének lenni ezeken a hasábkon és ezen alapos, tunya, tengeri termékeny földön, ahol élünk, küzdünk, álmodunk. Ez a föld kövér, kevély gabonát terem, de itt nemigen tud gyökeret verni a gondolatunk, az álmunk, a szépnek virága, mely nem hajt hasznot és nem jelent életfeltételt. /.../ Tükre szeretnének lenni e zsíros földdarab mostohán mellőzött szellemének és minden

kulturális megmozdulásnak. Reprezentatív szemléje szeretnénk lenni a Vajdaság magyar kultúrájának. /.../ a ~ kollektív megnyilvánulás akar lenni minden irány, világnézet vagy művészi hivatkozás nélkül”. A ~ kötelességeiként említi, hogy „a szerbhorvát kultúrával keressen szoros és megértő kapcsolatot” – ebben a szerkesztő számít a magyar irodalmat ismerő szerb írókra –, ill., hogy a vajdaságihoz hasonló kisebbségi sorsba jutott magyar irodalmakkal ismertesse meg olvasóit. A programnak megfelelően a ~ munkatársai között tudja a legjelentősebb jugoszláviai magyar írókat, rendszeresen közöl fordításokat a délszláv irodalmakból és a világirodalomból, állandó rovatában (Új arcú magyarok) pedig fiatal, elsősorban kisebbségi magyar írókat mutat be (Tamási Áron, Mécs László, Dsida Jenő, Remenyik Sándor, Molter Károly, Egri Viktor, ill. Szabó Lőrinc, Sárközi György, Illyés Gyula). A ~-ban megjelent nagyobb lélegzetű munkák: Szenteleky K., *Isola Bella* (r.), *A fény felgyúl és ellobog* (dr.), Kristály I., *Lelek a porban* (r.), Farkas G., *Kamaszdrámák* (tan.). Ez utóbbi, Szenteleky drámája és Fekete Lajos versei (*Szent grimasz*) külön kötetben is megjelentek. A ~ a szerkesztő lemondásával megszűnt, utolsó szám: 1929. nov.

Ir. Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933, s. a. r., bev., Bisztray Gyula, Csuka Zoltán, Zombor–Bp., 1943; UTASI Csaba, Ó, az a kritika, MSzó 1978. szept. 23.; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979; Ugart kell törni, vál. a ~ból, vál., utószó Bori Imre, repertórium Pastyik László, uo., 1983.

Vajdasági Íróegyesület (1971–). – A Szerbiai Íróegyesület vajdasági szekciójának 1971-ben történt önállósulásával létrejött szakmai, társadalmi-politikai érdekvédelmi szervezet, amelynek időnként magyar elnöke is volt (Ács Károly, Bányai János, Bogdánfi Sándor, Gion Nándor és Tolnai Ottó). A ~ részt vesz a Kanizsai Írótábor programjának kialakításában, életműdíjat oszt. A 90-es években az általános közhangulatnak engedve az egyesület vezetősége írókhoz méltatlan gesztusokat engedett meg magának, a ~ faláról levették az ötnyelvű táblát, amiért a magyar írók zöme kirekesztettnak érezte magát, s megszakította kapcsolatát az egyesülettel. 1981-től a ~ életműdíjat oszt. A jugoszláviai magyar írók közül életműdíjban

Herceg János (1981), Szeli István (1987), Ács Károly (1990), Pap József (1994) és Bori Imre (1998) részesült.

Ir. FEHÉR Ferenc, Az ~ sorskérdései, MSzó 1974. nov. 27.

Vajdasági írók arcképcsarnoka (1991): a Képes Ifjúságban szept. 4-e és dec. 11-e között megjelentetett, fiatal(abb) írókat bemutató portrészorozat, mely Bata János, Beszédes István, Bognár Antal, Bozsik Péter, Böndör Pál, Csorba Béla, Fenyvesi Ottó, Guelmino Sándor, Kalapáti Ferenc, Kontra Ferenc, Majoros Sándor, P. Nagy István, Tari István és Varga Szilveszter életét, munkásságát ismerteti.

Vajdasági íróportrék (1993). – Penovác Endre és Szajkó István festőművészek rajzai 30 jugoszláviai magyar íróról, költőről, kritikusról, előszó Bordás Győző. A portrék mellett az újvidéki Forum Könyvkiadó és a bp.-i Petőfi Irodalmi Múzeum közös kiadványa tartalmazza az írók rövid életrajzát és a fontosabb művek jegyzékét, valamint az írói munkásság valamely jellegzetesnek ítélt művét vagy egy részletét. A ~-ban látható Ács Károly, Bányai János, Beder István, Bordás Győző, Bosnyák István, Brasnyó István, Dér Zoltán, Domonkos István, Dudás Károly, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Gion Nándor, Harkai Vass Éva, Herceg János, Juhász Erzsébet, Koncz István, Kontra Ferenc, Kopeczky László, Ladik Katalin, Maurits Ferenc, P. Nagy István, Németh István, Pap József, Szathmári István, Szeli István, Sziveri János, Toldi Éva, Tolnai Ottó és Tripolsky Géza portréja.

Ir. BORDÁS Győző, ~, 1993 = B. Gy., Üvegház, Újvidék, 1997; GAJDOS Tibor, Írók, rajzok, művészek, Új 1994/1–2.

Vajdasági Könyvtári Hírlevél → Könyvtári Hírlevél

Vajdasági Közművelődési Közösség Magyar Osztálya (1948–1950). – A Tájékoztatási Irodallenas intézkedések során felszámolt Vajdasági Magyar Kultúrszövetség helyett Újvidéken alakított többnemzetiségű hivatal, amelynek hatáskörébe a vajdasági magyar művelődési élet irányítása és szervezése tartozott. 1950 elején a Magyar Osztály megszűnt, s létrejött helyette a Vajdasági Magyar Kultúrtaács elnevezésű, hasonló hatáskörrel rendelkező hivatal.

Vajdasági Kultúra (1923–25): folyóirat. – Alcíme szerint „keresztény társadalmi és irodalmi folyóirat”, 1923 májusától Kanizsán, 1925 februárjától pedig Szabadkán jelent meg, főszerkesztő Márton Mátyás. A ~t a sajtótörténet „a magyar demokratikus szellemi élet legvadabb, legélesebb hangú ellenségé”-nek (Kolozsi) nevezi, amely az idegenek (= magyarországi írók, pl. Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Móra Ferenc stb.), ill. a zsidók szerepeltetése miatt élesen támadta a Dettre–Radó szerkesztette *Vajdasági magyar írók almanachját* (1924). A lap olvasói támogatás hiánya miatt jelent meg rendszertelenül és szűnt meg, utolsó szám 1925. július.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

Vajdasági magyar írók almanachja I. (1924): antológia. – A konstituálódó jugoszláviai magyar irodalom „legelső kollektív megnyilatkozása”, melyben Dettre János és Radó Imre szerkesztésében huszonhét író verse, novellája, regényrészlete, drámai jelenete, műfordítása és tanulmánya jelent meg, bizonyítván a szerveződő kisebbségi irodalom létét és létjogosultságát. („A könyv programja az olvasás öröme: demonstrálás, bizonyíték, küzdelem. *Demonstrálása*, hogy van vajdasági irodalom, *bizonyítéka* az elszakadt magyarság kultúrképeségének, mely történelmének folytatását követeli, és *küzdelem* mindannak megvalósulásáért, amit egy életéért és jövőjéért vívódó nép számára a kultúra ki tud követelni.”) A cím utáni jelzés (I.) az almanachkiadás folyamatosságát s annak reményét ígéri, hogy a vajdasági magyarságnak lesz „nívós és reprezentatív irodalmi folyóirata”, de (egy ideig) az sem, ez sem vált valóra. Viszont a következő néhány évben a két legjelentősebb magyar napilap, a szabadkai Napló – amely már a ~val egy időben jubileumi almanachot jelentet meg – és az újvidéki Reggeli Újság időnként karácsonyi ajándékként irodalmi válogatást (*Vagyunk*, 1928; *Almanach*, 1929, ill. *A Mi Irodalmunk Almanachja*, 1931) ad ki, segítve ily módon a megjelenést, de le is zárja az eszmélő jugoszláviai magyar irodalom első évtizedét, s jelzi egy új korszak igényét, ezen belül pedig az intézményes könyvkiadás szükségességét. A ~

szerzői Ambrus Balázs, Aszlányi Dezső, Borsodi Lajos, Császár Géza, Csuka Zoltán, Dettre János, Diószeghy Tibor, Farkas Geiza, Fenyves Ferenc, Graber László, György Mátyás, Haraszi Sándor, Havas Károly, Juhász Ferenc, Láng Árpád, Lányi Ernő, László Ferenc, Milkó Izidor, Páll Tamás, Radó Imre, Somfai János, Stern Lázár, Szabó János, Szántó Róbert, Szenteleky Kornél, Tamás István és Vidor Imre.

Ir. CSÁKY S. Piroska, Vajdasági magyar könyvek 1918–1941, Újvidék, 1988; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, uo., 1998.

Vajdasági Magyar Kultúrszövetség (1945–48). – Szabadkán 1945. júl. 22-én létrehozott (előzménye a Becskeren 1945. máj. 10-én alakított Magyar Közművelődési Közösség) művelődésszervező s irányító hivatal, amely keretében az 1947 januárjában tartott közgyűlésen megalakították a ~ Tanácsát és a szakbizottságokat, s kijelölték azokat a „kultúrgócokat” (Szabadka, Újvidék, Zenta, Zombor, Becskerek, Óbecse, Kúla, Topolya, Kikinda, Versec, Debellaács, Pancsova, Eszék, Belgrád, Zágráb), amelyekből szervezni és irányítani kell a vajdasági magyarság művelődési életét. („A vajdasági magyarság kultúráját akarjuk a legszélesebb alapokon, s a legtágabb horizontok felé kiépíteni /.../, egész népünket az egyetemes magyar és emberi haladás irányába állítani, s egy kis nép ezen nagy feladatának becsülettel és hűséggel megfelelni.”) A ~et 1948 nyarán, a Tájékoztatói Iroda-ellenes intézkedések során felszámolták, olyképpen, hogy vezetőséggel mondták ki a fontos kulturális hivatal „önkéntes alapon történő megszűnését”, ami mögött a nemzetiségi csúciszerv iránt megnyilvánuló szerb nacionalista törekvések húzódtak meg, amelyeket a kisebbség gettósodásához, elkülönüléséhez vezető (ál)aggodalomként leplezve fogalmaztak meg. Annak ellenére, hogy a ~ felszámolását követően előbb létrejött a vajdasági Közművelődési Közösség Magyar Osztálya (1948–1950), majd a Vajdasági Magyar Kultúrtaács (1950–1956/?), a vajdasági magyarság művelődési életének ún. vertikális szerveződése évtizedekre lehetetlenné vált. A ~ kiadásában jelent meg a Népnaptár (1946–49) c. évi kiadvány.

Ir. HERCEG János, MSzó (Magyarok Vajdaságban c. különszám) 1990. márc.; DUDÁS Károly, Magyar Ünnepi Játékok, Új 1993/5–6.

Vajdasági Magyar Kultúrtaács (1950–1956/?/). – Az 1948 nyarán alakult Vajdasági Közművelődési Közösség Magyar Osztálya helyett létrehozott művelődésszervező s - irányító hivatal. A ~ szervezésében tartották meg 1952. jún. 26–29-én Palicson a Magyar Ünnepi Játékokat.

Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség (1992–): civil szervezet. – A vajdasági magyar művelődési egyesületeket tömörítő, melyet Szabadkán a Népkörben tartott értekezleten 53 egyesület képviselője mondta ki a ~ létrehozásának szükségét, s amely 1992. júl. 11-én Szenttamáson megalakult azzal a céllal, hogy „életre keltse a Vajdaság minden zugában kihalóban levő magyar kultúrértékeket”. A ~ munkaformái tanácskozások (1993: Hagyomány és önmegtartás), Vajdasági Magyar Ünnepi Játékok (1994–) szervezése, Vajdasági Magyar Napok Budapesten c., évente (1994–) tartandó bemutatkozás, műkedvelő előadások szemléi. A ~ elnöke Dudás Károly.

Ir. SZÖLLŐSY VÁGÓ László, Nemzeti azonosságkeresésünk mérföldköve. A ~ megalakulásával kapcsolatos remények és esélyek, *Üz* 1992/1–4; Megalakult a ~, *Híd* 1992/7–8.

Vajdasági Magyar Tudományos Társaság (1997–). – Alakuló gyűlését 1997. ápr. 5-én tartott, de hivatalos bejegyzést csak 1999-ben nyert újvidéki székhelyű civil szervezet, amely a Vajdaságban élő és tevékenykedő tudományos fokozattal rendelkező egyetemi tanárokat, tudósokat, kutatókat tömöríti. A ~ feladatának tekinti a Jugoszláviában magyar nyelven történő tudományosság fejlesztését, a tudományos élet szervezését, kutatások segítését, az egyetemi, posztgraduális és doktori képzés szorgalmazását és támogatását, a hazai, magyarországi és külföldi rokon intézményekkel való kapcsolat felvételét és fejlesztését, a tudományos információcserét, tudományos munkák megjelentetését, továbbá tudományos, szakmai és ismeretterjesztő előadások, tematikai konferenciák rendezését. Elnök Ribár Béla fizikus, titkár Szalma József jogász, a természettudományi osztály vezetője Simon Vilmos mérnök, a társadalomtudományi Csehák Kálmán történész. A ~ 1999. dec. 11-én Újvidéken tudományos tanácskozást tartott

a Magyar tudomány napja a Vajdaságban címmel. A ~ kiadványai: Magyar tudomány a Vajdaságban, A reáltudományok jugoszláviai magyar művelői, A társadalomtudományok jugoszláviai magyar művelői.

Vajdasági Magyar Ünnepi Játékok (1994–): művelődési rendezvény. – Az 1952-ben Palicson tartott Magyar Ünnepi Játékok példáját idéző, évente a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség szervezésében megtartásra kerülő gazdag tartalmú rendezvénysorozat, melynek keretében könyvkiállítást, tárlatot rendeznek, a legszebb könyveket díjazják, kórushangversenyeket tartanak, tanácskozást szerveznek.

Ir. DUDÁS Károly, ~, *Üz* 1993/5–6.

VAJDA Tibor (Feketics, 1944. okt. 27.): rendező. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1963) Újvidéken végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Német Tanszékén általános iskolai tanári oklevelet (1965) szerez, a belgrádi Drámaművészeti Akadémián (1969) szerez rendezői diplomát. – 1968– az Újvidéki Rádió rendezője.

R. Guelmino Sándor, Az özvegy, Rádiószínház, Újvidék, 1969; Pintér Lajos, Pogány tivornya, SzabNépsz, 1980.

Ir. GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Vándorbot (1966): folyóirat. – A Vajdasági Ifjúsági Szövetség ómoravicaí aktívájának kiadásában megjelent irodalmi, kritikai folyóirat, fős felelős szerkesztő Tóth László. A ~ munkatársai fiatal vajdasági tollforgatók, Balogh István, Varga László, Börcsök László, Vicei Károly, Soós József, Farkas András, Pásztor László.

Vándorút (1917–1928): folyóirat. – Az első világháború alatt a bajai, szabadkai, újvidéki és zombori evangélikus lelkészi hivatalok és nőegyletek hivatalos közlönyeként indult „belmissziós” lap, melyet előbb Lombos Alfréd zombori lelkész szerkeszt, majd 1923-tól Szabadkán jelenik meg evangélikus kultúrlapként, felelős szerkesztő Szántó Róbert. A ~ közli Szántó színpadi jelenetét (*Mária Magdolna*, 1926; *A király bűne*, 1926; *Az utolsó óra*, 1927), Laták István verseit. Utolsó szám: 1928. dec. 15. A magát kultúrlapként megnevező

~ a vallási élet kérdései mellett szépirodalmat, tárcát, folytatásos regényt, verset is közöl. A ~ban jelent meg Arányi Jenő *A vándorcirkusz lova* c. regénye.

Ir. KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

VANKÓ Gergely (Ómoravica, 1948. júl. 18.): költő. – Az általános iskolát szülőfalujában, a középiskolát Topolyán és Bp.-en végzi, ahol a Kőrösi Csoma Intézetben keleti tudományokkal és művészetekkel foglalkozott. Egy ideig az újvidéki Magyar Szó tudósítója volt, majd szabadfoglalkozású. Moravicán él.

M. Örvénygyökér, v., Újvidék, 1976; A középdeeterminizmus teóriája, értekezés, uo., 1978; Vakok ideje, v., uo., 1981; Őrhely a teljességben, v., uo., 1986.

Ir. VAJDA Gábor, Formák, nyugtalanságok, MSzó 1977. ápr. 23.; DÉR Zoltán, A versanyelv zavarai, 7N 1978. márc. 3.; VAJDA Gábor, Élet-halál, MSzó 1981. aug. 29.; SZÚCS Imre, Szokványos útirajz Indiáról, Dolg 1985. dec. 5.; TURI Tibor, Összekapkodott látványok halmaza, ÚjSymp 1985/11–12.; P. NAGY István, Célbalövés, Híd 1986/11; VAJDA Gábor, Az úr választása, MSzó 1987. ápr. 25.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

VÁRADY Tibor, Mitró Zoltán (Beckerek, 1939. máj. 25.): akadémikus, prózaés tanulmányíró, író, jogász. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1958) szülővárosában végzi, a Belgrádi Egyetem Jogi Karán diplomál (1962). 1970, Harvard: doktorátus nemzetközi jogból (*A külkereskedelem autonóm jogának fejlődése a külkereskedelmi választottbíráskodás keretein belül – külön figyelemmel az európai szocialista országokra*). – 1962–63: ügyvédjelölt Beckereken, 1963–1993: az Újvidéki Egyetem Jogtudományi Karán tanársegéd, (1970:) docens, (1975:) egyetemi rendkívüli tanár, (1980:) egyetemi rendes tanár, 1992–93: a jugoszláv kormány igazságügyi minisztere, 1993– a budapesti Közép-európai Egyetem Jogi Tanszékének vezetője. – 1987: a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia levelező tagja. – 1969–71: az Új Symposium felelős szerkesztője, 1991–2000: a Létünk főszerkesztője. Számos jogtudományi szakés tankönyv szerzője.

M. Vagy nem maga az élet a legjobb időtöltés?, esszék, Újvidék, 1971; Az egérszürke szoba titka, r. uo., 1976; Történelemtől, esszék, tan., Újvidék, 1995.

Ir. DANYI Magdolna, ~, Vagy nem maga az élet a legjobb időtöltés?, ÚjSymp 1973/93; SZÉKELY László, Vagy nem maga az élet a legjobb időtöltés?, MSzó 1973. máj. 26.; BOSNYÁK István, Kapcsolat nélküli kapcsolatok, viszonytalan viszonyok, 1977 = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; VAJDA Gábor, Hahota a világ felett, MSzó 1977. febr. 19.; BERETKA Ferenc, Csapdák körülöttünk, ÚjSymp 1977/143; DÉSI Ábel, Értelmetlen életek, 7N 1977. márc. 18.; VARGA István, Kísérlet kérdőjellel, Úz 1977/4; JUHÁSZ Géza, Szófacsarás mint forma, Dolg 1977. jún. 23.; UTASI Csaba, Bújócska az olvasóval, 1977 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; BÁLINT István, Melyik az igazi történelem?, MSzó 1996. márc. 9.; /SZERB/HORVÁTH György, ~, Történelemtől, BUKSz 1997/4; SZELI István, Megélt történelem = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; FENYVESI Ottó, Lírai tízperc. A történelem közelében, Sziv 1997/2; BORDÁS Győző, A szabadság és a demokrácia szemszögéből, Híd 1997/5.

A varázsszobor (1990): antológia. – Fialat, kötetel még nem rendelkezett jugoszláviai magyar prózaírók munkáit tartalmazó kiadvány. A Toldi Éva utószavával megjelent válogatásban Bencsik Gábor, Hász Róbert, Jódal Kálmán, Lovas Ildikó és Urbán András írásai olvashatók.

Ir. SZABÓ Katalin, A magány alternatívái, Híd 1990/11; VAJDA Gábor, Létés olvasmányélmények, 7N 1991. máj. 17.

VARGA Géza (Kikinda, 1938. jún. 4.–Újvidék, 1994. júl. 31.): humorista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1957) Zentán, a Tanárképző Főiskola magyar–szerb szakát (1960) Újvidéken végzi. – 1960–63: az Újvidéki Rádió, 1963–69: a Képes Ifjúság munkatársa, 1969–1994: az Újvidéki Rádió humoros műsorainak munkatársa, szerkesztője.

M. Én így adom vissza, irodalmi paródiák, Újvidék, 1978.

Ir. JUHÁSZ Géza, Íróink görbe tükörben, Dolg 1979. jún. 14.

VARGA István (Szabadka, 1920. júl. 28.–Újvidék, 1997. máj. 2.): rendező. – Iskoláit szülővárosában végzi, rendezői diplomát (1952) Zágrábban szerez. – 1952–58: a Szabadkai Népszínház, 1958–1980: az Újvidéki Rádiósínház rendezője, főrendezője. 1980: nyugdíjas.

R. Sinkó Ervin, Szörnyű szerencse, SzabNépsz, 1955; Majtényi Mihály, A száműzött, Rádiósínház, Újvidék, 1971; Deák Ferenc, Tor, uo., 1972; Bosnyák István, Nehéz honfoglalás, SzabNépsz, 1978.

Ir. GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

VARGA István (Szabadka, 1938. aug. 19.): tanulmányíró, kritikus, fordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1957) szülővárosában végzi, a belgrádi Filológiai Kar Német Tanszékén diplomál (1961). – 1961–65: Szabadkán némettanár, 1965– fordító az Állatorvosi Intézetben. Kötete nincs, tanulmányai, könyvismertetői a Hídban, az Üzenetben, a Magyar Szóban jelennek meg.

VARGA József (Verőce, 1930. szept. 17.): költő, író, szerkesztő, pedagógus. – Az elemi iskolát Göntérházán, a tanítóképzőt (1950) Muraszombaton végzi, magyartanári diplomát (1976) az ELTE-n szerez. 1986, Budapest: bölcsészdoktori fokozat nyelvtudományból. – 1950–56: tanító Csentén és Lendván, 1956–1960: Dobronakon, 1961–1975: Radamoson, Göntérházán, itt általános iskolai tanár is, 1976–1980: középiskolai tanár Lendván, 1980–86: tanársegéd, docens, (1987:) egyetemi rendkívüli tanár a Maribori Egyetem Pedagógiai Karának Magyar Nyelv és Irodalom Intézetében. 1997: nyugdíjas. – 1988: a Muratáj főes felelős szerkesztője. – Szerepel a *Tavaszcímzés* (1972), az *Összhang* (1979, 1981, 1989), a *Pirkadat* (1985) és az *Igét őrizve* (1998) c. antológiákban.

M. Naphívogató, gyermekv., Muraszombat, 1974; Páztortüzet, gyermekv., uo., 1979; Élmi, v., utószó Guttman Miklós, uo., 1983; Sorvadó népem, elb., Lendva, 1990; Konokhit, v., uo., 1992; Hanga-bona, gyermekv., uo., 1995; Az ellopott tündér, mesék, uo., 1998; Nyelvhasználat, névdivat, tan., uo., 1999.

Ir. FEHÉR Ferenc, Egy szlovéniai magyar kiadvány, MSzÓ 1974. dec. 26.; BÁTI KONC Zsuzsa, ~, Páztortüzek, NÚ 1980. ápr. 29.; VARGA Zoltán, Páztortüzek világa, NÚ 1980. okt. 23.; SZÚNYOGH Sándor, Az élnivágás versei, NÚ 1984. ápr. 12.; CSUKA Judit, Jó lenne élni!, NÚ 1984. jún. 29.; TOLDI Éva, Könyvjelző, Híd 1992/10; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; RAJSLI Ilona, ~, Nyelvhasználat, névdivat, HK 2000/1; MOLNÁR ZOLTÁN Miklós, ~, Nyelvhasználat, névdivat, Vasi Szemle 2000/4.

VARGA József (Csonoplya, 1939. febr. 28.–Újvidék, 1985. aug. 3.): műfordító, szerkesztő. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1958) Zomborban végzi, az Újvidéki Egyetem Mezőgazdasági Karán (1962) diplomál, a szkopjei Közgazdasági Karon folytat posztgraduális tanulmányokat. – Az Index

c. egyetemista lap főszerkesztője, 1963–64: tanársegéd a Mezőgazdasági Karon, 1964–67: az Ifjúság, 1967–68: a Képes Ifjúság főszerkesztője, 1968–1971: a Forum Lapés Nyomdaipari Vállalat vezérigazgató-helyettese, 1971–75: sajtóattasé Jugoszlávia bp.-i nagykövetségén, 1975–1982: a Misao-Gondolat c. ötnyelvű kulturális hetilap főszerkesztője, 1982–85: a Tartományi Szakirányú Oktatási Érdekközösség titkára. – 1983: Bazsalikom Műfordító Díj.

M. Senkama u zagrljaj, v. (szerb nyelven), Újvidék, 1962.

Ir. SZŰCS Imre, ~, MSzÓ 1985. aug. 4.; n. n., ~, Híd 1985/9.

VARGA László, B. (Ittabé, 1945. máj. 24.): költő, pedagógus. – Az általános iskolát szülőhelyén és Becksereken végzi, itt érettségizik (1964), az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéké diplomál (1968). 1969– Szajánban tanít.

M. A végtelen itt, a markomban, v., Kikinda, 1989.

Ir. UGLÁR-FAZEKAS Katalin, Egy verskötet margójára, MG 1990. jún. 14.

VARGA Szilveszter (Ómoravica, 1959. dec. 22.): költő, publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a közgazdasági középiskolát (1978) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1995). – A moravicai lánegyárban dolgozik, 1987-ig általános iskolai tanár Újvidéken, 1987–1991: az Újvidéki Rádió munkatársa. 1991: Magyarországra költözik. 1991: a Kossuth Rádió munkatársa (belgrádi tudósító), szerkesztő.

M. Angyalcomb, v., Újvidék, 1989.

Ir. FEKETE J. József, Az idő és a táj vonzásában, 1989 = F. J. J., Próbafüzet II., Szabadka, 1995; VAJDA Gábor, Időérzék, 7N 1990. márc. 23.; FEKETE J. József, Esszék versekről. ~, Árpádfa, Híd 1990/5; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

VARGA Zoltán (Kikinda, 1936. júl. 4.– Zenta, 2000. ápr. 24.): próza-, drámaés tanulmányíró, kritikus. – Az általános iskolát (magánúton) szülőhelyén végzi. – Hároméves korában megbetegszik gyermekparalízisben, mozgásképtelen. – Szerepel a *Színművek* (1971) c. drámaantológiában. 1978: Híd Irodalmi Díj; 1992: Szenteleky Kornél Irodalmi Díj.

M. A kötéltáncos, *elb.*, Újvidék, 1963; Kirándulás, *kisr. és elb.*, *uo.*, 1965; A mérgekeverő, *r.*, *uo.*, 1966; Városzoba, *elb.*, *uo.*, 1968; Életveszély, *r.*, *uo.*, 1970; Útitárs, Rádiószínház, Újvidék, 1970; Eláll az eső, *elb.*, Újvidék, 1971; Periszkóp, *kr.*, *esszék*, *uo.*, 1975; Hallgatás, *kisr.*, *uo.*, 1978; A tanítvány, SzabNépszh, 1979; Tücsök a hangyabolyban, *elb.*, Újvidék, 1980; Búcsú az utópiától, *esszék*, *tan.*, *uo.*, 1984; A tanítvány, *dr.*, SzabNépszh, 1985; Búcsú, ÚjvSzsh, 1985; Leszámolás, *vál. elb.*, Újvidék, 1987; Későn okosan, *tan.*, *esszék*, *uo.*, 1990; Szökés, *kisr. és elb.*, *uo.*, 1990; Indiánregény, *r.*, *uo.*, 1992; Farkasok és filozófusok, *esszék*, *tan.*, *uo.*, 1994; Bábel árnyékában, *önéletrajz*, *uo.*, 1999.

Ir. BORI Imre, Elemző pillanatok, 1964; A nagy-novella és a részletek diadala, 1966; A tizenegyedik regény, 1970; A tanítvány, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VÉGEL László, Kezdeti bolyongások, Symp 1964. febr. 27.; Uő, Bátoratlan kirándulás ÚjSymp 1965/13; GEROLD László, A kísérletezés könyve, MSzó 1965. dec. 19.; Uő, A mérgekeverő kötéltáncos, ÚjSymp 1967/26–27; PODOLSKZI József, A bukás mint esztétikai kategória, *uo.*; MÁRTON László, Voltaire Kikindán, MM 1968/30; BURÁNY Nándor, Olvasó a városzobában, MSzó 1968. júl. 9.; GEROLD László, Az út végén, ÚjSymp 1968/41; PODOLSKZI József, Az ars poetica és a következetesség határai felé, KI 1968. nov. 27.; GEROLD László, A színházteremtés izgalma, 1970; Színműpályázat '70, 1970, Mi végre születik az ember, 1973; A tanítvány, 1979, 1980; Búcsú, 1985 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; BOGNÁR Antal, A szerep ~ novelláiban, ÚjSymp 1972/82; DÉR Zoltán, Intellektuális parabolák, 1972; Hiteles ítéletalkotás, 1975 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; BENKŐ Ákos, ~, Eláll az eső, Alf 1973/4; BÁNYAI János, Ó, az a kritika, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; Uő, Szerkesztői kommentár. ~ új műve, Híd 1976/9; Uő, Hogyan válik a tétel mozgássá, Híd 1979/4; UTASI Csaba, Irodalmunk legszebb hava, 1979 = U. Cs., Vonulni ha illőn, Újvidék, 1982; JUHÁSZ Géza, A hatalom természetéről, 1979 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, *uo.*, 1983; TAXNERTÓTH Ernő, Hallgatás, MNemz 1979. szept. 30.; VAJDA Gábor, A gondolat drámája, 1980 = V. G., Források és partok, *uo.*, 1983; FARAGÓ Kornélia, Mesekorrekciók és más rövid történetek, ÚjSymp 1981/189–190; DÉR Zoltán, Mesék felnőtteknek, 7N 1981. jan. 16.; FÜZI László, ~, Tücsök a hangyabolyban, Fo 1982/5; VARGA István, Az értelem nagy kalandja, Űz 1984/12; VAJDA Gábor, Szellemi realizmus, Űz 1986/7–8; HÓDI Éva, A tudományosság vonzásában. Az esszéirő ~, Híd 1986/7–8; /HÁSZ/ FEHÉR Katalin, Légtüdő, Híd 1987/6; SZELI István, Reális vagy irreális, *uo.*; VARGA István, A lélekbűvár jelentése, Űz 1987/7–8; BOSNYÁK István, Parabola etikáról és humanizmusról = B. I., Mű és magatartás, Újvidék, 1987; BOTLIK József, ~, Leszámolás, Fo 1988/5; P. MÜLLER Péter, Színlelés, Híd 1989/7–8; GEROLD László, Szökjünk? Írjunk!, Híd 1990/12; MÁK Ferenc, Lehetséges válaszok, MSzó 1991.

jún. 1.; GEROLD László, A törzsfőnök végrendelete, Híd 1992/7–8; TOLDI Éva, Amerika-párhuzamok, 1992 = T. É., „Összetartozó neszek”, Újvidék, 1997; VAJDA Gábor, A kontraszelekció léttörvénye, Ttáj 1993/5; BENCE Erika, Etika és morál, 1996 = B. E., Szemkört a művel, Szabadka, 1999; VARGA István, Tudatos szerepvállalás, Űz 1996/4–6; GÖRÖMBEI András, Napjaink kisebbségi magyar irodalma, Bp., 1997; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998; BENCE Erika, Önéletrajz történelmi keretben, Híd 1999/5–6; BÁNYAI János, El innen!... = B. J., Mit viszünk magunkkal?, Újvidék, 2000; MÁRKUS Béla, Magyar Bábel, ÚKp 2000/10.

Városok . . . falvak . . . (1933): antológia. – A Jugoszláviai Magyar Könyvtár 11–12. köteteként „néprajzi és történelmi vázlatok” címmel megjelent kiadvány, előszó Bródy Mihály. A ~ szerzői Baranyai Lajos (Darázs, Kisköszeg), Batta Péter (Kanizsa), Bíró Béla (Szvetozar Militics), Börcsök Erzsébet (Alduna és vidéke), Deák Kornél (Kikinda), Esztergomi István (Kanizsa), Fehér Mihály (Debellács), P. Gergely Boriska (Törökkanizsa), Gonda László (Pancsova), Kisbéry János (Bezdán, Gákova, Küllöd), Kohut János (Temerin), ifj. Lakatos István (Telecska), Lászlóffy Imre (Bánát az őskorban, néprajz), Lőrincz István (Topolya), Lukinics Vince (Bóka, Ittabé), Maráczy Ferenc (Verbász), Markovics István (Zombor), Muhi János (Péterréve, Mohol, Ada), Nagy Lajos (Zenta), Perl Előd (Szabadka), Rihmer Oszkár (Cservenka), Schwab Bernát (Újvidék), Tangl István (Szaján), Tóth-Bagi István (Csantavér), Wollák Gyula (Jaša Tomić, Beckserek).

Ir. CSUKA Zoltán, Bácskai és bánati írók antológiája, Nyug 1934. I.

VÉBELLajos (Zenta, 1921. máj. 18.): publicista, szerkesztő. – Az elemi iskolát szülőhelyén végzi, itt jár gimnáziumba is. – 1948–1964: a Magyar Szó munkatársa, szerkesztő, (1957–1964:) főszerkesztő, 1964–1986: az Újvidéki Rádió informatív műsorainak főszerkesztője. 1986: nyugdíjas.

M. A Petőfi-brigád, visszaemlékezések (Baki Ferencsel), Újvidék, 1968; Írta és hitte ~, *publ.*, *uo.*, 1984.

Műford. Aleksandar Vojinović, Légy tanú, boróka, *r.*, Újvidék, 1965.

Ir. F./EHÉR/ F./erenc/, Az újságíró számadása, MSzó 1984. nov. 6.; HERCEG János, Egy közíró munkássága, Dolg 1984. nov. 15.; SZELI István, Írta (mondta) és hitte ~,

7N 1984. nov. 16.; LÉVAY Endre, Egy publicista őszinte vallomásai, Úz 1984/12; GEROLD László, Jelenlét vagy minőség, Híd 1985/2; HORNYIK Miklós, Álarc nélkül, 1985 = H. M., Titokfejtők, Újvidék, 1988; BORI Imre, Megkésett gondolatok – friss benyomások, 7N 1985. márc. 1.; URBÁN János, A való élet tükrözése, 7N 1985. máj. 31.

VÉGEL László (Szenttamás, 1941. febr. 1.): próza-, tanulmányés drámaíró, publicista. – Az általános iskolát szülőhelyén, a gimnáziumot (1960) Újvidéken végzi. Hallgató az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén és a Belgrádi Egyetem Filozófiai Tanszékén. – 1965–67: az Ifjúság munkatársa, 1969–71: az újvidéki Ifjúsági Tribün főszerkesztője, 1972–1980: a Magyar Szó Kilátó c. irodalmi mellékletének szerkesztője, 1980–1991: az Újvidéki Televízió dramaturgia, 1992–: A Nyílt Társadalomért Alap (Soros Alapítvány) újvidéki irodájának vezetője. – 1994: Ady Endre-díj, 1995: Déry Tibor-díj.

M. Egy makró emlékiratai, r. Újvidék, 1967; Szitkozódunk, de szemünkből könnyek hullanak, elb., uo., 1969; A szenvedélyek tanfolyama, r., uo., 1969; A vers kihívása, esszék, uo., 1975; Áttün(tet)ések, r., uo., 1984; Ábrahám kése, esszék, uo., 1988; Áttüntetések, SzabNépsz, 1988, Túl az Óperencián, uo., 1989; Judit, dr., Újvidék, 1989; Lemondás és megmaradás, tárcák, esszék, Bp., 1992; Újvidéki trilógia (Egy makró emlékiratai, Áttüntetések, Eckhardt gyűrűje), r., Pécs–Újvidék, 1993; Wittgenstein szövöszéke, esszék, Bp., 1996; A nagy Közép-Kelet-Európai Lakoma bevonul a Pikareszk Regénybe, beszély a pikareszk regényről, Újvidék, 1998; Medeia tükre, ÚjvSz, 1999; Peremvidéki élet, publ., Újvidék, 2000; Exterritorium, esszeregény, Pécs, 2000.

Ir. GEROLD László, Aszfaltlakók és árulók, MSzó 1968. febr. 11.; TOMÁN László, Tények és nézetek, Híd 1968/2; PODOLSKZI József, Tehetetlenség és rettegés, Híd 1968/4; TÓTH Emil /BÁNYAI János/, Egy izgalmas regény, ÚjSymp 1968/34; UTASI Csaba, Hínárban, 1968 = U. Cs., Tíz év után, Újvidék, 1974; BÁNYAI János, Költészetünk értékvilága, MSzó 1968. dec. 29.; VARGA Imre, Három magyar mű Jugoszláviából, Alf 1968/8; VAJDA Gábor, Akció vagy remény?, ÚjSymp 1969/46; BOSNYÁK István, A praxison innen, 1970 = B. I., Szóakció II., Újvidék, 1982; HERCEG János, Ifjúság és az irodalom, 7N 1970. márc. 13.; BORI Imre, A szenvedélyek tanfolyama, 1970; Júdás hetedik pecsétje, 1971 = B. I., Fejezetek irodalmunk természetrajzából, Újvidék, 1973; VARGA Zoltán, Primér indulatok – túl naiv hősök, 1971 = V. Z., Periszkóp, Újvidék, 1975; Uő, A nyelvészkedés kritikája, ÚjSymp 1971/69; UTASI Csaba, A kinagyító nyelvészkedés csodje, ÚjSymp 1971/69; VAJDA Gábor, Valóság vagy hivatalnok

nyelv?, ÚjSymp 1971/69; B. MÉSZÁROS Vilma, Egy év regénye, It 1973/3; BÁNYAI János, Vitatkozó kritikus, 1975 = B. J., Könyv és kritika, II., Újvidék, 1977; UTASI Csaba, A szintézis felé, 1975; Regénnyé fejlesztett ötlet, 1984; Régi utakon, nyíltabban, 1988 = U. Cs., Vér és sebek, Újvidék, 1994; DÉR Zoltán, Az olvasó kihívása, 1975 = D. Z., Szembesülések, Szabadka, 1979; VAJDA Gábor, Az irodalom-szociológiától a vers világáig, 1975 = V. G., Források és partok, Újvidék, 1983; TURI Gábor, Az összegezés könyve, Híd 1976/2; LOSONCZ Alpr, Az idő ironikus diadala, 1984 = L. A., Hiányvonatkozások, Újvidék, 1988; PODOLSKZI József, A megkísértett történelem, Úz 1984/7; PÁLYI András, Az „érvénytelen” belső ember, Jkor 1984/10; DÉR Zoltán, Őnismeret – új szinten, Úz 1984/10; FEKETE J. József, Az idő ébresztése, 1984 = F. J. J., Próbafüzet, Újvidék, 1993; SZAJBÉLY Mihály, ~, Áttüntetések, Él 1985/1; BOTLIK József, ~, Áttüntetések, Fo 1985/3; GEROLD László, Áttüntetések, 1988; ~ drámaírása, 1990 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; CSÁNYI Erzsébet, A szellemi háborgás nemei, MSzó 1989. jún. 3.; TAKÁCS Ferenc, Ábrahám kése, Ktárs 1990/2; MÁK Ferenc, Az egészről van szó, Úz 1990/10; SZAJBÉLY Mihály, Újvidék, hatvanas évek. A farmernadrágos próza magyar klasszikusa, ~, 1992 = Sz. M., Álmodók álmodói, Bp., 1997; BÁNYAI János, Újvidéki trilógia, 1993; A szöveg mintái: ~ „esszenaplója” = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; VAJDA Gábor, Homályos értékfogalmak, 1994 = V. G., Visszaidegenedés, Bp., 2000; SZENTESI Zsolt, Újvidéki trilógia, Alf 1994/11; FEKETE J. József, Intellektuális blöff, MSzó 1998. máj. 23.; Uő, „Mintha nem is éltünk volna”, MSzó 2000. máj. 20.; UTASI Csaba, Két negatív világ ütközőpontjai. ~, Egy makró emlékiratai, HK 2000/2; FARAGÓ Kornélia, Interpretációs ösvények kereszteződésében, uo.; BÁNYAI János, Regények az asztalon, 1997 = B. J., Mit viszünk magunkkal?, Újvidék, 2000; TOMÁN László, Egy „hontalan lokálpatrióta” jegyzetei, Hitel 2000/9.

VÉKÁS János (Újvidék, 1953. jan. 5.): bibliográfus, publicista. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1972) szülővárosában végzi, a Bölcsészettudományi, a Jogi és a Közgazdasági Kar hallgatója. – 1976: az Újvidéki Rádió munkatársa, szerkesztője. 1994: Magyarországra költözik.

M. Szelei István, Így hozta a történelem . . . , int. Újvidék, 1988; Szelei István-bibliográfia, uo., 1989; A kultúrtantani visszavág. A Symposionmozgalom krónikája 1954–1993 (Csorba Bélával), uo., 1994.

Ir. GEROLD László, Panelportré, Híd 1989/2; SZAJBÉLY Mihály, A Symposion-mozgalom lezárult története, 1995 = Sz. M., Álmodók álmodói, Bp., 1997.

VÉKONY László (Csantavér, 1953. aug. 3.): művelődéses helytörténész, orvos. – Az általános

iskolát és a gimnáziumot (1972) Szabadkán végzi, a szegedi Orvostudományi Egyetemen (1978) diplomál, Budapesten (1987) kórbonctani szakvizsgát tesz. – 1979–1982: Csantavéren általános orvos, 1982–85: segédorvos az Újvidéki Egyetem Kórbonctani Intézetében, 1985: osztályos orvos a szabadkai kórház Kórbonctani Osztályán, 1986–87: általános orvos Csantavéren, 1987–88: a budapesti Orvostovábbképző Egyetem Kórbonctani Intézetében, 1988– Csantavéren dolgozik.

M. Egy olasz polihisztor a Kárpát-medencében, tan., Újvidék, 1984.

Ir. DUDÁS Károly, Egykor volt világunk ujjlenyomata, 7N 1985. ápr. 19.; RICZ Péter, ~, Egy olasz polihisztor a Kárpát-medencében, Lé 1985/2; SZEKERES László, Új mozaikkockák, Űz 1985/11.

VEREBES Ernő (Zenta, 1962. febr. 5.): költő, zeneszerző. – Az általános iskolát és a vegyészeti szakközépiskolát (1980) szülőhelyén végzi, Újvidéken a Technológiai Kar hallgatója, Szarajevóban a Zeneakadémián diplomál (1988), majd a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzési tanszékén folytatja tanulmányait. – 1990–96: a zentai Közművelődési Központ munkatársa, 1996– a szabadkai zeneiskola tanára, az Újvidéki Rádió komolyzenei munkatársa.

M. Griff, v., Újvidék, 1998.

Ir. GEROLD László, ~, Szikzofónia, avagy az isten csendje, 1995 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; KONTRA Ferenc, ~ első verseskönyvéről, MSzó 1998. dec. 6.; FEKETE J. József, Másként, MSzó 1999. jan. 16.; TOLDI Éva, Egy zeneszerző versei, Fo 1999/9.

Versek éve (1975, 1976, 1978, 1988, 1991, 1995, 1998): antológia. – A gyűjteményt a szerkesztők – Domonkos István, Pap József és Tolnai Ottó – a jugoszláviai magyar költők „anatómiai évkönyve”-ként képzeltek el, amely évente a szerzők válogatása alapján állna össze. Mindenki saját költői műhelyéből választaná ki törekvéseit legjobban példázó, útkeresését legjobban megmutató verseit. Az első ~ szerzői Ács Károly, Bati Zsuzsa, Böndör Pál, Brasnyó István, Csányi Erzsébet, Danyi Magdolna, Deák Ferenc, Domonkos István, Fehér Ferenc, Fehér Kálmán, Fenyvesi Ottó, Fülöp Gábor, Gál László, Gulyás József, Holti Mária, Jung

Károly, Koliger Károly, Komáromi József Sándor, Koncz István, Kósa Jenő, Ladik Katalin, Maurits Ferenc, Pap József, Cs. Simon István, Sziveri János, Szombathy Bálint, Szügyi Zoltán, Tari István, Tolnai Ottó, Tomán László, Torok Csaba, Tóth Ferenc, Urbán János, Utasi Csaba, Utasi Mária, Vankó Gergely, /Harkai/ Vass Éva, Veszteg Ferenc és Zákány Antal. A következő évben összeállított második – 44 költő addig közöletlen munkáit tartalmazó, Pap József és Tolnai Ottó szerkesztette – ~, bár „még mindig nem a közös” műhelybe vezeti az olvasót, ahogy a szerkesztők képzeltek, de a gyűjtemény költeményeinek jellemzője, hogy zömmel „a mi életünk, a mi világunk ismérveit sugallják”. Ebben Ács Károly, Bálint Béla, Bosnyák István, Böndör Pál, Csányi Erzsébet, Csorba Béla, Danyi Magdolna, Deák Ferenc, Dezső János, Domonkos István, Fenyvesi Ottó, Fülöp Gábor, Gulyás József, Holti Mária, Jung Károly, Koliger Károly, Koncz István, Kopeczky Csaba, Kopeczky László, Kósa Jenő, Kovács Nándor, Ladik Katalin, Molnár Cs. Attila, Pap József, Cs. Simon István, Sinkovits Péter, Sziveri János, Szombathy Bálint, Szúnyogh Sándor, Szűcs Imre, Szügyi Zoltán, Tari István, Tolnai Ottó, Torok Csaba, Tóth Ferenc, Urbán János, Utasi Csaba, Utasi Mária, Vankó Gergely, /Harkai/ Vass Éva, Veszteg Ferenc és Zákány Antal versei találhatóak. A második s a további ~ a Híd mellékleteként jelenik meg. Az 1978. évi jelzésű ~ jugoszláviai magyar költők gyermekverseit tartalmazza, majd *Messzike* (1979) címmel önálló kiadványként is megjelent. A ~ 1988 (1988/3) és 1991 (1992/1) jelölésű válogatás, melyeket Bori Imre és Toldi Éva állított össze, 42, ill. 35 költő verseit közli. Az előbbi esetében arra kérték a költőket, hogy verseik mellé, mint az első háború utáni versantológia, a *Vajdasági ég alatt* szerzői tették, „röviden, akár egy mondatban” fogalmazzák meg véleményüket a költészet és a saját költészetük „pillanatnyi állásáról”. Ebben a ~ben Ács Károly, Bata János, Bencze Lajos, Beszédes István, Bosnyák István, Bozsik Péter, Böndör Pál, Brasnyó István, Csorba Béla, Csörgits József, Deák Ferenc, Fenyvesi Ottó, Fülöp Gábor, Géber László, Guelmino Sándor, Gulyás József, Jung Károly, Kalapáti Ferenc, Koliger Károly, Koncz István, Kontra Ferenc,

Ladányi István, Ladik Katalin, Maurits Ferenc, P. Nagy István, Papp p Tibor, Péter László, Cs. Simon István, Sinkovits Péter, Szabó Attila, Sziveri János, Szombathy Bálint, Szúnyogh Sándor, Szűcs Imre, Szügyi Zoltán, Tari István, Tolnai Ottó, Tomán Tibor, Urbán János, Vankó Gergely, Varga Szilveszter és Veszteg Ferenc versei olvashatók. A ~ 1991-re írt felkérés a politikai pillanatra utal: „Válságos időket élünk, eresztékeiben ropog a világ, amelyben eddig léteztünk, kell tehát, hogy megfogalmazzuk a költészet kifejezőeszközeivel is létünk mai állapotáról tudásunkat.” Bori Imre felkérésére verssel Ács Károly, Baranovszky Edit, Bata János, Bogdán József, Bordás Győző, Bordás Tímea, Böndör Pál, Brasnyó István, Erdei Ernő, Fehér Kálmán, Géber László, Guelmino Sándor, Gulyás József, Harkai Vass Éva, Jung Károly, Kávai M., Koncz István, Kontra Ferenc, Kubát Gábor, Ladik Katalin, Maurits Ferenc, P. Nagy István, Pap József, Papp p Tibor, Raffai Zoltán, Sinkovits Péter, Cs. Simon István, Szabó Palócz Attila, Szombathy Bálint, Tari István, Tolnai Ottó, Torok Csaba, Urbán János, Vankó Gergely és Varga József válaszolt. A ~ 1995 szerkesztőinek szervezőelve, ahogy Bori Imre felkérő levelében áll, hogy a „vers talán a legmegbízhatóbban jelzi az ember és közössége lelkének tektonikus rezzenéseit, elmozdulásait, a megrázkódtatások erejét, egyszerűen történelmi lélekés sorsállapotát”, ezt 46 költő Ács Károly, Baranovszky Edit, Bata János, Beszédes István, Bogdán József, Bozsik Péter, Böndör Pál, Brasnyó István, Csernik Előd, Danyi Magdolna, Dési Ábel, Erdei Ernő, Fehér Kálmán, Fenyvesi Ottó, B. Foky István, Forgó Zoltán, Géber László, Gulyás József, Györffy Zoltán, Harkai Vass Éva, Huszár Zoltán, Koncz István, Kopeczky László, Ladányi István, Ladik Katalin, Maurits Ferenc, Mirmics L. Zsuzsanna, P. Nagy István, Németh István, Pap József, Pataki László, Raffai Zoltán, Sinkovits Péter, Cs. Simon István, Szabó Palócz Attila, Szombathy Bálint, Szögi Csaba, Szügyi Zoltán, Szűts Zoltán, Tari István, Torok Csaba, Vankó Gergely, Varga Sándor, Vass Izabella és Verebes Ernő próbálja kifejezni. Az 1998-as ~re küldött felkérő levél – lévén hogy „Négy év alatt változott a világ körülöttünk, mi is változtunk” – a költőket „érzelmi és gondolati számvetésre” biztatja. A felkérésnek Ács Károly, Bálint Béla, Baranovszky Edit, Bata János,

Bogdán József, Bóka Mária, Bozsik Péter, Böndör Pál, Brasnyó István, Csonka Margaréta, Danyi Magdolna, Dési Ábel, Erdei Ernő, Farkas István, Fehér Kálmán, Fenyvesi Ottó, B. Foky István, Forgó Zoltán, Géber László, Gulyás József, Harkai Vass Éva, Huszár Zoltán, Jung Károly, Kopeczky László, Molnár Rózsa, Nagy Zsuzsa, Németh István, Őszi Etel, Pap József, Cs. Simon István, Sinkovits Péter, Szabó Palócz Attila, Szögi Csaba, Szügyi Zoltán, Szűts Zoltán, Tari István, Tolnai Ottó, Vankó Gergely, Varga Sándor, Verebes Ernő és Veszteg Ferenc tett eleget.

Ir. PODOLSZKI József, Nyílt levél egy költészeti antológia ügyében, ÚjSymp 1975/117–118; BÁNYAI János, Az átlag szabályai szerint, 1975 = Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; FEHÉR Ferenc, Versek éve – vagy csak verskéve? MSzó 1976. márc. 7.; VÉGEL László, Szellemi ihletés nélkül, Híd 1976/3; VAJDA Gábor, Jó versek éve, MSzó 1977. márc. 26.; MÁK Ferenc, A gondtalanság rémülete, 1988 = M. F., A magam iskolája, Újvidék, 1990; VAJDA Gábor, Költői tiltakozások, 7N 1992. ápr. 3.–máj. 8.; BÁNYAI János, Mit ér a Vers(ek éve)?, 1992 = B. J., Kisebbségi magyaróra, Újvidék, 1996; TOLDI Éva, Csendéletek háborúval, 1992; Visszanéz távozóban a vers, 1995 = T. É., „Összetartozó neszek”, uo., 1997.

Ver(s)ziók (1982): antológia. – A bp.-i József Attila Kör (JAK) sorozatában, a JAK-füzetekben formák és kísérletek a legújabb magyar lírában alcímmel megjelent válogatás, melyben Csorba Béla, Fenyvesi Ottó, Kalapáti Ferenc, Sziveri János, Szombathy Bálint, Szügyi Zoltán és Túri Gábor versei is megtalálhatók.

VESELINOVIC ŠULC Magdolna, Andelić (Újvidék, 1920. okt. 12.): tanulmányíró, pedagógus. – Az elemi iskolát és a gimnáziumot (1938) szülővárosában végzi, Pesten francia–német–szláv szakon (1944), Belgrádban francia szakon (1948) diplomál. 1944, Budapest: irodalmi kisdoktorátus (*A délszláv népköltészet felfedezése a német és a magyar irodalomban*), 1966, Belgrád: az irodalomtudomány doktora (*A szerbhorvát népköltészet és a XIX. meg a XX. századi magyar irodalom*). – 1945–46: a szerb nyelvű újvidéki tanítóképző, 1947–1964: építészeti középiskola, 1964–68: a gimnázium tanára, 1968–1985: a Hungarológiai Intézet/a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetének tudományos főmunkatársa. 1985: nyugdíjas.

M. A délszláv népköltészet felfedezése a német és a magyar irodalomban, Bp., 1944; A szerbhorvát népköltészet a XIX. sz. magyar irodalom tükrében, Újvidék, 1982.

Ir. FRIED István, ~, Srpskohrvatska narodna poezija u madarskoj književnosti XIX i XX veka, ItK 1971/3; PAPP György, Tisztulók tükörképek, Üz 1984/4.

VESZTEG Ferenc; *Kis/s/ Jovák* (1975ig), Veszteg(h), Vetró (Újvidék, 1946. okt. 10.): költő, író. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1965) szülővárosában végzi. – Az Új Symposion korrekora, majd a Magyar Szó lektora, korrekora, végül szabadfoglalkozású író.

M. 1969, v. (Böndör Pállal, Fülöp Gáborral és Tolnai Ottóval), Újvidék, 1970; Réják, v., uo., 1976; Egyirányú levelek és egyéb leletek, v., uo., 1984.

Ir. HORNYIK Miklós, Fehér papírlap, közepén fekete ponttal, 1974 = H. M., Szabálytalan napló, Újvidék, 1981; HERCEG János, Három költő, MSzó 1977. febr. 26.; DANYI Magdolna, Tézisek a Réják olvasásához, ÚjSymp 1977/143; BÁNYAI János, ~, Réják, Híd 1977/5; VÉGEL László, ~, Réják, uo.; UTASI Csaba, A szósviatag ritka virága. A Kánon c. vers elemzése, 1977 = U. Cs., Csak emberek, Újvidék, 2000; DÉR Zoltán, Líraellenes életérzés, 7N 1978. jan. 13., 20.; KONTRA Ferenc, Létletek, MSzó 1985. febr. 2.; JUHÁSZ Erzsébet, ~ verseinek olvasásához, MSzó 1987. márc. 7.

VETŐ György → Kristály István

VICEI Károly, Harmath Dávid (Zenta, 1944. júl. 8.): költő, prózaíró. – Az általános iskolát és a vegyészeti szakközépiskolát (1964) szülővárosában, végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén általános iskolai tanári diplomát (1975) szerez. – Volt pék, benzinkutas, zsákoló, kubikos, 1974–75: újságíró-gyakornok a Magyar Szóban, 1975–76: általános iskolai tanár Zentán (1976–78: börtön), 1978–1987: konzervgyári tisztviselő (1987–88: négy hónapig vizsgálati fogság), 1991–92: könyvesbolti alkalmazott, (1992: menekült Szegeden, majd) munkanélküli. – 1982: második, 1986: második és harmadik díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

VICKÓ Árpád (Újvidék, 1950. jan. 30.): műfordító, szerkesztő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1968) szülővárosában végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Szerb Nyelv és Jugoszláv Irodalmak Tanszékének hallgatója. – 1979– az Újvidéki Rádió magyar szerkesztőségének munkatársa, fordító, az irodalmi műsorok

(Együtt, Elmélet, vita, gyakorlat, Szempont) szerkesztője. – 1988: Bazsalikom Műfordító Díj, 1999: Füst Milán Műfordító Díj. ~ 1976-tól mintegy 30 könyvet, ill. több mint 10 drámát fordított magyarról szerbre, a jugoszláviai magyar irodalomból ~ fordításában ismerhették meg a szerb olvasók Böndör Pál, Fülöp Gábor verseit, Herceg János, Németh István, Tolnai Ottó és Végel László prózai munkáit, Várady Tibor és Végel László esszéit, Deák Ferenc, Faragó Attila, Tolnai Ottó és Végel László drámáit.

VICSEK Károly (Újvidék, 1941. aug. 21.): rendező. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1961) szülővárosában végzi, a Belgrádi Egyetem Filozófiai Tanszékének hallgatója. – 1968–1999: az Újvidéki Televízió rendezője, 1999– az Újvidéki Színház igazgatója.

R. Deák Ferenc, Parlag, film, 1974; Gobby Fehér Gyula, Fekete glóbusz, tv-film, 1977; Deák Ferenc, Trófea, film, 1979; Gobby Fehér Gyula, Lengyel Gábor, A zöldhajú lány, SzabNépsz, 1981; Gobby Fehér Gyula, Akasztottak balladája, uo., 1981; Gion Nándor, Naplemente, film, 1982; Deák Ferenc, Fajkutyák ideje, tv-film, 1983; Fehér Kálmán, Látomásnak ajtót nyitni, ÚjVszh, 1984; Gobby Fehér Gyula, Duna menti Hollywood, uo., 1985; Gion Nándor, Késdobáló, tvfilm, 1985; Herceg János, Szikkadó földeken, tv-film, 1987; Gion Nándor, Keressünk egy jobb hajót, tv-film, 1988.

VIDOR Imre (Szeged, 1878. ?–Budapest, 1937. ápr. ?): novellista, kritikus, jogász. – Az első világháború után Szabadkára emigrál, a vasútigazgatóságnál dolgozik, 1924-ben nyugállományba helyezik, a zsidó hitközség titkára, a Szombat c. lap szerkesztője. – Több lap, a Kalangya, a Hétről-Hétre munkatársa, írt novellát, humoreszket, regényével díjat nyer a Napló pályázatán. – Szerepel a Dettre János, Radó Imre szerkesztette *Vajdasági magyar írók Almanachjában* (1924), a *Vagyunk* (1928) c. almanachban és a Bács megyei Napló *Almanachjában* (1929).

Ir. AMBRUS Balázs, ~, Kal 1937/3; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, Újvidék, 1979.

VIGH Rudolf (Kishegyes, 1937. dec. 4.): író, költő. – Az elemi iskolát és az algimnáziumot szülőhelyén, a kereskedelmi szakiskolát Zomborban és Kúlán (1956), a közgazdasági középiskolát (1962) Szabadkán, Belgrádban

jogot hallgat. – 1954–58: Kishegyesen kereskedő, 1960–67: könyvtáros, 1969–1972: községi tisztviselő, 1972–76: a Magyar Szó újságírója, 1976–1985: a Topolya és Vidéke szerkesztője, 1985–1991: a Topolyai Füzetek Kiadó fős felelős szerkesztője. 1991: nyugdíjas. – 1976: első díj a Majtényi Mihály novellapályázaton.

M. Útra kel a másik ember, nov., Újvidék, 1982; Menet közben, nov., Topolya, 1985.

Ir. CSORDÁS Mihály, Életünk emlékei. A Fonott kalács c. elbeszélés elemzése, MKÚ 1980. júl. 1.; JUHÁSZ Géza, A szülőföld ihlető ereje, Úz 1980/11; VAJDA Gábor, Félábrával a múlt talaján, TK 1982. okt. 15.; MARKOVICS Radmila, Egyéni sorsok – társadalmi problémák, Úz 1986/7–8.

Világkép (1940–41): folyóirat. – Képes népújság alcímmel indul (első szám: 1940. szept. 8-án), majd 1941-től a Híd megszüntetése után társadalmi, irodalmi és kritikai szemléként lép ennek örökébe, s három száma jelent meg Szabadkán, 1941 ápr.-ban betiltják. A ~ friss „képés hírszolgálattal” kívánta tájékoztatni olvasóit a háború okozta pusztításról, szörnyűségekről. A lap politikai és gazdasági vonatkozású cikkek mellett irodalmi anyagot (verset, novellát, tanulmányt, könyvkritikát) is közöl, Gál László, Lőrinc Péter, Thurzó Lajos és a szerkesztő Laták István tollából.

Ir. PATÓ Imre, A Híd repertórium 1934–1941, Újvidék, 1976; KOLOZSI Tibor, Szabadkai sajtó 1919–1945, uo., 1979.

VIRÁG Ágnes, Horváth Emília, Emma (Szabadka, 1936. szept. 26.): költő. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1955) szülőhelyén végzi, angol és franciatanári oklevelet (1962) Zágrábban szerez. – 1964–1971: tanár a szabadkai egészségügyi középiskolában, 1971–72: a munkásegyetemen, 1972–77: a matematikai és nyelvi gimnáziumban, 1977– a gimnáziumban. – Írásai a 7 Napban, az Üzenetben jelennek meg, különösen jelentős a Csáth Géza Művészbaráti Körben kifejtett munkássága.

M. Skarlát levél, v., Szabadka, 1975.

Ir. KENYERES KOVÁCS Márta, Magas fokú zeneiség, Úz 1976/4.

VIRÁG Gábor (Csantavér, 1940. júl. 12.): művelődéstörténész, pedagógus. – Az általános iskolát szülőfalujában, a gimnáziumot (1959) Szabadkán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomál (1964). 1973, Budapest: bölcsészdoktori fokozat nyelvészetből. – 1963–64: tisztviselő, 1965–1970: tanár Kishegyesen, 1970–2000: a topolyai gimnáziumban (1994–95: a szabadkai óvóképző főiskola előadója, 1995–tanára, 1998– a belgrádi Filológiai Kar Magyar Tanszékén vendégtanár). – 2000: nyugdíjas.

M. Csantavér keresztnevei 1782–1970, tan., Bp., 1978; Csantavér családnevei, tan., uo., 1985, A topolyai középiskolák rövid története, tan., Topolya, 1988, Topolya történeti családnevei, tan., Bp., 1992; Topolya mezőváros története, tan., Újvidék, 1992; A topolyai iskolák története 1750–1944, tan., uo., 1993; Kishegyes 225 éve, Szabadka, 1994; Sarlósboldogasszony római katolikus templom, tan., Topolya, 1994; Egy bácskai magyar népiskola krónikája. A kishegyesi római katolikus felekezeti iskola története 1770–1920, tan., Újvidék, 1999.

Ir. SINKOVITS Ferenc, Csantavér családnevei, 7N 1987. szept. 18.; RAJSZI Ilona, Kirké és Eurosz szolgálai a bácskai tájon, Híd 1993/5–6; SZELI István, Iskolatörténet – mai tanulságokkal, 1993 = Sz. I., Nyelvünk, kultúránk, nyelvi kultúránk, Újvidék, 1997; BORI Imre, André István dicsérete, 1993 = B. I., Hétről hétre, uo., 1998, Uő, Szociográfiák nyomában, uo., 1997.

Ifj. VIRÁG Gábor, Wyragh Gábor, Aaron Bloom (Topolya, 1973. jan. 4.): író, költő, szerkesztő. – Az általános iskolát Kishegyesen, a gimnáziumot (1992) Topolyán végzi, az Újvidéki Egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének hallgatója. 1996–1997: a Symposion felelős kiadója, 1997–1999: főszerkesztője.

M. Istenfő ház, v., Kishegyes, 1989; Dombosi történetek, nov. (Szerbhorváth Györggyel, Mirmics Gyulával), uo., 1998.

Ir. BENCSIK Gábor, Az ösztinteség és a pózszerűség harca, ÚjSymp 1990/289–290; FEKETE J. József, „Elkülönbözött” próza, MSzó 1998. aug. 15.; ATOM /TOMKISS Tamás/, A reggeli kávé eredeti célja, Az Irodalom Visszavág, 1998/1.

VIRÁG Mihály (Ürményháza, 1919. jún. 20.–Szabadka, 1999. ápr. 7.): rendező. – Elemi iskolába szülőhelyén és Szabadkán jár, a gimnáziumot (1939) Szabadkán végzi, 1940-ben beiratkozik a belgrádi Orvosi Karra, a város ostromát követően visszatér Szabadkára, és 1941-től tanulmányait Szegeden folytatja. A háború után medikushallgató Belgrádban, ahol színészképző tanfolyamot végez, 1949-től szerződötteti a Szabadkai Népszínház, színész, de 1951-től rendez is, 1952-ben beiratkozik a zágrábi színművészeti főiskolára, és rendezői

diplomát (1956) szerez. 1956–1978: a Szabadkai Népszínház rendezője, 1978–1989: az újvidéki Művészeti Akadémia színész mesterséget oktató, osztályvezető tanára. 1989: nyugdíjas.

R. Kvazimodo Braun István, Fizetővendég, SzabNépsz, 1956; Kvazimodo Braun István, Különös főpróba, uo., 1957; Sulhóf József, Se eleje, se vége, uo., 1958; Deák Ferenc, Áfonyák, uo., 1969; Deák Ferenc, Légszomj, uo., 1971; Gobby Fehér Gyula, A szabadság pillanata, uo., 1974; Tolnai Ottó, Végeladás, ÚjvSz, 1979; Tolnai Ottó, Briliáns, uo., 1985, 1991.

Ir. BARÁCIUS Zoltán, Mestermutatványok. ~ Színháza, Szabadka, 1992; GEROLD László, Drámakalauz, Újvidék, 1998.

Visszhang (1954): folyóirat. – Szabadkán, Dévavári Zoltán szerkesztésében megjelent 1945 után első magánkiadású irodalmi folyóirat, amelyet első száma után a bíróság betiltott.

Visszhang (1962–1990): rovat. – A Dolgozók c. szakszervezeti hetilap irodalmi, kritikai és művészeti rovata.

Visszhang (1989–): rovat. – A szlovéniai Népújság irodalmi rovata.

VLAJ Lajos; Bodóhegyi (Lendva, 1904. márc. 4.–Lendva, 1966. nov. 7.): költő. – Cipésmester harmadik gyermekeként, szegény sorból származott. A magyar nyelven végzett elemi iskola és a négy polgári után gimnáziumba készül, ám a szlovén nyelv ismerete híján nem folytathatja tanulmányait. Apja mesterségét tanulja ki, majd vándorútra indul, főbb állomásai Csáktornya, Radkersburg, Plesnica. 1931-ben szülővárosában csatlakozik a szocialista mozgalomhoz, 1940-től az illegális Jugoszláv Kommunista Párt tagja, a fogház és internálótábor életének színterei. Verset is ekkor kezd írni, stílusára Ady Endre, József Attila és Illyés Gyula hatott. A Mura vidéki magyarság első költője, verseit a harmincas években a Híd és a Kalangya is közli. 1945 után elsősorban nemzetiség-politikusi működése jelentős.

M. Versek, Muraszombat, 1961; Szelid intés, v., uo., 1968.

Ir. SZELI István, ~, Versek, 1962 = Sz. I., Történi történelem, Újvidék, 1981; VARGA Sándor, ~ életútja, Lendva, 1984; PENAVIN Olga, Egy életút felmérése, Úz 1984/12; SZÉKELY András Bertalan, VARGA Sándor, ~ életútja, Él 1986/6; Vallomások ~ról, Lendva, 1988; FEHÉR Ferenc, Vallomások ~ról, MSzó 1989. márc. 18.; BENCE Lajos, Írott szóval a megmaradásért, Győr–Lendva, 1996; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1997. nov.

1.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Vojvodinai Szemle (1939–1941): közlöny, lap. – Az 1936-ban indult társadalmi és kultúrközlöny megjelölésű Szemle címváltozata, amely új számozással jelent meg Szabadkán, szerkesztő Lévay Endre, 1940/5–6. számtól Kongó Tibor. A lap inkább társadalmi és politikai kérdésekkel foglalkozott, de közöl szépirodalmat, Petőfiés Ady-, ill. Bencz Boldizsárés Laták István-verseket.

VÖLGYI Endre → Lévay Endre

VÖRÖSVÁRI HEINZ Vilmos (Cservenka, 1898. okt. 7.–Cservenka, 1970. okt. 27.): költő. – Hódmezővásárhelyen, Baján, majd szülőhelyén tanító, később uo. cukorgyári tisztviselő. – Szerepel *A Mi Irodalmunk Almanachjában* (1931).

M. Első akkordok, v., Cservenka, 1920; Vércseppek, v., (Heinz Vilmos néven) uo., 1925; Verítéknek nincsen bére, v., é. n., h. n.

Ir. HERCEG János, A szülőföld foglya, MSzó 1970. nov. 14.; FEHÉR Ferenc, ~ írói arcképéhez, Úz 1973/11.

VUKOVICS Géza, Cagi, Imec Ági (Szabadka, 1928. nov. 12.): publicista, esszéíró, műfordító. – Az általános iskolát és a gimnáziumot (1947) Szabadkán, a Tanárképző Főiskola magyar–orosz szakát Újvidéken (1957) végzi. – 1948–1989: a Magyar Szó munkatársa, a művelődési rovat, a Kilátó (1961–) elindítója, szerkesztője, (1967–1973:) főes felelős szerkesztője. 1989: nyugdíjas. – 1981: Bazsalikom Műfordító Díj.

M. Varázsszem, tárcák, Újvidék, 1988; Újságírók kézikönyve, tan. (Kalapis Zoltánnal), uo., 1989.

Műford. Székely Tibor, Vihar az Aconcaguán, útirajz Újvidék, 1960; Sanda Marjanović, A könyv varázsa, uo., 1961; Edvard Kardelj, Visszaemlékezések, uo., 1981; Székely Tibor, Kumevava, az őserdő fia, útirajz, uo., 1982; Székely Tibor, Emberevők között, útirajz, uo., 1984; Székely Tibor, Patagóniától Alaszkaig, útirajz, uo., 1988.

Ir. BÁLINT Sándor, Az írás a legizgalmasabb pillanat, MSzó 1987. okt. 24.; GEROLD László, Kultúrhumoreszkek, Híd 1988/5; CSORDÁS Mihály, A tárca mestere, Úz 1988/7; SZELI István, A tárca mint életmű, MSzó 1988. jún. 18.; FEKETE J. József, Nyitott szemmel, Dolg 1988. aug. 18.; P. KECZELI Klára, A publicisztika „nagykönyvből”, MSzó 1989. okt. 29.; VAJDA Gábor, Fontos külsőségek, 7N 1991. márc. 1.; KALAPIS Zoltán, Egy életen át a Magyar Szóban, MSzó 1998. nov. 7.

Was ist das (1996–97): rovat. – A Képes Ifjúság irodalmi rovata, szerkesztő Kollár László, Pálfi Attila.

WEIGAND József (Zombor, 1896. szept. 4.–Zombor, 1963. okt. 6.): színműíró, dramaturg, tanító. – Az elemi iskolát szülőhelyén végzi, a tanítóképzőt Kalocsán kezdi, Selmecebányán folytatja és (az első világháborúban való önkéntes részvétel s több évi szibériai és kaukázusi hadifogság után) Baján (1919) fejezi be. – 1921–1922: Kerényen tanító, 1922: amerikai kivándorlásra vállalkozik, hogy az ott élő bácskaiak gyerekeinek tanítója legyen, de csak Kubáig jut, itt 1927-ig gyári munkás, zenei oktató, hegedűs a némafilmek zenekíséretét szolgáltató zenekarban, visszatérésekor tanítói állásért folyamodik, de elutasítják, s a zombori munkásbiztosító pénztárosa, zeneórákat ad, zenekart szervez. 1941–48: tanító, (1945:) népművelő aktivista (ábécésés olvasókönyvet ír az írástudatlan felnőttek oktatására. „Színműveket fordított a műkedvelők részére, önálló egyfelvonásosa a Színpadunk sorozatban jelent meg (*Építjük a szebb jövőt*, 1946). Közben pedagógiai munkássága mellett előadásokat tart, tankönyveket fordít, diázenekarokat alapít, didaktikus ifjúsági jeleneteket ír (*Szarka Feri*, 1946; *A rossz tréfa*, 1947; *Csodafazék*, 1952)” (Kalapis Zoltán). 1948–1951: a Szabadkai Népszínház magyar társulatának igazgatója, 1951–1962: gimnáziumi, általános iskolai tanár, tanügyi tanácsos, közben (1953–55:) a zombori színházban működő magyar társulat dramaturgja. 1962: nyugdíjas.

M. Építjük a szebb jövőt, jelenet, Újvidék, 1946; Kéz a kézben, dr., uo. 1949; Ua., SzabNépsz, 1949; Ördögűzők, uo., 1950.

Ir. SULHÓF József, Kéz a kézben, MSzó 1949. máj. 6.; GAJDOS Tibor, Kéz a kézben, Híd 1949/6–7; HERCEG János, Ördögűzők, 1950 = H. J., Összegyűjtött esszék, tanulmányok I., Belgrád, 1999; SULHÓF József, Ördögűzők, MSzó 1950. dec. 3.; GEROLD László, ~ két színműve, 1974 = G. L., Drámakalauz, Újvidék, 1998; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. aug. 31.; KOVÁCS József, ~ emléke, MSzó 1996. szept. 7.; JUHÁSZ Géza, „A vajdasági magyarság kultúréletének kettős ünnepe”. ~ színművei = J. G., Párhuzamok és kapcsolatok, Szabadka, 1998.

WOLLÁK Gyula (Darány, 1987. ápr. 2. – Belgrád, 1941 végén): tanulmányíró, pedagógus. – Az elemi és középiskola befejeztével ~ a tanári pályát választja, tanári oklevelet (1912/13/?/?) szerez. – A 20-as évek elején Pécsen, 1922-től pedig Beeskereken a kereskedelmi akadémián vegytant, anyagismeretet, fizikát és gyorsírást tanít. 1933: nyugdíjas. 1941-ben lágérba zárják, júl. 3-án Belgrádba deportálják, s az év végén kivégzik. – Munkatársa a Fáklya, a Vajdasági Írás, Kalangya, a Hétről-Hétre c. folyóiratoknak, ill. a Torontálnak/Híradónak, a Jugoszláviai Magyar Újságnak.

M. Műveltség és álműveltség, tan., Szabadka, 1929.

Ir. PERLAKI Sándor, Fáklya 1922. febr. 15.; LŐRINC Péter, Válságok és erjedések, Újvidék, 1962; NÉMETH Ferenc, Egy tragikus sorsú „kultúrfilozófus”, Híd 1998/10–11.

ZABOSNÉ GELETA Piroska (Horgos, 1910. máj. 14.–Horgos, 1989. aug. 5.): népi önéletíró.

M. Így zajlott az életem, önéletrajz, s. a. r. Burány Béla, utószó Jung Károly, Újvidék, 1983.

Ir. BOSNYÁK István, Műfajavató könyv, Híd 1985/2; PENAVIN Olga, „Hogy lássák, hogyan éltünk, dolgoztunk”, Űz 1985/10; BURÁNY Béla, In memoriam ~, MSzó 1989. aug. 7.; KALAPIS Zoltán, ~. Életrajzi kalauz, MSzó 1996. aug. 31.; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Zágrábi Magyar Újság (1945). – Walter Emil szerkesztésében készült, 1945. nov. 1-jén indult lap, melyet – mert „reakciós Népfrentellenes irányzatot követett” – öt szám után betiltottak.

Ir. Az Ifjúság Szava szerkesztősége, Nyílt levél a vajdasági magyar ifjúság nevében Walter Emil úrhoz, a ~ szerkesztőjéhez. IfjSz 1945. nov. 20.; TOMÁN László, Volt egyszer egy ~, MSzó 1991. febr. 28.–márc. 18.

ZÁKÁNY Antal (Bócsa, 1918. szept. 8.–Szabadka, 1987. febr. 28.): költő, publicista. – 1919-től él Szabadkán. Négy elemi elvégzése után cukrász-, fémfestőinas, húsipari munkás, kőműves, pályamunkás. 1945–1959: a szabadkai könyvtár, 1959–1978: a Magyar Szó munkatársa. 1978: nyugdíjas. – Szerepel a *Téglák, barázdák* (1947) c. antológiában.

M. Fönt és alant, v., Újvidék, 1954; Napfény a sárban, v., uo., 1959; Varázslat, v., uo., 1961; Földinduláskor, v., uo., 1965; A vas nem kenyér, v., uo., 1974; Közel a nap arcához, összegyűjtött v., utószó Juhász Géza, uo., 1978.

Ir. DÉR Zoltán, Az árnyak, mélységek költője, Ifj 1954. márc. 19.; BORI Imre, Egy könyv és kritikája, Ifj 1954. máj. 1.; Uő, A költő, aki nem találta meg Éden boldogságát, 1956 = B. I., Az ember keresése, Újvidék, 1960; KIBÉDI VARGA Áron, Vajdasági magyar költők, ÚjLátóh 1963/3; JUHÁSZ Géza, Akit az inség ütött állon, Híd 1965/3; GEROLD László, A költő világnézete a jó vers, ÚjSymp 1965/13–14; VÉGEL László, Nagy emóciók nyomában, MSzó 1965. máj. 9.; BÉNYEI József, Jugoszláviai magyar verseskötetektől, Alf 1967/9; FEHÉR Ferenc, ~, 7N 1973. ápr. 14.; DANYI Magdolna, A lehetőségek költője. Jegyzet

~ről, ÚjSymp 1974/113; CSORDÁS Mihály, A fájdalom költője, 1974 = Cs. M., Követni az időt, Szabadka, 1984; KISS Dénes, Késdobálás, Űz 1974/11; BÁNYAI János, A vas nem kenyér, 1975 = B. J., Könyv és kritika II., Újvidék, 1977; BORI Imre, Elégia halálról. ~ versében nem az ember, a költő győz meg, 1976 = B. I., Szövegértelmezések, uo., 1977; JUHÁSZ Géza, A mozdíthatatlan sors költője. ~ verseiről, 1978 = J. G., Múltunk és jelenünk az irodalomban, uo., 1983; UTASI Csaba, Tévedések költészete, 1979 = U. Cs., Vonulni ha illón, uo., 1982; VAJDA Gábor, Parázshallgatás – lángbeszéd. ~ költészete, Űz 1980/4; DÉR Zoltán, Fanyar ünnep, 7N 1980. okt. 10., 17.; BERTHA Zoltán, Közel a nap arcához, Alf 1981/9; BORI Imre, A jugoszláviai magyar irodalom története, Újvidék, 1998.

Zentai Füzetek (1960–): kiadványsorozat. – Helyi vonatkozású művelődés-, oktatás-, hely-, gazdaság-, közigazgatás-, politika-, sporttörténeti tárgyú füzetek, főszerkesztő Erdélyi István (1960–69), Dobos János (1970–76, 1977–79), Szloboda János (1976–77, 1979–). A ~ben jelent meg: 1. SZELI István, *Thurzóemlékfüzet*; 2. *Adalékok Zenta könyvtár életének történetéhez*; 3. SZELI István, *Egy versíró szocialista a század elején*; 4. *Nyomatványok a művésztelepről*; 5. SZELI István, *Majtényi Zentán*; 6. ERDÉLYI István, *Zentai témák*; 7. BURÁNY Béla, *Zenta-vidéki népballadák*; 8. BURÁNY Béla, FÁBRI Jenő, TRIPOLSKY Géza, *Száraz kútgém, üres válú*; 9. BURÁNY Béla, FÁBRI Jenő, *Két szivárvány koszorúzza az eget*; 10. BURÁNY Béla, FÁBRI Jenő, TRIPOLSKY Géza, BODOR Géza, *Rukkolnak a szép zentai legények*; 11. BURÁNY Béla, *Hej, széna, széna*; 12. *A zentai hidak története*; 13. *Választások Zentán 1963, 1967*; 14. *Gazdasági és turisztikai útmutató*; 15. ERDÉLYI István, Milivoje GASOVIĆ, Jovan MUŠKATIROVIĆ; 16. ERDÉLYI István, *Zentai kiadványok bibliográfiája*; 17. ERDÉLYI István, Vojislav JANKOVIĆ, *A zentai írók bibliográfiája I–II.*; 18. *Zenta 1216–1966*; 19. DOBOS János, *Zenta az árutermelés és polgárosodás kialakulásának időszakában*; 20.

TRIPOLSKY Géza, ANDRUSKÓ Károly, *Ady*; 21. *Zentai helyismereti képek*; 22. ANDRUSKÓ Károly, *A zentai amatőr festők ex librisei*; 23. DOBOS János, *Zentai kommunisták* (1919–1944); 24. TRIPOLSKY Géza, *Zentától Hangonyig*; 25. SZÉKELY Ilona, *Halálra ítélve*; 26. KATONA Pál, *Meggyőződésből tettem*; 27. RÁCZ Vince, *Földosztások Zentán*; 28. *Virradat* (visszaemlékezések Zenta felszabadulásának napjára); 29. LÖVEI Mihály, *Önéletrajz*; 30. Dorde KABLAR, *A vörös kolónia*.

Zentai Híradó (1941–194?): hetilap. – 1941/15-ös számtól veszi fel ezt a nevet, előbb 1938/1–10: Híradó, 1938/11–1941/14: Szentai Híradó. A politikai, közművelődési és közgazdasági alcímet viselő ~ főszerkesztője dr. Ferenczi Antal.

Zentai Monográfia Füzetek (1964–): kiadványsorozat. – A Dudás Gyula Múzeumés Levéltárbarátok Köre kiadásában megjelenő, Zenta monográfiáját előkészítendő helyi történelmi, társadalmi, művelődési, egészségügyi, gazdasági, élettani, sport, egyházi vonatkozású munkák, melyek között több (szép)irodalmi és művelődéstörténeti kiadvány is napvilágot látott, pl.: 1., 9. SZELI István, *Zenta írói*, 2. DOBOS János, *Középiskolák*; 11. ERDÉLYI István, KATONA Pál, *Adalékok Zenta művelődési életéhez*; 19. SZEKERES László, *Zenta és környéke története a régészeti leletek fényében*; 22. KATONA Pál, *A zentai mozik története*; 26. TÓTH Péter, *Felekezeti elemi iskolák Zentán*; 37. SZLOBODA János, *A zentai sajtó története*; 39. KALMÁR Károly, *A zentai elemi iskolák története* II.; 40. SZLOBODA Ilona, *A zentai óvodák története*; 42. DOBOS János, *Zenta pecsétje és címere*; 43. DOBOS János, *A zentai*

gimnázium száz éve 1876–1976. A ~ szerkesztői Erdélyi István (1964–1971, 1973–79), Dobos János (1971–72), Szloboda János (1979–).

Zivatar (1932): folyóirat. – Komáromi József Sándor szerkesztésében megjelent, 4–5 számot megért kiadvány, amely a visszautasítottaknak kíván publikálási lehetőséget nyújtani, de éppen emiatt éri A Mi Irodalmunkban Senteleky Kornél és Csuka Zoltán részéről heves bírálat: „Itt nincs szó új irodalomról, új irányról /.../ a visszautasítottak irodalmának nincs új hite, iránya, célkitűzése vagy éppen világszemlélete. /.../ Itt egyszerű szerepelni akarásról van szó.”

Ir. CSUKA Zoltán, ~, AMIrod 1932/40; SZENTELEKY Kornél, A visszautasítottak zászlóbontása, 1932 = Sz. K., Új lehetőségek – új kötelességek, Újvidék, 2000; HORNYIK Miklós, A Mi Irodalmunk 1930–1933, uo., 1986.

Zombor és Környéke (1992–): havi szemle. – A zombori Petőfi Sándor Művelődési Egyesület kiadásában megjelenő „közéleti szemle”, amely többek között irodalmi jellegű írásokat, verseket, novellákat is közöl, olykor tematikus összeállításai vannak, Kuckó címmel gyermekrovata van. Megbízott szerkesztő Fridrik Cirkl Zsuzsanna.

Zombori Rádió (1972–). – A helyi Tájékoztatási Központ keretébe tartozó adó elsősorban a lakosságot hivatott informálni, de hogy az írott szó az élőbeszéd közvetlenségével a hallgatókhoz is eljusson, az a feladata a szinte naponta jelentkező néhány perces Olvassuk együtt!, ill. a havonta hallható Hangoskönyv c. irodalmi műsorra hárul. A magyar adások főszerkesztője Fekete J. József.

Gerold László

JUGOSZLÁVIAI MAGYAR IRODALMI LEXIKON
(1918–2000)

Forum Könyvkiadó Kft.

Újvidék

2001

A kiadásért felel Bordás Győző főszerkesztő

Recenzensek: Bányai János és Bori Imre

Szerkesztő: Bordás Győző

Tördelőszerkesztő: Buzás Mihály

Fedőlapterv: Pálfi Attila

Korrektor: Buzás Márta

Példányszám: 1500

Készült az újvidéki Forum Nyomdában, 2001-ben